DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

ROCZNIK 1932

WE LWOWIE
NAKŁADEM PAŃSTWOWEGO WYDAWNICTWA KSIĄŻEK SZKOLNYCH
KURATORJUM O. S. LW.
1932.

Z DRUKARNI I LITOGRAFJI PILLER-NEUMANNA WE LWOWIE

SPIS TREŚCI:

Część I.

Część II.

Część I.

USTAWY, ROZPORZĄDZENIA, OKÓLNIKI, OGŁOSZENIA, ZAPISKI STATYSTYCZNE.

ORGANIZACJA SZKÓŁ I KURSÓW ZAWODOWYCH

(Prawo publiczności, uprawnienia, nazwy).

KONKURSY.

Na stanowiska kierowników szkół powsz.

Na stanowiska nauczycieli podwładnych szkół powszech.

Unieważnione konkursy na stanowiska kierowników szkół.

Str.

Na stanowiska w szkołach średnich ogólno-kształ.

Dyrektora w Buczaczu 23.

Na stanowiska w szkołach zawodowych.

Nauczyciela w 3 kl. Szkole Handlowej Męsk. i Żeńsk. w Przemyślu 23.
Dyrektorów w szkołach rzemieśl.-przem. w Łunińcu i Kostopolu 300.

Na stanowiska w szkołach prywatnych.

Kierowniczki Szkoły Zawodowej Żeńskiej T. S. L. w Rzeszowie 437.
Kierowniczki Pryw. Seminarjum Naucz. Żeńsk. S. S. Boromeuszek w Łańcucie 605.
Kierownika Szkoły Handlowej fund. Gotthelfa w Samborze 301.
Nauczyciela jęz. niemieckiego w Pryw. Gimnazjum Męsk. O. O. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem 438.
Przełożonej Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej T. S. L. w Przemyślu 373.

RUCH SŁUŻBOWY.

Część II.

ARTYKUŁY.

KURSY I ZJAZDY.

WYCHOWANIE FIZYCZNE.

PRACA W OGNISKACH METODYCZNYCH.

KRAJOZNAWSTWO I TURYSTYKA.

HARCERSTWO.

OŚWIATA POZASZKOLNA.

SPRAWY RADJOWE.

KSIĄŻKI, CZASOPISMA, PISEMKA SZKOLNE.

PSZCZELNICTWO, OGRODNICTWO I JEDWABNICTWO.

RÓŻNE.

ROK XXXVI. NUMER 1.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 stycznia 1932

TREŚĆ

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Kierowanie interesantów do władz przełożonych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 31 grudnia 1931 r. Nr. O. 2386/31.

Stwierdzono, że Rady Szkolne Powiatowe (Miejska), oraz Dyrekcje szkół, podległych Kuratorjum, kierują często interesantów do Kuratorjum i Ministerstwa niewłaściwie, udzielając im nadto informacyj w niedozwolonym zakresie, t. j. nietylko co do trybu załatwienia, lecz nawet co do treści stawianych wniosków w sprawach przesyłanych do decyzji Kuratorjum.

Tego rodzaju informacje są w wielu razach uzupełniane uwagami, że szybka i pomyślna decyzja zależy wyłącznie od Kuratorjum, względnie Ministerstwa, przyczem nieraz sugeruje się interesantom, iż osobista lub pośrednia, przez osoby trzecie, interwencja w Kuratorjum (Ministerstwie) może być wielce pomocną. Zdarzają się wypadki, że pp. Dyrektorzy i Inspektorzy, pragnąc uwolnić się od zbyt natarczywego interesanta, informują go fałszywie, że przychylne załatwienie sprawy zależy od Kuratorjum, gdy ostateczne załatwienie sprawy należy wyłącznie do kompetencji pp. Dyrektora lub Inspektora Szkolnego.

Często są nawet wskazywane nazwiska urzędników Kuratorjum (Ministerstwa), którzy dane sprawy referują.

Zwyczaj taki, który powoli zakorzenia się w praktyce urzędów podległych, jest w wysokiej mierze szkodliwy, albowiem:

a) wytwarza przekonanie, że bez osobistej interwencji w urzędach przełożonych nie można oczekiwać przychylnego załawienia sprawy;

b) na tle tego przekonania powoduje wyszukiwanie przez interesantów krewnych, przyjaciół i znajomych urzędników, załatwiających dane sprawy i wyłudzanie od nich pism polecających i t. p.

c) wyrabia opinję, iż bez protekcji niczego nie można załatwić;

d) naraża interesanta na stratę czasu i koszty przejazdu, interwencja jego bowiem jest bez znaczenia, skoro władza wyższa musi opierać się na rzeczowych wnioskach podległych władz, a nie na subjektywnie zabarwionych wynurzeniach interesanta;

e) utrudnia urzędowanie w urzędach wyższych, gdzie urzędników nawiedzają codziennie setki interesantów.

Wobec tego, wskutek polecenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 30 listopada 1931 r. Nr. I. Org. 1667/31 zarządzam

1) informacyj mogą udzielać tylko pp. Dyrektorzy (Przełożone) i Inspektorzy Szkolni, a nie sekretarze;

2) informacje udzielane interesantom winny ograniczyć się do udzielenia wskazówek o biegu sprawy, co do jej ewentualnych braków (formalnych lub materjalnych) terminu i sposobu załatwienia, o ile ostateczna decyzja należy do pp. Dyrektorów, Inspektorów Szkolnych.

Nie wolno udzielać żadnych informacyj w sprawach tajnych i poufnych, co do treści wniosków stawianych Kuratorjum, wyjaśniać, że przychylna decyzja zależy od Kuratorjum, Ministerstwa, względnie od danego referenta w tych władzach.

Nie stosujących się ściśle do powyższego zarządzenia będę zmuszony pociągnąć do odpowiedzialności służbowej.

Kurator O. S. Lw. p. o. *St. Świderski.* wr.

2.

„Tydzień propagandy trzeźwości".

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 9 stycznia 1932. Nr. O. 15/32.

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22-go grudnia 1931 r. Nr. I. W. F. 8308/31 i na podstawie okólnika Ministerstwa Nr. O. H. Fiz. 1197/27 [1]) Kuratorjum zarządza, aby w każdej szkole w okresie organizacji przez Polską Ligę Przeciwalkoholową „Tygodnia propagandy trzeźwości" t. j. od 1 do 8 lutego b. r. lekarze szkolni względnie nauczyciele wygłosili odpowiednie pogadanki lub wykłady w sprawie zwalczania alkoholizmu.

Naczelnik Wydziału: p. o. *R. Koestlich.*

3.

Eksmisje funkcjonarjuszów państwowych z mieszkań służbowych.

Rozporządzenie Min. Spraw Wew. z dnia 4 sierpnia 1930 r. Nr. A. A. 4162/31.

Nr. O. 1872/31. W odpowiedzi na kwestję, w jakim trybie i przez jakie władze ma być zarządzona i przeprowadzona eksmisja funkcjonarjuszy państwowych z mieszkań służbowych na zasadzie art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzpl. z dnia 3 września 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 540 [1]) wyjaśnia się co następuje:

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 42.

Po myśli art. 1 cytowanego rozporządzenia do wydawania decyzyj w przedmiocie opróżniania mieszkań służbowych przez funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych powołana jest „przełożona władza“ tych osób. Z chwilą uprawomocnienia się decyzji, stanowi ona tytuł egzekucyjny po myśli art. 14 p. 1 c (rozp. Prez. Rzpltej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342). Całe więc dalsze postępowanie egzekucyjne ma się odbywać wyłącznie na zasadzie zacytowanego rozporządzenia, które uchyliło wszelkie inne sprzeczne z tem rozporządzeniem przepisy, a w tej liczbie także sprzeczne z niem przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzpl. z dnia 3 września 1926. Władzą więc właściwą do zarządzenia egzekucji w tych sprawach jest obecnie wyłącznie powiatowa władza administracji ogólnej, która przeprowadza egzekucję przez własne organa egzekucyjne lub organa gminne (art. 8 punkt 2, rozp. o postępowaniu przymusowem w administracji).

Do przeprowadzania wspomnianych egzekucyj policja państwowa nie jest obecnie uprawniona ani powołana, tak z mocy cytowanych przepisów postępowania egzekucyjnego, jako też z uwagi na art. 143 rozporządzenia Prezydenta Rzpl. z dnia 6 marca 1928 r. o policji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 257), który zniósł wszystkie przepisy, nakładające na organa policji państw. obowiązki, nie wchodzące w zakres jej właściwych zadań.

Co się tyczy kwestji, jak ma postąpić władza egzekucyjna (pow. władza administracji ogólnej), jeżeli jej zdaniem decyzja władzy nakazującej opróżnienie mieszkania jest bezpodstawna, to należy uznać, że władza egzekucyjna ma prawo badania tytułu egzekucyjnego jedynie pod względem formalnym, nie zaś merytorycznym, nie może przeto wdawać się w ocenę jego legalności, gdyż kwestja ta winna być zdecydowana ewentualnie w drodze instancyj przez inne władze.

W każdym przeto wypadku, gdy tytuł egzekucyjny odpowiada przepisanym wymaganiom (art. 14) władza egzekucyjna winna wydać „zarządzenie egzekucyjne“.

Natomiast co się tyczy wykonania egzekucji, to władza egzekucyjna w razie wniesienia odwołania przeciwko zarządzeniom egzekucyjnym może zgodnie z art. 19 rozporządzenia o postępowaniu przymusowem w administracji tymczasowo wstrzymać całkowicie lub częściowo zastosowanie środka egzekucyjnego, o ile nie zachodzi obawa, że wnioskodawca będzie narażony na niepowetowaną szkodę, albo, że interes publiczny nie będzie w ten sposób naruszony. Równocześnie władza egzekucyjna winna zawiadomić władzę, która wydała tytuł egzekucyjny i przedstawić jej swoje objekcje, celem ostatecznego rozstrzygnięcia. Rozstrzygnięcie to winno być dla władzy egzekucyjnej miarodajne.

Dyrektor Departamentu: (—) *Weisbrod.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 414.

Art. Art. 8 i 14 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Art. 8. 1) Władzą egzekucyjną w powiecie jest powiatowa władza administracji ogólnej, o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi wyjątków.

2) Organami egzekucyjnemi są: a) organa wykonawcze państwowe, powołane do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych; b) organa gminne.

3) Obowiązujące przepisy określają, w jakich wypadkach Policja Państwowa oraz siła zbrojna obowiązane są udzielania asystencji organom egzekucyjnym.

Art. 14. 1) Podstawą wdrożenia postępowania przymusowego jest tytuł wykonawczy. Tytułem tym są:

a) postanowienia obowiązujących przepisów prawnych, o ile z nich bezpośrednio wynika obowiązek wyraźnego świadczenia (zaniechania, znoszenia) bez potrzeby wydania przez władzę specjalnego aktu;

b) zarządzenia ogólne władzy przewidziane przez prawo, a skierowane bądź do ogółu, bądź do określonej grupy osób;

c) dotyczące poszczególnych osób orzeczenia, zarządzenia, nakazy lub zakazy, przewidziane przez prawo.

2) Obowiązujące przepisy regulują warunki wykonalności tytułów wykonawczych oraz wypadki, w których wniesienie środków prawnych jest dopuszczalne, względnie w których nie wstrzymuje wykonania.

4.

Dysponowanie lokalami opróżnionemi przez urzędy w budynkach wynajętych.

Pismo Min. Rob. Publ. z dnia 8 października 1931 r. L. dz. X. 2575/30.

Nr. O. 2123/31. (Urząd Woj., Dyr. Rob. Publ. w Tarnopolu z dnia 18 października 1931 r. L. D. R. P. III. 4962/30). Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej pismem z dnia 23 września 1930 r. w sprawie dysponowania lokalami wynajętemi w budynkach prywatnych, a opróżnionemi przez odnośne urzędy, oznajmiła co następuje:

Aczkolwiek art. 29. ustawy o ochronie lokatorów przewiduje przekazywanie lokali wynajętych przez instytucje państwowe w budynkach prywatnych jedynie urzędnikom państwowym i lokatorom, usuniętym z budynków państwowych, to jednakże przepis ten nie może stać na przeszkodzie temu, aby lokal zajmowany przez jeden urząd państwowy oddany został do użytku innemu urzędowi państwowemu.

W tym ostatnim wypadku (w przeciwieństwie do wypadków przewidzianych w art. 29. ustawy o ochronie lokatorów) nie zachodzi zmiana w osobie lokatora, którym tak przedtem jak i nadal pozostaje Skarb Państwa. Wyjątek stanowią wypadki, jeżeli odnośny lokal wydzierżawiony został ściśle dla danego urzędu bez możności odstępowania innemu urzędowi, co musiałoby znaleźć wyraz w odnośnej umowie.

Dyrektor Departamentu: *Opolski*, wr.

5.

Opłaty na rzecz bezrobotnych w rachunkach kosztów podróży służbowych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 9 listopada 1931 r. Nr. I. R. 10579/31.

Ministerstwo Skarbu pismem Nr. D. III. 2455/1/31 z dn. 26 października 1931 r. zawiadomiło, że nie podnosi zastrzeżeń przeciw zwracaniu ceny biletu kolejowego łącznie z opłatą pobieraną przez kasy kolejowe na rzecz bezrobotnych. Opłaty te bowiem są przymusowe (nie dobrowolne) i jako takie stanowią zwiększenie ceny biletu kolejowego, podlegającej zwrotowi.

Powyższe podaję do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 30 listopada 1931 r. Nr. O. 2240/31.

Równocześnie dla zorjentowania się, jakie opłaty dodatkowe do biletów kolejowych są pobierane, podaję niżej rozporządzenie Ministerstwa Komunikacji z dnia 29 września 1931 r., poz. 396, w tej sprawie.

Na normalnotorowych polskich kolejach państwowych i pozostających pod zarządem państwowym, na których stosuje się „Taryfa osobowa, bagażowa i ekspresowa Polskich Kolei Państwowych na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej i Wolnego Miasta Gdańska (linje normalnotorowe) Część II" (Dz. T. i Z. K. z r. 1931. Nr. 8, poz. 86) wprowadza się na czas od dnia 15 października 1931 do dnia 15 kwietnia 1932 r. następujące opłaty.

A. Przy przewozie osób. Niezależnie od opłaty za przejazd, o ile ona przekracza 2 złote pobiera się od każdego, normalnego i ulgowego biletu opłatę w wysokości 10 groszy od każdych zaczętych 10 złotych ceny biletu.

Od biletów, obliczonych według taryfy normalnej z obniżką 50%, opłatę powyższą pobiera się w wysokości połowy opłaty, jaka przypadłaby za odnośny bilet, obliczony według pełnej taryfy.

B. Przy przewozie bagażu. Niezależnie od opłaty za przewóz bagażu pobiera się opłatę w wysokości 50 groszy od każdego kwitu bagażowego.

Kurator Okręgu Szkolnego p. o. (—) *St. Świderski.* wr.

6.

Zakupy zagraniczne.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 17 czerwca 1931. Nr. I. Pr. 4644/31.

Nr. O. 1167/3. Nawiązując do okólnika z dnia 24 sierpnia 1928 r. Nr. O. Prez. 5299/28 [1]) oraz z dnia 9 stycznia 1930 r. Nr. I. R. 15041/29 [2]) w sprawie zakupów zagranicznych, zawiadamiam, iż Ministerstwo Przemysłu i Handlu pismem z dnia 9 lutego r. b. Nr. P. W. 307 wyjaśniło, że na zakup zagranicą pomocy szkolnych i przyrządów dla zakładów naukowych nie są wymagane pozwolenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 410.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 119.

Jednocześnie zwracam uwagę na §§ 10 i 11 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 marca 1930 r. o postępowaniu celnem (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 276, z roku 1930). Na mocy tych paragrafów zwracanie się szkół o zwolnienie od cła pomocy naukowych do Ministerstwa Skarbu jest zbyteczne.

Naczelnik Wydziału: Dr. *Wł. Kozubski*, wr.

W myśl § 10 rozporządzenia z dnia 14 marca 1930 r. o postępowaniu celnem (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 276) przy przywozie przedmiotów wymienionych w art. 10, pkt. 7, rozp. z dnia 11 czerwca 1920 r. o taryfie celnej (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 314 [1]) zwolnienie od cła następuje:

a) na podstawie zaświadczeń zarządów muzealnych i zakładów naukowych, że przedmioty są przeznaczone dla zbiorów publicznych, lub do celów naukowych i stanowią własność tych zakładów;

b) przedmioty sprowadzone dla szkół powszechnych za potwierdzeniem kuratorjów;

c) dzieła artystów polskich za poświadczeniem Ministra Wyznań Rel. i O. P.

Za zakłady naukowe uważa się tak zakłady państwowe, jak i prywatne, którym przyznane zostało prawo publiczności.

Zwolnieniu od cła nie podlegają przedmioty, służące potrzebom gospodarczym lub administracyjnym zakładów.

§ 11 powołanego rozporządzenia upoważnia urzędy celne I. kl. do udzielania zwolnień od cła we własnym zakresie przedmiotów i towarów przeznaczonych dla celów naukowych.

7.

Obliczanie dodatku kresowego.

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 4 grudnia 1931 roku. Nr. I. R. 12086/31.

Nr. O. 2434/31. Przy dokonywaniu kontroli przez organa kontroli państwowej zostało stwierdzone, że niektóre władze. asygnujące uposażenie, obliczają dodatki kresowe w punktach, inne zaś w złotych. Wysokość dodatków kresowych określona jest w pewnym stosunku procentowym do uposażenia, wobec czego przy obliczaniu tych dodatków w punktach wchodzą w grę często ułamki punktów, które zaokrąglane są do całości, lub też odrzucane, co wpływa na wysokość wymiaru należności.

Celem ujednostajnienia postępowania w tej sprawie, Ministerstwo Skarbu okólnikiem Nr. D. III. 3585/1/31 z dn. 27. XI. 1931 zarządziło, aby omawiane dodatki kresowe były obliczane nie w punktach lecz bezpośrednio w złotych.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu podaję do wiadomości i ewentualnego zastosowania.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

---

[1]) *Art. 10, pkt. 7 rozporządzenia Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 11 czerwca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 314) o taryfie celnej.* W przywozie wolne są od cła następujące przedmioty: zabytki starożytności, dzieła sztuki, nauki i przemysłu, oraz środki i preparaty naukowe, przeznaczone do zbiorów publicznych i zakładów naukowych, jakoteż dzieła sztuki artystów polskich.

8.

Ustawa z dnia 5 listopada 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 823, o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 26 września 1922 r., dytyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólno kształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Art. 1. Ustawa z dnia 26 września 1922 r., dotycząca kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólno-kształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. z roku 1924 Nr. 92, poz. 864), zmieniona ustawą z dnia 12 stycznia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 59 [1]), ulega następującym zmianom:

1) w art. 7 po wyrazach: „przez zdanie przed końcem" zastępuje się wyrazy „roku szkolnego 1930/31" wyrazami „roku szkolnego 1932/33";

2) w art. 12 dodaje się drugi ustęp o brzmieniu następującem:

„Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w okręgach szkolnych, w których daje się odczuwać brak odpowiednich kandydatów do zawodu nauczycielskiego, przedłużać w poszczególnych wypadkach nauczycielom, wskazanym w ust. 1, prawo nauczania do końca roku szkolnego 1932/33".

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [2]).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*
Minister W. R. i O. P.: *J. Jędrzejewicz.*

9.

Nadzór pedagogiczny nad szkołami średniemi ogólnokształcącemi.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 28 grudnia 1931 r. Nr. II. 20860/31.

Celem wykonywania nadzoru pedagogicznego nad państwowemi i prywatnemi szkołami średniemi ogólnokształcącemi ustanawiam następujący podział okręgu na rejony wizytacyjne wraz z przydziałem specjalnych referatów poszczególnym panom wizytatorom.

Dyrekcje (Kierownictwa) zechcą w sprawach właściwych zwracać się do tych panów wizytatorów, do których odnośne referaty należą.

Rejon wizytacyjny I. Eugenjusz Baliński, okręgowy wizytator szkół.

Gimnazja państwowe: 1) Lwów III, 2) Lwów IV, 3) Brzeżany, 4) Rohatyn, 5) Stryj I, 6) Stryj II.

Gimnazja prywatne: 1) Lwów, żydowskie męskie, 2) Lwów, żydowskie żeńskie, 3) Chodorów, 4) Chyrów, 5) Dolina, 6) Rohatyn U. T. P., 7) Stryj, żeńskie.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 179.

[2]) Ogłoszona dnia 15 grudnia 1931 r.

Rejon wizytacyjny II. Jan Chmaj, okręgowy wizytator szkół.
Gimnazja państwowe: 1) Lwów VI, 2) Lwów VII, 3) Brzozów, 4) Krosno, 5) Łańcut, 6) Rzeszów I, 7) Rzeszów II, 8) Sanok.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów, Karp-Fuchsowej, 2) Lwów, ewangelickie, 3) Kolbuszowa, 4) Przeworsk, 5) Rzeszów, żeńskie, 6) Rzeszów, żydowskie, 7) Sanok, 8) Stanisławów, ewangelickie, 9) Strzyżów.

Rejon wizytacyjny III. Zygmunt Gerstman, okręgowy wizytator szkół.
Gimnazja państwowe: 1) Lwów, ruskie główne, 2) Lwów, ruskie filja, 3) Stanisławów I, 4) Stanisławów II, 5) Stanisławów III, 6) Stanisławów, ruskie, 7) Tłumacz.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów, im. Słowackiego, 2) Horodenka, polskie, 3) Horodenka U. T. P., 4) Kałusz, 5) Stanisławów, im. E. Orzeszkowej, 6) Stanisławów, SS. Urszulanek, 7) Stanisławów U. T. P., 8) Stanisławów, żydowskie.

Rejon wizytacyjny IV. Ludwik Jus, okręgowy wizytator szkół, p. o. naczelnika wydziału.
Gimnazjum państwowe: Przemyśl II.
Gimnazjum prywatne: Przemyśl, im. M. Konopnickiej.

Rejon wizytacyjny V. Seweryn Łeszczij, okręgowy wizytator szkół.
Gimnazja państwowe: 1) Lwów II, 2) Lwów V, 3) Lwów XII, 4) Leżajsk, 5) Nisko, 6) Przemyśl, ruskie, 7) Tarnobrzeg.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów, SS. Bazyljanek 2) Lwów U. T. P., 3) Dobromil, 4) Lubaczów, 5) Przemyśl, Ukr. Inst., 6) Przemyśl, żydowskie, 7) Turka.

Rejon wizytacyjny VI. Zofja Napadiewicz, okręgowy wizytator szkół.
Gimnazja państwowe: 1) Lwów, żeńskie, 2) Brody, 3) Gródek Jagielloński, 4) Kamionka Strumiłowa, 5) Rawa Ruska, 6) Sokal, 7) Żółkiew.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów, SS. Urszulanek, 2) Lwów, SS. de Notre Dame, 3) Lwów, SS. Sacre Couer, 4) Lwów, SS. Nazaretanek, 5) Lwów, PP. Benedyktynek, 6) Brody, 7) Jarosław, SS. Niepokalanek, 8) Jarosław, im. Słowackiego, 9) Radziechów.

Rejon wizytacyjny VII. Stanisław Pająk, okręgowy wizytator szkół.
Gimnazja państwowe: 1) Lwów VIII, 2) Lwów IX, 3) Tarnopol I, 4) Tarnopol II, 5) Tarnopol III, 6) Tarnopol, żeńskie, 7) Trembowla, 8) Zbaraż.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów, Kamerlingowej, 2) Lwów, Kistryna, 3) Jazłowiec, 4) Przemyślany, 5) Tarnopol, Lenkiewiczowej, 6) Tarnopol, U. T. P.

Rejon wizytacyjny VIII. Stanisław Szediwy, okręgowy wizytator szkół.
Gimnazja państwowe: 1) Lwów I, 2) Lwów X, 3) Drohobycz, 4) Przemyśl I, 5) Sambor I, 6) Sambor II, 7) Złoczów.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów, Z. Strzałkowskiej, 2) Borysław, 3) Drohobycz I, 4) Drohobycz II, 5) Drohobycz U. T. P., 6) Przemyśl, PP. Benedyktynek, 7) Sambor, żeńskie, 8) Złoczów U. T. P.

Rejon wizytacyjny IX. Ludwik Tuleja, okręgowy wizytator szkół.

Gimnazja państwowe: 1) Lwów XI, 2) Buczacz, 3) Czortków, 4) Jarosław I, 5) Jarosław II, 6) Jaworów, 7) Kołomyja, polskie, 8) Kołomyja, ruskie, 9) Śniatyn.

Gimnazja prywatne: 1) Lwów, O. Żychowiczowej, 2) Lwów, O. Żychowiczowej liceum, 3) Borszczów, 4) Czortków U. T. P., 5) Jaworów U. T. P., 6) Kołomyja, SS. Urszulanek, 7) Kołomyja U. T. P., 8) Kołomyja, żydowskie.

Specjalne referaty:

Ludwik Jus, naczelnik wydziału: budynki szkolne, konferencje rejonowe.

Eugenjusz Baliński, okręgowy wizytator szkół: regulaminy i sprawy wychowawcze, szkolne organizacje młodzieży, harcerstwo, hufiec P. W., bursy, stancje, bibljoteki szkolne, koła rodzicielskie, Państwowa Bibljoteka Pedagogiczna

Jan Chmaj, okręgowy wizytator szkół: kursy wychowawcze.

Zygmunt Gerstmann, okręgowy wizytator szkół: teatr, kinoteatr, dojeżdżanie młodzieży, kolonje wakacyjne, konferencje miesięczne w sprawach wychowawczych dla dyrektorów i wychowawców (wspólnie z wizytatorem Szediwym), konferencje roczne dla dyrektorów w sprawach organizacyjnych, kursy dokształcające wakacyjne.

Seweryn Łeszczij, okręgowy wizytator szkół: kursy metodyczne, ognisko metodyczne fizyki (wspólnie z wizytatorem Pająkiem i wizytatorem Napadiewiczówną).

Zofja Napadjewicz, okręgowy wizytator szkół: sprawy wychowawcze, odnoszące się do dziewcząt, pracownie fizykalne, bursy wychowawcze (wspólnie z wizytatorem Chmajem), ognisko metodyczne fizyki.

Stanisław Pająk, okręgowy wizytator szkół: programy nauczania, ognisko metodyczne fizyki i robót ręcznych.

Stanisław Szediwy, okręgowy wizytator szkół: praktyka przedegzaminowa, konferencje miesięczne dyrektorów i wychowawców (wspólnie z wizytatorem Gerstmannem).

Ludwik Tuleja, okręgowy wizytator szkół: pracownie biologiczne, ogniska metodyczne i biologiczne.

Kurator O. S. Lw. p. o. *St. Świderski.* wr.

10.

Instrukcja kasowa dla dyrekcyj państwowych szkół artystycznych.

Rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 19 października 1931 r. Nr. I. R. 8410/31.

Nr. III. 5859/31. W związku z zarządzeniem z dnia 26 sierpnia 1931 r. Nr. V. 3265/31 w sprawie opłat szkolnych w państwowych szkołach artystycznych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9 z dnia 30 września 1931 r. poz. 103) Ministerstwo tymczasowo (to jest do czasu wydania zapowiedzianych w końcowym ustępie wspomnianego zarządzenia przepisów rachunkowo-kasowych) poleca, co następuje:

1) Na pobrane opłaty szkolne dyrekcje państwowych szkół artystycznych wydają ze specjalnego kwitarjusza pokwitowania, pisane przez kalkę ołówkiem chemicznym. Pokwitowania winny zawierać: nazwę dyrekcji, imię i nazwisko wpłacającego, wpłaconą kwotę — cyframi i słownie — oraz tytuł wpłaty. Nadto pokwitowania winny być opatrzone pieczęcią szkoły oraz podpisane przez dyrektora lub upoważnionego przez niego urzędnika. Kwitarjusze winny być ponumerowane i poświadczone: dla szkół podległych kuratorjum — przez kuratorjum, dla szkół podległych bezpośrednio Ministerstwu — przez Ministerstwo.

2) Dla obrotów gotówkowych dyrekcje państwowych szkół artystycznych założą księgi kasowe zwykłe (przychód — rozchód), w których zapisywać będą w chronologicznym porządku:

po stronie przychodu a) saldo z ubiegłego miesiąca względnie z ubiegłego roku, b) pobrane opłaty w sumach wpływu dziennego, c) kwoty podjęte z rachunku bieżącego;

po stronie rozchodu a) kwoty przekazane na fundusz specjalny Ministerstwa, b) wydatki dokonane z kasy szkolnej, c) wpłaty na rachunek bieżący, d) saldo pozostałe z końcem każdego miesiąca.

Sprawozdań z księgi kasowej w okresie tymczasowym dyrekcje państwowych szkół artystycznych nie sporządzają, dowody kasowe przechowują u siebie.

Wysokość gotówki, przechowywanej w kasie szkolnej, nie może przewyższać kwoty 500 zł.

3) Część dochodu, przeznaczonego na potrzeby rzeczowe szkół, dyrekcje państwowych szkół artystycznych przechowują w kasach skarbowych na rachunkach bieżących typu „B".

Dla obrotów na rachunkach bieżących dyrekcje państwowych szkół artystycznych prowadzą księgi w przepisach o rachunkach bieżących przewidziane, oraz stosują się do zasad w tychże przepisach wyszczególnionych z tem jednak, że wszystkie dowody rachunkowe przechowują u siebie.

Wobec zmiany przeznaczenia opłat szkolnych, przepisy dla dyrekcyj szkół, jako specjalnych poborców, dyrekcyj państwowych szkół artystycznych nie obowiązują.

Naczelnik Wydziału: *A. Nowak.* wr.

Zarzadzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 26 sierpnia 1931 r. Nr. V. *3265/31 (wyciąg).*

Od początku roku szkolnego 1931/32, czyli od 1 września 1931 r. zarządzam pobieranie w Państwowych Szkołach Artystycznych następujących opłat szkolnych:

W szkołach przemysłu artystycznego:

1) opłata za egzamin wstępny	3 zł.
2) opłata wstępna	10 „
3) opłata roczna	200 „
4) opłata za egzamin końcowy	10 „
5) opłata za świadectwo ukończenia szkoły	10 „
6) opłata za duplikat świadectwa ukończenia szkoły	10 „
7) opłata za świadectwo roczne (lub półroczne)	3 „
8) opłata za duplikat świadectwa rocznego (lub półrocznego) .	5 „

W państwowych konserwatorjach muzycznych (państwowych szkołach muzycznych niższych, średnich, wyższych i seminarjach).

	niższych	średnich	wyższych	sem. dla naucz.
1) opłata za egzamin wstępny	5	10	15	15
2) opłata wstępna	5	20	25	20
3) opłata roczna	75	125	200	125
4) opłata za egzamin końcowy	5	10	30	—
5) opłata za świadectwo ukończenia szkoły	10	25	25	10
6) opłata za duplikat świadectwa ukończenia szkoły	20	50	50	20
7) opłata za świadectwo roczne (lub półroczne)	3	3	3	3
8) opłata za duplikat świadectwa rocznego (lub półrocznego)	5	5	5	5
9) opłata za egzamin z ukończenia szkoły dla eksternów	—	25	50	—

Poza tem należy pobierać we wszystkich szkołach za jakiekolwiekbądź świadectwa, wydawane przez szkołę słuchaczom lub uczniom dla jakichkolwiekbądź celów 1 zł.

Opłaty z punktów 1, 4 oraz 9 zatrzymują dyrekcje szkół i rozdzielają je w połowie pomiędzy egzaminatorów proporcjonalnie do liczby posiedzeń komisyj egzaminacyjnych, w których dany egzaminator brał udział. Na listach pokwitowań egzaminatorów z pobranych kwot winny być wykazane szczegółowe zestawienia wpływów z tych punktów i odbytych posiedzeń.

Dochód ze wszystkich innych opłat szkolnych oraz połowę dochodu z punktów 1, 4 i 9 winny dyrekcje szkół przekazywać w połowie do dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P. za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek Nr. 30.400 Centr. Księgowości Ministerstwa Skarbu na fundusz specjalny „Taksa administracyjna“, w połowie zaś używać go bezpośrednio i we własnym zakresie na potrzeby rzeczowe szkół, ustalane corocznie w planach finansowo-gospodarczych, zatwierdzanych przez Ministerstwo W. R. i O. P.

11.

Wynagrodzenie kierowników hufców szkolnych P. W. w szkołach zawodowych.

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 17 października 1931 r. Nr. I. WF. 8037/31.

W związku z zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 4 lutego 1931 r. Nr. I. W. F. 637/31 w sprawie organizacji przysposobienia wojskowego w szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich i szkołach zawodowych (Dz. Urz. Nr. 3, poz. 31), Ministerstwo wyjaśnia, iż określone w ostatnim ustępie punktu 6 wynagrodzenie kierownika pedagogicznego hufca w wysokości stałej, a mianowicie jak za 4 godziny nauki jest wynagrodzeniem maksymalnem. W tych szkołach zawodowych, zwłaszcza dokształcających, w których zajęcia przysposobienia wojskowego odbywają się w jednej grupie i zajmują tylko dwie

godziny, a w wyjątkowych wypadkach 1 godzinę w tygodniu, kierownicy pedagogiczni hufców szkolnych winni otrzymywać wynagrodzenie za dwie względnie 1 godzinę pracy.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.* wr.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 12 grudnia 1931 r. Nr. III. 6048/31.

Kuratorjum podaje powyższe do wiadomości i zastosowania w związku z zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. ogłoszonem w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 6—7/31, str. 369.

Kurator O. S. Lw. p. o. *St. Świderski.* wr.

12.

Wyroki N. T. A.

Orzeczenie N. T. A. L. Rej. 5905/2/29 w sprawie weryfikacji lat służby.

Nr. II. 17201/31. Na zasadzie art. 3, punkt b) i art. 14 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym poz. 400/1926 r. Dz. Ust. N. T. A. postanawia skargę M. B., na orzeczenie Komisji Weryfikacyjnej przy Ministerstwie W. R. i O. P., zawarte w piśmie tegoż Ministerstwa z dnia 24 czerwca 1929 r. L. II. 14594 w przedmiocie zaliczenia czasu poprzedniej służby do wysługi lat — pozostawić bez rozpoznania z następujących powodów:

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 368) o komisjach weryfikacyjnych nie zmienia w niczem zasadniczych przepisów, zawartych w ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. Ust. 65, poz. od 429 do 436), przedłużając jedynie do dnia 31 grudnia 1928 r. niektórym osobom, tam wymienionym, termin na zgłoszenie swych praw na zaliczenie do wysługi lat czasu poprzedniej służby, lub pracy zawodowej w b. państwach zaborczych. Zaliczenie zatem do wysługi lat poprzedniej służby, lub pracy zawodowej na podstawie powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej odbywa się ściśle w trybie artykułu 19 powołanej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r., a więc zależy od swobodnego uznania odnośnej komisji weryfikacyjnej. Gdy zaś na zasadzie art. 3, punkt b) ustawy o N. T. A. (Dz. Ust. poz. 400/26) sprawy, w których władze są uprawnione do orzekania według swobodnego uznania, są wyłączone z pod orzecznictwa N. T. A., należało skargę pozostawić bez rozpatrzenia.

Organizacja szkół.

Nazwy publicznych szkół powszechnych w Borysławiu.

P. Kurator O. S. Lw. zarządzeniem z dnia 7 stycznia 1932 r. Nr. I. 43316/31 nadał:

1) publicznej 7-klasowej męskiej szkole powszechnej w Borysławiu nazwę — Publiczna 7-klasowa Szkoła Powszechna Męska w Borysławiu im. Adama Mickiewicza (Nr. 1);

2) publicznej 7-klasowej żeńskiej szkole powszechnej w Borysławiu nazwę — Publiczna 7-klasowa Szkoła Powszechna Żeńska w Borysławiu im. Królowej Jadwigi (Nr. 2);

3) publicznej 7-klasowej szkole powszechnej w Mraźnicy nazwę — Publiczna 7-klasowa Szkoła Powszechna w Borysławiu im. Stanisława Staszica (Nr. 7);

4) publicznej 7-klasowej szkole powszechnej w Hubiczach nazwę — Publiczna 7-klasowa Szkoła Powszechna w Borysławiu im. Juljusza Słowackiego (Nr. 8);

5) publicznej 7-klasowej szkole powszechnej w Borysławiu-Ratoczynie nazwę — Publiczna 7-klasowa Szkoła Powszechna w Borysławiu im. Zygmunta Krasińskiego (Nr. 9);

6) publicznej 4-klasowej szkole powszechnej w Bani Kotowskiej nazwę — Publiczna 4-klasowa Szkoła Powszechna w Borysławiu im. Adama Asnyka (Nr. 10).

Nadto zmienione zostały nazwy:

1) publicznej szkoły powszechnej 7-klasowej im. J. Piłsudskiego w Wolance na — Publiczna Szkoła Powszechna 7-klasowa Męska im. Józefa Piłsudskiego w Borysławiu (Nr. 3);

2) publicznej szkoły powszechnej 7-klasowej żeńskiej im. Marji Konopnickiej w Wolance na — Publiczna Szkoła Powszechna 7-klasowa Żeńska im. M. Konopnickiej w Borysławiu (Nr. 4);

3) publicznej szkoły powszechnej 7-klasowej im. Henryka Sienkiewicza w Tustanowicach na — Publiczna Szkoła Powszechna 7-klasowa im. Henryka Sienkiewicza w Borysławiu (Nr. 5);

4) publicznej szkoły powszechnej 5-klasowej im. Tarasa Szewczenki w Tustanowicach na — Publiczna Szkoła Powszechna 5-klasowa im. Tarasa Szewczenki w Borysławiu (Nr. 6).

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dnia 9 grudnia 1931 r. Nr. III. 6110/31 p. Leonowi Freundlichowi, dyrektorowi szkoły handlowej w Sokalu, na otwarcie i prowadzenie w Sokalu prywatnych kursów pod nazwą: Kurs Handlowy Leona Freundlicha w Sokalu;

2) rozporządzeniem z dnia 9 grudnia 1931 r. Nr. III. 6110/31 p. Stanisławowi Sobeckiemu w Rzeszowie, na otwarcie i prowadzenie w Rzeszowie, przy ul. Grunwaldzkiej Nr. domu 19, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych Stanisława Sobeckiego w Rzeszowie.

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 30 listopada 1931 r. Nr. B. P. 5947/31 powierzył **p. Zygmuntowi Gerstmannowi,** profesorowi gimnazjum VII. im. Tadeusza Kościuszki we Lwowie, pełnienie obowiązków okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Lw.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10 grudnia 1931 r. Nr. B. P. 7009/31 przeniósł **p. inż. Stefana Łachwę,** prowiz. urzędnika w VII. st. sł. w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego, na równorzędne stanowisko do Kuratorjum O. S. Lw.

Rada Ministrów uchwałą z dnia 29 grudnia 1931 r. (Min. W. R. i O. P. z dnia 30 grudnia 1931 r. Nr. B. P. 8065/31 przeniosła na podstawie art. 54 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) ze względu na dobro służby w stan nieczynny:

1) p. Józefa Isterewicza, kontrolera w VIII. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.;

2) p. Marcina Pańczuka, adjunkta w IX. st. sł. w Kuratorium O. S. Lw.;

3) p. Jana Trzosa, asesora w VIII. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Inspektoraty.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 17 listopada 1931 r. Nr. B. P. 1514/31 mianował **p. Mateusza Melnarowicza,** prow. zastępcę inspektora szkolnego w Drohobyczu, prowizorycznym inspektorem szkolnym w Drohobyczu.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 7 grudnia 1931 r. Nr. B. P. 4498/31 zamianował **p. Hilarego Stułkowskiego,** prow. zastępcę inspektora szkolnego w Przemyślu, prowizorycznym inspektorem szkolnym w Śniatynie.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 7 grudnia 1931 r. Nr. B. P. 4498/31 przeniósł **p. Jana Paradysza,** prowizorycznego inspektora szkolnego w Śniatynie, na stanowisko prowizorycznego zastępcy inspektora szkolnego w Przemyślu.

P. Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 2 listopada 1931 r. Nr. B. P. 1175/31 przeniósł **p. Stanisława Jankowskiego,** zastępcę inspektora szkolnego powiatowego we Lwowie, w stan spoczynku.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Burger Marjan, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Ilińcach (Śniatyn);

Ciura Antoni, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Rozwadowie (Żydaczów);

Dziubaniuk Włodzimierz, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Borszczowie (Śniatyn);

Hul Jan, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Dzikowie Nowym (Lubaczów);

Kardelówna Helena, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Myszkowcach (Kopyczyńce); Kubrycht Bronisław, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Kochawinie - Rudzie (Żydaczów); Kuzyczowa Marja, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Berezowie Średnim (Kołomyja);

Landgewurz Marjan, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Sadzawce (Nadwórna); Łotocki Emiljan, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Rzepniowie (Kamionka Strum.);

Małkiewicz Marjan, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Horodnicy (Kopyczyńce); Makełyta Jan, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Mokrotynie Wsi (Żółkiew); Mis Józef, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Pilchowie (Tarnobrzeg);

Nahurski Edward, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Załużu (Sanok); Noworolska Helena, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Dolinie (Czortków);

Reszetyło Jakób, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Zużelu (Sokal);

Sajkiewicz Michał, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Pasiecznej Nr. 1 (Nadwórna); Szary Walenty, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Krzemienicy (Łańcut); Szemalikowski Antoni, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Berezowicy Małej (Zbaraż);

Wołos Romuald, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Czołhyniach (Jaworów).

Przeniesieni: Andrejczukówna Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Korolówce (Brody), do 7-klasowej szkoły w Starobrodach (Brody); Aninówna Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Hłudnie (Brzozów), do 4-klasowej szkoły w Grabownicy (Brzozów);

Brachowa Izabela, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Samborze, do 7-klasowej szkoły męskiej w Borszczowie; Buczyńska Olga, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Kociubińczykach (Kopyczyńce), do 1-klasowej szkoły w Czarnokonieckiej Woli (Kopyczyńce);

Chechlińska Janina, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Korniczu (Kołomyja), do 2-klasowej szkoły w Ceniawie (Kołomyja); Chudzicki Roman, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Kańczudze (Przeworsk), do 5-klasowej szkoły w Mirocinie (Przeworsk); Czechowicz Zofja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Bolestraszycach (Przemyśl), do 7-klasowej szkoły w Niżankowicach (Przemyśl);

Dawybida Michał, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Baryszu (Buczacz). do 2-klasowej szkoły w Kujdanowie (Buczacz); Dawybidowa Natalja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Baryszu (Buczacz), do 2-klasowej szkoły w Kujdanowie (Buczacz); Drozdowska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Lubieniu Wielkim (Gródek Jag.), do 7-klasowej szkoły w Baryszu (Buczacz);

Golębiowska Aniela, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Jaktorowie (Przemyślany), do 3-klasowej szkoły w Wołkowie (Przemyślany);

Hryniów Gabrjel, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Siwce Kałuskiej (Kałusz), do 4-klasowej szkoły w Zawoju (Kałusz);

Jabłońska Paulina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Głębokiej (Sambor), do 7-klasowej szkoły w Felsztynie (Stary Sambor);

Kaliciński Kazimierz, kierownik 5-klasowej szkoły w Mirocinie (Przeworsk), do 7-klasowej szkoły męskiej w Przeworsku; Kohutówna Petronela, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Gorzycach (Przeworsk), do 5-klasowej szkoły w Gaci (Przeworsk); Krasnoid Adam, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Bruśnie Nowem (Lubaczów), do 4-klasowej szkoły w Zapałowie (Lubaczów); Krasnoidowa Cecylja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Rudce (Lubaczów), do 4-klasowej szkoły w Zapałowie (Lubaczów);

Magura Marjan, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Hadyńkowcach (Kopyczyńce), do 3-klasowej szkoły w Howiłowie Wielkim (Kopyczyńce); Matykowa Wanda, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz), do 7-klasowej szkoły w Mraźnicy (Drohobycz); Michałowska Seweryna,

nauczycielka 4-klasowej szkoły w Ciemierzyńcach (Przemyślany), do 1-klasowej szkoły w Czupernosowie (Przemyślany);

Nowak Stanisława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Skomorochach Nowych (Rohatyn), do 2-klasowej szkoły w Lipicy Dolnej (Rohatyn);

Ochorok Stanisław, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Sokołowie (Stryj), do 5-klasowej szkoły w Dzieduszycach Wielkich (Stryj); Unieważniono przeniesienie Olechowskiej Elżbiety, kierowniczki 2-klasowej szkoły w Czarnej (Łańcut), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Leżajsku Podklasztorze (Łańcut);

Paleolog Urszula Zofja, nauczycielka szkoły Nr. 1 w Opatowie (Opatów), do 7-klasowej szkoły mieszanej im. św. Kazimierza we Lwowie; Piskorzówna Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Komarnie (Rudki), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Komarnie (Rudki);

Rajewska Emilja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Wolance Tustanowicach (Drohobycz), do 7-klasowej szkoły męskiej w Borysławiu (Drohobycz); Remerowska Władysława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Podgrodziu (Stanisławów), do 2-klasowej szkoły w Tomaszowcach Kamiennych (Kałusz);

Sanecka Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Hańkowicach (Pińsk), do 1-klasowej szkoły w Tokarni (Sanok); Sawicz Mieczysław, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Kijowcu (Żydaczów), do 7-klasowej szkoły męskiej w Przemyślanach; Szeremetowa Julja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Zawoju (Kałusz), do 2-klasowej szkoły w Siwce Kałuskiej (Kałusz); Szumilak Czesław, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Cieszanowie (Lubaczów), do 7-klasowej szkoły im. Mickiewicza w Jarosławiu;

Wiszniewska Jadwiga, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Błudnikach (Stanisławów), do 4-klasowej szkoły w Wołczyńcu (Stanisławów);

Zahorodna Józefa, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Leszczańcach (Buczacz), do 7-klasowej szkoły w Lubieniu Wielkim (Gródek Jag.);

Żarnowska Teofila, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kondratowie (Złoczów), do 2-klasowej szkoły w Trośniańcu Małym (Złoczów).

Spensjonowani: Antoniakowa Anna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Pokropiwnej (Tarnopol);

Balkowska Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Jaremkowic (Rudki), Banachowa Prakseda, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Głuchowicach (Lwów), Bączalska Alina, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. król. Jadwigi w Stanisławowie; Bogdalska Eugenja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. król. Jadwigi w Samborze; Brzeżański Wojciech, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Niestanicach (Radziechów); Burghard Karol, kierownik 3-klasowej szkoły w Wyżnem (Strzyżów);

Chmurówna Helena, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Kramarzówce (Jarosław); Czyżewiczowa Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Brzuchowicach (Lwów);

Dąbrowska Marja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Jaćmierzu (Sanok); Dereżycka Joanna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Manastercu (Lesko); Dryhinicz Stefan, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Bolechowie (Dolina); Dziwiszowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Trzebownisku (Rzeszów);

Fedewicz Włodzimierz, kierownik 2-klasowej szkoły w Stubienku (Przemyśl); Furtak Damjan, kierownik 2-klasowej szkoły w Słobodzie Doliniańskiej (Dolina);

S. Garbowska Natalja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Iwoniczu (Krosno); Godowska Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz); Gruszczyńska Agnieszka, nauczycielka szkoły w Woli Bliższej (Łańcut); Guzekówna Bronisława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kozielnikach (Lwów);

Herasymowiczowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Orzeszkowej w Samborze; Hilferowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Tarnopolu; Hodoly'owa Wanda, nauczycielka szkoły w Uściu Zielonem (Buczacz); Hołejkowa Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Olszaniku (Sambor); Höllerowa Janina, nauczycielka szkoły w Świętoniowej (Przeworsk); Hrubowa Marja, nauczycielka szkoły w Matyjowcach (Kołomyja);

Konarzewska Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Rudniku n. Sanem (Nisko); Kosińska Stefanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Śniatynie; Kosturkiewicz Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Żurawnie (Żydaczów); Kowalowa Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Łopusznej (Rohatyn); Kozaczewska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Konarskiego we Lwowie; Krzeczkowski Jan, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. św. Alojzego w Stanisławowie; Kubielasowa Gabrjela, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Brzozowie; Kulczycki Dionizy, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Jaworowie;

Leszczyńska Julja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Potoku (Krosno); Lewicka Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Kościuszki we Lwowie; Lieblichówna Rachela, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Tarnopolu; Liskiewiczowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Oleksicach (Stryj); Liskowacki Miron, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Piotra Skargi w Jarosławiu;

Machowa Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Tarnopolu; Marcinowska Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Bucniowie (Tarnopol); Miarkowska Leontyna, nauczycielka 7-kl. szkoły im. ks. A. Ostrogskiej w Jarosławiu; Michnowski Jan, kierownik 3-klasowej szkoły w Węglówce (Krosno); Mosiądz Andrzej, kierownik 2-klasowej szkoły w Kłodzienku (Żółkiew); Motiukówna Olga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Marjampolu (Stanisławów); Müller Wanda Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. król. Jadwigi w Samborze;

Nasalska Olga, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Batkowie (Zborów); Niemczyk Karol, nauczyciel 6-klasowej szkoły w Bohorodczanach; Nikorakowa Eugenja, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Gajach Wyżnych (Drohobycz);

Ostrowska Antonina, nauczycielka szkoły w Haliczu (Stanisławów);

Ks. Pokrywka Jan, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły we Lwowie — Lewandówce;

Rabowa Łucja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Strusowie (Trembowla); Rak Jan, kierownik 3-klasowej szkoły w Niwiskach (Kolbuszowa); Remeniuk Józef, nauczyciel szkoły w Dryszczowie (Rohatyn); Romanowska Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Rosenburgu (Dobromil); Rozdzielska Filomena, nauczycielka szkoły w Krechowcach (Stanisławów);

Sawczak Eljasz, kierownik 2-klasowej szkoły w Przystani (Żółkiew); Schifferowa Józefa, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Jasionce (Rzeszów); Skąpska Paulina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Felsztynie (Stary Sambor); Skorodyński Michał, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Dołpotowie (Ka-

łusz); Słapińska Walerja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Lubeni (Rzeszów); Stankiewiczowa Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Wołkowie (Lwów); Starzecka Kazimiera, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Piaskach (Lwów); Ks. Struś Michał, nauczyciel religji szkół w Rohatynie; Sucharowska Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Mickiewicza we Lwowie; Surowiecka Aleksandra, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Dębnej (Sanok); Szczerbińska Władysława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Przemyślanach; Szerszeniowa Stanisława, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Gaci (Przeworsk); Szojkowits Juljan, kierownik 4-klasowej szkoły w Bachowie (Przemyśl); Szpindurówna Julja, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Bóbrce; Szymańska Władysława, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Maksymowicach (Sambor);

Świętoniowa Janina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Żarnowej (Strzyżów);

Ks. Tichy Edward, nauczyciel religji szkół w Żydaczowie; Tysowska Leonja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Janówce (Dolina);

Wieserowa Michalina, nauczycielka 7-klasowej szkoły we Lwowie — Lewandówce;

Zagórska Wanda, pozostająca w stanie nieczynnym nauczycielka szkoły w Przewłoce (Buczacz).

Zmarli: Fedoryczka Stefan, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Nahujowicach (Drohobycz), zmarł dnia 30 listopada 1931 r.;

Pawluk Teodor, kierownik 2-klasowej szkoły w Jaworniku Ruskim, powiatu dobromilskiego, zmarł dnia 16 listopada 1931 r. w 54 roku życia, a w 31 roku służby nauczycielskiej.

Zakłady kształcenia nauczycieli:

Mianowani: Dr. Łukasz Łuciów nauczycielem Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Krośnie.

Spensjonowani: Krukierek Józef, nauczyciel szkoły ćwiczeń Państwowego Seminarjum Naucz. Męskiego w Krośnie.

Szkoły średnie ogólno-kształcące.

Mianowani: Ajdukiewicz Zofja, nauczycielką gimnazjum w Jaworowie;

Bogaczewicz Józef, nauczycielem gimnazjum w Złoczowie;

Dihm Stanisław, nauczycielem gimnazjum II. w Rzeszowie;

Janowicz Kajetan, nauczycielem gimnazjum II. we Lwowie; Jurasek Tadeusz, nauczycielem gimnazjum w Nisku;

Oroszówna Stanisława, nauczycielką gimnazjum żeńskiego w Tarnopolu;

Pelc Edward, nauczycielem gimnazjum w Buczaczu;

Skulska Marja, nauczycielką gimnazjum żeńskiego w Tarnopolu; Swystun Jan, nauczycielem gimnazjum w Łańcucie;

Żądłówna Czesława, nauczycielką gimnazjum I. im. J. Piłsudskiego w Stryju.

Spensjonowani: Chobrzyńska Joanna Marja, nauczycielka gimnazjum żeńskiego we Lwowie; Chomicki Włodzimierz, nauczyciel gimnazjum XI. we Lwowie; Ciołek Mikołaj, nauczyciel gimnazjum w Rohatynie;

Filasiewicz Witold, profesor gimnazjum w Krośnie;

Koim Jan, profesor gimnazjum XI. we Lwowie; Korman Ignacy, profesor gimnazjum w Sanoku; Krajewski Władysław, profesor gimnazjum I. w Rzeszowie; Kreutzowa Wiktorja, nauczycielka gimnazjum żeńskiego we Lwowie;

Oxińska Helena, nauczycielka gimnazjum V. we Lwowie;

Słowik Wojciech, profesor gimnazjum w Sokalu; Dr. Sribny Teodor, profesor gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie;

Wohlmann Filip, profesor gimnazjum w Żółkwi;

Zańko Włodzimierz, profesor gimnazjum z r. j. n. we Lwowie.

Szkolnictwo zawodowe.

Spensjonowani: Prydatkiewicz Paweł, instruktor Państwowej Szkoły Przemysłu Drzewnego w Jaworowie;

Slęk Franciszek, instruktor Państwowej Szkoły Technicznej we Lwowie.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Bóbrka	Czarny Ostrów	3 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	1·43 ha	
2	„	Horodysławice	3 „	„	—	„	3 „	3.973·34 m²	
3	„	Horodyszcze Cetn.	2 „	„	—	„	3 „	1226 m²	
4	„	Hranki Kuty	3 „	„	—	polski	4 „	0·75 ha	
5	„	Łany	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	2400 m²	
6	„	Podniestrzany	2 „	„	—	ruski	3 „	23a 40m²	
7	„	Siedliska	2 „	„	—	„	3 „	96a 80m²	
8	„	Stańkowce	3 „	„	—	pol.-r.	4 „	1½ ha	
9	„	Stoki	2 „	„	—	„	3 „	3500 m²	
10	„	Zagóreczko	2 „	„	—	„	2 „	71·85 m²	
1	Buczacz	Buczacz	7 „	męska	im. A. Mickiew.	polski	3 „	—	
1	Dobromil	Jawornik Ruski	2 „	koed.	—	pol.-r.	3 „	74 a	
1	Dolina	Bełejów	2 „	„	—	ruski	2 „	1 mg	Konk. 5-ty
2	„	Bolechow	7 „	żeńska	Król. Jad.	polski	—	—	Pierwszeństwo z Wyż. K. N.
3	„	Grabów	2 „	koeduk.	—	ruski	3 ubik.	1 mg	Konkurs 3-ci
4	„	Ilemnia	2 „	„	—	„	3 „	4 mg	Konkurs 4-y
5	„	Kalna	2 „	„	—	„	3 „	3 mg	Konkurs 4-y
6	„	Perehińsko	7 „	męska	—	pol.-r.	3 „	—	Pierwszeństwo z W. K. N.
7	„	Roztoczki	2 „	koeduk.	—	ruski	3 „	2 mg	
8	„	Suchodół	2 „	„	—	„	1 „	2 mg	
9	„	Trościaniec	3 „	„	—	„	2 „	6 mg	Konkurs 2-gi
10	„	Turza Wiel.	4 „	„	—	pol.-r.	2 „	2 mg	Konkurs 3-ci
1	Kolbuszowa	Niwiska	3 „	„	—	polski	4 „	1 mg	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Kosów	Żabie-Ilcia	3 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	1,1 ha	Konkurs 3-ci
2	"	Brustury	2 "	"	—	ruski	3 "	1,7 ha	
3	"	Mykietyńce	2 "	"	—	pol.-r.	4 "	0,6 ha	
4	"	Prokurawa	2 "	"	—	ruski	3 "	0,8 ha	
5	"	Sokołówka	2 "	"	—	pol.-r.	4 "	1,1 ha	Konkurs 3-ci
1	Przeworsk	Krzeczowice	5 "	"	—	polski	3 "	13a 68m²	
2	"	Łopuszka Wielka	7 "	"	—	"	3 "	¼ mg	
3	"	Mirocin	5 "	"	—	"	2 "	2 mg 805 m²	
4	"	Siennów	4 "	"	—	"	3 "	20 a	
5	"	Urzejowice	6 "	"	—	"	—	1½ mg	Pierwszeństwo mają kandyd. z W. K. N.
1	Rawa Ruska	Rawa Rus.	7 "	męska	—	"	4 ubik.	—	Konkurs 2-gi Pierwszeństwo z egz. wydział. lub w. k. n.
1	Rzeszów	Rzeszów	7 "	żeńska	św. Scholastyki	"	—	—	Wymagany w. k. n.
2	"	Kąkolówka	3 "	koeduk.	—	"	3 ubik.	2350 m²	
3	"	Wola Rafałowska	3 "	"	—	"	4 "	111 a 38 m²	
1	Sanok	Płonna	2 "	"	—	pol.-r.	2 "	2 mg	Konkurs 2-gi
1	Śniatyn	Zadubrowce	2 "	"	—	"	—	2 mg	
1	Stary Sambor	Straszewice	2 "	"	—	ruski	—	2 mg	Konkurs 2-gi
1	Tłumacz	Hostów	2 "	"	—	polski	—	—	Konkurs 2-gi
2	"	Jezierzany	4 "	"	—	"	—	1½ mg	Konkurs 4-y
3	"	Krzywotuły Stare	2 "	"	—	pol.-r.	2 ubik.	2 mg	Konkurs 2-gi
4	"	Puźniki	2 "	"	—	"	3 ubik.	¾ mg	Konkurs 4-y
1	Zaleszczyki	Kołodróbka	5 "	"	—	"	—	—	Konkurs 4-y
2	"	Kułakowce	2 "	"	—	polski	3 ubik.	1 mg	Konkurs 3-ci

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15 marca 1932 r.

Unieważnienie konkursów.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Unieważnia się konkurs ogłoszony na posadę	w Dz. Urz. Kur. O.S.L. Nr.	Uwaga
1	Borszczów	Filipkowce	2-kl.	koed.	—	pol.-r.	kierow.	11/31	
1	Kopyczyńce	Horodnica	7 „	„	—	„	„	4/31	
1	Stanisławów	Jezupol	6 „	„	—	pol.	„	12/31	
1	Złoczów	Poczapy	2 „	„	—	pol.-r.	„	11/31	

Wolne stanowiska nauczycieli podwładnych

w powiecie kosowskim:

Posada nauczyciela w 7-klasowej szkole męskiej w Kosowie.
Posada nauczycielki w 7-klasowej szkole żeńskiej w Kosowie.
Posada nauczyciela w 7-klasowej szkole w Różnowie.

Od kandydatów wymaga się egzaminu wydziałowego lub wyższego kursu nauczycielskiego.

Stanowiska w szkołach średnich ogólnokształcących.

Ministerstwo W. R. i O. P. ogłosiło w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12 z 1931 r., poz. 140, konkurs na stanowisko dyrektora gimnazjum państwowego w Buczaczu, tudzież gimnazjum im. Kornela Ujejskiego w Kamionce Str.

Podania zaopatrzone potrzebnemi dokumentami, skierowane do Ministerstwa W. R. i O. P., wnosić należy w drodze służbowej do Kuratorjum O. S. Lw. w terminie do sześciu tygodni od daty wyjścia (t. j. 31 grudnia 1931 r.) wymienionego numeru Dz. Urz. Min. W. R. i O. P.

Posada nauczyciela towaroznawstwa w Państwowej Szkole Handlowej w Przemyślu.

Nr. III. 5832/31. Kuratorjum O. S. Lw. podaje do wiadomości, iż w Państwowej 3-klasowej Szkole Handlowej Męskiej i Żeńskiej w Przemyślu jest od 1 września 1932 wolna posada nauczyciela towaroznawstwa.

O stanowisko to mogą się ubiegać kandydaci, posiadający kwalifikacje, określone postanowieniami rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29 z r. 1928, poz. 271) o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych, oraz przepisami rozporządzenia wykonawczego Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia

28 listopada 1930 r. Nr. III. T. 9696/30 (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 12 z 1930 r., poz. 188).

Do posady tej przywiązane jest uposażenie unormowane ustawą z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 22 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 918), oraz ustawą z 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

Podania należycie udokumentowane należy wnosić do Kuratorjum O. S. Lw. za pośrednictwem Państwowej 3 klasowej Szkoły Handlowej Męskiej i Żeńskiej w Przemyślu w terminie do 15 czerwca 1932.

Lwów, dnia 29 grudnia 1931 r.

P. o. Naczelnika Wydziału: *Inż. T. Kozłowski.* wr.

Ogłoszenia.

Wykaz zakładów naukowych, których uczniom przysługują ulgi taryfowe [1]).

Okólnik Ministerstwa Komunikacji Nr. III/1 12169/31 z dnia 21 września 1931 r.

(Dodatek do Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych z dnia 9 października 1931 r. Nr. 15) [2]).

Z dniem ogłoszenia wprowadza się w życie niżej podany wykaz zakładów naukowych, których wychowańcy (wychowanice) przy przejazdach kolejami państwowemi oraz prywatnemi, znajdującemi się pod zarządem państwowym, mogą korzystać z ulg taryfowych.

Wykaz zawiera zakłady naukowe państwowe i te prywatne, którym przyznano prawo szkół państwowych, lub które postawione zostały narówni z zakładami państwowemi, z wskazaniem ich w porządku alfabetycznym według województw i miejscowości, w których się znajdują, oraz podziałem na kategorje: szkoły artystyczne, szkoły średnie ogólnokształcące, szkoły zawodowe, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły specjalne, publiczne szkoły dokształcające zawodowe.

Skoły powszechne nie zostały zamieszczone w wykazie z powodu wielkiej ich liczby i technicznej trudności ich wyliczania, natomiast podane zostały inspektoraty szkolne, którym szkoły powszechne są podległe.

Wychowańcy (wychowanice) wszystkich wymienionych kategoryj szkół, oprócz publ. szkół dokształc. zawodowych, mają prawo do korzystania z wszystkich ulg, przewidzianych w rozdziałach D I. i D II. działu I. części II. Taryfy osobowej i bagażowej na podstawie zaświadczeń wzoru ustanowionego, wydawanych przez dyrekcje szkół za podpisem dyrektorów, kierowników lub ich zastępców i opatrzonych pieczęcią urzędową odnośnego zakładu naukowego.

Zaświadczenia szkolne, wydawane uczniom szkół powszechnych, oprócz podpisu kierownika szkoły i pieczęci szkolnej, powinny być opatrzone również pieczęcią odnośnego inspektora szkolnego.

---

[1]) Przedrukowano tylko zakłady podległe Kuratorjum O. S. Lw.

[2] Dodatek przesłało Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 24 listopada 1931 r. Nr. I. Org. 1913/31.

Uczniowie (uczennice) publicznych szkół dokształcających zawodowych korzystać mogą z ulg taryfowych tylko przy przejazdach za odcinkowemi biletami okresowemi pod warunkiem jednak każdorazowego stwierdzenia przez kierownictwo szkoły, że miejsce praktyki fachowej, lub pracy i zamieszkania ucznia (uczennicy) znajdują się poza miejscem istnienia szkoły, oraz przy wycieczkach zbiorowych za każdorazowem nadto poparciem celowości wycieczki przez kuratorja lub inspektoraty szkolne.

Z ulg przy przejazdach zbiorowych (wycieczkach szkolnych) mogą korzystać również uczniowie (uczennice) szkół prywatnych typu wymienionych w wykazie szkół państwowych, jakoteż słuchacze (słuchaczki) nie wymienionych w wykazie niniejszym kursów dla dorosłych i młodocianych, szkół dla dorosłych i młodocianych, uniwersytetów powszechnych i ludowych państwowych (prowadzonych przez kuratorja, inspektoraty, kierownictwa szkół powszechnych), komunalnych (prowadzonych przez sejmiki, wydziały powiatowe, rady szkolne, magistraty) i społecznych (prowadzonych przez ogniska nauczycielskie i organizacje społeczne) na podstawie każdorazowych zgłoszeń do właściwych dyrekcyj okręgowych K. P. przez inspektorów odnośnych okręgów szkolnych — za ich podpisem i pieczęcią urzędową.

Równocześnie odwołuje się poprzedni wykaz szkół, podany w Dodatku do Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 19 z 20. XI. 1930 [1]).

Szkoły artystyczne.

Województwo lwowskie

Drohobycz: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie;

Jaworów: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie;

Lwów: Instytut Muzyczny im. M. Łysenki, Konserwatorjum Polskiego Towarzystwa Muzycznego, Lwowskie Konserwatorjum Muzyczne im. Karola Szymanowskiego (daw. Lwowski Instytut Muzyczny), Szkoła Muzyczna im. I. Paderewskiego, Szkoła Muzyczna Sabiny Kasparek, Zakład Muzyczny Malwiny Reyssówny;

Przemyśl: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, Instytut Muzyczny im. Fr. Chopina Wandy Cysberowej, Szkoła Muzyczna im. L. Van Bethovena A. i J. Grzywieńskich.

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, Filja Lwowskiego Konserwatorjum Muzycznego im. Karola Szymanowskiego (daw. Lwowsk. Instytutu Muzycznego);

Stanisławów: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, Konserwatorjum Towarzystwa Muzycznego we Lwowie;

Stryj: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie.

Województwo tarnopolskie.

Czortków: Szkoła Muzyczna St. Łukasiewicza;

Tarnopol: Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie, Szkoła Muzyczna Towarzystwa Przyjaciół Muzyki.

---

[1]) W Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. nie ogłoszono.

Szkoły średnie ogólnokształcące.

Zakłady państwowe.

Województwo lwowskie.

Brzozów: Gimnazjum koedukacyjne;
Drohobycz: Gimnazjum męskie im. Kr. Wł. Jagiełły;
Gródek Jagielloński: Gimnazjum koedukacyjne im. Kr. Wł. Jagiełły;
Jarosław: I Gimnazjum meskie, II gimn. męskie im. Augusta Witkowskiego;
Jaworów: Gimnazjum koedukacyjne;
Krosno: Gimnazjum koedukacyjne im. M. Kopernika;
Leżajsk: Gimnazjum koedukacyjne im. Bol. Chrobrego;
Lwów: I Gimnazjum m. im. M. Kopernika, II Gimnazjum męsk. im. Karola Szajnochy, III. Gimn. męsk. im. Kr. Stef. Batorego, IV. Gimn. męskie im. Jana Długosza, V. Gimn. męsk. im. Hetmana St. Żółkiewskiego, VI. Gimn. męsk. im. St. Staszica, VII. Gimn. męsk. im. T. Kościuszki, VIII. Gimn. męsk. im. Kr. Kazimierza Wielkiego, IX. Gimn. męsk. im. J. Kochanowskiego, X. Gimn. męsk. im. H. Sienkiewicza, XI. Gimn. męsk. im. J. i A. Śniadeckich, XII. Gimn. męsk. im. St. Szczepanowskiego, Gimn. męskie z r. j. n., Filja gimn. męsk. z r. j. n., Gimn. żeńskie im. Król. Jadwigi;
Łańcut: Gimn. koedukacyjne im. H. Sienkiewicza;
Nisko: Gimn. koedukacyjne;
Przemyśl: I. Gimn. męsk. im. J. Słowackiego, II. Gimn. męsk. im. prof. Kazimierza Morawskiego, Gimn. męsk. z r. j. n.;
Rawa Ruska: Gimn. koedukacyjne;
Rzeszów: I. Gimnazjum męsk. im. St. Konarskiego, II. Gimn. męsk. im. St. Sobińskiego;
Sambor: I. Gimn. męsk. im. A. Mickiewicza, II. Gimn. męsk. im. M. Kopernika;
Sanok: Gimn. męsk. im. Kr. Zofji;
Sokal: Gimn. męsk. im. Antoniego Malczewskiego;
Tarnobrzeg: Gimn. koedukacyjne im. Jana Tarnowskiego;
Żółkiew: Gimn. męsk. im. Hetmana St. Żółkiewskiego.

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja: Gimn. męsk. im. Kaz. Jagiellończyka, Gimn. męsk. z r. j. n.;
Rohatyn: Gimn. koedukacyjne im. Piotra Skargi;
Stanisławów: I. Gimn. męsk. im. Mieczysł. Romanowskiego, II. Gimn. męsk. im. Marsz. Piłsudskiego, III. Gimn. męs. im. St. Staszica, Gimn. z r. j. n.;
Stryj: I. Gimn. męskie im. Marsz. Józefa Piłsudskiego, II. Gimn. męsk.;
Śniatyn: Gimn. koeduk. im. Franciszka Karpińskiego;
Tłumacz: Gimnazjum męskie.

Województwo tarnopolskie.

Brody: Gimn. męsk. im. Józefa Korzeniowskiego;
Brzeżany: Gimn. koedukacyjne;
Buczacz: Gimn. koedukacyjne;
Czortków: Gimn. koedukacyjne im. J. Słowackiego;
Kamionka Strumiłowa: Gimn. koedukacyjne im. Kornela Ujejskiego;

Tarnopol: I. Gimn. męsk. im. Wincentego Pola, II. Gimn. męskie, III. Gimn. męsk. im. M. Kopernika, Gimn. żeńskie z polskim językiem nauczania;
Trembowla: Gimn. koedukacyjne;
Zbaraż: Gimn. koedukacyjne im. H. Sienkiewicza;
Złoczów: Gimn. koedukacyjne im. Kr. Jana Sobieskiego.

Zakłady prywatne.

Województwo lwowskie.

Borysław Tustanowice: Gimnazjum koedukacyjne Tow. Pryw. Polskiego Gimnazjum realnego dla Borysławia i Tustanowic, Ska z ogr. odpow. w Borysławiu;

Bąkowice pod Chyrowem: Gimn. męskie OO. Jezuitów;

Chodorów: Gimn. koedukacyjne im. Artura Grottgera Tow. Zakładów Naukowych Ogólnokształcących i Zawodowych w Chodorowie;

Dobromil: Gimn. koedukacyjne Miejskie im. Herburtów;

Drohobycz: I. Gimn. żeńskie Towarzystwa I. Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego, II. Gimn. Żeńskie im. H. Sienkiewicza Polsk. Tow. Pryw. Gimn Żeń. im. H. Sienkiewicza, Gimn. Koedukacyjne im. J. Franki Ukraińskiego Towarz. Pedagogicznego „Ridna Szkoła“;

Jarosław: Gimn. żeńskie im. M. Marceliny Darowskiej Zgromadzenia SS. Niepokalanego Poczęcia N. M. P.;

Kolbuszowa: Gimn. koedukacyjne Tow. Szkoły Gimnazjalnej Męskiej;

Lwów: Gimn. żeńskie SS. Bazyljanek, Gimn. żeńskie Józefy S. Goldblatt Kamerlingowej, Gimn. żeńskie dra Adeli Karp-Fuchsowej; Gimn. żeńskie im. A. Mickiewicza Olgi Żychowiczowej, Liceum żeńskie im. A. Mickiewicza Olgi Żychowiczowej, Gimnazjum żeńskie Zgromadzenia SS. Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Gimnazjum żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej — Spadkobierców Zofji Strzałkowskiej, Gimn. żeńskie Zgromadzenia SS. de Notre Dame, Gimn. żeńskie Konwentu SS. Sercanek, Gimn. żeńskie im. J. Słowackiego Tow. Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego im. J. Słowackiego, Gimn. żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek, Gimn. męskie Żyd. Tow. Szkoły Ludowej i Średniej, Gimn. męskie Żyd. Tow. Szkoły Ludowej i Średniej, Gimn. żeńskie Żyd. Tow. Szkoły Ludowej i Średniej;

Przemyśl: Gimnazjum żeńskie PP. Benedyktynek, Gimn. żeńskie im. Marji Konopnickiej Anny Kleczyńskiej, Gimn. żeńskie Ukraińskiego Instytutu dla dziewcząt w Przemyślu;

Przeworsk: Gimnazjum koedukacyjne Miejskie im. Króla Władysława Jagiełły;

Rzeszów: Gimnazjum żeńskie Tow. Prywatnego Gimnazjum Żeńsk.;

Sambor: Gimnazjum żeńskie im. Marji Konopnickiej Tow. Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego im. Marji Konopnickiej;

Strzyżów n. W.: Miejskie gimnazjum koedukacyjne.

Województwo stanisławowskie.

Dolina: Gimnazjum Koedukacyjne Polskie im. Zygmunta Krasińskiego Tow. Szkoły Średniej im. Krasińskiego;

Horodenka: Polskie Gimnazjum Koeduk. Tow. Szkoły Średniej;

Kałusz: Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne;

Kołomyja: Gimnazjum żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek, Gimnazjum żeńskie Żyd. Tow. Szkoły Ludowej i Średniej;

Stanisławów: Gimnazjum żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek, Gimnazjum koedukacyjne Żyd. Tow. Szkoły Ludowej i Średniej, Gimnazjum żeńskie im. Elizy Orzeszkowej Stowarzyszenia Polskiego Gimnazjum Żeńskiego im. E. Orzeszkowej;

Stryj: Gimnazjum żeńskie Tow. Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego;

Turka: Gimnazjum koedukacyjne im. Marsz. Józefa Piłsudskiego Tow. Gimnazjalnego.

Województwo tarnopolskie.

Borszczów: Gimnazjum Koedukacyjne Tow. Szkoły Średniej;

Brody: Gimnazjum żeńskie im. E. Orzeszkowej D. Loewina;

Jazłowiec: Gimnazjum żeńskie Konwentu SS. Niepokal. Poczęcia N. M. P.

Przemyślany: Polskie Gimnazjum Koedukacyjne im. Król. Jadwigi Towarzystwa Polskiego Gimnazjum im. Król. Jadwigi;

Radziechów: Gimnazjum Koedukacyjne im. Marszałka Badeniego Towarzystwa Gimnazjum w Radziechowie;

Tarnopol: Gimnazjum żeńskie im. Marji Konopnickiej Zofji Lenkiewiczowej, Gimnazjum żeńskie Towarzystwa „Ridna Szkoła" U. T. P.;

Złoczów: Gimnazjum Koedukacyjne Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego „Ridna Szkoła".

Szkolnictwo zawodowe.

Województwo lwowskie.

Albigowa: Szkoła Rolnicza żeńska (M. R.);

Borysław: Szkoła Zawodowa żeńska Tow. Szkoły Ludowej, Państwowa Szkoła Wiertnicza (męska);

Dublany: Państwowe Kursy Gorzelnicze (męskie);

Drohobycz: Średnia Szkoła Techniczna Tow. Szkoły Technicznej (męska), 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Handlowej, Szkoła Zawodowa żeńska im. E. Orzeszkowej Tow. Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej;

Fredrowo: 2-letnie Kursy Praktyki Ogrodniczej Tow. Gospodarczego we Lwowie (koedukacyjne);

Godowa: Szkoła Rolnicza Żeńska (M. R.);

Gródek Jagielloński: 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Ludowej, Szkoła Rolnicza Męska (M. R.);

Jarosław: 4-letnia Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Handlowej, Państwowa Szkoła Budownictwa (męska);

Jaworów: Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego (męska);

Korczyna: Szkoła Rolnicza Żeńska (M. R.);

Lwów: Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa im. Dra A. Korkisa (męska), 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Handlowej, 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Żyd. Tow. Szkoły Handlowej, 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. „Proświta", Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego Tow. Szkoły Handlowej, Jednoroczna Żeńska Szkoła Przysposobienia Kupieckiego M. Christoffa, Liceum Han-

dlowe Koedukacyjne Tow. Liceum Handlowego we Lwowie, Państwowa Szkoła Koszykarska (męska), Państwowa Szkoła Techniczna (męska), Szkoła Majstrów Budowlanych przy Państwowej Szkole Technicznej (męska), Roczny Kurs Kilimkarski przy Państwowej Szkole Technicznej (koedukacyjny), Wieczorny Kurs Elektrotechniczny przy Państwowej Szkole Technicznej (męski), Kursy Radjotechniczne przy Państwowej Szkole Technicznej, Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego Z. Olszewskiego, Pryw. Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. Warsztatów Rękodzielniczych dla dziewcząt żydowskich, Szkoła Zawodowa żeńska im. Św. Teresy Zgromadzenia SS. Opatrzności Bożej, Szkoła Zawodowa żeńska Zgromadzenia SS. Bazyljanek, Szkoła Zawodowa Żeńska Wyrobów Galanteryjnych Tow. Szkoły Zawodowej, Szkoła Rzemiosłowa Żeńska Spółdzielni „Trud", Państwowa Szkoła Zawodowa Żeńska, Państwowa 4-letnia męska Szkoła Ekonomiczno-Handlowa, Szkoła Techników Lotników Ligi Obrony Powietrznej Państwa w Sygniówce pod Lwowem (męska), Szkoła Majstrów Elektrotechników Towarzystwa Szkół Przemysłowo-Technicznych (męska), Szkoła Rzemieślnicza przy Państwowej Szkole Technicznej;

Krosno: Państwowa Szkoła Tkacka (męska), 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Jerzego Polańskiego;

Miłocin: Szkoła Rolnicza męska (M. R.);

Mokrzyszów: Szkoła Rolnicza męska (M. R.);

Pohorce: Szkoła Rolnicza żeńska (M. R.);

Przemyśl: Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. Szkoły Ludowej, Prywatna Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. Warsztatów Rękodzielniczych dla dziewcząt żydowskich, Liceum Handlowe Koedukacyjne T. L. H., Państwowa 3-klas. Szkoła Handlowa męska i żeńska, Szkoła Rolnicza Żeńska (M. R.), 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa L. Teichowej i E. Bienenstokowej;

Rawa Ruska: Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. Szkoły Ludowej;

Rakszawa: Państwowa Szkoła Sukiennicza (męska);

Rozwadów: 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkół Zawodowych;

Rzeszów: 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Kupieckiej, Szkoła Mleczarska Koedukacyjna (M. R.), Szkoła Przemysłowa Żeńska Tow. Szkoły Ludowej, Szkoła Rzemiosł Tow. Pryw. Szkoły Przemysłowej;

Sambor: 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Handlowej, 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa fundacji O. Gotthelfa, Średnia Szkoła Zawodowa Żeńska im. St. Sobińskiego Tow. Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej, Szkoła Przemysłowa dla dziewcząt żydowskich fundacji O. Gotthelfa;

Sanok: 3-klas. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych „Ognisko";

Snopków: Główna Szkoła Gospodarcza żeńska (M. R.);

Sokal: 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Stanisława Kochanowskiego;

Suchodół: Szkoła Rolnicza Męska (M. R.);

Wólka Kapitańska: Szkoła Ogrodnicza męska (M. R.);

Żółkiew: Szkoła Zawodowa dla dziewcząt żydowskich Tow. Ochrony Dzieci i Młodzieży Żydowskiej;

Województwo stanisławowskie.

Bereźnica: Szkoła Rolnicza Męska (M. R.);
Bolechów: Niższa Szkoła Leśna Męska (M. R.);
Horodenka: Szkoła Rolnicza Męska (M. R.);
Kołomyja: 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Handlowej, Szkoła Zawodowa Żeńska Zgromadzenia SS. Urszulanek, Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego (męska), Państwowa Szkoła Szewska (męska);
Miłowanie: Szkoła Rolniczo-Ogrodnicza (Męska) (M. R.);
Ruda Kochawińska: Szkoła Rolnicza Żeńska (M. R.);
Stanisławów: Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego (męska), Państwowa Szkoła Handlowa (męska), Jednoroczna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego T. S. H., Szkoła Przemysłowa Żeńska Tow. Szkoły Przemysłowej Żeńskiej, Szkoła Zawodowa Żeńska Związku dla Szerzenia Wykształcenia Zawodowego wśród Żydów w Małopolsce, 3-kl. żeńska Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Handlowej;
Stryj: 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Fr. Świderskiego, Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Tow. Warsztatów Rękodzielniczych dla młodzieży żydowskiej (męska), Szkoła Zawodowa Żeńska Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, Państwowa Szkoła Tkacka (męska);

Województwo tarnopolskie.

Brody: 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa D. Loewina;
Brzeżany: Szkoła Przemysłu Drzewnego Tow. Szkoły Zawodowej Przemysłu Drzewnego (męska);
Czortków: Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. Szkół Przemysłowo-Handlowych, 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Gusty Buchsgang;
Grzymałów: Państwowa Szkoła Kołodziejsko-Kowalska (męska);
Jazłowiec: Seminarjum Gospodarcze Zgromadzenia SS. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marji Panny (żeńskie);
Kamionka Strumiłowa: Państwowa Szkoła Kołodziejsko-Kowalska (męska);
Olesko: Szkoła Rolnicza Żeńska (M. R.);
Tarnopol: 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Ludowej, Państwowa Szkoła Ślusarstwa Maszynowego (męska), Szkoła Zawodowa Żeńska Tow. Szkoły Ludowej;
Witków: Szkoła Rolnicza Żeńska (M. R.);
Zagrobela: Szkoła Rolnicza Męska (M. R.);
Zaleszczyki: Państwowa Rolnicza Szkoła Sadownictwa, Warzywnictwa i Pszczelarstwa Fundacji J. K. I. Hohendorfa w Szutromińcach;
Złoczów: 3-kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Tow. Szkoły Ludowej.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Województwo lwowskie.

Cieszanów: Prywatne seminarjum nauczycielskie koedukacyjne im. Stanisława Sobińskiego;
Drohobycz: Prywatne seminarjum nauczycielskie żeńskie Koła Stow. Chrz.-Nar. Naucz. Szkół Pow., Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Bazyljanek;

Jarosław: Prywatne seminarjum naucz. żeńskie im. Emilji Plater;

Jaworów: Państwowe seminarjum nauczycielskie żeńskie, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Bazyljanek;

Krosno: Prywatne seminarjum naucz. męskie, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Tow. Prywatnego Seminarjum Naucz. Żeńskiego;

Lwów: Państwowe seminarjum naucz. męskie im. Stanisława Sobińskiego, I. Państwowe seminarjum naucz. żeńskie im. Adama Asnyka, II. Państw. seminarjum naucz. żeńskie, Państwowe seminarjum ochroniarskie im. Stanisława Jachowicza, Państwowe Kursy Nauczycielskie, Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Anny Rychnowskiej, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Nazaretanek, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Bazyljanek im. Św. Józefata;

Łańcut: Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Boromeuszek;

Przemyśl: I. Państwowe seminarjum naucz. żeńskie, II. Państwowe seminarjum naucz. żeńskie, Prywatne seminarjum naucz. męskie Koła Stow. Chrz.-Nar. Naucz. Szkół Pow., Prywatne seminarjum naucz. żeńskie PP. Benedyktynek;

Rudnik n. Sanem: Państwowe seminarjum naucz. męskie;

Rzeszów: Państwowe seminarjum naucz. męskie im. Stan. Staszica, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Tow. Prywatnego Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego;

Sambor: Państwowe seminarjum naucz. męskie im. Marszałka J. Piłsudskiego, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie im. A. Asnyka, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie U. T. P.;

Sokal: Państwowe seminarjum naucz. męskie im. Włodzim. Dzieduszyckiego, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie miejskie;

Żółkiew: Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Felicjanek;

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja: Państwowe seminarjum naucz. żeńskie;

Stryj: Prywatne seminarjum naucz. żeńskie miejskie, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Koła Pedagogicznego Towarzystwa Ukraińskiego;

Stanisławów: Państwowe seminarjum naucz. męskie, Państwowe seminarjum naucz. żeńskie im. ks. Fr. Skarbowskiego, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie im. M. Konopnickiej, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie SS. Bazyljanek;

Tłumacz: Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Towarzystwa Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycieli Szkół Powszechnych.

Województwo tarnopolskie.

Brzeżany: Państwowe seminarjum naucz. żeńskie;

Czortków: Państwowe seminarjum naucz. męskie, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie im. M. Konopnickiej;

Tarnopol: Państwowe seminarjum naucz. męskie im. H. Sienkiewicza, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Komitetu Obywatelskiego, Prywatne seminarjum naucz. żeńskie Koła T. S. L.;

Zaleszczyki: Państwowe seminarjum naucz. męskie;

Złoczów: Prywatne seminarjum naucz. żeńskie (koedukacyjne) im. M. Konopnickiej.

Szkoły specjalne.

Lwów: Zakład Głuchoniemych (koedukacyjny), Zakład Ciemnych (koedukacyjny), Szkoła dla głuchoniemych Bardacha (koedukacyjna), Szkoła powszechna specjalna dla umysłowo upośledzonych (koedukacyjna);

Przędzielnica: Zakład wychowawczo-poprawczy męski (Ministerstwa Sprawiedliwości).

Szkoły dokształcające.

Województwo lwowskie.

Borysław (męska), Brzozów (męska), Chodorów (męska), Chyrów (męska), Dobromil (męska), Drohobycz (męska im. Konarskiego, męska im. Mickiewicza i żeńska im. Orzeszkowej), Gródek Jagielloński (męska), Jarosław (męska im. Poniatowskiego i żeńska), Jaworów (męska), Kolbuszowa (męska), Korczyna (męska), Komarno (męska), Krosno (męska), Leżajsk (męska), Lisko (męska), Lubaczów (męska);

Lwów: Nr. 1 im. św. Anny męska, Nr. 2 im. św. Anny żeńska, Nr. 3 im. św. Antoniego męska, Nr. 4 im. Czackiego męska, Nr. 5 handlowa męska, Nr. 6 im. Konarskiego męska, Nr. 7 im. Konopnickiej żeńska, Nr. 8 im. Kordeckiego męska, Nr. 9 im. Lenartowicza męska, Nr. 10 im. św. Magdaleny, Nr. 11 im. św. Marcina męska, Nr. 12 im. św. Marcina męska, Nr. 13 im. Mickiewicza męska, Nr. 14 im. Mickiewicza żeńska, Nr. 15 im. Piramowicza męska, Nr. 16 im. Sienkiewicza męska, Nr. 17 im. Sobieskiego męska, Nr. 18 im. Staszica, męska, Nr. 19 im. Staszica oddz. mech. męska, Zgromadzenia Braci Albertynów męska, im. Bernsteina męska, handlowa Kongregacji Kupieckiej męska, im. Hrinczenki U. T. P. męska;

Łańcut (męska), Miejsce Piastowe (T-wa „Powściągliwość i Praca"), Mościska (męska), Nisko (męska); Przemyśl: Nr. 1 handlowa męska, Nr. 2 im. Kantego męska, Nr. 3 im. Konarskiego męska, Nr. 4. im. Kostki męska, Nr. 5 żeńska; Przeworsk (męska), Rawa Ruska (męska), Rozwadów (męska), Rudnik nad Sanem (męska), Rudki (męska), Rymanów (męska); Rzeszów: Nr. 1 im. Borelowskiego męska, Nr. 2 im. Kilińskiego męska, Nr. 3 im. Orzeszkowej żeńska; Sambor (męska), Sanok (męska), Sokal (męska), Sokołów Małopolski (męska), Stary Sambor (męska), Strzyżów (męska), Tarnobrzeg (męska), Turka (męska), Tustanowice (Nr. 1 męska, Nr. 2 żeńska), Ustrzyki Dolne (męska), Winniki (męska), Żółkiew (męska).

Województwo stanisławowskie.

W Bolechowie (męska), Bołszowcach (męska), Bursztynie (koedukacyjna), Dolinie (męska), Horodence (męska), Kałuszu (męska); w Kołomyi: Nr. 1 handlowa męska, Nr. 2 im. Sienkiewicza żeńska, Nr. 3 im. Sobieskiego męska, Nr. 4 im. Szczepanowskiego męska; w Kutach (męska), Mikołajowie n. Dn. (męska), Nadwórnie (męska), Rohatynie (męska), Rozdole (męska), Schodnicy (męska), Skolem: Nr. 1 męska, Nr. 2 żeńska; Śniatynie (męska); Sołotwinie (męska); w Stanisławowie: Nr. 1 im. Alojzego męska, Nr. 2 drzewna męska, Nr. 3 im. Mickiewicza męska, żeńska, handlowa Stow. Kupc. Polsk. męska; w Stryju: Nr. im. Mickiewicza męska, Nr. 2 im. Sobieskiego męska; Synowódzku (męska), Tłumaczu (męska), Tyśmienicy (męska), Zabłotowie (męska), Żydaczowie (męska).

Województwo tarnopolskie.

W Brodach (męska), Brzeżanach (męska), Buczaczu (męska), Czortkowie (męska), Kamionce Strumiłowej (męska), Podhajcach (męska), Podkamieniu (męska), Przemyślanach (męska), Radziechowie (męska), Tarnopolu (męska), Trembowli (męska), Zborowie (męska), Złoczowie (męska).

Inspektoraty szkolne.

Województwo lwowskie.

Bóbrka, Brzozów, Dobromil, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Jarosław, Jaworów, Kolbuszowa, Krosno, Lesko, Lubaczów, Lwów - miasto, Lwów - powiat, Łańcut, Mościska, Nisko, Przemyśl, Przeworsk, Rawa Ruska, Rudki, Rzeszów, Sambor, Sanok, Sokal, Stary Sambor, Strzyżów, Tarnobrzeg, Turka, Żółkiew.

Województwo stanisławowskie.

Bohorodczany, Dolina, Horodenka, Kałusz, Kołomyja, Kosów, Nadwórna, Rohatyn, Skole, Stanisławów, Stryj, Śniatyn, Tłumacz, Żydaczów.

Województwo tarnopolskie.

Borszczów, Brody, Brzeżany, Buczacz, Czortków, Kamionka Strumiłowa, Kopyczyńce, Podhajce, Przemyślany, Radziechów, Skałat, Tarnopol, Trembowla, Zaleszczyki, Zbaraż, Zborów, Złoczów.

Prace ministerjalnych instruktorów w szkołach średnich ogólnokształcących w roku szk. 1931/32.

Nr. II. 19676/31. Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 28 września 1931 Nr. II. 20496/31 zawiadomiło, że pełnienie obowiązków ministerjalnych instruktorów w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli powierzyło na rok szkolny 1931/32 w zakresie nauki:

1) religji: ks. E. Szwejnicowi (co soboty od godz. 10—11) [1]);

2) jęz. polskiego: p. dr. Władysławowi Szyszkowskiemu (co wtorku od godz. 13—14); p. Jadwidze Dańcewiczowej (dnia 1, 2, 4, 16, 17, 19 każdego miesiąca o godz. 10—11), oraz p. Juljuszowi Saloniemu (dnia 2, 4, 17, i 19 każdego miesiąca o godz. 10—11);

3) filologji klasycznej: p. Karolowi Dąbrowskiemu oraz p. Rudolfowi Szerękowskiemu (dnia 1, 2, 3, 16, 17 i 18 każdego miesiąca od godz. 8—9);

4) jęz. nowożytnych: p. Wandzie Dewitzowej oraz p. Halinie Nieniewskiej (dnia 1, 5, 16 i 20 każdego miesiąca od godz. 13—14 i dnia 3 i 18 każdego miesiąca od godz. 8—9);

---

[1]) Uwagi w nawiasach oznaczają, w których dniach i godzinach pp. instruktorki i instruktorzy udzielać będą w gmachu Ministerstwa (Aleja Szucha 25, II. p. pokój Nr. 21) informacyj w sprawach związanych z organizacją pracy metodyczno-dydaktycznej z zakresu poszczególnych przedmiotów na terenie szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli.

5) historji: p. dr. Halinie Mrozowskiej (dnia 1, 3, 5, 16, 18 i 20 każdego miesiąca od 9—10);

6) geografji: p. Gustawowi Wuttkemu oraz p. Michałowi Janiszewskiemu (dnia 2, 3, 4, 17, 18 i 19 każdego miesiąca od 14—15);

7) matematyki: p. Bronisławowi Bieleckiemu i p. Antoniemu Rusieckiemu (dnia 1, 5, 16 i 20 każdego miesiąca od 14—15, dnia 3 i 18 każdego miesiąca od 11—12) oraz p. Michałowi Dowgirdowi (co środy od godziny 14—15);

8) fizyki: p. dr. Bolesławowi Gaweckiemu, p. Józefowi Alichniewiczowi (dnia 1, 3, 4, 16, 18, 19 każdego miesiąca od godz. 13—14), oraz p. Janowi Pniewskiemu (Państw. Sem. Żeńskie w Płocku);

9) chemji: p. Janowi Harabaszewskiemu (co poniedziałku od godz. 14—15);

10) przyrodoznawstwa: p. Edwardowi Gemborkowi oraz p. Antoniemu Mączakowi (dnia 1, 3, 5, 16, 18 i 20 każdego miesiąca od godz. 12—13);

11) propedeutyki filozofji: p. dr. Bolesławowi Gaweckiemu (jak pod 8);

12) robót ręcznych i rysunków [2]): p. Marji Vogelsang, p. Franciszkowi Buczkowskiemu (dnia 2, 5, 17 i 20 każdego miesiąca od godz. 13—14 i dnia 4 i 19 każdego miesiąca od godz. 12—13), oraz p. Stanisławowi Gabrjelowi (dnia 2 i 17 od godz. 12—13, dnia 4 i 19 o godz. 11—12, dnia 5 i 20 o godz. 10—11 każdego miesiąca);

13) śpiewu i muzyki: p. Piotrowi Moosowi (dnia 1, 5, 16 i 20 każdego miesiąca o godz. 11—12), p. Karolowi Hławiczce (tylko w zakł. kształc. naucz., co środy od godz. 13—14), p. Helenie Czerwińskiej (w seminarjach ochroniarskich — Seminarjum Ochroniarskie w Warszawie, Nowy Świat 19).

Centralne pracownie dydaktyczne.

Okólnik Kuratorjum O. S. L. z dnia 30 listopada 1931 r. Nr. II. 18805/31 do dyrekcyj państwowych i prywatnych gimnazjów i seminarjów nauczycielskich.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 14 listopada 1931 r. Nr. II. S. 22097/31 podało do wiadomości, że przy Muzeum Oświaty i Wychowania w Warszawie (ul. Hoża Nr. 88) uruchomione zostały p. n. Centralnych Pracowni Dydaktycznych następujące pracownie dydaktyczne: 1) pracownia języka polskiego, 2) pracownia języków nowożytnych obcych (franc., ang., niem.), 3) pracownia filologji klasycznej, 4) pracownia historji, 5) pracownia geografji, 6) pracownia biologji, 7) pracownia chemji, 8) pracownia fizyki,, 9) pracownia matematyki, 10) pracownia pracy ręcznej, 11) pracownia wychowawcza.

Celem powyższych pracowni jest udzielanie zgłaszającym się osobom fachowych porad, wskazówek i objaśnień w zakresie dydaktyki danego przedmiotu, jak również pokaz ćwiczeń, przyrządów i pomocy naukowych oraz wzorowych urządzeń szkolnych z uwzględnieniem dostosowania ich do odmiennych warunków pracy i pomieszczeń zainteresowanych zakładów.

Kierownikami poszczególnych pracowni są instruktorzy ministerjalni odnośnych przedmiotów, mianowicie polonistycznej — p. dr. Szyszkowski, filologji klasycznej — p. Dąbrowski, języków nowożytnych — pp. De-

---

[2]) Naukę rysunków powierzono rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 1 grudnia 1931 r. Nr. II. S. 22640/31.

witzowa (germ. i ang.) i Nieniewska (franc.), historji — p. dr. Mrozowska, geografji — p. Wuttke, biologji — p. Gemborek, chemji — p. Harabaszewski, fizyki — p. dr. Gawecki, matematyki — p. Bielecki, pracy ręcznej — p. Buczkowski, pracowni zaś wychowawczej — p. wizyt. min. J.Michałowska. Nadto w pracowniach dyżurują stale specjalni asystenci.

Pracownie wymienione pod 1, 2, 3, 4 i 11 otwarte są codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) od godz. 17 do godz. 18,30, natomiast w soboty od godz. 13,30 do godz. 15.

Pozostałe pracownie otwarte są codzienie (z wyjątkiem niedziel i świąt) od godz. 17,30 do godz. 19, w soboty zaś od godz. 14 do godz. 15,30.

Ze względu na duże korzyści dla nauczycielstwa i szkół, jakie mogą być osiągnięte ze zwiedzania pracowni przez fachowe siły nauczycielskie i dyrektorów szkół, zachęcam Dyrekcje i Grona nauczycielskie do utrzymywania kontaktu z Centralnemi Pracowniami Dydaktycznemi.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Świderski.* wr.

Sprawozdania z egzaminów praktycznych.

Nr. I. K. N. 7197/31. Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 7 grudnia 1931 r. Nr. II. P. 22320/31, zmieniając częściowo postanowienia § 28 Przepisów o praktycznym egzaminie na nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1929, Nr. 1, poz. 3) [1]), zwolniło Kuratorjum od obowiązku przesyłania do Ministerstwa w terminie do dnia 15 października sprawozdań z poszczególnych komisyj egzaminacyjnych oraz sprawozdania ogólnego z odbytych egzaminów praktycznych. Nadesłane sprawozdania przez prezesów komisyj będą przechowywane w aktach Kuratorjum.

Komisja Egzaminacyjna dla eksternów przy W. K. N. we Lwowie.

W Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 12 z 1931 r., str. 711, ogłoszono — jak z treści wynika — skład Komisji Egzaminacyjnej dla eksternów przy W. K. N., a nie jak brzmi tytuł „Komisja Egzaminacyjna Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie“, co się niniejszem prostuje.

Zarazem podaje się do wiadomości, że w tym komunikacie pod p. 8 mylnie pomieszczono jako członka tej komisji z zakresu wychowania fizycznego nazwisko p. M. Germanówny, instruktorki wychowania fizycznego dla szkół lwowskich w R. S. M. we Lwowie, która obecnie jest na emeryturze.

Wizytatorowie nauki religji gr.-kat.

Nr. I. 38510/31. Grecko-katolicki Metropolitalny Ordynarjat we Lwowie zawiadomił pismem z dnia 4 listopada 1931 r. Nr. 12698/Szk. i z dnia 4 stycznia 1932 r. L. 118/Szk., że powierzył wizytację nauki religji gr.kat.:

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 114.

Ks. E. Gromnickiemu w szkołach powszechnych: im. Konopnickiej męskiej i żeńskiej, im. Lenartowicza męskiej, im. Kordeckiego męskiej, tudzież w filji gimnazjum z r. j. n. i gimnazjum XI, wreszcie zbiorowej nauki uczniów gimnazjów polskich;

Ks. J. Dzerowiczowi w szkołach powszechnych: im. Staszica męskiej i żeńskiej, im. Orzeszkowej żeńskiej, im. Issakowicza żeńskiej, im. św. Marcina męskiej, tudzież w państwowych seminarjach nauczycielskich;

Ks. L. Łużnickiemu w szkołach powszechnych: im. Sienkiewicza męskiej i żeńskiej, im. św. Marji Magdaleny żeńskiej i męskiej tudzież w gimnazjum z r. j. n.;

Ks. A. Piaseckiemu w szkole powszechnej im. Szaszkiewicza.

Wystawa przeciwgruźlicza.

Nr. O. 2330/31. Okręgowy Związek Kas Chorych we Lwowie wyraża podziękowanie pp. Dyrektorom szkół oraz Inspektorom Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu za okazane poparcie w formie skierowania młodzieży i dziatwy szkolnej na I. Okrężną Wystawę Przeciwgruźliczą zorganizowaną w ubiegłym roku, oraz za okazaną pomoc przez oddanie do dyspozycji wystawy sal w obrębie zakładów szkolnych i przez czynny udział nauczycieli i lekarzy szkolnych, którzy, wygłaszając popularne wykłady, przyczynili się do zrozumienia treści i celu wystawy przeciwgruźliczej.

Filmy.

Nr. O. 2404/31. Ministerstwo stwierdziło pismem z dnia 23 listopada 1931 r. Nr. I. Pol. 8796/31, że filmy p. t. „Polacy w Ameryce“ i „Floryda — kraj wiecznego lata“, wykonane przez p. Jerzego Jelińskiego, zasługują na specjalne zalecenie dla młodzieży dla swych wybitnych wartości kształcących. Autor filmów zamierza zrobić objazd wszystkich miast, celem wyświetlenia filmów wraz z krótką prelekcją i ustnemi objaśnieniami.

Falsyfikat biletu bankowego 20-złotowego. (Typ V).

Zawiadomienie Banku Polskiego z dnia 3 grudnia 1931 r. (Min. W. R. i O. P. z dnia 16 grudnia 1931 r. Nr. I. R. 12465/31).

Falsyfikat sporządzono na papierze gładkim o odmiennym składzie i wyglądzie jak papier biletów autentycznych. Celem upodobnienia zewnętrznego wyglądu papieru, zastąpiono ryps siateczką, wykonaną drukiem w kolorze żółtym. Znak wodny z podobizną króla Kazimierza Wielkiego i skrótem „20 zł.“ naśladowano zapomocą druku żółtą farbą. Znak wodny na falsyfikacie, widziany pod światło, wykazuje tylko miejsca ciemniejsze od papieru, podczas gdy na bilecie autentycznym występują wyraźnie miejsca ciemniejsze i jaśniejsze od papieru. Kolor farby bronzowej na falsyfikacie jest ciemniejszy, występuje silniej, a niebieski słabiej, niż na bilecie autentycznym. Rysunki figur symbolicznych wskutek wadliwego cieniowania są zamazane, a poszczególne fragmenty rysunków nie wykazują wyrazistości i uplastycznienia.

Tło wykonane linjami grubemi, co widać wyraźnie w tarczy strony przedniej. Druk tekstów i klauzuli niewyraźny. Podpisy przerywane, miejscami rozlane i zniekształcone. Numeracja dosyć udatnie naśladowana.

Graficzne odtworzenie rysunków przedniej strony jest niezbyt udatne, wobec jednak dobrze naśladowanej odwrotnej strony, falsyfikat jest dosyć trudny do rozpoznania.

Część druga.

E. RUDNICKA (Lwów).

Wychowanie fizyczne w zimie.

W organizacji szkolnictwa polskiego w niepodległej Polsce rząd polski otoczył troskliwą opieką wych. fizyczne młodzieży.

Wszelkie zamierzenia i wskazania władz polskich na polu organizacji wychowania fizycznego idą po linji wiecznie żywych wskazań Komisji Edukacji Narodowej, która poleciła edukację fizyczną młodzieży łączyć z edukacją moralną, by dać ludzkości cnotliwego człowieka, a Ojczyźnie dobrego obywatela.

Wychowanie fizyczne to jeden z filarów wychowania młodzieży dla Państwa.

Zdajemy sobie dziś dokładnie z tego sprawę, że nowoczesny człowiek, pracujący coraz intensywniej nad opanowaniem przyrody, zyskał wielką sprawność duchową kosztem jednak zmniejszenia mięśni.

Ideały, które przyświecają nam w wych. fizycznem nowoczesnego człowieka, to harmonijne ukształtowanie ciała i ducha. Ciało posłuszne woli człowieka, który doskonaląc ducha, żyje całą pełnią swego intelektu. Rozwijając ciało człowieka, pragniemy je uczynić zdrowem, t. zn. odpornem na złe wpływy życia codziennego, pragniemy rozwinąć sprawność fizyczną, która pozwoli najtrudniejsze obowiązki życia spełnić z jak największą ekonomją sił. Doskonaląc ciało człowieka, doskonalimy i jego umysł, starając się drogą bodźców fizjologicznych rozwinąć zdolności funkcjonalne mózgu; prowadząc zaś wych. fizyczne w organizacji społecznej, rozwijamy podstawowe uczucia społeczne.

Pragniemy wychować ludzi dzielnych o dużej energji i radości życiowej, pełnych inicjatywy w działaniu, o wysokiem poczuciu karności obywatelskiej i odpowiedzialności, o silnej woliześrodkowanej we wspólnem działaniu człowieka z człowiekiem, z uczuciem prawości i sprawiedliwości w ocenianiu przeciwnika.

Współzawodnictwo w formie walki usuwamy na terenie szkoły na dalszy plan. Porównanie sił i walka o palmę zwycięstwa winna być dostępna po długiej szkole życia nad zdyscyplinowaniem siebie i rozwojem wszechstronnej sprawności fizycznej.

Wychowanie fizyczne w organizacji swej musi być dostosowane do płci, okresów rozwoju fizjol. człowieka, typów rasowych i konstytucyjnych, oraz klimatu i pór roku danego kraju.

W kraju naszym, gdzie pora zimowa jest najdłuższą porą, organizacja celowego wych. fizycznego ma doniosłe znaczenie w wych. młodzieży.

Zdajemy sobie sprawę, że liczne wypadki zakażeń czynnikami chorobotwórczemi, tak liczne spustoszenia, jakie czyni gruźlica, są ściśle złączone z brakiem zahartowania, z silną natomiast wrażliwością na wszelkie zmiany temperatury.

Sporty zimowe wydobywają człowieka z dusznych niewentylowanych, zamkniętych i przegrzanych sal, oddając go pod działanie powietrza i słońca, sprowadzając wysoki stopień zahartowania.

Prof. Piasecki twierdzi, że w zimie właściwie mamy najidealniejszy zespół środków wych. fizycznego, któremi są: „powietrze wysokogórskie, silnie chłodzące, promienie słoneczne, bogate w elementy o różnej długości fal i praca mięśniowa (gimnastyka, narty)". Głównym czynnikiem rozwijającym i hartującym nasze ciało to kąpiel powietrzno-słoneczna. Właściwość powietrza w zimie (zwłaszcza wysokogórskiego) to niskie jego ciśnienie atmosferyczne, zmniejszona ilość tlenu w jednostce objętości; ma ono przytem niską ciepłotę, jest suche, o silnym przewiewie, o pełnym dodatnim ładunku elektrycznym. Dołącza się do tego silniejsze promieniowanie słoneczne, przedewszystkiem promieni krótkofalowych. Nasz organizm dzięki samoregulacji doskonale dostosowuje się do właściwości tego powietrza. Na działanie powietrza reagujemy przedewszystkiem wzmożoną akcją oddechu i krążenia krwi, przyśpieszając rytm oddechu i krążenia, przy lepszej sprawności dołącza się do tego nasilenie skurczów mięśni oddechowych i mięśnia sercowego. Z biegiem czasu i działania ćwiczeń następuje też reakcja czynności krwiotwórczej, wytwarzająca coraz to większą ilość czerwonych i białych ciałek krwi. Przemiana materji ulega też radykalnej zmianie. Przy wzmożonem utlenianiu, przy którem organizm pracuje nietylko w kierunku wyrównania zapotrzebowania tlenu, ale i gromadzenia stałej nadwyżki, przy równoczesnem wybitnem zwiększeniu wydzielania bezwodnika węglowego, występuje też większa przemiana białka, które gromadzi się w większej ilości w organiźmie.

Hartowanie ciała nie polega tylko, jak nam się powszechnie zdaje, na przyzwyczajaniu ustroju człowieka do niskich temperatur. Chodzi nam też o doskonalenie samoregulacji ciepła, polegającej na utrzymaniu ciepłoty ciała stale w granicach normalnych, która warunkuje nam najkorzystniejsze funkcje wszystkich procesów życiowych. Skoro przy niskiej temperaturze ciepłota ciała spada zbyt nisko, staje się organizm nieodporny na zarazki chorobotwórcze, przy nadmiernej podwyżce ciepłoty natomiast występuje osłabienie a nawet porażenie serca.

Wychowanie fizyczne w zimie ma nieocenioną, niczem niezastąpioną. wartość dla zdrowia człowieka. Jest też niezwykłem lekarstwem i dla psychiki zmęczonego człowieka. Przepiękny krajobraz polski w zimowej szacie daje przecież tyle radości i wewnętrznego zadowolenia! Niestety, dla tej sprawy niema u nas powszechnego zrozumienia.

Świtająca moda narciarstwa i łyżwiarstwa nie staje się jeszcze koniecznością życiową szerokich sfer społeczeństwa, a zwłaszcza młodzieży. Sport ten staje się przywilejem sfery, którą stać na piękny kostjum i sprzęt. albo tej grupy młodych, która w niedługim czasie, często kosztem przemęczenia organizmu, chce zabłysnąć gwiazdą sportu. Uprzedzenie do stosowania wych. fiz. w zimie na otwartem powietrzu w szkole jest jeszcze głęboko zakorzenione. Nasze zabiegi na tem polu kończą się często na lekcjach

gimnastyki w salach, często tylko w klasach. Przeciw wszelkim sportom zimowym mamy niezawodny argument: są one zbyt kosztowne wobec zubożenia ludności, dla szerokich sfer niedostępne.

Czynimy tem samem straszną krzywdę tym właśnie sferom, które mieszkają w nędznych izbach, chodzą w lichem odzieniu i nie mają sposobności zahartowania ciała i rozsłonecznienia swej duszy czarem natury.

W doborze środków wychowania fizycznego jest takie bogactwo różnorodnych ćwiczeń, które mogą być stosowane w życiu dziecka i dorosłego człowieka, mogą być zastosowane w wiosce, miasteczku, mieście, w dolinach i górach. Szkoła jest w pierwszym rzędzie powołana do rozpowszechnienia tych ćwiczeń w szerokich sferach. W szkole powszechnej w klasach najmłodszych w godz. gimn. 30 min. mogą być zastosowane w ostrą zimę krótkie przechadzki, bieg, kilka żwawych ruchów i powrót do klasy. W dzień słoneczny, kiedy mamy świeży lepki śnieg, możemy w ogrodzie, na najbliższej łące, urządzić krótką zabawę. Może to być krótka zabawa krasnoludków, śnieżków, leśnych duszków, które maszerują, biegają, zbierają śnieg, budują swój domek, tańczą, skaczą, lepią śnieżne kule, podrzucają i rzucają do celu. W innym dniu znów może być zastosowana jazda na saneczkach t. zw. koniki (jedno dziecko jedzie, drugie ciągnie sanki i odwrotnie), może być zjeżdżanie z górki lub wzgórza, z krótkiem opowiadaniem fantazyjnem o podróży do kraju niedźwiadków i t. d.

Pamiętać należy zawsze, że ruchy muszą być żwawe, tempo szybkie, ruchy rozłożone na szerokie grupy mięśniowe. Obowiązuje zawsze posłuch i karność ze względu na bezpieczeństwo dzieci. U starszych dzieci stosuje się podobne ćwiczenia tylko w formie trudniejszej. Może być gimnastyka krótka o ruchach żwawych, mogą być zabawy śnieżkami różnego rodzaju. Walka śnieżkami; np. są 2. zastępy, na polanie wyznaczamy dla każdego zastępu pole, młodzież przez 5—7 minut gromadzi kule, oczywiście z miękkiego śniegu, na gwizd ustawia się na swych metach; matka (kapitan) drużyny jest po stronie przeciwnika, liczy on straconych przeciwników, którzy dostali kulą śnieżną. Rzuty w głowę, w twarz niedozwolone. Po kilkunastominutowej walce kończymy grę, liczymy „ubitych" przeciwników; która partja więcej ubiła, wygrywa. Ta sama zabawa odbywa się potem, tylko z budową okopów ze śniegu, z poza których jak z mety rozpoczyna się walka. Trudniejsza, ale pełna emocji zabawa, to atak i obrona zamku czy miasta. Mogą brać udział dwie klasy, najlepiej pod okiem 2-ch nauczycieli. Na wzgórzu jedna drużyna, która wyrusza naprzód, buduje zamek ze śniegu, wtyka chorągiew, gromadzi kule śnieżne i rozstawia obrońców w koło zamku. Przeciwna w rozsypce pełza niewidocznie, chcąc dotrzeć do zamku, obrońcy uderzają kulami, uderzony jako stracony wraca. Często mała grupka posuwa się wedle pewnego planu (najdzielniejszy okryty białym całunem posuwa się wśród nich niewidocznie), narażając się na uderzenia i chroniąc najdzielniejszego między sobą. Szczęśliwie podpełznął do zamku, chwyta chorągiew, grozi mu jeszcze osaczenie (zajście przeciwnika z przodu, ratuje się zjeżdżaniem, siadając na ziemi lub często na saneczki dyskretnie wciągnięte. Zabawa ta wywołuje najczęściej szaloną radość młodzieży.

Ćwiczenia w zimie dadzą się też znakomicie stosować jako ćwiczenia harcerskie.

Ćwicz. „etapami do celu". W szkole wyznaczamy sobie wedle mapy pewien punkt w terenie. Różnemi drogami (o równej długości) dochodzimy

do wyznaczonego punktu, znacząc drogę kolorowemi paskami papieru. Zastęp, który pierwszy stanie w oznaczonem miejscu, wygrywa.

Ćwiczenie spostrzegawczości. Drużyna maszeruje żwawo zastępami przez miasto, wioskę, las, drogę i t. p., po drodze dokonywane są obserwacje wszystkiego, co się mija w drodze. Po powrocie kilka orjentujących pytań i szkicowanie rysunku z pamięci lub spisywanie imienne przedmiotów.

Ćwicz. czytania tropów. Jeden zastęp wyrusza w drogę po wyznaczonej drodze, czyniąc widoczne tropy, (często kroki zwykłe, podskokiem kulejąc i t. p.), drugi zastęp odczytuje tropy.

Saneczki są dostępne jako zabawa ruchowa prawie w całej Polsce; jest to sprzęt tani, łatwy do sporządzenia nawet w szkole. Jako ćwiczenie mieści w sobie coś z turystyki, wejście w górę, z obciążeniem (saneczkami), praca wszechstronna mięśni, oraz zjeżdżanie szybkie, zawrotne, dające potężną dozę radości i zadowolenia.

Sport ten dostępny dla dziatwy i młodzieży. Jedno tylko należy uczynić wielkie zastrzeżenie: konieczna jest staranna opieka wychowawców i unikanie wszelkich wyścigów.

Łyżwiarstwo również już dostępne od lat wczesnych, wymaga ono wybitnej pracy mięśni nóg, jest znakomitem ćwiczeniem przedewszystkiem czynności wegetatywnych. Sport ten należy stosować jako zabawę ruchową, należy więc stosować chody, biegi dla starszej młodzieży, ewentualnie estetyczną jazdę figurową, unikać należy wszelkich wyścigów, które wymagają zgarbionej postawy tułowia (jak przy kolarstwie).

Narciarstwo coraz bardziej rozpowszechnia się w Polsce. Sama konfiguracja znaczniejszej połaci naszego kraju sprzyja rozwojowi tego sportu.

Chód na nartach, zjeżdżanie lub skoki dają sumę doskonale celowych wszechstronnych ruchów ciała. Są przy tem znakomitem ćwiczeniem oddechowem. Narty w szkole winny być stosowane tylko dla wychowawczych celów wycieczek.

Potrzebne tu jest bardzo stopniowanie ćwiczeń, pod stałą wytrawną opieką wychowawczą i kontrolą lekarza. Zastosujemy więc zwyczajne posuwanie się na nartach po równym terenie, potem zjeżdżanie z pochyłości, wzgórz, czy gór. Dłuższe wycieczki czynić będziemy tylko z bardziej wytrawnymi. Ćwiczenia mogą być urozmaicone patrolami narciarskiemi z tropieniem, obserwacją terenu i t. p. Przez należycie zorganizowane narciarstwo możemy osiągnąć znakomite wartości psychiczno-wychowawcze. Młodzież uczy się zgodnego współdziałania, rozwija w sobie odwagę oraz poczucie karności obywatelskiej. Jako środek lokomocji pozwala na obserwację bez wielkiego wysiłku znacznej połaci okolicy, często pozwala nam dotrzeć w te strony, które w lecie są często niedostępne.

Sport ten pociąga już i młodzież wiejską, często widzi się ją na nartach prymitywnych przez siebie sporzadzonych, które jednak spełniają swoje zadanie. Często widzi się jadących na sankach, na których odbywają po równym terenie nawet długo trwającą jazdę. Czynią to zapomocą kijków takich, jakiemi posługujemy się przy nartach.

Pomysły młodzieży w całej pełni winniśmy wprzęgnąć w życie szkolne, czyniąc sport dostępny dla najbiedniejszych.

Propagujmy sport wychowawczy nietylko w mieście, ale i na wsi. Młodzież wiejska potrzebuje tego ruchu nietylko ze względów zdrowotnych ale ze względów psychiczno-wychowawczych przedewszystkiem.

Dziecko wiejskie, tak wcześnie wprzągnięte w poważny kierat zajęć domowych, potrzebuje tak wiele słonecznej radości.

Zabawa wiąże silnemi węzłami ze szkołą, co nie jest też obojętne w szerzeniu oświaty.

Literatura: Dr. Piasecki: Zarys teorji wych. fiz. 2 t. — Dr. Piasecki: Zabawy i gry ruchowe. — Dr. Piasecki i Schreiber: Harce młodzieży polskiej. — Z. Wyrobek: Harcerz w polu. — W. Ziętkiewicz: Jazda na nartach. — W. Ziętkiewicz: Sprzęt narciarski. — A. Bobkowski: Podręcznik narciarski. — E. Nehring: Jazda zwykła i wyścigowa na łyżwach. — W. Kohlrausch: Physiologie der Leibesübungen. — R. W. Schultz: Psychologie der Leibesübungen.

Ćwiczenia śródlekcyjne.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 15 października 1931 r. Nr. I. W. F. 4095/31.
(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11/31, poz. 129).

Do wiadomości mojej doszło, że w związku z pojawiającemi się w ostatnich czasach poniekąd sprzecznemi poglądami naukowemi na fizjologiczny akt oddychania, tu i ówdzie zaniechano zwyczaju wykonywania tak zwanych ćwiczeń oddechowych śródlekcyjnych. Ponieważ istotę ćwiczeń śródlekcyjnych stanowią nie głębokie wdechy i wydechy, lecz rozluźnienie napiętych mięśni ucznia, przeto mając na względzie zdrowie dziatwy i młodzieży szkolnej, w sprawie tej zarządzam, co następuje:

1) ćwiczenia śródlekcyjne, — które tak powinno się odtąd nazywać, — należy wykonywać możliwie we wszystkich szkołach, na wszystkich lekcjach;

2) przypominać o potrzebie wykonywania tych ćwiczeń powinien albo dodatkowy dzwonek w szkole, albo polecenie nauczyciela, prowadzącego lekcję;

3) przed ćwiczeniami należy otworzyć, o ile lekcja nie odbywa się przy otwartych oknach, jedno lub dwa okna;

4) na dany przez dyżurnego lub innego ucznia znak, uczniowie wstają ze swych miejsc w ławkach lub między ławkami, wyprostowują się, wykonywują kilka (3—5) wdechów i wydechów, niezbyt głębokich, aby nie doznać zawrotów głowy, oraz w celu rozruszania się, kilka niezbyt złożonych ćwiczeń gimnastycznych, np. w rodzaju skłonu ku przodowi, ku tyłowi i w obie strony, ruchów obrotowych ramionami i t. p.:

5) po wykonaniu tych ćwiczeń uczniowie zajmują swe miejsca.

Cały ten zabieg, trwający nie więcej ponad półtorej do dwóch minut, wykonany przy dopływie świeżego powietrza do klasy, powinien przyczynić się do poprawy krążenia krwi w organizmie ucznia, do rozluźnienia mięśni, znajdujących się w stanie skurczu w związku z długotrwałem siedzeniem, zwłaszcza przy napiętej uwadze. Poprawa krążenia krwi w całym organizmie, a więc i w mózgu, niewątpliwie odbije się na lepszej jego czynności, na zwiększonej wydajności pracy umysłowej ucznia.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.* wr.

Zwalnianie od ćwiczeń cielesnych.

Nr. O. 2537/31. Ćwiczenia cielesne w szkołach średnich ogólnokształcących i szkołach zawodowych są przedmiotem obowiązkowym. Ze względu jednak na stan zdrowia względnie wady ustroju uczeń (nica) może uzyskać zwolnienie od omawianych ćwiczeń.

Celem jednolitego postępowania w tej sprawie ustala się następujące wytyczne:

Zasadniczo zwolnienie od ćwiczeń cielesnych może nastąpić za zezwoleniem Kuratorjum. Jednakowoż dla uproszczenia postępowania Kuratorjum upoważnia niniejszem zarządzeniem Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych do udzielania zwolnień na wniosek lekarza szkolnego na przeciąg 3—4 miesięcy w następstwie cierpień przejściowych, rokujących w wymienionym okresie czasu powrót do takiego stanu zdrowia, który nie będzie przeszkodą do uprawiania ćwiczeń cielesnych w całej pełni lub przynajmniej częściowo.

Natomiast przypadki chorobowe, lub wady budowy ciała, uniemożliwiające uczęszczanie na lekcje ćwiczeń w ciągu jednego lub dwu półroczy, lub wykluczające wogóle możność poddania się przepisowi uczęszczania na ćwiczenia, winny być przedkładane do decyzji Kuratorjum.

W tym celu lekarz (rka) szkolny (a), po dokonanym przeglądzie, sporządza na początku roku szkolnego, względnie półrocza, wykaz tych uczniów (nic), którzy wymagają zwolnienia na okres czasu zastrzeżony niniejszem zarządzeniem kompetencji Kuratorjum.

Wykaz winien zawierać 1) nazwisko i imię ucznia, 2) klasę, do której uczęszcza, 3) rozpoznanie, 4) w rubryce uwagi krótkie umotywowanie wniosku (np. nieskompensowana wada serca, znaczny przerost m. sercowego, blizna pooperacyjna nasuwająca obawę powstania przepukliny, stan po ćwiczeniu przed 3 miesiącami złamania kości).

Nadto w wykazach powinni być osobno ugrupowani uczniowie (nice), wymagający zwolnienia: a) na czas pobytu w zakładzie, b) na jedno półrocze, c) na cały rok szkolny.

Wreszcie w wykazach osobno należy wyszczególniać tych, którzy wymagają zwolnienia zupełnego, osobno zaś zasługujących na zwolnienie częściowe.

W wypadku, gdy lekarz (karka) szkolny (a) wnosi o zwolnienie od ćwiczeń cielesnych na podstawie pisemnego orzeczenia lekarza niezwiązanego ze szkołą, orzeczenie winno być przedstawione Kuratorjum wraz z własną opinją lekarza (karki) szkolnego (ej).

W wypadkach starania o zwolnienie od będących w toku ćwiczeń ze strony ucznia, lub ze strony opieki domowej wbrew orzeczeniu lekarza szkolnego, petenci winni złożyć do Kuratorium formalną pisemną prośbę zaopinjowaną przez lekarza szkolnego i dyrektora zakładu.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Świderski.* wr.

Nauczanie koncentryczne.

W 7-klasowej Szkole Żeńskiej im. św. Marji Magdaleny we Lwowie nauczanie w niższych odziałach prowadzone jest przez trzy nauczycielki systemem koncentrycznym. Próby trwają drugi rok. Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej dnia 20 listopada 1931 r. przedstawiły nauczycielki sprawozdanie zbiorowe ze swych prób, które wraz ze streszczeniem dyskusji przytaczamy poniżej.

I. P. Marja Mendysówna. Pierwsze lata nauki w szkole powszechnej mają głównie za cel rozwinąć władze duchowe i umysłowe dziecka, zarazem też podać pewien zasób wiedzy materjalnej. Nie może jednak istnieć przedział między kształceniem formalnem a materjalnem, przeciwnie jedno opiera się na drugiem, wzajemnie uzupełnia. Jeśli np. ma się rozwinąć inteligencję, musi się nauczyć dziecko spostrzegać, sądzić, wnioskować, a tego można dokonać początkowo tylko na odpowiednim materjale. Nie zdaje mi się jednak, ażeby dziecko, przychodząc do szkoły, nie miało już w pewnym stopniu tych zdolności rozwiniętych. Owszem, dziecko jest bardzo krytyczne, zdradza nieraz prawdziwe zainteresowanie, potrafi zaś wtedy pytać bez końca, aby swą ciekawość zaspokoić. Należałoby więc wykorzystać tę ciekawość dziecka, ale jej nie znużyć. Jeśli więc dostarczymy do obserwacji jakiś przedmiot, należy ukazywać go ciągle w innem świetle, jakieś zjawisko we wciąż nowej sytuacji. W szkole zadanie to ma spełnić koncentracja (korelacja) przedmiotów nauczania.

Mając tę zasadę na względzie, układa się odpowiednio materjał już na początku roku. Nie można wyznaczać szczegółowo materjału ani jakościowo, ani ilościowo każdego przedmiotu. Wybiera się j. polski za ośrodek nauczania, do niego dostosowuje się resztę przedmiotów. Program tworzy jakby ramy, które wypełnia bieżący materjał. Materjał ten obmyślam sobie zwykle na cały tydzień. Obieram temat, który dostarcza całego szeregu zagadnień. Każde zagadnienie staje się ośrodkiem nauczania w ciągu jednego dnia. Zagadnienie to przewija się przez trzy godziny nauki, a które przedmioty lepiej wyjaśniają daną rzecz, te dobieram na dany dzień. Dlatego też niema podziału godzin zgóry wyznaczonego, ani też porządku, w jakim przedmioty winny po sobie następować. Wypływa to wprost z istoty zagadnienia. Dzięki temu łatwiej jest uczynić naukę interesującą, dostępniejszą dla dziecka, głębszą, wszechstronniejszą, a zatem bardziej jego własną, bardziej budzącą i rozwijającą twórczość. W razie znużenia, braku zainteresowania, mogę zawsze uciec się do zmiany przedmiotu, przeciwnie żywe zainteresowanie, zapał mogę wykorzystać głębiej, dłużej, bez obawy przed dzwonkiem, bez konieczności liczenia się z tem, że czas, wyznaczony na dany przedmiot, już minął. Wskutek tego jednak czasem ucierpi na tem jakiś przedmiot, który był brany w rachubę przy obmyślaniu lekcyj. W związku z obmyślaniem, przygotowywaniem lekcyj — napotykam często na trudności przy wyszukiwaniu tematu, któryby odpowiadał wszystkim wymaganiom zasady koncentracji.

Przykład przygotowywania lekcyj w kl. I.: Odlot ostatnich ptaków.

Poniedziałek: które ptaki odlatują, co je zmusza do tego.

Wtorek: dzika kaczka (obraz: jak żyła rodzina kaczek w lecie).

Środa: jak dzikie kaczki odbywają drogę, dokąd lecą.

Czwartek: powiastka o dzikiej kaczce.

Piątek: jak zimują ptaki osiadłe.

Sobota: wspomagajmy ptaszki w zimie.

Odpowiednio ułożone do pogadanek zdania do pisania (nowe litery w—k). Przykłady dodawania i odejmowania w zakr. 7. Lepienie z plastyliny dzikiej kaczki, wycinanka kolorowa. Rysunek ilustrowany do powiastki o dzikiej kaczce, oraz na temat: karmienie ptaszków w naszej szkole. Ćwiczenia cielesne i zabawa łącznie z pogadankami i wyuczoną piosnką o dzikich kaczkach.

II. P. Danuta Nechayówna. Pracę koncentryczną rozpoczęłam już w roku ubiegłym w klasie 1-ej. Choć poprzednio w mojej praktyce szkolnej prowadziłam lekcje tak, aby tematy przedmiotów były wspólne, łączyły się z sobą treścią, t. j. by była koncentracja, jednak mało zbliżało się to do toku lekcyj, jakie obecnie prowadzę.

Temat miałam dawniej również jeden na 1 dzień nauki. Musiałam jednak pracować ściśle w ramach podziału godzin i nie wolno mi było dłużej niż pół godziny w klasie 1-ej przedmiotu prowadzić. Jeden przedmiot się skończył, zaczynałam następny (treścią z pierwszym związany) i t. d.

Teraz w mojej pracy koncentrycznej pozostawiona mi jest swoboda i czas, poprzednio na pół godziny wymierzony, jest nieograniczony. Kolejność przedmiotów również nie jest wyznaczona, bo trudno nazwać przedmiotem to, co w danej chwili przeprowadzam.

Jako przykład niech posłuży lekcja p. t. „Lalka".

Celem lekcji jest wprowadzenie litery a, zaś z rachunków, względnie geometrji — odcinek.

Tok lekcji: dzieci wypowiadają się o swoich lalkach, jak się nazywają, kto im je ofiarował, jak się z niemi bawią i t. p.

Układają przyniesione lalki według wzrostu od największej do najmniejszej, następnie przeciwnie i pokazują, jak usypiają lalkę do snu. Wyuczam kołysanki dla lalek. Po prześpiewaniu pierwszej zwrotki słowami, następną nucą „a, a, a". Odsłaniam drukowane „a". Dzieci, wskazując na „a", czytają je i śpiewają kołysankę „a, a, a". Wycinają „a" drukowane i układają jedno „a", trzy „a" i t. p.

Następnie dzieci ubierają lalki na bal, przystrajają je we wstążki. Naśladując nauczycielkę, tną dla lalki „odcinek wstążki" (z włóczki). Nauczycielka rysuje odcinek wstążki na tablicy. Uczennice wskazują „odcinek wstążki". Teraz lalki ubrane we wstążki idą na bal: bal lalek w sali gimnastycznej. Dzieci tańczą z lalkami, wybierają po 2, 3 lalki do środka i t. p. Dalej zmęczone laleczki usypiają do snu, śpiewając im kołysankę. W zeszytach i na tablicy piszą literę **a**.

Ćwiczenie domowe: pisanie **a** i rysunek: odcinek wstążki.

Wynik tej lekcji był dodatni. Pracę ułatwiało: 1) nieograniczenie czasu, 2) swoboda w kolejności przedmiotów, 3) jeden temat „lalka" — więc nastawienie uwagi dziecka wyłącznie na ten temat.

Licząc się z tem, że w roku szkolnym czeka praca koncentryczna, nie można planu szczegółowego zgóry dokładnie ułożyć, bo przy przygotowaniu lekcji z dnia na dzień, a nawet już w czasie nauki, nasuwa się szereg pomysłów. Dla klasy 1-ej ułożyłam tylko ogólnie plan do j. polskiego i do rachunków i teorję śpiewu. Inne przedmioty łączą się tak ściśle z językiem polskim i rachunkami, że niepodobna ich oddzielić, a tem samem ułożyć dla nich planu.

Lekcje koncentryczne mają wiele zalet, o których już raz pokrótce wspomniałam:

1) nieograniczenie czasu, t. j. nie muszę dzielić lekcyj na półgodziny;

2) swoboda w kolejności przedmiotów;

3) lekcje koncentryczne mają także tę zaletę, że dzięki nastawieniu umysłu dziecka na jeden opracowany temat, dziecko poddaje samo, jak możnaby w danym dniu nauki pracować, a więc proponuje: wymodelujmy to, narysujmy, policzmy i t. p., a wiadomo, że propozycja, postawiona przez

dziecko, znacznie chętniej przyjęta jest i plan lepiej zrealizowany, aniżeli gdyby tę samą rzecz poddała nauczycielka;

4) dzięki koncentracji uczeń utrwala sobie dobrze daną rzecz, kiedy ona była rysowana, pisana, śpiewana, rachowana, demonstrowana ćwiczeniami i t. p.;

5) swoboda w pracy koncentrycznej sprawia to, że wolno przedmiotowi, w którym uczennice są słabsze, poświęcić więcej czasu i na tym przedmiocie słabszym oprzeć inne nauczanie, w ten sposób utrwalać go i gruntować.

Ma też i swoje wady nauczanie koncentryczne.

Jak z jednej strony lekcje koncentryczne nastawiają uwagę ucznia na jeden temat, tak z drugiej strony każą dziecku przerzucać się na coraz to nowy przedmiot. Nieraz żywego zainteresowania dziecka przedmiotem szkoda przerywać i uwagę jego skierowywać na inne tory. W momencie np., kiedy dziecko rachuje, czy obmyśla przykłady do rachunków, polecić mu modelować, czy ruchami coś odtworzyć, jest rzeczą nieraz dobrą, ale powrócić potem jeszcze raz, czy kilka razy do rachunków, to trudniej.

I tu jednak nie mogę postawić reguły.

Zwykle przedmiot da się rozdrobnić, nieraz jednak nastawienie dzieci dyktuje nauczycielce, aby dłużej zatrzymać się na przedmiocie. Wówczas, wbrew powziętemu planowi, opracowuję przedmiot dłużej, aby wyzyskać zainteresowanie dzieci.

Największą trudność w pracy koncentrycznej sprawia mi nie jej wykonanie, ale obmyślenie tej pracy na cały dzień nauki. Nauczycielka musi użyć nieraz wiele pomysłowości i wysiłku, by lekcję przygotować, a nieraz znużona i wyczerpana pracą nie może zdobyć się na coraz to nowe pomysły, na które wpada się czasem niespodziewanie po dłuższem obmyślaniu. Wówczas przekreśla się zupełnie dawny układ lekcji i za 15 minut już ma się dobrze skrystalizowany pomysł na trzy godziny pracy z dziećmi.

Trudność nastręcza się nieraz w ułożeniu lekcji tak, aby były one ściśle koncentryczne. Często trudno odpowiednią gimnastykę, czy zabawę, lub śpiew zastosować do całości lekcji i przedmioty wplatać jeden w drugi.

Powoli jednak i te trudności przełamują się i praktyka, a przedewszystkiem dobre chęci ułatwiają pracę koncentryczną i nie pozwalają zniechęcać się trudnościami.

III. P. Stanisława Tarnawska. W myśl zasad i kierunków szkoły twórczej w początkowych oddziałach stosuje się plan pracy, ułożony koncentrycznie.

C h a r a k t e r y s t y k a k o n c e n t r a c j i. Koncentracja jest to łączność między wiadomościami należącemi do różnych przedmiotów nauczania.

O ś r o d e k n a u c z a n i a. Nauczanie w początkowych oddziałach opiera się na obserwacji i przeżyciach dzieci. Praca dzieci koncentruje się dokoła ośrodka nauczania. (Ośrodkiem nauczania mogą być różne dziedziny nauki).

R o z k ł a d z a j ę ć. Przy takim toku nauczania nie rozbija się dnia na poszczególne przedmioty, t. zn. nie obowiązuje ścisły podział godzin. Takie niekrępowanie się jednostkami lekcyjnemi ułatwia niezmiernie pracę.

Ośrodkiem nauczania tak w klasie pierwszej, jak i drugiej jest język polski.

Wybór tematów. W klasie pierwszej nauczyciel dobiera dowolne tematy, a do nich dostosowuje naukę czytania, pisania i inne obowiązujące przedmioty.

Przez dowolny dobór tematów nauczyciel w klasie pierwszej ma ułatwioną w znacznym stopniu ciągłość nauczania. Tematy mogą wypływać jedne z drugich. Np. najbliższe otoczenie dziecka, dom rodzinny, osoby, zajęcia, przedmioty, budowa domu, rzemieślnicy, materjał opałowy i t. p.

W klasie drugiej w przeważnej części tematów do lekcyj dostarcza czytanka (oprócz okolicznościowych zdarzeń aktualnych, bajek). Dokoła niej koncentruje się nauka rachunków, śpiewu, rysunków, zręczności i gimnastyki.

Przykład lekcji. Podaję przykład szeregu lekcyj do ustępu p. t. Jędrek o mieście cz. I i II.

4/XI. Rozmówka wstępna. Nasze rodzinne miasto. Ćwiczenia ortograficzne łącznie z rozmówką. Piosenka o Lwowie. Wycieczka do śródmieścia (katedra, ratusz, rynek, ulice, kamienice, wystawy sklepowe).

5/XI. Omówienie wycieczki. Zapisanie ulic, przez które przechodziłyśmy (Duże litery). Łącznie z omawianiem wystaw sklepowych, rachunki, rozkładanie liczb, pełne dziesiątki i jednostki. Ilustracja ruchowa wycieczki. Czytanie ustępu „Jędrek o mieście". Rysunek: dom, w którym mieszkam (powtórzenie linij równoległych).

6/XI. Wprawa w czytaniu ust. „Jędrek o mieście" cz. I. Tworzenie opowiadania przez dzieci na podstawie rysunków p. t. Dom, w którym mieszkam. Układanie z patyczków okien, domów — obliczenie rachunkowe w zakresie setki pełnemi dziesiątkami. Ćwiczenia i zabawy łącznie z tematem.

7/XI. Ćwiczenia językowe: sklep — właściciel sklepu — towar. Łącznie z treścią ćwiczeń utrwalania działań pełnemi dziesiątkami, oraz rozkładanie liczb dwucyfrowych na dziesiątki i jednostki.

9/XI. Wprawa w czytaniu ust. „Jędrek o mieście". Pogadanka wstępna (wyjście z przeczytanego ustępu) do nauki o pionie. Ćwiczenia z pionem. Rysunek pionu. Dyktat słuchowy jako sprawdzian o treści zaczerpniętej z pogadanki. Ćwiczenia gimnastyczne: budujemy dom. Wyuczenie piosenki „Nasz domek".

10/XI. Rozmówka — orjentacja w mieście, chodniki, jezdnie. Zapisywanie tekstu — z treści rozmówki — ułożonego przez dzieci. Liczby na domach parzyste, nieparzyste — wprawa w pisaniu liczb. Obserwacja i porównanie obrazków z czytanki „Ulica i droga". Opracowanie ust. 51 „Jędrek o mieście" cz. II. Rysunek dowolny: droga lub ulica.

Następstwa — łączność tematów. Przy nauczaniu opartem na tematach z czytanki napotyka się na pewne trudności w łączeniu tematów. Jeden temat opracowuje się w ten sposób przez kilka dni. Po wyczerpaniu danego tematu przechodzimy do innego, poruszającego nowe zagadnienia, nie wiążące się niczem z poprzednio przerobionemi.

Pomoce naukowe. Do tematów zaczerpniętych z czytanki trzeba dobrać odpowiednio pomoce naukowe np. obrazy, ilustracje, przeźrocza, wiersze, piosenki, zabawy. Dużo materjału, zarówno piosenek, wierszy, zabaw dostarcza czasopismo dla młodzieży „Płomyk" i „Płomyczek".

Zalety koncentracji. Znaczenie koncentracji w nauce szkolnej jest bardzo doniosłe. Sprawia ona, że wiadomości, należące do różnych przedmiotów nauki, nie są w umyśle dziecka luźnie rozrzucone, ale stanowią zwartą całość. Zapobiega ona ciągłej zmianie nastawienia myśli dziecka i rozprószeniu umysłowemu. Wyrabia sprawność umysłową, gdyż wymaga porównania, rozróżniania i zestawiania ze sobą różnych treści nauki. Koncentracja budzi żywsze zainteresowanie nauką, wyrabia zdolność zużytkowania nabytych wiadomości i przyczynia się do lepszego ich utrwalania.

Trudności. Spostrzeżenia. Zdaje mi się, że niedociągnięciem nauczania koncentrycznego jest to, że utrudnia ono systematyczne uporządkowanie materjału naukowego i prowadzi raczej do okolicznościowego traktowania niektórych przedmiotów nauki. Daje się to niekiedy zauważyć w podawaniu wiadomości z teorji muzyki, — na lekcjach gimnastyki, w czasie których według obowiązującego programu ćwiczenia powinne być przeprowadzane w pewnym ustalonym porządku. Trudno również czasem materjał rachunkowy w zakresie setki dostosować do treści lekcji.

Reagowanie dzieci. W czasie nauki prowadzonej tokiem koncentrycznym daje się zauważyć bardzo żywe zainteresowanie dzieci pracą. Dzieci nieraz samorzutnie narzucają dalszy ciąg lekcji. Objawiają widoczne rozwinięcie umysłowe, łatwo wypowiadają swoje myśli i sądy.

Wyniki. Z końcem roku szkolnego w klasie pierwszej przekonałam się, że nauka prowadzona koncentrycznie dała bardzo dobre wyniki.

VI. Dyskusja. Po odczytaniu referatów głos zabiera p. Jędrzejowska, która pracę koncentryczną uważa za dobrą, wymaga ona jednak, jej zdaniem, wielkiej sprawności umysłu dzieci, bo zmusza do odrywania się z przedmiotu na przedmiot i powracania do niego.

P. Tarnawska stwierdza, że w klasie II trudne jest przerzucanie się z przedmiotu na przedmiot. Często rachunki już w zakresie 100 trudno jest stosować do j. polskiego. Niektórym przedmiotom nie można poświęcić więcej czasu (np. rysunkom już bardziej precyzyjnym).

Zabiera głos p. Mendysówna. Gdy chodzi o ugruntowanie jakiegoś przedmiotu, to trzeba się na nim dłużej zatrzymać.

P. Kierowniczka wyraża zdziwienie, że wynajduje się tego rodzaju ujemne strony w pracy koncentrycznej. Swoboda i nieskrępowanie się czasem pozwalają bądźto zatrzymać się na przedmiocie, bądź też, co jest ważniejsze w razie zmęczenia dziecka, przerwać innym przedmiotem. W koncentracji nauczycielka ma wielką swobodę, trudność jest raczej w tem, że w klasie II materjał jest narzucony czytanką. Nauczycielka winna więc wybrać te czytanki, które są podstawą dla danej klasy, a oprócz tego zastosować pisemko jakieś, co czyni już p. Tarnawska.

Tu głos zabiera p. Tarnawska, twierdząc, że najlepiejby było, żeby na dany temat nauczycielka sama układała odpowiednie czytanki, nawiązując treść do istotnych zainteresowań dziecka.

M. RUDNICKA
Instr. rob. kob. (Lwów).

Projekt rozwinięcia programu nauczania robót kobiecych w powszechnych szkołach żeńskich. (Ciąg dalszy).

Oddział V.

I. Rysowanie krojów naturalnej wielkości. II. Wprowadzenie zeszytu krojowego. III. Prowadzenie dzienniczka robót kobiecych. IV. Cerowanie i łatanie bielizny.

I. półrocze.

A) Nauka kroju i szycia. Koszula dzienna dla dziewczynki. Lekcyj 24.

Od początku roku szkolnego do 10 grudnia.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Powtórzenie i rozszerzenie wiadomości o materjałach. Przeróbka bawełny: c. d. Cechy i właściwości dobrych gatunków.	Stosowne ustępy z czytanek z „Płomyka", z gazet, żurnali
2	Materjały bawełniane używane do szycia bielizny: perkalina, medalopam i t. p. Przemysł włókienniczy w Polsce.	
3	Omówienie modelów. Obliczenie ilości materjału.	
4—5	Ćwiczenia w szyciu. Powtórzenie szwu francuskiego. Wyuczenie szwu podszewkowego na resztkach materjału, drobnym przedmiocie, koszulce dla lalki.	
6	Krój koszuli francuskiej (najłatwiejszy) rysowanie form naturalnej wielkości.	
7	Krój koszuli francuskiej (z ramiączkami) na podstawie poprzedniej.	
8—9	Krajanie koszul z materjału.	
10	Lekcja naprawy odzieży. Cerowanie bielizny. Cera po nitce prostej (osnowy lub wątka).	Krótkie ćwiczenia pisemne z zakresu robót.
11—14	Fastrygowanie i szycie boków koszuli (wyłącznie szwem podszewkowym).	
15—16	Wykończenie u góry (np. obrąbek mereżkowy).	
17—18	Wykonanie i przyszywanie ramiączek.	
19	Lekcja naprawy odzieży. Cerowanie bielizny. Cera po linji skośnej (rozdarcie niezgodne z kierunkiem nitek osnowy ani wątka).	
20—21	Znaczenie koszuli (jak najprostszym sposobem).	

22—23 Rysowanie form w zeszytach w kilku skalach (1 : 4, 1 : 6, 1 : 8, 1 : 10).
24 Wpisanie do dzienniczka.

Przybory dla uczennic

1 m. 60 — 1 m 80 perkalu. Koszt około zł 4.

Pomoce naukowe

1. Okazy przeróbki bawełny. 2. Próbki materjałów. 3. Szew podszewkowy wykonany. 4. Manekin do nauki kroju. 5. Tablice szczegółowe. 6. Radełka.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	domu
1	Koszula dzienna dla panienki (według własnych wymiarów)	1 m 75 cm perkalu ½ szpulki nici	2 zł 50 gr	3 zł 75 gr	15. IX.	10. XII.	24	2 Wykonałam ramiączka

I. i II. półrocze.

B) Trykotarstwo ręczne: Robota na drutach (szal, rękawica do mycia, chwytki, czapka i t. d.). Lekcyj 24.

Od 10 grudnia do 15 marca.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Powtórzenie i rozszerzenie wiadomości o przeróbce wełny (fabryki).	Z czytanek geograf. lub przyrodn. ustępy o przemyśle włókiennicz. w Polsce.
2	Włóczki: harasowe, północne; ceny ich hurtowne — detaliczne.	
3	Nauka o barwach. Dobór kolorów. Zestawienie, obliczenie ilości włóczki. Druty, rodzaje, cena. Trykotarstwo ręczne — maszynowe.	
4	Omówienie modelów. Sposób trzymania drutów i włóczki.	Zwiedzenie składu sukna względnie mat. wełnianych.
5	Lekcja naprawy odzieży. Cerowanie bielizny. Cera kątowa.	
6	Sposoby zaczynania roboty drutowej.	
7—10	Robota oczek gładkich.	Pracownie.
11—14	Robota oczek na wywrót.	

15	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie bielizny. Koszula (łata wykonana ściegiem obrąbkowym).
16—20	Łączenie poznanych ściegów we wzorki.
21	Naprawa spuszczonych oczek.
22—23	Sposób zakańczania robót drut. Wpisanie do dzienniczka.
24	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie bielizny. Koszule dziecięce (łata wykonana szwem podszewkowym).

Przybory dla uczennic

10—15 dkg. włóczki wzgl. bawełny, 2 druty metalowe (celuloid). Koszt około zł 3.50.

Pomoce naukowe

1. Okazy przeróbki wełny (fabrycznej). 2. Zbiór barwnych włóczek. 3. Duże druty i włóczka smyrneńska. 4. Modele robót na drutach. 5. Tablice ilustrujące szczegóły wykonania.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	domu
2	Szalik 100/25 (robota na drutach)	15 dkg zefiru 2 druty	2 zł 0.50	3,50	14 grudnia 1930	14 marca 1931	21	3

II. półrocze.

C) Nauka kroju i szycia. Sukienka kimonowa dziecięca (lat 2—6). Lekcyj 24.

Od 15 marca do końca roku szkolnego.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	O przędzeniu lnu (w skróceniu).	Z czytanek.
2	Wyroby fabryczne a samodziały.	Stroje ludowe w Polsce.
3	Materjały używane do szycia sukienek dzieciecych, (płótna, płótno angielskie, bawełna).	
3	Splot prosty i skośny (barchan). Omówienie modelów sukienek i obliczanie ilości materjału.	Zwiedzenie muzeum etnograficzn. ze specjalnem uwzględnieniem motywów ludowych.
4—5	Krój sukienki kimonowej. Rysowanie form naturalnej wielkości.	

6—7	Krajànie sukienek z materjału. Fastrygowanie boków sukienki.	
8	Lekcja naprawy odzieży. Reformy. Łatanie przedmiotów uszkodzonych w szwach.	Motywy ludowe danej okolicy i in.
9—11	Zeszywanie boków sukienki.	
12	Rysowanie form w zeszytach (w skalach).	
13—14	Wykańczanie dołem.	
15—16	Wykończenie górą i zapięcie.	
17	Lekcja naprawy odzieży. Reformy dziecięce. Łatanie jak wyżej.	
18—19	Ściegi ozdobne. Kombinacje ściegów. Nauka o barwach. Dobór kolorów.	
20—21	Zdobienie sukienki na podsatwie własnych projektów.	
22	Rysowanie form w zeszytach w skalach.	
23	Wykończenie sukienki.	
24	Wpisanie do dzienniczka.	

Przybory dla uczennic

1—2 m. materjału. Bawełna do haftu. Koszt około 4 zł.

Pomoce naukowe

1. Manekin dziecięcy. 2. Modele sukienek. 3. Rama do ściegów. 4. Igła i włóczka smyrneńska. 5. Tablice do nauki o barwach. 6. Tablice przeróbki lnu. 7. Tablice ściegów. 8. Wzory ściegów kombinowanych oraz ludowych.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	domu
3	Sukienka kimonowa dziecięca	1 m 25 cm 3 motki bawełny	2,20 zł 2 25 gr	3,50 zł	20/3 1930	24/6 1930	21	—

Kursy i Zjazdy.

Sprawozdanie z kursu wychowawczego w Stanisławowie.

W dniach 9—19 grudnia r. ub. odbył się w Stanisławowie kurs wychowawczy dla nauczycieli państwowych i prywatnych gimnazjów i seminarjów nauczycielskich.

Na kursie uczestniczyło 60 osób, powołanych przez Kuratorjum Okr. Szk. Lw. ze Stanisławowa i okolicy. Z tych 20 nauczycieli było z gimnazjów państwowych, 20-tu z prywatnych, 10-u z seminarjów państw i tyluż z seminarjów prywatnych [1]).

---

[1]) Oprócz słuchaczy stałych brała udział w urządzonym kursie duża liczba miejscowych nauczycieli szkół średnich, którzy w miarę możności przybywali posłuchać wykładów.

Dnia 9 grudnia odbyło się otwarcie kursu w obecności p. kuratora Stefana Świderskiego, p. naczelnika W. Gałeckiego, p. wizyt. Jana Chmaja i p. instrukt. min. dr. H. Mrozowskiej.

Pan kurator Świderski otworzył kurs, przedstawiając w krótkości potrzebę przekształcenia metod polskiej szkoły i wytknięcia dróg, któremi kroczyć należy.

Następnie p. naczelnik Gałecki wykazał w referacie p. t. „Ideowe podstawy wychowania“ różnicę, zachodzącą w wewnętrznej istocie dawnej szkoły, podającej tylko wiedzę a dzisiejszej, która musi stać się kuźnią charakterów.

Trzeba naszej, biernej dzisiaj i bezideowej młodzieży dać nowe ideały, ku którym dążyć powinna, a te ukaże jej wychowanie państwowe, które tworzy kadry świadomych celu i dążeń obywateli. Ideologja „Państwa“ to założenie i wskazanie dzisiejszej szkoły.

Po tej samej linji szły wytyczne prelekcji p. instr. min. dr. H. Mrozowskiej p. t. „Wychowanie państwowe w chwili obecnej“. Po perspektywicznem nakreśleniu poprzednich w Polsce okresów wychowawczych i poszczególnych faz rozwojowych wychowania państwowo-obywatelskiego doby obecnej ukazała p. dr. Mrozowska sposoby realizowania ideologji państw. przez wytworzenie w szkole odpowiedniej atmosfery, naświetlanie momentów życia bieżącego i oddziaływanie emocjonalne przez obchody i uroczystości.

Program wykładów dnia pierwszego wyczerpało przedstawienie przez p. naczelnika W. Gałeckiego znaczenia hufców szkolnych P. W. jako szkoły karności praktycznej, wyrabiającej współżycie młodzieży, szczere, mocne i obywatelskie.

Przedpołudniowe wykłady dnia następnego 10. XII. obejmowały tematy: „Wychowanie obywatelskie przez przedmioty humanistyczne“ p. instr. min. dr. H. Mrozowskiej i „Wychowanie obywatelskie przez przedmioty matematyczno-przyrodnicze“ p. nacz. St. Huberta.

I pierwszy i drugi referat dążył do wykazania, że istnieje wszelka możliwość oddziaływania wychowawczego na młodzież drogą nauczania poszczególnych przedmiotów. Ogromną wartość pod tym względem mają przedmioty humanistyczne, których wychowawcze nastawienie prowadzi do zrozumienia świata i ludzi, uczy oceniać fakty i życie. Filologja klasyczna daje mnóstwo sposobności poruszenia momentów państwowotwórczych, ukazania czynów i dążeń obywatela starożytnego, równomiernie z wydobywaniem wartości kultury klasycznej, na której tle, jak wogóle na podstawie obrazu kultur obcych, należy uczyć oceny i uznania kultury polskiej.

Przy nauczaniu jęz. polskiego, mającego dać młodzieży poznanie i zrozumienie kultury narodowej, wskazanem jest — według słów p. prelegentki — równoważenie stron ujemnych okresu „wieku złotego“ i wieku XVIII-ego wartościami dodatniemi, uwydatnienie nierealności przeniesienia wszystkich dążeń w sferę duszy, jak było w okresie romantyzmu, a podkreślenie walorów pozytywizmu.

Prelegentka wykazała dalej z naciskiem, jak wielką rolę posiada w obecnej dobie nauczanie historji, która przez odpowiedni dobór materjału, uwydatnia najważniejsze dziś zagadnienie państwowości. Zaznaczyła poza tem, jak należy traktować sprawę partyjnictwa, mniejszości narodowych i t. d.

P. nacz. St. Hubert przedstawił w swoim referacie, że przedmioty matematyczno-przyrodnicze przy obecnych nowych metodach kształcą w uczniu zdolność spostrzegania i samodzielność, wyrabiają cierpliwość i sumienność tak nieodłączną od pojęcia prawdziwego obywatela. Wyrabianie uczuć estetycznych, sprawiedliwości i uznania dla organizacyj świata zwierzęcego, dalej zwracanie uwagi na użyteczność tegoż świata dla gospodarki państwowej, budzenie miłości ku przyrodzie przez wędrówki po kraju ojczystym i propagowanie jej ochrony stanowią ważne walory wychowawcze.

Metodyka geografji, dając poznać zjawiska ogólne, wysuwa na plan pierwszy ziemię ojczystą, która im lepiej poznana, tem staje się bliższa i droższa.

Chemja i fizyka powinny być w oczach ucznia drogami, prowadzącemi do najbujniejszego rozwoju wytwórczości i przemysłu polskiego, na których etapami znaczą się odkrycia i wynalazki; zrozumienie ich ważności w ogólnym dorobku kulturalnym Polski stanowić będzie w uczniach silny bodziec nowych prób wynalazczych.

Wreszcie matematyka, której dobre opanowanie i stosowanie rozstrzyga o potędze państwowej w odpowiedniem ujęciu, z uwzględnieniem zagadnień strony handlowej i gospodarczej Państwa, zajmuje również wybitne miejsce.

Dnia 11. XII. odbyły się wykłady z dziedziny psychologji dra M. Kreutza na temat „Współczesny stan psychologji" i prof. dra Z. Mysłakowskiego „Psychologja wychowawcza".

Prelegent Kreutz przedstawił w zwięzły a jasny sposób pięć grup zasadniczych kierunków, panujących w dzisiejszej psychologji — a więc 1) kierunek dawnej psychologji, 2) psychologji całości, 3) psychologji objektywizującej, 4) psychologji głębi i 5) psychologji eklektyków, podkreślając te, które w pedagogice mają ważne zastosowanie.

Prof. Mysłakowski wysunał na plan pierwszy znaczenie „osobowości", urabiającej się przez całe życie człowieka z powodu jego ustosunkowania się do środowiska, w którem żyje, oraz ukazał trzy typy ludzi różnych z przyczyny różnego urabiania swej osobowości.

Sobotnie wykłady 12. XII. były oparte jak na podbudowie. na treści wykładów dnia poprzedniego i ukazywały nowe zjawiska i problemy. W prostem a głębokiem ujęciu tematu „Typologja ucznia i nauczyciela", rozwiniętego przez dra Jana Kuchtę, stanęły przed słuchaczami zagadnienia, związane z życiem duchowem dziecka, zagadnienia charakterologji i typologji, wyrosłej na tle psychologji głębi. Przesunęły się kolejno poglądy Freuda, potem Eichhorna z dwoma zasadami: rzeczywistości i przyjemności, według których kształtuje się życie duchowe dziecka. Uwydatniły się typy dzieci jedynaków, włóczęgów, egoistów, sierót, zaś — naświetlone poglądami Adlera na działanie instynktu mocy i dążenia do kompensacji — typy uczniów i uczennic. w których zwycięża kompensacja społeczna lub aspołeczna. Prelegent omówił następnie stosunek nauczyciela do ucznia, dając praktyczne wskazania, poczem przeszedł do typologji nauczyciela.

W siedmiu podanych typach każdy z uczestników kursu odnajdował samego siebie i z całą dobrą wolą myślał o zajęciu miejsca w rzędzie siódmego typu: nauczyciela idealnego.

W poniedziałek dnia 14. XII. p. wizyt. E. Szteinbokówna wygłosiła referat na temat „Samorząd uczniowski".

Przedstawiła historję powstania samorządu szkolnego, sięgając do historji szkolnictwa angielskiego i francuskiego, następnie podzieliła się ze słuchaczami swemi doświadczeniami z terenu własnej organizacji samorz., rozwijającej się zwolna w przeciągu kilku lat. Wykazała pożyteczność podziału pracy na stopnie, powolnego tworzenia się ustawy, znaczenie i prace sejmików oraz poszczególnych zebrań.

Popołudniowy wykład, również p. wizyt. Szteinbokówny, obejmował temat bardzo aktualny, stanowiący dotąd dotkliwą bolączkę szkolną: „Współpraca szkoły z domem".

Po stwierdzeniu potrzeby nawiązania ściślejszego kontaktu szkoły z domem, prelegentka przedstawiła sposoby zrealizowania tego postulatu, a więc: konieczność zapoznawania się nauczyciela ze stosunkami domowemi ucznia, zaznajamiania rodziców z obowiązującym w szkole regulaminem, dalej konieczność organizowania patronatów rodzicielskich i omawiania z niemi tematów żywotnych i aktualnych.

Dnia 15-go grudnia, we wtorek, dr. K. Sośnicki wykazał w wykładzie p. t. „Psychologja uczenia się", różnice, zachodzące między uczeniem się naturalnem a sztucznem, przedstawił schemat uczenia się, będący założeniem nowych kierunków, czyli wytworzenia sytuacji, która musiałaby wywołać odpowiednią reakcję, co w rezultacie oddziałałoby na strukturę wewnętrzną ucznia. Przedstawił dalej metody, których stosowanie jest konieczne i potrzebę wytworzenia w uczniach nawyków, ułatwiających im pracę w szkole, a później w społeczeństwie.

Drugim tematem była „Psychologja klasyfikacji". Prelegent przedstawił dwa typy klasyfikacji: aktualistyczny i dyspozycjonalny i różnice, zachodzące między niemi, polegające na dwóch grupach psychol. — psychologji objektywizującej i subjektywizującej. Podał historję testów, a potem praktyczne wskazania, mogące ułatwić nauczycielstwu przeprowadzanie klasyfikacyj.

We środę dnia 16. XII. odbyły się dwa wykłady: prof. M. Goliasa „Organizacja pracy domowej ucznia" i dr. Kreutza „Kształcenie charakteru". Temat pierwszy obejmował zagadnienie nieprzeciążania ucznia pracą domową, sprawą jej koordynacji, obmyślenia sposobów porozumienia się nauczycieli w kwestji zadawanych prac, sprawę nauczenia uczniów, jak należy się uczyć, wreszcie zwrócenia uwagi wychowawcy na warunki domowe ucznia.

Dr. M. Kreutz, wyszedłszy od zagadnienia „Czem jest charakter" wykazywał kolejno, od czego zależy postępowanie człowieka, jak rozumieć pojęcie impulsu i jego rodzajów i na jakie ruchy psychomotoryczne należy wpływać, chcąc kształcić charakter młodzieży. Po ustaleniu, o jakie specjalne cechy chodzi nam w kształceniu charakteru, wskazanem jest wzmacniać przedewszystkiem t. zw. mechanizm hamujący, a następnie oddziaływać na wychowanków drogą przykładów, kształcenia pewnych „nałogów", stawiania w pewnych przymusowych warunkach i uniemożliwiania pewnych czynności niepożądanych. Jako zaletę, którą koniecznie należy kształcić w obecnym okresie egoizmu, poleca prelegent dobroć, mającą w życiu społecznem niesłychane a niedocenione znaczenie.

W czwartek 17. XII. p. wizytator dr. M. Ziemnowicz omawiał „Postulat wychowania przez nauczanie". Postulat ten zjawił się niedawno, a przyczyny jego pojawienia się są natury: ekonomicznej, politycznej, teokratycznej i filozoficznej. Te motywy pociągnęły za sobą potrzebę zmiany

stosunku nauczyciela do ucznia — na stosunek wychowanka. Przeciw poprzedniemu systemowi autorytatywnemu i poglądom Herbarta na dziecko — powstało samo życie i dziecko, domagające się swych praw. W procesie postępowania dziecka istnieją dwa motywy: fizjol.-biologiczny i motyw względu na życie społeczne, pod którego kątem jest wykonywana każda prawie czynność. Po omówieniu introwersji, ekstrowersji i sublimacji przedstawił prelegent typy dzieci, opanowanych poczuciem małowartościowości i piękne zadanie wychowawcy dopomożenia dziecku do znalezienia kompensacji na właściwej drodze. Poza tem wykazał, że nauczanie jakiegokolwiek przedmiotu służy do wytworzenia ustosunkowania się dziecka do sposobu uczenia się, do danego przedmiotu, do nauczyciela i całego grona, do siebie samego. Od nauczyciela więc zależy, jakie stanowisko zajmie uczeń wobec tych problemów i dlatego wychowawcy powinna zawsze towarzyszyć myśl, że ucząc — wychowuje.

W referacie „Koedukacja w szkole średniej" przedstawił p. dyr. A. Ambroziewicz stosunek ilościowy szkół tego typu, dalej kolejny ich rozwój, a następnie postulaty, od których spełnienia zależy pomyślne i owocne funkcjonowanie aparatu szkolnego i wytworzenie odpowiedniego nastroju i zrozumienia wśród uczniów i uczennic.

Piątkową grupę wykładów 18. XII. stanowiły referaty, poświęcone sprawie wychowania fizyczn. młodzieży i harcerstwu polskiemu.

Pierwszy prelegent prof. Rzepka dał najpierw zarys rozwoju wychowania fizyczn., począwszy od czasów starożytnych, poczem przedstawił środki tegoż wychowania, dalej korzyści dla strony fizycznej i psychicznej młodzieży, znaczenie „Przysposob. Wojskow. i Harcerstwa", oraz sprawę „Państw. odzn. sportowej".

Prof. M. Lewiński, w referacie „Psychologiczne i socjologiczne podstawy systemu wychowania harcerskiego" wykazał, które z instynktów wyzyskuje się przedewszystkiem w wychowaniu harcerskiem i jego pracach, jakie korzyści społeczne daje młodzieży życie w zastępach i obozach, oraz jakie znaczenie i obowiązki mają „Koła Przyjaciół Harcerstwa".

Dr. L. Czarnik wyjaśnił, jaką jest „Rola harcerstwa w wychowaniu państwowem". Przedstawił ideologię harcerstwa, wpływ jego na zdrowie, intelekt i duszę dziecka, środki służące do wyrabiania rozumu, woli i uczucia oraz stosunek szkoły do harcerstwa.

Cykl ostatnio wymienionych wykładów zakończył referat prof. St. Sokołowskiego „Zadania opiekuna drużyny harc. i metody jego pracy". Opierając się na fakcie słabej jeszcze pomocy i małem zainteresowaniu się harcerstwem starszego społeczeństwa, uwydatnił potrzebę współpracy nauczycielstwa z drużynami szkolnemi, borykającemi się często z trudnościami rozmaitej natury, podał środki zaradcze oraz wyjaśnił obowiązki opiekuna drużyny.

W sobotę dnia 19-go grudnia odbył się wykład p. wizytatora minist. Z. Sulczyńskiego na temat „Bezpośrednie oddziaływanie nauczyciela na ucznia". Po stwierdzeniu niezaprzeczonego działania sugestji wychowawcy na wychowanka, p. wizytator przestawił okresy w wychowaniu od czasów przedwojennych, zmiany w psychice młodzieży w czasie ostatniej wojny, wreszcie okres konstruktywnego działania, szukania dróg, rozwiązujących problem ustosunkowania się wychowawcy do wychowanka. Za jeden z ważnych środków, prowadzących do celu, uważa prelegent szczerość postępowania. „Trzeba nadewszystko być sobą".

Ostatnim wykładem kursowym były „Zadania pracy oświatowej pozaszkolnej w Polsce współczesnej“ — posłanki M. Jaworskiej.

P. posłanka Jaworska rozpoczęła przemówienie od podania ideowych przesłanek, przedstawionych Konwentowi rewolucji francuskiej w w. XVIII., na podstawie których żądano wprowadzenia „kształcenia“ pozaszkolnego. Następnie, przepatrując punkt za punktem, wykazała ich aktualność i dzisiaj i podała dalsze argumenty, które przemawiają za koniecznością oświaty pozaszkolnej, następnie przedstawiła różnice metod postępowania i wyjaśniła, kto może być oświatowcem, wzywając zarazem gorąco nauczycielstwo szkół średnich do liczniejszego brania udziału w pracy oświatowej.

W krótkich, lecz serdecznych słowach przemówił na zakończenie p. wizytator dr. M. Ziemnowicz, ujmując całokształt wykładów, rozpatrywanych z punktu widzenia psychologicznego, socjologicznego i pedagogicznego i życząc zebranym jak najwięcej korzyści z odbytego kursu.

Zamykając kurs, złożył w imieniu wszystkich na ręce p. wizytatora minist. Szulczyńskiego podziękowanie Ministerstwu W. R. i O. P. za urządzenie kursu. Następnie podziękował p. wizytatorowi Chmajowi za jego opiekę nad kursem i porządkiem wykładów.

Jeden z uczestników kursu wyraził wdzięczność w imieniu słuchaczy za urządzenie „Kursu Wychowawczego“ i danie tem samem możności przemyślenia rozmaitych ważnych problemów.

Jak ze sprawozdania wynika, wykłady zostały celowo obmyślone w ten sposób, by objąć niemi wszelkie najżywotniejsze zagadnienia wychowawcze chwili obecnej — by, jeżeli nie rozwiązać, to poruszyć przynajmniej problemy, wymagające rozwiązania i ukazać drogi, któremi należy kroczyć, by wychować Państwu dzielnych, rozumnych i pewnych obywateli.

Zofja Pawłowska (Stanisławów).

Sprawozdanie z kursu metodycznego robót kobiecych w Żółkwi.

Staraniem Rady Szkolnej Powiatowej w Żółkwi odbył się w dniach od 22 do 24 października 1931 r. informacyjny kurs metodyczny robót kobiecych dla nauczycielek powiatu. W kursie wzięło udział 32 osoby. Dzięki staraniom p. inspektora Żychiewicza kurs znalazł b. wygodne pomieszczenie w pracowni tamtejszej szkoły powszechnej, składającej się z 2 sal, jednej bardzo obszernej. Kurs odbywał się dwa razy dziennie: od godz. 8 do 13,15 z dwurazową przerwą po 10 minut i od 15,30 do 17,45 z jednorazową przerwą i objął 21 godzin pracy.

Kurs zaznajomił uczestniczki przedewszystkiem z programem przedmiotu i sposobem zrealizowania go na terenie zarówno wyżej jak i niżej zorganizowanych szkół powszechnych, z dzisiejszemi metodami nauczania, ze sposobem zaopatrzenia szkół w pomoce naukowe; wskazał drogę dalszego kształcenia się.

W czasie trwania kursu zwiedziły uczestniczki dokładnie pracownię robót kobiecych przy szkole im. kr. Jadwigi w Żółkwi. W czasie zwiedzania wygłosiła kierowniczka kursu p. Marja Rudzińska wykład na temat: Pracownie i sale robót kobiecych.

Położono nacisk na dokładne zapoznanie uczestniczek z maszyną do szycia, jej budową, systemami, sposobem czyszczenia i utrzymania. Wpraw-

dzie przy zakupnie maszyn każda firma udziela bezpłatnie nietylko wyjaśnień, ale i nauki szycia i haftu, jednak w praktyce okazuje się, że wiadomości te jako czysto techniczne, są dla szkoły niewystarczające.

Kurs cieszył się bardzo żywem zainteresowaniem uczestniczek, które okazywały chęć pracy jeszcze i poza godzinami kursu. Każda z uczestniczek starała się wykonać jeszcze jakąś samodzielną, naobowiązkową pracę.

Dziękując w serdecznych słowach p. inspektorowi za urządzenie kursu, a p. instruktorce za kierownictwo, uczestniczki wyraziły prośbę. by jeszcze w ciągu bieżącego roku szkolnego zarządzić lekcję robót kobiecych w czasie konferencji rejonowej i odwiedzić szkoły w powiecie, celem przekonania się, o ile dadzą się wiadomości i wskazówki otrzymane na kursie przy rozmaitych warunkach rzeczywiście zrealizować.

Krajoznawstwo i turystyka.

Propaganda krajoznawcza.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 14 grudnia 1931 r. Nr. I. KN. 7093/31 do dyrekcyj zakładów ogólno kształcących i seminarjów nauczycielskich.

Propagowana zasada przygotowania młodzieży do życia czynnego i twórczego w państwie wymaga również uwzględnienia w pracy wychowawczej idei krajoznawstwa. Młodzież powinna poznać kraj i jego wartości, oraz warunki jego rozwoju na przyszłość.

Nie pokocha swego kraju mocniej i serdeczniej, kto bliżej go nie pozna. Tylko żywe, bezpośrednie obcowanie z ziemią i jej ludźmi potrafi wytworzyć prawdziwe wartości, obudzić głębszą miłość ziemi ojczystej.

Wycieczki w bliższe i dalsze okolice, związane z niemi obserwacje i badania rozwijają horyzont patrzenia na sprawy kraju i uczą poznawać treść życia we własnem państwie.

Krajoznawstwo, jako czynnik wychowania, uwzględniają też w wysokim stopniu kraje Europy Zachodniej, tworząc nawet bardzo bogatą literaturę. We Francji np. każda prowincja, każdy niemal zakątek ziemi ma swoje opracowanie; prócz prac geograficznych, przewodników, albumów, każda prawie kraina ma swoich piewców w literaturze i sztuce.

Wychodząc z powyższych założeń, Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego pragnie ożywić i u nas ruch krajoznawczy, zachęcić młodzież do zakładania kół krajoznawczych i muzeów szkolnych, a rady pedagogiczne do planowego organizowania wycieczek, celem poznania całej Polski wogóle, a szczególnie miejscowości w bliższym i dalszym promieniu od siedziby szkoły. Nie powinno stanowić w tem przeszkody ciężkie położenie ekonomiczne kraju, gdyż przy umiejętnem organizowaniu wycieczek, przy wyzyskaniu ulg udzielanych przez państwowe koleje, związki turystyczne i t. d., przy urządzaniu imprez dochodowych na pokrycie kosztu wycieczek uczniów biedniejszych, wreszcie przy pomocy odpowiednio uświadomionych kół rodzicielskich, wycieczki takie mogą i powinny przyjść do skutku.

Kuratorjum O. S. Lwowskiego zwraca też uwagę nauczycielstwa na istniejące na terenie okręgu Polskie Towarzystwo Turystyczne w Tarnopolu, pozostające w łączności ze Związkiem Polskiego Towarzystwa

Turystycznego w Warszawie. Zarząd tego Towarzystwa przydziela bezinteresownie wycieczkom szkolnym na terenie województwa tarnopolskiego swoich przewodników, udziela znacznych ulg w schroniskach w Krzywczy, Miodoborach i Zaleszczykach, ofiarowuje bezpłatnie po 1 egzemplarzu swych bardzo cennych wydawnictw szkołom, które zakładają koła krajoznawcze młodzieży, wypożycza wreszcie przeźrocza do odczytów dla młodzieży i szerszej publiczności.

Kuratorjum wierzy, że nauczycielstwo dopomoże z całym zapałem do rozbudzenia ruchu krajoznawczego wśród młodzieży, widząc w nim walny środek wychowawczy, że poprze cele istniejących towarzystw turystycznych i krajoznawczych, czy to przez udział w akcji odczytowej towarzystw, czy też przez opracowywania monografij danych miejscowości, czy wreszcie przez wpisywanie się na członków tych towarzystw.

W sprawozdaniach rocznych z pracy naukowej i wychowawczej zakładów, wycieczki i kółka krajoznawcze będą zapewne wydatnie uwzględnione.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. P. o. Naczelnika Wydziału.

Oświata pozaszkolna.

Kurs świetlicowy w Jarosławiu.

Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej przy Inspektoracie Szkolnym w Jarosławiu zorganizowała za zezwoleniem i z pomocą Kuratorjum O. S. Lwowskiego kurs dla kierowników i kierowniczek świetlic, który odbył się w czasie od 11-go do 22-go grudnia 1931 r.

Program tego kursu został zrealizowany w 95 godzinach wykładów i zajęć i obejmował następujące zagadnienia: 1) idea pracy świetlicowej, 2) organizacja i formy pracy w świetlicy, 3) metody pracy wśród młodocianych i dorosłych, 4) zainteresowania grup społecznych w środowiskach wiejskich i robotniczych, 5) kultura regionalna wsi, 6) organizacja chórów i widowisk ludowych w świetlicy, 7) charakterystyka typu pracownika oświatowego. Poza tem przeprowadzono praktyczne ćwiczenia kół samokształceniowych w organizowaniu prac kulturalno-rozrywkowych, intelektualnych i poczynań społecznych na terenie świetlicy.

Uczestnicy brali również udział w zwiedzaniu świetlic w mieście i na przedmieściu, a także zwiedzili bekoniarnię, elektrownię i zabytki miasta.

Wykłady, które stały na bardzo wysokim poziomie i budziły ogromne zainteresowanie, prowadzili referenci Kuratorjum pp.: A. Stebnicki, T. Wieroński, Cz. Kozietulski, M. Lewicki i tut. naucz. J. Wyszatycki. Kierownikiem kursu był instruktor ośw. p. J. Knotz.

Na zakończenie odbyła się dla uczestników i zaproszonych gości wieczorynka, w czasie której zainscenizowano obrazek „Z Franusiowej doli“, p. t. „Kolęda u Hanusi“. Stroną dekoracyjną i kostjumową zajął się p. E. Knotz.

Kurs ukończyło 16 mężczyzn i 26 kobiet, w tem z powiatu jarosławskiego 36 osób, tarnobrzeskiego 3 osoby, z przeworskiego, łańcuckiego i kolbuszowskiego po 1 osobie.

Wykłady odbywały się w szkole powsz. im. król. Jadwigi. Tam również prowadzono wspólną tanią a wykwintną kuchnię pod kierownictwem naucz. p. Lazurkiewiczówny.

Kurs odwiedził starosta jarosławski p. Wąs, który w ciepłych słowach podniósł wartość pracy oświatowej pozaszkolnej dla Państwa, prowadzonej z wielkim zapałem i ofiarnością przez nauczycielstwo szkół powsz.

Często zwiedzał kurs inspektor szkolny p. Bem, który z prawdziwem umiłowaniem sprawy i zrozumieniem stara się skutecznie podnieść oświatę na tutejszym terenie do możliwej wysokości. Przy tej sposobności należy również wspomnieć o zasługach na polu oświatowem sekretarza Tymcz. Wydziału Powiatowego p. Tyralskiego.

Wszyscy uczestnicy kursu tworzyli jedną zżytą i serdecznie przyjacielską rodzinę, dając do pewnego stopnia przez to rękojmie, że przy pomocy nabytych wiadomości potrafią także z rozbitej wsi stworzyć jedną społecznie wyrobioną i państwowo-twórczą gromadę.

W powiecie jarosławskim istnieje w specjalnych lokalach 26 świetlic. Należy się spodziewać, że obecnie praca w tych świetlicach podniesie się pod względem jakościowym.

Józef Knotz, instr. ośw. pozaszk.

Z ruchu oświatowego.

Sprawozdanie z Kursu Oświatowo-Społecznego, zorganizowanego przez Kurs Pracy Społecznej Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet we Lwowie.

Kurs odbył się w dniach od 6-go listopada do 5-go grudnia 1931 r. Zgromadził on 60 uczstników, przedstawicieli Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, Towarzystwa Szkoły Ludowej, Harcerstwa, tudzież Związku Drużyn Ludowych Mocarstwowej Polski. Dzięki wysoce przychylnemu stanowisku Pana Kuratora Okręgu Szkolnego Lwowskiego nauczycielstwo, które zgłosiło chęć uczestniczenia w kursie, otrzymało urlopy na czas trwania kursu.

Program kursu przedstawiał się następująco:

I. Zagadnienia ogólne: stan gospodarczy, ustrój, życie społeczne i samorząd terytorjalny Polski — 23 godz.

II. Zagadnienia podstawowe: dzieje pracy oświatowej, podstawy ideowe i zadania pracy oświatowej, rola Państwa, samorządu i organizacyj społecznych w pracy oświatowej, metoda intensywna i ekstensywna w pracy oświatowej, wybrane zagadnienia pracy kulturalnej, regjonalizm w pracy oświatowej, rola oświatowca w wychowywaniu obywatela, ideje społeczne spółdzielczości — 19 godzin.

III. Zagadnienia organizacyjne: Organizacja oświaty pozaszkolnej w powiecie, ognisko oświatowe na wsi i w mieście, miejskie kursy poczatkowe, szkoły powszechne dla dorosłych, świetlice, wiejski uniwersytet ludowy, kluby i koła pracy — 22 godz.

IV. Zagadnienia metodyczne: metodyka nauki obywatelskiej, metodyka odczytów popularnych, metodyka propagandy higjeny, teatr ludowy i pieśń ludowa, bibljotekarstwo, czytelnictwo, recytacja i sztuka żywego słowa — 36 goz.

V. Wykłady informacyjne: domy ludowe, praca oświatowa w wojsku, wychowanie fizyczne i P. W., przegląd organizacyj spółdzielczych, organizacje rolnicze i oświata rolnicza, organizacje młodzieży, straże pożarne, jako teren pracy oświatowej, rachunkowość w instytucjach społecznych, przegląd czasopiśmiennictwa ludowego, sztuka ludowa, wpływ sztuki na duszę młodocianych i dorosłych, estetyka izby świetlicowej, przegląd ustawodawstwa w dziedzinie oświaty pozaszkolnej.

Wykładowcami na kursie byli: p. Burdowa, dr. Chelińska, wizyt. Cierniak, nacz. Godecki, posł. Jaworska, Kamińska, mjr. Klink, wizyt. Konewka, A. Kopacz, Kozietulski, Kukczykajtis, dr. Lutostański, dr. Marczyński, Poczętowska, Rutkowski, Sedlaczek, dr. Stankiewiczówna, Stebnicki, dr. Tomanek, Wasilewska, Wieroński i Żygulska.

Otwarcie kursu dokonała p. dr. Marja Chelińska, następnie przemówił p. Naczelnik Wydziału Oświaty Pozaszkolnej w Min. W. R. i O. P. Bronisław Marjan Godecki, przedstawiając pokrótce trudności, na jakie napotyka w pracy swojej oświatowiec, gdzie często jedyną nagrodą, jaka go czeka, to li tylko własne wewnętrzne zadowolenie. Imieniem Kuratorjum O. S. Lw. przemawiał p. Naczelnik Koestlich, imieniem T. S. L. p. Artur Kopacz, imieniem Zw. Naucz. Polskiego p. Romuald Deszberg, imieniem wojskowości referent oświatowy mjr. Klink.

Wykłady trwały codziennie przez 6 godzin, dwa dni zaś w tygodniu popołudnia były poświęcone na czytanie książek z bibljotek kursu. Niedziele i święta były zużyte na zwiedzanie. Słuchacze zwiedzili wystawę oświatową odbywającego się równocześnie kursu instrukcyjnego dla oficerów oświatowców, Muzeum Przemysłowe miasta Lwowa, szkoły wieczorne dla dorosłych, prowadzone przez Zw. Naucz. Polskiego, konkurs hodowlany i instytucje społeczne i oświatowe w Prusach pod Lwowem, radjostację lwowską i Sanatorjum Kasy Chorych.

W dniach 28 i 29 listopada odegrali uczestnicy kursu widowisko świetlicowe, opracowane przez p. wizyt. Cierniaka p. t. „Hanusine wesele".

Na zakończenie każdy z uczestników musiał piśmiennie opracować przynajmniej dwa z następujących tematów:

1) Jakie drogi nakreśliłabym dla oświaty pozaszkolnej w Polsce na podstawie przeglądu tych prac zagranicą?

2) Na czem polega różnica dawnego kierunku i metod pracy oświatowej w stosunku do dzisiejszych metod i haseł pracy w tej dziedzinie?

3) Jak wzbudzić świadomy stosunek do oświaty i żądanie jej przez lud wiejski?

4) Jak w najbardziej prymitywnych warunkach na wsi zorganizować i prowadzić świetlicę dla młodzieży w wieku poszkolnym?

Po ukończeniu kursu otrzymali słuchacze odpowiednie zaświadczenia. Kierowniczką kursu była p. dr. M. Chelińska, dział administracyjny spoczywał w ręku p. Kamińskiej.

W dniu 5-go grudnia odbyło się zakończenie kursu. Zamknięcia kursu dokonała p. dr. Marja Chelińska, podkreślając intensywność pracy słuchaczy i wyrażając nadzieję, że nabyte na kursie wiadomości zużytkują oni w swej przyszłej pracy. Imieniem Kuratorjum O. S. Lw. przemówił p. nacz. Kwieciński, który w serdecznych słowach zapewnił uczestników, że w pracy swej znajdą pełne poparcie ze strony władz szkolnych. Imieniem słuchaczy przemawiali: p. Rybaczkówna, p. Jaroszewska, Drohomirecka i Sroka.

W końcu przemówiła p. posł. Jaworska, podkreślając znaczenie pracy oświatowca w budzeniu częstokroć śpiącego i apatycznego społeczeństwa polskiego.

Jak się dowiadujemy kurs nie zawiódł pokładanych w nim nadziei, szereg bowiem uczestników nabyte teoretycznie na kursie wiadomości zużytkowuje obecnie przy warsztacie pracy zawodowej.

Kurs świetlicowy w Gródku Jagiellońskim.

W czasie od 3—12 listopada 1931 r. odbył się z inicjatywy Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej przy współudziale Oddziału O. P. Kuratorjum O. S. Lw. kurs dla przodowników i kierowników świetlic z powiatu gródeckiego. W kursie brało udział 26 uczestników, włościan z okolicznych wsi. Wykładowcami na kursie byli: p. wizyt. Cierniak, p. Stebnicki, Wieroński i Kozietulski. Kurs odwiedził również p. nacz. Godecki.

Program kursu obejmował zagadnienia analogiczne do zagadnień poruszanych na poprzednim kursie w Tłumaczu. Uczestnicy kursu urządzili obchód 13-tej rocznicy Niepodległości Państwa Polskiego, ponadto na zakończenie kursu, w którem wzięli udział przedstawiciele władz miejscowych z p. starostą Frączkowskim na czele, odśpiewano szereg pieśni, przemówił jeden z uczestników kursu i odczytano „Gazetkę świetlicową", zredagowaną przez uczestników.

Absolwenci kursu pracują obecnie czynnie w terenie, zakładając i prowadząc świetlice.

„Młoda Wieś" Nr. 21 poświęcony prawie w całości zagadnieniu świetlicy, stanowi pożyteczną lekturę dla organizatorów i kierowników świetlic.

Nr. 22 zawiera następujące artykuły: „Królewski Szczep", poświecony Śląskowi, „11 Listopad", wiersz Or-Ot'a „Manifest Ludu", „O konieczności współpracy domu ze szkołą", „Andrzejki" — obrazek z obchodów w dniu św. Andrzeja.

Dział „Z życia zielonej gromady" zawiera recenzje listów kół z różnych stron Polski, opis wieczoru pieśni ludowej w Pułtusku, sprawozdanie z działalności kół w Budach Wielkich i Wielinie, artykuł „Co grać w okresie świąt Bożego Narodzenia", Propaganda oszczędności i t. p.

Dział rolny w artykule „Jak się uczyć" wskazuje na znaczenie jakie ma dla rolnika nabywanie wiadomości fachowych i w jaki sposób można je nabyć.

Wreszcie „Z Polski i ze świata" — krótki przegląd najaktualniejszych ostatnich wydarzeń.

„Zielona Gromada" — to organ Związku Drużyn Ludowych Mocarstwowej Polski. Jednym z głównych zadań, jakie na naszym terenie postawiła sobie do spełnienia organizacja, to dążenie do współżycia narodowości polskiej i ruskiej. Organizacja działa przedewszystkiem na terenie wsi, tworząc oddziały związku. Szerzy wśród swoich członków ideę mocarstwowej Polski, uświadomienie obywatelskie w duchu państwowym, jak również organizuje kursy i konkursy rolnicze i hodowlane.

Czasopismo zawiera działy: Rolny, Nasz kącik (o szkołach rolniczych), Morski, Oświatowo-społeczny, a w końcu „Z życia Zielonej Gromady".

Na szczególną wzmiankę w Nr. 16 zasługuje artykuł „Jutro Młodej Słowiańszczyzny“ — sprawozdanie z zebrań Ukraińskich Mocarstwowców w Haliczu i Stanisławowie, odbytych po zabójstwie św. p. Hołówki.

Nr. 17, poświęcony w części zwyczajom w dniu Bożego Narodzenia, zawiera poza tem inne wyżej podane działy.

Czasopismo redagowane żywo, w odczuciu zainteresowań młodzieży wiejskiej, wydawane starannie, może przynieść niewątpliwą korzyść, pożądanem byłoby w każdej świetlicy wiejskiej.

„Polska Wschodnia“, organ Towarzystwa Obrony Ziem Wschodnich. Nr. 8 zawiera szereg ciekawych artykułów, między niemi zasługują na wzmiankę „Z wycieczki do puszczy Białowieskiej“, „Zagrożone placówki“ i „Z dziejów Wołynia“.

Sprawy radjowe.

Audycje radjowe dla młodzieży szkolnej.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1931 r. Nr. II. OP. 23251/31.

Polskie Radjo dwa razy w tygodniu nadaje audycje specjalnie przeznaczone dla młodzieży szkolnej.

We czwartki od godz. 12.35 do 14 nadawane są z Filharmonji Warszawskiej koncerty szkolne poprzedzane pogadankami.

W soboty od godz. 12.15 do 12.50 rozgłośnia lwowska nadaje poranki szkolne. Poranki te są pierwszą próbą systematycznego zorganizowania audycyj szkolnych.

Wymienione audycje transmitowane są przez wszystkie rozgłośnie Polskiego Radja i dostosowane głównie do poziomu młodzieży szkolnej (szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących oraz zawodowych) w wieku od 12 do 15 lat.

Ministerstwo zaleca dyrekcjom szkół, które posiadają aparaty radjowe z głośnikami oraz odpowiednie urządzenia i pomieszczenia, by umożliwiały młodzieży korzystanie z wymienionych audycyj, uważając za dopuszczalne, tam gdzie to nie nastręczy szczególnych trudności, poczynienie w tym celu odpowiednich przesunięć w planie zajęć szkolnych.

Uwagi, opinje i dezyderaty w sprawie koncertów szkolnych należy kierować bezpośrednio do Wydziału Muzycznego Polskiego Radja w Warszawie (ul. Zielna 25), w sprawie poranków szkolnych do Rozgłośni Polskiego Radja we Lwowie (ul. Batorego 6).

Akcja radjowa w powiecie doliniańskim.

Pragnąc pobudzić i zaintersować nauczycielstwo szkół powszechnych tut. powiatu zagadnieniami audycyj radjowych, starałem się przedewszystkiem zachęcić młodych nauczycieli do budowy małych aparatów radjowych.

Początkowo szło to z uporem, gdyż nauczycielstwo nie dowierzało, aby nieraz skromnym wysiłkiem można było uzyskać połączenie ze światem.

Przed dwoma laty wysłałem dwóch nauczycieli na kurs radjotechniczny do Lwowa. Był to początek. który pobudził innych do zainteresowa-

nia się temi zagadnieniami. Wysłani nauczyciele wrócili ze Lwowa z poważnemi wiadomościami, a kilka urządzonych wykładów przez nich w powiecie rozbudziło szersze masy nauczycielstwa.

Obecnie jest już w powiecie 26 odbiorników nauczycielskich, które są do dyspozycji dziatwy szkolnej. Jest to na 87 szkół poważny wynik, tembardziej, że z rozmaitych audycyj korzystał duży zastęp młodzieży szkół powszechnych. Ogólna liczba wysłuchanych audycyj przez młodzież szkół powsz. tut. powiatu w r. szkol. 1930/31 wynosiła 97.

W usiłowaniach moich nie ustawałem, w roku bieżącym szkolnym na konferencji kierowników szkół referent dla spraw radjowych p. Ryczok, kier. szkoły z Hoszowa, wygłosił odczyt na temat zagadnień radjowych. Skutek był tak wielki, że 18 szkół zamówiło odbiorniki szkolne. W tym samym dniu Polskie Radjo we Lwowie zorganizowało odczyt dla kierowników szkół powiatu doliniańskiego.

Kilkakrotne wzmianki i odpowiedzi uzyskane z Polskiego Radja we Lwowie, dokąd się młodzież zwracała z rozmaitemi zapytaniami i podziękowaniami świadczy, że weszliśmy na drogę należytego i rozumnego traktowania zagadnień radjowych.

Rozchodziłoby się przedewszystkiem o udostępnienie nauczycielstwu nabycia dla szkół odpowiednich radjoodbiorników po cenie możliwie dostępnej na dłuższe raty. Sądzę, że przy pomocy rozmaitych pracowni szkolnych możnaby aparaty takie budować a następnie sprzedawać po cenie możliwie niskiej.

Uważam, że na terenie K. O. S. L. są pracownie szkolne, które mogą budować skrzynki, natomiast wewnętrzne urządzenie dać mogą szkoły techniczne. Zbudowany w ten sposób aparat będzie wówczas tani i wykonany własnemi siłami.

Drugiem zagadnieniem jest odpowiedni dobór audycji.

Pamiętam, jak dziatwa wysłuchała wygłoszonej prelekcji Pana Kuratora, jak słuchała z natężeniem i uwagą jego słów, jak w skupieniu słuchała deklamacyj i chóru uczniów seminarjum. Trzeba było widzieć zachwyt tej wiejskiej dziatwy, która po skończonej audycji dziękowała swej nauczycielce.

Powiat tutejszy uczynił już poważny wyłom w dotychczasowem myśleniu i ustosunkowaniu się nauczycielstwa do spraw radja i jest nadzieja, że w najbliższym czasie nie będzie już szkoły, w której nie byłoby choćby bardzo skromnego odbiornika.

E. Kowaliszyn, Inspektor szkolny.

Tekst do tablic ormiańskich.

Archidiecezjalny Związek Ormian wydał w numerze 53 i 54-ym „Posłańca św. Grzegorza“ pełną treść radjowego poranku szkolnego, wygłoszonego w dniu 7-go listopada r. ub. Treść ta zawiera zasadnicze wiadomości z dziejów Ormian w Polsce, objaśnienia głównych cech języka i obrządku ormiańskiego, opis katedry ormiańskiej we Lwowie oraz różne pieśni ormiańskie z nutami. Całość zeszytu jest bardzo interesująca i pożyteczna dla wszystkich, a zwłaszcza dla nauczycieli, jako objaśnienie do czterech tablic ściennych, wydanych przez Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Dzięki wzmiankowanemu wydawnictwu każdy nauczyciel wyrobić sobie może pełny pogląd na cechy odrębności, oraz na udział Ormian w gospodarczem, kulturalnem i politycznem życiu Polski, na ich wierność i przywiązanie do Ojczyzny, co wykazali wielokrotnie w chwilach

ciężkich dla naszego narodu. Z tego powodu należy uznać poznanie dziejów i tradycji Ormian w Polsce za nader budujące i kształcące, niewątpliwie też każda szkoła zaopatrzy się w tablice wysokiej wartości artystycznej, przedstawiające katedrę ormiańską we Lwowie, jak również w broszurę powyżej wymienioną. Cena tych wydawnictw jest bardzo niska, wynosi bowiem za 4 tablice wraz z przesyłką pocztową 2 złote, zaś za broszurę 1 zł 50 groszy również z przesyłką. Po tablice należy zwracać się do Państw. Wyd. Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21, nr. konta P. K. O. 141.751, zaś w sprawie nadesłania podwójnego numeru 53—54 z roku 1931 „Posłańca św. Grzegorza“ do Administracji tego czasopisma we Lwowie, ul. Ormiańska 13.

Książki i czasopisma.

Ksiażki ruskie.

Nr. O. 2290/31. Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 12 listopada 1931 r. Nr. I. Pr. 13580/28 uznało za dozwolone do bibljotek szkół z ruskim językiem nauczania następujące książki:

Andersen. Jałynka, Dytiacza bibljoteka. Katerynosław, 1918. — *B. I.* Dwonożnyj zwir. Ruskie Tow. Ped. Lwów, 1906. — *Barwińskyj A.* Tuberkuloza. Ukr. Tow. Ochrony dzieci i opieki nad młodzieżą. Lwów, 1924. — *Bechstein.* Kazky. cz. I., cz. II., Kijów, 1919. Katerynosław, 1919. — *Bernet Fr.* Sara Kry. Ruskie Tow. Pedag. Lwów, 1908. — *Borecka Marta.* Rus. Tow. Pedag. Lwów, 1906. — *Franko J.* Kazky cz. II., cz. III., cz. I. Farbowanyj Łys. Ukraińska Księg. i Antykw. Lwów, 1924. — *Gajerstamm G.* Wakacyji nad morem. Ukr. Tow. Ped. Lwów, 1925. — *Hałyczanka O.* W horach. Ukr. Tow. Pedag. Lwów, 1913. — *Hauff W.* Kazky. Katerynosław, 1919. Japonski kazky. Ruskie Tow. Pedag. Lwów, 1908. — *Jaroszyńska E.* Zapowit. Ruskie Tow. Ped. Lwów, 1907. — *Kokorudz J.* Spomyny z Aten. Ruskie Tow. Pedag. Lwów, 1906. — *Kupper J.* Sokołyne oko. Ukr. Płast. Stanisławów, 1924. — *Kybalczycz N.* Z moich spohadiw. Ukr. Tow. Ped. Lwów, 1917. Lisowyj Car. Och. Czajka. Kijów-Lwów.

Nr. O. 2469/31. Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 28 listopada 1931 r. Nr. II. 11235/30 uznało za dozwolone do bibljotek szkół z ruskim językiem nauczania następujące książki: *Ihorkiw.* Pryhody czemnoho Tarasa i nedobroho Panasa. Wyd. Świt Dytyny. Lwów, 1929. — *Oleś.* Łysyczka, kotyk i piwnyk. Wyd. Świt Dytyny. Lwów, 1929. — *Szkrumelak.* Zapysky Iwasia Kriłyka. Wyd. Świt Dytyny. Lwów, 1929,

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł, które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751. Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.
Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 2

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 lutego 1932

TREŚĆ

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Pieczęcie urzędowe.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 2 grudnia 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 831, w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1928 r. o pieczęciach urzędowych.

Na podstawie art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 980) zarządzam co następuje:

§. 1. Przepis §. 1. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1928 r. o pieczęciach urzędowych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 593) [1]) uzupełnia się przez dodanie jako ustępu drugiego postanowienia o następującem brzmieniu:

„W wypadkach wyjątkowych, gdy wymóg używania pieczęci metalowych może stanowić utrudnienie w działalności władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych, — właściwy minister może zezwolić na wyrób i czasowe używanie pieczęci urzędowych z innego materjału".

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 402.

§. 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Rady Ministrów, wszystkim ministrom oraz Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

§. 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.* Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski.* Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski.* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski.* Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz.* Minister Rolnictwa: *Leon J. Połczyński.* Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki.* Minister Komunikacji: *Kühn.* Minister Robót Publicznych: *Norwid Neugebauer.* Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Hubicki.* Minister Reform Rolnych: *L. Kozłowski.* Minister Poczt i Telegrafów: *Boerner.*

Używanie pieczęci urzędowych.

Skrót rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 2 listopada 1931 r. Nr. I. Org. 1930/31. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11, poz. 127.

Ministerstwo W. R. i O. P., opierając się na art. 18 i 25 rozp. Prezydenta Rzpltej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 980), zmienionego rozp. Prezydenta Rzpltej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 629) i §§ 7, 8 i 22 rozporządzenia Prezydenta Rzpltej z dnia 20 czerwca 1928 r. o pieczęciach urzędowych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 193 — Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r. str. 402—404 i z 1930 r. str. 629 — wydało dnia 2 listopada 1931 r. Nr. I. Org. 1930/31 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11, poz. 127) rozporządzenie wykonawcze w sprawie zamawiania. napisów i używania przepisanych wymienionem rozporządzeniem z dnia 20 czerwca 1928 pieczeci urzędowych.

Pieczęcie zamawiają bezpośrednio w Mennicy Państwowej między innemi państw. komisje egzaminacyjne dla nauczycieli publ. szkół powszechnych, państwowe komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, komisje egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich, państwowe komisje egzaminacyjne dla egzaminów uproszczonych z religji mojżeszowej w Warszawie i Lwowie, państwowe komisje egzaminacyjne dla nauczycieli i instruktorów szkół zawodowych, kuratorja okręgów szkolnych.

Dyrekcje zaś i kierownictwa szkół, instytutów specjalnych i internatów, kierują zamówienia na pieczęcie do Mennicy Państwowej za pośrednictwem swych władz przełożonych; bezpośrednio zaś tylko w wypadku uzyskania ze strony Ministerstwa wyjątkowego upoważnienia w myśl ust. 2. § 17 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1928 r.

Wszystkie pieczęcie dotychczas używane, z chwilą otrzymania nowych, winny być przesłane wraz z odpowiednim wykazem do Ministerstwa W. R. i O. P., w ten sam sposób należy postępować w przyszłości z pieczęciami nowego wzoru, które z powodów, wskazanych w § 19 powołanego rozporządzenia, nie będą nadal używane.

Wymiary pieczęci są określone w §§. 3, 4, 5, 10, 12—14 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzpltej z 20 czerwca 1928 r. (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 402—404).

Pieczęci z odpowiedniemi napisami, określonemi w § 4. rozporządzenia Minist. W. R. i O. P. (z 2 listopada 1931 r. Nr. I. Org. 1930/31), używają kuratorja po 2. do tuszu, po 1. do laku i 1. do legitymacyj, inspektoraty szkolne i rady szkolne powiatowe, państw. gimnazja, licea, seminarja nauczycielskie i ochroniarskie, pedagogja, kursy nauczycielskie i zawodowe, wszystkie państwowe szkoły zawodowe i publ., szkoły zawodowe dokształcające po 1. do tuszu, 1. do laku, 1. do legitymacyj, komisje egzaminacyjne po 1. pieczęci do tuszu.

§. 6. tego rozporządzenia Min. W. R. i O. P. brzmi dosłownie:

W pieczęcie urzędowe do tuszu winny być zaopatrywane następujące dokumenty, akta, pisma i t. p.

1) dekrety: mianowania, przeniesienia na inne stanowisko lub na inne miejsce służbowe, przeniesienia w stan nieczynny, przeniesienia w stan spoczynku oraz zwolnienia urzędników, nauczycieli i funkcjonarjuszów niższych;

2) dekrety, powołujące ze stanu nieczynnego do służby czynnej;

3) dekrety o przyjęciu względnie odroczeniu przyjęcia do wiadomości zgłoszenia o dobrowolnem wystąpieniu ze służby;

4) orzeczenia o unieważnieniu mianowania i wydalenia ze służby;

5) umowy, zawierane z urzędnikami, profesorami szkół wyższych i siłami naukowemi w tych szkołach, nauczycielami i niższymi funkcjonarjuszami państwowymi;

6) orzeczenia władz, na mocy których strony nabywają pewne uprawnienia (zaliczenie lat, uznanie świadectwa i t. d.);

7) tabele pensyjne;

8) zaświadczenia o służbie oraz wszelkiego rodzaju inne zaświadczenia urzędowe, wydawane przez władze, urzędy i szkoły (np. do ulg wojskowych, kolejowych, zaświadczenia o odbywanych studjach i t. d.);

9) pełnomocnictwa do zastępowania Ministerstwa przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym;

10) pełnomocnictwa do sporządzania umów rejentalnych;

11) delegacje do reprezentowania Ministerstwa oraz władz, urzędów i szkół, podległych Ministerstwu;

12) pisma uwierzytelniające podpisy i odpisy;

13) dekrety ustalania nauczycieli;

14) pisma, przyznające tytuł profesora;

15) pisma, powierzające nauczycielowi pełnienie czynności w urzędach administracji szkolnej;

16) wszelkiego rodzaju dyplomy na nauczycieli i instruktorów i tymczasowe świadectwa dyplomowe;

17) dyplomy uniwersyteckie;

18) stwierdzenia dokonanych nostryfikacyj na uniwersytetach;

19) uniwersyteckie świadectwa egzaminacyjne i odejścia;

20) uniwersyteckie karty immatrykulacyjne, indeksy i blankiety immatrykulacyjne wyższych zakładów naukowych;

21) świadectwa szkolne półroczne, roczne, ukończenia i odejścia oraz dojrzałości zarówno szkół, jak wszelkiego rodzaju kursów i instytutów;

22) świadectwa dojrzałości, wydawane przez kuratorja okręgów szkolnych dla eksternów;

23) orzeczenia Ministerstwa i kuratorjów okręgów szkolnych o uznaniu świadectwa za równoznaczne ze świadectwem polskiej szkoły państwowej;

24) klauzule, umieszczane przez Ministerstwo na gimnazjalnych świadectwach dojrzałości w wypadku studjowania w wyższych szkołach zagranicą;

25) klauzule i zastrzeżenia na dyplomach i świadectwach;

26) zatwierdzone projekty etatów parafij i filij kościoła ewangelicko-augsburskiego;

27) zatwierdzone budżety gmin wyznaniowych żydowskich;

28) zatwierdzone listy składek gmin wyznaniowych żydowskich;

29) dekrety, zatwierdzające rabinów i podrabinów;

30) protokoły zdawczo-odbiorcze, sporządzane przez archiwa państwowe i protokoły wszelkich innych czynności urzędowych;

31) nagrody konkursowe dla uczniów konserwatorjów muzycznych (wydawnictwa książkowe);

32) poświadczenia przyjęcia darów, depozytów i zapisów, wydawane przez Dyrekcję Zbiorów Państwowych i muzea państwowe;

33) w wyjątkowych (ważniejszych) wypadkach pozwolenia na kopjowanie, reprodukowanie i opracowywanie dzieł sztuki, znajdujących się w zbiorach państwowych;

34) odpisy, wyciągi, regestry, odrysy, informacje i zaświadczenia, wydawane przez archiwa państwowe do celów urzędowych;

35) następujące akta i dokumenty w Wydziale Budżetowo-rachunkowym Ministerstwa W. R. i O. P. oraz w urzędach podległych: a) asygnacje b) zlecenia wypłaty, c) czeki, d) upoważnienia do podejmowania gotówki, wszelkich walorów i druków wartościowych (asygnacyj, czeków) oraz upoważnienia do składania depozytów, e) kwity, f) zaświadczenia na księgach rachunkowych (niesznurowanych) o ich przeznaczeniu i ilości stron, g) zaświadczenia na kwitarjuszach o ich przynależności i ilości kwitów;

36) legitymacje i prolongaty legitymacyj urzędniczych i nauczycielskich, profesorów szkół akademickich i personelu pomocniczego;

37) legitymacje i prolongaty legitymacyj uczniowskich;

38) dowody i prolongaty dowodów akademickich;

Gdy ze względu na szczupłość miejsca nie mogą być stosowane właściwe pieczęcie, można używać pieczęci do legitymacyj o średnicy 20 mm.

O każdym wypadku zagubienia lub kradzieży pieczęci należy bezzwłocznie zawiadomić Ministerstwo W. R. i O. P., celem obwieszczenia w Monitorze Polskim oraz Dz. Urz. Min. W. R. i O. P.

Poza tem należy: 1) ogłosić o tem we właściwym wojewódzkim dzienniku urzędowym, dzienniku urzędowym kuratorjum okręgu szkolnego i miejscowem poczytnem piśmie;

2) zawiadomić o tem Mennicę Państwową, prokuratora odnośnego sądu okręgowego oraz najbliższy organ policyjny;

3) przeprowadzić protokolarne dochodzenie, celem ustalenia okoliczności zaginięcia względnie kradzieży pieczęci oraz ewentualnej winy funkcjonarjusza, któremu pieczęć była powierzona.

We wszystkich zawiadomieniach i ogłoszeniach, poza faktycznemi okolicznościami zaginięcia, należy wymienić napis w otoku pieczęci oraz ewentualnie numer rozpoznawczy.

Pieczęcie urzędowe utrzymuje w ewidencji oraz przechowuje w zamknięciu kierownik urzędu, władzy, zakładu i instytucji lub upoważniony przez niego zaufany urzędnik pod osobistą odpowiedzialnością. Używanie pieczęci udostępnione jest tylko tym urzędnikom, którym są pieczęcie potrzebne do czynności urzędowych.

2.

Przepisy emerytalne — interpretacja.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 grudnia 1931 r. Nr. BP. 3689/31.

Nr. O. 2435/31. Przy rozpatrywaniu spraw emerytalnych, zgrupowanych obecnie w Biurze Personalnem Ministerstwa W. R. i O. P., stwierdzonem zostało, że nie wszystkie władze interpretują ściśle poszczególne przepisy obowiązującej ustawy emerytalnej, jak również że sprawy, dotyczące wymierzania zaopatrzeń emerytalnych, załatwiane są w sposób różnorodny.

Z uwagi na to, że mylna interpretacja przepisów emerytalnych powoduje składanie licznych odwołań ze strony zainteresowanych i związaną z tem najzupełniej zbędną korespondencję, Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dnia 5 grudnia 1931 r. Nr. D. I. 4578) udziela cały szereg wyjaśnień, umożliwiających dokładne stosowanie przepisów obowiązującej ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. Ust. Nr. 6/24, w brzmieniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25 marca 1931 r. Dz. Ust. Nr. 42, poz. 380.

1. *Do art. 11.* Zasadniczym warunkiem, umożliwiającym doliczenie 10 lat w myśl art. 11, jest stwierdzona przez komisję lekarską trwała niezdolność do pracy w stosunku co najmniej 95%.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku Sawickiego (L. R. 2401/29 orzekł, że w wypadkach stwierdzenia przez komisję lekarską czasowej (na 2 względnie 3 lata) i zupełnej (95%) niezdolności do pracy zarobkowej odnośnemu funkcjonarjuszowi państwowemu, odpowiadającemu w momencie rozwiązania stosunku służbowego innym warunkom art. 11, przysługuje prawo późniejszego (po terminie określonym w protokole komisji lekarskiej) ubiegania się o zbadanie stanu zdrowia, a to w celu stwierdzenia, czy czasowa utrata możności zarobkowania nie nabrała cech zupełnej trwałości, umożliwiającej od tego terminu doliczenie 10 lat w myśl powołanego artykułu.

2. *Do art. 12.* Wszelkiego rodzaju choroby (z wyjątkiem chorób panujących epidemicznie), a w tej liczbie i gruźlica płuc, w żadnym razie nie kwalifikują się do traktowania, jako nieszczęśliwy wypadek, przewidziany w p. 2, art. 9 ustawy emerytalnej, wskutek czego wysokość utraty zdolności do zarobkowania spowodowanej chorobą, nabytą nawet w czasie i z powodu pełnienia obowiązków służbowych, na podwyższenie emerytalnego zaopatrzenia w trybie art. 12 ustawy żadnego wpływu mieć nie może (Wyrok Najw. Tryb. Admin. w sprawie Schweicerówny Nr. 1194/25).

W wypadkach stwierdzenia przez komisję lekarską czasowej (na jeden rok, 2 względnie 3 lata) niezdolności do pracy powyżej 35% odnośnemu funkcjonarjuszowi państwowemu, odpowiadającemu innym warunkom, przewidzianym w ust. końcowym art. 9 ustawy emerytalnej, należy doliczyć do emerytury odpowiednią ilość lat w granicach artykułu 12 ustawy i zależnie od stopnia utraty zdolności do zarobkowania, przyczem obowiązkiem władzy wymiarowej jest poddać tego emeryta w odpowiednim terminie ponownym badaniom lekarskim, a to w myśl art. 39 ustawy (Wyrok Najwyższego Tryb. Adm. w sprawie Styczka L. R. 4321/29).

3. Do art. 27. Z treści tego artykułu wynika, że w stosunku do funkcjonarjuszów państwowych, pozostających na etacie odnośnego kuratorjum, właściwą władzą przyznającą zaopatrzenie emerytalne jest kuratorjum okręgu szkolnego, a nie izba skarbowa, opinja której posiada charakter wewnętrznej korespondencji o znaczeniu doradczem.

W związku z powyższem redakcja poszczególnych decyzyj w sprawach emerytalnych zarówno przychylnych, jak i odmownych, powinna być tak ujęta, że decyzję wydaje kuratorjum z powołaniem się na opinję izby skarbowej.

4. Do p. b) art. 29. Z punktu f) § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 1931 r. Dz. Ust. Nr. 38, poz. 302, wynika, że tylko komisje lekarskie ustanowione w myśl przytoczonego rozporządzenia, właściwe są do stwierdzania trwałej niezdolności do służby.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w licznych wyrokach orzekł, że trwałą niezdolnością do służby, o ile chodzi o funkcjonarjuszów państwowych polskich, w rozumieniu p. a) art. 28 i p. b) art. 29 jest trwała niezdolność do służby na ostatnio zajmowanem stanowisku w służbie czynnej (wyrok w sprawie Biłyka L. Rej. 2329/27), jak również, że zastrzeżenie zawarte w protokole komisji lekarskiej, iż choroba funkcjonarjusza może ustąpić po dłuższej kuracji klimatycznej, nie odejmuje w danej chwili chorobie cech trwałości (wyrok Walczaka L. R. 3666/26).

W wypadkach stwierdzenia przez komisję lekarską niezdolności do służby poszczególnego funkcjonarjusza państwowego z powodu choroby umysłowej (psychicznej) rozwiązanie stosunku służbowego z tym funkcjonarjuszem należy wstrzymać do decyzji Ministerstwa i w tym celu należy w każdym tego rodzaju wypadku przesyłać akta sprawy Ministerstwu.

Zarządzenie to nie dotyczy wypadków stwierdzenia niezdolności do służby z powody minionej choroby umysłowej.

5. Do art. 31. Prośby o ponowne zbadanie stanu zdrowia odnośnych funkcjonarjuszów państwowych mogą być uwzględniane ściśle tylko w wypadkach wniesienia w terminie odwołania na poprzednie orzeczenie komisji lekarskiej, t. j. w terminie 14 dni od daty doręczenia odpisu protokołu komisji lekarskiej.

6. Do art. 32. Zaleca się wprowadzenie następującej formy uprzedzeń o zamiarze przeniesienia w stan spoczynku:

Do Pana . . . .

w . . . .

Wobec uznania Pana przez Komisję Lekarską w . . . . za trwale niezdolnego do służby państwowej (niezdolnego do służby na zajmowanem stanowisku) — zgodnie z art. 32 obowiązującej ustawy emerytalnej zawiadamiam o zamierzonem przeniesieniu Pana w stan spoczynku.

Załączając odpis orzeczenia Komisji Lekarskiej z dnia . . . . wyjaśniam, że w ciągu dni 14 od daty otrzymania niniejszego zawiadomienia przysługuje Panu prawo wniesienia odwołania, przewidzianego w powołanym wyżej art. 32 ustawy emerytalnej.

(podpis i pieczęć)

W razie wniesienia przez zainteresowanego we właściwym terminie sprzeciwu przeciwko orzeczeniu komisji lekarskiej I. instancji, należy powołać go na komisję lekarską II instancji, a następnie odpis protokołu tej komisji doręczyć za pokwitowaniem zainteresowanemu z pouczeniem, że w myśl ostatniego ustępu art. 33 ustawy emerytalnej nie przysługuje mu już żaden środek prawny.

O ile funkcjonarjusz państwowy wniesie odwołanie od orzeczenia komisji lekarskiej i na zamierzone przeniesienie go w stan spoczynku, należy przedewszystkiem załatwić w myśl podanych powyżej wskazówek sprzeciw na orzeczenie komisji lekarskiej, poczem dopiero całkowite akta sprawy wraz z wnioskiem i wyjaśnieniem przedstawić Ministerstwu do decyzji.

Wniesienie przez funkcjonarjusza państwowego odwołania przeciwko orzeczeniu komisji lekarskiej I instancji w kierunku przyznania wyższej utraty zdolności do zarobkowania nie wstrzymuje sprawy przeniesienia tego funkcjonarjusza w stan spoczynku po załatwieniu formalności, przewidzianych w art. 32 ustawy, natomiast w razie wniesienia przez funkcjonarjusza państwowego odwołania na zamierzone przeniesienie go w stan spoczynku, rozwiązanie stosunku służbowego z tym funkcjonarjuszem jest niemożliwe do czasu rozstrzygnięcia omawianej sprawy przez Ministerstwo.

W tych wypadkach, gdy zainteresowany sam ubiega się o przeniesienie w stan spoczynku i gdy stawianie go na komisję lekarską nastąpiło na skutek pisemnej prośby, zawiadamianie o zamiarze przeniesienia w stan spoczynku jest zbyteczne, co oczywiście nie zwalnia władzy od obowiązku doręczenia zainteresowanym odpisów orzeczeń komisji lekarskiej z pouczeniem w myśl art. 31 ustawy.

7. Do art. 33. We wszystkich decyzjach, dotyczących rozpatrywania spraw emerytalnych, a więc zarówno przychylnych, jak i odmownych, należy pouczać zainteresowanych o przysługującem prawie wnoszenia zażaleń do Ministerstwa W. R. i O. P. w ciągu dni 30-tu od daty otrzymania decyzji.

8. Do art. 37. Z ust. 4 art. 37 ustawy emerytalnej wynika, że okresy kwalifikujące się do zaliczenia do wysługi emerytalnej w myśl przytoczonego wyżej przepisu mają wpływ na roszczenie praw do emerytalnego zaopatrzenia, z wyjątkiem uprawnień, wynikających z art 11 obowiązującej ustawy emerytalnej.

9. Do art. 75. Z zestawień art. 60 i 75 ustawy emerytalnej wynika, że wdowa po emerytowanym funkcjonarjuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, w czasie pozostawania na służbie państwowej pol-

skiej otrzymuje zarówno przysługujące uposażenie służbowe, jak i zaopatrzenie wdowie, a dopiero po przejściu w stan spoczynku z tytułu własnych uprawnień może otrzymać tylko jedno zaopatrzenie według swego wyboru.

10. Do art. 81. Zgodnie z judykaturą Najwyższego Trybunału Administracyjnego (wyrok Ruszkowskiego L. R. 3820/25 i Nieporadnego L. R. 5422/28), jak również w myśl pisma okólnego Ministerstwa Skarbu z dnia 19 października 1931 r. za Nr. D. I. 15320, służba wojskowa, pełniona w byłem państwie zaborczem z poboru albo z mobilizacji, może być zaliczona do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych na podstawie art. 81 ustawy emerytalnej tylko wówczas, gdy dany funkcjonarjusz już w byłem państwie zaborczem był zawodowym wojskowym, albo funkcjonarjuszem państwowym z uprawnieniami emerytalnemi i z tego tytułu posiadał prawo do doliczenia mu do jego wysługi emerytalnej w państwie zaborczem służby wojskowej z poboru albo z mobilizacji.

Służba wojskowa w b. państwie zaborczem może być również doliczoną do wysługi emerytalnej polskiej, gdy nastąpiło bezpośrednie przejście do służby państwowej polskiej cywilnej lub wojskowej, albo też do służby w jednej z polskich formacyj wojskowych, uznanych przez państwo polskie, pod warunkiem, że nie zachodzi nieuzasadniona przerwa między wymienioną służbą wojskową w byłem państwie zaborczem, a służbą państwową polską cywilną lub wojskową, albo służbą w polskich formacjach uznanych przez państwo polskie.

Przerwa tylko w tym wypadku nie stanowi przeszkody do doliczenia służby wojskowej w b. państwach zaborczych, jeżeli opóźniony termin wstąpienia do służby państwowej polskiej nie był zależny od woli danego funkcjonarjusza, jak naprzykład okres przebywania w niewoli.

Powyższe wyjaśnienie stanowi uzupełnienie okólników Ministerstwa Skarbu z dnia 18 stycznia 1928 r. Nr. D. I. 21210/5/27 i z dnia 23 sierpnia 1928 r. D. I. 10384/5/28, podanych do wiadomości okólnikami Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 stycznia 1928 r. Nr. O. Prez. 527/28 i z dnia 3 września 1928 r. Nr. O. Pr. 5492/29 [1]).

11. Do art. 97. Przy przenoszeniu w stan spoczynku funkcjonarjuszów państwowych po dniu 1 kwietnia 1931 r. t. j. po wejściu w życie noweli do ustawy emerytalnej z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 170), zaliczenie do wysługi emerytalnej pracy zawodowej, przyjętej w swoim czasie przez odnośną komisję weryfikacyjną, uskutecznia w ramach p. 1, art. 97 ustawy kuratorjum okręgu szkolnego w porozumieniu z izbą skarbową, przyczem zaliczona w sposób powyższy służba posiada wpływ na roszczenie do emerytalnego zaopatrzenia, z wyjątkiem uprawnień, wynikających z art. 11 ustawy.

12. Do art. 105. Służba w polskich formacjach i organizacjach wojskowych, wyszczególniona w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 stycznia 1927 r. Dz. Ust. Nr. 9, poz. 72, [2]) może być doliczana do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych, przechodzacych w stan spoczynku po dniu 1 kwietnia 1931 r., ponieważ obowiązujące przed tym terminem przepisy emerytalne zezwalały na zaliczanie tej służby do wysługi emerytalnej, lecz tylko zawodowym wojskowym.

Szef Biura Personalnego: *Dr. A. Owsionka.* wr.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 170 i z 1929 r., str. 203.

[2]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 569.

3.

Rozwiązywanie stosunku służbowego z funkcjonarjuszami bez praw do emerytalnego zaopatrzenia.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 23 grudnia 1931 r. Nr. BP. 7132/31.

Nr. O. 2526/31. Jedno z kuratorjów okręgu szkolnego zwróciło się z zapytaniem, w jaki sposób należy rozwiązać stosunek służbowy z funkcjonarjuszem państwowym, uznanym przez komisję lekarską za trwale niezdolnego do służby, w wypadku gdy funkcjonarjusz ten nie nabył praw do emerytalnego zaopatrzenia.

Na skutek powyższego i po porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dnia 21 grudnia 1931 r. Nr. D. I. 6720 ex 1931), Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że w razie, gdy funkcjonarjusz państwowy, objęty art. 1. ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 (Dz. Ust. Nr. 6/24, w brzmieniu rozp. Ministra Skarbu z dnia 25 marca 1931 r. Dz. Ust. Nr. 42/31, poz. 380, uznany zostanie przez odnośną komisję lekarską za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków służbowych wskutek choroby, nabytej bez własnej winy, jak również, gdy funkcjonarjusz ten nie odpowiada żadnemu z warunków, przewidzianych w art. 9 przytoczonej wyżej ustawy, z omawianym funkcjonarjuszem państwowym należy rozwiązać stosunek służbowy w myśl punktu b) art. 29 ustawy emerytalnej z przyznaniem odprawy wyszczególnionej w art. 44 tejże ustawy.

W tego rodzaju sprawach art. 32 ustawy emerytalnej winien być również przestrzegany, przyczem 1 ustęp pisma, zaleconego okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 grudnia 1931 r. Nr. BP. 3689/31 (6) należy zmienić w tym kierunku, że zamiast: i zawiadamiam o zamierzonem przeniesieniu Pana w stan spoczynku", należy zamieścić: „zawiadamiam o zamierzonem rozwiązaniu stosunku służbowego w myśl p. b) art. 29 obowiązującej ustawy emerytalnej z przyznaniem odprawy przewidzianej w art. 44 pozwanej ustawy".

Jednocześnie Ministerstwo wyjaśnia, że zwolnieni w trybie wyżej wspomnianym funkcjonarjusze państwowi nie posiadają dalszych uprawnień, przysługujących emerytom, t. j. nie mają prawa do zniżek kolejowych, państwowej pomocy lekarskiej i t. p.

Szef Biura Personalnego: *Dr. A. Owsionka.* wr.

4.

Ewidencja dzieci w wieku szkolnym.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 18 lutego 1932 r. Nr. I. 5672/32 do Rad Szkolnych Powiatowych i Dyrekcyj szkół średnich ogólno-kształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Kuratorjum zwraca uwagę Rad Szkolnych Powiatowych i Kierownictw szkół na konieczność ścisłej ewidencji dzieci, pozostających w wieku szkolnym, a tem samem na potrzebę dokładnego prowadzenia metryk szkolnych.

Każde dziecko, należące do danego obwodu szkolnego, musi być bezwarunkowo wciągnięte do metryki szkolnej bez względu na to, czy uczęszcza do danej szkoły powszechnej, czy uczy się gdzie indziej, czy też zostało od

obowiąku szkolnego zwolnione, zaś wszelkie notatki w metryce muszą być dokładne tak, ażeby było można w każdej chwili stwierdzić, gdzie i w jakim stopniu dziecko uczyniło zadość obowiązkowi pobierania nauki.

Wszystkie wpisy do metryki szkolnej winny być zawsze poparte odpowiedniemi dokumentami względnie urzędowemi zaświadczeniami, w tym celu musi istnieć ścisły kontakt między wszelkiemi szkołami bez względu na typ, w których uczy się młodzież, pochodząca z danego obwodu szkolnego.

Za dokładność prowadzenia metryk szkolnych odpowiada zawsze kierownik szkoły powszechnej i on też musi zawsze umieć dać wyjaśnienie o każdem dziecku swego obwodu, podpadającem pod obowiązek szkolny.

Ze względu na to, iż już w niedalekim czasie zajdzie potrzeba przygotowania organizacji najbliższego roku szkolnego, winny Kierownictwa szkół poddać metryki szkolne natychmiast gruntownej rewizji i dokonać w nich potrzebnych uzupełnień. Dziatwa rocznika, wchodzącego z 1 września w okres obowiązku szkolnego (obecnie urodzona w czasie od 1 września 1925 do 31 sierpnia 1926), winna być wpisana do metryki szkolnej najpóźniej do końca kwietnia każdego roku.

W czasie każdej wizytacji szkoły należy na prowadzenie metryk szkolnych zwracać zawsze baczną uwagę.

Zarządzenie niniejsze podaje się do wiadomości również Dyrekcjom szkół ogólnokształcacych, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych, z poleceniem użyczania kierownikom szkół powszechnych potrzebnych wyjaśnień w związku z prowadzeniem ewidencji dziatwy w wieku szkolnym.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. P. o. Naczelnika Wydziału.

5.

Pomoce naukowe w szkołach powszechnych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 19 stycznia 1932 r. Nr. I. 374/32.

W czasie wizytacyj zauważono, iż niektóre rady szkolne przechowują u siebie pomoce naukowe (szczególnie mapy i globusy), przysłane swego czasu przez Ministerstwo W. R. i O. P. dla szkół powszechnych. Równocześnie w innych powiatach znajdują się szkoły, szczególnie z pośród niedawno zorganizowanych, pozbawione tych środków nauki.

Poza tem w niektórych radach szkolnych powiatowych albo nie prowadzi się ewidencji pomocy naukowych, przekazywanych szkołom, albo inwentaryzacja ich jest mało przejrzysta. Aby sprawy te w granicach możliwości uregulować, zarządzam co następuje:

I. Zaopatrzenie szkół w pomoce naukowe.

Jeżeli w biurze rady szkolnej znajdują się jeszcze jakie środki do nauki, to po stwierdzeniu, że w powiecie niema szkół bez tych pomocy naukowych, przedłożą Panowie Inspektorowie Kuratorjum szczegóły spis ewentualnych pozostałości, zaś same przybory zatrzymają w biurze do dalszego zarządzenia.

Panowie Inspektorowie zbadają także, czy poprzednich przydziałów dokonano racjonalnie, a więc, czy szkoły szczególnie 1-klasowe nie mają zbędnych środków (np. po dwie te same mapy), w takim wypadku nadmiar również umieszczą w spisie do dyspozycji Kuratorjum. Nie należy jednak odbierać żadnych przyborów i środków zakupionych przez szkoły z ich własnych funduszów względnie zakupionych z funduszów samorządowych lub grzywien szkolnych. Po dwa lub trzy egzemplarze np. mapy Polski należy pozostawić w szkołach o większej ilości oddziałów. W każdej szkole powinna znajdować się mapa miejscowości i mapa powiatu.

Można je ewentualnie sporządzić minimalnemi środkami przy pomocy nauczycieli.

II. Wykaz zapotrzebowania.

Po uwzględnieniu powyższych wskazówek sporządzą Rady Szkolne Powiatowe i przedłożą Kuratorjum spis tych szkół, które nie posiadają zupełnie globusów lub map Polski (fizycznej i politycznej). Spis winien zawierać nazwę miejscowości i typ szkoły wraz z wymienieniem, którego z trzech wskazanych przyborów środków naukowych szkoła nie posiada.

Ponadto podać należy sumarycznie, ile map w powiecie wymaga podklejenia płótnem, jaki byłby koszt, oraz faktyczny stan funduszu grzywien szkolnych w dniu 1 marca 1932 r.

III. Konserwacja pomocy naukowych.

Przy tej sposobności przypominam obowiązek stałego czuwania nad konserwacją pomocy naukowych w szkołach oraz nad odpowiedniem wykorzystaniem ich przy nauce.

Sprawy te powinny być tematem każdej konferencji powizytacyjnej. Mapy i obrazy, z wyjątkiem tych, które stale służą do ozdoby sal, powinny usunąć się z klasy do składnicy w okresie, kiedy nie są potrzebne do nauki.

Jeżeli zaś w żaden sposób nie da się w szkole zdobyć miejsca na składnicę pomocy naukowych, a mapy i obrazy muszą wisieć z konieczności cały rok na ścianach, należy je tak rozmieścić po izbach szkolnych, aby odpowiadały programom nauki odnośnych oddziałów. Sama przez się jest zrozumiała potrzeba utrzymywania środków i pomocy naukowych w czystości i naprawiania mniejszych uszkodzeń w miarę możności na robotach ręcznych. Możnaby też pomyśleć o zorganizowaniu podklejania map dla wszystkich szkół w powiecie w centralnej pracowni robót ręcznych. Gdzie fundusz grzywien na to pozwala, można niektórym szkołom udzielić środków na ten lub podobny cel bez specjalnego zezwolenia Kuratorjum, zgodnie zresztą z przeznaczeniem grzywien szkolnych.

Aby użycie pomocy naukowej przez nauczyciela nie zależało od przypadkowości, polecam sporządzić w każdej szkole oprócz księgi inwentarza przejrzysty spis środków, jakie szkoła posiada, z wyjątkiem bibljoteki, podług działów i z oznaczeniem stałego miejsca przechowania.

Spis ten powinien być umieszczony w odpowiedniem miejscu, dostępnem każdej chwili dla nauczycieli.

IV. Ewidencja pomocy naukowych w biurach rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

W myśl rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 grudnia 1926 r. Nr. 18524/26 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z r. 1926, str. 560) należy otrzymane do rozdziału pomoce zapisywać do inwentarza rady szkolnej. Ponieważ zapisywanie do ogólnego inwentarza napotyka na trudności, polecam we wszystkich biurach rad szkolnych powiatowych założyć oddzielną księgę pomocy naukowych, która ma być wpisana pod jednym numerem do ogólnego inwentarza. W księdze tej mają być zapisywane pomoce naukowe, przydzielone szkołom za pośrednictwem rady szkolnej powiatowej, a więc tak przekazane przez Ministerstwo W. R. i O. P., jakoteż wszelkie inne, uzyskane przez radę szkolną powiatową z innych źródeł, z pominięciem jednak przedmiotów zakupionych bezpośrednio przez szkoły z ich własnych środków.

Księgę inwentarza powinno się prowadzić przejrzyście, tak aby było widoczne, co i kiedy rada szkolna powiatowa otrzymała lub zakupiła i którym szkołom przydzieliła. Zatem strona przychodu musi zawierać rubryki: numer bieżący, datę, liczbę aktu rady szkolnej, ilość i nazwę przedmiotów, fundusz, źródło nabycia, cenę. Bezpośrednio przyległa strona rozchodu ma podawać: nazwy obdarzonych szkół, ilość przyborów, datę przydziału, numer inwentarzowy szkoły i uwagę.

Każdorazowo po rozdziale wszystkich otrzymanych egzemplarzy i spisaniu do inwentarza należy wykonać postanowienia ustępu 3-go, przytoczonego powyżej rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P.

Obecnie należy wpisać przydziały wstecz na podstawie aktów rady szkolnej.

Wykazy, o których mowa w ustępie I-ym i II-gim, przedłożą Rady Szkolne Powiatowe w ciągu 50 dni od daty wydrukowania niniejszego okólnika. Należy również przedłożyć sprawozdanie negatywne.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Świderski.* wr.

6.

Kurs dokształcający dla lekarzy szkolnych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27 stycznia 1932 r. Nr. I. WF. 471/32.

W czasie od dnia 4 do 16 kwietnia r. b. Ministerstwo w porozumieniu z kierownikiem poradni wychowania fizycznego przy Klinice Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Warszawskiego organizuje 12-dniowy kurs dokształcający dla lekarzy szkolnych.

Tematem kursu będzie fizjologja i patologja wieku młodzieńczego. Oprócz wykładów teoretycznych odbywać się będą zajęcia praktyczne i seminarja dyskusyjne. Szczegółowy program kursu będzie podany później.

Uczestnicy kursu będą mogli korzystać z internatu nauczycielskiego (Marszałkowska 4), płacąc za pokój wraz z całkowitem utrzymaniem 5 zł 50 gr dziennie.

Pewnej liczbie uczestników (około 30) zostaną udzielone stypendja w wysokości kosztów utrzymania w internacie oraz kosztów przejazdu.

Zgłoszenia należy nadsyłać do dnia 10 marca r. b. do Wydziału Wychowania Fizycznego i Higjeny Szkolnej Ministerstwa Zdrowia Publ. (Warszawa, Aleja Szucha 25).

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.* wr.

Nr. O. 214/32. Podając powyższe do wiadomości, Kuratorjum zezwala na udzielenie płatnych urlopów w okresie trwania kursu tym lekarzom szkolnym, którzy złożą podania o przyjęcie na kurs.

O wyjeździe na kurs lekarza szkolnego należy powiadomić Kuratorjum.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Świderski.* wr.

7.

Opłacanie czynszów z poborów służbowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 19 stycznia 1932 r. Nr. O. 56/32 do dyrekcyj państwowych gimnazjów, seminarjów i szkół zawodowych.

W celu uregulowania i ułatwienia zarówno w interesie Skarbu Państwa jak i funkcjonarjuszów państwowych sprawy pobierania względnie wpłaty czynszów za mieszkania, zajmowane przez funkcjonarjuszów państwowych w gmachach państwowych, lub przez Państwo wynajętych względnie administrowanych, zarządziło Ministerstwo Robót Publicznych rozporządzeniem z dnia 5 grudnia 1931 L. X. 2840/31 w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów i z Ministerstwem Skarbu, aby — począwszy od 1 stycznia 1932 roku — czynsze za takie lokale ściągane były od odnośnych funkcjonarjuszów państwowych w drodze zarachowania w listach płac i w asygnacjach przez urząd asygnujący pobory służbowe przy sposobności wypłacania uposażenia służbowego, przy równoczesnem wystawianiu na żądanie najemcy przez wspomniany wyżej urząd zaświadczenia, stwierdzającego wpłatę czynszu z uposażenia służbowego.

Należności z tytułu komornego winien urząd asygnujący po porozumieniu się z właściwą władzą, sprawującą nadzór nad budynkami, o których wyżej mowa (np. dyrekcja robót publicznych) zarachowywać w asygnacjach na uposażenie na odpowiednie tytuły budżetowe.

Celem wprowadzenia w życie wyżej wskazanego sposobu ściągania komornego przy sposobności wypłaty uposażenia służbowego, powinny dyrekcje od odnośnych funkcjonarjuszów i to zarówno tych, którym mieszkania w gmachach wyżej opisanych zostają przydzielane jak i tych, którym takie mieszkanie już zostały przydzielone, wziąć upoważnienie następującej treści:

„Upoważniam Kuratorjum O. S. L. do wpłaty za mnie komornego (czynszu najmu) zajmowanego przeze mnie mieszkania w domu . . . . z mojego uposażenia służbowego przy wypłacie poborów każdego miesiąca“.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Świderski.* wr.

8.

Koszta podróży i diet nauczycieli prowadzących wycieczki przyrodniczo-krajoznawcze.

Okólnik Nr. 8 Minist. W. R. i O. P. z dnia 16 stycznia 1932 r. (II. 23325/31).

Nr. O. 140/32. W związku z zapytaniem jednego z kuratorjów okręgów szkolnych Ministerstwo wyjaśnia, iż rachunki diet i kosztów podróży nauczycieli państwowych szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, prowadzących wycieczki przyrodniczo-krajoznawcze na zlecenie kuratorjów, mogą być pokrywane przez szkoły z tej części funduszu specjalnego „taksa administracyjna", która pozostaje w dyspozycji dyrekcyj szkół.

Za Dyrektora Departamentu: (—) *Dr. M. Mendys*, Nacz. Wydziału.

9.

Wynagrodzenie członków maturalnych komisyj egzaminacyjnych w szkołach średnich ogólno-kształcących.

Okólnik Minist. W. R. i O. P. Nr. 3 z dnia 9 stycznia 1932 roku (II. S. 22099/31.

Nr. II. 854/32. Na podstawie § 60 regulaminu gimnazjalnych egzaminów dojrzałości z dnia 19 grudnia 1925 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2 z roku 1926, poz. 8) i równocześnie w związku z koniecznościami oszczędnościowemi Ministerstwa, uchylając dotychczasowe przepisy w sprawie wynagrodzenia członków maturalnych komisyj egzaminacyjnych w szkołach średnich ogólnokształcących, zarządzam, co następuje:

Za pracę w maturalnych komisjach egzaminacyjnych delegowani do tych komisyj dyrektorzy i nauczyciele gimnazjów państwowych i prywatnych (przy zachowaniu zastrzeżenia § 60 wymienionego regulaminu) otrzymują:

1. Za każdą godzinę pracy przy egzaminach piśmiennych, ustnych lub na posiedzeniu komisji kwotę, odpowiadającą 6 punktom wynagrodzenia nauczycieli szkół państwowych;

2. Za przeglądanie i poprawianie prac piśmiennych:

a) z języka polskiego (także i innego języka nauczania szkoły), historji i matematyki, przewodniczący i nauczyciel-egzaminator jak za 20 minut pracy;

b) z fizyki i języka łacińskiego przewodniczący i nauczyciel-egzaminator jak za 15 minut pracy;

c) z języka obcego przewodniczący i nauczyciel-egzaminator jak za 10 minut pracy;

wszystko według normy wskazanej wyżej w punkcie 1.

3. Dyrektorzy i nauczyciele, delegowani do komisyj egzaminacyjnych obcej szkoły w tej samej miejscowości, w której stale urzędują, otrzymują wynagrodzenie tylko za udział w komisjach i poprawianie prac piśmiennych, według norm ogólnych, określonych w punkcie 1 i 2.

4. Dyrektorzy i nauczyciele szkół państwowych, delegowani do komisyj egzaminacyjnych w innej miejscowości, otrzymują nadto poza wynagrodzeniem, określonem w punkcie 3, zwrot kosztów podróży według

obowiązujących przepisów, zaś dyrektorzy i nauczyciele szkół prywatnych zwrot ceny biletu klasy II, kosztów na dojazdy ze stacji i do stacji kolejowej, względnie przystani w formie ryczałtu po 3 złote na każdą miejscowość. Diety przysługują tylko za czas samej podróży, o ile nie trwa ona krócej niż 6 godzin, przyczem dyrektorom i nauczycielom szkół prywatnych należy wypłacać diety według VII. grupy uposażenia.

5. Wizytatorzy, względnie urzędnicy kuratorjum, biorący udział w komisjach egzaminacyjnych w tej miejscowości, w której urzędują, nie pobierają żadnego wynagrodzenia za pracę w komisjach, o ile zaś są delegowani do komisyj w innej miejscowości, otrzymują jedynie diety i zwrot kosztów podróży według obowiązujących przepisów.

6. Woźni, o ile są zatrudnieni poza obowiązkowemi godzinami w szkołach średnich ogólnokształcących przy odbywaniu egzaminów dojrzałości. otrzymują za każdą godzinę kwotę, odpowiadającą jednemu punktowi uposażenia państwowego.

Powyższe normy wynagrodzeń za udział w komisjach egzaminacyjnych obowiązują także przy egzaminach dla eksternów (pełnych i uzupełniających).

Równocześnie zarządzam:

a) aby w danej szkole państwowej, o ile nie zachodzą jakieś ważne przeszkody, przewodniczył na egzaminach dojrzałości dyrektor tej szkoły;

b) aby wyjazdy dyrektorów i nauczycieli szkół państwowych i niepaństwowych, jako przewodniczących i członków maturalnych komisyj egzaminacyjnych, ograniczyć do minimum, używając ich przedewszystkiem i głównie w miejscu stałego ich zatrudnienia;

c) aby na egzaminy dojrzałości w szkołach, znajdujących się poza siedzibą kuratorjum, delegować przedewszystkiem okręgowych wizytatorów szkół, przewidując koszt tych wyjazdów we wnioskach, dotyczących kredytów na podróże służbowe wizytatorów, nie zaś na wydatki, związane z przeprowadzeniem egzaminów dojrzałości.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem dzisiejszym.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

10.

Zatrzymywanie świadectw i dokumentów uczniów.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 4 lutego 1932 r. Nr. III. 386/32 do prywatnych szkół zawodowych.

W związku ze skargami na zatrzymywanie świadectw i dokumentów uczniów przez prywatne szkoły zawodowe i na podstawie rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 stycznia 1932 r. Nr. III. T. P. 41/32 wyjaśniam, iż szkoły prywatne mają prawo zatrzymywać jedynie tak zwane świadectwa odejścia i to tylko w wypadkach nieuiszczania należnych opłat czy niezwrócenia przedmiotów będących własnością szkoły (książki z bibljoteki i t. p.) względnie odmówić odpowiedniej adnotacji na wykazach postępów rocznych lub półrocznych uczniom, opuszczającym

szkołę. Innych dokumentów, czy świadectw, szkoły zatrzymywać nie mogą [1]).

Do powyższego zarządzenia zechcą Dyrekcje, Kierownictwa szkół, zastosować się z całą ścisłością.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. P. o. Naczelnika Wydziału.

Organizacja szkół.

Szkolnictwo powszechne.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 15 stycznia 1932 roku L. I. 24500/31 nadał prywatnej szkole powszechnej z r. j. n. im. Szaszkiewicza w Stanisławowie prawa publicznych szkół powszechnych na przeciąg roku szkolnego 1931/32.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił rozporządzeniem z dnia 11 stycznia 1932 roku Nr. I. 43472/31 Zarządowi Związku Obywatelskiej Pracy Kobiet we Lwowie, ul. Grodzickich 1, I. p., zezwolenia na prowadzenie przedszkola. otwartego w ub. roku szkolnym na Persenkówce, dla dzieci w wieku przedszkolnym t. j. po ukończeniu trzeciego a przed ukończeniem szóstego roku życia.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dnia 23 stycznia 1932 r. Nr. III. 243/32 p. Eugenji Bąkowskiej w Olesku na otwarcie i prowadzenie w Olesku prywatnych kursów kilimkarskich pod nazwą: Kursy Kilimkarskie Eugenji Bąkowskiej w Olesku;

2) rozporządzeniem z dnia 15 stycznia 1932 r. Nr. III. 127/32 p. inż. Edwardowi Rothowi we Lwowie (ul. Żulińskiego 4) na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Grottgera Nr. domu 7, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych inż. Edwarda Rotha we Lwowie;

3) rozporządzeniem z dnia 20 stycznia 1932 r. Nr. III. 346/32 p. Marji Pisarskiej we Lwowie na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Staszica Nr. domu 8, prywatnych jednorocznych kursów kroju, szycia i gospodarstwa domowego pod nazwą: Jednoroczny Kurs Krawiecko-gospodarczy p. Marji Pisarskiej we Lwowie.

---

[1]) Porównaj okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 8 czerwca 1926 r. L. II. 7543/26 Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 325.

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

P. Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 12 stycznia 1932 r. Nr. B. P. 5760/31 przeniósł **p. Henryka Błażewskiego,** radcę Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu, na równorzędne stanowisko do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego, powierzając mu pełnienie obowiązków kierownika Odziału Oświaty Pozaszkolnej w temże Kuratorjum.

Inspektoraty.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 2 stycznia 1932 r. Nr. B. P. 748/31 zamianował **p. Alfreda Bryłę,** kierownika 7-klasowej szkoły powszechnej męskiej w Drohobyczu, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Tarnopolu.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 2 stycznia 1932 r. Nr. B. P. 927/31 zamianował **p. Józefa Bończara,** kierownika 7-klasowej szkoły w Zborowie, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Jarosławiu.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 2 stycznia 1932 r. Nr. B. P. 5218/31 zamianował **p. Jana Mądrego,** stałego nauczyciela 7-klasowej szkoły powszechnej Nr. 1 w Toruniu, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Kołomyi.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 4 stycznia 1932 r. Nr. B. P. 925/31 zamianował **p. Ignacego Wyszatyckiego,** nauczyciela 7-klasowej szkoły powszechnej im. Wł. Jagiełły w Sanoku, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Rzeszowie.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Bereziuk Bazyli, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Dworcach (Żółkiew);

Koczan Dionizy, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Tartakowie (Sokal);

Ligęza Adam, kierownikiem 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Antoniego we Lwowie;

Martyniak Teodor, kierownikiem 7-klasowej szkoły mieszanej kolejowej we Lwowie;

Piestrak Zygmunt, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Sieteszy (Przeworsk);

Reutt Marja Albertyna (2 im.), kierowniczką 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Kl. Tańskiej we Lwowie;

Stankiewicz Walerjan, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Delatynie—Horysz II. (Nadwórna);

Więcek Karol, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Szczepańcowej (Krosno); Wysoczański Miron, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Matkowie (Turka).

Przeniesieni: Anastazijewski Tytus, kierownik 2-klasowej szkoły w Kapuścińcach (Borszczów), do 2-klasowej szkoły w Iwaniu Pustem (Borszczów); Andrzejowska Barbara, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Jabłonowie (Kołomyja), do 2-klasowej szkoły w Hniliczkach (Zbaraż); Argasiński Alfred, kierownik 2-klasowej szkoły w Rudzie Różanieckiej (Lubaczów), do 2-klasowej szkoły w Kidałowicach (Jarosław); Argasiński Józef, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Kurowszczyźnie (Sokółka), do 2-klasowej szkoły w Hucie Różanieckiej (Lubaczów);

Barg Adam, kierownik 2-klasowej szkoły w Rożyskach (Skałat), do 2-klasowej szkoły w Jaremczu (Nadwórna); Breierowa Czarna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Kniażu (Śniatyn), do 7-klasowej szkoły męskiej w Śniatynie;

Chitra Marja, nauczycielka szkoły w Zabłociu (Żywiec), do 6-klasowej szkoły w Kamieniu (Nisko);

Dziedzicowa Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Wólce Łamanej (Łańcut), do 7-klasowej szkoły w Markowej (Przeworsk);

Ermel Józef, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Chodorowie (Bóbrka), do 2-klasowej szkoły w Ottyniowicach (Bóbrka);

Gadzińska Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Woli Baranieckiej (Sambor), do 1-klasowej szkoły w Wolicy Polskiej (Sambor); Giebartowski Franciszek, nauczyciel 7-klasowej szkoły mieszanej im. Jagiełły Nr. 45 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły mieszanej im. św. Kazimierza Nr. 47 we Lwowie; Grabowska Henryka, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Tuligłowach (Rudki), do 1-klasowej szkoły w Jaremkowie (Rudki);

Hermanowa Wanda, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Broszniowie — Osada Fabryczna (Dolina), do 7-klasowej szkoły w Delatynie (Nadwórna);

Koszuliński Kazimierz, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Kimirzu (Przemyślany), do 7-klasowej szkoły w Czernicy (Żydaczów); Kowalczukowa Janina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Hatowicach (Sokal), do 2-klasowej szkoły w Gozdowie, gm. Werbkowice (Hrubieszów); Kreisowa Kazimiera, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. Sobieskiego Nr. 13 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej im. Czackiego Nr. 3 we Lwowie; Krwawicz Karolina, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Husowie (Łańcut), do 5-klasowej szkoły w Handzlówce (Łańcut);

Miarka Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Łanczynie (Nadwórna), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Tłumaczu; Mogilnicki Emil, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Pruchniszczu (Kołomyja), do 3-klasowej szkoły w Gwoździcu Małym (Kołomyja);

Nosekówna Stefanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. św. Kazimierza we Lwowie (Lewandówka), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Ks. Konarskiego we Lwowie;

Obierska Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sasowie (Złoczów), do 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Złoczowie;

Panekowa Helena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Samborze na Dolnej (Sambor), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. E. Orzeszkowej w Samborze; Paprocki Kazimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. św. J. Kantego w Przemyślu, do 7-klasowej szkoły w Żurawicy (Przemyśl); Patrynówna Janina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Godowej (Strzyżów), do 3-klasowej szkoły w Żarnowej (Strzyżów);

Razmusowa Weronika, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Słobódce Leśnej (Kołomyja), do 7-klasowej szkoły im. M. Konopnickiej w Kołomyi; Rollinger Stanisław, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Antoniowie (Tarnobrzeg), do 2-klasowej szkoły w Kamienopolu (Lwów); Rzucidłówna Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kopyśnie (Dobromil), do 1-klasowej szkoły w Rosenburgu (Dobromil);

Silberowa Róża, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Kr. J. Sobieskiego Nr. 33 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Reja Nr. 31 we Lwowie; Stankiewiczówna Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. Staszica Nr. 14 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Marcina Nr. 9 we Lwowie; Sugier Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Hucie Brzuskiej (Dobromil), do 2-klasowej szkoły w Sufczynie (Dobromil); Styrnowa Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Anny Nr. 1 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej im. Konarskiego Nr. 4 we Lwowie; Szczygłowa Kazimiera, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Niedzielnej (Stary Sambor), do 2-klasowej szkoły w Laszkach Murowanych (Stary Sambor);

Toppercerówna Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Potoczanach (Brzeżany), do 1-klasowej szkoły w Baranówce (Brzeżany); Turczynówna Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Laszkach Murowanych (Stary Sambor), do 4-klasowej szkoły w Starej Soli (Stary Sambor);

Veltze Zofja, napuczycielka 3-klasowej szkoły w Pacykowie (Stanisławów), do 1-klasowej szkoły w Drohomirczanach (Stanisławów); Vrtel Sydonja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Zimorowicza Nr. 36 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Tańskiej Nr. 35 we Lwowie;

Waligórski Tadeusz, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Anny Nr. 1 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Marji Magdaleny Nr. 8 we Lwowie; Wojnarowska Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Śniatynie, do 7-klasowej szkoły męskiej w Śniatynie; Wygodzianka Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Zimorowicza Nr. 36 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Isakowicza Nr. 21 we Lwowie;

Żurowski Szczęsny, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Gwoźdźcu (Kołomyja), do 2-klasowej szkoły w Kułaczkowcach (Kołomyja).

Spensjonowani: Antoniak Mikołaj, kierownik 4-klasowej szkoły w Pokropiwnej (Tarnopol); Antoszowa Katarzyna, nauczycielka szkoły w Woli Zarczyckiej (Łańcut); Apfel Józef, nauczyciel religji mojżeszowej 7-klasowej szkoły im. Król. Jadwigi w Sanoku.

Balcer Jan, kierownik 5-klasowej szkoły w Rączynie (Jarosław).

Czajkowska Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Neterpińcach (Zborów).

Dorożyński Eustachy, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Horodence.

Faściszewska Karolina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Siemakowcach (Kołomyja); Filasowa Anna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Hajworonce (Podhajce).

Graffówna Helena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Krasnej (Krosno).

Huminiakowa Helena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Sokoli (Mościska).

Janiczkówna Józefa, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Podbużu (Drohobycz); Janiszewska Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sieniawie (Jarosław); Jankowa Władysława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sokalu.

Kałamarzowa Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Kołłątaja w Drohobyczu; Kałyniak Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Staromiejszczyźnie (Skałat); Kisilewiczowa Amalja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Zawoniu (Sokal); Koczyrkiewiczowa Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. król. Jadwigi w Jarosławiu; Kordecka Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Złoczowie; Krzyżanowska Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Ostrowie (Tarnopol).

Łotocka Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Stroniatynie (Lwów).

Magierowa Elżbieta, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Sołonce (Lwów); Małekowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Stojańcach (Mościska); Metelski Antoni, kierownik 2-klasowej szkoły w Domamoryczu (Tarnopol); Michalewska Walerja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Strymbie (Żydaczów); Morozowa Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Wołoszczyźnie (Podhajce); Muszakiewiczówna Janina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Koziowej (Skole).

Nowakowski Józef, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Bajkowcach (Tarnopol).

Pitułejówna Wilhelmina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Horodence; Ponurkiewicz Józef, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Dublanach (Sambor); Preliczowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Skałacie.

Rapacka Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Zborowie; Ratalska Antonina, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeń. im. E. Orzeszkowej w Drohobyczu; Rublowa Amalja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Hubiczach (Drohobycz); Rysiewiczowa Romana, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Białem (Przemyślany).

Schuttera Ida, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. król. J. Sobieskiego we Lwowie; Ks. Skałuba Franciszek, nauczyciel rel. rzym.-kat. 7-klasowej szkoły męskiej w Buczaczu; Smalowa Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Bóbrce; Sytnik Teodor, kierownik 4-klasowej szkoły w Nastasowie (Tarnopol); Szepitkowa Stefanja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Poznance Gniłej (Skałat); Szeremethowa Eugenja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Złoczowie.

Świątkowski Jan, kierownik 4-klasowej szkoły w Lubelli (Żółkiew).

Tomczak Dymitr, kierownik 4-klasowej szkoły w Jastrzębicy (Sokal); Tomczukowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Hałuszczyńcach (Skałat); Tysiak Bazyli, kierownik 2-klasowej szkoły w Tudiowie (Kosów).

Wagnerowa Zofja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Bani Kotowskiej (Drohobycz); Walz Władysław, kierownik 2-klasowej szkoły w Koenigsau (Drohobycz); Witkowska Kamila, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Wolance (Drohobycz); Woźniak Wojciech, kierownik 2-klasowej szkoły w Jaszczwi (Krosno);

Wójcikówna Marja, nauczycielka szkoły w Sarnkach Górnych (Rohatyn).

Zarychtowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Zawidowicach (Gródek).

Zmarli: Cholewa Franciszek, kierownik 2-klasowej szkoły im. król. Jadwigi w Łukawcu, powiatu rzeszowskiego, zmarł dnia 8 grudnia 1931 r. w 59 roku życia, a 41 roku służby.

Stanisław Kuziara, kierownik szkoły w Podzwierzyńcu (Łańcut), zmarł dnia 20 stycznia 1932 r. w 47 roku życia, a 26 roku służby. Bardzo dobry nauczyciel, wybitny propagator sadownictwa, gorliwy pracownik na polu spółdzielczości i organizacji młodzieży. Pogrzeb odbył się przy bardzo licznym udziale władz, nauczycielstwa i ludności całego powiatu.

Dymitr Pawłyszyn, kierownik 4-klasowej szkoły powszechnej w Kryłosie, powiatu stanisławowskiego, zmarł dnia 10 grudnia 1931 r. w 41 roku życia, a 21 roku służby nauczycielskiej.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Przeniesieni: Stanisław Krzanowski, nauczyciel Państwowego Seminarjum Naucz. Męskiego w Czortkowie, do Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Krośnie.

Spensjonowani: Hrehorowicz Jan, nauczyciel Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Krośnie.

Dr. Popielska Helena, pozostająca w stanie nieczynnym lekarka szkolna Państw. II. Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego we Lwowie.

Zwolnieni: Dr. Grzegorczyk Józef, pozostający w stanie nieczynnym lekarz szkolny Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Rzeszowie.

Hlibowicki Jarosław, nauczyciel Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Rzeszowie.

Dr. Koczenasowa Józefa, pozostająca w stanie nieczynnym lekarka szkolna II. Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego w Przemyślu.

Dr. Lachowicz Wojciech, pozostający w stanie nieczynnym lekarz szkolny Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Czortkowie

Szkoły średnie ogólno-kształcące.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 23 stycznia 1932 r. Nr. BP. 1801/31 przeniósł p. **Kaniowskiego Tadeusza,** dyrektora gimnazjum w Kamionce Strumiłowej, na równorzędne stanowisko dyrektora państwowego gimnazjum w Drohobyczu.

P. Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 30 października 1931 r. Nr. B. P. 3497/31 przeniósł p. **Michała Radomskiego,** dyrektora gimnazjum w Żółkwi, w stan spoczynku.

Mianowani: Bartkowski Michał, nauczycielem gimnazjum w Sanoku.

Eckstein Antoni, nauczycielem gimnazjum w Nisku.

Jacniacka Joanna, nauczycielką gimnazjum w Rohatynie; dr. Janusz Ignacy, nauczycielem gimnazjum II w Rzeszowie.

Lakser Maurycy, nauczycielem gimnazjum w Gródku Jagiellońskim.

Pollak Marek, nauczycielem gimnazjum w Sanoku.

Smetana Emil, nauczycielem gimnazjum w Rohatynie.

Przeniesieni: Górecki Stanisław, nauczyciel gimnazjum XI we Lwowie, do gimnazjum w Śniatynie.

Spensjonowani: Bieńkowski Ludwik, nauczyciel I gimnazjum w Rzeszowie; Biłobran Kornel, nauczyciel gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie; Borecki Stefan, profesor XI gimnazjum we Lwowie; Budkowski Jan, profesor gimnazjum w Łańcucie.

Gawlikowski Ryszard, profesor I gimnazjum we Lwowie.

Dąbrowski Romuald, profesor IX gimnazjum we Lwowie.

Fedorowski Ludwik, nauczyciel VII gimnazjum we Lwowie.

Grabiński Stefan, profesor VI gimnazjum we Lwowie.

Kostrzewski Edward, profesor V gimnazjum we Lwowie.

Liwoczynski Jan, nauczyciel filji gimnazjum z r. j. n. we Lwowie.

Łepki Włodzimierz, profesor gimnazjum z r. j. n. w Kołomyi.

Dr. Maksymowicz Adam, profesor III gimnazjum we Lwowie. Malski Marjan, nauczyciel X gimnazjum we Lwowie.

Nowosławski Franciszek, profesor II gimnazjum w Rzeszowie.

Orzechowicz Jan, profesor I gimnazjum we Lwowie; Osostowicz Józef, nauczyciel VIII gimnazjum we Lwowie.

Ks. Sokołowski Mateusz, profesor III gimnazjum we Lwowie.

Weigel Adam, nauczyciel II gimnazjum we Lwowie; Wierzbicki Franciszek, nauczyciel IV gimnazjum we Lwowie; dr. Westwalewicz Marjan, profesor I gimnazjum we Lwowie.

Szkolnictwo zawodowe.

Spensjonowani: Inż. Białecki Tadeusz, nauczyciel Państw. Szkoły Technicznej we Lwowie.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Brody	Ponikowica	4 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	
1	Dobromil	Huta Brzuska	2 „	„	—	polski	3 „	—	
2	„	Grąziowa	2 „	„	—	„	3 „	800 m²	
1	Krosno	Węglówka	3 „	„	—	ruski	4 „	8·4 a	
1	Łańcut	Opaleniska	2 „	„	—	polski	—	—	
2	„	Podzwierzyniec Łańcut	2 „	„	—	„	3 ubik.	2 mg	
3	„	Wólka niedźwiecka	5 „	„	—	„	—	2 mg	
1	Śniatyn	Hańkowce	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	Konkurs 3-ci
1	Żydaczów	Bereźnica Królewska	2 „	„	—	„	—	—	
2	„	Bujanów	2 „	„	—	„	3 ubik.	—	
3	„	Kijowiec	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	
4	„	Obłaźnica	2 „	„	—	„	3 „	2 mg	
5	„	Ro óź o	2 „	„	—	„	1 „	³/₄ mg	

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca kwietnia 1932 r.

Stanowiska nauczycieli podwładnych.

W powiecie krośnieńskim:

Rada Szkolna Powiatowa w Krośnie ogłasza konkurs na stanowisko nauczyciela samoistnego 1-klasowej szkoły w Trzcianie.

Język wykładowy ruski, mieszkanie służbowe składa się z 2 pokoi i kuchni, budynek murowany, do użytku kierownika szkoły jest 5 morgów gruntu. Odległość od Krosna wynosi 25.2 km. Dojazd autobusem.

W powiecie r z e s z o w s k i m:

Posada nauczyciela religji mojżeszowej w 7-klasowej szkole im. św. Scholastyki w Rzeszowie.

Kandydat będzie obowiązany udzielać nauki religji swego wyznania w szkole 7-klasowej im. Jachowicza w Rzeszowie.

Ogłoszenia.

Konkurs Muzyczny im. Marszałka Józefa Piłsudskiego dla kwartetu smyczkowego.

Zarządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 19 grudnia 1931 r. Nr. IV. Szt. 4695/31 w sprawie zmiany zarządzenia z dnia 5 stycznia 1931 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 137).

W zarządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 5 stycznia 1931 roku w sprawie konkursu muzycznego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 1) [1]) wprowadzam następujące zmiany:

1) § 9 otrzymuje brzmienie następujące: „Stające do konkursu kwartety winny wykonać przed sądami regjonalnemi i stołecznego konkursu trzy kwartety smyczkowe:

a) kwartet szósty B-dur, op. 18 Beethovena,

b) jeden kwartet dowolny,

c) jeden kwartet kompozytora polskiego".

2) § 13 otrzymuje brzmienie następujące: „Konkursy regjonalne odbędą się po raz pierwszy w kwietniu 1932 r., konkurs zaś stołeczny — w październiku 1932 roku".

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

Zwrot opłat szkolnych.

Ministerstwo W. R. i O. P., nawiązując do okólnika z dnia 24 czerwca 1931 r. Nr. I. Prez. 4864/31 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 475), okólnikiem z dnia 9 grudnia 1931 r. Nr. B. P. 6910/31 (Monitor Polski z dnia 22 stycznia 1932 Nr. 17, poz. 20) podało do wiadomości zmiany i uzupełnienia wykazu szkół prywatnych, w których nauka uprawnia w roku szkolnym 1931/32 do zwrotu opłat szkolnych w myśl ustępu trzeciego art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

W szczególności w wymienionym wykazie szkół zawodowych na terenie Kuratorjum O. S. Lw. dodać należy: Lwów. Szkoła rzemiosłowa żeńska spółdzielni „Trud".

W wykazie szkół średnich ogólno-kształcących należy zmienić „Drohobycz. II Gimnazjum żeńskie im. H. Sienkiewicza Polskiego T-wa Pryw. Gimn. Żeń. im. H. Sienkiewicza w Drohobyczu", na: Drohobycz. II Gimnazjum żeńskie im. H. Sienkiewicza Polsk. T-wa Gimn. Żeń. im. H. Sienkiewicza

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 42.

w Drohobyczu (koedukacja kl. I i II) i „Tarnopol. Gimnazjum Żeńskie T-wa „Ridna Szkoła" U. T. P.", na: Tarnopol. Gimnazjum Żeńskie T-wa „Ridna Szkoła" U. T. P. (koed. od kl. I—III).

Zniesienie powiatów strzyżowskiego, starosamborskiego, skolskiego i bohorodczańskiego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 36).

Na podstawie art. 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austrjacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnicy austrjacko-węgierskiej zmian obszaru działania samorządowych reprezentacyj powiatowych (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 400) zarządza się co następuje:

§ 1. Na obszarze województwa lwowskiego znosi się powiaty: strzyżowski i starosamborski.

§ 2. Należące do zniesionego powiatu strzyżowskiego gminy: Baryczka, Blizianka, Bonarówka, Brzeżanka, Czudec, Dobrzechów, Gbiska, Glinik Charzewski, Godowa, Grodzisko, Gwoździanka, Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Jawornik-Niebylecki, Konieczkowa, Lutcza, Łętownia, Małówka, Niebylec, Nowa Wieś Czudecka, Połomyja, Przedmieście Czudeckie, Pstrągowa, Strzyżów, Tropie, Wysoka, Wyżne, Zaborów, Żarnowa, Żyznów — włącza się do powiatu rzeszowskiego w województwie lwowskiem, zaś gminy: Cieszyna, Frysztak, Glinik Dolny, Glinik Górny, Glinik Średni, Gogolów, Huta Gogolowska, Jaszczurowa, Jazowa, Kalembina, Kobyle, Kożuchów, Kozłówek, Lubla, Łęki, Markuszowa, Niewodna, Oparówka, Pietrusza Wola, Przybówka, Pstrągówka, Pułanki, Różanka, Stempina, Szufnarowa, Tułkowice, Twierdza, Widacz, Wiśniowa, Zawadka, ad Wielopole — do powiatu krośnieńskiego w temże województwie.

§ 3. Należące do zniesionego powiatu starosamborskiego gminy: Baczyna, Bąkowice, Berezów, Bilicz, Chyrów, Felsztyn, Grodowice, Kobło Stare, Laszki Murowane-miasteczko, Laszki Murowane Wieś, Libuchowa, Polana ze Śliwnicą, Rosochy, Stara Ropa, Stara Sól, Stary Sambor, Strzelbice, Sozań, Słochynie, Straszewice, Suszyca Wielka, Szumina, Wola Koblańska, Wola Rajnowa, Wołoszynowa, Terło Szlacheckie, Terło Rustykalne, Suszyca Rykowa — włącza się do powiatu samborskiego w województwie lwowskiem, zaś gminy: Busowisko, Bystre, Gałówka, Grąziowa, Mszaniec, Hołowiecko, Lenina Mała, Lenina Wielka, Ławrów, Łopuszanka, Chomina, Łużek Górny, Nanczułka Mała, Nanczułka Wielka, Niedzielna, Potok Wielki, Płoskie, Terszów, Tysowica, Topolnica Rustykalna, Topolnica Szlachecka, Turze, Tycha, Spas, Strzyłki, Wiciów — do powiatu turczańskiego w temże wojewódzwie.

§ 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 5. Rozporzadzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1932 roku.

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski.* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 37).

Na podstawie art. 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austrjacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnicy austrjacko-węgierskiej zmian obszaru działania samorządowych reprezentacyj powiatowych (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 400) zarządza się co następuje:

§. 1. Na obszarze województwa stanisławowskiego znosi się powiaty: skolski i bohorodczański.

§ 2. Terytorjum zniesionego powiatu skolskiego włącza się do powiatu stryjskiego w województwie stanisławowskiem.

§ 3. Należące do zniesionego powiatu bohorodczańskiego gminy: Rabcze, Bogrówka, Dźwiniacz, Grabowiec, Jabłonka, Kosmacz, Kryczka, Krzywiec, Majdan, Manasterczany, Maniawa, Markowa, Porohy, Przysłup. Rakowiec, Rosulna, Sołotwina, Starunia, Zarzecze, Żuraki — włącza się do powiatu nadwórniańskiego w województwie stanisławowskiem, zaś gminy: Bohorodczany, Bohorodczany Stare, Chmielówka, Głębokie, Chlebówka, Horocholina, Hryniówka, Iwanikówka, Lachowce, Lesiówka, Łysiec, Łysiec Stary, Niewoczyn, Pochówka, Posiecz, Sadzawa, Stebnik — do powiatu stanisławowskiego w temże województwie.

§ 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poructa się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1932 roku.

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski.* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

Komisja dyscyplinarna dla urzędników.

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 grudnia 1931 r. Nr. B. P. 7021/31.

Nr. O. 2/32. Na zasadzie art. 2. ustawy z dnia 17 lutego 1922 o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 165) ustanawiam na dalszy okres trzyletni t. j. od dnia 1 stycznia 1932 do 31 grudnia 1934 r. Komisję Dyscyplinarną dla Urzędników od XII do VII stopnia służbowego włącznie i funkcjonarjuszów niższych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego oraz urzędów i szkół podległych Kuratorjum w następującym składzie:

Przewodniczący: Ludwik Matkowski, radca Kuratorjum O. S. Lw.
Zastępca przewodniczącego: Stefan Kokurewicz, radca Kuratorjum O. S. Lw.

Członkowie: PP. 1) Eugenjusz Baliński, okręgowy wizytator szkół, 2) Teofil Koziara, okręgowy wizytator szkół, 3) Władysław Opala, okręgowy wizytator szkół, 4) Stanisław Pająk, okręgowy wizytator szkół, 5) Mieczysław Piątkowski, okręgowy wizytator szkół, 6) Dr. Karol Zagajewski, okręgowy wizytator szkół, 7) Maciej Kuchciak, zastępca inspektora szkolnego we Lwowie, 8) Michał Kulczycki, zastępca inspektora szkolnego we Lwowie, 9) Edward Koreleski, radca Kuratorjum O. S. Lw., 10) Seweryn Lehnert, radca

Kuratorjum O. S. Lw., 11) Stanisław Lasiota, referendarz, 12) Jan Skurski, asesor, 13) Zdzisław Sabiński, urzędnik VIII st. sł., 14) Mikołaj Lipka, kontroler, 15) Bartłomiej Chmielnicki, adjunkt, 16) Stanisław Wojnarowicz, adjunkt, 17) Szczepan Korol, starszy woźny, 18) Michał Sałyk, starszy woźny.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

Okręgowa komisja dyscyplinarna dla nauczycieli we Lwowie.

Dr. Włodzimierz Lewicki, em. profesor gimnazjum państwowego we Lwowie, został na podstawie art. 156 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) powołany na członka Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli szkół istniejących na obszarze okręgu szkolnego lwowskiego, w miejsce Dr. Jana Kopacza [1]).

Ograniczenia budżetu oraz wydatki z „Taksy administracyjnej".

Z powodu dalszej redukcji budżetu na rok 1931/32 oraz ograniczenia wydatków rzeczowo-administracyjnych w preliminarzu budżetowym na rok 1932/33 Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 15 grudnia 1931 r. Nr. I. R. 12888/31 oznajmiło, że do końca bieżącego okresu budżetowego t. j. do 31 marca 1932, oraz w następnym okresie budżetowym 1932/33, wydatki rzeczowo-administracyjne urzędów i szkół będą pokrywane częściowo z kredytów, przewidzianych w budżecie na rok 1931/32 i w preliminarzu budżetowym na rok 1932/33, częściowo zaś z funduszu specjalnego „Taksy administracyjnej".

W szczególności w poszczególnych działach i rozdziałach budżetu, względnie w zakresie potrzeb rzeczowo-administracyjnych poszczególnych działów administracji szkolnej i szkolnictwa, wydatki będą pokrywane z następujących kredytów:

A) W dziale I, rozdział 2 (władze szkolne II instancji).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki, przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe), z § 3 tylko przesiedlenia oraz podróże służbowe urzędników administracyjnych w sprawach administracyjnych i gospodarczych, § 4 (środki lokomocji) i § 8 (inne wydatki).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej", będą pokrywane podróże służbowe naczelników wydziału, okręgowych wizytatorów szkół, p. o. wizytatorów, dyrektorów szkół dokształcających, oraz instruktorów z wyjątkiem instruktorów oświaty pozaszkolnej (§ 3), wydatki na pomieszczenie (§ 5), na wydatki biurowe (§ 6) oraz drobne remonty (§ 9).

Nadto z tego funduszu będzie opłacane wyrównanie poborów p. o. wizytatorów. Podróże służbowe instruktorów oświaty pozaszkolnej będą pokrywane z kwot przekazywanych z funduszu „Taksy administracyjnej" na potrzeby oświaty pozaszkolnej, specjalnie na pokrycie kosztów podróży służbowych tych instruktorów.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 24 i 583.

B) W dziale I. rozdział 3 (inspektoraty szkolne).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki, przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe), § 5 (pomieszczenie) i § 9 (remont i konserwacja budowli).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej" będą pokrywane wydatki na podróże służbowe, przesiedlenia i ryczałty inspektoratów (§ 3), na wydatki biurowe inspektoratów (§ 6), inne wydatki (§ 8).

C) W dziale IV, rozdział 1 (szkoły powszechne, specjalne i ochronki).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki, przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe), § 5 (pomieszczenie instytutów specjalnych i ochronek), § 11 (zasiłki i stypendja).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej" będą pokrywane wydatki na podróże służbowe i przesiedlenia (§ 3), wydatki biurowe (§ 6), wydatki na remont i konserwację budowli instytutów specjalnych (§ 9), na urządzenie lokali szkolnych i pomoce naukowe (§ 10), oraz na dokształcanie nauczycieli szkół powszechnych.

D) W dziale IV, rozdział 2 (kształcenie nauczycieli).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki, przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe) i § 11 (zasiłki i stypendja).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej" będą pokrywane wszystkie pozostałe wydatki rzeczowo-administracyjne zakładów kształcenia nauczycieli, w szczególności zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19620/31 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9/241 z dnia 30. IX. 1931 r. poz. 105) [1]) z połowy kwoty, pobranej tytułem Taksy Administracyjnej, a pozostawionej do dyspozycji dyrekcji zakładu, będą pokrywane wydatki, wymienione w temże zarządzeniu, zaś wydatki niewymienione w tem zarządzeniu, jak podróże służbowe i przesiedlenia (§ 3), pomieszczenie (§ 5), ewentualnie inne, określone osobnemi zarządzeniami Ministerstwa, będą pokrywane z funduszu specjalnego „Taksa Administracyjna", pozostającego w dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P.

E) W dziale IV, rozdział 3 (szkoły średnie).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki, przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej" będą pokrywane wszystkie pozostałe wydatki rzeczowo-administracyjne szkół średnich, w szczególności zgodnie z zarządzeniem z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19619/31 (Dziennik Urzędowy Min. W. R. i O. P. Nr. 9/241 z dnia 30 września 1931 r. poz. 104) [2]) z 25% części Taksy Administracyjnej, pozostawionej do dyspozycji dyrekcji szkoły, będą pokrywane wydatki, wymienione w temże zarządzeniu, zaś wydatki niewymienione w tem zarządzeniu, jak podróże służbowe i przesiedlenia (§ 3), komorne (§ 5 poz. 1), oraz inne określone

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 472.
[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 470.

osobnemi zarządzeniami Ministerstwa będą pokrywane z funduszu specjalnego „Taksa Administracyjna“, pozostającego w dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P.

F) W dziale V (szkolnictwo zawodowe).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki, przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe) i § 11 (zasiłki i stypendja).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej“ będą pokrywane wydatki na podróże służbowe i przesiedlenia (§ 3), na pomieszczenie (§ 5), na wydatki biurowe (§ 6), na inne wydatki (§ 8), na remont i konserwację budowli (§ 9). Wydatki na urządzenie lokali szkolnych i pomoce naukowe (§ 10) będą pokrywane z funduszu doraźnych pomocy naukowych, zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa z dnia 12 września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31, punkt VII. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9/241 z dnia 30. IX. 1931 r. poz. 106) [1]).

W związku z powyższem zarządzeniem kredyty budżetowe, przekazywane do końca bieżącego okresu budżetowego w tych paragrafach, które mają być pokrywane z „Taksy Administracyjnej“ i w preliminarzu na rok 1932/33 nie są przewidziane, będą zasadniczo przeznaczone na wyrównanie zadłużenia.

Jednocześnie Ministerstwo zaznacza, że przy wpłacaniu kwot do Centralnej Księgowości na rachunek „Taksy Administracyjnej“ Ministerstwa z tytułu pozostałości niewydatkowanego kredytu, asygnowanego przez Ministerstwo z funduszu „Taksy Administracyjnej“, należy podawać datę i Nr. asygnacji, względnie czeku, za którym kredyt z „Taksy Administracyjnej“ został do dyspozycji Kuratorjum przekazany.

Kasa Urzędu Skarbowego I we Lwowie.

(Zmiana w sposobie dokonywania wypłat dla władz i urzędów lwowskich).

Pismo Izby Skarbowej we Lwowie z dnia 22 stycznia 1932 r. L. W. I. 4976/32.

Nr. O. 159/32. Wskutek wejścia w życie postanowień rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 13 sierpnia 1931 o organizacji i zakresie działania izb i urzędów skarbowych Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 613, oraz z dnia 28 listopada 1931 Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 834, zniesione zostały dotychczasowe samoistne kasy skarbowe I i II we Lwowie, zaś agendy urzędowe tych kas wcielone zostały w zakres kas urzędów skarbowych I i II we Lwowie oraz Kasy Urzędu Opłat Stemplowych we Lwowie.

W związku z tem, zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 21 grudnia 1931 Dz. Urz. M. S. Nr. 36, poz. 520 i z dnia 31 grudnia 1931 r. L. D. VII. 4378/31/1 Kasa Urzędu Skarbowego I we Lwowie zaszeregowaną została do kas typu „a“ i kasa ta jako kasa poborowo-płatnicza dla wszystkich władz i urzędów państwowych, związków samorządowych i t. d. przejęła z dawnych agend Kasy Skarbowej II we Lwowie wpłaty i wypłaty budżetowe, depozytowe oraz rachunki bieżące i fundusze specjalne wszystkich tut. władz i urzędów lwowskich.

O tem się P. T. zawiadamia w celu zarządzenia kierowania wszelkich wypłat wyżej wyszczególnionych do Kasy Urzędu Skarbowego I we Lwowie (pl. św. Ducha 1 w parterze (dawna Kasa Skarbowa I we Lwowie).

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 542.

O powyższem uprasza się zawiadomić szkoły: zawodową żeńską, techniczną, koszykarską i ekonom-handlową we Lwowie, wszystkie podległe szkoły zawodowe na prowincji oraz szkoły zawodowe dokształcające we Lwowie i na prowincji w celu kierowania własnych asygnat również do wymienionej Kasy Urzędu Skarbowego I we Lwowie.

Prezes Izby Skarbowej: (—) *Dr. Polak.*

Banknoty 20 zł. III emisji.

Zawiadomienie Banku Pol. z dnia 12 grudnia 1931 r. (Min. W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1931 r. Nr. I R. 12947/31).

Z dniem 30 grudnia 1931 r. puszcza Bank Polski w obieg 20-złotowe bilety bankowe III emisji. Do wykonania biletu użyto papieru białego z wodnym znakiem na marginesie; znak ten przedstawia podobiznę króla Kazimierza Wielkiego, wykonaną w płaszczyznach jaśniejszych i ciemniejszych niż tło. U dołu marginesu napis: „zł 20 zł“. Wymiar biletu wynosi: 163×86 mm, samego zaś rysunku: strony przedniej 113×76 mm, strony odwrotnej 112×75.5 mm, marginesu 45 mm. Przednia strona wykonana jest w trzech kolorach: rysunek zasadniczy w kolorze stalowo-niebieskim, tło zaś w kolorze żółtym i bronzowym. W prawym górnym narożniku przedniej strony biletu w obramowaniu renesansowem, ozdobionem liśćmi laurowemi, znajduje się głowa Emilji Plater, poniżej emblematy przemysłu i handlu, wplecione w ornamentację w formie rogu obfitości i owoców. Na dole, na giloszowej rozecie napis: zł 20 zł“. Lewa strona rysunku ujęta jest w ramkę giloszową. Na górnej części tej ramki znajduje się napis: „Bank Polski“, pod nim zaś liczba „20“ na tle stylizowanej ornamentacji. Środek rysunku wypełnia tekst: „Dwadzieścia złotych Warszawa 20 czerwca 1931 r. Prezes Banku Wł. Wróblewski Naczelny Dyrektor Dr. Mieczkowski Skarbnik Orczykowski“.

Poniżej tekstu wydrukowane są litery serji i numer siedmiocyfrowy w kolorze ciemnogranatowym. Tekst umieszczono na tle ze stylizowanych motywów roślinnych i napisów „20“ i „zł“ w kolorze żółtym oraz giloszu w kolorze bronzowym, w którego środku umieszczona jest liczba „20“.

Odwrotna strona biletu wykonana jest w trzech kolorach: niebieskim czerwono-bronzowym i żółtym. W środku rysunku, na tle jasno-niebieskiem o motywach zdobniczych z liczbą „20“, znajdują się alegoryczne postacie: młoda kobieta ze snopem zboża, obok niej dwoje dzieci, z których jedno trzyma na ramieniu młot, drugie zaś w rękach minjaturowy statek. Po bokach umieszczono kolumny, a obok nich z lewej strony dziecko, trzymające snop zboża, z prawej zaś dziecko z kotwicą na ramieniu. Na podstawach obu kolumn umieszczone jest godło Państwa — orzeł biały.

W górnych narożnikach znajdują się tarcze renesansowe z liczbą „20“ w kolorze jasno-niebieskim, pod niemi festony z owoców i gałązek; między tarczami napis: „Bank Polski“, pod cokółami zaś kolumn napis: „Dwadzieścia złotych“ w kolorze niebieskim na ciemniejszem tle.

Część druga.

MARJAN WÓJTOWICZ (Lwów).

Obserwacje gwiazd zmiennych.

Jednym z największych i najważniejszych działów dzisiejszej obserwacji astronomicznej jest badanie zmienności blasku niektórych gwiazd. Gwiazd tych, tak zwanych zmiennych, jest tak duża liczba, że obserwatorja astronomiczne nie mogą pracy tej wogóle podołać. Ponieważ zaś obserwacja tych gwiazd nie wymaga często żadnych środków pomocniczych, więc łatwo mogą zawodowcom w pracy tej pomóc astronomowie-amatorowie.

Najprostsza nawet metoda obserwacji bez przyrządów ma tę przewagę, że daje wyniki szybkie. Oko ludzkie posiada zdolność dość dokładnej oceny różnicy blasku dwóch ciał świecących, więc zdolność ta może być użyta do badania jasności gwiazd zmiennych. Dla uporządkowania wyników takiej obserwacji wizualnej trzeba jeszcze ustalić sobie pewną skalę. Jednostką tej skali jest jeden stopień: jest to najmniejsza różnica blasku, którą możemy zaobserwować. Jeżeli dwie gwiazdy mają blask jednakowy, to wyrażamy to symbolem a O b. Symbol a 1 b oznacza wtedy różnicę blasku a i b o jeden stopień, a 2 b — o dwa stopnie i t. d., przyczem gwiazda a. jest jaśniejszą od b. Stopni takich w obrębie jednej wielkości nie trzeba wprowadzać więcej od 4 do 5. Dajmy na to, że obserwujemy pewną gwiazdę o nieznanej jasności. Aby wyznaczyć jej jasność x, porównujemy ją z dwiema innemi gwiazdami o jasnościach A i B, przyczem A jest mniejsze od x, zaś B jest większe od x. Z obserwacji otrzymamy np. że:

$$A \ m \ x \text{ oraz } x \ n \ B \text{ wtedy } x = A + m \frac{B - A}{m + n}.$$

Po dłuższej wprawie w obserwacji gwiazd zmiennych stopień z początku zmienny ustali się i ocena będzie dość dokładna, prawie nie ustępująca pomiarom fotometrycznym. Umiejąc już ocenić różnicę blasku, można przystąpić do badań gwiazd zmiennych. Aby wyszukać gwiazdę zmienną i móc przeprowadzić jej obserwację, trzeba sporządzić sobie prymitywną mapkę tej cząstki nieba, w której ona wraz z najbliższem otoczeniem się znajduje. W tem otoczeniu trzeba jeszcze wybrać 2 gwiazdy o znanym blasku stałym, jedną słabszą, drugą jaśniejszą od badanej. Następnie trzeba przygotować sobie układ spółrzędnych na wykres podobny do tego, na jakim wykreślamy np. temperaturę każdego dnia miesiąca. Na początek wystarcza zająć się zaznaczeniem na tym wykresie zmian jasności gwiazd o amplitudach i okresach dużych. W tym wypadku wystarczy daną gwiazdę obserwować co kilka wieczorów i zanotować dzień i godzinę obserwacji. Gwiazdy o okresie paru miesięcy wymagają obserwacji codziennej. Miłe dla obserwatora-amatora już trochę wyćwiczonego będą obserwacje gwiazd zaćmieniowych, tak zw. typu Algola, których okres jest kilkogodzinowy. Te obserwować należy w ciągu jednego wieczora co kwadrans, a czas obserwacji trzeba zapisać z dokładnością do 1 minuty. Otrzymane wyniki należy przedstawić rysunkiem, biorąc czas na osi poziomej, zaś jasność na osi pionowej. Jeżeli połączymy otrzymane punkty, otrzymamy krzywą

jasności, a odstęp dwóch najwyższych lub najniższych punktów tej krzywej da nam okres zmiany blasku. Tyle narazie o obserwacji wizualnej gwiazd zmiennych przez amatorów. Jeżeli ktoś z czytelników zajmie się temi obserwacjami i uzyska jakieś wyniki, powinien skierować je do oddziału Pol. Tow. Przyjaciół Astronomji: Lwów, ul. Długosza 8, który postara się o ogłoszenie ich drukiem w czasopiśmie „Uranja".

Artykulik powyższy nie ma pretensji nauczenia kogokolwiek obserwacji gwiazd zmiennych, pragnie tylko ludziom ciekawym wskazać wejście na ten odcinek badań. Szersze informacje znajdą czytelnicy w artykule dr. Jana Gadomskiego w Roczniku Astronomicznym za rok 1924.

Praca w ogniskach metodycznych.

Ognisko metodyczne nauczania fizyki w gimnazjum VIII-em we Lwowie.

W bieżącym roku szkolnym rozpoczęły na terenie naszego Kuratorjum swoją działalność ogniska metodyczne, narazie dla niektórych przedmiotów, objętych programami nauczania. Celem ich ma być budzenie i organizowanie życia i pracy naukowo dydaktycznej wśród nauczycieli danego przedmiotu, a mają to czynić w tem przeświadczeniu, że poziom naszego szkolnictwa pozostaje w pewnej zależności od przygotowania nauczyciela.

W artykule niniejszym podaję sprawozdanie z pracy w ognisku metodycznem nauczania fizyki, w pierwszem półroczu roku szkolnego 1931/32.

Ognisko metodyczne rozpoczęło pracę w warunkach pomyślnych. Od roku 1926 istniał w państwowem gimnazjum VIII-em we Lwowie ośrodek instrukcyjny nauczania fizyki, który pozostawał w styczności z nauczycielami fizyki naszego, a również i innych okręgów szkolnych. Oddawna odczuwano nadto brak silniejszej organizacji, która łączyłaby wszystkich nauczycieli fizyki, aby mogli od czasu do czasu się zebrać i o sprawach fachowych porozmawiać. Powody, przemawiające za racją istnienia takiej organizacji, są bardzo liczne; wystarczy wymienić z nich następujące:

1. Nauczanie w naszych szkołach w myśl obowiązujących programów ma charakter przyrodniczy, w tem przekonaniu, że kryje ono w sobie takie wartości kształcące i wychowawcze, które pozwolą urobić odpowiednią dla Państwa młodzież. Rokrocznie wychodzą z naszych szkół zastępy młodzieży, jej zachowanie się na wyższych uczelniach i w życiu będzie miarą wartości dzisiejszej szkoły, jej metod nauczania, które są nowe i młode, wymagają normowania i pogłębiania.

2. Ucząc, pragniemy uczyć dobrze. Istnieje czasem walka o mniejszy wymiar obowiązków, ale nikt nie może i zapewne nie potrafi odmówić nauczycielowi polskiemu ambicyj, że pragnie uczyć jak najlepiej. Powstające czasem niedociągnięcia i nieporozumienia są wynikiem braku wzajemnego kontaktu, pewnej objektywności oraz krytycyzmu zzewnątrz.

3. W służbie nauczycielskiej traci się kontakt ze współczesnemi zagadnieniami naukowemi; w fizyce wpływa poważnie na to odbywający się niemal z dnia na dzień jej szybki rozwój i postęp. To zerwanie z nauką odczuwa się bardzo przykro, nieraz boleśniej, aniżeli niepowodzenia ma-

terjalne. W odosobnieniu, bez wzajemnej wymiany myśli trudności są tak duże, iż niejednokrotnie mimo wysiłków nie pozwalają tego stanu przełamać.

Instytucja, którąby stała na straży tych interesów, może być (i została) powitana wszędzie tylko przychylnie. Wspólnym wysiłkiem wszystkich praca w ognisku wchodzi na właściwe tory.

Organizacja ogniska metodycznego dla nauczania fizyki przedstawia się obecnie następująco. Ognisko skupia na terenie Kuratorjum O. S. Lw. nauczycieli i praktykantów fizyki szkół średnich ogólno-kształcących, państwowych i prywatnych, w następujących rejonach:

1. Rejon lwowski obejmuje Lwów, Gródek Jagielloński, Jaworów, Rawę Ruską, Żółkiew, Brody, Sokal, Kamionkę Strumiłową, Radziechów, Złoczów, Przemyślany, Chodorów, Stryj, Drohobycz, Borysław i Skole.

2. Rejon tarnopolski — Tarnopol, Trembowlę, Zbaraż, Czortków, Borszczów, Podhajce i Brzeżany.

3. Rejon stanisławowski — Stanisławów, Tłumacz, Śniatyn, Kałusz, Kołomyję, Horodenkę, Buczacz, Rohatyn i Dolinę.

4. Rejon przemyski — Przemyśl, Jarosław, Sambor, Chyrów, Turkę, Leżajsk, Łańcut, Nisko, Kolbuszowę, Sanok, Krosno, Brzozów, Strzyżów, Przeworsk, Rzeszów, Tarnobrzeg.

Przy podziale na rejony decydowały względy terytorjalne i łatwość dojazdu. W przyszłości powstaną zapewne w tych rejonach odrębne ogniska.

W każdym z rejonów raz na kwartał będą się odbywały wspólne zebrania, poświęcone przedpołudniem hospitowaniu i omawianiu lekcyj szkolnych, popołudniu zaś referatom, sprawozdaniom z literatury, pokazom nowych ćwiczeń, przyrządów i t. p.

Lekcje przykładowe i referaty będą odbywały się co kwartał w innej szkole, ewentualnie nawet w innej miejscowości. W miarę możności referaty będą wygłaszali nauczyciele tej szkoły, w której odbywać się będą lekcje przykładowe.

Oprócz tego w pierwszych czterech dniach tygodnia każdy nauczyciel ma wstęp wolny na lekcje i ćwiczenia z zakresu fizyki w państwowem gimnazjum VIII we Lwowie, gdzie w tych dniach i we wtorek popołudniu od godz. 16—20-tej kierownik ogniska udziela wszelkich informacyj, oraz jest do dyspozycji biblioteka dydaktyczna z zakresu fizyki.

Pierwsze zebranie ogniska metodycznego w rejonie lwowskim odbyło się dnia 24 października 1931 r. w państwowem gimnazjum VIII-em we Lwowie z następującym porządkiem dziennym:

1. Zagajenie — P. wizytator St. Pająk. 2. Przepisy ministerjalne w sprawie ognisk metodycznych. 3. Plan i organizacja pracy w rejonie lwowskim. 4. Dyskusja. 5. Organizacja bibljotek uczniowskich fizyczno-chemicznych w szkołach średnich.

Od dłuższego czasu daje się obserwować u młodzieży większe czytelnictwo książek przyrodniczych i technicznych, niejednokrotnie może nawet na niekorzyść dzieł literatury pięknej.

Literatura nasza z tego zakresu, dostępna dla młodzieży, tworzy się dopiero w tej chwili. Z jednej strony jest duże pole do pracy, gdyż odnośne wydawnictwa każdą pracę z tego zakresu przyjmą i wynagrodzą, z drugiej strony zaś należy odpowiednie wydawnictwa poprzeć. Społe-

czeństwo dzisiejsze jest biedne, mało rodziców jest w stanie od czasu do czasu sprawić dziecku odpowiednią książkę; a większość ich nawet w tem się nie orjentuje. Dlatego jest rzeczą pożądaną, aby to ujęła w swoje ręce szkoła, aby tworzyła odpowiednie bibljoteki, wypożyczaniem zaś książek odpowiednio pokierują nauczyciele fizyki. Z książką naukową trzeba być ostrożnym, przedewszystkiem dlatego, że może być za trudna, może młodego czytelnika zrazić i zniechęcić. Musi być jakiś mądry kierownik i doradca przy wyborze tych książek. Na terenie szkoły może nim być tylko nauczyciel. Spada na nas nowy obowiązek, przy sprawnej organizacji nie pochłania on jednak nam wiele trudu ani czasu.

W państwowem gimnazjum VIII-em we Lwowie bibljoteka fizyczno-chemiczna posiada około 300 książek. Na ścianie korytarza, prowadzącego do pracowni fizycznej, są rozwieszone katalogi tej bibljoteki, w postaci arkuszów białego papieru, opatrzonych literami alfabetu, pod któremi są wypisane nazwiska autorów, a obok nich tytuły książek; przed nazwiskiem autora jest umieszczony nadto numer porządkowy. Tak np. pod literą M i pozycją 7 jest — Malec. St. Harce elektronów, pod literą C i pozycją 15 — Chaut. Cuda wszechświata.

Książki znajdują się w osobnej szafie, ułożone według nazwisk autorów i numerów porządkowych, tak jak na katalogu ściennym. Na grzbiecie każdej książki jest naklejona karteczka, a na niej napisana jest litera, od której zaczyna się nazwisko autora oraz numer porządkowy, pod którym, pod daną literą, wymieniona jest powyższa książka. Więc książka Malca St. Harce elektronów ma karteczkę M 7.

Każda klasa ma osobną kartotekę. W pudełkach, na których są naznaczone klasy, np. I, III, VIIa i t. d., mieszczą się kartony, a na każdym z nich jest wypisane nazwisko ucznia.

Uczniowie w wolnych chwilach studjują katalog ścienny. W oznaczonym dniu wypożyczania książek uczeń zgłasza się i prosi o książkę M 7 lub C 4, A 1 i t. p. Nauczyciel łatwo wyjmuje ją z półki i, jeżeli jest odpowiednia, wręcza ją uczniowi, a na jego kartce notuje np. 10. XII. M 7, t. zn., że dnia 10 grudnia została wypożyczona książka, umieszczona w katalogu pod literą M i pozycją 7. Przy oddawaniu książek odpowiednią pozycję przekreśla się.

Z taką kartką uczeń idzie przez wszystkie lata w gimnazjum; co roku robi się znak, np. przez podkreślenie i wkłada się kartki do pudełek, oznaczonych numerem wyższej klasy.

Oprócz tego jest jeszcze książka inwentarzowa, podzielona również według liter alfabetu, pod któremi tak samo jak w katalogu ściennym, są wypisane nazwiska autorów i tytuły książek.

Wypożyczanie książek odbywa się po piątej lekcji we wtorki dla uczniów klas niższych, a we czwartki — wyższych; oddawanie w tych samych dniach w czasie wielkiej przerwy.

Oprócz bibljotek uczniowskich bardzo pożądane są podręczne bibljoteczki dla nauczyciela, mieszczące się w gabinecie fizycznym, a zawierające wybitniejsze podręczniki szkolne, podręczniki do ćwiczeń praktycznych i demonstracyj oraz wybitniejsze czasopisma, jak Fizyka i chemja w szkole, Czasopismo przyrodnicze, Przyroda i technika, Mathesis polska, Wszechświat.

Przed wojną zbiory fizyczne w gimnazjum V-em we Lwowie były wcale bogate. W czasie wojny, podobnie jak w wielu innych zakładach, uległy takiemu zniszczeniu, że przedstawiały jedno rumowisko rupieci. Dzięki niezwykłej pracy prof. Kosińskiego zostały doprowadzone do wzorowego porządku i użyteczności. W ubiegłym roku urządzono pracownię, którą śmiało można nazwać wzorową.

Dnia 7 listopada odbyło się pierwsze zebranie ogniska metodycznego w rejonie tarnopolskim, w państwowem gimnazjum III-em w Tarnopolu. Zebranie zagaił p. wizytator Pająk, porządek dzienny był podobny do pierwszego zebrania w rejonie lwowskim.

Ze względu na to, że wspólne zebrania ogniska mają odbywać się stosunkowo rzadko, zawiązało się w tym dniu Koło fizyków w Tarnopolu dla omawiania na częstszych zebraniach kwestyj naukowo-dydaktycznych. Przewodniczącym koła został wybrany prof. Choma z gimnazjum III-go w Tarnopolu.

Nadto na tem zebraniu szczegółowo omówiono tematy referatów na przyszłe zebranie ogniska metodycznego. Przedstawiają się one następująco: W wyższych klasach szkoły średniej naukę fizyki rozpoczyna się od mechaniki, a tę znowuż od kinematyki i dynamiki. Logicznie to jest zupełnie uzasadnione, ponieważ na pojęciach kinematyki i dynamiki opierają się pojęcia mechaniki i innych działów fizyki. Inaczej jednak przedstawia się rzecz z punktu widzenia trudności dydaktycznych. Zasady dynamiki mają charakter abstrakcyjny, jakkolwiek stwierdzają wielki ogrom doświadczenia, to jednak stosują się do warunków bardzo idealnych, w praktyce trudnych do urzeczywistnienia. Programy nasze zalecają nauczanie oparte w pierwszym rzędzie na pracy laboratoryjnej; w tym stanie rzeczy jednak w samych początkach stajemy wobec ogromu materjału, który możemy traktować apodyktycznie lub drogą fikcyjnych doświadczeń. Dlatego wśród nauczycieli fizyki od początku istnienia naszych programów podnoszą się głosy, aby ten porządek ze względów dydaktycznych zmienić i nauczanie mechaniki rozpoczynać nie od kinematyki i dynamiki, lecz od statyki, dającej się bez trudności potraktować laboratoryjnie.

Szczegółowo tę kwestię rozwinął prof. Wacław Werner z Warszawy na IV-tym Zjeździe fizyków polskich w Wilnie w roku 1928 [1]).

Dzisiaj sprawa przedstawia się jeszcze inaczej. Dziesięć lat pracy według obowiązujących programów nauczyło nas radzić sobie z temi trudnościami, tak że dzisiaj ciężko byłoby dla wielu z nas zrezygnować z istniejącego stanu, zwłaszcza że pokonanie pewnych trudności przy nauczaniu kinematyki i dynamiki sowicie wynagradza uzyskanie mocnych podstaw pod cały kurs fizyki.

Na tem tle w rejonie tarnopolskim zostaną opracowane następujące referaty:

1. Jak uczę kinematyki i dynamiki? Sprawozdanie z dotychczasowej praktyki.

2. Jak radzą dydaktycy traktować kinematykę i dynamikę? Referat na podstawie rozpraw dydaktycznych i dzieła K. Hahna, Methodik des

---

[1]) Por. Fizyka i Chemja w szkole, Tom II, str. 326.

physikalischen Unterrichts, Lipsk 1927, opracuje prof. Szayna z państw. gimnazjum w Zbarażu.

3. Jak można ułożyć systematyczny kurs nauczania fizyki, nie zaczynając od mechaniki? Na podstawie programów, obowiązujących w seminarjach nauczycielskich, oraz programów obowiązujących w szkołach niemieckich w Bawarji, a przedstawionych w pięknej książce Kerschensteinera, Wesen und Wert des naturwissenschaftlichen Unterrichts, Berlin 1928, opracuje referat prof. Grodzicki z państwowego seminarjum w Tarnopolu.

Dnia 28 listopada odbyło się zebranie w rejonie przemyskim. Zagaił je p. wizytator Szediwy. Porządek dzienny, jak w rejonach poprzednich. Szczegółowo przedyskutowano nadto temat referatów przyszłego zebrania, którym będzie: Aktualizacja nauczania fizyki. Rzucona przez ś. p. Ministra Sł. Czerwińskiego myśl zaktualizowania nauczania i związania go więcej z życiem winna w nauczaniu fizyki znaleźć żywy oddźwięk. Podajemy często balast wiadomości i przyrządów przestarzałych, mało interesujących dla ucznia, który lubi rzeczywistość, żywo interesuje się samochodem, aeroplanem, motorami spalinowemi, kinem dźwiękowem, falami elektromagnetycznemi i pragnie cośkolwiek z tego zrozumieć. Szkoła ma swoją tradycję, która niechętnie ulega wszelkim zmianom. Każdy starszy nauczyciel ma uświęcony zakres i metody nauczania i uważa za obowiązek konieczny, aby młody nauczyciel do tego również się stosował; wszelki podręcznik znachodzi prawo wstępu, jeżeli w całości oddaje wszystko „dobre stare“, a gdziekolwiek tylko nieśmiało pozwala sobie na nieliczne zmiany. Przeglądając podręczniki fizyki od chwili ich pojawienia się, t. zn. 150 lat wstecz, aż po dzień dzisiejszy, musimy powiedzieć: nic nowego pod słońcem. Podręczniki przeważnie nie odźwierciedlają ani dzisiejszego stanu fizyki, ani jej wspaniałych zastosowań w technice.

Przedmiotem referatu będzie pytanie: Co z naszych podręczników, względnie nauczania fizyki możnaby usunąć, a co należałoby wprowadzić? Zagadnienie to opracuje prof. Jaremko z Sambora; będzie ono przedtem przedmiotem rozważań Koła fizyków w Samborze.

Ks. Dorda T. J. z Chyrowa będzie stale podawał sprawozdanie z literatury dydaktycznej, zawartej w czasopismach zagranicznych, prof. Chrepływy z gimnazjum U. T. P. w Przemyślu zreferuje niektóre zagadnienia z fizyki współczesnej, a prof. Wróblewska z gimnazjum pryw. w Rzeszowie w związku z lekcjami przykładowemi, przedstawi poglądy Devey'a na rolę zainteresowania i przymusu w nauczaniu. Rzecznikiem ogniska w rejonie przemyskim jest prof. Lorenz z gimnazjum I-go w Przemyślu.

Dnia 12 grudnia odbyło się zebranie w rejonie stanisławowskim. Zagaił je p. wizytator Chmaj. Porządek dzienny, jak w rejonach poprzednich. Tematem przyszłego referatu będą: Nowoczesne jednostki fotometryczne. Ich omówieniem pod względem naukowym i dydaktycznym zajmie się prof. Sielecki z gimnazjum III-go w Stanisławowie. Lekcje przykładowe i związane z niemi referaty dydaktyczne przeprowadzą nauczycielki z gimnazjum S. S. Urszulanek w Stanisławowie prof. Stipalówna, Andrejczukówna i Voglówna. P. Selzer z gimnazjum państwowego w Buczaczu przedstawi własną pracę na temat zainteresowania i przymusu w nauczaniu, a prof. Sobolewski z gimnazjum I-go w Stanisławowie zajmie się zorganizowaniem Koła fizyków w Stanisławowie.

Dłuższą dyskusję w czasie tego zebrania wywołały metody prowadzenia ćwiczeń. W pierwszych latach prowadzenie ćwiczeń na samo ich obmyślenie i przygotowanie odpowiednich przyrządów poświęciliśmy dużo pracy i czasu; byliśmy zadowoleni, jeżeli w oznaczonych godzinach ćwiczeń w pracowni mogliśmy uczniów jakąś pracą zająć. Na dalszym planie pozostały istotne zagadnienia nauczania; jaką korzyść osiągają uczniowie z takich ćwiczeń, jak należy je ujmować, aby przy ich pomocy osiągnąć maksimum rozwoju intelektualnego u uczniów. Zagadnienie to szerzej omówiłem w książkach do ćwiczeń praktycznych z zakresu fizyki [1]), a coraz bardziej zwracają na nie uwagę niefachowcy, których słusznie razi niewyzyskiwanie czasu i pewna chaotyczność w doborze tematów. To pierwszorzędnej wagi zagadnienie będzie myślą przewodnią dyskusyj związanych z lekcjami przykładowemi.

Michał Halaunbrenner.

Ognisko metodyczne nauki przyrodoznawstwa w gimn. II w Jarosławiu.

Dnia 24 listopada 1931 odbyła się pierwsza rejonowa konferencja nauczycieli biologji tut. Ogniska.

Z ramienia władz szkolnych wzięli udział w konferencji pp. okręgowy wizytator szkół Ludwik Tuleja, instruktor Min. W. R. i O. P. Edward Gemborek i kierownik Ogniska metod. nauki przyr. we Lwowie prof. Ludwik Iwanicki.

Na 30 uczestników Ogniska było obecnych 28, poza tem w charakterze gości nauczycielka biolog. tut. Pryw. Seminarjum Naucz. Żeńsk. p. Wondasiówna i jedna kandydatka stanu naucz.

Konferencję odbyto z następującym porządkiem dziennym: O godzinie 9.10 otworzył konferencję p. wizytator Tuleja, przedstawiając organizację i cele Ogniska, które ma skupiać wspólne wysiłki wszystkich nauczycieli biologji w rejonie Ogniska.

Następnie w krótkich słowach dyrektor tut. gimnazjum p. Bronisław Wiśniowski, jako gospodarz zakładu, powitał uczestników zjazdu, zachęcając do pracy pełnej entuzjazmu dla dobra Rzeczypospolitej i złożył podziękowanie inicjatorom i organizatorom konferencji.

Od godz. 9,20—10,05 wygłosił kierownik Ogniska p. Tadeusz Mul referat na temat „Roślina niższa zielona (skrętnica) jako zagadnienie metodyczno-dydaktyczne w szkole średniej". (Referat ma być ogłoszony w rocznem sprawozdaniu tut. gimnazjum). W referacie starano się rozpatrzyć kwestję, czy można opracować roślinę niższą przed wyższą, opierając się na wynikach doświadczeń, specjalnie tego roku podjętych, z klasą czwartą.

W bardzo obszernej dyskusji nad referatem zajmowano stanowisko za i przeciw takiemu porządkowi materjału naukowego. W czasie dyskusji przedstawił p. instruktor Gemborek głęboko ujętą i uzasadnioną istotę metody laboratoryjnej, jakoteż jednostki metodycznej.

---

[1]) M. Halaunbrenner. Ćwiczenia praktyczne z fizyki w szkole średniej. Optyka Książnica—Atlas, 1930.

M. Halaunbrenner. Ćwiczenia praktyczne z fizyki w szkole średniej. Magnetyzm. Elektryczność. — Książnica—Atlas, 1930.

Od 10,55—12,35 przeprowadził lekcję przykładową w klasie 5 kierownik Ogniska prof. Tadeusz Mul. Uczniowie otrzymali następujący temat ćwiczeń:

„Nalot z liści roślin wodnych rozpatrzyć pod mikroskopem. Określić rzucającą się w oczy różnicę, zachodzącą pomiędzy rzeczą badaną a poznanemi już organizmami. Uderzać lekko w szkiełko przedmiotowe, patrząc równocześnie w mikroskop. Co widzisz? Co jeszcze zauważasz poza tem?

Kroplę płynu z wskazanego naczynia rozpatrzyć pod mikroskopem. Widziane organizmy naszkicować. Porównać je z wynikami poprzedniej obserwacji. Czem są te organizmy, jak sądzisz?".

Ćwiczenie to było pierwszem zapoznaniem się uczniów z jednokomórkowym organizmem zwierzęcym.

Od godz. 15-tej przeprowadzono dyskusję nad lekcją.

Po dyskusji nad lekcją przystąpiono do przygotowania pewnych zagadnień na następną konferencję rejonową. Prac tych podjęli się prof. Mazurkiewicz, Temnika, Worzel i Wiśniewska.

Termin II-giej rejonowej konferencji nauczycieli biologji Ogniska Jarosław został przesunięty z miesiąca lutego b. r. na miesiąc kwiecień b. r.

Sekretarz konferencji: *Inż. Alfred Jakubowski.* Kierownik Ogniska: *Tadeusz Mul.*

MARJA RUDZIŃSKA
Instr. rob. kob. (Lwów).

Projekt rozwinięcia programu nauczania robót kobiecych w powszechnych szkołach żeńskich. (Dokończenie).

Oddział VI.

I. Rysowanie krojów, prowadzenie zeszytów i dzienniczka jak w oddz. V. II. Łatanie fartuszków, sukienek, spódniczek (z materjałów w paski i kratki). III. W II-em półroczu: nauka o maszynie, szycie na maszynie.

I. półrocze.

Reformy dla dziewczynki. Lekcyj 28.

Od początku roku szkolnego do feryj świąt Bożego Narodzenia.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Przędzenie bawełny (w skróceniu). Materjały bawełniane używane do szycia bielizny: nansuk, perkalina, płótno widzewskie, opal i t. p.	Z czytanek: W fabryce wyrobów tekstylnych.
2	Omówienie modelów i obliczanie ilości materjałów.	Przy sposobności wycieczki naukowe i zwiedzenie fabr. tkackiej.

3—5	Krój reform. Rysowanie form naturalnej wielkości.	
6—7	Krajanie reform z materjału.	
8	Lekcja naprawy odzieży: fartuszki dziecęce w paski.	
9—10	Fastrygowanie i zeszywanie boków po linjach krzywych.	
11—13	Zeszywanie cześci.	Z czytanek:
14—16	Wykończenie zapięcia listewkami.	W fabryce bielizny.
17	Lekcja naprawy odzieży. Fartuszki szkolne w paski.	
18	Rysowanie form zmniejszoną podziałką (w zeszytach).	
19—20	Wszywanie w pasek.	
21—22	Wykonywanie dziurek, przyszywanie guzików.	
23—25	Wykończenie reform u dołu (zdobienie i znaczenie reform).	
26	Lekcja naprawy odzieży. Sukienki dziecięce w paski.	
27	Rysowanie form w zeszycie w skalach.	
28	Wpisanie do dzienniczka.	

Przybory dla uczennic

1 m. 25 cm. materjału. Bawełna do haftu. Koszt około zł 3.

Pomoce naukowe

1. Tablice przędzenia bawełny. 2. Próbki materjałów. 3. Modele reform. 4. Tablice kroju. 5. Tablice ilustrujące wykonanie poszczególnych szczegółów. 6. Pudełka. 7. Tablice, ilustr. wykonanie ząbków.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	Ilość godzin w domu
1	Reformy dla dziewczynki	1 m 25 cm perkaliny	2 zł	2,72 zł	15/9 1930	20/12 1930	25	3
		motek bawełny	22 gr					

I. i II. półrocze.

B) nauka szycia i kroju: Koszula nocna z rękawami. Lekcyj 29.

Od początku stycznia do feryj świąt Wielkiejnocy.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Pouczenie o materjałach. Materjały używane na nocne koszule: 1) perkale, 2) flanela, 3) perkalina kolorowa (kolor odpowiadający wiekowi). Badanie ma-	Jako ćwiczenie uszycie w domu modelu koszulki nocnej kimonowej.

	terjałów co do gatunku pochodzenia, trwałości.	
2	Omówienie modelów koszul i obliczenie ilości materjału.	
3—5	Krój koszuli nocnej (nat. wielkości).	
6—7	Krajanie koszul z materjału.	
8	Lekcja naprawy odzieży: sukienki w paski.	
9	Fastrygowanie i przymierzanie.	
10—12	Zeszywanie boków koszuli.	
13—14	Obrąbek u dołu.	
15—16	Wykończenie u góry.	
17	Lekcja naprawy odzieży. Fartuszki w kratki.	
18—19	Krój rękawów, manszetów i kołnierzy.	Modelowanie rękawów jako ćwiczenie.
20	Rysowanie w zeszytach, w skalach.	
21	Krajanie rękawów z materjału.	
22—24	Szycie i wszywanie rękawów.	
25	Lekcja naprawy odzieży. Spódniczki w kratki.	
26	Szycie i wszywanie kołnierza.	
27	Znaczenie koszuli.	
28	Rysowanie form w zeszytach, w skalach.	
29	Wpisanie do dzienniczka.	

Przybory dla uczennic

2 m 50 — 3 m materjału. Koszt ogólny 6 złotych.

Pomoce naukowe

1. Zbiór próbek odpowiedn. materjałów. 2. Modele koszul. 3. Tablice kroju. 4. Tablice ilustrujące szczegóły wykonania.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	domu
2	Koszula nocna z rękawkami	2 m 50 cm materjału	2 zł	5 zł	4/1 1930	15/4 1930	26	4

II. półrocze.

C Nauka szycia na maszynie. Poszewka na jasiek. Lekcyj 19.

Od feryj świąt Wielkiejnocy do końca roku szkolnego.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Pouczenie o budowie maszyny.	
2	Sposób nawlekania igły i czółenka.	Zwiedzenie składu maszyn.
3—4	Ćwiczenie w szyciu na maszynie.	

5	Czyszczenie maszyny.	
6	Lekcja naprawy odzieży. Spódniczki z materjału w kratkę.	
7	Modelowanie poszewki na jasiek.	Wyświetlenie filmu Singera o szyciu maszynowem.
8	Sposób obliczania ilości materjału.	
9	Materjały używane na bieliznę pościelową: adamaszek, dymka. Splot wzorzysty. Wyrób nici maszynowych.	
10	Wykańczanie obrąbków.	
11—12	Szycie poszewek.	
13—15	Zdobienie i znaczenie poszewki.	
16	Lekcja naprawy odzieży. Koszule dla chłopców w kratki.	
17	Wykończenie poszewki.	
18	Rysowanie w zeszytach, w skalach.	
19	Wpisanie do dzienniczka.	

Przybory dla uczennic

$^1/_2$ m. materjału, resztki bawełny do haftu, nici. Koszt ogólny około 1.50 zł.

Pomoce naukowe

1. Maszyna do szycia. 2. Tablice ilustrujące części maszyny. 3. Wielka igła i czółenko. 4. Modele jaśków. 5. Tablice ilustrujące zdobienie poszewek. 6. Żurnale z bielizną pościelową.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	Ilość godzin w domu
3	Poszewka na jasiek	50 cm szyfonu resztki baw. nici	3 zł	1.50 zł	5/5 1930	26/6 1930	16	2

Oddział VII.

I. Rysowanie krojów, prowadzenie zeszytów i dzienniczka, jak w oddz. VI. II. Zdawanie sprawy z toku pracy. III. Dalsze ćwiczenia w szyciu na maszynie. Roboty wykonane przeważnie maszyną. IV. Naprawa odzieży jako zastosowanie i uzupełnienie poznanych sposobów (łatanie na maszynie).

I. półrocze.

A) Nauka kroju i szycia na maszynie. Spódniczka wełniana (ewentualnie i kombinacja). Lekcyj 24.

Od początku roku szkolnego do 1 grudnia.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Przędzenie wełny (w skróceniu).	
2	Materjały wełniane używane na spódniczki mundurkowe: popelina, ryps, szewiot. Powtórzenie splotów: płócienny, skośny.	Zwiedzenie zakładu plisowania. Maszyny do plisowania.
3	Omówienie modelów na podstawie wykonanych przedmiotów i żurnali.	
4—5	Krój spódnic (podstawowa, kloszowa i t. p.). Rysowanie form naturalnej wielkości.	
6—7	Modelowanie spódniczki w fałdy. Sposób obliczenia szerokości i głębok. fałdów.	
8	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie na maszynie. Spódniczki wełniane. Pracownie wełny.	
9—10	Krajanie spódnic z materjału.	
11	Fastrygowanie i próba.	
12	Zeszywanie boków (sposób prasowania wełny) c. d.	
13	Sposób wykończenia zapięcia (listewki).	
14—15	Wykańczanie górą.	
16	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie na maszynie. Ubranka dla chłopczyków. Spodenki.	
17	Cyrklowanie spódniczek.	
18—19	Wykończenie u dołu.	
20	Rysowanie form w zeszytach podziałką zmniejszoną.	Zwiedzenie Muzeum Przemysłowego.
21—22	Wykańczanie spódniczek.	
23	Wpisanie do dzienniczka.	
24	Lekcja naprawy odzieży. Ubranka dla chłopczyków. Bluzki.	

Przybory dla uczennic

1 m. 50 cm szewiotu, szpulka jedwabiu do szycia, 4 pary zatrzasek. Koszt około 9 zł.

Pomoce naukowe

1. Maszyny do szycia. 2. Manekin nr. 44 lub 46. 3. Żurnale i kroje spódnic. 4. Modele spódnic. 5. Tablice ilustrujące szczegóły wykonania. 6. Szczegóły wykonania.

L.p.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	domu
1	Spódniczka w fałdy	1 m 50 cm szewiotu	5,60 zł		15/9 1930	5/12 1930	21	3
		jedwab do szycia	30 gr	8,90 zł				
		4 pary zatrzasek	60 gr					

I. i II. półrocze.

B) Bluzka marynarska wzgl. koszulkowa lub inne. Lekcyj 33.

Od 1 grudnia do feryj świąt Wielkiejnocy.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Rodzaje tkanin jako powtórzenie wiadomości z technologji włókna. Badanie tkanin.	
2	Tkaniny bawełniane: panama (czyli rogóżka), jedwab do prania, popelina i t. d. używane do szycia bluzek.	Zwiedzenie Muzeum Lubomirsk., lub innego ze szczegółowem uwzględnieniem tkanin.
3	Omówienie modelu na podstawie gotowych wzorów i żurnali.	
4—5	Krój bluzki marynarskiej (rysowanie formy naturalnej wielkości.	
6	Sposób użycia gotowego kroju, sposób uzyskania formy z arkusza żurnali.	
7—8	Krajanie bluzek z materjału.	
9	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie na maszynie. Sukienki dziecięce.	
10—11	Fastrygowanie i próba (ze specjalnym naciskiem na sposób próbowania i wykonania poprawki)	
13—14	Zeszywanie ramion i boków.	
15—16	Wykończenie u góry.	Zwiedzenie Muzeum Sobieskiego ze szczególnem uwzględnieniem strojów mieszczanek lwowskich.
17	Wykończenie u dołu.	
18	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie na maszynie. Koszule męskie.	
19	Rysowanie krojów w zeszytach w skalach.	
20	Modelowanie rękawów.	
21—22	Krajanie rękawów z materjałów.	
23—24	Szycie i wszywanie rękawów.	

25—26 Krój i modelowanie kołnierzy i mansze-tów.
27 Lekcja naprawy odzieży. Łatanie na maszynie. Koszule męskie.
28—29 Szycie kołnierzy i manszetów.
30 Wszywanie kołnierzy.
31 Wykańczanie bluzek.
32 Rysowanie form w zeszytach w skalach.
33 Wpisanie do dzienniczka.

Przybory dla uczennic.

2 m 25 cm materjału, 45 cm materjału na kołnierze, 5 m tasiemki.

Pomoce naukowe

1. Manekin. 2. Kroje i modele bluzek. 3. Żurnale z bluzkami. 4. Tablice ilustrujące sposoby zdobienia bluzek.

Lp.	Rodzaj roboty	Ilość zużytk. materj.	Cena jedn.	Koszt ogólny	Dzień rozp. rob.	Dzień ukoń. rob.	Ilość godzin w szkole	domu
2	Bluzka marynarska	2 m 25 cm panamy	2,60 zł		1/12 1930	31/3 1931	30	—
		25 cm płótna na kołnierz	2 zł	5 zł				
		5 m tasiemki	1 zł					
		4 pary zatrzasek	60 gr					
		8 guziczków	80 gr.					

II. półrocze.

C) Nauka haftu kolorowego: serwetka, kołnierzyk (wymiary 45 cm kwadrat.). Lekcyj 20.

Od feryj świąt Wielkiejnocy do końca roku szkolnego.

Lekcje	Tematy lekcyj	Uwagi
1	Przędzenie i przeróbka jedwabiu. Jedwab naturalny i sztuczny.	Zwiedzenie Muzeum Dzieduszyckich, etnografja i t. p. Jedwabnictwo w Polsce.
2	Materjały jedwabne, nici jedwabne, jedwab do haftu.	
3	Lekcja naprawy odzieży. Łatanie na maszynie. Bielizna pościelowa.	
4	Materjały używane na roboty ozdobne. Wybór materjału na serwetkę (popierać wyroby krajowe).	

5	Elementy haftu kolorowego.	Zwiedzenie wystawy obrazów (odpowiedniej do wieku).
6	Nauka o barwach, dobór kolorów.	Zwiedzenie bazaru przemysłu ludowego.
7—8	Przenoszenie wzorów na materjał (projekt wykonany na godzinie 1 rysunk.).	
9—10	Ćwiczenia w wykonywaniu szczegółów haftu (książeczka na igły, futerał na przybory do szycia).	
11	Lekcja naprawy odzieży. Naprawa swetrów i kamizelek włóczkowych.	
12—15	Wykonanie serwetki (haft kolorowy w połączeniu ze ściegami ozdobnemi).	
16	Wykonanie frendzelków, obrąbki dookoła serwetki.	Zwiedzenie wystawy robót.
17	Zapisanie do dzienniczka.	
18—20	Powtarzanie: krój, ściegi szydełkowe, drutowe.	

Przybory dla uczennic.

50 cm materjału na serwetkę, jedwab do haftu w kilku kolorach. Koszt około 2 zł 50 gr.

Pomoce naukowe

1. Modele i wzory na serwetki. 2. Szczegóły zebrane w muzeum etnograficznem. 3. Rama do haftu. 4. Igła i gruba włóczka. 5. Tablice poglądowe, ilustrujące szczegóły wykonania.

Uczennica, ukończywszy VII oddział szkoły powszechnej, ma wynieść dostateczne wiadomości z nauki robót kobiecych. Szkoła powszechna ma jej dać w tym kierunku trwały fundament.

Obok tego ma wynieść na drogę życia i tę zasadę: „Czas to pieniądz“. Wykorzystaj — nie marnuj ani chwilki.

Lekcje robót kobiecych nadają się specjalnie do przyswojenia dziatwie zasady umiejętnej oszczędności czasu.

U w a g a: W razie mniejszej ilości godzin, należy przerobić mniej materjału; chodzi o to, by każda lekcja była należycie wykorzystana.

Krajoznawstwo i turystyka.

Wycieczki młodzieży szkolnej do Krakowa.

Nr. O. 107/32. Na podstawie pisma Prezydjum Miasta Krakowa Kuratorium zawiadamia, że do zarządu krakowskiego domu wycieczkowego już od grudnia ubiegłego roku napływają zgłoszenia wycieczek na miesiąc maj i czerwiec b. r., w następstwie czego przewidywany napływ wycieczkowców utrudni lub wprost uniemożliwi uzyskanie pomieszczenia w domu wycieczkowym młodzieży szkolnej.

W związku z tem Kuratorjum zaleca, o ile w organizacji wycieczki przewidywane jest zakwaterowanie w krakowskiem domu wycieczkowym, przygotowywać wyjazd wycieczki szkolnej do Krakowa w miesiącach zimowych, względnie wczesną wiosną, tembardziej że w tym czasie z powodu braku natłoku łatwiejsze jest zwiedzanie muzeów i kościołów, pobyt zaś w domu wycieczkowym w zimie pod względem finansowym nie pociąga za sobą żadnych dodatkowych ciężarów.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Swiderski.* wr.

Oświata pozaszkolna.

Kurs pracy świetlicowej w Zaleszczykach.

W dniach 4 i 5 grudnia 1931 odbył się w świetlicy seminarjum nauczycielskiego w Zaleszczykach kurs pracy świetlicowej, urządzony staraniem miejscowego Koła T. S. L., w porozumieniu z zarządem pow. Strzelca. W kursie wzięło udział 22 uczestników, z tego 16 delegatów oddz. Strzelca. Zajęcia odbywały się w świetlicy seminarjum, a miały za zadanie zapoznać słuchaczy z rodzajami pracy świetlicowej teoretycznie i praktycznie. Program kursu obejmował pracę w bibljotece i czytelni, urządzanie obchodów, przedstawień z pokazem próby teatralnej i próby charakteryzacji, organizowanie chórów z pokazem prowadzenia chóru, radjo, kino jako środki pracy świetlicowej z pokazem radja i kina, traktował o pracach i obowiązkach obywateli, o organizacjach społecznych, o rachunkowości organizacyj z pokazem prowadzenia ksiąg.

Udział w kursie w charakterze prelegentów wzięli: prezes T. S. L., komendant pow. Strzelca, naczelnik Kasy Skarbowej, inspektor szkolny, nauczycielstwo seminarjum i szkoły powszechnej. Kierownikiem kursu był dyrektor seminarjum.

Należy przyklasnąć inicjatywie T. S. L., które zdobyło się na tak pożyteczny wysiłek. Nie ulega wątpliwości, że szczególnie tu na kresach praca uświadamiania państwowego jest konieczna. W myśl zasady, że inicjatywa takiej pracy powinna wyjść z danego środowiska, udział w kursie wzięli przedstawiciele młodzieży wiejskiej, którzy mają stać się pionierami takiej pracy. Z tego względu kurs miał raczej charakter praktyczny. Następnie trzeba podkreślić współpracę T. S. L. i Strzelca, co również jest na kresach koniecznem. Brak tej współpracy, albo przeciwdziałanie, odbiłyby się na spoistości ludności polskiej. Neutralnym gruntem, na którym mogą zespolić się wysiłki wszystkich organizacyj, mogą być pow. komisje oświatowe, które zorganizują się w myśl okólnika Kuratorjum. W celu kontynuowania pracy kursowej powinny powstać przy takich komisjach poradnie w zakresie wszelkich prac, prowadzonych w terenie. Piękne słowa tracą często swój urok wobec niemożności udzielenia konkretnej rady czy pomocy. Stworzenie takiej poradni zaopatrzonej w książki, bibljoteczkę teatralną, kostjumy, latarnię projekcyjną lub kino byłoby uzupełnieniem pracy na kursie.

Przewidywany jest podobny kurs w czasie feryj wielkanocnych.

Emil Mysłowski, dyrektor seminarjum.

Chór mieszany Pow. Komisji Ośw. Pozaszkolnej w Jarosławiu.

Od czasu zorganizowania Pow. Komisji Ośw. Pozaszkolnej w naszem mieście rozpoczęła się planowa praca oświatowa pozaszkolna w powiecie. Pracę tę rozpoczęto od zespolenia różnych towarzystw oświatowych do wspólnych wysiłków, celem podniesienia tak wiejskiej, jak i miejskiej ludności pod względem kulturalnym i ekonomicznym. Do tego celu dąży się przez organizowanie kursów, świetlic, zakładanie bibljotek, czytelń i t. p. Jedną z dziedzin pracy oświatowej, mającej wielkie znaczenie społeczne i kulturalne, to pieśń w jej ogólnem, czy też ludowem pojęciu, oraz to wszystko, co z tą pieśnią się łączy, jak inscenizacje pieśni świeckich, kościelnych (kolend), wesel, dożynków, sobótek i t. d. I w tym kierunku również rozwinięto u nas dość energiczną akcję, która poszczycić się już może pewnemi rezultatami.

Ambicją różnych towarzystw było posiadać swój własny chór. Te drobne chóry niezawsze moralnie konkurowały między sobą i po największej części, nie osiągając wyższego poziomu artystycznego, kończyły po krótszym lub dłuższym okresie czasu swój żywot.

Wyłoniła się więc myśl, aby te drobne chóry połączyć przy P. Komisji O. P. w jeden chór silny, któryby służył całemu społeczeństwu. Na tem tle powstał dnia 10 października 1931 r. chór mieszany pod batutą podpisanego, liczący obecnie około 60 członków, a który zadebjutował już 18 tego samego miesiąca na akademji Ligi Morskiej i Kolonjalnej. Od tego czasu chór P. Komisji Ośw. Pozaszkolnej stał się popularny przez swą ożywioną działalność. Śpiewał na akademji Chrystusa Króla, akademji Śląska, na wieczorze muzyki i śpiewu, w czasie wenty Domu Sierót, urządził wieczór kolend i t. d.

Jeżeli mówi się o pierwszych krokach tego chóru, to należy również wspomnieć i o planach na przyszłość. Jednym z najważniejszych celów jest zebranie regjonalnych pieśni ludowych i obrzędowych z tut. powiatu i inscenizowanie tych pieśni.

Poza tem został przyjęty projekt utworzenia objazdowego teatru kukiełek, który ma być ilustracją pieśni ludowych oraz rewją strojów regjonalnych pow. jarosławskiego.

Szedny Franciszek.

Ziemia Jaworowska.

W styczniu b. r. ukazał się pierwszy numer czasopisma „Ziemia Jaworowska". Wedle słów redakcji organ ten poświęcony jest sprawom społecznym, kulturalno-oświatowym i gospodarczym powiatu. Pierwszy numer realizuje w części te zamierzenia autorów, widzimy w nim rzeczywiście szereg interesujących artykułów, poświęconych wyżej wymienionym zagadnieniom. Na uwagę zasługuje artykuł p. t. „Jaworowski przemysł domowy". Życzymy Stowarzyszeniu Popierania Przemysłu Domowego Jaworowskiego jak najpomyślniejszego rozwoju.

Zagadnienie regjonalizmu niewątpliwie wielokrotnie będzie w czasopiśmie uwzględniane. Powiat jaworowski posiada bowiem wiele cech odrębnych, piękne stroje, zwyczaje i pieśni ludowe.

„Ziemia Jaworowska" zasługuje na szerokie rozpowszechnienie, jako głos powiatu, w którym już niejedna dobra inicjatywa zdobyła skuteczne poparcie miejscowego społeczeństwa i pełne urzeczywistnienie.

Sprawy radjowe.

Technika radja na filmie dla młodzieży.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dn. 6 lutego 1932 r. Nr. I. O. P. 3682/32.

Polskie Radjo poleciło sfilmowanie całego przebiegu pracy w warszawskiem studjo, oraz w stacji nadawczej w Raszynie. Film ten przedstawia ciekawą stronę techniczną radja, a zarazem zapoznaje widzów z wyglądem najpopularniejszych prelegentów radjowych, których głos jest dobrze znany najszerszym warstwom radjosłuchaczy.

Pragnąc młodzieży szkolnej udostępnić oglądanie tego ciekawego filmu, Polskie Radjo zawarło umowę z wytwórnią filmową „Film-Studio", celem dokompletowania filmu szeregiem innych filmów, specjalnie wybranych dla młodzieży i stworzenia w ten sposób 1½ godzinnego kompletnego programu kinowego dla szkół.

Eksploatacji tych filmów podjęła się wytwórnia filmowa „Film-Studio" w Warszawie, ul. Niecała Nr. 12, która wynajmować je będzie szkołom po cenach zniżonych.

Kuratorjum podaje powyższe na prośbę Polskiego Radja do wiadomości, a popierając popularyzację radjofonji w Polsce, zezwala szkołom na wynajmowanie wymienionych filmów i organizowanie przedstawień dla młodzieży szkolnej.

W przypadku, gdy Dyrekcje nie rozporządzają aparatem filmowym, mogą wejść w porozumienie z innemi szkołami w danej miejscowości i wspólnie porozumieć się z przedsiębiorstwem kinematograficznem, celem wyświetlenia tego filmu dla młodzieży.

Przed każdym jednak tego rodzaju przedstawieniem p. Dyrektorzy (Kierownicy) szkół winni zapoznać się z treścią filmu, który ma być wyświetlony jako uzupełnienie filmu o stronie technicznej radja.

Naczelnik Wydziału: p. o. *R. Koestlich.*

Radjo w szkołach powszechnych we Lwowie.

Akcja w kierunku zaopatrzenia szkół powszechnych we Lwowie w aparaty odbiorcze coraz bardziej się rozwija. W niedalekiej przyszłości najprawdopodobniej nie będzie ani jednej szkoły, którаby się nie zdobyła na zainstalowanie radjoaparatu i zorganizowanie audycyj zbiorowych dla młodzieży. W chwili obecnej posiadają już własne radjowe urządzenia odbiorcze z głośnikami następujące publiczne szkoły powszechne: Nr. 2, 3, 7, 10, 14, 15, 19, 22, 23, 26, 29, 33, 37 i 40. Niektóre szkoły, jak np. szkoła nr. 28 i 34, na razie korzystają z wypożyczonych aparatów.

Z pośród szkół powszechnych prywatnych posiadają własne aparaty szkoły: Goldfarbowej, im. św. Józefa i im. Dra Niemca, organizuje również audycje zbiorowe szkoła P. P. Benedyktynek Ormiańskich.

Audycje obecnie organizuje się w ten sposób, że poranku słucha młodzież tylko tych klas, dla których cały program jest przeznaczony. W niektórych szkołach nauczyciele po ukończonej audycji prowadzą rozmowy z młodzieżą na tematy w poranku poruszone, dzięki temu pogłębia się zainteresowanie młodzieży i zarazem nastawia się ją do czynniejszego udziału w słuchaniu następnych audycyj.

Szkolne poranki radjowe.

W styczniu i lutym b. r. odbyły się następujące audycje szkolne zorganizowane przez Rozgłośnię Lwowską oraz Kuratorjum O. Szk. Lw.:

9. I. Sielanka „Kołacze“ Szymonowicza w opracowaniu radjofonicznem i wykonaniu seminarjum żeńskiego p. A. Rychnowskiej.

16. I. Drugi koncert muzyczny, zorganizowany przez Związek Muzyków-Pedagogów i poświęcony historji kolendy polskiej.

23. I. Poranek ormiański — po raz drugi: historja, język, pieśń i obrządek Ormian w Polsce. Wykład o katedrze ormiańskiej we Lwowie był wygłoszony na tle tablic, wydanych specjalnie przez Państw. Wyd. Książek Szkolnych. Poranek zorganizował Archidiecezjalny Związek Ormian.

30. I. Uroczysta audycja z powodu imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Prof. Ignacego Mościckiego. Słowo wstępne do młodzieży wygłosił Pan Kurator Stefan Świderski, poczem chór Związku Nauczycielskiego odśpiewał kantatę układu p. Opałka pod batutą dyr. Martyniaka. Z kolei uczeń gimnazjum III-go wygłosił referat okolicznościowy, zaś dziewczynka ze szkoły ćwiczeń państw. seminarjum żeńskiego im. A. Asnyka wypowiedziała wierszyk imieninowy. Na zakończenie „teatr szkolny“, złożony z przedstawicieli młodzieży wszystkich rodzajów szkół lwowskich odegrał słuchowisko radjofoniczne oparte na zwyczaju ludowego kolendowania, składające się z aktualnego tekstu i kolend okolicznościowych, w układzie i reżyserji prof. Michała Lewickiego.

6. II. O teatrzyku kukiełkowym w szkole. Poranek zorganizowała 7-kl. szkoła powszechna im. Konarskiego pod kier. p. Stanisławy Kopystyńskiej.

13. II. Poranek poświęcony historji Żółkwi, oryginalnie opracowany i wykonany przez seminarjum żeńskie S. S. Felicjanek w Żółkwi.

20. II. Trzeci koncert muzyczny. Utwory z zakresu muzyki klasycznej wykonali prof. Helena Ottawowa — fortepian i prof. Wacław Kochański — skrzypce. Słowo wstępne wygłosił red. Wł. Gołębiowski. Koncert był zorganizowany przez Związek Muzyków-Pedagogów.

P r o g r a m   n a j b l i ż s z y c h   a u d y c y j:

27 lutego. Druga lekcja czytania estetycznego. Temat: akcent. Tekst: „Pieśń o ziemi naszej“ Wincentego Pola. Poranek przygotowuje I. państwowe seminarjum im. A. Asnyka we Lwowie.

5 marca. Radjofonizacja bajki Mickiewicza „Pies i wilk“. Opracowaniem programu oraz przygotowaniem młodzieży szkolnej zajęła się p. Łucja Marlińska.

12 marca. Transmisja z zakładu niewidomych we Lwowie. Program: przemówienie dyrektora Zakładu p. Karola Düringa, referat ucznia na tem. „Jak poznaję przedmioty mego otoczenia“, deklamacja, pogadanka niewidomych w czasie przerwy, koncert.

19 marca. Uroczysty poranek szkolny z okazji imienin Pana Marszałka Piłsudskiego. Poranek organizuje Korpus Kadetów Nr. I. we Lwowie.

Szczegółowy program każdego poranku jest zapowiadany na tydzień naprzód w końcu każdej poprzedniej audycji. Poranki odbywają się w soboty (początek o godz. 12 min. 10) i transmitowane są przez wszystkie rozgłośnie polskie.

Wszelkie spostrzeżenia, uwagi, projekty i życzenia w związku z sobotniemi porankami radjowemi należy nadsyłać do Redakcji Dziennika Urzędowego Kuratorjum O. Szk. Lw.

Kursy korespondencyjne im. St. Staszica oraz Radjowy Uniwersytet Ludowo-Rolniczy.

Nr. I. 43138/31. Kuratorjum zaleca Nauczyciestwu współpracę z Małopolskiem Towarzystwem Rolniczem we Lwowie na terenie przeprowadzanych kurśów rolniczych korenspondencyjnych im. Stanisława Staszica, a w szczególności kursów przysposobienia rolniczego, kursów popularnych rolnictwa i dla gospodyń wiejskich.

Ponadto zechce Nauczycielstwo rozwinąć przy szkołach, posiadających odbiorniki radjowe, propagandę punktów odbiorczych „Radjowego Uniwersytetu Ludowo-Rolniczego" przez organizowanie słuchowisk przeprowadzanych kursów rolniczych i zgłaszanie tych punktów do Polskiego Radja. Dział Rolny, w Warszawie, ul. Kredytowa 1.

Książki i czasopisma.

Praca ręczna w szkole.

Jedną z najważniejszych placówek, które się przyczyniły do ustalenia zadań pracy ręcznej w szkole, jest Instytut Robót Ręcznych w Warszawie. Zadanie swe Instytut spełnia nader owocnie, wypuszczając rok rocznie ze swoich podwoi szeregi wykształconych pracowników, przejętych nowoczesnemi ideałami szkoły pracy.

Zbożną pracę Instytutu wspiera usilnie Towarzystwo Miłośników Robót Ręcznych. Powstałe w roku 1927, przystąpiło ono do wydawania kwartalnika poświęconego szerzeniu należytego zrozumienia idei pracy ręcznej i krzewienia rodzimej kultury artystyczno-technicznej. Może się też Instytut poszczycić szeregiem prac pierwszorzędnej wartości na powyższem polu. W artykułach, redagowanych przez znakomitych pedagogów tej uczelni, są poruszane prawie wszystkie zagadnienia, odnoszące się do obszernej dziedziny nauk robót ręcznych, tak doniedawna jeszcze zaniedbanej.

Mamy przed sobą kwartalnik „Praca Ręczna w Szkole" nr. 2—3. Na naczelnem jego miejscu umieszczony jest artykuł dyr. W. Przanowskiego p. t. Wystawa w Instytucie Robót Ręcznych. Autor przedstawia rozwój i rolę Instytutu Robót Ręcznych, podnosi znaczenie „wystaw", organizowanych przez tę instytucję co dwa lata, oraz znaczenie komisyj opinjodawczych i krytycznych. Jednym z owoców i rozstrząsań pracy owej komisji była myśl, by dwuletnie studja w Instytucie przedłużyć do trzech lat, aby duch w nim panujący mógł do głębi przeniknąć słuchaczy i by położyć większy nacisk na przedmioty pedagogiczne.

Artykuł pióra wizytatora Henryka Rzędowskiego p. t. Co zrobiono w okręgu szkolnym pomorskim w sprawie podniesienia poziomu nauczania robót ręcznych, podnosi wartość pedagogiczno-wychowawczą pracowni centralnych i konferencyj nauczycielskich w okręgu pomorskim.

Helena Bodzińska omawia jeden z ważnych działów przemysłu artystycznego, jakiem jest tkactwo i kilimkarstwo na ziemiach naszych.

Janina Czarkowska, mówiac o robotach ze skóry, opisuje różne gatunki skór, sposób wyprawy skór introligatorskich, krajowych i zagranicznych, obróbkę ich i przygotowanie do oprawy. Prócz tego zamieszcza sposób zdobienia skór i najprostszą technikę sporządzania narzędzi do ozdób na skórze.

Inż. Wincenty Czerwiński opisuje rozmaite czynności przy robieniu gwintów z metalu, podaje i opisuje najprostszą ręczną gwintownicę jak również i skomplikowaną.

Ignacy Huber przedstawia sprawę wyrobu zwierciadeł, podając cały szereg recept do sporządzania płynu i szczegółową czynność przy polewaniu rozmaitych form szklanych, wypukłych, wklęsłych, mających szerokie zastosowanie w optyce i robotach ręcznych.

Teiji Okanobori, dyr. Tow. Zachęty kształcenia artystycznego w Tokio, porusza zagadnienie popierania przyjaźni międzynarodowej za pośrednictwem wymiany rysunków. Autor podniósł już tę myśl na międzynarodowym kongresie w Czechosłowacji w r. 1928, zalecając wymianę rysunków młodzieży europejskiej z pracami chłopców i dziewcząt w państwie „Wschodzącego Słońca". Wedle jego koncepcji jest to ważny środek międzynarodowego zbliżenia się. Tę myśl powinniśmy przyjąć ze szczerem uznaniem i z naszej strony przyczynić się do wymiany prac artystycznych naszych dzieci z dziećmi japońskiemi.

Dr. G. Bańkowska wyjaśnia wpływ nauki rysunków na inteligencję. Nauczyciel powinien otoczyć baczną obserwacją i troskiwą opieką dziecko w rozmaitych okresach jego rozwijającej się „sztuki". Nie śmiejmy się z niedoskonałych tworów dziecka, a raczej starajmy się zaznajomić z elementami podstawowemi schematu rysunkowego, a wtenczas poznamy bliżej dziecko i potrafimy lepiej rozwijać jego fantazję. W dziecku tkwią nieskończone możliwości, trzeba je tylko wydobyć na światło dzienne. Rysunek stanowi tu najznakomitszy środek badań i doświadczeń. Zapomocą niego badamy i rozwijamy inteligencję dziecka, bo jak rysunek jest wyrazem inteligencji, tak inteligencja jest wyrazem rysunku.

Wymieniłem tylko niektóre artykuły z powodu braku miejsca. Bogactwo myśli w nich zamieszczonych interesuje i ma wartość nietylko dla nauczycieli robót ręcznych i rysunków. W dzisiejszych czasach rozwoju nauki i techniki każda zdobycz, czy to na polu nauki, czy sztuki czystej i stosowanej, powinna interesować każdego człowieka, mającego pretensje do miana wykształconego. Są to przecież objawy twórczości człowieka, które stanowią istotę postępu.

Wszystkich zainteresowanych, a przedewszystkiem Kolegów odsyłam do wymienionego powyżej kwartalnika, zawierającego treść interesującą i wysoce pożyteczną.

Jan Wargocki (Czortków), naucz. semin.

LAURA ORVIETO: **„Opowiadania z dawnych, dawnych czasów"**
(Z VII wydania przetłumaczyła z upoważnienia autorki i wydawców Helena Grotowska. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szk. Lwów).

Książka ta zawiera szereg opowiadań (23). Matka opowiada dzieciom w sposób jasny, zwięzły i wyczerpujący o walkach grecko-trojańskich, podkreśla mnóstwo ciekawych szczegółów z życia tych państw, przedewszystkiem elementy z zakresu kultury, które nas z cywilizacją starożytną wiążą najściślej. Uwydatnia szczególnie kulturę wojen trojańskich, historję dziewiątego roku oblężenia Troi, zakończoną jej zdobyciem i spaleniem. Liczne stylowe ilustracje dopomagają skutecznie do zorjentowania się w temacie.

Ujęcie tematu i styl sprawiają, że książka jest wielce zajmującą.

Cechuje ją planowy układ, wszechstronność poruszanych zagadnień w danym zakresie, jasne i przystępne ujęcie.

Książka ta powinna się znaleźć w bibljotekach szkolnych dla młodzieży.

M. Hargesheimer (Stanisławów).

KAZIMIERZ MISSONA: **Obrona Trembowli (1675)**
Dramat w 3 odsłonach.

Posłannictwo dziejowe wyznaczyło Polsce szczytną misję obrony chrześcijaństwa. Grody kresowe Polski, jak Lwów, Trembowla, Zbaraż, niejednokrotnie stawiały bohaterski opór nawale pogańskiej, zyskując żołnierzowi polskiemu zaszczytny tytuł obrońcy chrześcijaństwa.

Z zadowoleniem więc powitać należy utwór K. Missony, który tematem swego dramatu uczynił obronę Trembowli, jeden z najpiękniejszych dowodów męstwa i hartu naszego żołnierza, oświetlając równocześnie rolę dziejową tego kresowego grodu.

Akcja dramatu rozwija się energicznie. Kolizja polega na starciu się Chrzanowskiego i jego żony z niechętną dalszej walce szlachtą. Mnóstwo osób występujących sprawiło, że kilka tylko mogło się lepiej uwydatnić. Do tych należą Chrzanowski, jego żona, Podstarości i Zalasiński. Pięknie zarysowuje się szlachetna postać Chrzanowskiego. Jest to rycerz kresowy, pełen hartu ducha, energiczny i stanowczy, do ostatka nie chce poddać Trembowli wbrew wyraźnym życzeniom szlachty zebranej w zamku. Żona jego Chrzanowska to „niewiasta z wdzięków, a bohater z ducha" podobnie jak mickiewiczowskie Grażyna i córka Tuhana, woli śmierć ponieść sama i mężowi własną ręką ją zadać, aniżeli oddać siebie i zamek na hańbę wrogom.

Dokładniej zarysowane postacie Podstarościego i Zalasińskiego, jak też pobieżnie tylko naszkicowane postacie szlachty polskiej i ruskiej są wiernym obrazem społeczeństwa XVII wieku.

Styl stara się dostosować autor do osoby mówiącej. Inaczej mówi Chrzanowski i szlachta polska, inaczej szlachta ruska, inaczej wreszcie żydzi.

Język, dzięki stosowanym archaizmom i wplatanym wyrazom pochodzenia łacińskiego, doskonale harmonizuje z czasem rozwijającej się akcji.

Podniosły patrjotyzm, zgodne współżycie i działanie bratnich narodowości, polskiej i ruskiej szlachty i dziś nie straciły swej aktualności. Książka zasługuje na polecenie.

Kazimierz Tymecki, Stanisławów.

O. M. ŻUKOWSKI: **Śpiewajmy Panu!**

W ostatnich miesiącach ub. r. pojawił się nakładem Państw. Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum O. S. Lw. śpiewnik kościelny p. t. „Spiewajmy Panu!" opracowany przez znanego kompozytora O. M. Żukowskiego, zawierający 130 pieśni 3-głosowych na wszystkie okresy roku szk.

Wśród wymienionej ilości, prócz pieśni ogólnie znanych, zasługuje na uwagę szereg przepięknych utworów artystycznych, jak Moniuszki, Studzińskiego, Żukowskiego i innych, zharmonizowanych na 3 głosy.

Dzięki metodycznemu opracowaniu (umiarkowana skala głosu i piękna w swej prostocie harmonja) śmiało rzec można, że wspomniany śpiewnik w zupełności wypełni istniejącą lukę w dotychczasowych szkolnych wydawnictwach muzycznych.

Walory powyższe sprawiają, że śpiewnik ten winien się znaleźć w ręku nauczyciela, zarówno szkoły powszechnej, jak i szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów naucz., spotka w nim bowiem nauczyciel bogaty repertuar, tak dla oddziałów niższych (jako śpiew jednogłosowy) jak i wyższych (chór międzyklasowy).

Szczególnie nadaje się do seminarjów naucz., gdzie może być opracowywany drogą solfeżu 3-głosowego w różnych tonacjach, a tem samem da możność zapoznania się młodzieży z repertuarem pieśni religijnych, nieodzownym w przyszłej pracy nauczycielskiej.

Niemniej posłużyć może jako łatwy akompanjament (fisharmonjum) do śpiewu.

Praktyczny format kieszonkowy, czysty druk i estetyczna oprawa, zapewniają śpiewnikowi pełne powodzenie.

Walenty Adamczak, naucz. semin. we Lwowie.

Słownik ukraińsko-polski i polsko-ukraiński.

Dr. Eugenjusz Hrycak — Dr. Konstanty Kisiłewskyj: Słownik ukraińsko-polski i polsko-ukraiński ze wstępnemi uwagami o obu językach i wzorami odmian, t. II. Słownik polsko-ukraiński. Lwów, 1931. Wydawnictwo Księgarni Nauk. T-wa im. Szewczenki we Lwowie, stron 564, cena egz. oprawionego w płótno 15 zł.

Słownik powyższy jest pierwszym pełnym słownikiem polsko-ukraińskim, którego brak oddawna odczuwano. Pojawienie się pierwszego tomu powitała fachowa krytyka nader przychylnie, podkreślając prawdziwą wiedzę filologiczną, staranność układu i metodyczne opracowanie bogatego materjału leksykalnego obu języków, przystępność, jasność i dokładność objaśnień i wskazówek gramatycznych. Zaznaczono pierwszorzędną praktyczną wartość powyższego wydawnictwa dla szerokich kulturalnych rzesz obu narodów i wyrażono nadzieję, że stanie się poważną pomocą dla wzajemnego poznania się. Specjalne usługi może oddać ten słownik nauczycielstwu w jego codziennej pracy pedagogicznej.

Słownik wydano na pięknym bezdrzewnym papierze, a czysty i wyraźny druk, wygodny i praktyczny format, piękna i trwała oprawa, podnoszą wartość tego słownika.

Higjena Szkolna.

Nr. O. 204/32. Nakładem firmy M. Arct w Warszawie (Nowy Świat 35) ukaże się w b. r. drugie wydanie podręcznika zbiorowego p. t. „Higjena Szkolna“ (zob. Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 10/31 str. 608). Wydanie to będzie gruntownie zmienione, rozszerzone i bogato ilustrowane.

Ze wzgledu na wielkie znaczenie i wyjatkową wartość dla szkolnictwa wymienionego dzieła Kuratorjum zaleca nabywanie go dla bibljotek szkół średnich ogólno-kształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych oraz rad szkolnych powiatowych.

Kurator O. S. Lw.: p. o. *St. Świderski.* wr.

Kalendarz Iskier na rok 1932.

Mała encyklopedja i notatnik. Rocznik VIII. Opracował Władysław Kopczewski. Nakładem Iskier. Warszawa. 1932. Stron 256. Cena egzemplarza w miękkiej płóciennej oprawie 4 zł.

Kalendarz Iskier zdobył już sobie pochlebną opinję wśród gron nauczycielskich i młodzieży szkół średnich. Jest to dobry przyjaciel, towarzysz i doradca ucznia, który znajdzie w nim różne wiadomości pożyteczne, bardzo treściwie podane. Przejrzysty układ ułatwia znacznie wyszukanie odpowiednich wiadomości i informacyj. Przedewszystkiem zaś kalendarz skłania młodzież do umiejętnego prowadzenia zapisków w każdym tygodniu i zarazem do stopniowego zaznajamiania się z jego treścią. Niezależnie od różnorakiej wiedzy encyklopedycznej, w obecnym roczniku znajdujemy dość obszerny życiorys Stanisława Wyspiańskiego oraz na każdej stronicy rozmaite sentencje, wybrane z pism poety.

Format książki jest dogodny, kieszonkowy, okładka trwała, ogólny wygląd estetyczny, cena zaś niewysoka.

Wskazówki do wyszkolenia przeciwgazowego.

Staraniem Szkoły Gazowej wyszedł z druku podręcznik opracowany przez kpt. Marynowskiego Zdzisława p. t. „Wskazówki do wyszkolenia przeciwgazowego", zezwolony do użytku służbowego w oddziałach rozkazem Pana Ministra Spraw Wojskowych L. 1181/Reg., obejmujący 68 stronic druku i 9 rysunków.

Podręcnik ten omawia dokładnie zakres wyszkolenia przeciwgazowego i daje szczegółowe wskazówki metodyczne do jego prowadzenia, uwzględniając potrzeby poszczególnych rodzajów broni.

Treść jego jest następująca: Przedmowa. — wstęp. I. Wskazówki wstępne. II. Wskazówki ogólne. III. Wskazówki szczegółowe.

Podręcznik potrzebny jest każdemu instruktorowi, wykładowcy i dowódcy, gdyż według niego można prowadzić wyszkolenie przeciwgazowe i kontrolować jego prowadzenie.

Cena 1 egzempl. wynosi 2 zł. 80 gr. Przy wysyłce 1 lub 2-ch egz. dolicza się na koszty przesyłki 1 zł. 25 gr. Przy wysyłce 3 lub 4-ch egz. dolicza się na te koszty 1 zł. 40 gr. Przy zamówieniach zbiorowych od 5 egz. wgórę koszty przesyłki ponosi Szkoła. Najbardziej odpowiednie są zatem dla nabywców zamówienia zbiorowe, które należy nadsyłać do Szkoły Gazowej w Warszawie (Marymont).

Zamówienia realizuje się wyłącznie za pobraniem pocztowem.

Zeszyt pamiątkowy „Przyjaciela Szkoły".

Wychodzące regularnie od stycznia 1922 r. czasopismo pedagogiczne „Przyjaciel Szkoły" wydało w związku z ukończeniem pierwszego dziesięciolecia wydawnictwa obszerny i efektowny zeszyt pamiątkowy objętości sześć arkuszy druku.

Pan Prezydent Rzpltej zaszczycił redakcję ręcznie napisanym aforyzmem: „Do serca młodzieży trafiają jedynie te prawdy, które stały się

treścią życia wychowawcy", a słowa wstępne napisali panowie kuratorowie: Bernard Chrzanowski, pierwszy kurator o. s. poznańskiego, dr. Joachim Namysł, obecny kurator poznański i Ignacy Stein, b. wicekurator o. s. poznańskiego od r. 1921—1927, którzy w ciepłych słowach podkreślają, że „P. S." zasłużył sobie w zupełności na obrane przed 10 laty miano i stał się doprawdy przyjacielem tych wszystkich, którym dobro szkoły polskiej leży na sercu.

W „zeszycie pamiątkowym" zebrała redakcja artykuły długiego szeregu swych współpracowników, wśród których znajdujemy znane na całą Polskę i cenione w świecie naukowym nazwiska, jak: prof. Jaxy Bykowskiego, A. A. Kryńskiego, Artura Passendorfera, dr. Stefana Papée, Romana Zawilińskiego, dr. Stanisława Tynca oraz wybitnych autorów podręczników szkolnych i metodycznych: prof. Mścisza, Bandury, Nowaczyka, Neapolitańskiego i t. d.

W osobnym arkuszu umieściła redakcja podobizny i daty biograficzne swych współpracowników (przeszło 30 klisz).

Obrona przeciwlotnicza.

Nr. O. 2502/31. Kuratorjum podaje do wiadomości, że staraniem Poleskiego Wojewódzkiego Komitetu L. O. P. P. wydano skrypt p. t. „Obrona przeciwlotnicza".

Ponieważ wymieniony skrypt zawiera wiele cennych wiadomości z zakresu obrony przeciwlotniczej, przeto Kuratorjum zaleca nabywanie tego skryptu dla bibljotek szkolnych jako podręcznika pomocniczego w akcji uświadamiania młodzieży szkolnej o zasadach i sposobach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Cena egzemplarza 3 złote. Zapotrzebowania należy kierować do sekretarza zarządu Komitetu Wojewódzkiego L. O. P. P. w Brześciu n/B.

Konto czekowe w Pocztowej Kasie Oszczędności Nr. 64046.

Naczelnik Wydziału: p. o. *R. Koestlich.*

Z pisemek szkolnych.

Czasopisma młodzieży.

O Własnych Siłach — Nasze Zycie — Lot — Nasza Myśl — Nasza Niwa — Głos Młodzieży. Oto tytuły pism wydawanych przez komitety redakcyjne młodzieży gimnazjów państwowych i seminarjów nauczycielskich. Z tytułów już tchnie suggestywna wiara młodych we własną moc, twórczość, tęsknota do lotów orlich, podniebnych. W szare literki pisma zaklęte młode myśli i młodych uczuć wrzenie, ożywcze kaskady wesołości i głębie smutków, promienna wiara w przyszłość, gorąca walka wewnętrzna i namiętna ciekawość życia; w szare literki ujęty bystry nurt młodej twórczości, pełen zamętu, rozterek, zagadek, ale i pełen czaru świat młody w okresie dojrzewania, tworzenia ideałów życiowych, krystalizowania się charakterów, w okresie — kiedy zjawia się już zagadnienie celu i treści własnego życia, kiedy rozwija się zdolność, a często i upodobanie do introspekcji.

Wszystkie pisma posiadają podniosły ton moralny; wszędzie entuzjazm dla rzeczy dobrych i szlachetnych. Orędzia redakcyjne wzywają młodzież do pracy dla Państwa; jest często głębokie zrozumienie wartości Państwa i konieczności pracy państwowotwórczej, współczucie w troskach państwowych, szacunek dla tradycji dziejowej, kult wielkich ludzi, pragnienie zbliżenia się do ludu, poznania jego zwyczajów, obyczajów, pieśni, legend, podań i sztuki ludowej.

W pismach tętni szczęsne poczucie wolności — często podświadome — i żywe wyczuwanie ducha czasu; dusza dzisiejszej młodzieży szybuje odważnie w szeroki świat, świadoma spójni z innemi narodami, interesuje się akcją na całej kuli ziemskiej, flotą morską i powietrzną. armją, dziedziną wynalazków i sportów. W pismach przejawia się często upodobanie w przedstawianiu scen i w rozwijaniu problemów z życia szkolnego, wstręt do banalności, szarzyzny szkoły, do morałów i notesów profesorskich, subtelne wyczuwanie rzetelnej, z umiłowania zawodu i młodzieży płynącej, pracy nauczycielskiej.

Podchodzenie do zagadnień odważne i chociaż rozwój zagadnień czasem szwankuje, jednak sam fakt interesowania się młodzieży różnemi dziedzinami wiedzy i życia budzi nadzieję radosnych możliwości. Przy artykułach treści naukowej pożądany jest wykaz źródeł, z których młodzi autorowie czerpią materjał do swych prac. Wspomnienia z wakacyj, wycieczek, wykazują nieraz dużo objektywizmu i bystrości zmysłu spostrzegawczego; ale są także spostrzeżenia bardzo niedokładne i jednostronne.

W nowelach i utworach poetycznych znać lubowanie się w byronowskich nastrojach. Wierszyki przeważnie liryczne dźwięczą często jak refreny znanych poezyj; niektóre są bez wartości, pełne patosu i posągowej pozy, bardzo charakterystyczne dla okresu młodzieńczego i wartościowe dla psychologa, niektóre grają nutą szczerej poezji, wzruszają patrjotyzmem i odczuciem przyrody, albo ładną jej personifikacją. Czasem skrzą się w pismach skry dowcipu, gdzie niegdzie szarża dowcip popsuje; nie jest to zarzut, bo wiemy, że wytworny umiar i nerw dowcipu — to perły w życiu rzadko spotykane. Sprawozdania z różnych imprez szkolnych pełne brawury i dumy z młodych talentów. Styl często poprawny, plastyczny, czasem nawet piękny; w wielu artykułach znać wpływ stylu dziennikarskiego. Zdarzają się wady stylu, zwłaszcza napuszystość i upodobanie w długich, zawiłych okresach. Pisma redagowane przez seminarjalną młodzież żeńską prześwietla miłość dziecka i przyszłej pracy nauczycielskiej.

Helena Grabikowska.

Kuźnia Młodych.

Na Zamku Królewskim w Warszawie mieści się redakcja nowego czasopisma pod nazwą „Kuźnia Młodych". Jest to jedyne ogólnopolskie czasopismo, redagowane wyłącznie przez uczniów. Pismo porusza tematy, dotyczące młodzieży szkolnej i jej życia oraz oświetla rozmaite zagadnienia z literatury, historji, wychowania fizycznego i t. p. Redakcja pragnie, by pismo stało się łańcuchem, któryby spajał młodzież szkolną całej Polski. Jako „prawdę starą a świętą" wysuwa się w pierwszym artykule numeru grudniowego pracę dla państwa. „Dla tego młodego organizmu, który dało pokolenie naszych ojców! Wymaga ono bowiem tyle pracy, tyle oddania,

wierności, samozaparcia, ile wymagała ongiś walka o jego stworzenie!". Na oddanej zatem pracy dla państwa polegać ma idealizm młodzieży polskiej. Zarówno dobór artykułów, jak również sposób ujmowania spraw, obchodzących dzisiejszą młodzież, świadczą, iż nowe wydawnictwo poważnie może się przyczynić do podniesienia duchowego młodzieży, do rozbudzenia szerokiej inicjatywy twórczej i solidarnego działania. Ażeby zachęcić młodzież do pracy, ogłasza się liczne konkursy wraz ze szczegółowemi wskazówkami praktycznemi. Pismo niewątpliwie zdobędzie wkrótce szeroką poczytność, zasługuje bowiem na wyjątkowe wyróżnienie i poparcie [1]).

Prenumerata wynosi rocznie zaledwie 3 złote, adres redakcji i administracji: Warszawa, Zamek Królewski, Konto P. K. O. Nr. 8.087.

Ster.

Powstało w Wilnie pod powyższym tytułem nowe czasopismo dla młodzieży szkół średnich. Aczkolwiek pismo jest przeznaczone głównie dla młodzieży szkolnej województw wschodnich, to jednak uwzględniać będzie również potrzeby młodzieży całego państwa. Ster, kierując swe zamierzenia ku jasnej przyszłości państwa, ku wzmożeniu jego stanowiska mocarstwowego przez planowe i wytrwałe oddziaływanie na młodzież, daje już w pierwszym numerze styczniowym materjał bardzo pożyteczny i interesujący. Obok artykułów z zakresu polityki, życia społecznego, literatury i sztuki, techniki i przyrody znajdujemy w tym numerze bardzo ciekawe i pouczające wiadomości z dziedziny wychowania fizycznego, harcerstwa i życia młodzieży. Redakcja pisma pragnie wytworzyć bliższą styczność z czytelnikami przez korespondencję, która niewątpliwie wysunie wiele spraw nowych i świeżych. Całość numeru pod względem rozkładu materjału jest przejrzysta i czyni jak najlepsze wrażenie. Można się spodziewać, iż wzmiankowane czasopismo zdobędzie szerokie rzesze młodych czytelników na całym obszarze państwa.

Adres redakcji jest następujący: Wilno, Wolana 10. Prenumerata roczna wynosi 6 złotych. Nr. konta P. K. O. 60.000.

Skaut.

Zwracamy uwagę na czasopismo polskiej młodzieży harcerskiej pod nazwą „Skaut", które wychodzi we Lwowie, ul. Długosza 1, parter. „Skaut" jest najstarszem pismem harcerskiem w Polsce, propagującem już od lat dwudziestu skautowe wychowanie młodzieży i stojącem wytrwale na straży czystości idei i metod skautowych. „Skaut", trwając zawsze wiernie na służbie mocarnej i silnej państwowości polskiej, w duchu tym wychowuje młodzież i przeciwstawia się mocno wszelakim próbom wciągnięcia harcerstwa w wir walk politycznych. Redakcja odpowiednim doborem bardzo urozmaiconej i interesującej treści nakłania młodych czytelników do radosnej twórczości, szerząc zarazem zamiłowanie do zasad

---

[1]) Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dn. 9 grudnia 1931 r. zezwoliło na kolportaż czasopisma wśród młodzieży szkolnej.

i postępowania harcerskiego. Z tego powodu czasopismo winno znaleźć poczytność nietylko wśród harcerzy ale wogóle wśród młodzieży szkolnej.

Po numery okazowe należy się zwracać do administracji czasopisma pod wyżej zamieszczonym adresem. Nr. konta P. K. O. jest 152.818.

Echo z nad Dniestru.

Państwowe Seminarjum Nauczycielskie Męskie w Zaleszczykach poczęło wydawać własne pisemko szkolne pod powyższym tytułem. Numer pierwszy, wydany w grudniu ub. r., wykazuje jak najlepsze chęci młodzieży seminarjalnej w kierunku wyzyskania nowego terenu pracy dla swego duchowego rozwoju.

Treść zeszytu jest następująca: Czy znasz kraj? Nowe stanowisko szczurka pszczołojada na Podolu. Materjały do monografji Zaleszczyk. Wesele wiejskie. Stanowisko roślin endemicznych na ściance Dniestru za Dobrowlanami. Wywiad z prof. A. M. Rusieckim. Kronika i różne drobiazgi. W końcowych wierszach redakcja „Echa" zaprasza do współpracy młodzież seminarjów nauczycielskich w Czortkowie i Kołomyi. Inicjatywa wydawania wspólnego czasopisma przez kilka zakładów zasługuje ze wszech miar na uznanie i poparcie. Już w pierwszym numerze „Echa" znajdujemy artykuły, które mogą zainteresować młodzież pobliskich seminarjów. Odwrotnie, różne prace samodzielne, dokonane przez młodzież kołomyjską i czortkowską, mogą być pożyteczne dla młodzieży seminarjalnej w Zaleszczykach. Życzymy zatem powodzenia w przedsięwziętych dobrych poczynaniach.

Różne.

Zjazd inspektorów szkolnych we Lwowie.

Dnia 6 b. m. odbył się we Lwowie zjazd lwowskiego rejonu Związku Inspektorów Szkolnych. Na zjazd przybyło 28 inspektorów z województw: lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, a ponadto wziął w niem udział naczelnik wydziału szk. powsz. w Kuratorjum O. S. Lw. p. Kazimierz Kwieciński i czterej wizytatorowie okręgowi.

Po zagajeniu zjazdu przez przewodniczącego rejonu p. insp. Stanisława Dworskiego, powitał zebranych imieniem Pana Kuratora Okręgu Szkolnego p. naczelnik Kwieciński, a następnie p. insp. Dzieduszko (Rohatyn) wygłosił referat p. t. „Inspektor szkolny jako czynnik państwowotwórczy". W obszernej, wszechstronnej, na wysokim poziomie utrzymanej dyskusji nad tym referatem poruszono wszystkie dziedziny działalności inspektora i naświetlono szereg interesujących zagadnień, stanowiących w obecnym krytycznym momencie ważkie ale i trudne zadanie inspektora szkolnego w Państwie Polskiem.

Drugą część obrad poświęcono sprawom organizacyjnym Związku Inspektorów Szkolnych, przyjęto do wiadomości sprawozdanie i wybrano nowy Zarząd Rejonu.

Zjazd zakończył się koleżeńskiem zebraniem.

Państwowa Bibljoteka Pedagogiczna we Lwowie.

Kuratorjum Okręgu szkolnego we Lwowie przystąpiło do organizacji tej bibljoteki w r. 1925, aby nauczycielstwu tego okręgu ułatwić dalsze kształcenie się. Najpierw wydzielono z bibljotek gimnazjów lwowskich dzieła treści pedagogicznej w liczbie około 1800 dzieł (ubytek wynosił w gimnazjach około 10% całego księgozbioru), a następnie z dotacji Ministerstwa kupowano książki i prenumerowano czasopisma. Dnia 1 lutego 1926 r. otwarto bibljotekę do użytku publicznego w gmachu I. gimnazjum przy ulicy Kubali l. 2. Bibljoteka połączona jest z czytelnią o 14 numerowanych miejscach.

Obecnie liczy bibljoteka przeszło 6000 dzieł. W dniu 31 sierpnia 1931 było 5937 dzieł a 8281 tomów, z czego w języku polskim 2468 dzieł (3284 tomów), niemieckim 3017 (4466 t.), francuskim 286 (321 t.), angielskim 136 (154 t.), ruskim 21 (44 t.), rosyjskim 2 (3 t.), łacińskim 5 (7 t.), czeskim i holenderskim po 1.

Bibljoteka prenumeruje 90 czasopism pedagogicznych w języku polskim (52), ruskim (3), niemieckim (23), francuskim (10), i angielskim (3). Najnowsze numery czasopism są wyłożone na osobnym stole do czytania.

Korzystają z bibljoteki pracownicy Kuratorjum, dyrektorowie i nauczyciele szkół powszechnych, średnich i zawodowych, studenci uniwersytetu, frekwentanci państw. kursów nauczycielskich a nawet uczniowie i uczennice V. kursu seminarjów. Książki do domu mogą wypożyczać etatowi państwowi nauczyciele i urzędnicy za okazaniem legitymacji. Nauczyciele szkół prywatnych, kontraktowi, jakoteż studenci i uczniowie za poręczeniem swojej władzy przełożonej (dyrekcyj lub profesorów uniwersytetu).

Zbiory bibljoteczne są skatalogowane w trzech katalogach: w inwentarzu, katalogu kartkowym i w katalogu t. zw. realnym (przedmiotowym). Ten ostatni spisany jest w indeksach alfabetycznych, wydawanych czytelnikom do użytku i podzielony jest na 13 działów:

I. Pedagogja ogólna. II. Dydaktyka ogólna. III. Filozofja (logika, psychologja, etyka, estetyka etc.). IV. Historja pedagogji i historja szkół. V. Ustrój szkół, programy i plany. VI. Ustawy szkolne, władze szkolne, statystyka. VII. Metodyka specjalna: a) języki klasyczne, b) języki żyjące, c) geografja, d) historja, e) matematyka, f) przyroda i fizyka, g) przedmioty techniczne (śpiew, rysunki, pismo, gimnastyka), h) inne przedmioty (religja, propedeutyka, pedagogja etc.). VIII. Higjena szkolna, gry i zabawy. IX. Wychowanie przedszkolne, pozaszkolne i społeczne. X. Organizacje szkolne (stowarzyszenia, kółka, kolonje, gminy szkolne i t. p.). XI. Czasopisma. XII. Bibljografja, encyklopedje, słowniki, rozmaitości. XIII. Szkolnictwo zawodowe.

Poza Lwów przesyła się książki pocztą jedynie na żądanie, wystosowane w formie aktu urzędowego (data, liczba, pieczęć). W roku 1930/31 wysłano w ten sposób pocztą 54 dzieł. Wskazane jest nadesłanie wykazu większej ilości dzieł, gdyż niektóre mogą być wypożyczone. Zwracać należy jako druki polecone.

Bibljoteka jest otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 4 do 7 popołudniu. Zamknięta jest przez 6 dni w czasie świątecznych feryj, a jeden miesiąc (zwykle sierpień) w czasie głównych wakacyj.

L. O. P. P. i P. C. K. w powiecie horodeńskim.

L. I. 1191/32. Rada Szkolna Powiatowa w Horodence przedłożyła Kuratorjum O. S. Lwowskiego zamknięcie kasowe Koła L. O. P. P. i Oddziału Pol. Czerwonego Krzyża nauczycieli szkół powiatu horodeńskiego za rok 1931.

Przychód z wkładek miesięcznych członków Koła L. O. P. P. osiągnął kwotę 911 zł, którą po potrąceniu wydatków na administrację (pieczęcie, książki, druki w kwocie 15 zł 10 gr przekazano Powiatowemu Komitetowi L. O. P. P.

Dochód zaś z wkładek członków Polskiego Czerwonego Krzyża po potrąceniu wydatków administracyjnych (7 zł 80 gr) wynosił kwotę 351.20 zł, z której przesłano do Pow. Oddziału P. C. K. 350 zł, resztę zaś w kwocie 1.20 zł przeniesiono na r. 1932.

Z działalności T. S. H.

Towarzystwo Szkoły Handlowej zostało założone we Lwowie w roku 1907, a powstało z tej samej idei, co Towarzystwo Szkoły Ludowej, tylko że zadaniem T. S. H. jest szerzyć wiedzę handlową wśród szerokich warstw naszego społeczeństwa. Takie same T. S. H., utrzymujące różne typy szkół i kursów handlowych, powstały z biegiem lat w Drohobyczu, Gródku Jagiellońskim, Jarosławiu, Jaśle, Kołomyi, Kowlu, Krzemieńcu, Nowym Sączu, Przemyślu, Rozwadowie n/S., Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Tarnopolu i Złoczowie.

Pod znakiem T. S. H. grupuje się obecnie 17 społecznych szkół handlowych, kształcących zgórą 4 tysiące młodzieży. Głównym celem jest kształcić i wychowywać młodzież, pochodzącą z warstw niezamożnych, udzielając jej jak najdalej idących zniżek oraz zwolnień od opłat szkolnych, pragnąc, aby tylko ukończyła szkołę handlową i została skierowaną do życia praktycznego. W ten sposób młodzież, kształcąca się w społecznych szkołach handlowych, dość wcześnie przestaje być ciężarem rodziny, względnie społeczeństwa, a staje się jednostkami pożytecznie pracującemi dla dobra naszego gospodarstwa społecznego.

We wszystkich szkołach handlowych T. S. H. oprócz normalnej pracy nad wykształceniem młodzieży zwraca się baczną uwagę na stronę wychowawczą. Uroczystemi obchodami czci się wszystkie rocznice, ważne dla narodu polskiego, młodzież często uczęszcza do teatru i kin. Urządza się specjalne pogawędki i referaty na temat aktualnych spraw bieżących. Wycieczki mają na celu poznanie nietylko strony technicznej działalności, ale również zaznajomienie się z organizacją biurową. Wszędzie istnieją bibljoteki nauczycielskie, młodzieży i podręczników szkolnych, czytelnie i świetlice. Młodzież zorganizowana jest w gminy klasowe, prowadzi pod nadzorem spółdzielnie, jak kram młodzieży, szkolna kasa oszczędności, posiada kółka samokształcenia, tworzy oddziały L. O. P. P., Ligi Morskiej, P. C. K. i t. p.

Osobną uwagę poświęca się wychowaniu fizycznemu młodzieży. Wszędzie istnieją hufce szkolne P. W. tak męskie, jak i żeńskie, a ponadto drużyny harcerskie oraz kółka sportowe. Młodzież pozostaje pod stałą

opieką lekarską i korzysta w razie potrzeby z państwowych poradni lub kas chorych. W zawodach sportowych międzyszkolnych niejednokrotnie młodzież szkół handlowych zdobywa nawet pierwsze miejsca.

W dziedzinie pedagogicznej uczyniono w roku 1930/31 pierwszy w Polsce eksperyment w szkolnictwie handlowem, próbując zastosowania metody daltońskiej w księgowości oraz języku polskim, w lwowskiej szkole T. S. H.

Lwowska i stanisławowska szkoła handlowa T. S. H. posiadają własne, okazałe dwupiętrowe budynki szkolne, pozostałe natomiast szkoły mieszczą się w lokalach wynajętych, lecz należycie zaadaptowanych i odpowiednio w pomoce naukowe (maszyny do pisania, arytmometry, radja, aparaty projekcyjne, filmy i in.) wyposażonych.

Oprócz działalności kształcenia i wychowywania powierzonej sobie młodzieży, T. S. H. we Lwowie prowadzi dział wydawniczy. Dotychczas ogłoszono drukiem:

1) P. Ciompa: Zarys ekonometrji. Lwów, 1913. 2) P. J. Hausvater: Wypisy do nauki o handlu. Lwów, 1930. 3) Dr. S. Zimmer: System daltoński w szkole handlowej. Lwów, 1931. 4) P. J. Hausvater: Handel i przemysł w obcej literaturze. Lwów, 1931.

W przygotowaniu zaś znajdują się: Wypisy do towaroznawstwa.

Dyrektorowie społecznych szkół handlowych zrzeszeni są w osobne stowarzyszenie dyrektorów, które urządza kilka razy do roku zjazdy w sprawach dydaktycznych, metodycznych, wychowawczych i administracyjnych. Widomym znakiem współdziałania dyrektorów społecznych szkół handlowych było urządzenie w r. 1929 olbrzymiej zbiorowej wycieczki na P. W. K. do Poznania, a ponadto do Krakowa i Warszawy, w której uczestniczyło 14 szkół, a 727 młodzieży. W roku 1930-tym urządzono czterodniowy praktyczny kurs dokształcający dla nauczycieli komercjalistów we Lwowie. W roku 1931-ym zorganizowano pierwsze na terenie lwowskiego okręgu szkolnego zawody stenograficzne. Wzięło w nich udział 31 młodzieży z 8-miu różnych szkół. Największą szybkość wykazała jarosławska szkoła handlowa T. S. H. (76 słów na minutę) i zdobyła pierwszą nagrodę. Staraniem Stowarzyszenia Dyrektorów Społecznych Szkół T. S. H. zorganizowano w czerwcu 1931 r. we wszystkich miejscowościach, w których istnieją szkoły handlowe, „Tydzień propagandy szkolnictwa zawodowego".

Osobną wzmiankę należy również poświęcić stowarzyszeniom absolwentów, które skupiają młodzież już po ukończeniu szkoły. Pracują absolwenci w przeróżnych sekcjach, jak oświatowa, pośrednictwa pracy, pomocy koleżeńskiej, imprez i sportowa. W stowarzyszeniu absolwentów Szkoły Handlowej T. S. H. we Lwowie zorganizowano 2-tygodniowy kurs księgowości przebitkowej, a nadto urządza się stałe, co dwa tygodnie zebrania towarzyskie, na których zawsze jeden z absolwentów wygłasza referat na temat organizacji pracy w tem przedsiębiorstwie, w którem pracuje.

Dom Zdrowia S. U. P. Rz. P. w Zakopanem.

Idąc za głosem potrzeby szerokich mas urzędników państwowych, Zarząd Główny Stowarzyszenia Urzędników Państwowych Rz. P. w trosce o zdrowie swych kolegów prowadzi od szeregu lat akcje uzdrowiskową, organizując własne domy wypoczynkowe w znanych miejscowościach klimatycznych i uzdrowiskowych kraju oraz „Dom Zdrowia" w Zakopanem.

Jako jeden z zasadniczych celów swej akcji na tem polu Zarząd Główny postawił sobie za zadanie wybudowanie własnego sanatorjum dla chorych na płuca im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Zakopanem i zgodnie z uchwałą Walnego Zjazdu Delegatów Kół S. U. P. przystąpi do jej realizacji z chwilą zebrania funduszów na budowę tegoż sanatorjum. Uchwałą wspomnianą członkowie S. U. P. opodatkowali się dobrowolnie opłatą 1 zł. miesięcznie na rzecz budowy własnego sanatorjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Zakopanem.

Zanim to jednak nastąpi, Zarząd Główny dokłada ustawicznych starań około podniesienia zorganizowanego przez siebie przed 4 laty „Domu Zdrowia" w Zakopanem. Stąd też „Dom Zdrowia" w Zakopanem przechodził cały szereg ewolucyj od skromnych zaczątków w dwóch drewnianych willach do prowadzonego obecnie sanatorjum w trzypiętrowym murowanym gmachu w najzdrowszej dzielnicy Zakopanego na Bystrem.

Zakład prowadzony jest pod fachowem kierownictwem lekarza specjalisty chorób płucnych i zaopatrzony w potrzebne urządzenia sanatoryjne, zapewniając troskliwą opiekę lekarską i pielęgniarską oraz bardzo dobre i obfite odżywianie.

Zarówno położenie zakładu, jak i urządzenie wewnętrzne oraz wszystkie wymagane na ten cel warunki składają się na to, że sanatorjum cieszy się uznaniem nietylko wszystkich kuracjuszy, lecz również i czynników miarodajnych, czego najlepszym dowodem jest między innemi i to, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Departament Służby Zdrowia) zwraca część kosztów leczenia za urzędników państwowych, skierowanych przez lekarzy urzędowych do sanatorjum.

Chorych na gruźlicę niebezpieczną dla otoczenia nie przyjmuje się do zakładu, dlatego też pomieszczenie mogą znaleźć również i osoby zdrowe, pragnące tylko wypoczynku za znacznie niższą opłatą.

Opłata dla członków Stowarzyszenia Urzędników Państwowych i ich rodzin, skierowanych przez lekarzy urzędowych, wynosi 4 zł. dziennie, dla niečzłonków 5,50 zł., w co wchodzi: mieszkanie, utrzymanie pięciokrotne, usługa, pościel, światło, opał, opieka lekarska i pielęgniarska oraz wszelkie zabiegi lekarskie.

Podania o przyjęcie do zakładu należy wnosić wprost do dyrekcji „Domu Zdrowia S. U. P. Rz. P." w Zakopanem — Bystra, dawniej hotel „Imperial".

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł, które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751. Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 3.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 marca 1932

TREŚĆ:

I. Część.

Część pierwsza.

1.

Ruch służbowy.

(Dodatek do Dz. Urz. Min. W. R. i O. P.)

Nr. O. 211/32. Sprawy dotyczące ruchu służbowego w Ministerstwie oraz we władzach i urzędach podległych, jak również sprawy z ruchem tym związane, umieszczane będą w oddzielnym dodatku do Dziennika Urzędowego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, który wydawany będzie pod nazwą: „Ruch służbowy, dodatek do Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.".

W sprawie redagowania i wydawania tego dodatku Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 25-go stycznia 1932 r. Nr.I. Org. 2403/31 zarządziło co następuje:

I. Na treść dodatku składać się będą:

a) komunikaty o ruchu służbowym w Ministerstwie i władzach oraz urzędach podległych w zakresie należącym do kompetencji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (mianowania, przeniesienia, zwolnienia, przeniesienia w stan nieczynny i w stan spoczynku urzędników, dyrektorów szkół, profesorów szkół akademickich i t. d.),

b) komunikaty o powołaniu i składzie osobowym komisyj egzaminacyjnych, dyscyplinarnych, kwalifikacyjnych i t. d.,

c) ogłoszenia konkursów na stanowiska w szkołach państwowych,

d) komunikaty o wolnych posadach nauczycielskich w szkołach państwowych,

e) inne komunikaty i ogłoszenia związane z ruchem służbowym.

II. Dodatek będzie wydawany w miarę potrzeby z osobną numeracją kolejną.

III. Prenumeratorzy Dziennika Urzędowego, którzy opłacą prenumeratę roczną za Dziennik Urzędowy, będą otrzymywać dodatek bezpłatnie. Cena pojedyńczego egzemplarza dodatku będzie podana na każdym egzemplarzu.

Za Kuratora O. S. Lw. *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

2.

Awans w szczeblach uposażenia w czasie stanu nieczynnego.

Interpretacja ust. 3 art. 60 ustawy z dn. 1. VII. 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

Rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 28 października 1931 r. Nr. BP. 1397/31.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dnia 25 września 1931 r. Nr. D. I. 13432/5/31 wyjaśnia, iż interpretację, podaną w okólniku Ministerstwa z dnia 13-go kwietnia 1927 r. Nr. O. Prez. 2232/27 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 117[1]) w sprawie posunięcia do wyższego szczebla uposażenia w czasie pozostawania w stanie nieczynnym należy stosować również do postanowienia, zawartego w art. 60 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3-go lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.*

3.

Wypłata uposażenia czekami.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 59 z dnia 25 lutego 1932 r. (O. 364/32) do dyrekcyj państw. gimnazjów, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych.

Stosownie do zarządzeń Ministerstwa Skarbu z 21-go grudnia 1931 L. D. VII. 2715/I i Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 4-go stycznia 1932 Nr. I. R. 13244/31 oraz zarządzenia Izby Skarbowej I. we Lwowie z dnia 19-go stycznia 1932 L. W. III. 5604/B. W. Kuratorjum wprowadzi w ciągu miesiąca marca nowe przepisy co do sposobu wypłaty uposażeń i wydatków budżetowych.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1927 r., str. 165.

Zmiana polegać będzie na tem, że zamiast asygnacyj Kuratorjum wystawiać będzie czeki na Bank Polski lub P. K. O. Dla odbiorców miejscowych (we Lwowie) wystawiane będą czeki kasowe (na okaziciela) Banku Polskiego, dla odbiorców zaś zamiejscowych czeki przekazowe P. K. O.

Ponieważ wydanie czeku kasowego jest równoznaczne z wręczeniem gotówki, Kuratorjum będzie stosowało ścisłe legitymowanie osób, uprawnionych do podjęcia czeku, gdyż czek taki może być łatwo zrealizowany także przez inną osobę bez dalszego legitymowania w Banku Polskim lub P. K. O.

Wobec tego przy podejmowaniu czeku kasowego w Kuratorjum należy wykazać się dowodem osobistym (legitymacją urzędową), celem stwierdzenia identyczności osoby uprawnionej do podjęcia czeku. W wypadku, gdy strona uprawniona nie może osobiście zgłosić się po odbiór czeku, powinna dać odpowiednie upoważnienie drugiej osobie. W treści upoważnienia należy podać imię i nazwisko osoby upoważnionej, charakter służbowy względnie zawód, tytuł należytości, w miarę możności numer i kwotę czeku, a następnie miejscowość i datę oraz podpis strony dającej upoważnienie. Podpis strony upoważniającej musi być poświadczony (przez przełożonych, firmę), jeżeli upoważnienie nie jest wystawione przez kierownika władzy, zakładu, szkoły lub przez zarząd firmy, lecz przez funkcjonarjusza państwowego lub osobę prywatną.

Po odbiór czeków na uposażenie dla personelu, władz, zakładu lub szkoły powinny kierownictwa wysyłać osoby godne zaufania z odpowiedniem upoważnieniem. Czeki na uposażenie będą wydawane w dniu płatności uposażeń, natomiast listy płatnicze, jak dotychczas, na kilka dni przedtem. Nowy sposób wypłaty dotyczyć będzie wypłaty uposażeń i wynagrodzeń oraz wydatków administracyjno-rzeczowych z kredytów budżetowych, natomiast nie dotyczy narazie wypłat z funduszów specjalnych (z taksy administracyjnej). Wypłaty z tych funduszów będą przez Kuratorjum dokonywane nadal zapomocą asygnacyj.

W następstwie wyżej opisanej zmiany sposobu wypłaty ulegnie zmianie i sposób wpłacania na wznowienie kredytu sum niewypłaconych. Ponieważ wypłaty zlecone przez Kuratorjum dokonywane są z kredytów zcentralizowanych w Izbie Skarbowej I. we Lwowie, która posiada na ten cel rachunek żyrowy w Banku Polskim oraz konto czekowe w P. K. O. Nr. 38.000, muszą być sumy asygnowane drogą obrotu czekowego, a niewypłacone stronom, zwrócone Izbie Skarbowej. Należy więc takie sumy wpłacać do Banku Polskiego na rachunek żyrowy Izby Skarbowej I. we Lwowie względnie na konto czekowe tej Izby w P. K. O. Nr. 38.000. W celu odpowiedniego zarachowania wpłaconej kwoty należy w deklaracji płatniczej, dostarczonej przez Oddział Banku Polskiego, względnie w blankiecie nadawczym P. K. O. oprócz rachunku lub konta Izby Skarbowej I. we Lwowie podać w środku odcinka na odwrocie następujące dane:

1) na czyj rachunek wpłata ma być zarachowana (na rachunek Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego);

2) kto wpłaca i z jakiego tytułu. Należy wymienić imię i nazwisko charakter służbowy oraz miejsce służbowe osoby, obowiązanej do zwrotu asygnowanej kwoty, a następnie zwięźle tytuł wpłaty np. uposażenie za kwiecień, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe za marzec i t. p.

3) dział, rozdział, paragraf i pozycja budżetu, na które wpłata ma być zarachowana,

4) numer i data czeku, którym kwota podlegająca zwrotowi była poprzednio wyasygnowana.

Dane pod 3) i 4) należy podać z odpowiedniej listy płatniczej, które będą umieszczone na stronie tytułowej. Przy zwrotach sum asygnowanych z kredytów budżetowych na wydatki rzeczowe oraz w razie nieoznaczenia na liście płatniczej danych pod 3) należy posługiwać się danemi ze schematu preliminarza budżetu na rok 1932/33, który ogłoszono w niniejszym numerze Dziennika Urzędowego Kuratorjum O. S. Lw. str. 134—137.

Powyższy okólnik w sprawie zmiany sposobu wypłaty podaje się państwowym władzom i zakładom szkolnym w Okręgu do wiadomości, celem poinformowania o tej zmianie ogółu nauczycielstwa.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

4.

Opłacanie nauczycieli kontraktowych, urlopowanych, dokształcających, pomocy kancelaryjnej.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 23 z dnia 17 lutego 1932 r. (Nr. IR. 290/32).

Nr. 343/32. W sprawozdaniu delegatów Ministerstwa, zbierających dane w miesiącu listopadzie 1931 r., dotyczące wykorzystania etatów i godzin, oraz wysokości wypłat z kredytów osobowych, stwierdzono w niektórych kuratorjach pewne niewłaściwości w wykonywaniu budżetu, a mianowicie:

1) przy opłacaniu nauczycieli kontraktowych z wolnego etatu obciąża się pozycję pierwszą należnością za całkowitą liczbę godzin wykładów nauczyciela kontraktowego nawet w tych wypadkach, gdy ilość tych godzin przekracza normę godzin obowiązujących nauczyciela etatowego,

2) przy regulowaniu należności nauczycieli urlopowanych i ich zastępców, co ma miejsce w szkolnictwie powszechnem, przyczem praktykowane jest urlopowanie dwojakiego rodzaju: a) za zwrotem kosztów zastępstwa na raty w ciągu lat 3-ch, i b) za zwrotem kosztów zastępstwa w ciągu 1 roku (podczas trwania urlopu), w tym drugim wypadku kuratorja przelewają całkowicie na budżet dochodowy asygnowane z działu 4 rozdziału 1 § 1 poz. 1. pobory nauczycieli urlopowanych, zastępcom zaś asygnują wynagrodzenie z pozycji 4—b.,

3) że wypłata części wynagrodzenia, obciążającej Skarb Państwa, nauczycieli dokształcających szkół zawodowych uskuteczniana jest z bardzo znacznem opóźnieniem, a to z powodu dokonywania tych wypłat dopiero po otrzymaniu pokwitowanych list płacy. Zadanie zaś nadsyłania kwitowanych w pełnej wysokości list płacy zostało wprowadzone w celu zmuszenia magistratów do terminowego wypłacania nauczycielom należności przypadających od magistratów,

4) że kuratorja na podstawie okólnika Ministerstwa z dnia 16-go kwietnia 1931 r. Nr. I. R. 4270/31[1]) zmniejszyły o 15% ryczałty na pomoc kancelaryjną, asygnowane z działu 1 rozdziału 3, § 6, poz. 6. (obecnie z funduszu taksa administracyjna).

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 215.

W związku z powyższem Ministerstwo wyjaśnia, że:

1) o ile nauczyciel kontraktowy opłacany z wolnego etatu zajęty jest w liczbie godzin, przekraczającej liczbę wymaganą w etacie, należy z pozycji 1-ej wypłacać tylko wynagrodzenie za ilość godzin odpowiadającą etatowi, nadwyżkę zaś godzin (ponad liczbę przewidzianą etatem) opłacać z pozycji 3-ej t. j. z kredytu przewidzianego na godziny nadliczbowe, względnie kontraktowe, w granicach przydziału tychże godzin;

2) dochód z tytułu zwrotu kosztów zastępstw nauczycieli szkół powszechnych, urlopowanych z warunkiem spłaty kosztów zastępstwa w ciągu lat 3, preliminowany jest w budżecie dochodowym Ministerstwa w dziale 4, rozdziale 1, § 1, natomiast wpływ z tytułu zwrotu kosztów zastępstw urlopowanych na 1 rok, nie jest objęty budżetem i winien być traktowany jako rozliczanie między urlopowanym, a jego zastępcą, dokonywane pod kontrolą kuratorjum w sposób następujący: z poborów urlopowanego (dz. 4. rozdz. 1. § 1. poz. 1) należy potrącać z pozostawieniem sumy potrąconej w kredycie należność zastępcy, różnicę zaś wypłacać urlopowanemu. Zatrzymaną w kredycie sumę asygnuje się zastępcy. Tym sposobem uniknie się obciążania budżetu podwójnem asygnowaniem, zaś urlopowany otrzyma przypadającą mu część poborów, co będzie zgodne z warunkiem urlopu „za zwrotem kosztów zastępstwa";

3) wprowadzony dla utrzymania równowagi budżetowej system budżetów (planów) miesięcznych wymaga terminowego regulowania należności osobowych; zasiłki w formie zwrotu części kosztów nauczania w dokształcających szkołach zawodowych również nie mogą być asygnowane w terminach dowolnych. Kontrola nad wywiązywaniem się magistratów ze swych zobowiązań należy do innych czynników; Ministerstwo względnie kuratorja okręgów szkolnych winny jedynie zapewnić sobie, aby pieniądze przekazywane na opłacanie godzin dokształcania nie szły na inne cele;

4) ryczałty na pomoc kancelaryjną w inspektoratach szkolnych nie zostały w związku z zarządzeniem Ministerstwa z dnia 16-go kwietnia 1931 r. Nr. I. LR. 4270/31 zmniejszone; wypłata winna być dokonywana bez potrącenia 15%.

Wreszcie wobec wyrażonych w jednem z kuratorjów wątpliwości Ministerstwo wyjaśnia, że nauczyciel kontraktowy, pełniący obowiązki dyrektora, może otrzymywać wynagrodzenie za oddziały równoległe i za internat tylko w tym wypadku, o ile ma to zastrzeżone w kontrakcie.

Naczelnik Wydziału: *A. Nowak.* wr.

5.

Schemat wydatków i dochodów na rok budżetowy 1932/33.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 58 z dnia 24 lutego 1932 (O. 360/32).

Kuratorjum podaje niżej schemat wydatków i dochodów budżetowych według preliminarza budżetowego na rok 1932/33, celem posługiwania się nim przy wpłacaniu dochodów, dokonywaniu wydatków i prowadzeniu księgowości oraz przy przedkładaniu sprawozdań i rachunków.

Schemat wydatków.

Dział 1. Rozdział 2. Władze szkolne II. instancji (Kuratorjum).

§ 1. *Uposażenie:* poz. 1. Urzędnicy, poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi.

§ 2. *Różne wydatki osobowe:* poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, poz. 2. Umundurowanie, poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 3. *Podróże służbowe i przesiedlenia:* poz. 1. Podróże służbowe, poz. 2. Przesiedlenia.

§ 4. *Środki lokomocji:* poz. 2. Utrzymanie środków lokomocji a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

§ 8. *Inne wydatki:* poz. 1. Komisje dyscyplinarne, poz. 2. Zjazdy rad szkolnych powiatowych, poz. 3. Drobne wydatki.

Dział 1. Rozdział 3. Nadzór szkolny.

§ 1. *Uposażenie:* poz. 1. Urzędnicy, poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi.

§ 2. *Różne wydatki osobowe:* poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, poz. 2. Umundurowanie, poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 5. *Pomieszczenie:* poz. 1. Komorne i należności uboczne, poz. 2. Opał, oświetlenie i utrzymanie porządku, a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

§ 9. *Remont i konserwacja budowli.*

Dział III. Rozdział 1. Wydatki ogólne i wychowanie fizyczne.

§ 7. *Wydawnictwa.*

§ 11. *Zasiłki na opłaty szkolne.*

§ 12. *Wychowanie fizyczne młodzieży.*

§ 16. *Wydatki ogólne oświatowe.*

§ 17. *Zakłady naukowe specjalne.*

Dział III. Rozdział 2. Oświata pozaszkolna.

§ 8. *Inne wydatki:*

§ 11. *Zasiłki i stypendja:* poz. 1. Zasiłki dla instytucyj samorządowych i społecznych oraz stypendja dla studjujących, poz. 2. Prace oświatowe, wydziały oświaty pozaszkolnej i zasiłki dla instytucyj państwowych.

Dział IV. Rozdział 1. Szkoły powszechne, specjalne i ochronki.

§ 1. *Urzędnicy:* poz. 1. Urzędnicy i nauczyciele, poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne. poz. 4. Zastępstwo chorych i urlopowanych nauczycieli a) koszty zastępstwa bezzwrotne, b) koszty zastępstwa zwrotne.

§ 2. *Różne wydatki osobowe:* poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, poz. 2. Umundurowanie, poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 5. *Pomieszczenie:* poz. 1. Komorne i należności uboczne, poz. 2. Opał, oświetlenie i utrzymanie porządku, a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

Dział IV. Rozdział 2. Kształcenie nauczycieli (seminarja nauczycielskie).

§ 1. *Uposażenie:* poz. 1. Urzędnicy i nauczyciele, poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne.

§ 2. *Różne wydatki osobowe:* poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, poz. 2. Umundurowanie, poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 11. *Zasiłki i stypendja:* poz. 1. Stypendja dla nauczycieli i kandydatów na nauczycieli, poz. 2. Stypendja dla uczniów, poz. 3. Zasiłki dla burs i instytucyj opiekujących się młodzieżą.

Dział IV. Rozdział 3. Szkoły średnie.

§ 1. *Uposażenie:* poz. 1. Nauczyciele i urzędnicy, poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne.

§ 2. *Różne wydatki osobowe:* poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, poz. 2. Umundurowanie, poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

Dział V. Szkolnictwa zawodowe.

§ 1. *Uposażenie:* poz. 1. Urzędnicy i nauczyciele, poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne, poz. 4. Dodatkowe wynagrodzenie specjalistów.

§ 2. *Różne wydatki osobowe:* poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, poz. 2. Umundurowanie, poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 11. *Zasiłki i stypendja:* poz. 1. Stypendja dla uczniów, poz. 2. Szkolnictwo prywatne, poz. 3. Zasiłki dla burs i instytucyj opiekujących się młodzieżą.

Schemat dochodów.

Dział I. Rozdział 2. Władze szkolne II. instancji.

§ 1. Zwrot uposażeń. § 2. Częściowy zwrot kosztów umundurowania. § 8. Różne dochody. § 10. Sprzedaż książek w Państwowem Wydawnictwie Książek we Lwowie.

Dział I. Rozdział 3. Nadzór szkolny (Inspektoraty).

§ 2. Częściowy zwrot kosztów umundurowania. § 5. Pomieszczenie. § 8. Różne dochody.

Dział 4. Rozdział 1. Szkoły powszechne, specjalne i ochronki.

§ 1. Zwrot kosztów zastępstw nauczycieli urlopowanych, § 2. Częściowy zwrot kosztów umundurowania, § 8. Różne dochody. § 11. Świadczenia gmin na cele szkolne.

Dział 4. Rozdział 2. Kształcenie nauczycieli.

§ 2. Częściowy zwrot kosztów umundurowania, § 8. Różne dochody

Dział 4. Rozdział 3. Szkoły średnie.

§ 2. Częściowy zwrot kosztów umundurowania, § 8. Różne dochody.

Dział 5. Szkolnictwo zawodowe.

§ 2. Częściowy zwrot kosztów umundurowania, § 6. Sprzedaż druków, § 8. Różne dochody, § 11. Świadczenia gmin na cele szkolne, § 12. Zwrot funduszu obrotowego, § 13. Szkolne zakłady wytwórcze: dochód z warsztatów i pracowni szkolnych.

6.

Zwrot nadpłaconego uposażenia.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 10 z dnia 19 stycznia 1932 r. (BP. 991/32).

Nr. O. 197/32. W związku z okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28-go stycznia 1931 r. Nr. B. P. 7489/31 [1]) władze szkolne, nadsyłając sprawy nadebranych poborów, w których decyzja odnośnie wysokości raty miesięcznej, podlegającej zwrotowi nadpłaty, zastrzeżona jest władzy naczelnej w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, winy w sprawozdaniach swych umieszczać następujące dane: wysokość ostatnio pobieranych przez dłużników uposażeń, ewentualnego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe i zajęcia szkolne, potrąceń na podatek dochodowy i opłatę emerytalną, oraz wysokość ewentualnych potrąceń na zwrot zaliczki na uposażenie lub innych obciążeń poborów.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.*

7.

Przestrzeganie oszczędności w wydawnictwach.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 15 lutego 1932 r. Nr. O. 270/32 do p. p. dyrektorów państw. szkół średnich, zawodowych, zakładów kształcenia naucz., oraz inspektorów szkolnych.

Pan Prezes Rady Ministrów w piśmie z dnia 11-go stycznia 1932 Nr. 41-1/1 (okólnik Nr. 2) zwrócił uwagę, że: „mimo ciężkiego przesilenia gospodarczego szereg urzędów i przedsiębiorstw państwowych, oraz instytucyj, opartych na funduszach publicznych, lub czerpiących środki z funduszów państwowych, podejmuje mniej lub więcej luksusowe w rozmiarach i w formie wydawnictwa, jak np. sprawozdania, przepisy i t. p.

Niektóre z nich można bezwzględnie zakwalifikować jako wogóle zbyteczne, inne wprawdzie są celowe, lecz odpowiedziałyby w zupełności potrzebom i wtedy, gdyby były ujęte w formę o wiele zwięźlejszą i skromniejszą".

Z uwagi na powyższe wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 29 stycznia 1932 Nr. I. Org. 169/32 polecam Panom, pod Ich oso-

[1]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 618.

bistą odpowiedzialnością, zarządzić ograniczenie wydawnictw do najkonieczniejszych, przy równoczesnem przestrzeganiu bezwzględnej oszczędności co do ilości egzemplarzy (obliczenia ich według potrzeb rzeczywistych), rozmiarów, a przedewszystkiem co do luksusowej formy.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

8.

Sprawozdania instytucyj z wydatkowania zasiłków.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 17 z dnia 3 lutego 1932 r. (I. R. 10172/31).

Nr. O. 279/32. Ministerstwo przypomina, że zgodnie z przyjętym trybem postępowania Kuratorja, udzielając instytucjom zasiłków z kredytów i funduszów, będących w ich dyspozycji, lub przekazanych przez Ministerstwo, winny żądać sprawozdań z użycia zasiłków. W zależności od celu, na jaki przyznany został zasiłek, obowiązują następujące sprawozdania:

1. Z użycia zasiłków, przyznanych na ściśle określony cel, obowiązuje przedstawienie formalnego sprawozdania, popartego oryginalnemi rachunkami i kwitami na wydane kwoty (przy wyrachowaniu z zasiłków na budowy wymagany jest ponadto kosztorys lub umowa, zatwierdzona przez odnośne władze budowlane).

2. Z użycia zasiłków, udzielanych instytucjom tytułem pomocy finansowej, obowiązuje przedłożenie zestawienia wpływów i wydatków danej instytucji za okres, w którym zasiłek udzielono (zestawienie roczne, półroczne, względnie kwartalne), zestawienia takie dają bowiem możność zorjentowania się, czy pomoc pieniężna faktycznie była konieczna.

Zestawienia, przewidziane w punkcie 2-im odnoszą się tylko do tych instytucyj, które nie prowadzą prawidłowej buchalterji i usprawiedliwić mogą się jedynie kasowo. Instytucje, których kontrola finansowa oparta jest na jakimkolwiek systemie prawidłowej buchalterji, obowiązane są przedkładać formalne bilanse za okres, w którym udzielona została subwencja.

W pismach, wysyłanych do stron, którym przyznano zasiłki, winny Kuratorja oznaczać rodzaj sprawozdania i termin przedłożenia go.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

9.

Ulgi w podatku dochodowym z tytułu nowowzniesionych budowli.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 20 z dnia 9 lutego 1932 r. (I. R. 1332/32).

Nr. O. 344/32. Wedle zarządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 17-go czerwca 1930 Nr. D. V. 3951/2, podanego do wiadomości okólnikiem z dnia 27-go czerwca 1930 Nr. I. R. 7158/30[1]) w sprawie ulg w podatku dochodowym dla nowowznoszonych budynków mieszkalnych, władze administracyjne mają obowiązek na życzenie odnośnych funkcjonarjuszów wystawiać

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 460.

zaświadczenia, stwierdzające wysokość wypłaconych w ciągu roku, za który ulga się należy, wynagrodzeń służbowych z wyszczególnieniem kwot wynagrodzeń wypłaconych i opodatkowanych w poszczególnych okresach wypłaty.

W związku z powyższem Ministerstwo Skarbu okólnikiem N. D. VII. 1546/1/32 z dnia 1-go lutego 1932 r. zawiadomiło, że omawiane ulgi mają zastosowanie także do osób. które za pośrednictwem spółdzielni mieszkaniowych lub budowlano - mieszkaniowych budują domy mieszkalne.

Z uwagi na trudności, które mogą powstać we władzach przy wystawianiu odnośnych zaświadczeń funkcjonarjuszom państwowym, a to w związku z postanowieniami § 50 przepisów rachunkowo - kasowych Ministerstwo Skarbu zgadza się w drodze wyjątku, aby zaświadczenia te wystawiane były bez wyszczególnienia dat, oraz pozycyj dziennika przychodu, pod któremi zapisane zostały na przychód kwoty potrącone z uposażeń służbowych tytułem podatku dochodowego.

Powyższe wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu podaję do wiadomości i zastosowania.

Naczelnik Wydziału: *A. Nowak.* wr.

10.

Wynagrodzenie za podróże odbywane skarbowemi rowerami.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 16 z dnia 4 lutego 1932 r. (I. R. 1172/32).

Nr. O. 241/32. Ministerstwo zawiadamia, że Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 26-go stycznia 1932 r. Nr. D. III. 187/I/32 wyjaśniło, iż za przejazdy odbywane skarbowemi rowerami nie należy przyznawać wynagrodzenia (kwota odpowiadająca miejscowej taryfie najmu koni względnie 30 groszy od 1-go kilometra), o którem mowa w § 12, ustęp piąty, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17-go września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826), ponieważ nie znajduje to uzasadnienia w treści podanego przepisu.

Naczelnik Wydziału: *A. Nowak.* wr.

11.

Opakowanie i zamknięcie przesyłek listowych, nadawanych przez władze i urzędy państwowe.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 5 z dnia 15 stycznia 1932 r. (I. Org. 2524/31).

Nr. O. 126/32. Ministerstwo W. R. i O. P. podaje do wiadomości. i stosowania zarządzenie Ministerstwa Poczt i Telegrafów z dnia 23-go grudnia 1931 r. Nr. 4579/8 w sprawie opakowania i zamknięcia przesyłek listowych, skierowane do wszystkich dyrekcyj poczt i telegrafów.

„W myśl § 50 ordynacji pocztowej opakowanie i zamknięcie przesyłek pocztowych wogóle musi być tego rodzaju, aby zawartość była chroniona przed zagubieniem, zmniejszeniem i uszkodzeniem i aby przesyłki nie można było naruszyć bez widocznego śladu uszkodzenia opakowania, zerwania lub uszkodzenia zamknięcia.

W myśl przepisów wykonawczych do przytoczonego paragrafu ordynacji korespondencja władz, urzędów, samodzielnych organów tych władz, cywilnych i wojskowych, przeznaczona do wysyłki drogą pocztową ma być opakowana w kopertach nowych, wyrobu fabrycznego lub w opakowaniu z mocnego papieru, odpowiadającem rozmiarom i ciężarowi przesyłanych pism (akt), warunkom przewozu i odległości od miejsca przeznaczenia. Zamknięcie tych przesyłek ma być tak pewne i trwałe, aby bez naruszenia tegoż i widocznych śladów otwierania uniemożliwiony był wgląd do zawartości i treści przesyłanej korespondencji. Większe pakiety (przesyłki) z korespondencją mają być zawsze związane (tak sama zawartość, jak i koperta zewnętrzna) nakrzyż, mocnym sznurkiem i zamknięte pieczęcią lakową, plombą lub w inny sposób mechaniczny.

W myśl okólnika Nr. 182 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10-go września 1930 r. Nr. Ol. 3528/1/30, skierowanego do pp. wojewodów, p. komisarza Rządu m. st. Warszawy i do p. naczelnika urzędu dla spraw mniejszościowych w Katowicach, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych odnośnie korespondencji poufnej i tajnej zarządziło, aby przy tej korespondencji

a) zaprzestać używania kopert z cienkiego i lichego papieru, bądź też kopert przerabianych (nicowanych) ze śladami nagumowania lub z naklejonemi adresami, a natomiast posługiwać się kopertami czystemi, nieprzeźroczystemi z mocnego papieru.

b) nie przeładowywać zbytnio kopert korespondencją;

c) nie łączyć pism zwyczajnych z poufnemi lub też tajnemi;

d) większe pakiety wiązać sznurem i lakować.

Tym samym okólnikiem na wniosek Ministerstwa Poczt i Telegrafów wyjaśniło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, że postanowienia okólnika pod lit. a) i b) stosują się również do przesyłek monet kruszcowych, wysyłanych głównie przez posterunki Policji Państwowej, celem ekspertyzy do Mennicy Państwowej z tym dodatkiem, że koperty te wewnątrz powinny być wyklejone płótnem lub monety przynajmniej powinny być zawinięte w płótno (w woreczku).

Wreszcie w tymże okólniku zawarte zostało wyjaśnienie, że stosownie do życzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, odnośnie postępowania przez urzędy pocztowe z uszkodzonemi urzędowemi przesyłkami listowemi dla władz i urzędów państwowych cywilnych, Ministerstwo Poczt i Telegrafów zarządziło, że urzędy pocztowe postępować będą z temi przesyłkami według szczegółowych przepisów o postępowaniu z uszkodzonemi listami dla władz i urzędów wojskowych, zawartych w Dzienniku Urzędowym b. Generalnej Dyrekcji Poczt i Telegrafów Nr. 39 z 1926 r., poz. 99, co nastąpiło na podstawie reskryptu z dnia 7 maja 1930 r. L. 1945/V, skierowanego do wszystkich dyrekcyj poczt i telegrafów.

W związku z obecną sytuacją gospodarczą, wymagającą stosowania jak najdalej idących zasad oszczędności, na wniosek Ministerstwa Skarbu Ministerstwo Poczt i Telegrafów uchyla niniejszem aż do odwołania postanowienie przytoczonych przepisów wykonawczych do § 50 ordynacji pocztowej co do używania do korespondencji władz i urzędów państwowych i ich organów kopert nowych, wyrobu fabrycznego i zezwala, aby urzędy pocztowe przyjmowały do przewozu pocztą jednak tylko korespondencję

zwykłą także w kopertach przerabianych (nicowanych) lub sporządzonych z druków, wycofanych z użycia (makulatury) z wyłączeniem papieru gazetowego z zastrzeżeniem, że przesyłki listowe, wysyłane w takich kopertach co do ich zamknięcia i zabezpieczenia ich zawartości muszą odpowiadać innym postanowieniom przytoczonych przepisów wykonawczych.

Równocześnie uchyla się przytoczony tut. reskrypt z dnia 7 maja 1930 r. L. 1945/V co do stosowania do uszkodzonej urzędowej korespondencji zwykłej nie wysłanej w kopertach nowych, przeznaczonej dla państwowych władz i urzędów cywilnych, szczegółowych przepisów o postępowaniu z uszkodzoną korespondencją dla władz, urzędów i instytucyj wojskowych (Dz. Urz. b. Gen. Dyrekcji P. i T. Nr. 39. 1926 r.), jako wydanych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych w porozumieniu z b. Generalną Dyrekcją Poczt i Telegrafów, które obowiązywać będą nadal tylko co do uszkodzonej korespondencji wogóle dla władz, urzędów i instytucyj wojskowych.

Na korespondencji urzędowej, przeznaczonej do państwowych władz i urzędów cywilnych, przesyłanej w kopertach nienowych, w razie uszkodzenia mają urzędy pocztowe stwierdzić fakt uszkodzenia odpowiednią adnotacją, uwidocznić nazwę odsyłki, ich nadejścia, zaopatrzyć podpisami dwóch funkcjonarjuszów i odciskiem datownika i zabezpieczyć w odpowiedni sposób zawartość przesyłki.

O niniejszem zarządzeniu, które nie będzie ogłoszone w tut. Dzienniku Urzędowym, należy niezwłocznie zawiadomić zapomocą okólnika podległe urzędy i agencje tak, aby zarządzenie to weszło w życie z dniem 11 stycznia 1932 r.“.

Naczelnik Wydziału: *T. Dobija-Dziubczyński.*

12.

Nadzór pedagogiczny nad szkołami powszechnemi.

Dział wizytacyjny I. Henryk Błażewski. 1. Lwów-miasto. 2. Lwów-powiat. 3. Kamionka Strumiłłowa.

Dział wizytacyjny II. Stefan Halibej. 1. Borszczów. 2. Brody. 3. Brzeżany. 4. Buczacz. 5. Czortków. 6. Kopyczyńce. 7. Podhajce. 8. Skałat. 9. Radziechów. 10. Tarnopol. 11. Trembowla. 12. Zaleszczyki. 13. Zbaraż. 14. Zborów. 15. Złoczów.

Dział wizytacyjny III. Władysław Opala. 1. Bóbrka. 2. Drohobycz. 3. Gródek Jagielloński. 4. Jaworów. 5. Mościska. 6. Przemyślany. 7. Rudki. 8. Rawa Ruska. 9. Sambor. 10. Stary Sambor. 11. Sokal. 12. Turka. 13. Żółkiew.

Dział wizytacyjny IV. Mieczysław Piątkowski. 1. Brzozów. 2. Dobromil. 3. Jarosław. 4. Lesko. 5. Łańcut. 6. Lubaczów. 7. Kolbuszowa. 8. Krosno. 9. Nisko. 10. Przemyśl. 11. Przeworsk. 12. Rzeszów. 13. Sanok. 14. Strzyżów. 15. Tarnobrzeg.

Dział wizytacyjny V. Czesław Zając. 1. Bohorodczany. 2. Dolina. 3. Horodenka. 4. Kałusz. 5. Kołomyja. 6. Kosów. 7. Nadwórna. 8. Rohatyn. 9. Skole. 10. Stanisławów. 11. Stryj. 12. Śniatyn. 13. Tłumacz. 14. Żydaczów.

Specjalne referaty.

Piątkowski Mieczysław: 1) Mianowanie inspektorów i zastępców inspektorów szkolnych. 2) Komisje dla egzaminów praktycznych dla nauczycieli szkół powszechnych. 3) Komisje kwalifikacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych. 4) Wychowanie przedszkolne, ogólne zestawienie stat., program, poziom, przedszkola mniejszościowe. 5) Wychowanie fizyczne w szkołach powszechnych. Kontakt z instruktorami wychowania fizycznego Kuratorjum O. S. Lw.. Instytucje wychowawcze oprócz harcerstwa. Opieka nad młodzieżą dojeżdżającą. Bibljoteki szkolne.

Zając Czesław. 1) Pomoce naukowe. Czytelnictwo. Dane statystyczne. 2) Pracownie. Ogólny dozór, kierunek, inicjatywa, dane stat. i t. p. 3) Instruktorowie, konferencje z instr., wnioski. 4) Nauka gospodarstwa rolnego, sady i ogrody szkolne i t. d. Dane statystyczne. Nauczyciele z kursami rolniczemi, ewidencja i celowe zatrudnienie.

Halibej Stefan. 1) Programy szkolne. 2) Konferencje rejonowe i bibljoteki nauczycielskie. 3) Sprawy Wyższego Kursu Nauczycielskiego. Wnioski o przyjęcie na W. K. N. Dobór kandydatów, rozdział urlopów i t. p. Ewidencja nauczycieli z W. K. N.

Opala Władysław: 1) Organizacja szkół i statystyka etatów nauczycielskich i kontr. 2) Budowa szkół i sieć szkolna. Dane statyst. Język nauczania. Szkoły specjalne.

Błażewski Henryk: Kierownictwo Oddziału Oświaty Pozaszkolnej i nauczanie w wojsku, harcerstwo i L. O. P. P. w szkole powszechnej.

13.

Przeniesienia, zwalniania nauczycieli i sprawność administracyjna w nadzorze szkolnym.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 3 marca 1932 r. Nr. 7372/32.

Celem ujednostajnienia postępowania w sprawach dotyczących przeniesień nauczycieli szkół powszechnych na własną prośbę (tymczasowych i stałych) zarządzam. co następuje:

Przeniesienia takie winny się odbywać zasadniczo w dwóch terminach t. j. od 1 lutego i od 1 sierpnia, analogicznie do przepisów w sprawie przeniesień na podstawie konkursu (art. 11. ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli i p. 16. instrukcji Ministerstwa W. R. i O. P. z 24 marca 1928 r.).

Podania o takie przeniesienia winny być składane drogą służbową w radach szkolnych powiatowych najpóźniej do końca kwietnia. Rady szkolne powiatowe mają podania te rozpatrzyć w ciągu maja i przedłożyć

Kuratorjum wraz z umotywowanym wnioskiem. Ta sama zasado co do terminu obowiązuje rady szkolne powiatowe w odniesieniu do nauczycieli tymczasowych.

Również i przy przeniesieniach nauczycieli z urzędu winno się przestrzegać wskazanych terminów.

W wypadkach, gdy ze względu na dobro szkoły i służby oraz w związku ze zmianami organizacyjnemi szkoły zajdzie potrzeba zwolnienia, przeniesienia w stan spoczynku, przeniesienia do innej miejscowości nauczyciela w granicach kompetencji rad szkolnych powiatowych, względnie postawienia odpowiedniego wniosku do Kuratorjum, sprawa winna być przez Panów Inspektorów wszechstronnie zbadana, tak aby potrzeba uciekania się do jednego z powyższych środków była logiczną konsekwencją jego pracy nauczycielskiej, jego zachowania się w służbie i poza służbą, jego kwalifikacji jako nauczyciela i wychowawcy i aby przeniesienie nie godziło w tych, którzy na to najmniej zasługują, czy to ze względu na ich zasługi, czy też obowiązki rodzinne i położenie materjalne, szczególniej gdy dobro szkoły i służby tego nie wymaga.

Zmiany takie muszą być przeprowadzone w sposób szczególnie ostrożny i po skrupulatnem zbadaniu wszelkich okoliczności, mających wpływ na decyzję władzy właściwej, stanowiącą częstokroć o losach i bycie nietylko samego nauczyciela ale i jego rodziny.

Tylko w wyjątkowych wypadkach, o ile bieg pracy szkolnej nie dozna uszczerbku względnie wymagać tego będzie istotne dobro szkoły, organizacja pracy szkolnej, zmiana organizacji szkoły i t. p. mogą Rady Szkolne Powiatowe składać wnioski o przeniesienia w innym terminie, uzasadniając należycie te wnioski.

Przypominając okólnik Kuratorjum O. S. Lwowskiego z dnia 1 kwietnia 1928 Nr. I. 11582/28 (Dz. Urz. K. O. S. Lw. Nr. 4 ex 1928) w sprawie podniesienia sprawności administracji w inspektoratach, proszę Panów Inspektorów przestrzegać ściśle zasady, żeby wszelkie wnioski rad szkolnych powiatowych były wszechstronnie naświetlane i szczegółowo uzasadniane,, a sprawozdania należycie udokumentowane z dołączeniem wykazu stanu służby i wykazu kwalifikacyjnego, względnie ich wyciągów. Przedkładając zaś przy sprawozdaniach i wnioskach prośby nauczycieli o przeniesienie na jakieś wolne stanowisko nauczycielskie w powiecie, proszę w danym razie przedkładać równocześnie prośby wszystkich kompetentów o to stanowisko.

W wypadkach, gdy idzie o pozyskanie nauczyciela ze specjalnem przygotowaniem, wskazaną jest rzeczą ogłosić odpowiedni komunikat w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Lwowskiego.

P. o. Kuratora Okręgu Szkolnego: *St. Świderski.* wr.

14.

Egzamin uproszczony i niekwalifikowani nauczyciele w szkołach średnich.

Rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 15 lutego 1932 r. Nr. II. S. 207/32.

Nr. II. 1949/32. W związku z postanowieniami ustawy z dnia 5 listopada 1931 r.[1]), zmieniającej ustawę z dnia 26 września 1922 r. o kwalifi-

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 8.

kacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich (Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 823) Ministerstwo zarządza co następuje:

Co do egzaminu uproszczonego. Odbywać się będzie on nadal przed wszystkiemi komisjami egzaminacyjnemi, przed któremi odbywał się do końca czerwca 1931 r.

Nauczyciele, którzy odpowiadają warunkom art. 7 ustawy z dnia 26 września 1922 r., a dotychczas wogóle nie zgłaszali się do egzaminu uproszczonego, jeśli chcą skorzystać z możności uzyskania kwalifikacyj przez zdanie egzaminu uproszczonego, winni możliwie rychło, nie zwlekając, zgłosić się drogą służbową do tego egzaminu, wskazując zarazem komisję egzaminacyjną.

Nauczyciele dopuszczeni do egzaminu uproszczonego, którzy nie przystąpili do niego, lub nie zdali go, mogą prosić właściwą komisję, t. j. tę, przed którą zostali dopuszczeni, o ponowne wyznaczenie terminu egzaminu. Chociaż egzamin uproszczony będzie odbywał się do końca roku szkolnego 1932/33, nie należy zwlekać z przystępowaniem do niego, a to celem uniknięcia masowego zgłaszania się w ostatniej sesj.i

O powyższem Kuratorja powiadomią jak najrychlej zainteresowane nauczycielstwo w podległych szkołach.

Co do niekwalifikowanych nauczycieli. Ministerstwo upoważnia Kuratorja do korzystania we własnym zakresie działania z postanowień p. 2, art. 1. ustawy z dnia 5 listopada 1931 r. odnośnie do zatrudnienia niekwalifikowanych nauczycieli na podstawie art. 12 ustawy z dnia 26 września 1922 r., stosując te postanowienia indywidualnie w wypadkach, gdy tych nauczycieli nie można zastąpić nauczycielami kwalifikowanymi.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

15.

Opłata za egzamin eksternów z kursu sześciu klas gimnazjum.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 22 z dnia 15 lutego 1932 r. (II. S. 22080/31).

Nr. O. 359/32. Wobec zapytania jednego z kuratorjów okręgów szkolnych, czy okólnik Ministerstwa z dnia 22 września 1924 r. Nr. II. 9944/24 [1]) w sprawie opłat za egzamin eksternów z sześciu klas gimnazjalnych jest jeszcze obowiązujący, oraz jaką taksę należy pobierać za egzamin uzupełniający w zakresie sześciu klas gimnazjalnych, Ministerstwo wyjaśnia, że wymieniony okólnik obowiązuje nadal. Za egzamin uzupełniający z kursu sześciu klas gimnazjalnych (np. z języka polskiego, łacińskiego, z historji i geografji Polski i t. p.) należy pobierać 10 (dziesięć) złotych.

Za Dyrektora Depart.: *Dr. Michał Mendys.* wr. Nacz. Wydziału.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1924 r., str. 301.

16.

Egzaminy czeladnicze.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 18 z dnia 29 stycznia 1932 r. (III. RP. 6670/31).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że absolwenci szkół rzemieślniczo-przemysłowych, którzy do dnia wejścia w życie rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 roku o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) nie uzyskali tytułu czeladnka, a obecnie otrzymać go pragną, muszą zdać egzamin na czeladnika przed komisją egzaminacyjną, utworzoną przy państwowej lub przez Państwo uznanej szkole rzemieślniczo-przemysłowej, zgodnie z postanowieniami art. 156 cytowanego wyżej rozporządzenia [1]).

Za Dyrektora Depart.: *G. Hensel.* wr. p. o. Nacz. Wydziału.

Organizacja szkół.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dn. 8 lutego 1932 r. Nr. III. 413/32 p. Zofji Gluzińskiej i Marji Kwolkowej we Lwowie na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Marszałka Piłsudskiego Nr. domu 14, prywatnych kursów pod nazwą: Kursy Języków Obcych „Ecole Reforme“ Z. Gluzińskiej i M. Kwolkowej we Lwowie;

2) rozporządzeniem z dnia 22 lutego 1932 r. Nr. III. 711/32 p. Jakóbowi Gelbergowi w Żółkwi (ul. Piłsudskiego 56) na otwarcie i prowadzenie w Żółkwi, w lokalu „Gwiazdy“, prywatnych kursów pod nazwa: Kurs Handlowy Jakóba Gelberga w Żółkwi;

3) rozporządzeniem z dnia 3 marca 1932 r. Nr. III. 800/32 Związkowi Zawodowych Pracowników Fryzjerskich we Lwowie (Rynek 14) na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, Rynek Nr. domu 14, prywatnych kursów fryzjerskich pod nazwą: Kursy Fryzjerskie Związku Zawodowych Pracowników Fryzjerskich we Lwowie;

4) rozporządzeniem z dnia 3 marca 1932 r. Nr. III. 831/32 p. Pawłowi Janikowi, mistrzowi krawieckiemu w Stanisławowie, na otwarcie i prowadzenie w Stanisławowie, przy ulicy Szujskiego Nr. domu 8, prywatnych kursów kroju męskiego i damskiego dla zawodowców pod nazwą: Prywatny Kurs Kroju Pawła Janika, mistrza krawieckiego w Stanisławowie.

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 508.

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządzeniem z dnia 23-go lutego 1932 Nr. BP. 1579/32 zamianował **p. dra Jana Weryńskiego,** referendarza w VII stopniu służbowym w Lwowskim Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie, radcą w Kuratorjum Okręgu Szkolnego we Lwowie.

P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządzeniem z dnia 23-go lutego 1932 Nr. BP. 3205/32 poruczył **p. dr. Janowi Weryńskiemu,** radcy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie, pełnienie obowiązków naczelnika Biura Personalnego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie.

Inspektoraty.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 21-go stycznia 1932 r. Nr. BP. 566/32 przeniósł **p. Bolesława Pollo,** inspektora szkolnego w Rudkach, w stan spoczynku.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Andruchowicz Tadeusz, kierownikiem 7-klasowej szkoły męskiej im. B. Zimorowicza we Lwowie.

Blatkiewicz Tadeusz, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Brzezinie (Żydaczów). Blumska Stefanja, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Podlipcach (Złoczów). Butkowski Jan, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Glinnej (Lwów). Brück Kazimierz, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Żurawnie (Żydaczów).

Grzegorzak Adam, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Wylewie (Jarosław).

Hefkaluk Bronisław, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Komarnikach (Turka).

Jędrzejowski Jan, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Krasnem (Rzeszów).

Kilarski Jan, kierownikiem 5-klasowej szkoły im. St. Staszica w Jarosławiu. Kubasówna Stefanja, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Sierakościach (Przemyśl). Kubicki Józef, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Baligrodzie (Lesko).

Mikołajewski Mieczysław, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Zabłotowcach (Żydaczów). Münz Władysław, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Mościskach.

Nabywaniec Ludwika, kierowniczką 4-klasowej szkoły w Hyżnem (Rzeszów).

Postołowski Włodzimierz, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Pawełczu (Stanisławów).

Rudolf Kazimierz, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Przewrotnem (Rzeszów).

Walichiewicz Franciszek, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Dawidowie (Lwów). Wojnarowicz Bolesław, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Orzechowcach (Przemyśl).

Przeniesieni: Adamcio Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Zimorowicza Nr. 26 we Lwowie, do 6-cio klasowej szkoły miesz. Nr. 48 we Lwowie. Alsowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Kosowie, do 2-klasowej szkoły w Starym Kosowie (Kosów). Andryszczakowa Jadwiga, nauczycielka 5-kl. szkoły w Biskowicach (Sambor), do 7-klasowej szkoły im. E. Orzeszkowej w Samborze. Andrzejowska Kazimiera, nauczycielka 2-kl. szkoły w Pakoszówce (Sanok), do 2-kl. szkoły w Winniczkach (Lwów).

Badluk Michał, nauczyciel 7-kl. szkoły miesz. im. Szaszkiewicza Nr. 42 we Lwowie, do 7-kl. szkoły męskiej im. Sienkiewicza Nr. 12 we Lwowie. Barabasz Jan, kierownik 4-kl. szkoły w Chodaczkowie Małym (Tarnopol), do 4-kl. szkoły w Horoszowej (Borszczów). Bartkiewiczowa Michalina, kierowniczka 2-kl. szkoły w Trzciańcu (Mościska), do 7-kl. szkoły w Żurawicy (Przemyśl). Berdakówna Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej im. ks. Konarskiego we Lwowie, do 7-kl. szkoły żeńskiej im. Konopnickiej we Lwowie. Blusowa Stanisława, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. św. Marcina we Lwowie, do 7-kl. szkoły męskiej im. św. Zofji we Lwowie. Borowska Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. Sobieskiego we Lwowie, do 7-kl. szkoły żeńskiej im. Sienkiewicza we Lwowie.

Ekiertówna Apolonja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Antoniego Nr. 2 we Lwowie, do 7-kl. szkoły mieszanej im. św. Kazimierza Nr. 47 we Lwowie.

Fedynyszynowa z Hryńków Paraskewja, nauczycielka 2-kl. szkoły w Niwicach (Radziechów), do 1-kl. szkoły w Kustyniu (Radziechów). Fentowa Zofja, nauczycielka 7-kl. szkoły miesz. Nr. 49 we Lwowie, do 7-kl. szkoły mieszanej Nr. 50 we Lwowie. Fokowa Eleonora, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Żółkiewskiego Nr. 38 we Lwowie, do 7-kl. szkoły żeńskiej im. ks. Kordeckiego Nr. 24 we Lwowie. Furowiczowa Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej im. św. Antoniego we Lwowie, do 7-kl. szkoły męskiej im. św. Marcina we Lwowie.

Glińska Helena, nauczycielka szkoły męskiej w Żółkwi, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Reginy Żółkiewskiej w Żółkwi. Grabowska Zofja, nauczycielka 5-kl. szkoły w Iwanowcach (Kołomyja), do 7-kl. szkoły w Suszycy Rykowej (Stary Sambor). Graffowa Wanda, nauczycielka 3-kl. szkoły w Obroszynie (Gródek Jagielloński), do 7-kl. szkoły w Janowie (Gródek Jagielloński). Grudzieńska Zofja, nauczycielka 7-kl. szkoły mieszanej Nr. 47 im. św. Kazimierza we Lwowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. ks. Kordeckiego Nr. 24 we Lwowie. Gürtlerowa Antonina, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. św. Jadwigi w Rzeszowie, do 7-kl. szkoły im. Duchińskiej w Rzeszowie.

Horakówna Janina, nauczycielka szkoły w Chodorówce Nowej (Sokółka), do 7-kl. szkoły żeńskiej w Bóbrce.

Isański Antoni, kierownik 4-kl. szkoły w Strzałkowicach (Sambor), do 2-kl. szkoły w Susułowie (Rudki).

Jackowski Dionizy, nauczyciel 2-kl. szkoły miesz. Nr. 41 we Lwowie, do 7-kl. szkoły męskiej im. Piramowicza Nr. 11 we Lwowie.

Karasińska Józefa, nauczycielka 7-kl. szkoły mieszanej im. Kr. Jagiełły Nr. 45 we Lwowie, do 7-kl. szkoły mieszanej im. św. Kazimierza Nr. 47 we Lwowie. Kisterówna Marja, nauczycielka 3-kl. szkoły w Ponikowicy (Brody), do 2-kl. szkoły w Piaskach (Brody). Knobloch Adolf, nauczyciel 5-kl. szkoły w Mokrotynie Wsi (Żółkiew), do 4-kl. szkoły w Lubelli (Żółkiew). Kogutowa Władysława, nauczycielka 5-kl. szkoły w Podhorcach (Rudki), do 7-kl. szkoły w Lubieniu Wielkim (Gródek Jagielloński). Konaszewska Marja, nauczycielka 1-kl. szkoły w Niechobrzu (Rzeszów), do 3-kl. szkoły w Trzebowisku (Rzeszów). Kotowska Helena, nauczycielka 2-kl. szkoły w Czernicy (Brody), do 7-kl. szkoły w Podkamieniu (Brody). Kwaśniewska Bronisława, nauczycielka 1-kl. szkoły w Bałuczynie (Złoczów), do 7-kl. szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Złoczowie. Kwiatkowski Stanisław, nauczyciel 7-kl. szkoły w Żurawicy (Przemyśl), do 3-kl. szkoły w Trzciańcu (Mościska).

Maciszewska Helena, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. Isakowicza Nr. 21 we Lwowie, do 6-klasowej szkoły mieszanej Nr. 48 we Lwowie (Sygniówka). Metlakówna Stefanja nauczycielka 1-kl. szkoły w Dobrowlanach (Stanisławów), do 3-kl. szkoły w Bednarowie (Stanisławów). Ks. Miahkij Juljan, nauczyciel religji gr. kat. szkoły im. st. Kostki w Przemyślu, do 7-kl. szkoły im. Szaszkiewicza w Przemyślu. Mościnska Marja, nauczycielka 2-kl. szkoły mieszanej Nr. 44 we Lwowie, do 7-kl. szkoły mieszanej im. Kr. Jagiełły Nr. 45 we Lwowie.

Onyszczuk Zofja, nauczycielka 4-kl. szkoły w Horocholinie (Bohorodczany), do 3-kl. szkoły w Rakowcu (Bohorodczany).

Padochówna Jarosława, nauczycielka 5-kl. szkoły w Mokrotynie Wsi (Żółkiew), do 4-kl. szkoły w Lubelli (Żółkiew). Pecko Emil, kierownik 3-kl. szkoły w Woli Zgłobieńskiej (Rzeszów), do 7-kl. szkoły im. Jachowicza w Rzeszowie. Pohorecka Adela, nauczycielka 1-kl. szkoły w Hanaczówce (Przemyślany), do 1-kl. szkoły w Woli Bliższej (Łańcut).

Sabatowska Janina, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej im. Staszica we Lwowie, do 7-kl. szkoły żeńskiej im. Orzeszkowej we Lwowie. Szmidówna Domicela, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. św. Zofji we Lwowie, do 7-kl. szkoły żeńskiej im. Kl. Tańskiej we Lwowie. Sieniawska Władysława, nauczycielka 7-kl. szkoły w Baryszu (Buczacz), do 4-kl. szkoły w Jazłowcu (Buczacz). Szumilakowa Janina, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej w Lesznie, do 5-kl. szkoły w Wietlinie (Jarosław).

Turkówna Mieczysława, nauczycielka 2-kl. szkoły w Mechowcu (Kolbuszowa), do 4-kl. szkoły w Weryni (Kolbuszowa).

Weiss Jan Teodor, nauczyciel 7-kl. szkoły im. Jachowicza w Rzeszowie, do 7-kl. szkoły w Nadwórnej. Womaczkowa Stanisława, nauczycielka 7-kl. szkoły im. Szaszkiewicza w Przemyślu, do 7-kl. szkoły męskiej im. Konarskiego w Przemyślu.

Żurawska Helena, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej im. św. Zofji Nr. 16 we Lwowie, do 7-kl. szkoły żeńskiej im. Konopnickiej Nr. 23 we Lwowie.

Przeniesieni w stan pozasłużbowy: Matlakowa Władysława, nauczycielka 1-kl. szkoły w Kręciłowie (Skałat).

Spensjonowani: Antoniuk Paweł, kierownik 2-kl. szkoły w Krasiejowie (Buczacz).

Bartkowska Helena, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej w Przemyślanach. Batiuk Sylwester, kierownik 3-kl. szkoły w Stryhańcach (Tłumacz). cach (Tłumacz). Boraczkowska Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły Nr. 50 Boraczkowska Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły Nr. 50 we Lwowie (Zniesienie).

Capi Paulina, kierowniczka 7-kl. szkoły żeńskiej w Ottynji (Tłumacz). Chmura Maksymiljan, kierownik 4-kl. szkoły w Sarzynie (Łańcut).

Derkacz Jan, kierownik 2-kl. szkoły w Dąbrowicy (Gródek Jagiell.). Domazarowa Eleonora, nauczycielka 7-kl. szkoły w Lubieniu Wielkim (Gródek Jagielloński). Dozorski Mikołaj, kierownik 3-kl. szkoły w Pójle (Kałusz). Dubowa Tekla, nauczycielka 5-kl. szkoły w Wietlinie (Jarosław).

Gallówna Władysława, nauczycielka 7-kl. szkoły żeń. w Przeworsku. Gąsiorowska Jadwiga, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej w Starym Samborze.

Hayderowa Zofja, nauczycielka 1-kl. szkoły w Chłopiatynie (Sokal). Hojakowa Marja, nauczycielka 2-kl. szkoły w Poturzycy (Sokal).

Kahl Juljan, kierownik 3-kl. szkoły w Kuryłówce (Łańcut). Karwowska Filipowa, nauczycielka 6-kl. szkoły Nr. 48 we Lwowie (Sygniówka). Knoblochowa Ludwika, nauczycielka 7-kl. szkoły im. Ostrogskiej w Jarosławiu. Kogut Jan, nauczyciel 6-kl. szkoły w Kamieniu (Nisko). Kotełko Dymitr, nauczyciel 7-kl. szkoły w Starym Samborze. Kowalczukowa Helena, nauczycielka 3-kl. szkoły w Rzeczyczanach (Gródek Jagiell.). Kuryluk Stefan, kierownik 3-kl. szkoły w Widynowie (Śniatyn). Kusznirowa Pelagja, nauczycielka 2-kl. szkoły w Płotyczy (Brzeżany).

Lubowicz Helena, nauczycielka 4-kl. szkoły w Dolinianach (Rohatyn)

Łuczenko Bazyli, kierownik 2-kl. szkoły w Cisowej (Dolina).

Małaszczuk Jan, kierownik 3-kl. szkoły w Sorokach (Kołomyja). Mencińska Anna, nauczycielka 1-kl. szkoły w Pleszowicach (Przemyśl).

Nazar Anna, nauczycielka 1-kl. szkoły w Czyżowie (Złoczów).

Ościak Franciszek, kierownik 3-kl. szkoły w Spasowie (Sokal).

Panesch Franciszek, nauczyciel 7-kl. szkoły w Jaworowie. Pastiwnyczowa Antonina, nauczycielka 2-kl. szkoły w Sławentynie. Pepłowska Bronisława, nauczycielka 7-kl. szkoły żeń. im. M. Reja we Lwowie. Piwowarska Leokadja, nauczycielka 4-kl. szkoły w Jazłowcu (Buczacz). Pocałuniówna Aniela, nauczycielka 1-kl. szkoły w Wereszycy (Gródek Jagiell.). Pudełkowa Stanisława, nauczycielka 1-kl. szkoły w Łukawicy (Lesko).

Rolska Filipina, nauczycielka 7-kl. szkoły im. A. Mickiewicza w Złoczowie. Romanówna Katarzyna, nauczycielka 4-kl. szkoły w Wilczej Woli (Kolbuszowa). Rutka Eugenjusz, kierownik 4-kl. szkoły w Kozówce (Tarnopol). Rzeczycka Jadwiga, nauczycielka 2-kl. szkoły w Tomaszowcach Średnich (Kałusz).

Sandurska Helena, nauczycielka 7-kl. szkoły w Wojniłowie (Kałusz). Sandurski Jan, nauczyciel 7-kl. szkoły w Kałuszu. Sękowski Bronisław, kierownik 3-kl. szkoły w Studziance (Kałusz). Skrzepij Marjan, kierownik 3-kl. szkoły w Niżborgu Nowym (Kopyczyńce).

Terlecka Janina, kierowniczka 2-kl. szkoły w Skowiatynie (Borszczów).

Wiśniewska Aurela, nauczycielka 7-kl. szkoły żeń. w Skałacie. Womplowa Antonina, nauczycielka 3-kl. szkoły w Chotyńcu (Jaworów). Woronowa Zofja, nauczycielka 7-kl. szkoły w Ulanowie (Nisko). Wójcik Józef, nauczyciel 1-kl. szkoły w Rzeszowie.

Zrogowska Józefa, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej w Borysławiu (Drohobycz).

Zmarli: Ciechowiczówna Józefa, nauczycielka 7-kl. szkoły w Sądowej Wiszni, powiatu mościskiego, zmarła dnia 4-lutego 1932 r. w 43 roku życia, 22 roku służby nauczycielskiej.

Stefan Fedoryczka, nauczyciel 7-kl. szkoły w Nahujowicach (Drohobycz) zmarł dnia 30-go listopada 1931 r. w 31 roku życia, a 8 roku służby nauczycielskiej.

Kasprzykówna Józefa, kierowniczka 7-kl. szkoły żeń. im. Orzeszkowej w Drohobyczu zmarła dnia 91go lutego 1932 r. w 42 roku życia, a w 25 roku służby nauczycielskiej.

Przestalska Helena, kierowniczka 3-kl. szkoły w Psarach (Rohatyn), zmarła dnia 28-go stycznia 1932 r. w 50 roku życia, a w 29 roku służby nauczycielskiej.

Żelechowska Zofja, nauczycielka 2-kl. szkoły w Ruskiej Wsi (Przemyśl), zmarła dnia 3-go lutego 1932 w 44 roku życia, a w 16 roku służby nauczycielskiej.

Oświata Pozaszkolna.

P. Kurator O. S. Lw. powierzył czynności instruktora oświaty pozaszkolnej na okres od dnia 1-go września 1931 r. do 31 sierpnia 1932 r.:

1) rozporządzeniem z dnia 5-go marca 1932 r. Nr. I. 7633/31 p. Knotzowi Józefowi, nauczycielowi 7-klasowej szkoły w Jarosławiu, z siedzibą w Radzie Szkolnej Powiatowej w Przemyślu;

2) rozporządzeniem z dnia 5-go marca 1932 r. Nr. I. 7682/31 p. Wierońskiemu Tadeuszowi, nauczycielowi szkoły w Żółkwi, z siedzibą w Radzie Szkolnej Miejskiej we Lwowie.

Seminarja nauczycielskie.

Spensjonowni: Maryniak Jan, profesor seminarjum naucz. męskiego im. Marszałka J. Piłsudskiego w Samborze.

Szkoły średnie ogólno - kształcące.

Mianowani: Janczyszyn Władysław, nauczycielem gimnazjum w Brzeżanach.

Kopyta Stanisław, nauczycielem gimnazjum w Rohatynie.

Papiermann Mojżesz, nauczycielem gimnazjum II. w Jarosławiu.

Schmuck Adam, nauczycielem gimnazjum im. Kr. Kazimierza Jagiellończyka w Kołomyi. Smoleniówna Jadwiga, nauczycielką gimnazjum im. M. Kopernika we Włodzimierzu.

Wianecki Henryk, nauczycielem gimnazjum w Sanoku.

Przeniesieni: Dr. Konfer Oskar, nauczyciel gimnazjum w Brodach, do gimnazjum w Złoczowie.

Smolka Franciszek, profesor gimnazjum VII. we Lwowie, do gimnazjum VI. im. St. Staszica we Lwowie.

Przydzieleni: Kormand Maksymiljan, nauczyciel 7-kl. szkoły w Kołomyi, do gimnazjum z r. j. n. w Kołomyi.

Spensjonowani: P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 9-go października 1931 r. Nr. BP. 7044/31 przeniósł p. **Jana Matłachowskiego** dyrektora gimnazjum w Drohobyczu, w stan spoczynku.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 21-go października 1931 r. Nr. BP. 2214/31 przeniósł p. dr. **Włodzimierza Lenkiewicza**, dyrektora II. gimnazjum w Tarnopolu, w stan spoczynku.

Bałakim Michał, profesor gimnazjum z r. j. n. we Lwowie.

Dr. Drak Juljusz, lekarz szkolny gimnazjum VI. we Lwowie. Dudek Stanisław, profesor gimnazjum w Brzozowie.

Gliński Władysław Zygmunt, nauczyciel gimnazjum w Łańcucie. Golczewski Kajetan, profesor VII. gimnazjum we Lwowie. Dr. Górecki Jerzy, nauczyciel gimnazjum w Brzozowie. Grodecki Bolesław, nauczyciel I. gimnazjum we Lwowie.

Dr. Hibl Władysław, lekarz szkolny II. gimnazjum w Przemyślu. Husak Włodzimierz, profesor gimnazjum w Brzeżanach.

Klimek Andrzej, profesor gimnazjum III. w Tarnopolu. Dr. Kochanowski Juljan, nauczyciel XI. gimnazjum we Lwowie. Kostecki Włodzimierz, nauczyciel gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie.

Lebiszczak Józef, profesor I. gimnazjum w Stryju.

Dr. Matfus Izrael, profesor gimnazjum II. w Stryju. Dr. Mond Paweł, pozostający w stanie nieczynnym profesor I. gimnazjum w Samborze. Müller Feiwel, nauczyciel gimnazjum III. w Tarnopolu.

Nagórzański Franciszek, profesor gimnazjum VI. we Lwowie.

Pażucha Józef, nauczyciel II. gimnazjum we Lwowie. Polek Mikołaj, profesor filji gimnazjum z r. j. n. we Lwowie. Posacki Michał, profesor gimnazjum z r. j. n. we Lwowie.

Rec Józef, nauczyciel gimnazjum w Sokalu. Rogus Stanisław, profesor gimnazjum XII. we Lwowie.

Sochacka Janina, nauczycielka II. gimnazjum we Lwowie. Steczko Józef, profesor II. gimnazjum w Jarosławiu. Szczerbowski Franciszek, profesor II. gimnazjum w Stryju. Szpakowski Jan, nauczyciel gimnazjum w Buczaczu. Szpakowski Michał, profesor XI. gimnazjum we Lwowie. Szujski Władysław, profesor gimnazjum III. we Lwowie. Szumski Emil, nauczyciel gimnazjum VIII. we Lwowie.

Tuna Józef, profesor I. gimnazjum w Stryju.

Waligóra Michał, profesor I. gimnazjum w Samborze. Wierzbicki Jarosław, profesor filji gimnazjum z r. j. n. we Lwowie. Witoszyński Jarosław, nauczyciel gimnazjum z r. j. n. we Lwowie.

Ks. Żabrzeski Władysław Jan, nauczyciel gimnazjum w Czortkowie. Zucker Eljasz, profesor gimnazjum w Sokalu.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 12-go lutego 1932 r. Nr. BP. 724/32 zamianował p. inż. **Jana Pawła Kunstmana,** dyrektora Państ. Szkoły Sukienniczej w Rakszawie, dyrektorem Państ. Szkoły Włókienniczej w Łodzi.

Zamianowani: Chimiak Roman, instruktorem Państ. Szkoły Technicznej we Lwowie.

Spensjonowani: Gliński Ludwik, instruktor Państ. Szkoły Ślusarstwa Maszynowego w Tarnopolu.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Drohobycz	Drohobycz	7 kl.	żeńska	im. Orzeszkowej	polski	—	—	Wymagany egz. wydział. lub w. k. n.
1	Gródek Jagiell.	Dąbrowica	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	2 ubik.	96 a	
2	„	Dobrzany	2 „	„	—	„	3 „	—	
1	Kałusz	Pójło	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	
2	„	Studzianka	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	
3	„	Bołochów	2 „	„	—	„	3 „	2 mg	
4	„	Dołpotów	2 „	„	—	ruski	3 „	1¼ mg	
1	Kołomyja	Soroki	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	73 a 96 m^2	
1	Kosów	Tudiów	3 „	„	—	ruski	4 „	—	
1	Krosno	Świekowa Polska	2 „	„	—	polski	3 „	2 mg	Konkurs 2-gi
1	Łańcut	Grodzisko Dolne	7 „	„	—	„	3 „	—	
2	„	Sarzyna	5 „	„	—	„	3 „	1 ha 12 a	
3	„	Kuryłówka	4 „	„	—	„	3 „	2 mg	
1	Sambor	Babina	5 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 „	Pierwszeństwo mają kandyd. z W. K. N.
2	„	Czyszki	3 „	„	—	polski	3 „	2 „	
3	„	Hordynia	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 „	
4	„	Humieniec	2 „	„	—	ruski	3 „	2 „	
5	„	Maksymomowice	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 „	
6	„	Pianowice	2 „	„	—	ruski	—	1 mg	
7	„	Rakowa	3 „	„	—	pol.-r.	3 ubik.	2 „	
8	„	Rajtarowice	3 „	„	—	„	3 „	2 „	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
9	Sambor	Rogóżno	3 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	2 ubik.	1 mg	
1	Śniatyn	Kniaże	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	Konkurs ponowny
2	„	Zawale	3 „	„	—	„	3 „	1½ mg	
1	Stryj	Dobrzany	3 „	„	—	„	3 „	71 a	
2	„	Dołhe	2 „	„	—	„	3 „	84 a 66 m²	
3	„	Dzieduszyce Wielkie	5 „	„	—	ruski	3 „	0,24ha	Konkurs 4-y
4	„	Kawsko	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	37.7 a	
5	„	Korczunek	2 „	„	—	polski	2 „	1 ha 375 m²	
6	„	Łukawica Wyżna	2 „	„	—	ruski	3 „	800 m²	Konkurs 2-gi
7	„	Siemiginów	3 „	„	—	pol.-r.	—	1 mg	
8	„	Stryj	7 „	żeńska	im. św. Elżbiety	polski	—	15a 88m²	Pierwszeństwo z egz. wydz. lub w. k. n.
9	„	Wownia	2 „	koeduk.	—	ruski	3 ubik.	1 ha	
10	„	Zapłatyn ad Stryj	2 „	„	—	polski	3 ubik.	19 a	
1	Tarnopol	Bucniow	4 „	„	—	„	—	2 mg	Konkurs 2-gi

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca maja 1932 r.

Termin konkursu na stanowiska kierowników szkół w pow. bobreckim.

Termin wnoszenia podań o stanowiska kierowników szkół w powiecie bobreckim, objęte konkursem ogłoszonym w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 1 z 1932 r. str. 21, odracza się do końca maja 1932 r.

Konkurs na stanowiska nauczycieli podwładnych.

W powiecie kałuskim:

Posada nauczyciela w 7-klasowej szkole męskiej w Kałuszu.

Pierwszeństwo będą mieli nauczyciele z wyższym kursem nauczycielskim z grupy przyrodniczo-geograficznej.

W powiecie samborskim:

Posady nauczycieli w 1-klasowej szkole w 1) Kowenicach, 2) Łukawicy, 3) Olszaniku, 4) Olszaniku Kolonji, 5) Zadach.

W Kowenicach jest język wykładowy ruski, mieszkanie złożone z 3 ubikacyj i 1 morg pola.

W Łukawicy jest język wykładowy polsko-ruski, mieszkanie złożone z 2 ubikacyj i 2 mg pola.

W Olszaniku jest język wykładowy polski, mieszkanie złożone z 2 ubikacyj i 2 mg gruntu.

W Olszaniku Kolonji jest język wykładowy polski, mieszkanie złożone z 3 ubikacyj i 1 mg gruntu.

W Zadach jest język wykładowy polsko-ruski, mieszkanie złożone z 3 ubikacyj i 1 mg gruntu.

W powiecie jaworowskim:

W 7-kl. szkole pow. w Jaworowie będzie wolna od dnia 1 września 1932 r. posada dla nauczyciela z wyższym kursem nauczycielskim z grupy fizyko-matematycznej. Podania należy zaraz wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Jaworowie.

Ogłoszenia.

Propaganda przeciwalkoholowa.

Nr. O. 81/32. Podając do wiadomości, że Polska Liga Przeciwalkoholowa (Poznań, Aleja Marcinkowskiego 26) posiada bogaty zbiór wydawnictw z zakresu walki z alkoholizmem, Kuratorjum zaleca nabywanie tych wartościowych i tanich wydawnictw dla bibljotek uczniowskich i bibljotek gron nauczycielskich, dla których nadaje się specjalnie dziełko Ulbrichta — Niesiołowskich p. t. Szkoła a zagadnienie alkoholizmu, jako dające wskazówki i ułatwiające przeprowadzenie lekcyj i pogadanek na temat walki z alkoholizmem.

Nie mniej gorąco zaleca się nabywanie „Złotych Ksiąg“ (do nabycia w Centrali Złotych Ksiąg w Związku Nauczycieli Abstynentów w Poznaniu (Aleja Marcinkowskiego 26), które nadają się do wprowadzenia w abstynenckich organizacjach młodzieży.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Podziękowanie lekarzom szkolnym.

Nr. O. 288/32. Kuratorjum podaje do wiadomości, iż Pan Minister W. R. i O. P. pismem Nr. I. W. F. 7506/31 polecił wyrazić podziękowanie tym lekarzom szkolnym, którzy po przeniesieniu ich w stan nieczynny bezinteresownie pełnili obowiązki lekarzy szkolnych, nie chcąc narażać Skarbu Państwa na wydatki, związane z opłacaniem nowych sił kontraktowych, a zarazem pragnąc dać wyraz swej trosce o należytą opiekę higjeniczno-lekarską dla dziatwy i młodzieży szkolnej.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wylziału.

Kino objazdowe.

Nr. I. 4246/32. Kuratorjum przypomina, że Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 11 lutego 1929 Nr. I. Prez. 924/29 (Dz. Urz. Kur. O. S. L. Nr. 4 z r. 1929, str. 194) zabroniło urządzania przedstawień filmowych dla młodzieży szkolnej delegatom „Znicza", Zrzeszenia Ociemniałych Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej, p. Henrykowi Józefowi Witlinowi i Karolowi Seligmanowi.

Ponieważ rozporządzenie to nie zostało dotychczas odwołanem, zechcą przeto p. Inspektorzy Szkolni i Dyrekcje (Kierownictwa) szkół ściśle się do niego zastosować i delegatom tym odmawiać wszelkiej pomocy w urządzaniu przedstawień.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Wizytacja religji.

Kurja Biskupia obrz. łac. powierzyła ks. Janowi Drożdżowi, proboszczowi w Gawłuszowicach, wizytację nauki religji w szkołach w Baranowie i w Woli Baranowskiej, powiatu tarnobrzeskiego.

Wyroby szczotkarsko-koszykarskie Zjednoczenia Pracowników Niewidomych.

Nr. O. 230/32. Zjednoczenie Pracowników Niewidomych R. P., opierając się prawie wyłącznie na pracy swoich członków niewidomych, daje im środki do życia w drodze zatrudnienia w prowadzonych przez siebie warsztatach, roztacza opiekę moralną i materjalną, oraz ułatwia wyspecjalizowanie się w rzemiosłach dostępnych dla niewidomych i prowadzi wśród nich akcję kulturalno-oświatową.

Aby niewidomym zapewnić środki do życia własną ich pracą i uczynić w ten sposób pożytecznymi członkami społeczeństwa i nie obarczać Państwa ciężarem ich utrzymania, utworzone zostały przy Zjednoczeniu warsztaty: szczotkarski i koszykarsko-meblarski, w których zatrudnieni niewidomi wyrabiają szczotki różnego rodzaju, meble wiklinowe, koszyki biurowe oraz inne wyroby koszykarskie.

Warsztaty te nie są obliczone na zyski, lecz mają wyłącznie na celu zatrudnienie niewidomych.

Kuratorjum popiera akcję „Zjednoczenia" i zaleca PP. Dyrektorom i Inspektorom Szkolnym kierowanie w razie potrzeby zamówień na wyżej wymienione przedmioty do warsztatów szczotkarsko-koszykarskich przy Zjednoczeniu Pracowników Niewidomych Rzp. P. w Warszawie, Leszno Nr. 142/144.

P. o. Naczelnika Wydziału: *R. Koestlich*, wr.

Komisje kwalifikacyjne dla nauczycieli.

Nr. I. 40530/31. W związku ze zmianami organizacyjno-personalnemi, jakie zaszły w bieżącym roku szkolnym, uchylam rozporządzenie Kuratorjum z dnia 19 grudnia 1930 Nr. I. 32870/30, uzupełnione okólnikiem z dnia 23 stycznia b. r. Nr. I. 1199/31, w sprawie organizacji komisyj kwalifikacyjnych.

Natomiast na podstawie § 7 rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) do art. 22 i 155 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli powołuję dla istniejących w tutejszym okręgu szkolnym 5 działów wizytacyjnych szkolnictwa powszechnego 5 komisyj kwalifikacyjnych w następującym składzie:

I. Komisja (dla miasta Lwowa i dla powiatów Lwów i Kamionka Strumiłłowa):

1) p. Henryk Błażewski, p. o. okręgowego wizytatora szkół, 2) p. Stanisław Dworski, inspektor szkolny we Lwowie, 3) p. Eugenjusz Mandyczewski, inspektor szkolny w Kamionce Strumiłowej, 4) p. Mieczysław Opałek, kierownik szkoły we Lwowie, 5) p. Antoni Bereś, kierownik szkoły we Lwowie, 6) p. Bronisław Malik, kierownik szkoły w Krzywczycach (pow. Lwów), 7) p. Jadwiga Tokarzewska, kierowniczka szkoły w Busku (pow. Kamionka Strumiłłowa), 8) p. Helena Czaporowska, kierowniczka przedszkola przy szkole im. Orzeszkowej we Lwowie, 9) p. Wanda Soboltówna, p. o. kierowniczki Państw. Seminarjum Ochroniarskiego we Lwowie.

II. Komisja (dla powiatów: Borszczów, Brody, Buczacz, Brzeżany, Czortków, Kopyczyńce, Podhajce, Radziechów, Skałat, Tarnopol, Zbaraż, Zborów i Złoczów):

1) p. Stefan Halibej, okręgowy wizytator szkół, 2) p. Stanisław Błoński, inspektor szkolny w Tarnopolu, 3) p. Jan Inglot, inspektor szkolny w Czortkowie, 4) p. Ludwik Gałaczyński, kierownik szkoły w Brzeżanach, 5) p. Tomasz Bokłak, kierownik szkoły w Petlikowcach (pow. Buczacz), 6) p. Marja Ossowska, kierowniczka szkoły w Złoczowie, 7) p. Józef Iwaszkiewicz, kierownik szkoły w Zbarażu.

III. Komisja (dla powiatów: Bóbrka, Gródek Jagielloński, Drohobycz, Jaworów, Mościska, Przemyślany, Rawa Ruska, Rudki, Sambor, Sokal, Stary Sambor, Turka i Żółkiew):

1) p. Władysław Opala, okręgowy wizytator szkół, 2) p. Tadeusz Pachorek, inspektor szkolny w Przemyślanach, 3) p. Mateusz Melnarowicz, inspektor szkolny w Drohobyczu, 4) p. Stanisław Piliński, kierownik szkoły w Borysławiu (na Wolance), 5) p. Jan Kostrzębski, nauczyciel szkoły powsz. w Gródku Jagiellońskim, 6) p. Franciszek Jezuit, kierownik szkoły w Krosienku (pow. Przemyślany), 7) p. Jadwiga Ignatowicz, kierowniczka szkoły w Samborze.

IV. Komisja (dla powiatów: Brzozów, Dobromil, Jarosław, Kolbuszowa, Krosno, Lesko, Lubaczów, Łańcut, Nisko, Przemyśl, Przeworsk, Rzeszów, Sanok, Strzyżów i Tarnobrzeg):

1) p. Mieczysław Piątkowski, okręgowy wizytator szkół, 2) p. Karol Fischer, inspektor szkolny w Przemyślu, 3) p. Antoni Szemelowski, inspektor szkolny w Sanoku, 4) p. Bronisława Graffówna, nauczycielka szkoły powszechnej w Przeworsku, 5) p. Jan Kolanko, kierownik szkoły w Rzeszowie, 6) p. Józef Kubicki, kierownik szkoły w Baligrodzie (Lesko), 7) p. Eugenjusz Złotnicki, kierownik szkoły w Przemyślu.

V. Komisja (dla powiatów: Bohorodczany, Dolina, Horodenka, Kałusz, Kołomyja, Kosów, Nadwórna, Rohatyn, Skole, Stanisławów, Stryj, Śniatyn, Tłumacz i Żydaczów):

1) p. Czesław Zając, okręgowy wizytator szkół, 2) p. Wawrzyniec Furmankiewicz, inspektor szkolny w Stanisławowie, 3) p. Józef Hirsch, inspektor szkolny w Stryju, 4) p. Eleonora Gadzińska, kierowniczka szkoły w Stanisławowie, 5) p. Jakób Garbacki, kierownik szkoły w Stryju, 6) p. Tomasz Zadembski, nauczyciel szkoły powszechnej w Kołomyi. 7) p. Michał Białous, kierownik szkoły w Stanisławowie.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Komisje egzaminacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych.

I.

Nr. I. K. N. 6645/31. Na zasadzie § 2 Regulaminu przepisów o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (zarządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 14 grudnia 1928 r. Nr. I. 7702/28 Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1929, Nr. 1 poz. 3) ustanawiam na terenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego na okres czasu od 1 stycznia 1932 do końca grudnia 1934 r. 13 komisyj egzaminacyjnych i tyleż rejonów egzaminacyjnych, a mianowicie:

1) Komisję Egzaminacyjną w Brzeżanach z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Żeńskiem w Brzeżanach.
Rejon dla powiatów: Brzeżany, Podhajce, Przemyślany, Rohatyn.

2) Komisję Egzaminacyjną w Czortkowie z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Czortkowie.
Rejon dla powiatów: Borszczów, Buczacz, Czortków, Kopyczyńce.

3) Komisję Egzaminacyjną w Jaworowie z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Żeńskiem w Jaworowie.
Rejon dla powiatów: Jaworów, Lubaczów.

4) Komisję Egzaminacyjną w Kołomyi z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Żeńskiem w Kołomyi.
Rejon dla powiatów: Kołomyja, Kosów, Śniatyn.

5) Komisję Egzaminacyjną w Krośnie z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Krośnie.
Rejon dla powiatów: Brzozów, Krosno. Lesko, Sanok.

6) Komisję Egzaminacyjną we Lwowie z siedzibą w Państwowych Kursach Nauczycielskich we Lwowie.

Rejon dla powiatów: Bóbrka, Brody, Gródek Jagielloński, Lwów—miasto, Lwów—powiat, Żółkiew, Żydaczów.

7) Komisję Egzaminacyjną w Przemyślu z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Żeńskiem I. w Przemyślu.

Rejon dla powiatów: Dobromil, Jarosław, Mościska, Przemyśl, Przeworsk.

8) Komisję Egzaminacyjną w Rzeszowie z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Rzeszowie.

Rejon dla powiatów: Kolbuszowa, Łańcut, Rzeszów, Strzyżów, Nisko, Tarnobrzeg.

9) Komisję Egzaminacyjną w Samborze z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Samborze.

Rejon dla powiatów: Drohobycz, Rudki, Sambor, Stary Sambor, Turka n. Str., Stryj, Skole.

10) Komisję Egzaminacyjną w Sokalu z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Sokalu.

Rejon dla powiatów: Sokal, Rawa Ruska, Radziechów, Kamionka Strumiłowa.

11) Komisję Egzaminacyjną w Stanisławowie z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Stanisławowie.

Rejon dla powiatów: Bohorodczany, Dolina, Kałusz, Nadwórna, Stanisławów, Tłumacz.

12) Komisję Egzaminacyjną w Tarnopolu z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Tarnopolu.

Rejon dla powiatów: Skałat, Tarnopol, Trembowla, Zbaraż, Zborów, Złoczów.

13) Komisję Egzaminacyjną w Zaleszczykach z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Zaleszczykach.

Rejon dla powiatów: Horodenka, Zaleszczyki.

II.

Na podstawie § 3 przepisów o praktycznem egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, wydanych zarządzeniem Ministra W. R. i R. P. z dnia 14 grudnia 1928 r. Nr. I. 7702/28 (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. z r. 1929 Nr 1. poz. 3) podaję poniżej do wiadomości skład komisyj egzaminacyjnych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych, których zasięg działania ogłoszono powyżej.

I. Rejon egzaminacyjny Brzeżany.

Prezes: Olszewski Edward, dyrektor seminarjum żeńskiego w Brzeżanach.
Zast.: Beck Julian, inspektor szkolny w Brzeżanach. Gałaczyński Ludwik, kierownik szkoły powsz. w Brzeżanach.

Członkowie: Bożykowski Mikołaj, nauczyciel szkoły w Brzeżanach. Malis Zacharjasz, kierownik szkoły w Podhajcach, Nasielska Helena, kierowniczka szkoły w Brzeżanach. Szatkowski Franciszek, kierownik szkoły w Podhajcach. Tomczyk Karol, nauczyciel szkoły w Brzeżanach. Pawłowska Stanisława, nauczycielka szkoły w Brzeżanach. Rogowska Walerja, nauczycielka szkoły w Brzeżanach. Witka Józef, inspektor szkolny w Podhajcach. Ryżewski Eustachy, kierownik szkoły w Bohatkowicach (Podhajce). Szczerbińska Janina, naucz. szkoły ćwiczeń semin. w Brzeżanach. Żelaskówna Janina, naucz. szkoły ćwiczeń semin. w Brzeżanach. Engel Grzegorz, kierownik szkoły w Szumlanach (Podhajce). Makarewicz Stanisław, kierownik szkoły w Horożance (Podhajce). Cuprykówna Emilja, kier. szkoły w Podwysokiem-Demni (Brzeżany). Szadaj Józef, kierownik szkoły w Kotowie (Brzeżany). Bereźnicka Helena, naucz. seminarjum w Brzeżanach. Pachorek Tadeusz, insp. szkolny w Przemyślanach. Hawlicki Leon, kierownik szkoły w Glinianach (Przemyślany). Jezuit Franciszek, kierownik szkoły w Krosienku (Przemyślany). Kraus Stanisław, kierownik szkoły w Dunajowie (Przemyślany). Mazurówna Marja, kier. szkoły w Przemyślanach. Żaki Leopold, kier. szkoły w Świrzu (Przemyślany). Dzieduszko Karol, insp. szkolny w Rohatynie. Balawender Franciszek, kier. szkoły w Bukaczowcach (Rohatyn). Czernecki Józef, kier. szkoły w Bursztynie (Rohatyn). Salwicki Adam, naucz. szkoły w Rohatynie. Grochal Andrzej, kier. szkoły w Pomoniętach (Rohatyn). Suszyński Władysław, naucz. szkoły w Rohatynie. Dr. Bezuszko Włodzimierz, naucz. seminarjum w Brzeżanach.

II. Rejon egzaminacyjny Czortków.

Prezes: Werber Stanisław, dyrektor seminarjum w Czortkowie.
Zast. Inglot Jan, inspektor szkolny w Czortkowie. Dr. Kassian Józef, nauczyciel seminarjum w Czortkowie.

Członkowie: Antochów Mikołaj, kierownik szkoły w Białej (Czortków). Nowakowski Stanisław, kier. szkoły w Czortkowie. Halkiewicz Artur, naucz. szkoły w Czortkowie. Obertaniec Andrzej, naucz. szkoły w Czortkowie. Zajączkowska Walerja, kier. szkoły w Czortkowie. Skotnicki Wawrzyn, kier. szkoły w Czortkowie. Sojkowa Marja Ludwika, naucz. szkoły w Jagielnicy (Czortków). Krzyżanowski Stanisław, kier. szkoły w Ułaszkowcach (Czortków). Majewski Wincenty, kier. szkoły w Kozowej (Czortków). Późniak Tadeusz, inspektor szkolny w Buczaczu. Keffermüllerowa Marja, kier. szkoły w Buczaczu. Drozdowski Stanisław, kier. szkoły w Baryszu (Buczacz). Pogorzelska Franciszka, naucz. szkoły w Buczaczu. Bokłak Tomasz, kier. szkoły w Petlikowcach St. (Buczacz). Łukasiewicz Stanisław, kier. szkoły w Potoku Złotym (Buczacz). Lewicki Bronisław, kier. szkoły w Trybuchowcach (Buczacz). Hodoly Czesław, kier. szkoły w Uściu Zielonem (Buczacz). Michalik Karol, insp. szkolny w Borszczowie. Krzeczkowski Włodzimierz, kier. szkoły w Bilczu Złotym (Borszczów). Solecka Stefanja, naucz. szkoły w Borszczowie. Stelmach Józef, kier. szkoły w Borszczowie. Malicki Włodzimierz, naucz. szkoły w Borszczowie. Sołonynka Atanazy, kier. szkoły w Iwankowie (Borszczów).

Zaklika Stanisław, kier. szkoły w Mielnicy (Borszczów). Bednarski Marjan, kier. szkoły w Skale (Borszczów). Sahajdak Stefan, kier. szkoły w Zalesiu (Borszczów). Kościelny Jan, insp. szkolny w Kopyczyńcach. Langer Władysław, kierownik szkoły w Chorostkowie (Kopyczyńce). Kotowicz Franciszek, kier. szkoły w Husiatynie (Kopyczyńce). Józefczuk Stanisław, naucz. szkoły w Husiatynie (Kopyczyńce). Szeliga Witołd, kier. szkoły w Jabłonówce (Kopyczyńce). Dumanowski Włodzimierz, kier. szkoły w Kociubińcach (Kopyczyńce). Piśkiewicz Bronisława, kier. szkoły w Kopyczyńcach. Chlamtacz Karol, kier. szkoły w Suchostawach (Kopyczyńce). Towarnicki Jan, naucz. semin. w Czortkowie. Staszkiewicz Jan, kier. szkoły w Uhryniu (Czortków). Sojka Władysław, kier. szkoły w Jagielnicy (Czortków). Padlewski Jan, naucz. szkoły w Potoku Złotym (Buczacz). Żukowski Antoni, kier. szkoły w Koropcu (Buczacz).

III. Rejon egzaminacyjny Jaworów.

Prezes: Marja Hałaszyńska, przełożona państw. seminarjum w Jaworowie. Zast. Taras Ludwik, insp. szkolny w Jaworowie.

Członkowie: Tylawska Marja, kier. szkoły w Jaworowie. Panesz Franciszek, naucz. szkoły w Jaworowie. Śliwiński Filip, kier. szkoły w Jaworowie. Niebelczuk Katarzyna, naucz. szkoły w Jaworowie. Jasielski Karol, kier. szkoły w Jaworowie. Utzig Jakób, insp. szkolny w Lubaczowie. Furtek Józef, kier. szkolny w Oleszycach (Lubaczów). Ukraiński Eustachy, naucz. szkoły w Lubaczowie. Sobolska Aleksandra, naucz. szkoły w Lubaczowie. Stawnicza Aleksandra, naucz. semin. w Jaworowie. Zającówna Marja, naucz. semin. w Jaworowie.

IV. Rejon egzaminacyjny Kołomyja.

Prezes: Dr. Marja Krupińska, przełożona państw. seminarjum w Kołomyi.

Zast. Białowąs Antoni, insp. szkolny w Kołomyi. Ks. Dallinger Leopold, naucz. sem. ż. w Kołomyi.

Członkowie: Bednarski Bronisław, naucz. szkoły w Kosowie. Migocki Leopold, kierownik szkoły w Kutach (Kosów). Salwarowski Antoni, kier. szkoły w Kosowie Starym (Kosów). Wilgosiewicz Franciszek, kier. szkoły w Pistyniu (Kosów). Hordyńska Helena, naucz. szkoły w Kutach (Kosów). Nowosadowa Walerja, kier. szkoły w Kosowie. Stauferówna Józefa, kier. szkoły w Zabłotowie (Śniatyn). Tomaszewski Józef, kier. szkoły w Zabłotowie (Śniatyn). Aftarczuk Józef, kier. szkoły w Śniatynie. Krenzlowa Janina, kier. szkoły w Śniatynie. Tryszczyła Jan, kier. szkoły w Kołomyi. Zademski Franciszek, kier. szkoły w Kołomyi. Rękas Tadeusz, naucz. szkoły w Kołomyi. Niedzielski Markjan, kier. szkoły w Kołomyi. Sheybalówna Romana, kier. szkoły w Kołomyi. Kenner Aleksander, kier. szkoły w Kołomyi. Świtalski Władysław, kier. szkoły w Kołomyi. Dobrjański Leon, naucz. semin. w Kołomyi. Dr. Rychlicki Jan, naucz. semin. w Kołomyi. Schweitzerówna Jadwiga, naucz. szkoły ćwiczeń w Kołomyi. Skałowska Zofja, naucz. szkoły ćwiczeń w Kołomyi. Sokołowski Jan, naucz. semin. w Kołomyi. Wiśmierski Franciszek, naucz. semin. w Kołomyi. Girzejowski Józef, kier. szkoły w Gwoździcu (Kołomyja). Kossar Roman, kier. szkoły w Kluczowie Wielkim (Kołomyja). Nowosad Eustachy, inspektor szkolny w Kosowie. Stułkowski Hilary, inspektor szkolny w Śniatynie. Nowosadowa Walerja, kier. szkoły w Kosowie. Hordyński Juljan, kier. szkoły w Kutach (Kosów).

V. Rejon egzaminacyjny Krosno.

Prezes:

Zast. Urbański Wiktor, insp. szk. w Krośnie. Sożyński Rudolf, kier. sem. w Krośnie. Jabłoński Piotr, naucz. sem. w Krośnie.

Członkowie: Bąkowski Antoni, inspektor szkolny w Brzozowie. Scholz Karol, kier. szkoły w Brzozowie. Kranz Karol, kier. szkoły w Jasienicy (Brzozów). Wojnałówna Monika, kier. szkoły w Dynowie (Brzozów). Błaszczakówna Marja, naucz. szkoły w Brzozowie. Bednarski Antoni, kier. szkoły w Dukli (Krosno). Kozioł Andrzej, kier. szkoły w Korczynie (Krosno). Gonet Franciszek, naucz. szkoły w Krośnie. Kubit Jan, naucz. szkoły w Krośnie. Niedzielska Marja, kier. szkoły w Krośnie. Probulska Stanisława, naucz. szkoły w Krośnie. Wierdakówna Marja, naucz. szkoły w Krośnie. Kuliżanka Helena, naucz. szkoły w Krośnie. Stanek Walenty, kier. szkoły w Krościenku Niż. (Krosno). Jasiński Ludwik, inspektor szkolny w Lesku. Bischówna Helena, kier. szkoły w Lesku. Krechowicz Teofil, kier. szkoły w Lesku. Szemelowski Antoni, inspektor szkolny w Sanoku. Haduch Leon, kier. szkoły w Sanoku. Stelczykówna Kazimiera, naucz. szkoły w Sanoku. Małys Ludwik, kier. szkoły w Rymanowie. (Sanok). Wasylewiczówna Matylda, kier. szkoły w Sanoku. Sandecki Roman, naucz. szkoły w Sanoku. Kreowski Władysław, kier. szkoły w Sanoku. Ginter Wojciech, naucz. semin. w Krośnie. Gul Jan, naucz. sem. w Krośnie. Lenart Jan, naucz. sem. w Krośnie. Szafrański Andrzej, naucz. sem. w Krośnie. Zych Franciszek, naucz. sem. w Krośnie.

VI. Rejon egzaminacyjny Lwów.

Prezes: Artur Kopacz, dyrektor P. K. N.

Zast. Zimmermann Kazimierz, dyrektor Państw. Sem. Naucz. Męs. we Lwowie. Androchowicz Ambroży, dyrektor II. Państw. Sem. Naucz. Żeń. we Lwowie. Dworski Stanisław, inspektor szkolny we Lwowie. Jaworczykowski Zygmunt, naucz. sem. m. we Lwowie.

Członkowie: Kulczycki Michał, insp. szkolny we Lwowie (powiat). Czyżewicz Roman, kier. szkoły w Brzuchowicach (Lwów). Jarosz Kazimierz, kier. szkoły w Zimnej Wodzie (Lwów). Ozimkowa Marja, naucz. szkoły w Szczercu (Lwów). Unolt Edmund, insp. szkolny w Gródku Jag. Haas Bolesław, kier. szkoły w Janowie (Gródek). Zaleski Marcin, kier. szkoły w Gródku. Kostrzębski Jan, naucz. szkoły w Gródku. Drohomirecki Piotr, kier. szkoły w Obroszynie (Gródek). Ohly Jan, insp. szkolny w Bóbrce. Gromadzki Władysław, kierowiik szkoły w Bóbrce. Huczek Edward, naucz. szkoły w Chodorowie (Bóbrka). Diduszko Jan, naucz. szkoły w Mikołajowie (Bóbrka). Zieglerówna Józefa, naucz. szkoły w Chodorowie (Bóbrka). Bosaków Michał, kier. szkoły w Wodnikach (Bóbrka). Żychiewicz Marjan, insp. szkolny w Żółkwi. Wojtowicz Jan, kier. szkoły w Żółkwi. Madejska Stanisława, naucz. szkoły w Żółkwi. Łuczkiewiczówna Marja, kier. szkoły w Żółkwi. Adamowska Janina, naucz. szkoły w Mostach (Żółkiew). Ederówna Jadwiga, naucz. szkoły w Żółkwi. Wańczura Alojzy, zastępca insp. we Lwowie. Bereś Antoni, kierownik szkoły we Lwowie. Kopystyńska Stanisława, kierowniczka szkoły we Lwowie. Opałek Mieczysław, kierownik szkoły we Lwowie. Pańków Stefan, kierownik szkoły we Lwowie. Stankiewicz Józef, kierownik szkoły we Lwowie. Nowakowski Wła-

dysław, kierownik szkoły we Lwowie. Rzepecka Marja, nauczycielka szkoły we Lwowie. Prydówna Walerja, nauczycielka szkoły we Lwowie. Balicki Jan, nauczyciel szkoły we Lwowie. Romanica Stanisław, kierownik szkoły we Lwowie. Skalska Jadwiga, nauczycielka szkoły we Lwowie. Wysoczyńska Stefanja, kierowniczka szkoły we Lwowie. Hilkowa Emeryka, nauczycielka szkoły we Lwowie. Beń Bazyli, kier. szkoły we Lwowie. Nadalińska Kazimiera, kierowniczka szkoły we Lwowie. Arnoldowa Franciszka, naucz. szkoły ćwiczeń we Lwowie. Bałabanówna Marja, nauczycielka szkoły ćwiczeń we Lwowie. Dr. Budzianowski Władysław, nauczyciel gimnazjum we Lwowie. Dr. Czubaty Mikołaj, nauczyciel seminarjum we Lwowie. Grabowski Adam, nauczyciel szkoły ćwiczeń we Lwowie. Haluza Antoni, nauczyciel seminarjum we Lwowie. Janelli Walerja, nauczycielka P. K. N. we Lwowie. Dr. Kisielewski Konstanty, nauczyciel seminarjum we Lwowie. Kozietulski Czesław, nauczyciel P. K. N. we Lwowie. Krzakowska Marja, nauczycielka seminarjum we Lwowie. Lubczyński Józef, nauczyciel seminarjum we Lwowie. Mrycówna Olga, nauczycielka seminarjum we Lwowie. Reutówna Marja, kier. szk. pow. we Lwowie. Dr. Słowikowska Stanisława, nauczycielka szkoły we Lwowie. Dr. Stankiewicz Janina, nauczycielka sem. we Lwowie. Dr. Włodkówna Jadwiga, nauczycielka sem. we Lwowie. Wojcikówna Jadwiga, nauczycielka sem. we Lwowie. Cegielski Roman, naucz. sem. we Lwowie. Kwiatkowski Juljan, insp. szkolny w Żydaczowie. Kumiężanka Kazimiera, kier. szkoły w Żydaczowie. Neheba Stanisława, kier. szkoły w Rozdole (Żydaczów). Wajda Teodor, kier. szkoły w Mikołajowie n. Dn. (Żydaczów). Brück Kazimierz, kier. szkoły w Żurawnie (Żydaczów). Kubrycht Stanisław, kier. szkoły w Rudzie (Żydaczów). Skałenyj Teofil, naucz. szkoły w Żydaczowie. Bieniowski Stanisław, insp. szkolny w Brodach. Herman Grzegorz, naucz. szkoły w Starobrodach (Brody). Czajkówna Karolina, naucz. szk. powsz. w Brodach. Wittek Stefanja, kier. szk. powsz. w Brodach. Witwicki Leon, naucz. szk. powsz. w Brodach. Maryniak Michał, kier szkoły w Podkamieniu (Brody). Kuchciak Maciej, zast. insp. szk. we Lwowie.

VII. Rejon egzaminacyjny Przemyśl.

Prezes: Zaremba Emil, dyr. sem. w Przemyślu.

Zast. Fischer Karol, insp. szk. w Przemyślu. Melchertówna Janina, naucz. seminarjum w Przemyślu.

Członkowie: Mędrzycki Stanisław, inspektor szkolny w Dobromilu. Górnicki Jan, kier. szkoły w Nowem Mieście (Dobromil). Kusiak Grzegorz, kier. szkoły w Birczy (Dobromil). Silbert Jan, kier. szkoły w Dobromilu. Bem Mieczysław, insp. szkolny w Jarosławiu. Czyżewicz Marja, kier. szkoły w Jarosławiu. Jenke Walenty, kier. szkoły w Jarosławiu. Łączkowska Jadwiga, naucz. szkoły w Jarosławiu. Sierpniewska Marja, kier. szkoły w Jarosławiu. Smoczkiewicz Marja, naucz. szkoły w Jarosławiu. Wiśniak Józef, insp. szkolny w Mościskach. Andres Józef, kier. szkoły w Radochońcach (Mościska). Ciecierska Janina, naucz. szkoły w Sądowej Wiszni (Mościska). Głuszkiewicz Jan, kier. szkoły w Sądowej Wiszni (Mościska). Haszlakiewicz Stanisław, kier. szkoły w Mościskach. Dobrzańska Zofja, naucz. szkoły w Przemyślu. Ducheński Stefan, kier. szkoły w Przemyślu. Fedyk Leopold, kier. szkoły w Medyce (Przemyśl). Gładysz Stefan, kier. szkoły w Niżankowicach. (Przemyśl). Hałdys Michał, naucz. szkoły w Przemyślu. Hanulanka Zofia, kier. szkoły

w Przemyślu. Januszowa Michalina, naucz. szkoły w Przemyślu. Justówna Adela, kier. szkoły w Przemyślu. Malec Emil, kier. szkoły w Przemyślu. Nowosielska Wanda, kier. szkoły w Przemyślu. Prochazkówna Wanda, naucz. szkoły w Przemyślu. Złotnicki Eugenjusz, kier. szkoły w Przemyślu. Kiełtyczyna Ludwika, naucz. szk. ćw. w Przemyślu. Kirsch Marjan, naucz. sem. w Przemyślu. Kotysowa Helena, naucz. szk. ćw. w Przemyślu. Sykalina Honorata, naucz. szk. ćw. w Przemyślu. Ziemska Helena, naucz. sem. w Przemyślu. Żmurkówna Eugenja, naucz. sem. w Przemyślu. Ciećkiewicz Józef, kier. szk. w Markowej (Przeworsk). Topij Stanisław, naucz. szk. w Przeworsku. Mielnicka Łucja, naucz. szk. w Przeworsku. Sławińska Marja, kier. szk. w Przeworsku. Ulatowska Marja, naucz. szk. w Przeworsku.

VIII. Rejon egzaminacyjny Rzeszów.

Prezes: Wołowiec Marcin, dyrektor sem. m. w Rzeszowie.

Zast. Mróz Michał, insp. szkolny w Rzeszowie. Dr. Ruczka Adam. kier. sem. pryw. w Rzeszowie. Jan Kolanko, kier. szkoły w Rzeszowie.

Członkowie: Krysakowski Henryk, inspektor szkolny w Strzyżowie. Lubowiecki Jan, insp. szkolny w Łańcucie. Tomanek Stefan, insp. szkolny w Kolbuszowej. Auriga Rudolf, kierownik szkoły w Głogowie (Rzeszów). Kulpińska Marja, kier. szkoły w Rzeszowie. Mazur Ferdynand, kier. szkoły w Rzeszowie. Rożkiewicz Wilhelm, kier. szkoły w Rzeszowie. Węglowska Marja, kier. szkoły w Rzeszowie. Kwiatek Edward, kier. szkoły w Łańcucie. Klus Tomasz, kier. szkoły w Wysokiej (Łańcut). Drzewicki Józef, kier. szkoły w Grodzisku Dob. (Łańcut). Chrzan Kazimierz, kier. szkoły w Łańcucie. Nowakowska Helena, nauczycielka szkoły w Czudcu (Strzyżów). Piterowa Marja, naucz. szkoły w Strzyżowie. Świętoń Tadeusz, naucz. szkoły w Strzyżowie. Szwarc Eugenjusz, kier. szkoły w Frysztaku (Strzyżów). Januszewski Wacław, kier. szkoły w Kolbuszowej. Przybyło Stanisław, kier. szkoły w Kolbuszowej. Babkówna Natalja, naucz. szkoły w Kolbuszowej. Tycholis Józef, kier. szk. w Szufnarowej (Strzyżów). Pecka Emil, kier. szkoły w Woli Zgłobieńskiej (Rzeszów). Pivirotto Kazimierz, naucz. szk. ćw. w Rzeszowie. Porębski Józef, naucz. szk. ćw. w Rzeszowie. Chruściel Stanisław, naucz. sem. w Rzeszowie. Sanecki Walenty, naucz. szk. w Rzeszowie. Łaszewski Ludwik, naucz. sem. w Rzeszowie. Ulewicz Władysław, naucz. sem. w Rzeszowie. Kopczyk Paweł, naucz. sem. m. w Rudniku n/S. (Nisko). Golański Kazimierz, naucz. sem. m. w Rudniku n. S. (Nisko). Ley Dyonizy, naucz. sem. m. w Rudniku n. S. (Nisko). Orłowski Mikołaj, naucz. sem. m. w Rudniku n. S. (Nisko). Rufer Adolf, kier. szkoły w Nisku. Weissowa Helena, kier. szkoły w Tarnobrzegu. Wnękowska Janina, naucz. szkoły w Baranowie (Tarnobrzeg). Wójtowicz Franciszek, kier. szkoły w Jadachach (Tarnobrzeg). Dul Andrzej, kier. szkoły w Chwałowicach (Tarnobrzeg). Górski Bogusław, kier. szk. w Rudniku n. S. (Nisko). Polańska Stanisława, naucz. sz. w Rudniku n. S. (Nisko). Zimmerman Karol, kier. sem. naucz. w Rudniku n. S. (Nisko). Grodzicki Franciszek, insp. szkolny w Tarnobrzegu.

IX. Rejon egzaminacyjny Sambor.

Prezes: Jastrębski Józef, dyrektor seminarjum męskiego w Samborze.

Zast. Sokołowski Michał, insp. szk. w Samborze. Melnarowicz Mateusz, insp. szkolny w Drohobyczu.

Członkowie: Rarutkiewicz Helena, nauczycielka szkoły w Borysławiu (Drohobycz). Leszczyńska Jadwiga, kier. szkoły w Borysławiu (Drohobycz). Krajczyk Piotr, nauczyciel szkoły w Borysławiu (Drohobycz). Skulicz Stefanja, naucz. szkoły w Wolance (Drohobycz). Gołębiowski Jan, kier. szkoły w Borysławiu (Drohobycz). Chimińska Antonina, kier. szkoły w Komarnie (Rudki). Honc Andrzej, kier. szkoły w Chłopach (Rudki). Koneczny Jan, inspektor szkolny w Starym Samborze. Dufrat Marja, kier. szkoły w Starym Samborze. Ignatowiczowa Jadwiga, kier. szkoły w Samborze. Skulicz Zofja, naucz. szkoły w Samborze. Decko Michał, kier. szkoły w Samborze. Byrka Elżbieta, kier. szkoły w Samborze. Frankowski Józef, naucz. szkoły w Samborze. Tchórzelski Edward, kierownik szkoły w Drohobyczu. Herwówna Stanisława, nauczycielka szkoły w Drohobyczu. Piliński Stanisław, kierownik szkoły w Wolance (Drohobycz). Bereźnicki Władysław, inspektor szkolny w Turce n. Str. Szeremeta Prokop, kierownik szkoły w Turce n. Str. Kuźma Michał, kier. szkoły w Turce n. Str. Horak Roman, naucz. szkoły w Turce n. Str. Kleszczyński Zygmunt, kier. szkoły w Rumnie (Rudki). Chomin Michał, kier. szkoły w Rudkach. Choma Władysław, naucz. sem. w Samborze. Wytyczak Franciszek, naucz. szk. ćwiczeń w Samborze. Emmerich Stanisław, naucz. sem. w Samborze. Malinowski Stanisław, naucz. sem. w Samborze. Rudnicki Stanisław, naucz. sem. w Samborze. Piątkowski Aleksander, naucz. szkoły w Rudkach. Łychicki Nazar naucz. sem. w Samborze. Grzybowski Franciszek, kier. szk. w Synowódzku W. (Skole). Łytwyn Bazyli, kier. szk. w Tucholce (Skole). Topolnicki Eugenjusz, naucz. szk. w Skolem. Chmułówna Olga, kier. szkoły w Skolem. Bulandówna Stanisława, nacz. szk. w Skolem. Burghardt Jan, kier. szk. w Stryju. Hirsch Henryk, insp. szk. w Stryju. Danyłyszyn Bazyli, naucz. szk. w Stryju. Garbacki Jakób, kier. szk. w Stryju. Delawska Helena, naucz. szk. w Stryju. Swobodówna Józefa, naucz. szk. w Stryju. Wolańska Aniela, kier. szk. w Stryju.

X. Rejon egzaminacyjny Sokal.

Prezes: vacat.

Zast. Romanowski Józef, kierownik seminarjum państw. męskiego w Sokalu. Nowak Marjan, inspektor szkolny w Sokalu. Cwenar Stanisław, naucz. sem. w Sokalu.

Członkowie: Kisielewiczowa Olga, kierowniczka szkoły w Sokalu. Szewczyk Franciszek, insp. szkolny w Radziechowie. Holdenmayer Franciszek, kier. szkoły w Pawłowie (Radziechów). Janusz Michał, kierownik szkoły w Chołojowie (Radziechów). Pełka Stanisław, kierownik szkoły w Radziechowie. Gołębiowski Franciszek, insp. szkolny w Rawie Ruskiej. Nowotny Franciszek, naucz. gimn. w Rawie Ruskiej. Furtak Aleksander, naucz. gimn. w Rawie Ruskiej. Till Feliks, kier. szkoły w Potyliczu (Rawa Ruska). Ciesielski Teofil, kierownik szkoły w Bełzcu (Rawa Ruska). Demiańczyk Jerzy dr., naucz. semin. w Sokalu. Dembicki Wiktor, naucz. szkoły ćw. w Sokalu. Górniak Jan, naucz. szkoły ćw. w Sokalu. Starzecki Władysław, nauczyciel semin. w Sokalu. Szostak Eugenjusz, kier. szkoły w Bełzie (Sokal). Mandyczewski Eugenjusz, insp. szkolny w Kamionce Strum. Tokarzewska Jadwiga, kier. szkoły w Busku (Kam. Str.). Strokonowa Helena, naucz. szkoły w Busku (Kam. Str.). Łuciów Stanisław, kier. szkoły w Busku (Kam. Str.). Szymański Bolesław, naucz. szkoły w Kamionce Str. Wachtel Franciszek, naucz. szkoły w Kamionce Str.

XI. Rejon egzaminacyjny Stanisławów.

Prezes: Drabik Władysław, dyrektor sem. męskiego w Stanisławowie.
Zast. Furmankiewicz Wawrzyniec, insp. szkolny w Stanisławowie. Stefanów Marjan, kier. żeń. sem. w Stanisławowie. Assing Genowefa, naucz. żeń. sem. w Stanisławowie.

Członkowie: Śliwiński Zygmunt, inspektor szkolny w Bohorodczanach. Uciurkiewicz Józef, kierownik szkoły w Bohorodczanach. Poczatko Bronisław, kier. szkoły w Sołotwinie (Bohorodczany). Kostecki Bronisław, kier. szkoły w Łyscu (Bohorodczany). Fischer Amalja, naucz. szkoły w Łyśćcu (Bohorodczany). Kowaliszyn Eugenjusz, inspektor szkolny w Dolinie. Parylle Emil, kierownik szkoły w Bolechowie (Dolina). Klessnerówna Stanisława, kier. szkoły w Dolinie. Kostawiecka Janina, naucz. szkoły w Dolinie. Łosiówna Urszula, naucz. szkoły w Bolechowie (Dolina). Szteń Włodzimierz, kier. szkoły w Dolinie. Luter Franciszek, inspektor szkolny w Kałuszu. Kurdydyk Onufry, kier. szkoły w Kałuszu. Dąbrowska Kazimiera, kier. szkoły w Kałuszu. Kunicka Teofila, kierowniszka szkoły w Nadwórnej. Zawadowki Michał, kierownik szkoły w Nadwórnej. Borkowski Piotr, kierownik szkoły w Łanczynie (Nadwórna). Borkowska Janina, nauczycielka szkoły w Łanczynie (Nadwórna). Kruszelnicki Jan, nauczyciel szkoły w Delatynie (Nadwórna). Gajkowski Alojzy, kierownik szkoły w Stanisławowie. Hubertówna Marja, kier. szkoły w Stanisławowie. Drohomirecka Janina, naucz. szkoły w Stanisławowie. Jaroszewska Stanisława, naucz. szkoły w Stanisławowie. Misiołkówna Marja, kier. zkoły w Stanisławowie. Zając Michał, kier. szkoły w Haliczu (Stanisławów). Pilawski Teodor, naucz. szkoły w Stanisławowie. Białous Michał, kier. szkoły w Stanisławowie. Kandiuk Stefan, nauczyciel szkoły w Stanisławowie. Kamińska Stanisława, naucz. szkoły ćw. w Stanisławowie. Bagier Władysław, naucz. sem. w Staniławowie. Szafrański Franciszek, naucz. szkoły ćw. w Stanisławowie. Kamiński Włodzimierz, naucz. szkoły ćw. w Stanisławowie. Ilczyszyn Aleksander, naucz. zkoły ćw. w Stanisławowie. Sowówna Romana, naucz. szkoły w Stanisławowie. Mołczanowski Kasper, inspektor szkolny w Tłumaczu. Dębiec Michał, naucz. szkoły w Tłumaczu. Marek Jan, naucz. szkoły w Tłumaczu. Daszkiewicz Stanisław, naucz. szkoły w Tłumaczu. Wiszniewska Olga, p. o. kier. szkoły w Tłumaczu. Pawliszyn Józef, naucz. szkoły w Niżniowie (Tłumacz). Pawłowska Zofja, naucz. sem. naucz. ż. w Stanisławowie. Hargesheimer Zofja, naucz. sem. naucz. ż. w Stanisławowie. Capi Władysław, kier. szkoły w Niżniowie (Tłumacz).

XII. Rejon egzaminacyjny Tarnopol.

Prezes: Leopold Hołubowicz, dyrektor państwowego seminarjum naucz. męsk. w Tarnopolu.
Zast. Błoński Stanisław, inspektor szkolny w Tarnopolu. Thienel Franciszek, naucz. sem. m. w Tarnopolu. Czabarowski Józef, kierownik szkoły w Tarnopolu.

Członkowie: Burkiewicz Emil, naucz. szkoły w Tarnopolu. Frank Edward, naucz. szkoły w Tarnopolu. Garbiak Zenon, naucz. sem. w Tarnopolu. Joch Antoni, naucz. sem. w Tarnopolu. Kowalczuk Mikołaj, naucz. sem. w Tarnopolu. Kruczkowski Aleksander, naucz. sem. w Tarnopolu. Kuciel Jarosław, naucz. sem. w Tarnopolu.

Siwy Stanisław, naucz. sem. w Tarnopolu. Siwy Władysław, naucz. sem. w Tarnopolu. Zając Grzegorz, naucz. sem. w Tarnopolu. Złochowski Wiktor, kier. prac. szk. w Tarnopolu. Blicharski Wojciech, kierownik szkoły w Mikulińcach (Tarnopol). Ossowska Marja, kier. szkoły w Złoczowie. Iwaszkiewicz Józef, kierownik szkoły w Zbarażu. Kanas Franciszek, kierownik szkoły w Zbarażu. Bonczar Józef, inspektor szkolny w Zborowie. Spittal Stefanja, kier. szkoły w Załoźcach (Zborów). Granżan Stanisław, kier. szkoły w Strusowie (Trembowla). Machalski Andrzej, kier. szkoły w Łoszniowie (Trembowla). Dutkowski Piotr, kierownik szkoły w Grzymałowie (Skałat). Wyrozumski Józef, kier. szkoły w Skałacie. Głowacki Józef, inspektor szkolny w Złoczowie. Trojnar Piotr, inspektor szkolny w Trembowli. Samborski Antoni, inspektor szkolny w Zbarażu. Kaczkowski Edward, naucz. szkoły w Tarnopolu. Sakaluk Paweł, nauczyciel szkoły w Tarnopolu. Złochowski Edward, nauczyciel szkoły w Tarnopolu. Dłużniewska Stanisława, kierowniczka szkoły w Tarnopolu. Brykowicz Stefanja, nauczycielka szkoły w Tarnopolu. Staryk Jan, kier. szkoły w Kaczanówce (Tarnopol). Hubert Maks, kier. szkoły w Ostapiu (Skałat). Łabucki Marjan, kier. szkoły w Podwołoczyskach (Skałat). Armeńska Amalja, kier. szkoły w Podwołoczyskach (Skałat). Wisiecki Jan, kier. szkoły w Skałacie. Łaban Stefan, kier. szkoły w Starym Skałacie (Skałat). Ossowski Maciej, kier. szkoły w Toustem (Skałat). Wankiewicz Józef, nauczyciel szkoły w Zbarażu. Bieganowski Franciszek, kier. szkoły w Darachowie (Trembowla). Machalski Andrzej, kier. szkoły w Łoszniowie (Trembowla). Lenard Józef, naucz. szkoły w Łoszniowie (Trembowla). Orkuszowa Marja, kier. szkoły w Młyniskach (Trembowla). Obmiński Leon, kier. szkoły w Trembowli. Tichy Józefa, kier. szkoły w Trembowli. Zwetschek Eugenjusz, kier. szkoły w Sadach (Trembowla). Tomaszewski Paweł, kier. szkoły w Jeziernej (Zborów). Phyhoda Stefan, naucz. szkoły w Jeziernej (Zborów). Zawadowska Helena, naucz. szkoły w Zborowie. Szubelak Józef, kier. szkoły w Białym Kamieniu (Złoczów). Kobiakówna Janina, naucz. szkoły w Krasnem (Złoczów). Skarbek Michał, kier. szkoły w Olesku (Złoczów). Czerwiński Stanisław, kier. szkoły w Sasówce (Złoczów). Łesiuk Aleksy, kier. szkoły w Sokołówce (Złoczów. Karzyński Józef, naucz. szkoły w Złoczowie. Semenyszyn Łukasz, naucz. szkoły w Zalesiu (Złoczów). Jamioł Karol, naucz. szkoły w Złoczowie. Bryła Karol, zast. insp. szkol. w Tarnopolu.

XIII. Rejon egzaminacyjny Zaleszczyki.

Prezes: Mysłowski Emil, dyrektor państwowego seminarjum naucz. męsk. w Zaleszczykach.

Zast. Jan Rygiel, inspektor szkolny w Zaleszczykach. Eugenjusz Kotowicz, nauczyciel państw. sem. naucz. męsk. w Zaleszczykach.

Członkowie: Pietrakiewicz Antoni, naucz. szkoły w Zaleszczykach. Rajnochowa Franciszka, kier. szkoły w Horodence. Stebnowska Alojza, naucz. szkoły w Horodence. Czarkowski Marceli, kier. szkoły w Horodence. Jordan Kazimierz, naucz. szkoły w Horodence. Rześniowski Władysław, kier. szkoły w Obertynie (Horodenka). Wasyłyszyn Jan, naucz. szkoły w Horodence. Garlicki Stanisław, inspektor szkolny w Horodence. Zatwarnicka Eugenja, kier. szkoły w Zaleszczykach. Zatwarnicka Marja, naucz. szkoły w Zaleszczykach. Łoziński Stanisław, naucz. szkoły w Zaleszczykach. Schwartz Józef, nauczyciel semin. w Zaleszczykach. Staszkiewicz Jan, nauczyciel w Zaleszczykach.

Koszta przejazdu p. o. wizytatorów.

Nr. O. 387/32. Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 20 lutego 1932 Nr. I. R. 1253/32 zezwoliło na zwrot kosztów przejazdu w I-ej klasie kolei osobom, pełniącym obowiązki wizytatorów, gdy towarzyszą kuratorowi w podróżach służbowych wizytacyjnych.

Charakter podróży, oraz odbycie jej z kuratorem, stwierdza ten ostatni, na rachunku podróży p. o. wizytatora.

Zarządzenie niniejsze ma zastosowanie do tych p. o. wizytatorów, których legitymacje służbowe uprawniają do ulgowego przejazdu w I-ej klasie kolei, a którym według obowiązujących rozporządzeń przysługuje zwrot ceny biletu klasy II-ej.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Wykluczeni.

Nr. II. 853/32. Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 4 stycznia 1932 r. Nr. II. S. 21891/31 oznajmiło w związku z okólnikiem Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 29 sierpnia 1931 Nr. II. 11786/31 [1]), że Grabowski Włodzimierz, urodzony w Jaworowie (pow. Jaworów, woj. lwowskie) dnia 23 sierpnia 1909 r., religji grecko-katolickiej, b. uczeń klasy siódmej gimnazjum im. J. Makoweja Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Jaworowie, nie może być przyjęty do szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, ani dopuszczony do egzaminu w zakresie tych szkół bez zezwolenia Ministerstwa.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Nr. II. 20919/31. Nie zezwalam na przyjęcie do szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich państwowych i prywatnych w okręgu szkolnym lwowskim Marji Hewko, uczenniny kl. VIII. prywatnego gimnazjum żeńskiego U. P. T. w Tarnopolu, urodzonej 9 marca 1910 w Dobromirce, pow. Zbaraż, religji grecko-kat.

Za Kuratora O. S.: *R. Koestlich* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

---

[1]) Tym okólnikiem Kuratirjum O. S. Lw. wykluczyło W. Grabowskiego od studjum publicznego i prywatnego we wszystkich szkołach średnich ogól.-kształ., seminarjach nauczycielskich.

Część druga.

Inż. Bronisław LIS (Lwów).

O porażeniach elektrycznych *).

Liczne wypadki porażeń elektrycznych, o których tu i ówdzie dowiadujemy się z prasy codziennej i czasopism technicznych, są ostrzeżeniem, że należy na nie baczniejszą zwrócić uwagę ogółu nauczycielstwa i młodzieży szkolnej.

Wzrastające zapotrzebowanie i zastosowanie elektryczności w miarę rozpowszechniania się urządzeń elektrycznych powoduje również wzrost liczby porażeń elektrycznych, co zostało stwierdzone w krajach silnie zelektryfikowanych, jak w Szwajcarji, Austrji, Niemczech, Szwecji i Norwegji. W krajach tych prowadzi się i ogłasza urzędowe statystyki porażeń elektrycznych.

W Polsce nie prowadzi się narazie urzędowej statystyki porażeń, z tego powodu brak pod tym względem dokładnych danych. Ustalono jednak, że w kopalniach na Górnym Śląsku miało miejsce w roku 1929-ym 27 wypadków porażeń, w tem 9 śmiertelnych.

Przytoczone dane odnoszą się tylko do Górnego Śląska i nie uwzględniają wypadków w innych miejscach pracy oraz w mieszkaniach. Nie dają zatem poglądu na całokształt wypadków w całej Polsce. Opierając się na krótkich wzmiankach prasy codziennej i uwzględniając niski stopień elektryfikacji w Polsce, możemy słusznie przypuszczać, że ilość porażeń elektrycznych jest stosunkowo większa u nas niż w poprzednio wymienionych krajach.

Zastanawiając się bliżej nad sprawą porażenia prądem, postarajmy się odpowiedzieć, na podstawie dotychczasowych obserwacyj i badań, na następujące pytania:

1) Jakie natężenie prądu jest śmiertelne, 2) Jakie napięcie jest niebezpieczne, 3) W jakich ooklicznościach można ulec porażeniu prądem, 4) Jakie są następstwa porażenia elektrycznego, 5) Co odczuwa człowiek porażony prądem, 6) Jak należy ratować porażonego i jak strzec się przed porażeniami elektrycznemi.

Przekonano się, że objawy porażenia prądem są wywołane przez ruch elektryczności czyli natężenie prądu. Wielkość natężenia prądu, które jest śmiertelne, trudno ustalić i ująć w reguły liczbowe. Wielkość ta zależy od wielu czynników, a przedewszystkiem od stanu psychicznego i fizjologicznego człowieka w chwili porażenia. Można przyjąć za pewnik, że natężenie prądu równe jednej setnej ampera jest już śmiertelne, jednak nie u wszystkich osobników. Największe niebezpieczeństwo zdaje się zachodzić przy prądzie 0,14 A. Większe natężenia prądu niekoniecznie muszą powodować śmierć. Stwierdzono, że przy wystąpieniu silnych oparzeń, które są spowodowane znacznemi natężeniami prądu, wypadki porażenia nie są śmiertelne i przeciwnie przy wypadkach śmiertelnych oparzenia są nieznaczne lub

*) Odczyt wygłoszony dnia 28 stycznia 1932 w Szkole Zawodowo-Dokształcającej im. Staszica, Wydział Mechaniczny we Lwowie.

wcale nie występują. Prądy szybkozmienne są dla człowieka mniej szkodliwe. Najniebezpieczniejszy jest prąd zmienny używany powszechnie do oświetlania, t. j. o 50 okresach na sekundę. Prąd używany w radjotechnice posiada od kilkudziesięciu tysięcy do miljona okresów na sekundę. Silnych prądów szybkozmiennych używa się również w lecznictwie. Nieznana jest jednak granica ilości okresów, od której działanie prądu jest dla człowieka nieszkodliwe.

Tak samo nie można ściśle określić wielkości napięcia, które może być dla życia człowieka niebezpieczne. Zależy to od oporu, jaki ciało człowieka przedstawia przy przepływie prądu elektrycznego. Przekonano się, że opór człowieka niema wartości stałej, lecz waha się w szerokich granicach od kilkuset do kilkudziesięciu tysięcy omów. Największy opór przedstawia skóra, zwłaszcza zgrubiała. Cienka skóra z licznemi otworami potowemi, skóra pokryta potem oraz skóra zawierająca liczne naczynia krwionośne, przedstawia mały stosunkowo opór elektryczny. Dobremi przewodnikami są natomiast mięśnie, nerwy i wszystkie organy wewnętrzne ciała. O wielkości oporu człowieka decyduje stan skóry w miejscu zetknięcia oraz wielkość powierzchni zetknięcia. Znamy przykłady, że monterzy mający spracowane dłonie próbują, dotykając palcami, czy przewody są pod napięciem, względnie ujmują gołemi rękami przy montowaniu przewody pod napięciem bez żadnej szkody dla siebie. Ponieważ zwykle porażenia zachodzą przy dotknięciu ręką jednego przewodu, gdy stoimy nogami na płycie metalowej lub ziemi. przeto opór człowieka zależy nietylko od tego, czy ręka była wilgotna lub sucha, lecz czy bucik i noga w buciku jest sucha, czy też spocona. W drugim wypadku opór maleje, a tem samem prąd przepływający przez ciało rośnie i zachodzi większa możliwość porażenia człowieka. Na wielkość oporu wpływa również stan psychiczny człowieka. Człowiek zmęczony, chory, zmartwiony i przerażony łatwiej może ulec porażeniu. Przestrach człowieka, który niespodzianie dotknął przewodu pod napięciem, jest złym sprzymierzeńcem i obniża bardzo znacznie opór człowieka. Natomiast człowiek spodziewający się porażenia zwiększa opór swego ciała niejako siłą swej woli i przeciwstawia się porażeniu. Przykłady tego mamy w Ameryce, gdzie skazanych na śmierć uśmierca się na krześle elektrycznem prądem wysokiego napięcia. Zdarzały się wypadki, że człowiek stracony w ten sposób, żył dalej i trzeba było egzekucję powtarzać. Znany jest również wypadek porażenia prądem o napięciu 50000 V, który nie pociągnął za sobą śmierci. Możemy powiedzieć, że wszystkie napięcia względnie wszystkie urządzenia elektryczne, z któremi mamy do czynienia w życiu codziennem, są niebezpieczne i mogą z łatwością przyczynić się do śmierci człowieka.

Wszystkie wypadki porażenia elektrycznego możemy podzielić zasadniczo na 3 grupy.

1. Wypadki spowodowane nieuwagą i nieostrożnością przy budowie i ruchu urządzeń elektrycznych.

2. Wypadki spowodowane brakami i wadliwościami instalacyj elektrycznych.

3. Wypadki o charakterze przypadkowym.

Pierwszej kategorji wypadków ulegają technicy, monterzy i inni pracownicy, pracujący przy budowie względnie naprawie urządzeń elektrycz-

nych pod napięciem lub w pobliżu nich oraz obsługujący urządzenia elektryczne będące w ruchu. Mamy tu na myśli urządzenia wykonane wzorowo według obowiązujących przepisów. Przyczyną wypadków jest tylko nieuwaga i nieostrożność poszkodowanego względnie jego pomocników. Można ulec porażeniu przy przeróbkach i dodatkowych robotach przy tablicach rozdzielczych, transformatorach, rozdzielnicach i t. p. będących pod napięciem. Należy uważać, ażeby nie dotknąć ręką, łokciem lub głową przewodu względnie szyn pod napięciem. Możemy uczynić to instynktownie spadając np. z rusztowania, ze słupa linji napowietrznej lub z dachu, ponad którym przechodzą przewody napowietrzne niskiego napięcia. Rzadko zdarza się wypadek, gdzie człowiek chwyta gołe przewody obydwoma rękami. Zwykle następuje styk z jednym przewodem, co pozornie wydaje się mniej niebezpieczne, gdyż obwód zamyka się przez ziemię. Czasami drugi biegun lub przewód ma złą izolację względem ziemi, co powiększa niebezpieczeństwo porażenia. Ważną jest rzeczą na jakiej „ziemi“ stoimy i w jakiem obuwiu. Wszystkie metale, żelazo, miedź, mosiądz, woda, kwasy i t. p. dobrze przewodzą prąd elektryczny. Gorzej przewodzi powietrze, wilgotne mury. Nie przewodzi suche szkło, porcelana i suche powietrze. Przewodność betonu i terrakoty zależy od stanu wilgotności powietrza. Buty nie mające długich gwoździ doskonale izolują, jak również sucha drewniania podłoga. Dlatego dobrze jest przy robotach pod napięciem nosić obuwie z gumowemi podeszwami i stawać na gumowym chodniku.

Wypadkom zaliczonym do drugiej kategorji ulegają ci wszyscy, którzy używają elektryczności do oświetlenia, jako siły i do innych celów z powodu braków i wadliwości w instalacjach elektrycznych, wynikających skutkiem fuszerskich robót przy użyciu materjału nieodpowiedniego, czemu mają zapobiegać przepisy i normy elektrotechniczne. Dlatego też elektrownie badają wykonane instalacje przed załączeniem oraz po załączeniu co pewien czas, celem stwierdzenia ich zużycia. Największa ilość wypadków pochodzi od lamp przenośnych używanych w domach. Lampy te posiadają zwykle postument metalowy, z którym zetknąć się może przewód w lampie z powodu uszkodzenia izolacji. Biorąc taką lampę jedną ręką i dotykając drugą ręką wodociągu, radjoaparatu względnie innych przedmiotów metalowych mających połączenie z ziemią możemy być porażeni, gdyż prąd od lampy popłynie przez nasze ciało do ziemi. To samo nam grozi, gdy weźmiemy do jednej ręki żelazko elektryczne lub garnuszek elektryczny załączony do kontaktu i nalewamy do niego wody z wodociągu, mającego przez rury połączenie z ziemią. Również niebezpieczne są wszystkie lampy ręczne używane w warsztatach na normalne napiecie światłowe. W jednej z oranżerji został porażony śmiertelnie ogrodnik używający lampki ręcznej z wyłącznikiem i zwykłą oprawką z siatką ochronną. Dlatego przepisy wymagają, ażeby takie lampy były zasilane napięciem zniżonem do 24 V, i miały sznur w specialnej izolacji gumowej. Wiertarki elektryczne przenośne były już niejednokrotnie przyczyną porażenia przy wierceniu otworów w wielkich masach metalu, mających dobre połączenie z ziemią (kotły i mosty żelazne) skutkiem styku jednego przewodu z korpusem wiertarki. W łazienkach nie powinno być żadnych kontaktów ściennych ani wyłączników, gdyż stojąc we wannie metalowej albo dotykając rury wodociągowej lub gazowej możemy przy włączaniu światła

ulec porażeniu. Wogóle biorąc do ręki jakąś lampę elektryczną, lub inny przedmiot urządzenia elektrycznego, nie powinniśmy nigdy dotykać metalowych urządzeń względnie stawać na wilgotnej podłodze. Szczególnie niebezpieczne są pod tym względem piwnice, pralnie i inne ubikacje wilgotne lub przesycone parami kwasów.

Wypadki trzeciej kategorji omówimy najlepiej na kilku przykładach. Droga stykowa znajduje się nieraz w miejscu takiem, w którem możnaby się tego najmniej spodziewać. Plama z wapna znajdująca się na szkle żarówki i sięgająca oprawki, a powstała przy malowaniu pokoju była już niejednokrotnie przyczyną śmierci przy dotknięciu świecącej żarówki mokrą ręką lub ścierką. Czasem można ulec porażeniu dotykając dwu różnych metalowych przedmiotów, nie mających połączenia z przewodami elektrycznemi. Powodem tego jest uszkodzona izolacja elektr. przewodu dotykającego jednego przedmiotu, który wtedy jest pod napięciem. Niebezpieczne są rurociągi wodne i gazowe ułożone równolegle do przewodów elektrycznych. Do tej kategorji zaliczyć można wyładowanie elektryczności atmosferycznej w postaci pioruna. Nie należy więc słuchać radja podczas burzy, lecz antenę, o ile jest zewnętrzna, uziemić, co powinniśmy uczynić zawsze, udając się wieczorem na spoczynek. Tak samo nie wolno telefonować podczas burzy. Nieprzestrzeganie tych zakazów było już niejednokrotnie przyczyną śmierci człowieka. W wypadku zaskoczenia nas przez burzę z piorunami w otwartych przestrzeniach nie należy chować się pod drzewami, budynkami i innemi wznoszącemi się i wystającemi przedmiotami, lecz położyć się na ziemi, co jest wprawdzie mniej wygodne lecz zato bezpieczniejsze. Wspomnieć jeszcze należy o niebezpieczeństwie porażenia przy zarzucaniu na przewody napowietrzne wysokiego lub niskiego napięcia latawców i drutów, względnie przy dotykaniu zerwanych przewodów.

U człowieka porażonego prądem występuje skurcz ręki uniemożliwiający oderwanie się od przewodu pod napięciem względnie wypuszczenie z ręki przedmiotu, który spowodował porażenie. Dlatego porażony rzadko samorzutnie uwalnia się od działania prądu. Mimo, że silny organizm może znieść bez szkody dość długo przepływ prądu, to jednak po pewnym czasie, wynoszącym nawet kilka minut, wyczerpuje się i traci swą odporność, w następstwie czego objawia się szkodliwe działanie prądu: a więc występuje utrata przytomności, oddechanie z trudnością lub zupełny brak oddechu, zanik czynności serca przez powstanie drgań mięśnia sercowego, całe ciało sztywnieje, krew wchłania kwas węglowy, system nerwowy zostaje podrażniony, naczynia krwionośne zostają sparaliżowane, skutkiem czego następuje przekrwienie i zalanie tkanek, czerwone ciałka krwi zanikają, natomiast ilość białych ciałek krwi wzrasta nadmiernie. Często występującem uszkodzeniem skóry są t. zw. „znamiona porażenia“ prądem. Nie są to oparzenia, które powstają przy dużem natężeniu prądu. „Znamię porażenia“ odznacza się pewną charakterystyczną zmianą skóry, jest bezbolesne, brak mu zaczerwienienia występującego przy oparzeniu, włosy na skórze w takiem miejscu pozostają nienaruszone. Wielkość takiego znamienia jest różna. Przy prądach silnych, szczególnie przy wytwarzaniu łuków elektrycznych, zachodzą czasem znaczne uszkodzenia tkanek, sięgające do kości, tworzą często otwarte rany, które goją się powoli, czasem rozszerzają się, powo-

dują zanik mięśni oraz obumarcie poszczególnych członków, jak palców lub całych rąk w sposób bezbolesny, pozostawiając zagojoną bliznę. Tkanki naczyń krwionośnych stają się czasowo bardzo kruche. W wypadku krwawienia nie należy ich przewiązywać, gdyż pękają obok i trudno nowy krwotok zatamować. Nie należy przerażać się zbytnio krwotokami występującemi w takich wypadkach.

Porażeni opowiadają o uczuciach występujących podczas porażenia i po jego ustąpieniu. Jedni doznają przyjemnego i orzeźwiającego uczucia, drudzy nieprzyjemnego uczucia i odczuwają kwaśny smak w ustach, sztywność mięśni i ścięgien, bóle w członkach, w sercu, szum w głowie, ucisk w oczach, brak oddechu, bóle w piersiach, uczucie zbliżającej się śmierci. Niektórzy zachowują zimną krew i myślą nad sposobem wydobycia się z opresji. Po uwolnieniu z niebezpieczeństwa odczuwają zmęczenie i wyczerpanie, potrzebę snu, bóle głowy i są wrażliwi na zimno. Po pewnym przeciągu czasu objawy te ustępują i następuje stan normalny.

Według opinji dr. Jellinka, opartej na badaniu wielu wypadków, prąd elektryczny nawet najsilniejszy nie zabija organizmu ludzkiego natychmiast i ostatecznie. Jeżeli w czas przerwano działanie prądu, to śmierć jest pozorna i zawsze można ożywić człowieka przez zastosowanie sztucznego oddechania. Zabieg ten musi trwać nawet parę godzin. W naszej nauce o wypadkach elektrycznych zakorzeniły się dwa błędy. Lekceważymy napięcie niskie, wychodząc z założenia, że nie jest ono niebezpieczne, oraz w wypadkach porażenia wysokiem napięciem opuszczamy ręce i nie ratujemy nieszczęśliwego, wychodząc z założenia, że porażenie wysokiem napięciem musi być zawsze śmiertelne. Jeżeli ofiarę pozostawimy przez szereg godzin bez ratunku, czekając na przybycie komisji, nic dziwnego, że porażenie kończy się śmiercią. Drugi błąd popełnia lekarz, który wezwany na miejsce wypadku ogranicza się do obejrzenia ofiary i skonstatowania śmierci, zamiast ująć w swe ręce całą akcję ratowniczą. Drgania mięśnia sercowego nie muszą być oznaką śmierci. Nie zawsze ratujący są tak energiczni, jak w jednej z elektrowni szkockich, którzy, gdy lekarz stwierdził śmierć, zabrali się do przerwanej próby odratowania i uzyskali pełny wynik. Wszak i topielec często po godzinach ratowania powraca do życia. To samo może być z porażonym. Jak ratować porażonego? — Należy bezwłocznie wyłączyć go z pod działania prądu elektrycznego, przerywając prąd przez otwarcie wyłącznika lub rozerwanie przewodu przyrządem z izolowaną rękojeścią. Należy przytem uważać, ażeby nikt nie dotknął porażonego bez zachowania należytej ostrożności i nie powiększył przez to liczby ofiar. W szczególnych wypadkach można dokonać zwarcia przewodów. Jeżeli nie można wyłączyć przewodu, ratujący winien odizolować się od ziemi, stając na suchej desce bez gwoździ, na krześle, na grubej suchej szmacie, lub wkładając suche i całe kalosze gumowe, zaś na ręce włożyć grube i suche wełniane rękawice względnie owinąć dłonie w suche szmaty, części własnego ubrania. Następnie unosząc porażonego, należy podsunąć pod niego suchą deskę bez gwoździ i okuć, koc, ścierki. Ważne jest, ażeby to wszystko było rzeczywiście suche. Jeżeli porażony kurczowo trzyma się przewodu, należy pokolei odginać jego palce, owijając każdy po wyprostowaniu szmatkami, aby ponownie nie mógł dotknąć przewodu. Przy napięciu wyso-

kiem należy wymienione środki ostrożności podwoić oraz starać się przed dotknięciem porażonego uwolnić z pod napięcia. W żadnym wypadku nie wolno porażonego zlewać wodą. Jeżeli porażony jest nieprzytomny, oddycha nieregularnie, słabo lub nie oddycha wcale, należy natychmiast rozpocząć ratowanie przez zastosowanie sztucznego oddychania. Nieprzytomnemu nie wolno wlewać do ust żadnych płynów. Bezwzględnie należy potępić zakorzeniony i szkodliwy przesąd zakopywania porażonego w ziemi. Jeżeli ratujących jest dwóch, bezwarunkowo natychmiast posłać po lekarza. Pozostali muszą bez przerwy wykonywać sztuczny oddech w sposób następujący: rażonego położyć nawznak, poziomo, w miejscu widnem, dobrze przewietrzanem, pod plecy podłożyć koc, kołdrę lub inne rzeczy z odzienia lub pościeli, przyczem głowa powinna leżeć niżej, twarzą wprost do góry, ale nie zwisać. Ubranie rozpiąć, górną część ciała obnażyć, udostępnić dopływ świeżego powietrza; jamę ustną otworzyć, rozwierając zaciśnięte szczęki łyżeczką. Język wyciągnąć zapomocą czystej chusteczki i trzymać go lub przywiązać, aby nie zapadał w głąb gardła. Następnie ratujący klęka z tyłu u głowy rażonego, ujmuje w swe dłonie jego łokcie, podnosi je do góry i odwodzi jednocześnie w bok tak, jak gdyby rażony sam ręce swe energicznie odrzucił ponad głową i wykonywał wdech. Po doprowadzeniu ramion rażonego do pozycji poziomej, zatrzymuje się ręce w tem położeniu przez 2—3 sekundy, poczem łokcie odprowadza się na bok piersi i przyciska 2—3 sekundy do klatki piersiowej, co powoduje wydech. Oba powyższe ruchy wykonuje się rytmicznie, naśladując oddech normalny (12—15 razy na minutę wdech i wydech). Oddychanie sztuczne należy stosować aż do chwili, gdy rażony sam zacznie oddychać. Jeżeli to nastąpi, należy sztuczne oddychanie przerwać. W przeciwnym razie nie przerywać sztucznego oddychania, aż do chwili wystąpienia objawów niewątpliwej śmierci t. j. t. zw. plam pośmiertnych, przypominających sińce od podskórnych wylewów krwi. Bywały wypadki przywrócenia do życia po trzech i więcej godzinach. Dopiero gdy porażony odzyska przytomność, daje mu się coś ciepłego do picia i pozostawia w pozycji leżącej lub półleżącej okrywając cieplej, lecz lekko. Chcąc uniknąć niebezpieczeństwa porażeń w mieszkaniu, należy przestrzegać następujących rad:

1. Nie należy bez potrzeby dotykać urządzeń elektrycznych.

2. Nie wolno bawić się lub majstrować przy urządzeniach elektrycznych, ani ciągnąć za sznury wtyczek.

3. Niebezpieczne jest wtykanie palców lub drucików, gwoździ do kontaktów ściennych.

4. Niebezpieczne jest dotykanie lamp, wyłączników, kontaktów lub innych przyrządów elektrycznych, lub przewodów mokremi rękami lub gdy się stoi boso, na wilgotnej podłodze.

5. Niebezpieczne jest dotykanie kurka wodociągowego lub gazowego, kaloryfera, gdy drugą ręką dotyka się lampy, przyrzadu elektrycz. albo uszkodzonego wyłącznika lub kontaktu.

6. Niebezpieczne jest dotykanie lampy lub przyrządu elektrycznego, gdy się trzyma w ręku lub na głowie słuchawkę telefoniczną lub radjową.

7. Niebezpieczeństwo śmierci grozi każdemu, kto znajduje się w wannie i dotknie lampy lub jakiegoś przyrządu elektrycznego.

Dziesięciolecie Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Astronomji.

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Astronomji, którego Zarząd Główny znajduje się w Warszawie, obchodziło niedawno dziesięciolecie swego istnienia. Powstało ono w roku 1921 w listopadzie, jednocząc narazie na terenie Warszawy ludzi pełnych szlachetnego zapału, rozmiłowanych w tej najstarszej wiedzy ścisłej.

W historji astronomji ma Polska swoją piękną kartę, zapisaną przez wielkiego naszego rodaka Mikołaja Kopernika, którego wydała na chwałę Ojczyzny i pożytek ludzkości Mocarstwowa Polska Jagiellonów.

Jednem z głównych zadań Towarzystwa Przyjaciół Astronomji, powstałego w rok po zwycięstwie naszem nad bolszewikami, było, by w nowej Mocarstwowej Polsce, budzacej się do wspaniałego życia po długim śnie niewoli, rozwinęła się znowu ta nauka, która niegdyś opromieniła nasz naród blaskiem sławy naukowej i pozwoliła nam zająć należne miejsce wśród cywilizowanych społeczeństw Europy Zachodniej.

Działalność Oddziału Lwowskiego Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Astronomji kieruje się obecnie w stronę kształcącej się młodzieży, bo w niej widzi możliwości przyszłego rozwoju astronomji w Polsce. Wierzymy mocno, że z szeregów tej młodzieży wyjdą ludzie rozkochani w tej królowej nauk, przyszli ofiarni badacze tajemnic wszechświata. Ogromne pola badań czekają na nich, niech wśród odkrywców nowych światów na bliskich planetach i odległych słońcach nie braknie imion polskich. Oddział Lwowski Pol. Tow. Przyj. Astr. wzywa całe nauczycielstwo i młodzież do udziału w tej szlachetnej pracy nad rozwojem astronomji w Polsce, wzywa do zakładania kół młodzieży jako ośrodków przygotowujących młodych miłośników nieba do przyszłych prac naukowych. Wszelkie poczynania w tym kierunku poprze nasze Towarzystwo wszystkiemi możliwemi środkami i informacjami, po które zgłaszać się można pod adresem: Sekretarjat Oddziału Lwowskiego Pol. Tow. Przyj. Astr. Lwów, ul. Długosza 8.

Dla informacji zainteresowanych podaję spis popularnych kilku dzieł z dziedziny astronomji w języku polskim, niemieckim i francuskim:

A. Gadomski-Rybka: Kosmografja. Arct. Warszawa 1931.
M. Ernst: Planety i warunki życia na nich. Wende. Warszawa 1913.
M. Ernst: Energja Słońca. Altenberg. Lwów.
M. Ernst: Komety i koniec świata.
M. Ernst: Astronomja Popularna. Bibl. Macierzy Polskiej 1911.
Dr. Burdecki: Budowa Wszechświata. Książnica-Atlas 1929.
Dr. Burdecki: Podróże międzyplanetarne. Książnica-Atlas 1928.
Jeans: Wszechświat dookoła nas. Mathesis Polska 1931.
Jeans: Eos czyli granice astronomji. Bibl. groszowa.
Chant: Cuda Wszechświata. Trzaska Ewert Michalski 1932.
Newcomb: Astronomja dla wszystkich. Warsz. Centnerszwer 1912.
M. Ernst: Ruchoma mapa nieba.
B. Le Ciel: Librairie Larousse. 1923. (Wydanie luksusowe a tanie).
Doublet: L'astronomie de l'amateur. Paris. Balliere 1930.
C. Lundmark: Das Leben auf anderen Welten. Leipzig. Brockhaus 1930.
Henseling: Das neuentdeckte Himmel. Berlin. Atlantis Verlag 1930. Dzieło to zawiera wspaniały materjał ilustracyjny do epidiaskopów, obrazuje cały zakres astronomji współczesnej.

Marjan Wojtowicz.

Pokazy nieba dla młodzieży szkolnej.

Pokazy nieba dla młodzieży szkolnej, zorganizowane przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego we Lwowie przy współudziale Oddziału Lwowskiego Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Astronomji, odbywają się regularnie od grudnia 1931 co soboty między godziną 6 a 8 wieczorem.

Do dnia 5-go marca w pokazach tych wzięły udział lwowskie seminarja nauczycielskie męskie i żeńskie oraz szkoły średnie. W razie niepogody urządza się zamiast pokazu nieba, demonstracje przyrządów, będących w użyciu w Instytucie astronomicznym, z objaśnieniem celów i sposobów ich użycia. Po takiej demonstracji następuje zwykle krótka pogadanka o najnowszych zdobyczach naukowych na polu astronomji. Obecnie, czyli od marca pogadanki te połączone będą z wyświetlaniem przeźroczy, oczywiście w te wieczory, w które niedopisze pogoda.

W miesiącu kwietniu pokazy będą się zaczynały o godz. 7-ej, zaś w maju o 8-ej wieczorem. Kolejność zwiedzania obserwatorjum przez poszczególne szkoły wyznacza Redakcja Dz. Urz. Kur. O. S. Lw.

Wychowanie fizyczne.

Kurs wychowania fizycznego we Lwowie.

W terminie od 9 listopada 1931 r. do 19 grudnia 1931 r. odbył się we Lwowie kurs wychowania fizycznego dla kwalifikowanego nauczycielstwa szkół powszechnych.

Program kursu obejmował:

1. zabawy i gry dla oddz. IV—VII szk. pow.; 2. pląsy i tańce ludowe; 3. metodykę prowadzenia gier i tańców; 4. wskazówki lekarskie dla ćwiczeń dziatwy w zimie; 5. zaprawę suchego narciarstwa; 6. teorję: narciarstwo, sprzęt i smary.

Kurs ten miał duże znaczenie w zakresie wychowania fizycznego młodzieży szkół powszechnych, wprowadzając nowe gry, zabawy, pląsy, ze specjalnem uwzględnieniem tańców ludowych, których sposób prowadzenia dotąd nie był ujednostajniony.

Po raz pierwszy w dziale szkolnictwa powszechnego zwrócono uwagę na sporty zimowe, doceniając ich zdrowotność z punktu widzenia fachowego i lekarskiego.

Kurs narciarski dla nauczycielek szkół powsz. w Rozłuczu.

Kurs rozpoczął się normalnemi zajęciami w dn. 1 lutego i trwał do 14 lutego włącznie.

Lekcje prowadzone planowo i metodycznie nie przeciążały materjałem i pozwoliły opanować ćwiczenia. Uczestniczki w liczbie 23 podzielono na dwie grupy: dla początkujących i dla zaawansowanych.

Program zajęć obejmował: gimnastykę codzienną na nartach, ćwiczenia w terenie, ćwiczenia zjazdowe w pozycjach: zjazdowej, półkucznej, kucznej, podchodzenia, opory, ponadto dla grupy zaawansowanej naukę pługów, łuków i krystjanji.

Wykłady teoretyczne o budowie nart, konserwacji, smarach, sposobie odpowiedniego ubierania i odżywiania się, zajęły szereg godzin popołudniowych.

Odbyto również wycieczki do Sianek, Użoka i Turki.

Wiele pań uzyskało zaświadczenia odbytego biegu narciarskiego dla P. O. S.

Pomieszczenia i organizacja kursu nie pozostawiały nic do życzenia.

Kurs został zorganizowany przez D. O. K. X. pod kierownictwem kpt. Chrupka.

Dr. Eugenjusz Piasecki. **Zarys Teorji Wychowania Fizycznego.**

2 tomy, str. 390, rycin 30.

Dr. Eugenjusz Piasecki, autor znakomitej książki „Dzieje Wychowania Fizycznego" wydał nowe dzieło p. t. „Teorja Wychowania Fizycznego" w 2 tomach, które stanie się cennym podręcznikiem dla lekarzy szkolnych oraz nauczycieli ćwiczeń cielesnych. Dzieło wskazuje jasno drogę, jaką należy kroczyć w dziedzinie wychowania fizycznego.

Będzie odno również bardzo pomocnem przy współdziałaniu lekarza szkolnego i nauczyciela ćwiczeń cielesnych.

W części I ogólnej na wstępie autor wyjaśnia cele wychowania fizycznego, które nie mogą być wyłącznie fizyczne, ale należy je pojąć szerzej jako moralne, intelektualne, utylitarne i estetyczne.

Jest on stanowczym przeciwnikiem stosowania jednakowej metody dla chłopców i dziewcząt, dając szereg dowodów zupełnej odrębności fizycznej i psychicznej obu płci, wskutek czego stosowanie jednakowych metod wychowania fizycznego w obu wypadkach jest nietylko niepożądane ale i szkodliwe.

Następnie omawia poszczególne okresy rozwoju fizycznego i psychicznego wieku dzieciecego oraz ćwiczenia stosowane w tych okresach.

Omawiając stosunek wychowania fizycznego do narodowości, rzuca myśl utworzenia narodowego wychowania fizycznego na podstawie tradycji narodowej lub naukowej twórczości rodzimej.

W części II szczegółowej autor dzieli ćwiczenia cielesne na fizjologiczne i genetyczne. Podział fizjologiczny zawiera ćwiczenia układu ruchowego, nerwowego i czynności wegetatywnych.

Do układu ruchowego zalicza autor ćwiczenia kształtujące, pracę ręczną i ciężką atletykę, do ćwiczeń układu nerwowego ćwiczenia rzędowe, ćwiczenia w reagowaniu, ćwiczenia równoważne i ćwiczenia zwinności.

Do ćwiczeń czynności wegetatywnych zalicza chód i bieg, skok, podpór, wspinanie, cios, rzut i chwyt, oraz jazdę konną, kolarstwo, pływanie, wioślarstwo, narciarstwo i łyżwiarstwo.

W skład podziału genetycznego wchodzą ćwiczenia rozrywkowe (zabawy, gry ruchowe, tańce), ćwiczenia użytkowe, sport (altetyka lekka,

wycieczki, obozy, walki) praca ręczna i ćwiczenia rozumowane (gimnastyka).

Autor rozpatruje poszczególne typy ćwiczeń ze stanowiska fizjologicznego, zwracając uwagę na wartości zdrowotno-wychowawcze, psychiczno-wychowawcze i zastowanie życiowe.

Harcerstwo uważa za nową metodę wychowawczą, która zawiera różne działy z tej dziedziny, nazywając je słusznie syntezą wychowania fizycznego i moralnego.

Dzieło niniejsze ze względu na swoje walory i jako jedyne w swoim rodzaju, winno być dokładnie przestudjowane przez każdego kierownika wychowania fizycznego.

A. Schwartz (Zaleszczyki).

Krajoznawstwo i turystyka.

Muzeum Kolejowe w Warszawie.

Nr. O. 426/32. Dnia 13 grudnia 1931 r. poświęcono i oddano do użytku publicznego Muzeum Polskich Kolei Państwowych, mieszczące się w Warszawie przy ul. Nowy Zjazd Nr. 1.

Lokal Muzeum zajmuje powierzchnię około 900 m^2 podzieloną na 19 sal odpowiednio do 19 działów, na jakie zostały podzielone zbiory, a mianowicie: historyczny, zniszczenia wojenne i odbudowa, laboratorja mechaniczne, prace uczniów warsztatowych, tabor i trakcja, warsztaty, materjały i zasoby, ruch, przewozy na kolejach normalno i wąskotorowych, finanse i personel, sanatorja i psychotechnika, teletechnika i zabezpieczenie ruchu pociągów oraz turystyka kolejowa.

Ogółem zbiory Muzeum zawierają 450 modeli, gablot i t. p. oraz przeszło 200 tablic, map, wykresów i fotografij.

Muzeum otwarte jest w niedziele, święta, wtorki i czwartki od godz. 10 do 14-tej.

Wstęp 40 groszy od dorosłych i 20 groszy od dzieci do lat 15 i uczącej się młodzieży, oraz wojskowych (szeregowych). Wycieczki szkolne pod przewodnictwem wychowawców w grupach nie mniej 10 osób po 10 groszy od osoby.

Kuratorjum podaje powyższe do wiadomości z uwagi na to, że zbiory Muzeum Kolejowego mogą obudzić zainteresowanie wśród młodzieży szkolnej, zwłaszcza kształcącej się w zakładach naukowych technicznych wszelkiego typu.

O większych wycieczkach szkolnych należy wcześniej uprzedzać kustosza Muzeum pod powyższym adresem, w godzinach od 10—14 (tel. 290-77).

Wycieczka po morzu Bałtyckiem.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 10 marca 1932 r. Nr. O. 392/32.

Polskie Transatlantyckie Towarzystwo Okrętowe — Linja Gdynia-Ameryka w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu przewiduje organizację wycieczki młodzieży szkolnej po morzu Bałtyckiem okrętem

„Kościuszko" po zgłoszeniu się minimalnej ilości uczestników 550 osób ze wszystkich szkół Rzeczypospolitej.

Młodzież może wyjechać tylko pod opieką nauczycieli.

Trasa: wyjazd z portu w Gdyni dnia 23 lipca o godzinie 16, przyjazd do portu w Helsingfors dnia 25 lipca o godzinie 3, odjazd do Stockholmu 25 lipca o godzinie 20, przybycie do Stockholmu dnia 26 lipca o godzinie 15, odjazd do Visby dnia 27 lipca o godzinie 23, przybycie do Visby dnia 28 lipca o godzinie 10, odjazd do Gdyni dnia 28 lipca o godzinie 20, przybycie do Gdyni dnia 29 lipca o godzinie 13.

Koszt wycieczki okrętem wraz z utrzymaniem wynosi 180 złotych. Do tej kwoty należy doliczyć koszt przejazdu koleją do Gdyni (Uczestnicy wycieczki otrzymują 50% zniżkę na polskich linjach kolejowych w drodze powrotnej z Gdyni), a nadto koszty ewentualnych wycieczek lądowych w Helsingforsie, Stockholmie i Visby.

Sprawę zbiorowego paszportu i wiz do Finlandji i Szwecji załatwia organizacja wycieczki.

Zgłoszenia wraz z nadesłaniem przynajmniej połowy ceny przejazdu i wypełnioną deklarację podług załączonego formularza oraz z 2-ma fotografjami dla każdego uczestnika należy przesłać do Polskiego Transatlantyckiego Towarzystwa Okrętowego Sp. Akc. Linja Gdynia-Ameryka Oddział w Warszawie, Marszałkowska 116, najpóźniej do 20 kwietnia b. r.

Za Kuratora O. S.: *R. Kostlich.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Wycieczka Nr. ..... Rej. Nr. ..... Cab. .....

Nr. dowodu osob.	Imię i nazwisko	Zawód	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Miejsce zamieszkania i dokładny adres

.............................., dnia .... 193...... ....

(podpis)

Do formularza tego winny być dołączone 2 fotografje wymiaru $3^1/_2 \times 4$ cm, podpisane własnoręcznie na przedniej stronie.

Oświata pozaszkolna.

Praca kulturalno-oświatowa Garnizonu lwowskiego.

Praca oświatowa, prowadzona w Polsce w wojsku, ma niezwykle doniosłe znaczenie. Rekruci, przybywający do przeznaczonych oddziałów, są w wysokim procencie analfabetami lub półanalfabetami, w szczególności jeśli chodzi o rekrutów pochodzących z kresów północno-wschodnich. Ponadto okres służby wojskowej jest okresem, w którym prócz dania żołnie-

rzowi fachowych wiadomości z zakresu wiedzy wojskowej, kładzie się nacisk na wychowanie z niego świadomego swych zadań i obowiązków obywatela Rzeczypospolitej.

Władze wojskowe, rozumiejąc ważność spełnianej misji w stosunku do obywatela-rekruta, wkładają wiele wysiłku w organizowanie szkół dla żołnierzy analfabetów i półanalfabetów, prowadzenie świetlic żołnierskich, organizowanie pogadanek wychowawczych, przeznaczając na to okres od października do kwietnia. Znaczenie tej pracy jest tem większe, że żołnierz po 18-to miesięcznej służbie wojskowej wraca do środowiska, z którego wyszedł, szerzenie zatem oświaty i wiedzy obywatelskiej wśród żołnierzy, to szerzenie oświaty i kształtowanie młodych, wchodzących w życie społeczne obywateli.

Pracę, prowadzoną w tym kierunku przez Garnizon lwowski, ilustruje jasno i przejrzyście grafikon, sporządzony przez Referat Oświatowy Garnizonu lwowskiego. Praca oświatowa, tamże prowadzona, jest podzieloną na działy: żołnierskie szkoły początkowe, kursy specjalne, bibljoteki i czytelnictwo, placówki oświatowo-kulturalne, pomoce i sprzęty naukowe i oświatowe.

Jeśli chodzi o szkoły żołnierskie początkowe, to Garnizon lwowski liczy 44 kompletów nauczania, z tego 32 I-go stopnia, 10 II-go stopnia, 2 III-go stopnia. W roku sprawozdawczym korzystało z nauki 1.352 szeregowych, w tem na I stopniu — 967, na II stopniu — 291, na III stopniu — 94 szeregowych; łączna liczba godzin lekcyjnych wynosiła 5.257. Pogadanek wychowawczych wygłoszono 1.073, pogadanek z przeźroczami 100. Prócz tego prowadzone są dla podoficerów 4 szkoły o 10 kompletach nauki 9-miesięcznej w zakresie 7-klasowej szkoły powszechnej. Naukę na tych kursach ukończyło 142 podoficerów zawodowych. Dla szeregowców w więzieniu śledczem urządzono 4-miesięczny kurs slöjdu i 4-miesieczny kurs śpiewu.

Bibljotek żołnierskich istnieje w Garnizonie lwowskim 32 o 40.871 tomach; w ciągu roku korzystało z nich 2.670 szeregowych, wypożyczeń było 52.788.

Świetlic żonierskich istnieje 34, w 6-ciu świetlicach pracę prowadzi P. B. K., inne prowadzone są we własnym zakresie przez Referat Oświatowy Garnizonu lwowskiego. Radjoodbiorniki posiada 9 świetlic; brak funduszów uniemożliwia wprowadzenie tychże do pozostałych 25.

Specjalny Wojskowy Klub Szachistów organizuje rozgrywki i turnieje szachowe. Ogółem zorganizowano 28 rozgrywek i 3 turnieje szachowe.

Teatrów żołnierskich istnieje 8; urządzono 37 przedstawień. Zespół osobowy tych teatrów wynosi 181 szeregowych i podoficerów.

Chórów żołnierskich liczy Garnizon lwowski 4 o łącznym zespole 235 osób.

Teatrów świetlnych 3, latarń projekcyjnych 10. Ponadto świetlice są zaopatrzone w gry towarzyskie, czasopisma i dzienniki.

To krótkie zestawienie cyfrowe wykazuje, że praca oświatowa w Garnizonie lwowskim jest celowo prowadzona przy pomocy Towarzystwa P. B. K., oraz nauczycielstwa szkół powszechnych, zrzeszonego w Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Należy uznać, że tego rodzaju praca jest poważnym dorobkiem w dziedzinie oświaty dorosłych.

Kursy świetlicowe.

W dniach od 20—30 stycznia b. r. odbył się z inicjatywy Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej przy współudziale Oddziału O. P. Kuratorjum O. S. Lw. kurs dla przodowników świetlicowych powiatu rawsko-ruskiego.

W kursie wzięło udział 68 uczestników z 23 miejscowości powiatu. Kurs był koedukacyjny. Praca na kursie prowadzona była metodą dyskusyjną. Po każdem zagadnieniu, naświetlonem przez prelegenta, wywiązywała się ożywiona dyskusja. Kierownikiem kursu był p. Wojciech Jarocki, kierownik szkoły w Korczowie, wykładowcami prócz p. Jarockiego byli również p. Czesław Kozietulski, instr. rolny inż. Pirożyński, pow. komendant P. W. i W. F. Naglicki i ref. Oddz. O. P. w Kuratorjum p. Wieroński.

Na zakończenie kursu, które odbyło się dnia 30 stycznia, odegrali uczestnicy widowisko świetlicowe „Hanusine Wesele“, odśpiewali szereg pieśni, tudzież odczytali gazetkę świetlicową, opracowaną przez uczestników kursu. Obecnie absolwenci kursu przystąpili już do czynnej pracy na terenie świetlic w powiecie.

Analogiczne kursy świetlicowe odbyły się również w czasie od 15—30 stycznia b. r. w Tarnopolu, a w czasie od 3—12 lutego w Trembowli.

W ten sposób na terenie każdego z tych powiatów wchodzą do pracy w świetlicach i domach ludowych przeszkolone odpowiednio kadry pracowników.

Przegląd sztuk do grania.

Pod tym tytułem ukazał się w marcu b. r. 1-szy numer miesięcznika informacyjnego dla teatrów amatorskich, ludowych, robotniczych, szkolnych i żołnierskich. Prenumerata roczna wynosi 3 zł. Adres redakcji ul. Mokotowska 41. m. 3. Warszawa.

Ukazanie się tego rodzaju wydawnictwa należy powitać z prawdziwem zadowoleniem, gdyż odpowiedni dobór sztuk do grania pod względem walorów artystycznych i kulturalnych ma niezwykle ważne znaczenie, jeśli się uwzględni, że przeżycia sceniczne wywierają głębokie niejednokrotnie wrażenie na widzach.

W artykule wstępnym zaznacza redakcja, że zamiarem jej ma być spełnianie funkcji doradczej przy doborze sztuk dla teatrów amatorskich.

Należy jednak zaznaczyć, iż dokonane wyszczególnienie celniejszych utworów scenicznych nie zwalnia od samodzielnego krytycznego wyboru, odpowiednio do miejscowych warunków i potrzeb.

Polska Niepodległa.

Poczucie konieczności wychowania obywatela pełnowartościowego, przygotowanego do współpracy w tworzeniu silnych zrębów Rzeczypospolitej Polskiej, poczuwającego się do pełnej współodpowiedzialności za Jej rozwój, przenika dziś coraz szersze warstwy społeczeństwa.

Współtwórcą i budowniczym Państwa Polskiego jest żołnierz, stojący na straży jego granic, policjant czuwający nad bezpieczeństwem życia i mienia obywateli, urzędnik wpleciony w skomplikowany mechanizm machiny państwowej, rzemieślnik choćby najdrobniejszy, rolnik rzucający ziarno w orną ziemię, kupiec, artysta, uczony, czy maluczki, uczeń odrabiający pilnie swe lekcje, słowem każdy poszczególny obywatel na swym posterunku jest odpowiedzialny za przyszłość Państwa.

Polska niepodległa — sen, za zrealizowanie którego krwią i życiem płaciły pokolenia, stał się nam dziś jawą.

Radosny dźwięk tego słowa bije z tytułowej karty miesięcznika „Polska Niepodległa".

Nr. 4 z lutego b. r. zawiera szereg artykułów, poświęconych tej właśnie współczesności polskiej, temu wysiłkowi, wkładanemu dla stworzenia pogodnego dziś i jasnego jutra.

Warto zapoznać się bliżej z tem czasopismem, poświęconem — jak czytamy na pierwszej stronicy — kulturze, historji, sprawom społecznym i pracy państwowo-twórczej.

Młoda Wieś.

Nr. 3—4 z lutego b. r. zawiera oprócz szeregu ciekawych artykułów jedną wieść, która w dzisiejszych czasach może ucieszyć, a mianowicie: komunikat o połączeniu się Związku Młodzieży Ludowej z Małopolskim Związkiem Młodzieży.

Organem obu połączonych organizacyj będzie „Młoda Wieś" ze specjalnym dodatkiem dla Małopolski pod nazwą „Młoda Polska".

Teatr Ludowy.

Miesięcznik poświęcony sprawom organizacyjnym teatrów ludowych, jest czasopismem niezbędnem dla każdego oświatowca, zawierającem cały szereg cennych wskazówek w tej dziedzinie pracy.

Teatrzyk kukiełkowy.

Prawie już rok istnieje w szkole powsz. im. Konarskiego we Lwowie teatrzyk kukiełkowy.

Powstał nagle, pod natchnieniem chwili.

Aż do czasu pierwszego przedstawienia zachowywałam w tajemnicy wszystko — i budowę scenki i przygotowanie kukiełek, a także konieczne próby odbywałam u siebie w domu.

W szkole wiedziano, że będzie przedstawienie, lecz nikt nie przypuszczał, jaka niespodzianka się za tem kryje. Dzień przed przedstawieniem ustawiono scenkę na scenie w sali gimnastycznej, jeszcze ostatnia próba, skontrolowanie, czy kurtynka dobrze funkcjonuje i oczekiwanie jutra.

Pierwsze zdziwienie u mnie w klasie. „Dlaczego nie przebieracie się skoro zaraz przedstawienie" — interpelują uczennice swe koleżanki. Lecz te uśmiechają się tylko, milczą, związane tajemnicą, choć napewno im to trudno przychodzi.

Sala napełniona: wrzawa, setki pytań, na scenie jakoś inaczej jak zwykle. Dzwonek. Kurtyna się podnosi..... okrzyki zdziwienia.

Scena przedstawia polankę w lesie. Wchodzi „Łąka, której nikt nie kosi“ (personifekacja) i Kasia z gąskami i krasnoludki, których wszędzie pełno. Scena za sceną przesuwa się przed oczyma zachwyconych dzieci, a oklaskom niema końca.

Nowość i niespodzianka zrobiła swoje.

Sala się opróżnia, a ja i moje artystki siedzimy za scenką. Wprawdzie oklaski dodały nam ducha, lecz pochodziły od dzieci. Co usłyszymy od starszych? Czy praca nasza a także i koszta zdały się na co? Jak przyjęło grono nauczycielskie tę imprezę?

Dzieci patrzą na mnie, oczekują — widzę to jasno — albo pochwały albo krytyki, lecz ja niepewna milczę.

W dziwnym nastroju zjawiamy się wreszcie przed areopagiem i westchnienie ulgi ulatuje z piersi. Wszystkim się podobało!

I ładne, i wesołe i oryginalne i doskonale odegrane.

A więc udało się. Najtrudniejszy początek, potem następowało już jedno przedstawienie za drugiem.

Imprezę, urządzoną na „Dzień książki“, ujęłam nieco odmiennie, połączyłam bowiem kukiełki z akcją przed scenką. Dzieci opowiadały, odgrywały i śpiewały na dużej scenie, zaś w głębi na małej scence pojawiały się odpowiednie do treści kukiełkowe ilustracje.

Np. fragment: „Gdy pisać nie umiano“. Na scence sala w starem zamczysku na kominku ogień płonie, kasztelanka jasnowłosa, otoczona rojem prząśniczek. Furczą wrzeciona, obracają się kołowrotki. Na twarzach zaduma. Dziad lirnik na boku klęczy. I na tle obrazu kukiełkowego: „brzęczą struny, nić furkocze, płynie czas i płyną pieśni, snuje, snuje lirnik-dziaduś dawnych dziejów opowieści“.

Albo drugi fragment: „Stare pergaminy“. Cela klasztorna o gotyckich oknach, zakonnik pogrążony w pracy, wokoło zwoje pergaminu. Promień słońca zalewa ponurą celę, całuje stopy Chrystusa na krzyżu, migoce w pysznym rubinie skórzanej oprawy.....

Słychać dzwony na „Ave“, kornie chyli się mnich, pogrąża w modlitwie. Chór śpiewa nastrojową pieśń „Bogu rodzica“.

Przygotowania do przedstawień kukiełkowych nie zajmują wiele czasu, role nie wymagają odpowiednich ruchów, odpada mimika, często role odczytuje się nawet. Laleczki sporządzają dzieci same, dekoracje malują na papierach. Odpadają drogie kostiumy.

Artystki, występujące w teatrzyku, grają w ukryciu, niejednokrotnie koleżanki nawet nie wiedzą, jaką rolę, która wygłasza; cały wysiłek idzie w kierunku dobrego oddania całości.

Własne ambicje ustępują.

Jakżeby przydał się taki teatrzyk na wsi w szkole. Figurki wystrugane z drzewa, pomalowane zwykłemi farbami, oto zajęcie na roboty ręczne. Ileż to talentów odkryje się przytem.

Repertuar? Wierszyki z czytanek, inscenizowane powiastki, ilustrowane fujarką lub wiejskiemi skrzypkami. Okolicznościowe łatwe piosenki

o motywach ludowych, śpiewane chórem na tle obrazów kukiełkowych. Rzeczy łatwe a miłe zajmą młodzież napewne, a i starszym dadzą przyjemne chwile.

Pomysłów moc i pole wielkie dla fantazji.

Eugenja Patrynowa.

Pszczelnictwo, ogrodnictwo i jedwabnictwo.

Propaganda pszczelnictwa przez szkołę.

Od dawien dawna był miód znany i używany powszechnie jako cenny środek leczniczy i odżywczy. Zaufanie we własności lecznicze miodu utrzymało się do dziś dnia, szczególnie wśród ludu, który stosuje go w rozlicznych wypadkach. Niemniej jednak zasługuje on na specjalne wyróżnienie jako cenny środek odżywczy i dietetyczny. Nabiera to szczególniejszego znaczenia tem bardziej, że przeprowadzone w ostatnich czasach badania wykazały w miodzie bogatą zawartość witamin, tak potrzebnych do kształtowania się młodych organizmów. Miód służy poza tem do wyrobu miodów pitnych, ciast oraz jako przyprawa do różnych potraw, zasługuje więc zewszechmiar na to, aby go powszechnie stosowano.

Jednakże, mimo tej wielkiej użyteczności miodu, konsumcja jego wśród najszerszych mas ludności, nawet mimo stosowania przez organizacje pszczelarskie propagandy spożycia (na wzór propagandy cukrowej) jest stosunkowo bardzo małą. Powodem tego jest dość wysoka cena, jaką płacić trzeba za miód pszczelny, a szczególnie za wysokowartościowe miody kuracyjne. Głównymi zatem spożywcami miodu są sfery zamożniejsze, oraz ci, którzy hodują pszczoły, sami sobie miód na domowe potrzeby produkują.

Celem niniejszego artykułu jest zwrócić właśnie uwagę i zainteresowanie na podniesienie tej tak bardzo ważnej gałęzi gospodarstwa rolnego, jaką jest hodowla pszczół. Chodzi tu szczególnie o wieś, gdzie znajduje się całe mnóstwo sprzyjających możliwości do zajmowania się pszczelnictwem, które niejednemu rolnikowi-hodowcy, przy minimalnych wkładach kapitału i pracy, przyniosłoby pewien dochód, względnie pozwoliłoby mu na lepsze odżywianie swej rodziny, a szczególnie dzieci. Tymczasem ta ważna gałąź, będąca uzupełnieniem gospodarki rolnej, stoi odłogiem. Litość bierze patrzeć na tę wynędzniałą, źle i niedostatecznie odżywianą dziatwę, gdy tymczasem w przyrodzie marnują się bezpowrotnie olbrzymie zasoby cennego nekatru, któryby pożyteczne owady na miód przerobiły.

Jednakże tylko nieliczne, rzutkie i przedsiębiorcze jednostki, dopatrujące się w hodowli pszczół korzyści, zajmują się bartnictwem, ogół zaś zapatruje się na te sprawy biernie, względnie mimo szczerych chęci nie wie, jak się do pszczelnictwa zabrać.

I tu właśnie leży przed nauczycielstwem bardzo wdzięczne pole do pracy. Któż inny, jeśli nie nauczyciel, mający bezpośredni kontakt z szerokiemi rzeszami ludności, potrafi więcej na tem polu zdziałać, jak inaczej, jeśli nie za pośrednictwem nauczycielstwa można najbardziej celowo przeprowadzić propagandę hodowli pszczół?

Zdziałać tu może bardzo wiele każdy nauczyciel-pszczelarz przez bezpośrednie oddziaływanie na ogół pszczelarzy w swoim terenie i propagowanie postępowych metod hodowli pszczół, niemniej zaś ogół nauczycielstwa przyczynić się może również w znacznej mierze pośrednio przez propagowanie sadzenia drzew i roślin miododajnych.

Ażeby jednak propaganda powyższa była celową, należy ją umiejętnie i właściwie przeprowadzić. Skutecznie zaś przeprowadzić możnaby ją przez: 1) organizowanie pszczelarzy na odnośnym terenie; 2) pogadanki teoretyczno-praktyczne z dziedziny pszczelnictwa; 3) czytelnictwo fachowe; 4) urabianie młodzieży w kierunku zagadnień pszczelarskich; 5) sadzenie drzew i roślin miododajnych; 6) propagowanie użyteczności i spożycia miodu.

ad 1) Pożądanem byłoby, aby wszelka powyższa praca ujęta została w ramy organizacji. Może to być sekcja pszczelarstwa przy kółku rolniczem, czy też innej podobnej organizacji miejscowej.

ad 2) Na zebraniach sekcji organizować można pogadanki fachowe z zakresu postępowej hodowli pszczół, budowy uli, walki z chorobami pszczół. Można tu również wprzęgnąć do pracy radjo przez udostępnienie zainteresowanym wysłuchania ciekawszych audycyj radjowych, tyczących się pszczelnictwa. Po każdorazowej audycji radjowej, czy też odczytaniu jakiegoś artykułu z pisma pszczelniczego, wskazanem byłoby przeprowadzenie dyskusji na odnośny temat i wyprowadzenie wniosku co do zastosowania danej metody w swoim terenie. Ten dział pracy jest bodajże najtrudniejszy do przeprowadzenia. To też nie należy zbyt pochopnie brać się do jego realizowania. Prowadzić go mogą zatem jedynie nauczyciele - pszczelarze, posiadający własną pasiekę, prowadzący ją w myśl nowoczesnych metod gospodarki pasiecznej i mający za sobą dłuższą praktykę i doświadczenie. Niechaj każda pogadanka pszczelnicza będzie oparta na praktycznem zademonstrowaniu w pasiece bądź to własnej, czy też któregoś z członków w sekcji. Niechaj taki nauczyciel - pszczelarz będzie naprawdę autorytetem, niech zna doskonale wszelkie zagadnienia z dziedziny hodowli pszczół, niech zna również dokładnie swoją okolicę pod względem miododajności, aby następnie regulować mógł nasycenie pasiekami w swoim terenie. Są bowiem takie okolice, gdzie nasycenie pasiekami przy równoczesnym braku pożytku jest tak wielkie, że tam nie propagandę rozmnożenia pasiek szerzyćby wypadało, ale ich ograniczenie.

ad 3) Wskazanem byłoby, aby zawiązana sekcja nabywała w miarę możności książki i broszury z dziedziny pszczelnictwa oraz prenumerowała jakieś pismo pszczelnicze.

ad 4—5) Cała powyższa praca, czekająca nauczyciela, a idąca w kierunku racjonalnego zorganizowania i prowadzenia pszczelnictwa, uwzględnia jednakże tylko niejako obecny stan istnienia. Jeśli zaś chodzi o szerszą propagandę pszczelnictwa, to przedewszystkiem pracę tę wypadałoby zacząć od podstaw, od wychowania w tym kierunku młodzieży i dziatwy szkolnej.

Podawanie i szerzenie wiadomości o wielce pożytecznych pszczołach i wzbudzanie zainteresowania niemi, powinno być wprowadzone możliwie w jak największej liczbie szkół. Młodzież zakładów szkolnych powinna stanąć w przyszłości na czele oświaty pszczelniczej, z tej młodzieży wytworzyć się powinien typ prawdziwego pszczelarza. W każdej szkole roz-

budzać należy chęć do spożywania miodu, wyjaśniając pożytek dla zdrowia, wzbudzać zamiłowanie i współczucie dla tych niezwykłych pracownic, nauczyć szanować kwiaty i rośliny miododajne, uczyć sadzić i pielęgnować rośliny miododajne — oto najpierwsze zadania nauczyciela.

Wiele możliwości w tym kierunku nadarza się z okazji urządzania corocznie „Święta sadzenia drzew“. Sadzenie drzew miododajnych da w przyszłości nietylko cenny materjał drzewny, ale także wiele cennego nektaru, na którym będzie można oprzeć racjonalną i na szerszą skalę pomyślaną rozbudowę naszych pasiek.

ad 6) Niemniej jednak należy również prowadzić celową propagandę użytkowości i spożycia miodu. Niechaj w żadnej bibljotece nie braknie dziełek, czy też broszurek o użytkowności miodu i jego wartości odżywczej. Niech przez książkę wnika w najszersze masy zamiłowanie do tych pożytecznych owadów, co niewątpliwie przyczyni się również do celowej propagandy hodowli pszczół.

Wzbudzajmy zatem zamiłowanie do hodowli pszczół, szerzmy rzetelną wiedzę pszczelniczą, stwarzajmy nowe źródła nektaru i pomnażajmy w ten sposób dorobek zasług nauczycielstwa na polu pszczelnictwa.

W związku z powyższym artykułem okazuje się bardzo pomocnym w propagandzie pszczelnictwa demonstracyjny ul pokazowy, oszklony, wynaleziony i opatentowany przez p. G. Marszalko. Ul ten nadaje się szczególnie do demonstrowania życia i pracy pszczół bez narażenia na ukłucia żądłem, tendencją bowiem konstruktora było uprzystępnienie i ułatwienie nauki pszczelniczej, co przy ulach zwyczajnych nastręcza wiele trudności, naraża widzów na użądlenia i utrudnia w wielkim stopniu spokojne prowadzenie pokazu, a często nawet odstrasza nowicjuszy od zajmowania się pszczelnictwem. Ulami temi zainteresowało się M. W. R. i O. P. i zamierza je wprowadzić w szkołach rolniczych, seminarjach nauczycielskich i w większych szkołach powszechnych.

Ilustracja i obszerniejszy opis tego ula ukazał się w zeszycie 12 Bartnika Postępowego z r. 1931. Pismo to, wychodzące we Lwowie ul. Kopernika l. 20, jest niedrogie i omawia wiele interesujących zagadnień z postępowej metody hodowli pszczół.

Alfred Orlicz. Zabratówka.

Przydział cukru do podkarmiania pszczół.

Od dłuższego czasu czyniły organizacje pszczelnicze usilne zabiegi u kompetentnych czynników o uzyskanie dla pszczelarzy przydziału cukru bezakcyzowego dla podkarmiania pszczół. Ostatecznie, dzięki usilnym zabiegom Małop. Związku Pszczelniczego, sprawa ta została pozytywnie załatwiona.

W numere drugim Bartnika Postępowego z r. 1932 ukazał się komunikat tegoż Związku, omawiający warunki, na jakich cukier ten otrzymać mogą pszczelarze. Z komunikatu tego okazuje się, że jest to cukier skażony

5% domieszką piasku i 3% trocin, celem uniemożliwienia użycia jego na potrzeby domowe, a tylko do podkarmiania pszczół, która to domieszka nie przynosi im żadnej szkody. Na każdy pień uzyskać można przydział 2 kg cukru. Najmniejszą jednak ilością, jaką można pobrać, jest 100 kg worek, w cenie 40 zł, do czego dolicza się dodatkowo kwotę 16 zł na koszta denaturowania cukru i inne dodatkowe opłaty.

Mogą zatem poszczególni pszczelarze z poszczególnych miejscowości, reflektujący na przydział powyższego cukru, wnosić zbiorowe konsygnacje z podaniem: 1) imienia i nazwiska właściciela pasieki, 2) miejsca zamieszkania, 3) ilości posiadanych pni. Powyższe konsygnacje, potwierdzone przez urzędy gminne i oddziały pszczelnicze, względnie organizacje rolnicze, wysyłać należy do Małopolskiego Związku Pszczelniczego we Lwowie ul. Kopernika 20, który zajmie się akcją rozdawnictwa cukru. Do podań należy dołączyć 50 gr na opłatę korespondencyj, całą należytość na zamówioną ilość cukru, oraz ewentualnie należytość na wkładki członkowskie, o ile nie zostały wpłacone.

Książki i czasopisma.

Serejski Marjan Henryk. **Historja Starożytna.**

Zeszyt II, Rzym z 115 ryc. i 4 mapkami. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa 1932.

Zadaniem autora było zobrazowanie historji życia Rzymu jako ogniska kultury, którego promienie rozeszły się na cały świat. Podręcznik jest tak ciekawie ujęty, że może go czytać każdy, kto się interesuje dziejami Rzymu, a szczególnie młodzież znajdzie tu dobrą szkołę obywatelskiego myślenia. Liczne, piękne ryciny, zaopatrzone w obszerne objaśnienia, ożywiają wykład. Wartość dydaktyczną podręcznika podnoszą wstępy poprzedzające rozdziały i zawierające syntezę treści. Wcięte podtytuliki, złożone grubym drukiem, ułatwiają szybkie odnalezienie potrzebnych ustępów.

Autor kładzie szczególny nacisk na znaczenie powszechno-dziejowe Rzymu. To też najwcześniejszą jego historję, będącą jeszcze przedmiotem sporów uczonych, przedstawia w ogólnych tylko zarysach. Natomiast poczynając od okresu wielkich podbojów, książka analizuje szczegółowo rozmaite działy życia politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

Hetman Jan Tarnowski.

Redakcja Dzien. Urz. zwraca uwagę na broszurę dra Wł. Bogatyńskiego, prof. V. Państw. Gimn. im. Jana Kochanowskiego w Krakowie, p. t. „Hetman Jan Tarnowski". Broszura ta, wydana z okazji czterechsetletniej rocznicy bitwy pod Obertynem, omawia w zwięzłym i jasnym zarysie młodość wielkiego hetmana, jego zwycięstwa nad Wołochami i Moskwą, stosunek do Turcji, zasady sztuki wojennej zawarte w dziele p. t.: „Consilium rationis bellicae" a w końcu polityczną rolę i kulturalną działalność. Nadaje się ona na uzupełniającą lekturę uczniów wyższych klas szkół średnich

i winna się znaleźć zarówno w bibljotekach nauczycielskich jak i uczniowskich. Cena 50 gr. za egz. Do nabycia w Księgarni Gebethnera i Wolffa w Krakowie oraz w innych księgarniach.

Wychowanie i Nauczanie.

S. A. Książnica-Atlas wydała pod powyższym tytułem w opracowaniu dr. J. Piątka i dr. W. Sośnickiego przewodnik do wydawnictw pedagogicznych i dydaktycznych.

„Wychowanie i Nauczanie" jest pierwszą tego rodzaju publikacją w Polsce. Główną jej wartość stanowi schematyczne zestawienie wszystkich zagadnień, zawartych w naszych wydawnictwach pedagogicznych, metodycznych i dydaktycznych. Zestawienie to nietylko ułatwi nauczycielstwu szkół wszystkich typów pracę w praktycznem zastosowaniu różnych problemów pedagogicznych i dydaktycznych na terenie szkolnym, lecz także stanowić będzie walną pomoc przy wszelkich dyskusjach i konferencjach, umożliwiając każdemu nauczycielowi szybkie a gruntowne opracowanie referatów. Poza tem książka ta może być dla nauczycieli, nieobeznanych jeszcze z pracą teoretyczną, prawdziwem vademecum w powodzi najrozmaitszych zagadnień, łączących się z pracą szkolną.

Zeszyt do wykresów meteorologicznych.

Nr. I. 38071/31. Kuratorjum O. S. Lw. podaje do wiadomości nauczycielstwa, że Drukarnia Państwowa w Łodzi, ze względu na ujednostajnienie prowadzenia wykresów w szkołach, wydała zeszyt do wykresów temperatury, ciśnień atmosferycznych, opadów atmosferycznych i t. p. objętości 24 kart, w cenie 40 gr. za egzemplarz. Opracował Zygmunt Denkowski. Adres Drukarnia Państwowa, Łódź, ul. Piotrkowska Nr. 85. Telef. 100-29.

Haft, Koronka, Strój.

Z powodu trudności materjalnych, połączonych z wydawaniem kwartalnika „Haft, Koronka Strój" Stowarzyszenie „Służba Obywatelska" przystępuje do likwidacji tego wydawnictwa.

Pismo to, ze względu na wysoką wartość artystyczną i dydaktyczną oraz wytworną szatę zewnętrzną, wyprzedziło znacznie nietylko polskie ale i zagraniczne wydawnictwa z tego zakresu. Pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 2 grudnia 1929 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1930 r., Nr. 1, poz. 11), zostało ono polecone do użytku szkół wszelkiego typu. Ogółem ukazało się 5 numerów kwartalnika „Haft, Koronka, Strój", a ponieważ treść ich, niezależnie od sezonowych zmian mody, posiada dotąd pełną wartość, przeto mogą one spełnić rolę pożytecznej pomocy naukowej dla nauczycieli i młodzieży w dziale haftu, koronek, tkactwa ręcznego, kilimkarstwa, zdobnictwa bieliźniarskiego i krawieckiego i t. d.

Komplet złożony z 5 numerów, przedstawiający wartość zł. 17.50, można obecnie nabyć w cenie 5 zł. Poszczególne tablice ze wzorami haftów, koronek, i t. p. offsetowe, czarno-białe podwójne w cenie 15 gr, oraz bibułkowe duże (4 rodzaje) w cenie 5 gr. od sztuki.

Zamówienia (zbiorowe) należy kierować do Administracji kwartalnika „Haft, Koronka„ Strój" — Warszawa, ul. Ks. Skorupki Nr. 8, m. 8, (tel. 882-87), która uskutecznia wysyłkę po otrzymaniu wpłaty za pośrednictwem P. K. O. Nr. 20.500, przyczem nie dolicza kosztów porta przy zamówieniu wynoszącem minimum 10 zł.

Higjena szkolna.

Stanisław Kopczyński. Higjena szkolna. Podręcznik dla kierowników szkół, nauczycieli i lekarzy szkolnych. Wyd. II. zmienione i rozszerzone. Z licznemi fotografjami, rysunkami i tablicami w tekście. Zt. I. Wyd. M. Arct. Warszawa. 1932. Cena zł 5.

Praca niniejsza, mająca objąć trzynaście zeszytów, została przez Ministerstwo W. R. i O. P. polecona do bibljotek szkolnych a nagrodzona przez Towarzystwo Lekarskie. Na zeszyt pierwszy składają się dwa artykuły: dra Kopczyńskiego p. t. „Cele i zadania higjeny szkolnej. Historja higjeny szkolnej w Polsce" oraz inż. Fr. Eychhorna: „Higjena budynku i urządzeń szkolnych".

W pierwszym artykule czytelnik znajdzie dane, dotyczące rozwoju higjeny w szkołach dawnej Polski, stan tej sprawy w trzech zaborach i zarządzenia obecnie obowiązujące w Polsce. Jednocześnie przeprowadzone jest porównanie pomiędzy polskiemi a cudzoziemskiemi instytucjami i urządzeniami. W drugim artykule autor, specjalista inżynier architekt, omawa sposoby racjonalnego i higjenicznego urządzenia, podaje praktyczne wskazówki dotyczące wentylacji, izolacji cieplnej i dźwiękowej, ochrony od wilgoci oraz systemy należytego oświetlenia.

Polska.

Tom XIII. Encyklopedji Powsz. „Gutenberga".

Jest to praca zbiorowa, pióra 31 autorów, wśród których znajdują się nazwiska znane w naukowej literaturze polskiej (Brückner, Bystroń, Smoleński, Mościcki, Kopera, Udziela, Reiss i inne). Przedmowę do dzieła, bogatą w głębokie spostrzeżenia i pełną materjału do rozważań w sprawach funkcyj i znaczenia odrodzonej Polski w świecie, napisał prof. dr. R. Dyboski. Wynika z niej jasno cel, jaki przyświecał autorom przy pisaniu dzieła. Ma ono być „przyczynkiem do usiłowań nad wykształceniem państwowem i wychowaniem obywatelskiem jak najszerszych warstw ludności w naszem odrodzonem Państwie, przyczynkiem zalecającym się przez swą treściwość, rzeczowość, dokładność i przystępność podanych wiadomości".

Pod względem treści dzieli się omawiane dzieło na 4 części: Pierwsza obejmuje geografię, stosunki ludnościowe, prawne, gospodarcze, komunikacyjne, zdrowotne, oświatowe, wojskowe i wychowania fizycznego Polski dzisiejszej. Druga omawia dzieje państwa i narodu, trzecia dotyczy spraw polskiej kultury duchowej. O Polakach poza granicami państwa mówi część czwarta i ostatnia.

Artykuły, pisane przez wybitnych fachowców, wnikają w najdrobniejsze szczegóły sprawy. Kończą się umiejętnie dobranym spisem literatury, która pozwoli czytelnikowi na szersze ogarnięcie zagadnień. Tom XIII. nie

wyczerpuje w całości spraw Polski. I tak np. sprawy bibljotek, czasopism, księgarstwa omawiają artykuły rozrzucone w tomach II, III i VIII. Inne drobniejsze sprawy mają być, jak zapewniają wydawcy, gęsto rozsiane po wszystkich tomach Encyklopedji, a w szczególności w tomie XIV.

Bardzo obszernie zostały ujęte w tomie XIII. dzieje Polski i jej literatura. Dla każdej z tych spraw poświęcono po 54 stron druku.

W dziale „Literatura", poprzedzonym artykułami o kulturze i języku polskim, bardzo obszernie potraktowano literaturę współczesną. Przejrzyście, z zastosowaniem racjonalnego podziału na okresy, przedstawiono dzieje Polski.

Geografji, stosunkom ludnościowym i gospodarczym Polski poświęcono 32 str. druku.

Artykuł „Antropologja" jest krótki, ma swoje uzupełnienie w tomie I. Encyklopedji.

Do artykułów bardzo pożytecznych zaliczyć należy również artykuły o stosunkach zdrowotnych, o wojskowości i wychowaniu fizycznem. To samo należy powiedzieć o rozprawach, dotyczących muzyki polskiej, teatru, sztuki i strojów.

Do tomu XIII. Encyklopedji dołączono 2 mapki, 5 tablic barwnych i 37 tablic czarnych. Całość obejmuje 334 stron druku.

Zewnętrznie przedstawia się dzieło estetycznie: ma trwałą oprawę płócienną, papier dobry, druk drobny, lecz jasny.

Przy studjum nad Polską może oddać tom XIII. Encyklopedji Powszechnej „Gutenberga" znaczne usługi.

E. Kotowicz — Zaleszczyki.

Ks. biskup dr. Władysław Bandurski.

Staraniem T-wa Przyjaciół Korpusu Kadetów Nr. 1. we Lwowie została wydaną broszurka dra Stanisława Rachwała pod tytułem: „Ks. biskup dr. Władysław Bandurski — wzór kapłana — Polaka" Lwów 1932. Rzecz opracowana i wydana starannie, daje obraz działalności ks. biskupa na polu narodowem za czasów niewoli, przedstawia jego starania o utrzymanie wiary w lepszą przyszłość, o podniesienie polskości, a wyrabianie silnych, prawych charakterów i niezłomnych bojowników. Autor opiera się na słowach ks. biskupa, cytując przemówienia wygłaszane w Krakowie i we Lwowie w czasie uroczystości lub zebrań narodowych. Jako podstawa służy autorowi zbiór przemów p. t. „Ducha nie gaście".

Praca dra Rachwała powinna znaleźć się w rękach młodzieży ze względu na swą wartość faktyczną, zwłaszcza, że cena broszurki jest bardzo przystępna (50 gr.), umożliwia więc szerokim warstwom jej nabycie. Zamówienia przyjmuje księgarnia Połonieckiego we Lwowie lub sekretarjat T-wa Przyjaciół Korpusu Kadetów Nr. 1. we Lwowie (Lwów Korpus Kadetów).

Oświata i wychowanie.

Zeszyt 10. Warszawa 1931. Nakł. Min. W. R. i O. P.

Zeszyt ten przynosi pracę dra Taubenschlaga p. t. „O zmianę organizacji programu metody nauczania szkoły średniej ogólnokształcącej“.

Po przedstawieniu krytycznem ustroju dzisiejszej szkoły średniej i rozpatrzeniu problemu globalizmu jako problemu jedności i całości pracy szkolnej (zeszyt 9. „Ośw. i wych“), przechodzi autor do przedstawienia prób urzeczywistnienia globalizmu w pedagogice. Wychodząc z założenia, że podstawową i życiotwórczą jest synteza, wtórna zaś analiza, dochodzi do wniosku, że ujęcie globalne jest nieodzowne na każdym stopniu nauczania.

Większe możliwości ujęcia syntetycznego istnieją w szkolnictwie powszechnem niższego typu i tu rozpatruje autor trzy systemy, a mianowicie: 1) belgijski Decroly'ego, 2) niemiecki jako nauczanie syntetyczne t. zw. Gesamtunterricht i 3) amerykański, jako nauczanie metodą projektów.

O wiele trudniejsze natomiast jest urzeczywistnienie globalizmu w szkole średniej i powszechnej wyższego stopnia. Próby podjęte na tem polu nie doprowadziły do pożądanych rezultatów. Próby globalne pełne, organiczne jak np. Lebenskunde czy Lebensschule mają często charakter sztuczny, wymuszony (zwłaszcza w klasach wyższych), to samo odnosi się do „zakończenia całokształtowego kursu szkolnego“, które polega na końcowem skupieniu wiadomości nabytych przez szereg lat pracy szkolnej.

Zkolei rozpatruje autor koncepcje globalizmu niepełnego t. j. mechanicznego, a mianowicie: koncentrację jako próbęześrodkowania różnych działów nauczania koło jednego przedmiotu naukowego n. p. języka łacińskiego, religji i t. d. i korelację jako próbę uzależnienia od siebie różnych przedmiotów nauczania przez podkreślenie wielorakich ich związków i przenikających się wskutek tego np. idealia, realia i t. p. Oba sposoby prowadzą jednak tylko do załagodzenia ujemnych stron wieloprzedmiotowości.

Do prób mających na celu uproszczenie programu nauki szkolnej należy obok przegrupowania przedmiotów nauczania w myśl teorji podstawy wychowawczej także interpretacja, redukcja i integracja.

Interpretacja jest to próba znalezienia dla programu szkoły średniej ogólnokształcącej niejako wspólnego jądra, którem według Nawroczyńskiego np. jest grupa przedmiotów składających się razem na naukę o kulturze narodowej w związku z kulturą ogólnoludzką, gdyż wprowadzenie we współczesną kulturę narodową i ogólną ludzką jest myślą przewodnią wykształcenia gimnazjalnego. Redukcja to próba wydatnego zmniejszenia ilości przedmiotów nauczania w poszczególnych okresach nauczania (półrocze historji i języka polskiego, fizyki i jęz. polsk. i t. d.). Integracja wreszcie to próba scalenia niektórych przedmiotów nauczania w jeden dział naukowy np. w przyrodoznawstwie synteza geologji, mineralogji, chemji i t. d.

Wszystkie te próby wiodą do pewnego uproszczenia programu pracy szkolnej, załagodzenia ujemnych stron wieloprzedmiotowości, jednak nie

rozwiązują kwestji w zupełności i nie usuwają złego. Autor zapowiada próbę indywidualną rozwiązania poruszonych zagadnień w pracy pt. „Reforma szkoły średniej ogólnokształcącej“ w następnym zeszycie „Oświata i Wychowanie“. Pierwsza część pracy posiada charakter informacyjno - krytyczny, a ze względu na aktualność i ważność poruszonego zagadnienia budzi zrozumiałe zainteresowanie, zwłaszcza zapowiedziana część pozytywna, która ukazała się już w 1-szym zesz. „Oświaty i Wychowania“ na rok 1932.

N. Nekraszowa w artykule pt. „Organizacja pracy indywidualnej i zbiorowej w szkole Lyncha w Londynie“ przedstawia w ogólnym zarysie organizację tej szkoły, zbudowanej na zasadach planu daltońskiego, jednak odbiegającej od niego znacznie w szczegółach. Widzimy tu dążenie do rozwoju osobowości dziecka przez pracę opartą na indywidualnej metodzie.

Tej samej autorki: „Podstawy pracy w szkole P. M. Andersen“ i Janiny Obarskiej: „Próby pracy idywidualnej i system wychowawczy w Medburn girls school w Londynie“.

W dziale kroniki zainteresowanie budzi komunikat, że VI kongres Międzynarodowej Ligi Nowego Wychowania odbędzie się w Nicei w dn. od 29-go lipca do 12-go sierpnia 1932 r. Ogólnym tematem będzie: związek wychowania z rozwojem społecznym.

Janina Melchertówna (Przemyśl).

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł, które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751. Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.
Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 4.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 kwietnia 1932.

TREŚĆ:

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Tydzień Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 13 kwietnia 1932 r. Nr. O. 517/32.

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej urządza w bieżącym roku zwyczajem lat poprzednich „IX Tydzień Obrony Lotniczej i Przeciwgazowej" w dniach od 5-go do 12-go czerwca b. r. włącznie.

Ze względu na pożądaną i doniosłą ze stanowiska państwowego działalność Ligi zalecam udzielenie Lidze poparcia w jej poczynaniach, związanych z urządzeniem „Tygodnia".

Dyrekcjom szkół średnich — ogólnokształcących, zawodowych, zakładów kształcenia nauczycieli, oraz p. Inspektorom szkolnym i Nauczycielstwu zalecam, ażeby podobnie jak w latach ubiegłych, zorganizowane zostały w okresie „Tygodnia" pogadanki i odczyty o wielkiem znaczeniu dla Państwa lotnictwa i obrony przeciwgazowej, oraz o „Lidze Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej".

Akcja L. O. P. P. winna być gorąco popierana wśród młodzieży szkolnej i dlatego zachęcam do organizowania szkolnych Kół L. O. P. P.

P. Dyrektorów szkół, Inspektorów szkolnych i Nauczycieli zachęcam gorąco do udziału w pracach Ligi, a zwłaszcza w komitetach powiatowych i miejskich L. O. P. P.

O powstaniu koła szkolnego L. O. P .P. i liczbie jego członków należy powiadomić Powiatowy Komitet L. O. P. P., który będzie nadsyłał wszelkie potrzebne druki, legitymacje i t. p.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

2.

Biuro personalne.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 31 z dnia 7 marca 1932 r. (I. Org. 1200/4) o tymczasowym statucie organizacyjnym Biura Personalnego w kuratorjach okręgów szkolnych.

§ 1. Ustanawia się w każdem z kuratorjów Biuro Personalne.

§ 2. Na czele Biura Personalnego stoi naczelnik Biura Personalnego, który podlega bezpośrednio kuratorowi.

§ 3. Biuro Personalne (znak B. P.):

opracowuje w uzgodnieniu z właściwemi wydziałami (oddziałami) projekty zarządzeń natury ogólnej w sprawach osobowych oraz zasady szkolenia personelu urzędniczego;

załatwia w uzgodnieniu z właściwemi wydziałami (oddziałami) sprawy osobowe nauczycieli wszelkich kategoryj szkół oraz urzędników i niższych funkcjonarjuszów kuratorjum i podległych mu władz, urzędów i instytucyj;

załatwia w uzgodnieniu z właściwemi wydziałami (oddziałami), o ile uzgodnienia tego wymagają, sprawy uposażeniowe, dyscyplinarne, emerytalne i sprawy związane z zaopatrzeniem, opartem na specjalnych tytułach prawnych;

przedstawia po uzgodnieniu z właściwemi wydziałami (oddziałami) wnioski w sprawach odznaczeń;

prowadzi sprawy ewidencyjno - kwalifikacyjne i statystykę personalną nauczycieli oraz urzędników i niższych funkcjonarjuszów.

§ 4. Szczegółowy zakres czynności Biura Personalnego oraz sposób załatwiania spraw personalnych określą instrukcje Ministra W. R. i O. P.

Minister W. R. i O. P.: (—) *J. Jędrzejewicz.*

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 32 z dnia 7 marca 1932 r. (Nr. I. Org. 1200/1) o zakresie czynności Biura Personalnego w kuratorjach okręgów szkolnych.

Zakres czynności Biura Personalnego w kuratorjum okręgu szkolnego obejmuje

A. W zakresie ruchu służbowego:

1. Opracowywanie zarządzeń natury ogólnej w zakresie ruchu służbowego oraz zasad szkolenia personelu urzędniczego.

2. Opinjowanie opracowanych przez wydziały (oddziały) wniosków w sprawie ilości i zasad podziału etatów osobowych.

3. Sprawy nadawania stanowisk urzędników i niższych funkcjonarjuszów oficerom oraz wysłużonym podoficerom zawodowym.

4. Przyjmowanie, mianowanie, awanse, umowy służbowe, zatwierdzanie umów imiennych tego rodzaju aktów, przeniesienia, delegacje i przydziały, zwolnienia, wnioski o przeniesienia w stan nieczynny, przeniesienia w stan spoczynku i pozasłużbowy oraz powołanie ze stanu spoczynku, nieczynnego i pozasłużbowego do służby czynnej nauczycieli, urzędników i niższych funkcjonarjuszów w ramach obowiązujących przepisów.

5. Sprawy zezwoleń na wykonywanie zajęć ubocznych.

6. Wydalanie ze służby na zasadzie prawomocnego wyroku sądu karnego, orzeczeń dyscyplinarnych oraz unieważnianie nominacji i wydalanie ze służby na podstawie art. 73 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, unieważnianie nominacji w przypadku niezgłoszenia się do służby w określonym terminie.

7. Udzielanie urlopów dla poratowania zdrowia, dla celów osobistych, majątkowych i familijnych, dla celów publicznych i naukowych, płatnych i bezpłatnych, oraz sprawy nieobecności na służbie.

8. Przyznawanie nauczycielom tytułu profesora.

9. Zwalnianie urzędników od przepisanego poziomu wykształcenia.

10. Zaliczanie urzędnikom i funkcjonarjuszom niższym poprzedniej służby i pracy do wysługi lat.

11. Organizacja komisyj egzaminacyjnych dla urzędników oraz kwalifikacyjnych dla urzędników i nauczycieli.

12. Zatwierdzanie na stanowiska dyrektorów szkół niepaństwowych.

13. Prowadzenie ksiąg ewidencyjnych według ustalonych przez Ministerstwo wzorów.

14. Sprawy osobowo - wojskowe.

15. Sprawy odznaczeń krajowych i zagranicznych.

B. W zakresie spraw uposażeniowych:

16. Opracowywanie zarządzeń natury ogólnej w zakresie spraw uposażeniowych.

17. Uposażenia oraz dodatki ekonomiczne i inne.

18. Przyznawanie i umarzanie zwrotnych zaliczek na uposażenie.

19. Przyznawanie kosztów przesiedlenia.

20. Przyznawanie urzędnikom i funkcjonarjuszom niższym wynagrodzenia za godziny nadliczbowe oraz zasiłków (zapomóg).

21. Przyznawanie odpraw, pośmiertnego, kosztów leczenia i pogrzebu.

22. Zwrot opłat szkolnych.

23. Pomoc lekarska dla funkcjonarjuszów.

24. Zaliczanie służby wojskowej i innej oraz pracy do wymiaru uposażenia.

25. Przyznawanie praw nabytych poprzednią służbą.

26. Sprawy mieszkań służbowych i niesłużbowych.

27. Sprawy umundurowania.

C. W zakresie spraw emerytalnych:

28. Opracowywanie zarządzeń natury ogólnej w zakresie spraw emerytalnych.

29. Sprawy zaliczania lat służby względnie pracy do emerytury.

30. Wymiar emerytury nauczycielom i funkcjonarjuszom.

31. Załatwianie pensyj wdowich i sierocych.

32. Przedstawianie wniosków o zaopatrzenia pozasłużbowe z art. 8-go ustawy emerytalnej i z ustawy z dnia 11 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 2/25, poz. 12).

33. Komisje lekarskie.
34. Umięszczanie emerytów w zakładach dla umysłowo chorych.
35. Spożywanie pensji emerytalnej zagranicą.
36. Przyznawanie dodatków ekonomicznych emerytom, odprawy wdowom po nauczycielach i funkcjonarjuszach, przyznawanie pośmiertnego względnie zwrotu kosztów leczenia i pogrzebu.

D. W zakresie spraw dyscyplinarnych:

37. Opracowywanie zarządzeń natury ogólnej w zakresie spraw dyscyplinarnych.
38. Organizacja komisyj dyscyplinarnych i sprawy rzeczników dyscyplinarnych.
39. Załatwianie spraw naruszeń obowiązków służbowych.
40. Wdrażanie dochodzenia wstępnego i dyscyplinarnego oraz zawieszanie w służbie.
41. Sprawy związane z istnieniem komisyj dyscyplinarnych.
42. Sprawy zezwolenia na ogłoszenie w prasie orzeczeń komisyj dyscyplinarnych.
43. Ewidencja funkcjonarjuszów państwowych, którzy nie mogą być przyjęci do służby państwowej wogóle.
44. Ewidencja funkcjonarjuszów państwowych, którzy nie mogą być przyjęci do służby w urzędach, zakładach i szkołach, podległych Ministerstwu W. R. i O. P. według ustalonego wzoru.

E. W zakresie spraw ewidencyjno-kwalifikacyjnych:

45. Opracowywanie zarządzeń natury ogólnej w zakresie ewidencyjno-kwalifikacyjnym.
46. Prowadzenie kart ewidencyjnych i zbiorów dokumentów.
47. Prowadzenie kart kwalifikacyjnych.
48. Listy starszeństwa służbowego urzędników i niższych funkcjonarjuszów kuratorjum oraz szkół, władz, urzędów i instytucyj mu podległych.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 107 z dnia 31 marca 1932 r. (B. P. 2337/32) o utworzeniu i zakresie działania Biura Personalnego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Podaję do wiadomości treść okólników Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7 marca 1932 r. dotyczących a) tymczasowego statutu organizacyjnego Biura Personalnego w kuratorjum okręgu szkolnego (Nr. I. Org. 1200/4), b) zakresu czynności tego Biura (Nr. I. Org. 1200/1).

Ogłaszając równocześnie instrukcję o udzielaniu informacyj w sprawach personalnych, załatwianych w Kuratorjum O. S. Lw., zarządzam co następuje:

1. Wszelką korespondencję w sprawach należących do kompetencji Biura Personalengo należy na przyszłość adresować: Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego — Biuro Personalne.

2. Wszelkie sprawy personalne załatwiać należy bez niepotrzebnej zwłoki, a najdalej do dni 14-tu, przyczem sprawy pilne, ze względu na swój charakter, mają być załatwiane natychmiast. Terminowe załatwianie tych spraw będę sprawdzał bądź osobiście w czasie mych objazdów służbowych, bądź też za pośrednictwem Naczelnika Biura Personalnego, względnie innych delegowanych przeze mnie urzędników.

3. Interwencje osobiste ze strony nauczycieli względnie urzędników i funkcjonarjuszy niższych w sprawach personalnych załatwianych w Kuratorjum O. S. Lw. zasadniczo wyklucza się zupełnie. Mogą one mieć miejsce tylko w wypadkach usprawiedliwionych wyjątkowemi okolicznościami i tylko wówczas gdy a) odnośna sprawa znajduje się już w danej chwili w Kuratorjum; b) zachodzi konieczność dodatkowego przedstawienia tego rodzaju okoliczności, które dla załatwienia danej sprawy mają znaczenie istotne, a nie zostały uwzględnione w odnośnem sprawozdaniu władzy I-ej instancji i wymagają ustnego omówienia. Konieczność tego rodzaju winna być każdorazowo stwierdzona pisemnie przez odnośną władzę przełożoną funkcjonarjusza (inspektora szkolnego, względnie dyrekcję danego zakładu).

4. Interwenjować mogą wyłącznie te osoby, których dana sprawa dotyczy, z wykluczeniem wszelkiego rodzaju pośrednictwa osób postronnych.

Ponieważ zdarzały się wypadki, że odnośni funkcjonarjusze, pełniący służbę na prowincji, przyjeżdżali w sprawach osobistych do Kuratorjum bez uprzedniego uzyskania ze strony swych władz przełożonych odpowiedniego na ten cel urlopu, przeto zaznaczam, że w razie ujawnienia na przyszłość tego rodzaju niewłaściwości będę w stosunku do winnych wyciągał jak najdalej idące konsekwencje służbowe.

O powyższem pouczyć należy bezzwłocznie podległy personel, z tem że osoby, zgłaszające się do Kuratorjum w sprawach personalnych z pominięciem wyłuszczonych powyżej zasad, nie będą wogóle przyjmowane, niezależnie od ewentualnych następstw służbowych.

W końcu przypominam ponownie obowiązek przestrzegania w sprawach personalnych, zwłaszcza ze strony personelu pomocniczego, bezwzględnej tajemnicy urzędowej.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

Instrukcja o udzielaniu informacyj w sprawach personalnych.

W związku z utworzeniem Biura Personalnego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lw. zarządzam co następuje:

1. Informacyj w sprawach personalnych udzielać może, poza mną, zasadniczo tylko naczelnik Biura Personalnego, względnie ci urzędnicy Biura, których naczelnik każdorazowo w tym względzie upoważni.

2. Zgodnie z powyższem przyjmowanie stron w sprawach osobowych należy, obok mnie, do wyłącznej kompetencji naczelnika Biura Personalnego, który może w pewnych wypadkach, zależnie od swego uznania, zlecić tę funkcję podległym urzędnikom Biura.

3. W wypadkach, w których z daną sprawą personalną łączy się sprawa, leżąca w kompetencji odnośnego wydziału fachowego, przyjmuje strony oraz udziela potrzebnych informacyj w pierwszym rzędzie naczelnik

Biura Personalnego. O ile sprawa tego koniecznie wymaga, skierowuje następnie odnośną osobę do naczelnika biura fachowego, w przeciwnym zaś razie uzgadnia jedynie sposób załatwienia danej sprawy z naczelnikiem dotyczącego wydziału, biorąc przytem pod uwagę okoliczności, wyłuszczone ustnie przez stronę.

4. Naczelnik Biura Personalnego może nadto skierowywać strony do odnośnych naczelników wydziałów fachowych w tych wszystkich sprawach ściśle personalnych, w których osobiste zetknięcie się strony z naczelnikiem wydziału fachowego będzie korzystnem dla załatwienia danej sprawy.

To samo uprawnienie przysługuje w stosunku do naczelnika Biura Personalnego naczelnikom wydziałów fachowych, o ile, ich zdaniem, zajdzie z pewnych względów konieczność bezpośredniego porozumienia się stron, interwenjujących w sprawach rzeczowych, z naczelnikiem Biura Personalnego.

5. Naczelnicy wydziałów fachowych oraz inni urzędnicy Kuratorjum komunikują się w sprawach personalnych tylko z naczelnikiem Biura Personalnego.

Bezpośrednie porozumiewanie się w tych sprawach z innymi urzędnikami Biura Personalnego może mieć miejsce jedynie za zgodą naczelnika tegoż Biura i tylko w odniesieniu do pewnych kategoryj spraw przez niego oznaczonych.

6. Zasięganie informacyj, względnie interwenjowanie ze strony urzędników Kuratorjum w sprawach personalnych osób postronnych (o ile nie pozostaje to w związku z załatwianemi przez nich sprawami urzędowemi), jest bezwarunkowo wzbronione.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

3.

Zaliczki na uposażenie, zapomogi.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 97 z dnia 29 marca 1932 r. (Nr. B. P. 2076/32 do dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych i rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Wszystkie wniesione w ciągu miesiąca, odpowiednio udokumentowane (świadectwem lekarskiem, poświadczeniem zaciągniętych długów i t. p.), podania o udzielenie bezprocentowych zaliczek na uposażenie służbowe należy na przyszłość zbierać razem, sporządzić zbiorowy wykaz i przedkładać co miesiąc najdalej do dnia 5-go.

Wykaz winien zawierać następujące rubryki:

1. Imię i nazwisko petenta, podać czy żona (mąż) pobiera uposażenie z funduszów państwowych. samorządowych lub prywatnych instytucyj i w jakiej wysokości;
2. Grupa i szczebel uposażenia petenta;
3. Stanowisko i miejsce służbowe, ostatnia poczta, w miastach także ulica i numer domu;
4. Ilość dodatków ekonomicznych;
5. Powód prośby o zaliczkę;

6. Proponowana wysokość zaliczki (jedno, dwu, trzy miesięczna);
7. Wniosek dyrektora, kierownika, inspektora, w którym obok odpowiednich spostrzeżeń o pracy petenta należy uwzględnić tego rodzaju okoliczności, jak toczące się przeciw zainteresowanemu dochodzenia wstępne, dyscyplinarne, wymierzone już ewentualnie przedtem kary porządkowe, względnie dyscyplinarne i t. p.

Przypomina się pp. Inspektorom ustęp 3-ci, punkt 7, zarządzenia z dnia 14-go stycznia 1928 Nr. O. 2731/27 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 1 ex 1928 str. 7).

Warunki uzyskania zaliczek zostają niezmienione.

Podania b. pilne, wniesione z powodu wyjątkowych okoliczności, można osobno przedkładać.

Petenci winni podawać w prośbach o zapomogi swoje dokładne adresy.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski*, wr.

4.

Wyższe pobory za studja.

Nr. II. 10353/31. Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 18-go maja 1931 r. Nr. II. 8858/31 wyjaśniło w konkretnym wypadku, że studja na dwuletnich kursach, o których mowa w art. 31 ustawy uposażeniowej z dnia 9-go października 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), w odniesieniu do nauczycieli rysunku, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki i gimnastyki są to studja ciągłe, trwające przez dwa lata i stanowiące całość; dwa oddzielne niezależne od siebie, kursy roczne nie mogą być uważane za dwuletni kurs, przewidziany w art. 31 powołanej ustawy.

P. o. Naczelnika Wydziału: *L. Jus.*

5.

Podpisywanie czeków i zgłoszenia do obrotu czekowego.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 37 z dnia 9 marca 1932 r. (I. R. 1291/32).

W celu ujednostajnienia trybu postępowania w sprawach, dotyczących kont czekowych państwowych szkół ogólnokształcących w Pocztowej Kasie Oszczędności, Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Departamentem Technicznym Pocztowej Kasy Oszczędności zarządza, co następuje:

1. Kuratorja okręgów szkolnych prowadzą ewidencję numerów kont czekowych poszczególnych państwowych szkół średnich ogólnokształcących z uwzględnieniem imion i nazwisk dyrektorów (kierowników), uprawnionych do podpisywania czeków.

2. W razie zmiany na stanowisku dyrektora (kierownika) państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej kuratorjum zawiadamia o tem od-

nośny oddział P. K. O., podając jednocześnie imię i nazwisko i stanowisko służbowe osoby, upoważnionej przez kuratorjum do dysponowania funduszami szkoły.

3. Krótkotrwające zastępstwa, powstałe z powodu urlopu, służbowego wyjazdu, czy też choroby dyrektora (kierownika), winny być zgłaszane przez dyrekcję szkoły bezpośrednio do odnośnego oddziału P. K. O. z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego chwilowego zastępcy oraz wzoru jego podpisu na przepisowych formularzach.

4. Po powrocie z urlopu, ze służbowego wyjazdu lub choroby dyrektor (kierownik) państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej zawiadamia o tem bezpośrednio odnośny oddział P. K. O., odwołując ważność podpisu zastępcy z podaniem dokładnej daty, od której wzór podpisu przestaje obowiązywać.

5. O zmianach w podpisywaniu czeków, podanych wyżej w punktach 3 i 4, dyrekcje (kierownictwa) państwowych szkół średnich ogólnokształcących zawiadamiają równocześnie kuratorjum okręgu szkolnego.

6. Sprostowań w imionach, nazwiskach lub stanowiskach służbowych dyrektorów (kierowników) państwowych szkół średnich ogólnokształcących w wykazie otwartych kont czekowych dokonywuje odnośny oddział P. K. O. na podstawie zawiadomienia kuratorjum okręgu szkolnego.

7. Sprostowania w brzmieniu nazwy urzędowej państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej, podanej w wykazie otwartych kont czekowych, dokonywuje odnośny oddział P. K. O. na podstawie zawiadomienia kuratorjum okręgu szkolnego. które jest obowiązane podać ten fakt do wiadomości Ministerstwa W. R. i O. P.

8. Kuratorjum okręgu szkolnego upoważnione jest do składania bezpośrednio odnośnemu oddziałowi P. K. O. dodatkowych zgłoszeń przystąpienia państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej (nowopowstałej lub filji, samodzielnej pod względem gospodarczym) do obrotu czekowego P. K. O., podając według pieczęci urzędowej nazwę tego zakładu, dokładny adres, imię, nazwisko i stanowisko służbowe dyrektora (kierownika). O otwarciu konta czekowego w P. K. O. kuratorjum niezwłocznie zawiadamia Ministerstwo W. R. i O. P., podając dokładnie oddział P. K. O., w którym konto zostało uruchomione.

Podsekretarz Stanu. (—) *K. Pieracki.*

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 22 marca 1932 r. Nr. O. 490/32.

Udzielam do wiadomości i stosowania z tem, że zawiadomienia o zmianach wymienionych w punkcie 3 i 4 okólnika Ministerstwa należy skierowywać do P. K. O. w Warszawie, Biuro Zgłoszeń, ponieważ oddział lwowski P. K. O. nie posiada jeszcze pełnych agend i nie prowadzi kont wypłat.

P. o. Naczelnika Wydziału: *R. Koestlich*, wr.

6.

Tryb wnoszenia odwołań i zażaleń przeciwko orzeczeniom i uchwałom okręgowych komisyj dyscyplinarnych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 46 z dnia 25 lutego 1932 r. (B. P. 1349/32. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 9).

W ostatnich miesiącach Ministerjalna Komisja Dyscyplinarna odrzuciła bez rozpoznania kilka odwołań obwinionych nauczycieli od orzeczeń okręgowych komisyj dyscyplinarnych z tego względu, iż odwołania te nie zostały wniesione zgodnie z przepisem art. 118 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) bezpośrednio na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I-ej instancji, lecz w drodze służbowej ną ręce władzy przełożonej, skutkiem czego odwołania te wpłynęły do rąk przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I-ej instancji po 14-dniowym terminie, przewidzianym w art. 118 tejże ustawy. W pewnym wypadku inspektor szkolny, przesyłając obwinionemu nauczycielowi odpis orzeczenia okręgowej komisji dyscyplinarnej, pouczył obwinionego nauczyciela, że odwołanie powinno być wniesione w drodze służbowej.

Wobec tego Ministerstwo zwraca uwagę władzom szkolnym i nauczycielstwu, że przepis art. 30 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), postanawiający, że pisma w sprawach służbowych lub osobistych, tyczących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego, nie ma zastosowania przy wnoszeniu odwołań i zażaleń przeciwko orzeczeniom i uchwałom komisyj dyscyplinarnych oraz, iż w myśl art. 118 i 138 tejże ustawy, odwołania i zażalenia przeciwko orzeczeniom i uchwałom komisyj dyscyplinarnych należy wnosić bezpośrednio na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I-szej instancji w przeciągu dni 14, licząc od dnia następnego po otrzymaniu odpisu orzeczenia względnie uchwały.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

7.

Koszta przesiedlenia emerytów.

Nr. I. 42199/31. Wskutek konkretnego przypadku Kuratorjum O. S. Lw. oznajmia, że Izba Skarbowa I. we Lwowie, pismem z dnia 25 stycznia 1932 r. (L. W. VI. 10064/32) nie zgodziła się na przyznanie emerytowanemu nauczycielowi zwrotu wydatków na bilety kolejowe z powodu przesiedlenia się, ponieważ w myśl postanowień art. 21 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 42/31, poz. 380 i § 19 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r. Dz. U. R. P. Nr. 37, poz. 291, emerytowanemu funkcjonarjuszowi z powodu przesiedlenia należy się tylko zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego koleją i ryczałt przewidziany na pokrycie wszystkich innych wydatków połączonych z przesiedleniem.

8.

Konkursy rolniczo-hodowlane.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 100 z dnia 25 marca 1932 r. (I. O. P. 8057/32) do rad szkolnych powiatowych.

Celem podniesienia wartości uprawy zbóż, warzyw i t. p. oraz akcji hodowlanej są organizowane przez wojewódzkie delegatury Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego za pośrednictwem wojewódzkich komisyj konkursy przysposobienia rolniczego.

Jako mające na celu podniesienie kultury rolnej wytwórcy, a co za tem idzie i stanu gospodarczego kraju, winny być wymienione konkursy otoczone specjalną opieką i stanowić niejednokrotnie podstawę dalszej pracy oświatowej wśród danego zespołu konkursowego.

Biorąc więc pod uwagę nie samo gospodarcze, ale i wychowawczo-oświatowe znaczenie urządzanych konkursów rolniczych, polecam Radzie Szkolnej Powiatowej zachęcić podwładne sobie nauczycielstwo do otoczenia opieką całej akcji konkursowej, a w szczególności:

1) do pouczania ogółu o wartości pracy konkursowej i konieczności ścisłego przestrzegania regulaminu konkursu;

2) do tworzenia odpowiednich zespołów konkursowych, zwłaszcza w organizacjach młodzieży.

Ścisłe zespolenie prac ogólnooświatowych z oświatą rolniczą i wzajemne uzupełnianie się zagadnień jest ze wszechmiar pożądane.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

9.

Egzamin na nauczycieli szkół średnich.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 29 z dnia 5 marca 1932 r. (II. S. 1137/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 6).

Nr. 2940/32. W związku z postanowieniami rozporządzenia Ministra z dnia 6 grudnia 1927 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 z roku 1928, poz. 1), dotyczącemi zdawania egzaminów na nauczycieli szkół średnich[1]) według rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 68)[2]), Ministerstwo zarządza i wyjaśnia, co następuje.

1) Dopuszczanie kandydatów do egzaminu naukowego lub pedagogicznego według rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1923 r. może się odbywać do końca czerwca 1932 r.

2) Zdawanie egzaminów naukowych lub pedagogicznych według rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1923 r. przez kandydatów, dopuszczonych przed końcem czerwca 1932 r., winno być zakończone najpóźniej z końcem czerwca 1933 r.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 8.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1923 r., str. 158.

3) Osoby, o których mowa w punkcie 1 i 2 o ile nie zdążą zdać egzaminu pedagogicznego przed końcem czerwca 1933 r. będą mogły przystąpić do państwowego egzaminu pedagogicznego według rozporządzenia z dnia 9 października 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18, poz. 185)[3]).

4) Z końcem czerwca 1933 r. przestają działać komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich zarówno dla wyżej wymienionych egzaminów nauczycielskich według rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1923 r. jak i dla egzaminów uproszczonych.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

10.

Zwalnianie uczniów szkół technicznych od praktyki zawodowej wakacyjnej.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 10 marca 1932 r. Nr. III. T. P. 747/32. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 5).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Rady pedagogiczne mogą w wypadkach, w których odbycie praktyki zawodowej wakacyjnej jest czasowo niemożliwe, zwalniać uczniów szkół technicznych od obowiązku odbycia tej praktyki.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

11.

Opłaty za dyplomy nauczycieli szkół zawodowych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 36 z dnia 9 marca 1932 r. (I. R. 2195/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 7).

Nr. III. 1157/32. Tytułem zwrotu wydatków, związanych ze sporządzeniem dyplomów dla nauczycieli, którym w myśl art. 31 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) przyznane zostaną bezpośrednio przez Ministra tego rodzaju kwalifikacje, Ministerstwo ustala opłatę *2 zł* (dwa złote) od dyplomu.

Opłaty powyższe winny osoby zainteresowane wpłacać na konto czekowe Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu Nr. 30.400 w P. K. O., deklarując je na fundusz specjalny Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego „Taksa administracyjna".

W tym celu, wypełniając skarbowy blankiet nadawczy, który można otrzymać w kasach P. K. O. i każdym urzędzie pocztowym, należy w rubryce „Właściciel konta" wpisać: „Centralna Księgowość Ministerstwa

---

[3]) Dz. Urz. O. S. Lw. z 1925 r., str. 9.

Skarbu", w miejscu przeznaczonem na nr. konta wpisać: „Nr. 30.400", w rubryce „nazwa podatku lub należności" — „opłata za dyplom nauczyciela szkół zawodowych", w rubryce „wpłacono na rzecz urzędu" — „Fundusz specjalny Ministerstwa W. R. i O. P. p. n. Taksa administracyjna".

Kuratorja będą doręczać nadsyłane przez Ministerstwo dyplomy nie inaczej, jak po przedstawieniu przez petenta dowodu wpłaty do P. K. O. kwoty 2 zł.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

12.

Wyroki N. T. A.

Wyrok N. T. A. z dnia 15 grudnia 1931 r. L. Rej. 1177/29 w sprawie nieprzyjęcia dzieci do szkoły ewangelickiej we Lwowie.

Nr. I. 5041/32. Borys Trusz i Włodzimierz Rohatyn, obaj zamieszkali we Lwowie, zapisali swe, pozostające w wieku szkolnym dzieci, a to Trusz syna Igora, wyznania prawosławnego, a Rohatyn córkę Bohdanę, wyznania grecko-katolickiego, do 1 klasy Prywatnej Szkoły Powszechnej Ewangelickiej z niemieckim językiem nauczania i prawem publiczności we Lwowie, przyczem na wezwanie kierownika tej szkoły wnieśli do Rady Szkolnej Miejskiej we Lwowie podanie o zezwolenie na uczęszczanie ich dzieci do wzmiankowanej szkoły. Pomieniona Rada, orzeczeniami z dnia 22 października 1928 podań Trusza i Rohatyna nie uwzględniła, oznajmiając, że czyni to dla braku należytego uzasadnienia. Od orzeczeń tych odwołali się obaj wymienieni, przyczem Borys Trusz w swem odwołaniu podnosił, że motywem zapisania jego syna do odnośnej szkoły był zamiar dania mu możności przyswojenia sobie języka niemieckiego, który będzie mu w przyszłości potrzebny w studjach wyższych. Równocześnie odwoławca kwestjonował orzeczenie rady szkolnej jako sprzeczne z Konstytucją oraz okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 stycznia 1927 roku poz. 147 Dz. Urz. Włodzimierz Rohatyn, wskazując w swem odwołaniu na okoliczność, że posiada nieruchomość w Berlinie, a więc że stosunki majątkowe łączą go z zagranicą, podnosił, że uważa za konieczne dać swej córce możność nauczenia się języka niemieckiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lwowskiego orzeczeniem z dnia 19-go grudnia 1928 r. L. I. 38396/28 i z dnia 2 stycznia 1929 r. L. I. 37088/28 opisanych odwołań nie uwzględnił, a w uzasadnieniu swych decyzyj oznajmił, że po myśli rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27 września 1923 r. L. I. 9184 do Szkoły Ewangelickiej we Lwowie uczęszczać mogą w zasadzie jedynie dzieci narodowości niemieckiej, względnie wyznania ewangelickiego, okólnik zaś wspomnianego Ministerstwa z dnia 5 stycznia 1927 roku Nr. I. 147/27 nie ma w danych wypadkach zastosowania, albowiem został on wydany w sprawie wypełnienia obowiązku szkolnego przez dzieci, uczęszczające do szkół prywatnych. Nadto w orzeczeniu, dotyczącem Włodzimierza Rohatyna, Kurator Okręgu Szkolnego zaznaczył, że przytoczone w odwołaniu okoliczności nie są w tym stopniu wyjątkowe, aby na ich podstawie można odstąpić od wskazanej wyżej zasady.

Wedle znajdującego się w przedłożonych Trybunałowi aktach administracyjnych odpisu zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27-go września 1923 roku Nr. I. 9184 Ministerstwo to przyznało prywatnej szkole ewangelickiej we Lwowie na rok szkolny 1922/23 prawo publiczności z ograniczeniem do uczniów i uczennic własnego zakładu. W dalszej osnowie wspomnianego zarządzenia Ministerstwo, zaznaczając, że prywatna szkoła ewangelicka z niemieckim językiem nauczania może zgodnie ze swem przeznaczeniem przyjmować zasadniczo tylko dzieci wyznania ewangielickiego i narodowości niemieckiej, polecało kuratorowi okręgu szkolnego zabronić wyraźnie kierownictwu szkoły przyjmowania innych dzieci bez zezwolenia kuratora w każdym poszczególnym wypadku, oraz wydać zarządzenia co do wydzielenia z danej szkoły i skierowania do innych odpowiednich szkół tych dzieci, które nie są ani wyznania ewangelickiego, ani niemieckiej narodowości i języka. Następnie Ministerstwo poleciło, by wzmiankowanym ostatnio dzieciom, które przejdą do szkół z innym językiem nauczania, zapewniono przez wprowadzenie przejściowe odpowiedniego urządzenia nauki wszelkie ułatwienia, ażeby mogły one bez szczególnych trudności korzystać w dalszym ciągu z nauki w tej szkole, do której zostaną skierowane. Omawiane zarządzenie Ministerstwa zawierało w końcowym ustępie instrukcję, że przy rozpatrywaniu ewentualnych próśb rodziców dzieci, które nie są wyznania ewangelickiego ani niemieckiej narodowości i języka, należy postępować z całą ścisłością i udzielanie zezwoleń na posyłanie tych dzieci do odnośnej szkoły możliwie ograniczyć.

Na przedstawione powyżej orzeczenia kuratora okręgu szkolnego z dnia 19 grudnia 1928 roku i z dnia 2 stycznia 1929 wnieśli Bohdan Trusz i Włodzimierz Rohatyn skargę do Trybunału, w której podnoszą następujące zarzuty: 1) zakomunikowanie ze strony Rady Szkolnej Miejskiej we Lwowie dyrekcji Prywatnej Szkoły Ewangelickiej we Lwowie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27 września 1923 roku L. I. 9184 przedstawia się jako wadliwe, z osnowy jego bowiem niepodobna odgadnąć, które ustępy obejmują komunikat decyzji Ministerstwa, a które obejmują zarządzenia Rady Szkolnej Miejskiej; 2) postanowienia Konstytucji oraz traktaty międzynarodowe o ochronie mniejszości narodowych w Polsce pozwalają jedynie na taką interpretację pomienionego zarządzenia Ministerstwa, że miało ono na celu ochronę dzieci wyznania ewangelickiego i narodowości niemieckiej przed zalewem przeznaczonej w pierwszym rzędzie dla nich szkoły przez elementy obce i przed brakiem pomieszczenia dla nich w tej szkole — zaskarżone zaś orzeczenia wychodzą z interpretacji odmiennej; 3) niema dotychczas żadnej ustawy ani też rozporządzenia, ogłoszonego w należyty i obowiązujący sposób z mocą ustawy, któreby zabraniały uczęszczania do odnośnej szkoły dzieciom wyznania nieewangelickiego i narodowości nieniemieckiej; 4) zarządzenie Ministerstwa z dnia 27 września 1923 roku zniesione zostało okólnikiem Ministerstwa z dnia 5 stycznia 1927 roku Nr. I. 147/27, którym przypomniano, że w myśl obowiązujących przepisów dzieci w wieku szkolnym mogą uczynić zadość obowiązkowi szkolnemu także w szkołach prywatnych wszelkiego typu (niezależnie od języka nauczania w danej szkole), o ile szkoły te istnieją legalnie na zasadzie udzielonej przez właściwe władze szkolne koncesji i zapewniają młodzieży szkolnej regularną naukę w zakresie nie niższym, niż w publicznych szkołach

powszechnych; 5) fakt wydania zaskarżonych orzeczeń już w toku nauki dzieci skarżących w odnośnej szkole po ich przyjęciu do niej przez kierownictwo szkoły jest naruszeniem praw rodzicielskich skarżących, zagwarantowanych w §§ 139, 147 i 148 ustawy cywilnej; 6) zaskarżone orzeczenia nie zawierają żadnego faktycznego uzasadnienia odmowy.

Przed przystąpieniem do rozważania poszczególnych zarzutów skargi Trybunał z uwagi, że w danej sprawie ma się do czynienia z dziećmi, pozostającemi w wieku szkolnym, oraz z prywatną szkołą powszechną, posiadającą prawo publiczności, uznał za wskazane — wyjść z obowiązujących w tym względzie przepisów. Otóż na obszarze lwowskiego okręgu szkolnego obowiązywały w danym kierunku w czasie wydania zaskarżonych orzeczeń, przepisy austrjackiej państwowej ustawy z dnia 14 maja 1869 roku Nr. 62, Dz. U. P. w brzmieniu ustawy z dnia 2 maja 1883 roku Nr. 53, Dz. U. P. oraz przepisy ustawy galicyjskiej krajowej z dnia 23-go maja 1895 roku Nr. 57 Dz. U. Kr. Wedle postanowień objętych § 23 cytowanej ustawy państwowej oraz art. 32 ustawy krajowej od uczęszczania do publicznej szkoły powszechnej zwolnione są między innemi dzieci, które pobierają naukę w domu lub w prywatnym zakładzie naukowym; w tych jednakże wypadkach przysługuje władzy szkolnej nadzór nad taką nauką i władza ta w razie uznania, że poziom pobieranej w ten sposób nauki nie odpowiada poziomowi, przepisanemu dla publicznych szkół powszechnych, może zarządzić umieszczenie dziecka w szkole publicznej. Dalej postanowienia par. 70 powołanej ustawy państwowej określają warunki, pod jakiemi władze winny dozwalać na zakładanie prywatnych szkół powszechnych, a wobec przepisu, objętego ustępem drugim art. 1. ustawy z dnia 31 lipca 1924 poz. 766 Dz. Ust., należy postanowienia te traktować, jako odnoszące się na wspomnianym obszarze także do szkół prywatnych powszechnych, zakładanych dla dzieci innych niepolskich narodowości w Rzeczypospolitej. Wreszcie par. 72 ustawy z dnia 14 maja 1869 głosi, że prywatne zakłady mogą (können) otrzymać od Ministra W. i O. prawo wydawania świadectw państwowo ważnych, jeżeli ich ustrój i cel nauki odpowiada ustrojowi i celowi szkoły publicznej, którą zastąpić ma zakład prywatny.

Z przedstawionych przepisów wynika, że władze szkolne, o ile stwierdzają istnienie określonych w par. 70 powołanej ustawy warunków, zobowiązane są do udzielenia zezwolenia na założenie prywatnej szkoły powszechnej. Natomiast udzielenie szkole takiej prawa publiczności pozostawione zostało swobodnemu uznaniu wymienionego Ministerstwa, a ponieważ obowiązujące przepisy nie zawierają żadnych bliższych wskazań w danym kierunku, przeto przyjąć wypada, że decydowanie w odnośnej kwestji pozostawione zostało całkowicie swobodnej ocenie władzy.

Rozpoznając podniesione w skardze zarzuty na tle powyższego stanu prawnego, Trybunał uznał, co następuje:

Skarżącym nie przysługuje legitymacja do podnoszenia zarzutu wadliwego rzekomo zawiadomienia ze strony Rady Szkolnej Miejscowej kierownictwa szkoły ewangelickiej o zarządzeniu Ministerstwa z dnia 27 września 1923, do występowania bowiem z takim zarzutem, zarówno wobec władz szkolnych, jak i Trybunału, powołanem mogło być w swoim czasie tylko kierownictwo wspomnianej szkoły, względnie jej właściciele.

Zarzut błędnej interpretacji pomienionego zarządzenia przez pozwaną władzę, a mianowicie nietraktowanie przez nią ustanowionego w zarządzeniu tem ograniczenia, jako mającego być stosowanem tylko w razie braku miejsca w danej szkole dla dzieci wyznania ewangelickiego i narodowości niemieckiej — przedstawia się jako nieuzasadniony, albowiem osnowa tegoż zarządzenia nie może pozostawiać żadnej wątpliwości w tym kierunku, że prawo publiczności przyznane zostało odnośnej szkole z warunkiem udzielania nauki zasadniczo tylko dzieciom wyznania ewangelickiego i narodowości niemieckiej i uzyskania zezwolenia władzy szkolnej w każdym innym wypadku.

Dalszy zarzut skarżących, że pozwana władza nie liczyła się z tem, że niema przepisów zabraniających dzieciom skarżących uczęszczania do odnośnej szkoły, nie nadają się właściwie w tym negatywnem ujęciu do rozpoznawania. Traktując zarzut ten, jako zarzut nielegalnej odmowy zezwolenia na uczęszczanie do danej szkoły, uznać go wypada za niesłuszny, zaskarżone bowiem orzeczenia znajdują zasadniczą podstawę prawną w tych przepisach wymienionych poprzednio ustaw, które stanowią o obowiązku szkolnym dzieci, oraz o powołaniu władz szkolnych do czuwania nad prawidłowem wykonywaniem tego obowiązku. Orzeczenia te opierają się w szczególności na osnowie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27 września 1923 Nr. I. 9184, wydanego na podstawie par. 72 cytowanej poprzednio ustawy z dnia 14 maja 1869 i przez kompetentną władzę, a nadto w zakresie jej swobodnego uznania. Kwestja zaś dopuszczalności zawartego w zarządzeniu tem ograniczenia działalności szkoły do nauczania dzieci wyznania ewangelickiego i narodowości niemieckiej wobec faktu, że zarządzenie to wydane było na prośbę kierownictwa szkoły i stanowiło o uprawnieniach szkoły, nie może być ze skutkiem prawnym w formie zarzutu przez skarżących, dla braku po ich stronie legitymacji w tym względzie, podnoszoną.

Następnie nie można się zgodzić z poglądem skarżących, jakoby okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 stycznia 1927 Nr. I. 147/27 zniósł omawiane zarządzenie tegoż Ministerstwa z dnia 27 września 1923, albowiem okólnik ten nie mieści w sobie żadnej decyzji, lecz tylko wyjaśnienie obowiązujących przepisów. Nadto okólnik ten, jak to z jego treści wyraźnie wynika, dotyczy tylko szkół prywatnych, nie posiadających prawa publiczności, także więc z tego powodu nie mógłby mieć żadnego wpływu na wydane zarządzenia w przedmiocie prawa publiczności.

Zarzutowi, że zaskarżone orzeczenia naruszają prawa skarżących z tego powodu, iż następstwem ich było przerwanie przez dzieci skarżących rozpoczętej już nauki w odnośnej szkole, brak jakiejkolwiek podstawy prawnej, okoliczność bowiem, na której zarzut ten się opiera, nie ma żadnego prawnego znaczenia. Na wywody skarżących w tem miejscu zauważyć należy, że wnosząc przy zapisywaniu swych dzieci podania o zezwolenie na ich uczęszczanie do danej szkoły liczyć się byli powinni z możliwością odmownego załatwienia tych podań.

Wreszcie jako nieuzasadniony przedstawia się ostatni zarzut skargi, że zaskarżone orzeczenia jako pozbawione uzasadnienia faktycznego wydane zostały z naruszeniem form postępowania administracyjnego, albowiem z treści zarządzenia z dnia 27 września 1923, wydanego, jak to już poprzednio

nadmieniono, na zasadzie swobodnej oceny, wynika, że udzielanie zezwoleń na przyjmowanie do odnośnej szkoły dzieci wyznania nieewangelickiego i narodowości nieniemieckiej zastrzeżono całkowicie swobodnej ocenie władz, decyzje zaś tego rodzaju nie wymagają wcale wedle przepisu, objętego punktem 3 art. 75 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem, uzasadnienia faktycznego.

W konkluzji powyższych wywodów, gdy wszystkie zarzuty skargi, bądź nie nadają się do rozpoznania, bądź przedstawiają się, jako nieuzasadnione, skarga podlega oddaleniu.

13.

Urlop poselski.

Orzeczenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18 listopada 1931 r. Nr. B. P. 7037/31.

Ministerstwo W. R. i O. P. nie uwzględniło odwołania p. W. H., pozostającego na bezpłatnym urlopie nauczyciela 1-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Z., obecnie posła na Sejm Rzeczypospolitej, od orzeczenia Kuratorjum O. S. Wileńskiego z dnia 10 grudnia 1930 r. Nr. I. 39310/30, na podstawie którego udzielono mu urlopu bezpłatnego od dnia 9 grudnia 1930 r. a nie od dnia 18 listopada 1930 r. i orzeczenie to utrzymało w mocy jako zgodne z postanowieniami art. 56 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Powołanie się pana H. w odwołaniu na przepis art. 16 Konstytucji i art. 56 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli nie jest dostatecznie uzasadnione, bo powyższe przepisy mówią tylko o otrzymaniu urlopu „na czas trwania mandatu poselskiego", nie przesądzając jednak, że czas trwania mandatu liczy się od dnia głosowania. Odkąd liczyć należy początek czasu trwania mandatu określa art. 11 Konstytucji, stanowiący, że posłów wybiera się na lat 5, licząc od dnia otwarcia sejmu. Za przyjęciem tej daty przemawia także intencja powołanych wyżej przepisów, które zapewniają pracownikowi państwowemu urlop, aby mu umożliwić sprawowanie mandatu poselskiego, bo równocześnie nie mógłby pełnić obowiązków nauczycielskich i obowiązków poselskich. Jednakże pełnienie obowiązków poselskich rozpoczyna się dopiero z dniem otwarcia sejmu, niema zatem potrzeby wcześniejszego udzielania urlopu.

Naczelnik Biura Personalnego: (—) *Dr. J. Weryński.*

Organizacja szkół.

Szkolnictwo powszechne.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 11 kwietnia 1932 r. Nr. I. 8513/32 udzielił Prywatnej Szkole Powszechnej Żydowskiej w Brodach z polskim jęz. nauczania prawa publiczności na lata szkolne 1930/31 i 1931/32.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 11 marca 1932 r. Nr. III. 1067/32 udzielił p. Gizeli Weitzman we Lwowie (ul. Batorego 34) zezwolenia na otwarcie i prowadzenie we Lwowie przy ulicy Batorego Nr. domu 34 prywatnych kursów pod nazwą: Kursy Języków Obcych „Ecole Française Gizeli Weitzmann we Lwowie".

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Spensjonowani: Gębalówna Ludmiła, kancelistka Kuratorjum O. S. Lwowskiego.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Capi Władysław, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Niżniowie (Tłumacz).

Iwańczuk Józef, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Dźwiniaczu Górnym (Turka).

Kanas Franciszek, kierownikiem 7-klasowej szkoły żeńskiej w Zbarażu; Koczocik Kazimierz, kierownikiem 7-klasowej szkoły męskiej w Przeworsku.

Owczarz Edward, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Łobozwi (Lesko).

Palatyński Juljan, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Burdiakowcach (Borszczów); Prychitkówna Emilja, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Pietryczach (Złoczów).

Ratajówna Stefanja, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Nowej Wsi (Kolbuszowa).

Sobiecki Stanisław, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Nawarji (Lwów).

Tenerowicz Antoni, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Wołkowie (Lwów).

Przeniesieni: Burysz Roman, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Czerczyku (Jaworów), do 3-klasowej szkoły w Załużu (Jaworów);

Dobrowolska Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Hatowicach (Sokal), do 1-klasowej szkoły w Różance (Sokal);

Glückstern Jakób, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. króla Jagiełły w Sanoku, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. kr. Jadwigi w Sanoku;

Haasowa Stanisława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Komarowie (Sokal), do 2-klasowej szkoły w Poturzycy (Sokal); Hoffowa Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Suchorowie (Jarosław), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Ostrogskiej w Jarosławiu; Hornówna Róża, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kozowej (Brzeżany), do 7-klasowej szkoły męskiej w Brzeżanach;

Jaksmanicka Marja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Rudzie (Żydaczów), do 3-klasowej szkoły w Łówczykach (Żydaczów);

Kalita Franciszek, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Waniowie-Kolonji (Sokal), do 2-klasowej szkoły w Komarowie (Sokal); Kowalski Stanisław,

nauczyciel 2-klasowej szkoły w Skomorochach Starych (Rohatyn), do 3-klasowej szkoły w Sarnkach Górnych (Rohatyn); Kurceba Józef, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Horodence, do 7-klasowej szkoły mieszanej Nr. 50 we Lwowie;

Moryl Bolesław, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Fusowie (Horochów), do 3-klasowej szkoły w Spasowie (Sokal);

Nowotarska Janina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Sozani(Stary Sambor), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Starym Samborze;

Piejkowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Nowym Rogowcu (Zbaraż), do 1-klasowej szkoły w Dwerniku (Lesko); Pukówna Emilja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Zahajcach (Podhajce), do 7-klasowej szkoły męskiej w Przemyślanach ;

Sienkiewiczowa Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Lubczy (Nowogródek), do 1-klasowej szkoły w Hanaczówce (Przemyślany); Szymańska Wanda, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Zieleniowie (Rohatyn), do 2-klasowej szkoły w Potoczanach (Brzeżany);

Turzańska Longina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Czernelicy (Horodenka), do 1-klasowej szkoły w Pomiarkach (Horodenka);

Waśkow Włodzimierz, kierownik 2-klasowej szkoły w Suszycy Wielkiej (Stary Sambor), do 2-klasowej szkoły w Straszewicach (Stary Sambor); Wronowska Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Uhercach (Lesko), do 1-klasowej szkoły w Łukawicy (Lesko).

Spensjonowani: Ks. Bokłaszczuk Mikołaj, nauczyciel rel. 7-klasowej szkoły w Zaleszczykach; Borysiewiczówna Agnieszka, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Dublanach (Lwów); Budkowska Antonina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Cześnikach (Rohatyn).

Chruścielowa Bronisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Rzeszowie; Chylakówna Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Czaplach (Sambor).

Denkiewicz Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Orzeszkowej w Samborze.

Freudenberger Tekla, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Niemiaczu (Brody).

Gdula Władysław, kierownik 7-klasowej szkoły w Brzozdowcach (Bóbrka); Glanz Bronisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Rożubowicach (Przemyśl); Granżanowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Warwaryńcach (Trembowla); Grünzeug Chaje, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. kr. Jadwigi w Jarosławiu.

Hałaniowa Wiktorja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Korzenicy (Jarosław); Hnatiuk Pantalemon, kierownik 2-klasowej szkoły w Opolsku (Sokal); Horodyska Helena, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Mieczyszczowie (Brzeżany); Hryćkowa Antonina, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Popielach (Drohobycz); Hrynkiewiczowa Julja, nauczycielka szkoły w Hruszowie (Jaworów); Hudzińska Jadwiga, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Gajach Buczackich (Buczacz).

Jamioł Piotr, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Starym Samborze; Jezioro Sebastjan, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Sokalu.

Krajczy Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. kr. Jadwigi w Samborze.

Łukaszczukowa Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Staromieściu (Rzeszów).

Marynowska Wiktorja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kałuszu; Mondowa Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Samborze.

Sawicka Eudoksja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Dunajowie (Przemyślany); Stesłowiczowa Helena, nauczycielka szkoły w Zaszkowie (Lwów); Szmata Andrzej, kierownik szkoły w Pobużanach (Kamionka Str.).

Środziński Jan, kierownik 4-klasowej szkoły w Podhorodcach (Skole); Świątkowska Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Gajach (Lwów).

Woynarowska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Skolem.

Ziemba Ludwik, kierownik 3-klasowej szkoły w Kopkach (Nisko).

Zrezygnowali: Bělohlavkowa Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kosowie Starym.

Zmarli: Dragan Józef, kierownik szkoły w Brykuli (Trembowla), zmarł dnia 30 stycznia 1932 r. w 50 roku życia.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Przeniesieni: Chmara Józef, nauczyciel seminarjum naucz. żeńskiego w Kołomyi, do seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Lublinie.

Zrezygnowali: Ks. Stek Dymitr, nauczyciel seminarjum męskiego w Stanisławowie.

Szkoły średnie ogólnokształcące.

Mianowani: Pan Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 4 marca 1932 r. Nr. B. P. 717/32 zamianował **p. Stefana Szacha,** nauczyciela gimnazjum państwowego z r. j. n. we Lwowie, dyrektorem gimnazjum państwowego z r. j. n. w Przemyślu.

Pan Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 30 marca 1932 r. Nr. B. P. 2226/32 powierzył **p. Władysławowi Sołtysikowi,** nauczycielowi gimnazjum im. J. Korzeniowskiego w Brodach, kierownictwo tego zakładu.

Spensjonowani: P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 23 stycznia 1932 r. Nr. B. P. 8177/31 przeniósł **p. Bronisława Duchowicza,** pozostającego w stanie nieczynnym dyrektora gimnazjum VIII. im. król. Kazimierza Wielkiego we Lwowie, w stan spoczynku.

Celewicz Oleg, profesor gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie; Eljasiewicz Antoni, profesor X. gimnazjum we Lwowie; Gawański Leon, profesor gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie; Dr. Hirschlerowa Zofja, nauczycielka gimnazjum żeńskiego we Lwowie; Jorkaschowa Aleksandra, profesor gimnazjum żeńskiego we Lwowie; Dr. Pełeński Józef, nauczyciel gimnazjum I. w Jarosławiu; Stawniczy Teodozy, profesor gimnazjum z. r. j. n. w Przemyślu; Szmilewski Antoni, nauczyciel gimnazjum I. w Tarnopolu; Szyrajew Aleksandra, nauczycielka gimnazjum żeńskiego we Lwowie; Wolański Edmund, profesor gimnazjum w Złoczowie.

Zmarli: Borek Wawrzyniec, dyrektor gimnazjum II. im. Mikołaja Kopernika w Samborze.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im.	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
			szkoły	szkoły	szkoły				
1	Borszczów	Babińce k. Krzywcza	3 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	200 sąż.	Konkurs 2-gi
2	„	Cygany	3 „	„	—	polski	1 „	2 mg	Konkurs 3-ci
3	„	Jurjampol	2 „	„	—	„	3 „	2¼ mg	Konkurs 3-ci
4	„	Kapuścińce	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg	
5	„	Niwra	3 „	„	—	„	—	2 „	Konkurs 2-gi
6	„	Piszczatyńce	2 „	„	—	„	2 „	1 ha	Konkurs 2-gi
7	„	Sapohów	2 „	„	—	„	3 „	591 sąż.	
8	„	Słobódka Muszkat.	2 „	„	—	polski	2 „	87 a	
9	„	Skowjatyn	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg	
10	„	Szerszeniowce	2 „	„	—	„	—	—	Konkurs 3-ci
11	„	Wierzchniakowce	2 „	„	—	„	3 „	1 mg	Konkurs 2-gi
1	Brzeżany	Kozowa	7 „	„	—	polski	4 „	0,12ha	Pierwszeństwo mają kandyd. z W. K. N.
2	„	Taurów	7 „	„	—	„	3 „	0·165 ha	„ „
3	„	Mieczyszczów	6 „	„	—	„	—	0·30ha	
4	„	Kuropatniki	4 „	„	—	polski	3 „	1 ha 44 a	
5	„	Łapszyn	4 „	„	—	ruski	3 „	1 ha 55 a, 50m	
6	„	Słoboda Złota	3 „	„	—	pol.-r.	4 „	1536 m²	
7	„	Rohaczyn wieś	2 „	„	—	„	3 „	1 ha 1379 m²	
1	Gródek Jagiell.	Wroców	3 „	„	—	„	3 „	—	
1	Kolbuszowa	Wola Raniżowska	7 „	„	—	polski	4 „	4 mg	
1	Krosno	Świerzowa Polska	2 „	„	—	„	3 „	2 mg	Konkurs 2-gi
1	Lubaczów	Brusno Nowe	3 „	„	—	„	2 „	—	
2	„	Cewków	4 „	„	—	„	3 „	4 mg	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
3	**Lubaczów**	Cieszanów	7-kl.	koeduk.	—	polski	4 ubik.	—	Pierwszeństwo z w. k. n.
4	"	Dachnów	4 "	"	—	pol.-r.	—	12 mg	
5	"	Lubaczów	7 "	żeńska	—	polski	—	—	Pierwszeńtwo z w. k. n.
6	"	Ruda Rożaniecka	2 "	koeduk.	—	"	3 "	—	
7	"	Stare Sioło	2 "	"	—	ruski	3 "	3 mg	
8	"	Zapałów	4 "	"	—	pol.-r.	2 "	2 "	
1	**Łańcut**	Handzlówka	5 "	"	Ks. Fr. Krakowskiego	polski	3 "	2 "	
1	**Mościska**	Trzcieniec	3 "	"	—	"	3 "		
1	**Nisko**	Borki	2 "	"	—	"	2 "	1500 m²	
2	"	Jata	2 "	"	—	"	3 "	60 a	Konk. 2-gi
3	"	Kłyżów	3 "	"	—	"	3 "	$1^1/_2$ mg	" "
4	"	Kopki	3 "	"	—	"	3 "	$^3/_4$ mg	
5	"	Kurzyna Średnia	3 "	"	—	"	3 "	14270 m²	Konk. 2-gi
1	**Podhajce**	Bieniawa	2 "	"	—	"	3 "	2 "	
2	"	Boków	3 "	"	—	pol.-r.	3 "	2 "	
3	"	Bożyków	2 "	"	—	"	3 "	2 "	
4	"	Gniłowody	2 "	"	—	polski	2 "	2 "	
5	"	Hajworonka	2 "	"	—	ruski	—	—	
6	"	Korżowa	2 "	"	—	polski	3 "	2 mg	
7	"	Nowosiółka	4 "	"	—	ruski	3 "	2 mg	
8	"	Sokolniki	2 "	"	—	polski	3 "	—	
9	"	Szwejków	3 "	"	—	pol.-r.	3 "	2 mg	
10	"	Toustobaby	3 "	"	—	polski	3 "	2 mg	
11	"	Uhrynów	2 "	"	—	pol.-r.	—	—	
12	"	Wiśniowczyk	3 "	"	—	"	2 "	—	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Przemyśl	Ujkowce	4 kl.	koed.	—	polski	3 ubik.	²/₃ ha	
2	„	Pikulice	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	¹/₈ ha	
3	„	Reczpol	2 „	„	—	polski	3 „	¹/₈ ha	
4	„	Krzywcza	3 „	„	—	„	2 „	—	
5	„	Bolestraszyce	4 „	„	—	„	—	—	
6	„	Sielnica	2 „	„	—	„	3 „	66 a	
7	„	Małkowice	2 „	„	—	pol.-r.	—	—	
8	„	Przemyśl	7 „	„	Adama Mickiewicza	polski	3 „	—	
9	„	Krzeczkowa	2 „	„	—	ruski	3 „	—	
10	„	Stubienko	2 „	„	—	„	2 „	—	
11	„	Bachów	4 „	„	—	pol.-r.	2 „	3 mg	
12	„	Buszkowice	3 „	„	—	ruski	3 „	¹/₂ mg	
1	Rohatyn	Chochoniów	2 „	„	—	pol.-r.	—	68 a	
2	„	Czesniki	2 „	„	—	„	4 ubik.	1 h 15 a	
3	„	Fraga	3 „	„	—	„	—	52 a	
4	„	Jawcze	3 „	„	—	„	—	2·28 a	
5	„	Łukowiec Żurowski	2 „	„	—	polski	2 „	2 mg	
6	„	Podkamień	4 „	„	—	„	3 „	2 28 ha	
7	„	Psary	3 „	„	—	pol.-r.	—	97 a	
1	Rudki	Horożanka Wielka	7 „	„	—	„	4 „	³/₄ mg	Pierwszeństwo mają z w.k.n.
2	„	Laszki-Zawiązane	3 „	„	—	„	3 „	¹/₂ mg	
3	„	Uherce Wieniawsk.	2 „	„	—	„	3 „	—	
4	„	Koniuszki Siemianow.	2 „	„	—	polski	3 „	—	Konkurs 2-gi
1	Rzeszów	Łukawiec Górny	2 „	„	Król. Jadwigi	„	3 „	—	
2	„	Wola-Zglobieńska	3 „	„	—	„	3 „	1250 m²	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	**Skałat**	Bogdanówka	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	
2	„	Chmieliska	3 „	„	—	polski	2 „	1½ ha	
3	„	Grzymałów	6 „	żeńska	—	„	—	—	
4	„	Kałaharówka	2 „	koed.	—	„	3 „	500 m²	
5	„	Krasne	3 „	„	—	„	3 „	—	
6	„	Skałacka Nowosiółka	3 „	„	—	„	3 „	—	
7	„	Rasztowce	2 „	„	—	„	3 „	—	
8	„	Staromiejszczyzna	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
1	**Śniatyn**	Widynów	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	28 a 31 m²	
1	**Turka**	Butla	2 „	„	—	„	3 „	28 a	Konk. 2-gi

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca czerwca 1932 r.

Ogłoszenia.

I. Kurs Państwowego Instytutu Robót Ręcznych.

Komunikat Ministerstwa W. R. i O. P. ogłoszony w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 13.

W roku szkolnym 1932/33, jak i w roku bieżącym, będzie czynny w Warszawie I. Kurs Instytutu Robót Ręcznych. Na ten kurs będą przyjmowani kandydaci płci obojga mający uzdolnienie do rysunków i robót ręcznych, oraz posiadający świadectwa dojrzałości ze szkół średnich lub seminarjów nauczycielskich. Pierwszeństwo przy przyjmowaniu będą miały osoby, mogące się wykazać, oprócz świadectwa dojrzałości specjalnemi studjami artystycznemi lub technicznemi, ewentualnie praktyką pedagogiczną.

Nauka w Instytucie trwa dwa lata.

Osoby, kończące Instytut Robót Ręcznych, po odbyciu dwuletniej praktyki pedagogicznej w charakterze nauczycieli tymczasowych i po zdaniu egzaminu z przedmiotów pedagogicznych, otrzymują dyplomy nauczycieli szkół średnich i seminarjów nauczycielskich.

Świadectwo z ukończenia Instytutu Robót Ręcznych uprawnia bez żadnych dalszych egzaminów do nauczania robót ręcznych i rysunków w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych w myśl zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 czerwca 1928 r. Nr. I. 7932/28 — Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 138.

Studja w Instytucie Robót Ręcznych obejmują przedmioty następujące: rysunki odręczne, malarstwo akwarelowe, zasady kompozycji, roboty z drzewa, tektury i metalu; wyrób pomocy naukowych; roboty kobiece; kreślenie techniczne; geometrję wykreślną; estetykę form plastycznych; dydaktykę robót ręcznych.

Bliższe szczegóły, dotyczące programu Instytutu, znaleźć można w rozporządzeniu Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7 października 1924 r. w sprawie studjów i egzaminów z robót, jako przedmiotów nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, w Dzienniku Urzędowym Min. W. R. i O. P. Nr. 18, poz. 140 z 1924 r.

Po nadesłaniu do kancelarji Instytutu Robót Ręcznych, ul. Górczewska 8, znaczków pocztowych za 50 gr dyrekcja wysyła szczegółowy program nauk w Instytucie.

Podanie o przyjęcie do Instytutu należy składać osobiście lub przesyłać pocztą pod adresem Instytutu Robót Ręcznych (Warszawa, Górczewska 8) do dnia 1 czerwca 1932 roku.

Do podania należy załączyć następujące dokumenty: 1) metrykę urodzenia, 2) trzy fotografje własnoręcznie podpisane, 3) życiorys, 4) świadectwo dojrzałości, ewentualnie zaświadczenie dyrekcji szkoły, że kandydat (tka) w czerwcu b. r. przystępuje do egzaminu dojrzałości, 5) rysunek z natury i kompozycję ornamentacyjną w dowolnej technice (ołówek, akwarelę i t. p.), świadczące o uzdolnieniu kandydata, 6) świadectwo lekarskie, stwierdzające pomyślny stan zdrowia kandydata. W podaniu należy wyraźnie i dokładnie oznaczyć adres kandydata (poczta i telegraf).

Przed 15 czerwca b. r. kandydaci zostaną zawiadomieni pod wskazanym adresem, czy zostali dopuszczeni do egzaminu konkursowego z rysunków.

Egzamin ten rozpocznie się dnia 21 czerwca o godz. 9-tej w gmachu Instytutu (ul. Górczewska 8).

Opłatę za egzamin wstępny w wysokości 20 zł należy wnieść do kancelarji Instytutu przed rozpoczęciem egzaminu.

Nauka w Instytucie jest bezpłatna, jednakże słuchacze obowiązani są zwracać koszta zużytych do pracy materjałów i wnosić taksę administracyjną; obie te opłaty wynoszą około 200 zł. rocznie (płatne w dwóch ratach).

Słuchacze, kształcący się w Instytucie, nie mogą liczyć na utrzymanie się w Warszawie ze swej pracy, gdyż zajęcia w Instytucie uniemożliwiają wszelką pracę dodatkową.

II. Kurs Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w 1932/33 r.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 109 z dnia 2 kwietnia 1932 r. (I. K. N. 1427/32).

Na zasadzie upoważnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 marca 1932 r. Nr. II. S. 1131/32 w związku ze sprawą urlopowania czynnych nauczycieli na II-gi Kurs Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie na rok szkolny 1932/33 Kuratorjum zawiadamia tych nauczycieli, czynnych w państwowych seminarjach nauczycielskich i szkołach średnich, którzy ukończyli roczny wyższy kurs nauczy-

cielski, grupa robót ręcznych i rysunku, najpóźniej w roku 1929 oraz tych nauczycieli, którzy chociaż nie ukończyli wspomnianych rocznych kursów, lecz pracują przynajmniej od lat trzech jako nauczyciele robót ręcznych w seminarjach nauczycielskich lub w szkołach średnich i posiadają maturę gimnazjalną ewentualnie seminarjalną oraz świadectwo ukończenia państwowej szkoły średniej przemysłowo-artystycznej lub przemysłowej, względnie co najmniej dwuletnie studja w państwowych akademjach i szkołach sztuk pięknych, że mogą ubiegać się o udzielenie im rocznego urlopu w celu uzupełnienia wykształcenia w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych w Warszawie w roku 1932/33.

W roku szkolnym 1932/33 nie przewiduje się udzielania urlopów płatnych nauczycielom szkół powszechnych, pragnącym kształcić się na II roku wspomnianego instytutu. Nauczyciele szkół powszechnych, posiadający ukończony wyższy kurs nauczycielski (grupa robót ręcznych i rysunku) w Warszawie, Krakowie lub Lwowie w 1929 r. lub wcześniej, mogą ubiegać się o przyjęcie na II kurs instytutu na podstawie urlopów bezpłatnych lub płatnych za zwrotem kosztów zastępstwa (bez rozłożenia na spłaty miesięczne).

Ubiegający się o przyjęcie nauczyciele powinni złożyć w drodze służbowej podanie o przyjęcie do Instytutu Robót Ręcznych wraz z prośbą o udzielenie urlopu. Do podania należy dołączyć: 1) życiorys, 2) metrykę urodzenia i dowody odbytych studjów, 3) poświadczony przez władzę odpis wykazu stanu służby, 4) własnoręcznie podpisaną deklarację według załączonego wzoru (o ile kandydat zgłasza się o urlop płatny), 5) rysunek i akwarelę wykonane z natury i własnoręcznie podpisane. Podania wraz z załącznikami z dodaniem wykazów kwalifikacyjnych należy nadesłać Kuratorjum przed dniem 15 maja 1932 r.

W roku szkolnym 1932/33 na II kurs instytutu przyjmowani będą mężczyźni i kobiety.

Organizacja studjów i egzaminu z robót ręcznych jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, ogłoszona jest w N-rze 18/140 Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 15 listopada 1924 r.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

DEKLARACJA.

Prosząc o przyjęcie . . . . na Państwowy Instytut Robót Ręcznych w Warszawie, zobowiązuję się w razie przyjęcia na II kurs:

1) przestrzegać ściśle regulaminu Instytutu,

2) nie obejmować bez wiedzy i zgody Dyrekcji Instytutu żadnych zajęć ubocznych, lecz poświęcać cały czas pracy na Instytucie,

3) pracować przynajmniej lat dwa po ukończeniu Instytutu w szkolnictwie państwowem lub publicznem na stanowisku wyznaczonem mi przez państwowe władze szkolne, niezależnie od mych zobowiązań pod tym względem z racji urlopu na W. K. N. i t. p. Gdybym z własnej winy, czego ocenę pozostawiam Ministerstwu W. R. i O. P., nie ukończył . . . . studjów lub po ich ukończeniu nie obj . . . . . wyznaczonego mi stanowiska, zobowiązuję się zwrócić do Skarbu Państwa Polskiego całą kwotę, otrzymaną tytułem poborów służbowych w czasie studjów na Instytucie.

Podpis . . . .

Stanowisko służbowe . . . .

Kursy wakacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych w r. 1932.

Na zasadzie upoważnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18-go kwietnia 1932 r. Nr. II. P. 380/32 organizuję w roku 1932 na terenie Lwowskiego Okręgu Szkolnego 10 państwowych kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych, których rozkład wraz ze wskazówkami podaję poniżej. Wszystkie kursy odbędą się w I. terminie, t. j. od 4—30 lipca 1932.

Warunki przyjęcia słuchaczy na kursy, normy wynagrodzenia prelegentów, wytyczne dla inspektora szkolnego, regulamin dla kierownika pedagogicznego i administracyjnego — pozostają niezmienione z roku ubiegłego, a w szczególności:

1. Zapisy odbywać się będą jak dotąd przy pomocy osobnych kart wpisowych, wydanych przez Ministerstwo W. R. i O. P. Karty te można nabywać w księgarni Książnicy Atlasu w Warszawie, lub w księgarniach, mających prawo sprzedaży druków urzędowych, ewentualnie w Państwowem Wydawnictwie Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa l. 21. Należycie wypełnioną kartę wpisową przesyła nauczyciel w przepisanej drodze służbowej tej radzie szkolnej, na terenie której kurs zorganizowano. Do karty należy dołączyć znaczki pocztowe na 75 gr na ewentualną odpowiedź.

Równocześnie winien nauczyciel wysłać przekazem pocztowym bezpośrednio do inspektora szkolnego w siedzibie kursu kwotę 20 zł tytułem wpisowego.

2. Termin zapisów dla wszystkich uczestników upływa zasadniczo z dniem 1 czerwca. Po upływie tego terminu tylko wyjątkowo będą mogli być przyjmowani uczestnicy w miarę wolnych miejsc. W razie nadmiernej ilości zgłoszeń będą tworzone oddziały równorzędne, Kuratorjum jednak nie może w tym kierunku dać żadnych zapewnień.

3. Kursy wakacyjne nie stanowią podstawy do odroczenia ćwiczeń wojskowych zarówno dla uczestników jak i dla prelegentów.

4. Słuchacze, którzy na kurs regularnie będą uczęszczali, otrzymają z pracy na kursie zaświadczenia, dające im pierwszeństwo przy ubieganiu się o przyjęcie na W. K. N., przy egzaminach eksternów z programu W. K. N. wreszcie także — przy równych innych warunkach — przy rozstrzyganiu konkursów na stanowiska (posady) nauczycieli i kierowników.

Mimo iż kursy wakacyjne wyrobiły już sobie prawo obywatelstwa wśród szerokich rzesz nauczycielstwa, które przez liczne zapisywanie się zaznacza trwałą chęć do dalszego planowego kształcenia się pod kierunkiem wytrawnych specjalistów, polecam Panom Inspektorom rozwinięcie zdrowej społecznie propagandy na rzecz kursów wakacyjnych.

Formy takiej propagandy — zależnie od warunków miejscowych — mogą być rozmaite, n. p. zamieszczanie artykułów w prasie codziennej, wygłaszanie referatów, informacje na konferencjach rejonowych, zjazdach nauczycielskich, posiedzeniach rad pedagogicznych i t. p. podstawą jednak winien być osobisty kontakt inspektora szkolnego, znającego najlepiej potrzeby podległego nauczycielstwa.

Z uznaniem podnieść muszę, iż niektórzy Inspektorowie Szkolni, rozumiejąc doniosłość tej formy kształcenia nauczycieli, a nadto mając na uwadze trudne warunki finansowe Państwa, przystąpili do zorganizowa-

nia kursów wakacyjnych kosztem własnym nauczycielstwa, czyli t. zw. kursów prywatnych. Rozkład tych kursów, jak i inne szczegóły informacyjne będą ogłoszone w numerze majowym Dziennika Urzędowego Kuratorjum.

Dla orjentacji podaję poniżej różne szczegóły organizacyjne, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Lw. a mianowicie:

Z roku 1930, str. 281 „Normy wynagrodzenia prelegentów".
Z roku 1930, str. 368 „Wytyczne stosunku inspektora szkolnego do kursów".
Z roku 1930, str. 370 „Regulamin dla kierownika pedagogicznego".
Z roku 1930, str. 371 „Regulamin dla kierownika administracyjnego".
Z roku 1930, str. 372 „Instrukcja dla prelegentów".
Z roku 1930, 372 „Godziny nadliczbowe dla prelegentów".
Z roku 1930, str. 224 „Statystyka udziału nauczycielstwa Lwowskiego Okręgu Szkolnego w kursach wakacyjnych".

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski*, wr.

Rozkład państwowych kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych w r. 1932.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Siedziba kursu. Informacje organizacyjne.	Kurs. Uwagi.
Borszczów I. Rada Szk. Pow. w miejscu. Internat i kuchnia wspólna dla uczestników zamiejscowych.	*Pedagogiczny.* Praktyczne zagadnienie organizacyjne i administracyjne z punktu widzenia potrzeb początkującego nauczyciela. Organizacja nauczania w niższych oddziałach szkoły powszechnej. Uwagi: Należy przywieźć programy nauki w szkołach powszechnych i podręczniki szkolne do języka polskiego i rachunków dla oddz. 1, 2, 3 i 4 oraz Jeleńskiej: Metodykę pierwszych lat nauczania. Inne książki pożądane: Devey: Szkoła a dziecko; Stevenson: Metoda projektów w nauczaniu; Dr. M. Ziemnowicz: Problemy współczesnego wychowania.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Siedziba kursu. Informacje organizacyjne.	Kurs. Uwagi.
Brzeżany I. Rada Szk. Pow. i stacja kolej. w miejscu. Internat i kuchnia wspólna. Pod miastem wzgórza i jezioro. Sport wodny. Wycieczki.	*Pedagogiczny.* Stosunek dziecka do świata rzeczywistego i urojonego. Psychologiczne podstawy postępowania dziecka. Literatura dziecięca i bibljotekarstwo w zastosowaniu do potrzeb nauczyciela szkoły powszechnej. Uwagi: Pożądane przywiezienie ze sobą książek: Claparède: Psychologja dziecka i pedagogika eksperymentalna; Rowid: Psychologja pedagogiczna, oraz parę utworów z literatury dla dzieci i młodzieży.
Lwów I. Zgłoszenia należy nadsyłać do Rady Szkolnej Miejskiej we Lwowie, plac Św. Ducha 3. Internaty przygotowane. Udogodnienia w stołowaniu. Wycieczki do muzeów, na wystawy, do bibljotek i w okolice. Wykłady i ćwiczenia odbywać się będą w pracowni Biologicznego Ogniska Metodycznego w XI-tem państw. gimnazjum przy ul. Szymonowiczów Nr. 1.	*Wakacyjne Ognisko Przyrodniczo-geograficzne W. K. N.* I. Tematy biologiczne. 1. Fizjologja roślin, oparta na doświadczeniach i obserwacjach ekologicznych na wycieczkach. 2. Organizacja pracy w zakresie przyrody żywej w szkołach powszechnych o różnym poziomie wyposażenia. Praktyczne zaznajomienie się ze sposobami prowadzenia hodowli. Organizacja szkolnego muzeum przyrodniczego. Dobór pomocy naukowych. Wyzyskanie ogrodu szkolnego dla celów przyrodniczych. Uwagi: Pożądane zapoznanie się z botaniką Arct - Golczewskiej - Kołodziejczyków (rozdziały z fizjologji roślin) oraz z Poradnikiem techniczno-ogrodniczym projektowania, zakładania i prowadzenia ogrodów przy szkołach pod redakcją inż. W. Bromirskiego.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Siedziba kursu. Informacje organizacyjne.	Kurs. Uwagi.
Wykłady i zajęcia praktyczne w lokalu Wyższego Kursu Naucz. (przyr. - geogr.) przy ul. Zielonej Nr. 10.	II. Tematy geograficzne. 3. Opracowanie praktyczne i pogłębienie zagadnień geograficznych z morfologji terenu i antropogeografji w zakresie programu szkoły powszechnej. 4. Ziemia i człowiek. III. Tematy z nauki o Polsce współczesnej. 5. Wybrane zagadnienia z historji cywilizacji. 6. O Polsce współczesnej ze szczególnem uwzględnieniem jej stanu kulturalnego. IV. Tematy pedagogiczne. 7. Drogi poznawania dziecka. 8. Organizacja życia społecznego dzieci w szkole. Uwagi: Pożądana lektura: Claperède: Psychologja dziecka i pedagogika eksperymentalna; Dr. M. Ziemnowicz: Problemy wychowania współczesnego. Ze względów organizacyjnych tworzy się następujące dwie grupy tematów (tytuły w skróceniu).
Grupa A 1. Fizjologja roślin. 2. Opracowanie praktyczne i pogłębienie zagadnień geograficznych. 3. Wybrane zagadnienia z historji cywilizacji. 4. Drogi poznawania dziecka.	Grupa B. 1. Organizacja pracy w zakresie przyrody żywej. 2. Ziemia i człowiek. 3. O Polsce współczesnej ze szczególnem uwzględnieniem jej stanu kulturalnego. 4. Organizacja życia społecznego dzieci w szkole. Uwaga ogólna: Z powyższych ośmiu tematów każdy uczestnik może dowolnie wybrać najwyżej dwa i to z różnych grup tematów. Na karcie zgłoszenia należy wymienić wybrane przez siebie tematy z równoczesnem wskazaniem tematów rezerwowych.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Siedziba kursu. Informacje organizacyjne.	Kurs. Uwagi.
Rudnik nad Sanem I. Rada Szk. Pow. w Nisku. Stacja kol. Rudnik n/S. Kurs odbędzie się w państw. sem. naucz. Internat i kuchnia wspólna na miejscu. Las sosnowy, staw, San.	*Wychowania fizycznego. Grupa I.* Gimnastyka w zastosowaniu do nauczania dzieci w wieku szkolnym do lat 10 (dla 1—4 oddz.), gry i zabawy ruchowe. Wiadomości ogólne z anatomji, fizjologji i higjeny, wiadomości teoretyczne z zakresu wychowania fizycznego. Wskazówki do prowadzenia zajęć praktycznych, lekcje próbne, gry i zabawy. Uwagi: Lektura pożądana: Rozwój fizyczny dziecka w wieku przedszkolnym i szkolnym (Higjena szkolna, 1921); Dr. Eug. Piasecki: Zarys teorji wychowania fizycznego — 2 części; W. Sikorski: Gimnastyka, cz. I i II. Wymagany strój ćwiczebny: pantofle gimnastyczne, spodenki krótkie czarne lub granatowe, koszulka biała lub bluzka i kostjum kąpielowy.
Rudnik nad Sanem I. Jak wyżej.	*Wychowania fizycznego W. K. N. Grupa II.* Gimnastyka w zastosowaniu do nauczania dzieci starszych ponad 10 lat (dla 5—7 oddz.), gry i zabawy ruchowe. Pogłębienie wiadomości z zakresu teorji i historji wychowania fizycznego. Metodyka i systematyka ćwiczeń gimnastycznych w zastosowaniu do wieku dziatwy od 10 do 14 roku życia, gry drużynowe, instruowanie pływania. Uwagi: Na kurs ten przyjęte będą tylko osoby, które już przerobiły program grupy I-ej na jednym z kursów wakacyjnych lub w inny sposób zdobyły odpowiednie przygotowanie. Lektura jak w progr. gr. I-ej oraz E. Piasecki: Dzieje wychowania fizycznego.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Siedziba kursu. Informacje organizacyjne.	Kurs. Uwagi.
Stanisławów I. Rada Szk. Pow. i stacja kolej. w miejscu. Dla zamiejscowych internaty. Ułatwienia w utrzymaniu. Niezależnie od zwiedzania osobliwości miasta oraz wycieczek pozamiejskich, projektuje się po ukończeniu kursu zbiorową wycieczkę w góry.	*Polonistyczny W. K. N.* Tematy: A. 1. Najważniejsze wiadomości o istocie zjawisk językowych. B. 2. Odmiana imion i czasowników i sposób jej traktowania w szkole powszechnej. A. 3. Literatura Wieku Złotego. B. 4. Literatura polska po roku 1863. Omówienie najwybitniejszych utworów tego okresu. Uwagi: Z wymienionych czterech tematów każdy uczestnik może dowolnie wybrać dwa i to z różnych grup A. i B. Na zgłoszeniu należy wymienić wybrane tematy. Literatura pożądana: Klemensiewicz-Majewiczówna, Lehr-Spławiński: Gramatyka polska w szkole powszechnej; Szober: Podręcznik do nauki języka polskiego w seminarjach nauczycielskich; Chlebowski: Literatura polska (1795—1905); Szyjkowski M.: Współczesna literatura polska; Feldman-Kolaczkowski: Polska literatura współczesna; Z. Klemensiewicz: Język polski, cz. I. Znaczenie i życie wyrazów.
Stanisławów I. Rada Szk. Pow. i stacja kolej. w miejscu. Dla zamiejscowych internaty. Ułatwienia w utrzymaniu. Niezależnie od zwiedzania osobliwości miasta oraz wycieczek pozamiejskich, projektuje się po ukończeniu kursu zbiorową wycieczkę w góry.	*Języka ruskiego (ukraińskiego).* Gramatyka oraz lektura wraz z omówieniem wybranych zagadnień z kultury ruskiej. Metodyka nauczania tego języka w szkole powszechnej. , Uwagi: Przewidziane sa dwie grupy słuchaczy: niższa A i wyższa B. Do grupy A zapisane być mogą osoby, posiadające zaledwie początkową znajomość języka, zaś do grupy B jednostki biegle władające językiem ruskim. W zgłoszeniu należy zaznaczyć wybraną grupę. Słuchacze grupy B powinni zaopatrzyć się w podręcznik: St. Smal-Stockyj i F. Gartner: Gramatyka ukraińskoi mowy. Inne książki do lektury będą dla wszystkich wypożyczone na miejscu.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Siedziba kursu. Informacje organizacyjne.	Kurs. Uwagi.
Skole I. Rada Szk. Pow. w Stryju, stacja kolej. w miejscu. Rzeka, lasy, góry. Kurs w obozie pod namiotami.	*Harcerski* (dla mężczyzn). Harcerstwo jako czynnik wychowania. Metodyka pracy harcerskiej i jej zastosowanie w szkole. Uwagi: Pożądane zapoznanie się i przywiezienie następujących książek: E. Piasecki: Harce młodzieży polskiej; Philipps: System zastępowy; Baden Powell: Wskazówki dla skautmistrzów; Wł. Szczygieł: Harcerskie obozy nauczycielskie; Sedlaczek: Harcerstwo, t. I i II; Al. Kamiński: Antek Cwaniak, oraz jedną z książek traktujących o wychowaniu (Boveta, Greena, Claparède'a, Kerschensteinera, Bystronia, Znanieckiego, Jaroszyńskiego). Bliższe szczegóły w oddzielnym komunikacie. Uwaga ogólna: Uczestnicy, którzy pragną skorzystać z internatów, zechcą przywieźć ze sobą prześcieradło, koc i poduszkę.

**Wykaz kursów wakacyjnych w 1932 r.
dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli.**

(Szczegóły patrz Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 z 1932 r. zwłaszcza lekturę przygotowawczą).

I. Religji rzym.-kat. w Cieszynie, kierownik naukowy prof. ks. dr. A. Gestmann. Temat główny: nauczanie religji w szkole średniej jako czynnik wychowawczy; temat uboczny: nauczanie historji kościoła w szkole średniej.

II. Polonistyczny w Zakopanem, kierownik doc. dr. Z. Klemensiewicz. Temat zasadniczy: Język i literatura polska w świetle najnowszych badań.

III. Archeol. klas. we Lwowie, kierownik prof. dr. E. Bulanda. Temat zasadniczy: Historja sztuki grecko - rzymskiej z uwzględnieniem kultur wschodnich, antyku starochrześcijańskiego i bizantyjskiego oraz psychologicznych podstaw sztuki. Kultura materjalna. Dydaktyka.

IV. Historyczny w Warszawie, kierownik prof. dr. M. Handelsman. Temat zasadniczy: Polska i jej sąsiedzi w czasach najnowszych.

V. Geograficzny w Nowym Targu, kierownik prof. dr. J. Smoleński. Temat zasadniczy: Geografja gospodarcza i polityczna.

VI. Biologiczny w Trokach, kierownik prof. dr. J. Prüffer oraz prof. dr. S. Hiller. Temat zasadniczy: Fauna jeziora i jego brzegów.

VII. Chemiczny w Warszawie, kierownik prof. dr. L. Szperl. Temat zasadniczy: Rola chemji w szkole średniej.

VIII. Matematyczny w Pucku, kerownik prof. dr. S. Straszewicz. Temat zasadniczy: Naukowe podstawy kursu najwyższych klas szkoły średniej.

IX. Rysunkowy w Warszawie, kierownik prof. Wojciech Jastrzębowski. Temat zasadniczy: Ćwiczenia praktyczne na tle realizacji programów.

X. Robót ręcznych w Żywcu, kierownik wizyt. minist. A. Wójtów. Temat zasadniczy: Technika obróbki tektury, drzewa, metalu (szkła), oraz krój i szycie w zastosowaniu do programów.

XI. Muzyki i śpiewu w Wejherowie, kierownik instr. minist. K. Hławiczka. Temat zasadniczy: Pogłębienie wiadomośc muzycznych ze specjalnem podkreśleniem potrzeb szkoły.

XII. Ćwiczeń cielesnych w Warszawie (Bielany), kierownik wizyt. W. Sikorski. Temat zasadniczy: Wychowanie fizyczne na tle realizacji programu szkoły (teorja i praktyka).

XIII. Ćwiczeń cielsnych w Warszawie (Bielany), kierownik wizyt. H. Olszewska. Temat zasadniczy: Wychowanie fizyczne na tle realizacji programu szkoły (teorja i praktyka).

XIV. Pedagogiczny w Sanoku, kierownik prof. dr. S. Błachowski. Temat zasadniczy: Zagadnienia aktualne z psychologji i praktyki pedagogicznej.

XV. Kultury polskiej w Warszawie, kierownik prof. dr. M. Handelsman. Temat zasadniczy: Kultura polska.

Kurs III jest przeznaczony dla nauczycieli gimnazjów, kurs XIV dla nauczycieli przedmiotów pedagogicznych i kierowników pedagog. w zakładach kształcenia nauczycieli, kurs XV dla cudzoziemców, reszta kursów dla nauczycieli gimnazjów i seminarjów, z tem że XIII jest przeznaczony dla nauczycielek tych zakładów.

Zapisywać się na kursy należy przy pomocy wydanych przez Ministerstwo kart wpisowych, które są do nabycia w księgarniach, posiadających prawo sprzedaży świadectw i druków szkolnych. Na terenie Kuratorjum O. S. Lw. prawo sprzedaży posiada Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych (we Lwowie, ul. Kurkowa 21).

Wpisowe wynosi 20 zł (z wyjątkiem kursu dla cudzoziemców, gdzie wpisowe wynosi 40 zł) i przeznaczone jest do dyspozycji rady gospodarczej kursu na pokrycie części wydatków organizacyjnych, głównie wycieczek.

Karty wpsowe należy przesyłać bezpośrednio do kuratorjum, na którego terenie kurs ma się odbyć, kwotę zaś na pokrycie wpisowego — równocześnie pod adresem tegoż kuratorjum, względnie kasy skarbowej w siedzibie kuratorjum, posługując się w tym celu przekazem lub czekiem na P. K. O. Pamiętać należy o dopisku na odwrocie czeku lub przekazu.

Liczba przyjętych na kurs słuchaczy będzie ograniczona do 50 osób, a tam, gdzie wchodzą w grę specjalne zajecia laboratoryjne lub praktyczne — nawet do 40.

Pierwszeństwo będą mieli nauczyciele kwalifikowani (o ile w informacjach danego kursu nie jest powiedziane inaczej) szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli zarówno państwowych, jak i prywatnych, a dopiero w miarę wolnych miejsć będą przyjmowani nauczyciele niekwalifikowani szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, a nawet innych szkół.

Termin zapisu upływa z dniem 10 czerwca b. r.

Komisja egzaminacyjna dla eksternów przy W. K. N. we Lwowie.

Nr. I. K. N. 1081/32. Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 23-go lutego br. Nr. II. P. 1436/32 na zasadzie § 11 Statutu Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1928 r. poz. 153) zamianowało instruktorów wychowania fizycznego Kuratorjum O. S. Lw. 1) p. Bożydara Dąbrowskiego, nauczyciela gimnazjum we Lwowie, 2) p. Janinę Burdową i 3) Ludmiłę Tomkiewiczównę, nauczycielki gimnazjum żeńskiego im. król. Jadwigi we Lwowie, członkami Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla eksternów przy Wyższym Kursie Nauczycielskim we Lwowie na przeciąg lat szkolnych: 1931/32, 1932/33 i 1933/34 z zakresu wychowania fizycznego.

Równocześnie Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 23-go lutego br. Nr. II. P. 1436/32 unieważniło dekreta nominacyjne z dnia 23-go października 1931 r. Nr. II. 20507/31, mocą których zostali mianowani członkami tej komisji 1) p. Franciszek Kapałko, nauczyciel seminarjum męskiego we Lwowie, 2) p. Tadeusz Dręgiewicz, nauczyciel gimnazjum XI-go we Lwowie, 3) p. Marja Germanówna, b. instruktorka wychowania fizycznego w szkołach lwowskich. (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r. str. 711).

Wycieczki młodzieży szkolnej na teren województwa tarnopolskiego.

Nr. O. 266/32. Kuratorjum podaje do wiadomości, że organizatorzy wycieczek młodzieży szkolnej zwłaszcza liczniejszych na teren województwa tarnopolskiego dla ułatwienia poznania zabytków przeszłości dziejowej, osobliwości przyrody i innych objektów turystycznych na terenie tego województwa, winni wchodzić w porozumienie z Podolskiem Towarzystwem Turystyczno - Krajoznawczem w Tarnopolu (Gmach Urzędu Wojewódzkiego), tembardziej że Towarzystwo posiada w każdym powiecie swoje placówki, przewodników, schroniska i t. p.

O przewodniku po województwie tarnopolskiem, wydanym nakładem Podolsk. Tow. Turyst. Krajoznawcz., wspomina wydawnictwo Ministerstwa W. R. i O. P. p. t. „Informator“ V. Szkol. Schroniska Noclegowe.

Ekspozytura starostwa stryjskiego w Skolem.

Rozporządzeniem wojewody stanisławowskiego z dnia 24-go marca 1932 r. (Stanisławowski Dziennik Wojewódzki z dnia 25-go marca 1932 r. Nr. 5, poz. 26) utworzona została z dniem 1-go kwietnia 1932 r. Ekspozytura Starostwa Stryjskiego w Skolem. W wymienionym numerze Stanisławowskiego Dziennika Wojewódzkiego został ogłoszony równocześnie statut organizacyjny ekspozytury i instrukcja dla jej kierownika.

Korespondencję urzędową należy kierować pod powyższym adresem.

Gminy.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych:

1) z dnia 14-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 210, zniesiona została gmina Trześć w powiecie kolbuszowskim. województwie lwowskiem, a terytorjum jej włączono do gminy wiejskiej Niwiska w tymże powiecie i województwie;

2) z dnia 15-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 211, zniesiona została gmina Ostrowy Kolonja w powiecie kolbuszowskim, województwie lwowskiem, a terytorjum jej włączono do gminy wiejskiej Ostrowy Tuszowskie w tymże powiecie i województwie;

3) z dnia 17-go marca 1932 r. Dz .U. R. P. Nr. 24, poz. 212, zniesiona została gmina Huta Przedborska w powiecie kolbuszowskim województwie lwowskiem, a terytorjum jej włączono do gminy wiejskiej Przedbórz w tymże powiecie i województwie;

4) z dnia 22-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 258, gminy wiejskie Ostrów i Rusiłów wyłączone zostały z powiatu kamioneckiego, w województwie tarnopolskiem, i włączone do powiatu złoczowskiego w tymże województwie.

Część druga.

WANCZURA ALOJZY (Lwów).

Zagadnienie drugoroczności we współczesnej szkole powszechnej w Polsce [1]).

I. Wielki przyrost liczby dzieci w wieku szkolnym z jednej, niedostatek środków materjalnych Państwa z drugiej strony, zmuszają nas do skrzętnego poszukiwania sposobów zaradzenia złemu. Dane Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wykazują, że z początkiem roku szkolnego 1931/32 nie przyjęto do publicznych szkół powszechnych w Polsce 306.000 dzieci w wieku szkolnym, obowiązanych do uczęszczania do szkoły. Dzieciom tym Państwo obowiązane jest zapewnić miejsce w szkole i bezpłatną naukę. Na rok 1932/33 przewidziany jest dalszy, bardzo wysoki, przyrost liczby młodzieży w wieku szkolnym. Równocześnie budownictwo szkolne nietylko nie rozwija się w stopniu, odpowiadającym tym potrzebom, lecz nawet kurczy się i cofa.

To przeludnienie w momencie powszechnego przesilenia gospodarczego, wykluczającego możność dostarczenia temu kontyngentowi młodzieży potrzebnej ilości lokali i sił nauczycielskich, a grożące wprost klęską analfabetyzmu, jest między innemi powodem, że zagadnienie drugoroczności wysunęło się na jedno z naczelnych miejsc wśród współczesnych problemów szkolnych w Polsce.

Mianowicie część młodzieży w szkole powszechnej w każdej klasie nie uzyskuje z końcem roku szkolnego promocji czyli stopnia przejściowego do klasy wyższej, lecz pozostaje w tej samej klasie jako drugoroczna. Czasem powtarza uczeń parę klas, przekracza wiek szkolny i opuszcza szkołę powszechną, nie ukończywszy jej, wnosi w życie wykształcenie niekompletne. Jest to dla ucznia tragedją, dla społeczeństwa szkodą, dla Państwa obciążeniem, a dla szkoły dowodem, że w stosunku do tych uczniów, zwanych repetentami lub drugorocznymi, nie spełniła swego zadania.

---

[1]) Referat, wygłoszony dnia 7 marca 1932 r. na V Państwowym Kursie Inspektorów Szkolnych w Warszawie.

Jest tedy drugoroczność w sumie swej zjawiskiem nawskroś ujemnem, a tylko w wypadkach nielicznych, o czem będzie mowa niżej, wyjątkowo może być dla ucznia korzystną. Wyjątki te jedynie potwierdzają regułę. Trudno wymienić choćby jedną stronę dodatnią drugoroczności: nikomu nie jest ona potrzebna ani pożyteczna.

Drugoroczność, w Polsce doniedawna prawie zupełnie nie kontrolowana, wysunęła się w ostatnich latach na czoło naszych bieżących zagadnień szkolnych. Złożyły się na to różne powody, między innemi w niemałej mierze przesilenie gospodarcze z jednej, a coraz to głębsze ujmowanie różnych stron naszego życia szkolnego z drugiej strony.

Gdzie leży powód drugoroczności: w uczniu, czy też w niedomaganiach szkoły samej, jej ustroju, programu, czy nauczycieli?

Niesposób odmówić racji Buckinghamowi, kiedy twierdzi, że „istnieją nieodpowiednie programy nauk, nieodpowiednie podręczniki, nieodpowiednie metody i nieodpowiedni nauczyciele, lecz z natury rzeczy nie mogą istnieć niezdatne dzieci. Równie dobrze możnaby powiedzieć, że ktoś nie nadaje się do swego ubrania, jak powiedzieć, że dziecko nie nadaje się do szkoły. Dziecko jest tą normą, do której wszelkie inne rzeczy muszą być dostosowane; o ile to dostosowanie jest niedoskonałe, o tyle właśnie szkoła nie spełnia swego zadania. Jeśli zatem dziecko nie otrzyma promocji, to niepowodzenie, choć zwykle jemu przypisywane, w rzeczywistości jest niepowodzeniem czegoś lub kogoś innego — samej szkoły".

Jeśli tedy nowoczesna szkoła powszechna istotnie ma nadal pozostać czynnikiem społecznym i jeśli jako instytucja demokratyczna ma się różnicować w kierunku indywidualnych właściwości wychowanka, w myśl hasła, że niema złego ucznia, a jest tylko nieodpowiednia szkoła, to stąd wypływa bezpośredni wniosek, że uwzględniać ona musi w swych poczynaniach narówni z normalnemi dziećmi mniej zdolne, tworzyć dla nich odgałęzienia w postaci szkół i oddziałów specjalnych. Słusznie więc przewiduje świeżo uchwalona ustawa o ustroju szkolnictwa w art. 13 tworzenie takich szkół i oddziałów, a w braku ich zwalnia dzieci anormalne od obowiązku szkolnego (w art. 8), co będzie znacznem ujęciem ciężaru nowej szkole powszechnej.

Z zagadnieniem drugoroczności wiąże się poniekąd zagadnienie grupy uczniów, umieszczonych na przeciwległym końcu normalnych — zagadnienie selekcji wybitnie uzdolnionych, dla których zagranicą tu i owdzie, ciągle w myśl zasady przystosowania szkoły do ucznia, istnieją udogodnienia i ułatwienia, selekcji, uważanej zresztą dość powszechnie za niedemokratyczną. Selekcja ta jednak wymaga osobnych specjalnych studjów, które do praktycznych wniosków, dotyczących drugoroczności, nie wniosą nic nowego. Dlatego też w pracy niniejszej zagadnienie selekcji całkowicie pomijam.

Zanim przejdę do omówienia przyczyn i skutków drugoroczności, przedstawię parę dat statystycznych, które nietylko zorjentują nas, jak wygląda ilościowa strona omawianego zagadnienia, lecz może dadzą coś więcej, uwydatnią jego ciężar gatunkowy, doniosłość drugoroczności w obecnych naszych warunkach.

II. Dane statystyczne niezawsze przemawiają do nas bezpośrednio, niezawsze mówią odrazu, co wnich jest najistotniejszem, najważniejszem. Przedstawię więc najpierw rodzaj klucza czy słownika, przy pomocy którego powiedzieć: szkolnym. Jest to zestawienie, unaoczniające progresję wzrostu ilości normalnych absolwentów 7-kl. szkoły powszechnej w popowiedzieć — szkolnym. Jest to zestawienie, unaoczniające progresję wzrostu ilości normalnych absolwentów 7-kl szkoły powszechnej w porównaniu ze spadkiem odsetku drugorocznych. Mianowicie z zestawienia tego wynika, że w szkole 7-klasowej, w której drugoroczność wynosi:

odsetek	kończy na 1.000 przyjętych dzieci klasę I	II	III	IV	V	VI	VII	czyli norm. kończy odsetek	nie kończy odsetek	T. j. kończy więcej niż w rubryce poprzed. o
50%	500	250	125	62	31	15	7	0,7%	99,3%	
40%	600	360	216	130	78	47	17	1,7%	98,3%	143%
30%	700	490	343	240	168	118	83	8,3%	91,7%	388%
20%	800	640	512	410	328	263	210	21%	79%	153%
10%	900	810	729	656	590	531	478	47,8%	52,2%	128%
5%	950	902	857	814	773	734	697	69,7%	30,3%	44%

Co mówi nam ta tabelka?

Wynika z niej, że obniżenie ilości drugorocznych o 90%, t. j. z 50% na 5%, powoduje wzrost liczby normalnych absolwentów o blisko 1000%, bo z 0,7% na 69,7%. Oczywiście, bo różnice mniejsze, np. 10-procentowe, powodują już wzrost nierównie większy, progresywny. Obniżając więc np. odsetek drugorocznych z 20% na 10%, zatem o 10%, podnosimy normalną wydajność szkoły z 21% na 47,8%, czyli odrazu o 128%.

Chcąc przy poniższych przykładach statystycznych uświadomić sobie, jaka jest normalna wydajność szkoły 7-kl. przy pewnym odsetku drugorocznych, szukamy właściwego odpowiednika, wykazanego w procentowym wskaźniku uczniów, kończących zakład w terminie normalnym lub nie osiągających tego celu.

Zaznaczam z góry, że poniższe dane statystyczne nie stanowią zamkniętej całości, ani sprawozdania z pewnego zaokrąglonego terenu pracy, lecz przytoczone zostały z różnych odcinków miejsca i czasu jedynie dla zilustrowania ogólnego stanu zagadnienia; nie mam pretensyj do wyczerpania statystycznej strony problemu, gdyż to nie było moim celem — sądzę natomiast, że do uwypuklenia najważniejszych stron omawianego zagadnienia dane te w zupełności wystarcza.

Zacznijmy od stolicy i jej środowiska.

W roku 1927/28 ilość drugorocznych w województwie warszawskiem wynosiła w szkołach wiejskich od 10% do 37%, średnio 24%, w miastach zaś 11—24%, średnio 20%.

Co tu zastanawia?

Rozumiemy, że odsetek drugorocznych może w szkołach wiejskich być wyższym w zasadzie z powodu lichszej z reguły frekwencji. Jednak z drugiej strony w szkołach niżej zorganizowanych uczeń przeskakuje, że tak się wyrażę, mostek drugoroczności nie 7 razy, jak w szkole 7-klasowej.

lecz mniej razy — stąd odsetek drugorocznych powinienby tu być niższy, a w najgorszym razie tylko równy odsetkowi szkoły 7-klasowej. Jeśli zaś przyjmiemy, że wieś pracuje w warunkach znacznie gorszych i musi wykazywać wyższy procent drugorocznych z przyczyn uzasadnionych, to już zgoła nie potrafimy wyjaśnić, dlaczego w takim razie dolna granica drugoroczności na wsi (10%) jest niższa, a więc pomyślniejsza od tejże granicy w mieście, wyrażającej się w 11%.

W tymże roku szkolnym odsetek niepromowanych wynosił w Warszawie dla chrześcijan średnio 24,2%, dla żydów 18,9%; w budynkach własnych 24,9%, w wynajętych 22%; w oddziałach rannych 21,6%, w południowych 20,6%, w popołudniowych 25%. Znowu uderzają pewne rzeczy. Możemy tu np. wytłumaczyć, dlaczego żydzi wykazują niższy odsetek drugoroczności od chrześcijan, gdyż wiemy, że jest to element żywszy, lepiej reagujący na proces nauczania, nie dziwi nas fakt, że najwyższy odsetek drugorocznych wykazują oddziały popołudniowe, albowiem nauka popołudniowa wogóle jest anomalją, dającą z natury rzeczy wyniki gorsze aniżeli nauka ranna. Ale dlaczego procet repetentów był wyższy w klasach rannych aniżeli w południowych, albo dlaczego w budynkach własnych, zatem w warunkach korzystniejszych, odsetek drugorocznych był wyższy aniżeli w wynajętych, a więc w warunkach gorszych, na to pytanie odpowiedzi nie znajdujemy. Odnosi się wrażenie, że tu, podobnie jak przy niektórych danych statystycznych w województwoe warszawskiem, rozstrzygał przypadek, czy poprostu dowolność nauczyciela.

Na oddziały powyższa ilość niepromowanych w Warszawie tak się rozkładała:

I	II	III	IV	V	VI	VII
21,5%	20,4%	25,6%	28,9%	27,8%	23,4%	5,1%

Inaczej mówiąc, na 1000 dzieci, wstępujących do klasy I, jest ich w klasie II — 785, III — 625, IV — 465, V — 330, VI — 238, VII — 182, zaś kończy szkołę po 7 latach tylko 173. I znowu niewiadomo, dlaczego największe nasilenie odsetku drugorocznych przypadło na oddział IV, a nie na V, który przebywa kryzys po selekcji z powodu odpływu zdolniejszych uczniów kl. IV do gimnazjum.

Ogółem na 71.169 uczniów nie otrzymało promocji do klasy następnej 16.286 dzieci, t. j. 22,9% ogółu.

Podam jeszcze kilka dat o drugoroczności w warszawskich szkołach powszechnych z lat następnych. Mianowicie odsetek niepromowanych w tych szkołach wynosił:

w latach:	w oddziałach:		
	rannych	południowych	wieczornych
1928/29	19,1%	20,8%	21,4%
1929/30	17,1%	15,7%	18%

I tutaj uderza nieprawidłowość wykresu — o ile chodzi o dwie rubryki końcowe za rok 1929/30.

Na poszczególne klasy ten odsetek niepromowanych za rok 1929/30 tak się rozkładał:

w oddziałach:	I	II	III	IV	V	VI	VII
a) rannych	16,1%	15,3%	19%	21,4%	20,3%	18,8%	4,1%
b) południowych	15,9%	13,3%	19,3%	2,8%			
c) wieczornych	14,8%	15,7%	20,1%	23,8%	20,4%	20,9%	6,3%

Dane Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wykazały za rok 1927/28 w pełnych 7-klasowych szkołach powszechnych na obszarze całego Państwa 22% repetentów: w szkołach wiejskich 22,8%, w miejskich 21,7%. Interesujące jest rozmieszczenie procentu drugorocznych na poszczególnych terenach. Odsetek ten wynosił w dzielnicy: centralnej 27%, wschodniej 23,6%, południowej 19,3%, zachodniej 12,9%, śląskiej 12,6%.

W znaczniejszych miastach Rzeczypospolitej odsetek drugorocznych w tym roku tak się przedstawiał: Częstochowa 28,4%, Wilno 25,9%, Łódź 23,4%, Białystok 23,1%, Warszawa 22,9%, Lublin 22,7%, Lwów 17,1%, Kraków 13,3%, Poznań 10,4%.

Rozpiętość ogromna. Wystąpi ona tem jaskrawiej, jeśli statystykę tę przetłumaczymy na język praktyczny i powiemy, że w Częstochowie na 1000 dzieci, zapisanych do klasy I, kończy klasę VII normalnie 97 uczniów (szereg: 716, 513, 367, 263, 188, 135, 97), w Poznaniu natomiast 464, t. j. blisko 5 razy tyle co w Częstochowie. I znowu nasuwa się pytanie: Skąd pochodzi ten układ?

Statystyki drugoroczności z całej Polski za lata 1929—1931, niestety, nie posiadamy.

Podług danych, przytoczonych na V Kursie Inspektorów Szkolnych w Warszawie przez inspektora szkolnego powiatu grójeckiego, odsetek drugorocznych w powiecie grójeckim wynosił w roku szkolnym 1930/31 w klasach:

I	II	III	IV	V	VI	VII
37,3%	31,9%	25,7%	26%	21,9%	24,3%	25,6%,

przyczem referent nie wyjaśnił powodów tego rodzaju oscylacji.

Uderza tu przedewszystkiem niezwykle wysoki procent repetentów w oddziale I, a najniższy stosunkowo w oddziale V, w którym, z uwagi na selekcję gimnazjalną po kl. IV, należałoby właśnie oczekiwać najwyższego odsetku drugorocznych. W porównaniu z odsetkiem drugorocznych w oddz. VII z r. 1928 w Warszawie (5,1%) razi procent tutejszy, wynoszący z górą 5 razy tyle (25,6%), a w takim samym stosunku pozostaje ten odsetek do danych z Warszawy z kl. VII za rok 1930 (4,1% 6,3%). Przykład statystyki z powiatu grójeckiego w zestawieniu z przytoczoną statystyką warszawską z roku 1927/28 nasuwa wniosek, że odsetek drugorocznych nie zależy ani od pomieszczenia (lepszego, własnego, czy gorszego, wynajętego), ani od pory nauczania (rano, w południe, czy wieczorem), ani od trudności programowych tego czy innego oddziału, ani wreszcie od tego, czy szkoła leży w mieście, czy na wsi.

Do jakich anomalij dochodzi na tle drugoroczności, przykładem jest fakt, że w roku 1927/28 było w warszawskich szkołach powszechnych 9,700 uczniów powyżej lat 14, a więc takich, którzy przekroczyli wiek szkolny i z powodu powtarzania klas nie ukończyli szkoły w terminie nor-

malnym, a równocześnie na początku tegoż roku szkolnego nie można było umieścić w szkołach warszawskich około 5.000 dzieci w wieku szkolnym.

Inny przykład statystyczny, tym razem z Lubelszczyzny.

W roku 1930/31 odsetek uczniów niepromowanych w publicznych 7-klasowych szkołach powszechnych w województwie lubelskiem wynosił w zakładach:

w oddz.	I	II	III	IV	V	VI	VII	Razem
miejskich	25%	20%	23%	27%	28%	26%	16%	24%
wiejskich	30%	24%	29%	32%	31%	25%	15%	28%

Szkoła wiejska wykazuje i tutaj znacznie wyższy odsetek drugorocznych, aniżeli miejska. Uderza też w tem zestawieniu pewna prawidłowość wykresu niepromowanych w obydwóch kategorjach szkół. Odsetek ten opada znacznie w oddziale II, zgodnie podnosi się w III i wzrasta w IV, w V utrzymuje się mniej więcej na poziomie IV, opadając następnie stopniowo w VI i VII. Gdyby wyniki z innych lat potwierdzały tę prawidłowość, możnaby wysnuć ciekawe wnioski co do stopnia trudności obowiązujących programów naukowych — przy różnych poza tem warunkach pracy w mieście i na wsi: w oddz. I niedokładna selekcja powoduje tu wysoki procent repetentów; opada on w klasie II, pod względem wymagań programu stosunkowo najłatwiejszej; wzrasta w kl. III, gdzie zaczyna się rozdział przedmiotów między specjalistów (historja, geografja, przyroda) i w IV, gdzie nauczyciel bardzo często „ścina" uczniów, by przy egzaminie do gimnazjum nie „kompromitowali" szkoły, wkońcu, od oddziału V począwszy, stale opada.

Że wykazana w powyższych przykładach drugoroczność w polskich szkołach powszechnych jest nienormalnie wysoka, tego, zdaje się, dowodzić nie potrzeba, gdyż to bije w oczy. Nie mając pod ręką danych o drugoroczności w szkołach powszechnych zagranicą, przykładowo jednak zaznaczę, że podczas kiedy w polskich szkołach średnich odsetek drugorocznych sięga 20%, odsetek repetentów w szkołach średnich wynosi np. we Włoszech 8%, w Niemczech 5%, we Francji 3—4%, a w Danji zaledwie pół %. Przypuszczać należy, że podobny stosunek — o ile chodzi o porównanie z Polską — panuje w zakresie drugoroczności również w szkolnictwie powszechnem.

Gdybyśmy z podanych przeze mnie przykładów statystycznych drugoroczności w polskich szkołach powszechnych poczynili wykresy, otrzymalibyśmy nieregularne zygzaki, nie wykazujące żadnego związku między sobą — układ ich przedstawiałby się jako zupełnie przypadkowy.

Fakt ten jest dla nas bardzo pouczający, stwierdza bowiem, że odsetek drugorocznych u nas w chwili obecnej zależy nie od bardziej lub mniej pomyślnych realnych warunków bytowania danej szkoły i sposobu nauczania w niej, lecz raczej od niewinnego widzimisię nauczyciela — niewinnego dlatego, że oczywiście zgóry najzupełniej wykluczyć musimy w tym wypadku złą wolę nauczycielstwa, — że raczej może odegrał tu rolę brak wytycznych dla tego nauczyciela, jak winien on postępować.

I to jest w zagadnieniu drugoroczności u nas objawem pocieszającym, o ile chodzi o widoki na przyszłość. Płynie stąd bowiem uzasadniona nadzieja, że dzisiejsza klęska drugoroczności, skutkiem należytego uświa-

domienia nauczyciela, sprowadzona być może do miary właściwej, do odsetku mniej więcej normalnego. Dowodem tego Lwów, gdzie — jak już zaznaczyłem — odsetek repetentów w roku 1928 wynosił 17,1%. Walkę z drugorocznością w lwowskich szkołach powszechnych podjęto dopiero przed rokiem, a skutek jest ten, że z końcem roku szkolnego 1930/31 odsetek drugorocznych wynosił już tylko 9,6%, mianowicie w szkołach męskich 9,1%, w żeńskich 9,3%, a w koedukacyjnych, na które składają się głównie szkoły podmiejskie, włączone do „wielkiego Lwowa" dopiero od dnia 1 kwietnia 1931 r., 10,7%.

Lecz do jakich granic ma być obniżony przerażający dziś odsetek drugorocznych? Jaki procent uważać mamy za normalny?

Odpowiedź na to pytanie uważam w tej chwili za przedwczesną. Ścisłą odpowiedź oprzeć będziemy mogli dopiero na materjale doświadczalnym, jaki uzyskamy na pewnym odcinku czasu po zastosowaniu środków przeciw drugoroczności, o których będzie mowa poniżej.

W tej chwili wystarczającą dla nas będzie wskazówka następująca. Ponieważ statystyka wykazuje wśród dzieci w wieku szkolnym średnio 1—2% anormalnych, które do szkoły powszechnej nie należą, jednak dotąd najczęściej, skutkiem niedokładnej selekcji, do niej się dostawały, to jeśli dodamy do tego 2% na dzieci opóźnione pedagogicznie, a 4—5% na inne istotne przyczyny, jak niedorozwój cielesny, lichą frekwencję z powodu robót sezonowych, braku komunikacji, chorób zakaźnych i t. p., ustalić możemy uzasadnione maksimum odsetku drugorocznych w najgorszych warunkach średnio na 7—9%, okrągło 10% ogółu uczniów. Jeśli tedy odsetek ten w rzeczywistości, jak widzieliśmy, wynosi przeważnie ponad 20%, to dowód, że coś się źle dzieje, bo przeszło 10% ogółu dzieci powtarza u nas rok bez uzasadnionej przyczyny — i o tyle należy procent drugorocznych obniżyć.

Zkolei rozpatrzymy, jakie mianowicie przyczyny powodują drugoroczność i jakie są następstwa drugoroczności, a wkońcu, jakie środki należy zastosować celem skutecznego jej zwalczania.

III. Kierownictwa szkół powszechnych we Lwowie, zapytane o powody drugoroczności, podały konkretnie następujące jej przyczyny:

1) brak opieki domowej i współdziałania domu ze szkołą;
2) wogóle nieodpowiednie stosunki domowe uczniów;
3) pracę zarobkową uczniów;
4) absencje z powodu choroby, braku odzieży lub obuwia;
5) słaby rozwój umysłowy, niedorozwój, upośledzenie fizyczne;
6) lenistwo;
7) uczęszczanie do chederu;
8) przepełnienie klas;
9) przejście ze szkoły niżej zorganizowanej z prowincji;
10) zbyt wygórowane wymagania programów naukowych w zakresie materjału;
11) brak sił zastępczych za nauczycieli nieobecnych;
12) selekcję po klasie IV z powodu odpływu zdolniejszych uczniów do gimnazjum;
13) dobrowolne powtarzanie klasy VII przez ucznia.

Natomiast ani jeden kierownik nie wymienił wśród przyczyn braku uświadomienia nauczycielstwa o doniosłości zagadnienia drugoroczności.

Badacze omawianego zagadnienia podają jako przyczyny drugoroczności najczęściej powody natury psychologicznej. Rozważania nasze byłyby jednak niewątpliwie jednostronne i wnioski niedość ugruntowane, gdybyśmy je mieli oprzeć jedynie na tym argumencie. Zagadnienie jest nierównie bardziej złożone. Słusznie twierdzi p. Librachowa, że niemniej ważną rolę odgrywają w drugoroczności przyczyny natury gospodarczej, psychologiczno-społecznej i organizacyjno-szkolnej, mające niezaprzeczony, przemożny wpływ na wyniki pracy ucznia. W szczególności są to przyczyny następujące:

1) Domowe i rodzinne warunki ucznia niezawsze umożliwiają mu normalną pracę. Często brak w domu nawet stołu, przy którym mógłby napisać ćwiczenie czy powtórzyć lekcję i wogóle opieka domowa nie posiada zgoła zrozumienia dla sprawy i nieprzychylnie odnosi się do dziecka.

2) Zdrowie dziecka, niedostateczny zasób sił fizycznych uniemożliwiają mu często znaczniejszy wysiłek, a niekiedy powodują długą przerwę w uczęszczaniu do szkoły. W tym wypadku jest powtarzanie klasy najmniej demoralizujące, najmniej szkodliwe i stosunkowo najbardziej usprawiedliwione.

3) Warunki uczęszczania do szkoły: nadmierna odległość, trudności terenowe, hamujące lub w pewnych okresach wprost uniemożliwiające normalną frekwencję szkolną.

4) Zbyt obszerny — jak powszechnie stwierdzono — program nauczania i błędne przekonanie nauczyciela, że zakres tego programu pod względem ilościowym musi być przez ucznia w całości opanowany, jeśli uczeń ma uzyskać promocję. Tutaj często rozstrzyga poprostu obawa przed inspektorem, a winę ponosi i program, nie określający minimum wymagań.

5) Niewłaściwe postępowanie nauczyciela. Często zdarza się, że nauczyciel, przerażony ilościowym ogromem programu, pędzi na wyścigi, by materjał wyczerpać, nie troszcząc się o to, w jakim stopniu stał się on własnością ucznia. Pobieżność ta mści się, gdyż znaczna ilość uczniów nie otrzymuje skutkiem tego promocji.

6) Sposób kwalifikowania uczniów, oceny wartości ich pracy wyłącznie miarą postępu ucznia w jednym przedmiocie. Często specjaliści poszczególnych przedmiotów, choćby to był np. śpiew lub ćwiczenia cielesne, przeceniają znaczenie swego przedmiotu i odmawiają promocji, „aby uczeń sobie przedmiotu nie lekceważył".

7) Indywidualne uzdolnienia oraz tempo indywidualnego rozwoju ucznia. Wiemy z doświadczenia, że czasem uczeń rozwija się nagle, czasem zapowiada się jako zdolny, a potem nagle zatrzymuje się w rozwoju, nauczyciel zaś sądzi, że działa tu lekceważenie przedmiotu, daje „dwójkę". Z drugiej strony zdarza się bardzo często, że w zakresie rachunków uczeń w klasie II, III, a nawet IV nie może wyjść poza konkret i w pewnej dopiero chwili przekracza nagle ten próg, nieraz bardzo późno. I tu powodem drugoroczności staje się poprostu nieświadomość nauczyciela.

8) Nierzadko powodem drugoroczności bywają cechy uczuciowego życia ucznia: zbyt silne reagowanie emocjonalne na podniety zewnętrzne absorbują go do tego stopnia, że nie jest on w możności brać udziału w nauce.

Powody te, jak widzimy, pokrywają się w znacznej mierze z tem, co w ankiecie swej podali kierownicy szkół lwowskich.

Ponadto wymienić należy jeszcze następujące okoliczności, powodujące drugoroczność:

1) Przeludnienie klas, szczególnie w czasach ostatnich, wychodzące często daleko poza liczbę 60 uczniów na klasę. Indywidualizacja w stosunku do uczniów staje się w tych warunkach — zwłaszcza przy równoczesnej redukcji wymiaru godzin — wprost iluzoryczną, co zkolei wpłynąć musi ujemnie na wyniki pracy i w rezultacie na podniesienie procentu niepromowanych.

2) Nieścisła, niedokładna selekcja uczniów przy przyjmowaniu dzieci do szkoły powszechnej. Często przyjmuje się dzieci, które w rzeczywistości, jako umysłowo upośledzone lub niedorozwinięte, winny znaleźć się w szkole specjalnej, oraz pedagogicznie opóźnione, które, zależnie od warunków, winny być oddane do przedszkola, do osobnego oddziału uczniów opóźnionych w rozwoju, lub którym trzeba odroczyć obowiązek szkolny do czasu osiągnięcia odpowiedniego stopnia rozwoju w wychowaniu domowem.

3) Brak specjalnego zainteresowania sie ze strony nauczyciela uczniami opóźnionymi pedagogicznie w tych wypadkach, kiedy opóźnienie to uwydatni się nie odrazu, lecz dopiero w klasie wyższej.

4) Nierównomierny, wprost przypadkowy stopień wymagań, stosowanych w poszczególnych szkołach, klasach i przedmiotach naukowych, zwłaszcza tam, gdzie w niższych oddziałach dzieli się przedmioty pomiędzy specjalistów, którzy — poza swoim przedmiotem — nie posiadają właściwego kryterjum dla oceny pracy ucznia.

5) Podobnie przedstawia się sprawa w tych wypadkach, w których nauczycielstwo, pragnąc uchronić szkołę swą przed rzekomą kompromitacją przy wstępnych egzaminach uczniów do gimnazjum, celowo przeprowadza „ostrą" klasyfikację uczniów, zapominając o tem, że szkoła powszechna ma swoiste cele i nie jest przedsionkiem szkoły średniej, oraz o tem, że „ostrą" klasyfikacją, zastosowaną ze względu na k i l k u uczniów, zamierzających dostać się do gimnazjum, krzywdzą k i l k u d z i e s i ę c i u „ściętych" przy tej sposobności uczniów, którzy, nie mając zamiaru przejścia do szkoły średniej, winni właśnie być uważani za właściwych obywateli szkoły powszechnej.

6) Niewłaściwa atmosfera wychowawcza w szkole, niewłaściwy stosunek nauczyciela do ucznia i wogóle brak uświadomienia nauczyciela i kierownika szkoły o znaczeniu i doniosłości zagadnienia drugoroczności. Sądzą oni niejednokrotnie, że im więcej dwójek, tem lepsza szkoła, względnie opinja o niej.

7) Nauczyciel nie zdaje sobie najczęściej sprawy z tego, że o przejściu ucznia do klasy wyższej powinien rozstrzygać nie zapas przerobionych wiadomości, to, „co uczeń wie", lecz stopień rozwoju formalnego, zupełnie wystarczający, o ile uczeń ze skutkiem będzie mógł korzystać z nauki w oddziale następnym, a więc to, „co uczeń potrafi".

IV. Przechodzę do scharakteryzowania — pobieżnego przynajmniej — skutków, jakie pociąga za sobą drugoroczność.

Nadmieniłem już, że drugoroczność jest przedewszystkiem tragedją dla samego ucznia: zniechęca go i powoduje skutek wprost przeciwny za-

mierzonemu. „Z pozoru mogłoby się zdawać", — pisze dr. Nawroczyński — „że to postępowanie, przez usuwanie z klas szkolnych żywiołów, nie utrzymujących się na ich przeciętnym poziomie (dobór eliminujący, ujemny), po drugie, przez kierowanie tych uczniów do klas o rok młodszych (dobór segregujący), może doprowadzić do wyrównania klas szkolnych. Ale to jest tylko złudzenie". „Co możemy zyskać dla wyrównania poziomu klas pod względem uzdolnień na tem, że co roku będziemy usuwali z niej najsłabszych uczniów do klasy o rok niższej, skoro ten sam system zmusza do wprowadzania do niej również co roku najsłabszych uczniów, pozostawionych na drugi rok w klasie o rok wyższej?"

Jeśli ucznia napiętnujemy dwójką i zostawimy w tym samym oddziale nato, by materjał ten lepiej przerobił, to — jak wykazuje doświadczenie zarówno u nas jak i zagranicą, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i w Rosji — w rzeczywistości dzieje się coś wręcz przeciwnego. Nie wiem, jak pod tym względem przedstawiałyby się ścisłe dane ze szkół w Polsce, ale przyjąć — zdaje się — możemy, że nie wypadłyby pomyślniej niż w Ameryce. Jeden z tamtejszych badaczy stwierdził, że na 31 powtarzających klasę zaledwie 9, a więc mniej niż w jednej trzeciej wypadków, pracowało lepiej przy tym samym programie pracy, inny (Mc. Kinney), że 35% drugorocznych pracowało przy powtarzaniu klasy lepiej, 53% nie wykazało żadnego postępu, a 12% pracowało gorzej. Keyes doszedł w swych badaniach do podobnego wyniku: 28% badanych drugorocznych pracowało lepiej, 36% tak samo, 36% pracowało gorzej.

Wynika z tego, że drugoroczność powoduje otępienie psychiczne, czyniące ucznia niezdolnym w większości wypadków do wydatniejszej pracy umysłowej.

Największe spustoszenia czyni drugoroczność w dziedzinie wychowawczej: powoduje zniechęcenie dziecka, zwątpienie we własne siły, zatracenie samopoczucia, uczucie krzywdy, recydywę czyli trzecioroczność, a w następstwie nieukończenie szkoły powszechnej wogóle i bardzo często zmarnowanie jednostki społecznej.

Dziś jednak skutki drugoroczności nie ograniczają się do tej dziedziny. Dziś drugoroczność stała się czemś więcej, jest zjawiskiem wprost groźnem, albowiem powoduje niemożność realizowania zasady nauczania powszechnego. Z drugiej strony moment dzisiejszy, moment przesilenia gospodarczego, wobec zarządzeń oszczędnościowych, wysuwa jako nakaz chwili przedewszystkiem konieczność rewizji w budżecie szkolnym tej pozycji, która bezużytecznie i nawet zgoła niepotrzebnie obciąża rubrykę wydatków państwowych.

Przeprowadziłem mianowicie następujące obliczenie:

Do publicznych szkół powszechnych w Polsce uczęszczało w roku 1930/31 3,822.199 uczniów (razem ze szkołami prywatnemi: 3,943.729). Wydatek Skarbu Państwa na te szkoły wynosił 265.565.668 złotych, czyli wydatek Państwa na jedno dziecko w publicznej szkole powszechnej wyraził się w tym roku kwotą 69,5 zł. Jeśli przyjmiemy, że tylko 10% ogółu, czyli 382.220 dzieci powtarzało klasę niepotrzebnie, to okaże się:

1) że brak należytego ustosunkowania się do zagadnienia drugoroczności ze strony nauczycielstwa kosztował Państwo w tym jednym roku 382.220 razy po 69,5 zł., t. j. 26,564.290 złotych;

2) że skoro do szkół powszechnych z początkiem roku szkoln. 1931/32 nie przyjęto dla braku miejsca 306.000 dzieci w wieku szkolnym, to, gdyby nasze ustosunkowanie się do drugoroczności było właściwe i owych 382.220 dzieci, niepotrzebnie powtarzających klasę, znalazło się poza szkołą, szkoły nasze z początkiem tegoż roku szkolnego nietylko bez trudu wchłonęłyby owych nie przyjętych dla braku miejsca 306.000 dzieci w wieku szkolnym. lecz mielibyśmy w szkołach obecnie jeszcze rezerwę na przyszłość w postaci 76.220 miejsc wolnych.

Krótko mówiąc: Gdyby drugoroczność u nas była dziś normalna. sprowadzona do właściwej miary, to bez jakichkolwiek dalszych obciążeń budżetu Państwa odpadłaby konieczność nieprzyjmowania do szkoły dziatwy będącej w wieku szkolnym, a nie mającej możności zadośćuczynienia obowiązkowi szkolnemu, Państwo mogłoby w zupełności spełnić swój obowiązek w zakresie realizacji nauczania powszechnego.

V. Z dotychczasowych uwag wynika, że nadmierna i przeważnie nieuzasadniona klęska drugoroczności przynosi ogromne szkody materjalne i moralne zarówno społeczeństwu jak i Państwu tudzież uczniowi samemu. Zagadnienie drugoroczności stało się dziś problemem palącym, domagającym się natychmiastowego usilnego przeciwdziałania.

Zadanie to spełnić ma z natury rzeczy w lwiej części inspektor szkolny, a w pewnej mierze — o ile mianowicie chodzi o wydanie pewnych norm ogólnych — także Ministerstwo W. R. i O. P. oraz poszczególne kuratorja okręgów szkolnych. Musimy wspólnemi siłami, stanowczo i energicznie, dążyć do urwania łba hydrze drugoroczności, panoszącej się w naszej szkole dotąd właściwie całkiem bezkarnie.

Jak to uczynić?

Zagranica, zwłaszcza zaś Stany Zjednoczone Ameryki Północnej i Niemcy, przeciwdziała nadmiernej drugoroczności skutecznie w ten sposób, że tworzy osobne grupy i szkoły nietylko dla dzieci anormalnych, lecz także dla młodzieży opóźnionej w nauce, co znakomicie odciąża właściwą szkołę powszechną.

Bardzo ostro, wprost krytycznie, wystąpiło zagadnienie drugoroczności w powojennej szkole bolszewickiej. Programy GUS-a (Gosudarstwiennyj Uczebnyj Sowjet), t. j. Państwowej Rady Nauczania, okazały się w praktyce zbyt trudne i spowodowały nadmierny wzrost drugoroczności. Jednakże i tutaj odsetek drugorocznych nie doszedł do takich rozmiarów jak u nas i w r. 1925/26 wynosił 10—20%. Obliczywszy, że w roku 1933/34 ilość młodzieży w wieku szkolnym wyniesie 8,236.456, statystycy sowieccy wykazali, że przy 20% drugorocznych (1,534.272) znajdzie w szkole pomieszczenie tylko 88% ogółu dzieci w wieku szkolnym, że przy 10% drugorocznych (767.136) zabezpieczonoby naukę 96,3% ogółu obowiązanych, zaś przy obniżeniu drugoroczności do 5% (388.000) znajdzie 100% młodzieży w wieku szkolnym pomieszczenie w szkole powszechnej. Zaczęto tedy naukowo badać powody drugoroczności i obmyślać sposoby skutecznego jej zwalczania.

A jakże sprawa ta przedstawia się w Polsce?

Przedewszystkiem należy zaznaczyć, że podejmowane narazie doryweczo, np. we Lwowie, próby przeciwdziałania drugoroczności uważane są za dążenie do obniżenia poziomu naukowego szkoły. Pierwszem zatem

zadaniem jest gruntowne uświadomienie nauczycielstwa o doniosłości zagadnienia drugoroczności wogóle i o jego znaczeniu w obecnych warunkach gospodarki szkolnej w Państwie w szczególności. Obliczenie, podane w rozdziale poprzednim, a wykazujące, ile miljonów pochłania nadmierna drugoroczność, stanowić może walny argument. Podać też należy środki przeciwdziałania drugoroczności na terenie szkoły.

Ważnym środkiem, który znakomicie zapobiega drugoroczności, są instytucje wychowania przedszkolnego: przedszkola i ochronki. Twierdzę oddawna, że przedszkole, podobnie jak to jest np. we Francji, stanowić winno integralne ogniwo w systemie wychowania publicznego, składową część schematu wykształcenia ogólnego. To też z uznaniem powitać należy nową ustawę szkolną, która w art. 4 przewiduje organizowanie przedszkoli.

Najważniejszym jednak środkiem będzie profilaktyczne zapobieganie wszystkim tym warunkom i możliwościom, które w rozdziale poprzednim scharakteryzowałem jako powody drugoroczności. Rozumie się, że niezawsze będzie to możliwe, w niektórych wypadkach nie można będzie liczyć na efekt natychmiastowy. W każdym razie możliwe jest oddziaływanie w kierunkach następujących:

a) Naukę szkolną należy tak organizować, by uczeń nie był obciążany pracami domowemi: zadawać jak najmniej ćwiczeń domowych, zwłaszcza tam, gdzie młodzież, rekrutująca się ze środowisk ubogich i mniej kulturalnych, nie znajduje w domu ani warunków materjalnych, ani opieki ze strony starszych dla domowej pracy nad nauką. W związku z tem wskazane jest też tworzenie świetlic szkolnych.

b) Nauczanie należy indywidualizować tak, by uczeń mógł uaktywnić swoje zainteresowanie w kierunku własnych upodobań, by materjał naukowy odpowiadał jego indywidualności pod względem jakości i stopnia trudności. Tutaj dobór właściwej metody, np. metoda syntetyczna w oddziałach niższych, grupowy system nauczania i t. p., oddać może znaczne usługi i w tym kierunku również trzeba nauczycielstwo uświadamiać.

c) Najważniejszym środkiem będzie wytworzenie właściwej atmosfery wychowawczej w szkole, należyte ustosunkowanie się nauczyciela do ucznia. W takiej atmosferze nauczyciel stosować będzie zawsze właściwe kryterjum postępów ucznia, wogóle widzieć będzie przed sobą ucznia, a nie przedmiot naukowy.

d) Tam, gdzoe szkoła posiada pomyślne warunki pracy, nie powinno nauczycielstwo, jak to działo się gdzie niegdzie dotąd, podnosić skali wymagań do tego stopnia, by wymagania te powodowały wzrost liczby drugorocznych ponad nieuniknione minimum.

e) Zwyczaj promowania uczniów szkoły powszechnej pod kątem wymagań przy egzaminach wstępnych do szkoły średniej winien natychmiast bezwzględnie ustać.

f) Dalszym środkiem, zapobiegawczym drugoroczności, może być promocja warunkowa. Rada Pedagogiczna może uchwalić przeniesienie ucznia do wyższej grupy klasowej z zastrzeżeniem, że o ile w pierwszym okresie klasyfikacyjnym wykaże w klasie następnej, iż z braku dostatecznych podstaw nie jest w stanie korzystać z nauki na stopniu wyższym, cofnięty zostanie między drugorocznych.

Parę słów o tej promocji warunkowej.

„Promocja“ — mówi B. R. Buckingham — „jest świadectwem, iż uczeń wykonał z powodzeniem zadania, wyznaczone dla oddziału poprzedniego. Ale wyższą i lepszą formą promowania byłoby, gdyby brano przytem pod uwagę nie to, czego dziecko już się nauczyło, lecz to, czego musi się jeszcze nauczyć. Dziecko, które uczyło się choćby słabo w oddz. np. VI, skorzystać może więcej z programu bogatszego, przeszedłszy do VII, niż gdy jest skazane na powtarzanie w ciągu drugiego roku tego samego materjału. Program oddziału V w poszczególnych przedmiotach nie jest koniecznym warunkiem do przerabiania programu oddziału VI“. Wyjątek zdarzać się może w pewnych przedmiotach, np. w pewnych partjach rachunków. Ale temu można zaradzić, uwzględniając te partje u odnośnego ucznia przed promocją i po niej.

Otóż nauczyciel powinien wiedzieć o tem, że stopnia umysłowego rozwoju ucznia nie można mierzyć stopniem szkolnego jego powodzenia. Podstawą decyzji nauczyciela o przyznaniu lub odmówieniu uczniowi promocji nie może być w żadnym razie — jak to się dotąd najczęściej dzieje — sam fakt niewyczerpania przezeń materjału naukowego w zakresie określonym przez program, gdyż nie chodzi tu o ilość. Rozstrzygać winien jedynie wzgląd, czy uczeń, choćby słabszy i posiadający mały zapas materjalny wiadomości, jest formalnie tak rozwinięty, iż będzie mógł skutecznie korzystać z nauki w klasie wyższej.

Ciekawe doświadczenie w tym kierunku uczynił Mc. Kinney w szkołach elementarnych dwóch miast amerykańskich (Springfield i Decatur). W roku szkolnym 1918/19 nauczyciele szkół elementarnych w tych miastach ułożyli listę uczniów, którzy nie mieli przejść do następnego oddziału. Było ich 1.276. Przepuszczono ich do oddziału następnego tytułem próby na 6 tygodni. Nauczyciel (nowy, w tym wyższym oddziale) obserwował ich bacznie i stwierdził, że 75% z pośród nich uczyło się dobrze. W drugim okresie znów 75% promowanych na próbę dało dobre wyniki. W trzecim okresie, jedynie skutkiem panowania odry, odsetek ten spadł do 65%. Próby te podniosły procent promowanych z 84% na 95%. W wynikach sprawa przedstawia się tak, że przy normie 84% promowanych szanse dziecka na ukończenie szkoły 8-klasowej w okresie normalnym wynoszą jeden na 4, przy normie 95% dwa na trzy. Próby dalsze dały analogiczne wyniki. Dodać trzeba, że system promocyj na próbę nietylko nie obniżył poziomu nauki w oddziale, lecz go podniósł o 1,8 skali procentowej. Nie jest to różnica znaczna, ale dla mnie wystarczyłoby zupełnie stwierdzenie, że poziom naukowy nie ucierpiał. Dodatnią stroną systemu promocyj próbnych jest też fakt, że o promocji rozstrzyga nie nauczyciel oddziału poprzedniego, lecz nauczyciel klasy wyższej, który ma ją dalej prowadzić, a który w normalnych warunkach mógłby zarzucić swemu koledze z klasy poprzedniej, że mu do oddziału „napuścił śmiecia“.

Promocje warunkowe, celowo przemyślane, należałoby, zdaniem mojem, wprowadzać na próbę i u nas, już przy najbliższej klasyfikacji z końcem bieżącego roku szkolnego.

Inspektor szkolny nie powinien nigdy wyrzucać nauczycielowi niewyczerpania programu pod względem ilościowym, jeśli partje wyczerpane są należycie ugruntowane, a uczniowie pod względem formalnym dostatecznie rozwinieci.

g) Dalszym postulatem, zdążającym do obniżenia liczby drugorocznych drogą pośrednią, jest żądanie, by nowe programy nauczania określały jasno minimalny zakres wymagań w poszczególnych grupach klasowych i przedmiotach nauki.

h) Uświadomić też należy nauczycielstwo o ważności i konieczności dokładnej selekcji przy przyjmowaniu dzieci do szkoły powszechnej, co znacznie zmniejszy dzisiejszy procent drugorocznych.

i) Niemniej ważnym środkiem będzie uświadamianie społeczeństwa w organizacjach rodzicielskich i obywatelskich, jak przy obecnym stanie sprawy marnują się fundusze publiczne na koszta drugoroczności. Oprzeć się można choćby na obliczeniu, przytoczonem przykładowo w rozdziale poprzednim.

j) Tam, gdzie obecna sieć szkolna jest nieodpowiednia, należy przeprowadzić celową jej korekturę, aby usunąć przeszkody, tamujące normalną frekwencję, zaś w terenie trudnym do przebywania, w górach, na Polesiu i t. p., zorganizować racjonalne dowożenie młodzieży do szkoły, a gdzie i to nie jest możliwe, wprowadzić instytucję nauczycieli wędrownych.

k) Celem zapewnienia frekwencji należy obostrzyć przymus szkolny — i to obostrzyć nie na papierze, tylko realnie, skutecznie.

l) Do środków, które znacznie łagodzą ostrze drugoroczności, należy system, wprowadzony w szkole pedagoga warszawskiego, p. Wojciecha Górskiego. Jest to ustrój semestralny, polegający na tem, że uczniów promuje się co pół roku, tak, że uczeń niepromowany traci tylko pół roku, zamiast całego. Ze zrozumiałych jednak względów wprowadzenie tego systemu w szkole powszechnej nie jest możliwe.

m) Ważną wreszcie będzie rzeczą, by przepisy o wykonaniu nowej ustawy szkolnej tak unormowały system i okresy promowania w szkole powszechnej, iżby dla szerzenia się drugoroczności jak najmniej pozostało możliwości.

Niezależnie od stosowania powyższych środków należy rozpocząć celowe naukowe badanie problemu drugoroczności oraz zachęcić sfery nauczycielskie do systematycznego zbierania danych o drugoroczności i obmyślania dalszych środków przeciwdziałania.

Na zakończenie zaznaczę, iż nie łudzę się, że drugoroczność zwalczymy łatwo, za jednym zamachem, jakby za dotknięciem różdżki czarodziejskiej. Niektóre bowiem z pośród podanych przeze mnie środków zastosować można wprawdzie zaraz bez wielkiego trudu i ze skutkiem, inne jednak wymagać będą czasu dłuższego, jeszcze innym braknie tu i owdzie warunków lokalnych. Niemniej atoli obowiązkiem naszym jest uruchomienie wszelkich możliwości, celem zwalczenia tego zła, wprowadzenie w użycie jak największego wysiłku, celem zniwelowania drugoroczności w możliwie najbliższym czasie do rozmiarów minimalnych, do zjawiska wyjątkowego. Wysiłek ten przyniesie plon tysiąckrotny w dziedzinie wychowawczej, społecznej, gospodarczej i państwowej.

VI. Tezy: 1) Praktyka niepromowania uczniów jest sprzeczna z zasadą szkoły powszechnej, gdyż obala fundamentalną podstawę szkoły, wyrażającą się w tem, iż dziecko w okresie przymusu szkolnego powinno otrzymać pewien określony i zaokrąglony zasób wiedzy, — uniemożliwia w naszych

warunkach normalne funkcjonowanie i rozwój szkoły powszechnej i naraża Skarb Państwa na ogromne nieproduktywne wydatki.

2) Statystyka drugoroczności wykazuje, że w dziedzinie tej panuje najczęściej dowolność, zależna od przypadku, a nie od warunków istotnych.

3) Powodu drugoroczności szukać należy nie w uczniu, lecz w nieodpowiednich urządzeniach szkoły, w jej programie i w nieuświadomieniu nauczyciela.

4) Celem umożliwienia podjęcia skutecznej walki z drugorocznością należy mieć ciągle na oku wszystkie różnorodne przyczyny, powodujące wzrost drugoroczności.

5) Poza przyczynami psychologicznemi odgrywają w drugoroczności rolę powody natury ekonomicznej, psychologiczno - społecznej i organizacyjno - szkolnej.

6) Gdyby drugoroczność była u nas już dziś sprowadzona do właściwej miary, to bez jakichkolwiek dalszych obciążeń budżetu Państwa odpadłaby konieczność nieprzyjmowania do szkoły powszechnej dziatwy, nie mającej obecnie, z braku miejsca w szkole, możności spełnienia obowiązku szkolnego. Państwo mogłoby całkowicie spełnić swój obowiązek w zakresie nauczania powszechnego, nie odpędzając, jak dziś, 306.000 dzieci w wieku szkolnym od wrót szkoły.

7) Systematyczną walkę z drugorocznością podjąć winien bezzwłocznie przedewszystkiem inspektor szkolny.

8) Odsetek drugorocznych obniżyć należy co najmniej do 10% jako najwyższej granicy wyjątkowo dopuszczalnego maksimum drugoroczności.

9) Celem przeciwdziałania drugoroczności należy:

1. tworzyć osobne szkoły i grupy nietylko dla dzieci anormalnych, lecz także dla młodzieży opóźnionej w nauce;

2. uświadomić nauczycielstwu dokładnie znaczenie i rozmiary klęski drugoroczności z podkreśleniem, że podwyższenie procentu promowanych nie oznacza obniżenia poziomu naukowego oddziału czy szkoły;

3. zakładać przedszkola jako normalną podbudowę szkoły powszechnej;

4. nie obciążać ucznia pracą domową;

5. organizować gniazda opieki pozaszkolnej nad młodzieżą szkolną i zakładać świetlice szkolne;

6. indywidualizować nauczanie i dobierać właściwe metody pracy w szkole;

7. przy korzystnych warunkach pracy szkolnej nie podnosić nadmiernie skali wymagań;

8. wytworzyć w każdej szkole właściwą atmosferę wychowawczą;

9. wsprowadzić system promocyj warunkowych;

10. nie kłaść nacisku na ilościową, lecz na jakościową stronę nauczania i na stopień formalnego rozwoju ucznia;

11. w nowych programach szkolnych określić ilościowe minimum wymagań w zakresie poszczególnych przedmiotów nauki;

12. położyć nacisk na ścisłą selekcję dzieci przy przyjmowaniu do szkoły powszechnej;

13. uświadamiać sfery obywatelskie o szkodliwości drugoroczności i o konieczności zwalczania jej;

14. podnieść i uregulować frekwencję przez celową korekturę sieci szkolnej, zorganizowanie dowożenia młodzieży do szkoły i skuteczne obostrzenie przymusu szkolnego, a w związku z tem wprowadzić, gdzie tego warunki wymagają, instytucję nauczycieli wędrownych;

15. przepisy o wykonaniu nowej ustawy szkolnej ułożyć pod kątem zwalczania drugoroczności;

16. w dalszym ciągu badać systematycznie zagadnienie drugoroczności, zapoczątkować naukowe badanie tego problemu i obmyślać celowe środki przeciwdziałania.

Bibljografja. Z. L. Drugoroczność w szkołach powszechnych Warszawy. Kronika Warszawy. Rok V, 1929, lipiec—sierpień, nr. 7—8, str. 1—6.

Kornecki Jan: Sprawa powtarzania klas przez dzieci szkół powszechnych. Samorząd Szkolny. Warszawa, maj - wrzesień 1929, nr. 5—9, str. 7—8.

Wtorogodniczestwo i borba s nim. Sbornik statiej pod redakcijej professora A. S. Durnowo. Moskwa 1930, 8°, str. 159 i 1 nlb.

Librachowa M.: W sprawie drugoroczności. Praca Szkolna 1931, nr. 8, str. 225—231.

Buckingham Burdette Ross: Praca badawcza na terenie szkoły. Lwów — Warszawa 1931, 8°, str. 379.

Nawroczyński Bogdan: Uczeń i klasa, wyd. II. Lwów — Warszawa 1931, 8°, str. 392.

Olszewski dr. W.: Na marginesie reformy szkolnej. Warszawa, Gazeta Polska z dnia 27 lutego 1932, nr. 58.

U w a g a: Dane o drugoroczności w Lubelskiem i w powiecie grójeckim zaczerpnąłem z referatów pp. inspektorów Szczepańca i Jacórzyńskiego, wygłoszonych na V Kursie Inspektorów Szkolnych w Warszawie.

Przyczynek do działalności gmin klasowych na terenie państwowego gimnazjum im. Piotra Skargi w Rohatynie.

Postulatem nowoczesnej szkoły polskiej jest przedewszystkiem wychowanie państwowe, zmierzające do sprzyjania ze wszystkich sił ugruntowaniu mocarstwowej potęgi Państwa Polskiego.

Nie jest ono wymysłem dzisiejszych czasów, lecz ma swoją genezę w naszej tradycji.

Już Staszic w „Uwagach nad życiem Jana Zamojskiego" szuka sposobów „wzwyczajania do praktyk moralnych". Powiada zatem: „Chciałbym jeszcze, aby ustanawiano w święta pewne zgromadzenia pod imieniem której cnoty lub jakiego wielkiego obywatela. Rząd tych zgromadzeń powinien się stosować do rządu krajowego i tam roztropny nauczyciel pozna najlepiej każdego ucznia skłonność i umysł". Celem więc było poznanie psychiki ucznia, ale niezależnie od tego mogą przyświecać inne jeszcze cele wychowawcze.

Opierając się na tych wskazówkach Staszica wprowadzono do naszej szkoły zwyczaj, aby każda gmina klasowa od najmłodszej do najstarszej obrała sobie wedle woli patrona a nadto hasło i cel, któreby urzeczywistniała. I tak:

Kl. I. A: Marszałka J. Piłsudskiego — „Bóg i ojczyzna" — Opiekowanie się ogrodem botanicznym.

I. B. Śp. Ministra Dr. Sław. Czerwińskiego — Rozwijanie zmysłu oszczędności — „W słowach tylko chęć widzim, w działaniu potęgę".

II. A: Kopernika — Opiekowanie się stacją meteorologiczną — „Człowiek przez młodość przeleci ptakiem, przez życie idzie oraczem".

II. B: Św. Mikołaja — Opiekowanie się biednemi dziećmi — „O lepiej dziesięć razy się omylić, niż raz od nędzy dłoń bratnią uchylić".

III. A. Kazimierza Wielkiego — „Sprawiedliwość" — Poznawanie i interesowanie się w historji postacią Kazimierza Wielkiego.

III. B: Śp. Gabrjela Narutowicza — „Ad maiora natus sum" — Opiekowanie się gabinetem przyrodniczym i pomoc koleżeńska.

IV: Tadeusza Kościuszkę — „A ze słabością łamać uczmy się zamłodu — Opieka nad grobami poległych bohaterów, nauczycieli i uczniów — samopomoc koleżeńska.

V: Śp. Majora Idzikowskiego — „Pędź latawcze białonogi — góry z drogi, lasy z drogi" — Samopomoc koleżeńska.

VI: Marszałka Piłsudskiego — „Wyścig pracy" — Samopomoc.

VII: Adama Mickiewicza — „Razem młodzi przyjaciele" — Samopomoc.

VIII: Ks. Biskupa Bandurskiego — „Nic dla siebie, wszystko dla Polski" — Wydawanie czasopisma szkolnego: „Nasze życie". — Komitet floty narodowej.

A teraz zróbmy przegląd pracy w poszczególnych gminach w bieżącym roku szkolnym:

I. B. urządziła w listopadzie 1931 r. obchód oszczędnościowy. W czasie pochodu niosły dzieci własnoręcznie zrobione tablice propagandowe z napisami np.: „Oszczędnością i pracą..." „W oszczędności naszej siła Państwa" i t. p.

II. A. prowadzi samodzielnie obserwacje na stacji meteorologicznej i robi wykresy zmian atmosferycznych.

II. B. obchodziła uroczystość św. Mikołaja, a dochód zebrany z przedstawienia przeznaczyła na wsparcia dla biednych uczniów. Nadto w dniu imienin Marszałka urządziła w swojej uczelni towarzyską zabawę z podwieczorkiem, na której gwarzono o Solenizancie.

III. B. prowadzi kółko samopomocowe polskie, niemieckie i matematyczne — opiekuje się także gabinetem przyrodniczym.

IV. oczyściła na dzień Zaduszek groby sobie powierzone i ścieżki do nich prowadzące i ozdobiła je skromnemi wieńcami. W czasie eksportacji zwłok tut. naucz. śp. Malikówny w marcu br. zrobiła wieńce i zajęła się zorganizowaniem obchodu żałobnego i nabożeństwa.

V. zorganizowała kółko modelarskie przy pomocy L. O. P. P. i dotąd wykonała udatnie 6 modeli samolotowych.

VI. zajmuje się dekorowaniem sal przed obchodami na cześć Marszałka. (Ozdobiła też własną klasę i iluminowała budynek szkolny witrażami).

VII. o charakterze naukowym, przygotowuje obchód Mickiewiczowski. Nadto ma zorganizowane kółko łac., niem., i matem. - fizyczne.

VIII. wydała za I. półrocze 2 obszerne Nr. swego czasopisma „Nasze życie" i uczciła 25-lecie sakry biskupiej Ks. Biskupa Bandurskiego — przesłała też imieniem młodzieży zakładu do Wileńskiej Kurji Metropolitalnej wyrazy głębokiego współczucia z powodu zgonu Patrona. Wreszcie zorganizowała nabożeństwo żałobne z tego tytułu.

Porównując działalność naszych gmin szkolnych z poprzedniego i obecnego roku, musimy stwierdzić zmiany na lepsze i widoczny postęp prac pod względem efektywnym i organizacyjnym. Przedewszystkiem przeprowadzono podział pracy systematycznie podejmowanej w ciągu roku szkolnego, przez to uspołeczniono większe grupy młodzieży i odciążono dyrekcję i radę pedagogiczną od kłopotów, związanych z organizowaniem szkolnych imprez. Gdy dawniej inicjatywa wychodziła zgóry od dyrekcji czy grona, obecnie wychodzi zdołu od młodzieży, która ma możność realizowania swoich celów na terenie gmin klasowych, okazuje większe zainteresowanie, pracuje bardziej emocjonalnie, ochoczo, bo daje własne pomysły, wysiłki, nienarzucone przez przełożonych. W grę wchodzą nowe czynniki jak ambicja zbiorowa gminy, szlachetny wyścig pracy a wówczas rola wychowawców ogranicza się do udzielania doświadczonych rad i czynnej pomocy.

A teraz rozważmy problem patronów, haseł i celów gmin klasowych ze strony teoretycznej.

Jako patrona wybiera się wybitną jednostkę z dziejów czy też czasów współczesnych, zaznajamia się z jej życiem, czynami, twórczością, przyozdabia klasę jej wizerunkiem, pamięta się o rocznicach, związanych z tą postacią i t. p. Narazie oddziaływać można tylko na intelekt młodzieży. Gdy z wielkim wysiłkiem uda się wychowawcy obudzić w młodzieży ambicję, dzięki której dążyłaby do naśladowania swego patrona, to będzie osiągnięty ten cel, do którego Rzymianie doszli z mniejszym trudem, będąc z natury bardziej wrażliwi na okazywane im wzory w „Żywotach sławnych mężów". Pod względem doświadczenia i cnoty nie potrafią dzieci dorównać tym wybitnym postaciom, natomiast, o ile to w ich mocy leży, muszą się starać, by pójść ich śladami i postępować podobnie.

O społeczeństwie greckiem wspomina Kot w swych „Źródłach" (tom I. str. 65), iż było tak chowane, „że przykład sławnych mężów wywierał nań znaczny wpływ, to też literatura ówczesna przepełniona jest przykładami". Naśladowali to w 16 wieku polscy pisarze humanistyczni, niestety z mniejszym skutkiem, niż starożytni.

Było to następstwem szerokiego umiłowania wolności i swobody Polaków, które poetycznie charakteryzuje Żeromski słowami: „...o ciebie się nietylko boję, ale się lękam, o wolna, o kresu nieznająca duszo polska!..." To dążenie do swobody pozostaje w ścisłym związku z wybujałym indywidualizmem. A właśnie współczesnym ideałem jest „uspołecznienie" jednostek, czyli ograniczenie skrajnego indywidualizmu, ujęte w formę kategorycznego imperatywu przez Wyspiańskiego w słowach: „Indywidualność zduś!" Znakomitym środkiem na to ujarzmienie zbytniego indywidualizmu w środowisku gminy klasowej jest wprowadzenie patronów klasowych, pochodzących z wyboru społeczności szkolnej. Wartość tego środka peda-

gogicznego uzasadnia psychologicznie ilustracja przeprowadzonych wyborów na terenie mojej klasy.

Sam termin wyborów wywołuje pewne napięcie nerwów, stanowi sensację w życiu gminy szkolnej. Na przerwach rozprawia się o kandydatach na patronów, szuka się zwolenników, chce się swego kandydata przeforsować. Patrona wybiera się przez głosowanie i to kartkami — indywidualizm dzieci robi swoje — głosy rozstrzelone unieważniają wybór, bo każde dziecko ma swoje upodobania, nieraz błahe, nieuzasadnione. Wreszcie uzyskują większość, częściowo podstępem dzięki psychologji masy, częściowo agitacją samych dzieci i wybór zostaje przeprowadzony większością głosujących. I w takim tłumie jednostki, kierujące się kiedyindziej własnemi upodobaniami, muszą z nich zrezygnować na korzyść grupy, muszą podporządkować się woli ogółu, musza z konieczności opanować swój indywidualizm.

Gminy klasowe mają — jak podano — swoich patronów, swoje hasła i swoje cele. Ciekawym objawem było, że nie wybrano ani jednej patronki, jakkolwiek pewne zrównanie płci przeprowadzono, bo są w 2 klasach na czele gmin uczennice a nadto wchodzą dziewczęta w skład zarządów.

Drugim rysem byłby fakt, że w niektórych gminach brak związku między patronem, hasłem i celem, co może świadczy o nieumiejętności rozumowania i syntetycznego ujmowania sprawy np. w I. A.

Zapytajmy, jaki cel ma wybór hasła?

W szkołach elementarnych w okresie Komisji Edukacji Narodowej zalecało się przy nauce pisania taki dobór zdań, przeważnie złotych myśli, aby dziecko nietylko uczyło się kaligrafji, ale zarazem moralności. Panuje wprawdzie skrajny pogląd, że słowa nie mają żadnej mocy kształcenia charakteru, ale na ich obronę przytoczę zdobycze psychoanalizy i sugestji. Oto ludzie o słabej woli, ale inteligentni i oczytani próbują stosować ten środek leczniczy, polegający na częstem powtarzaniu pewnych zdań wartościowych, umoralniających. Nie zachodzi tu obawa przed prawieniem morałów, bo nikt tego nie narzuca, tylko człowiek sam sobie. Jest to przykład samowychowania. W gminie wprawdzie kilkadziesiąt dzieci musi się zgodzić na jedno, ale u dzieci z niższych klas pojęcia „moje" i „twoje" nie odróżnia się tak ściśle. to też zgodę łatwiej się osiąga. W wyższych klasach zdają sobie uczniowie z tego sprawę, że ustępstwo na rzecz społeczności jest wartościowe i konieczne.

A teraz przypatrzmy się celowi gminy.

Sam cel domaga się planowości, systematyczności w dążeniu do niego, wyklucza przypadkowość, zmusza do sumiennej i uczciwej pracy, czyli daje walory wychowawcze. I jeszcze jeden moment należy tu podnieść. Aby kształcenie i wychowanie dawało lepsze rezultaty niż dawniej, wprowadzono ideał użyteczności bezpośredniej. Dawniej mówiło się dziecku o celu nauki, który był bardzo odległy. dziecku natychmiast niedostępny, a przez to dla niego niezrozumiały. Dziecko nie doznawało korzyści z nauki: nie rozumiało, dlaczego się męczy w szkole. Wynikiem takiego stanu było zniechęcenie albo zbywanie obowiązków i oszukiwanie nauczyciela. Dziecko oswoiło się z tem, że jego praca nie ma celu i nie doszukiwało się tej celowości. A właśnie jako reakcję podkreśla się ideał celowości, wprowadzając go w gminie ze względu na trzy czynniki wychowawcze, stąd płynące. I właśnie dzięki niemu pobudza sie aktywność uczniów,

przyzwyczaja się do pracy terminowej i ćwiczy się ich pamięć. O patronie musi się pamiętać, gdyż zapomnienie o jego obchodzie (jak się to zdarzyło jednej gminie klasowej) uważa się jako dyshonor, jako plamę. Na cześć patrona urządza gmina obchody, zdobi jego portret, obmyśla na długo przedtem plan pracy, ma wobec niego pewne moralne zobowiązania, pracuje społecznie, dla wspólnego celu i t. p.

Te wszystkie jednak zabiegi wychowawcze mają niewątpliwie obok świateł również swoje cienie, toteż „audiatur et altera pars...." Ziemnowicz, omawiając ideał harmonijności w wychowaniu, pisze, że np. Szekspir czy Napoleon stali się sobą nie przez harmonijną doskonałość wszystkich władz ich ducha i ciała, lecz właśnie przez nieproporcjonalność w rozwoju jednych władz kosztem drugich. Szkoła wychowuje na obywateli uczciwych i solidnych, ale przeciętnych, natomiast wybitne osobistości wychowują się same, wyrastają same ponad przeciętny poziom mas społecznych dzięki przyrodzonym cechom duchowym i specjalnym warunkom życiowym. Zapomnieli też o tym ideale przeciętności w pracy wychowawczej i ci, którzy jako patronów wprowadzają geniuszów. „W czem będziemy ich naśladować?" — zapytają dzieci same siebie w duchu. „Wzór to dla nas niedościgły, wzór zbyt odległy, niedostępny! Nam trzeba przykładów bliskich, pod zmysły podpadających!....." — i młodzież omija z uszanowaniem swoich patronów, nie starając się naśladować ich w czynach.....

Powiada się wprawdzie: „Nie jest dobrym żołnierzem ten, kto nie marzy o randze generała", ale z drugiej strony „każą nam się trzymać twardej rzeczywistości i nigdy nie latać skrzydłami Ikara", bo upadek może być katastrofalny. Prawem kontrastu przypominają się odstraszające przykłady, którym zalecał się przypatrywać pedagog humanistyczny V e g i o z 15 wieku, aby dzieci, patrząc na nie z odrazą, strzegły się postępowania podobnego.

Coprawda Vegio z tym swoim negatywnym projektem wychowawczym jest tak odosobniony i tak dziwacznie się przedstawia, że niema obawy, aby się kto pokusił o wprowadzenie podobnej nowości pedagogicznej. A jednak uczony ten utrafił w skłonności niektórych dzieci, które z wielkiem zainteresowaniem i z zapałem przypatrują się egzekucjom, dręczeniu zwierząt, chętnie słuchają i czytają o zbrodniach, włamaniach, morderstwach, szukają sensacyjnych obrazów filmowych. I kiedy badałam w jednej z naszych klas (III.) zainteresowania młodzieży, to część młodzieży przyznała się do tego otwarcie. Faktem jest, że dzieci lubią silne podniety, nie grzeszą bynajmniej delikatnością i ujawniają pierwotną naturę, mając wiele upodobań zbliżonych do ludów dzikich.

Powie przeciwna strona: „....Już dużo zyskamy, gdy potrafimy wypielęgnować w dzieciach kult dla wielkich jednostek". To prawda, ale nie zapominajmy o tem, że umysł i upodobania człowieka zmieniają się, że czasem ludziom „otwierają sie oczy", że nowe oświetlenie historyczne zmienia pogląd ludzki na wawniej uwielbiane osobistości (Napoleon, „katem ludzkości!"), że zmienia się też często nasze nastawienie uczuciowe (Szekspir „genjalnym barbarzyńcą"), że czar poezji pryska i to, co się kiedyś czciło, potrafi się niekiedy zmieszać z błotem......

Objektywny pogląd na sprawę nakazał mi ująć dodatnie i ujemne momenty, poparte literaturą, bądź własnem doświadczeniem.

Niezależnie od tego wprowadzono tę innowację w naszym zakładzie. aby stwierdzić własnem doświadczeniem, jakie stąd wypłyną korzyści wychowawcze dla naszej młodzieży. Nie kierując się przesadnym optymizmem. wierzymy jednak, że zamierzenia nasze wydadzą pomyślne rezultaty i wypełnią może niejedną lukę w praktyce szkolnej naszych gmin i podniosą jej walory wychowawcze.

Zdzisława Kloberówna
Wychowawczyni kl. II. B. Państw. Gim. w Rohatynie.

Kursy i Zjazdy.

Kursy robót ręcznych w pow. kamioneckim.

Z inicjatywy, która wyszła od instruktorki p. Marji Rudzińskiej. odbyły się na terenie powiatu kamioneckiego dwa trzydniowe kursy robót ręcznych kobiecych: jeden w Busku (w dniach 21, 22 i 23 stycznia 1932 r.). a drugi w Kamionce Strumiłłowej (w dniach 18, 19 i 20 lutego 1932 r.). W obu kursach wzięło udział po 29 nauczycielek, t. j. razem 58 osób. Wielkie zainteresowanie i uznania godna pilność, z jaką uczestniczki przykładały się do różnego rodzaju ćwiczeń, oraz podziękowania, które złożono kierowniczce kursów p. Marji Rudzińskiej, świadczyły najlepiej o jej z wielką znajomością przedmiotu przeprowadzonej pracy.

Po zakończeniu kursu otrzymały uczestniczki z rąk inspektora szkolnego p. Eugenjusza Mandyczewskiego zaświadczenia i fotografje. Ponadto przyjęło gościnnie ruchliwe „Koło Pracy Obywatelskiej Kobiet“ w Busku. na którego czele stoi kierowniczka p. Jadwiga Tokarzewska, uczestniczki kursu i gości z Kamionki Strumiłłowej, nawiązując w ten sposób kontakt z rzeszą pracowniczek oświatowych.

Wychowanie fizyczne.

Plan wyszkolenia żeńskich hufców szkolnych przysposobienia wojskowego kobiet (P. W. K.) [1].

Ministerstwo zatwierdza i wyraża zgodę na wprowadzenie w życie „Szczegółowego planu wyszkolenia hufców szkolnych przysposobienia wojskowego kobiet“ L. dz. 475/31 według załączonego tekstu.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

I. Plan wszkolenia hufców szkolnych przysposobienia wojskowego kobiet obejmuje: a) przysposobienie ogólno-wojskowe; b) przysposobienie fachowe, względnie instruktorskie.

---

[1]) Plan zatwierdziło Min. W. R. i O. P. pismem z dn. 30 grudnia 1931 r. Nr. I. W. F. 3693/31, wystosowanem do Zarządu Naczelnego Organizacji Przysposobienia Kobiet dla Obrony Kraju.

Przysposobienie ogólno-wojskowe ma na celu wychowanie dziewcząt w duchu czynnego patrjotyzmu, obowiązkowości i karności obywatelskiej i organizacyjnej, oraz przygotowanie do zastąpienia w razie potrzeby mężczyzn w służbach pomocniczych wojskowych. Przygotowanie to polega na usprawnieniu fizycznem dziewcząt, poznaniu organizacji i zadań wojska, zdobyciu umiejętności posługiwania się środkami samoobrony, oraz środkami obrony przeciwgazowej, znajomości ratownictwa i gier polowych.

Przysposobienie fachowe, względnie instruktorskie ma na celu przygotowanie dziewcząt do ściśle określonych prac w zakresie służby pomocniczej na wypadek wojny lub do prac instruktorskich w organizacji przysposobienia wojskowego kobiet. Przysposobienie fachowe obejmuje działy następujące: ratownictwo, służba oświatowo-propagandowa, służba gospodarcza, żywnościowa, materjałowa, służba biurowa i służba łączności. Przysposobienie instruktorskie obejmuje działy: obrony przeciwgazowej, służby polowej, wstępne instruktorskie P. W. K.

Program wyszkolenia hufców szkolnych w zakresie przysposobienia fachowego, wzgl. instruktorskiego winien być dostosowany do kategorji szkół, to też na terenie szkół zawodowych obejmuje on działy wyszkolenia fachowego właściwe dla rodzaju przygotowania zawodowego, na terenie szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych typu wyższego — wyszkolenie instruktorskie.

Szczegółowy plan wyszkolenia w poszczególnych hufcach podaje poniższa tabela (str. 250 i 251).

O b j a ś n i e n i a d o t a b e l i. *Szkoły średnie ogólnokształcące.* Wyszkolenie ogólne wojskowe trwa 2 lata i obejmuje zasadniczo dziewczęta klasy VI i VII.

Przysposobienie fachowe lub instruktorskie prowadzić można w trzecim roku wyszkolenia na specjalnych kursach.

Szkoły średnie zawodowe. Szkolenie trwa 2½ do 3-ch lat. Pierwsze dwa lata obejmują przysposobienie ogólno-wojskowe, trzeci zaś przysposobienie fachowe. Nie przerabia się higjeny, która objęta jest programem szkolnym.

Szkoły niższe zawodowe i trzyletnie kursy dokształcające. Program obejmuje przysposobienie ogólno-wojskowe, oraz niższy kurs przysposobienia administracyjnego, właściwy dla danej specjalności. Kurs niższy dla działu żywnościowego obejmuje 31 godz. zajęć, dla działu materjałowego 30 i rachunkowo-budżetowego 24 godz.

Szkoły powszechne. Przed rozpoczęciem szkolenia należy szczególnie dokładnie ustalić ilość godzin zajęć tygodniowo i ogólną ilość czasu, jaka będzie poświęcona na pracę hufca w pierwszym i drugim roku przez dany zespół, ponieważ w tego typu szkołach ilość czasu, zależnie od warunków lokalnych, może się zmienić, wpływając tem na zmianę programu szkolenia.

Seminarja ochroniarskie. W dziale przysposobienia fachowego uwzględnić należy ratownictwo i przysposobienie oświatowo-propagandowe. Fachowe przysposobienie oświatowe w zakresie kursu dla pracownic świetlicowych P. B. K.

Seminarja nauczycielskie. W dziale przysposobienia fachowego instruktorskiego uwzględniać należy przygotowanie organizatorek i instruktorek dla oddziałów pozaszkolnych p. w. k. oraz fachowe przysposobienie

Program obejmuje	Kategorja szkół	Szkoły średnie ogólnokształcące			Szkoły średnie zawodowe		
	Klasa — kurs	6	7	8	I	II	III
	rok	1	2	3	1	2	3
Przysposobienie ogólno-wojskowe	Nauka obywatelska	3	3	—	3	3	—
	Nauka służby	6	16	—	6	16	—
	Higjena i ratownictwo	14	—	—	—	—	—
	Obrona przeciwgazowa	20	—	—	20	—	—
	Służba polowa	15	25	—	25	25	—
	Strzelectwo i łucznictwo	6	20	—	6	20	—
	Wychowanie fizyczne	—	—	—	—	—	—
Przysposobienie fachowe (do wyboru)	Sanitarne ratownictwo	—	—	30^0	—	—	—
	Oświat. prop.	—	—	30^0	—	—	—
	Gospod. żywnościowe	—	—	—	—	—	42^0
	Gospod. materjal.	—	—	—	—	—	48^0
	Biurowość i rachun.	—	—	—	—	—	48^0
Przysposobienie instruktorskie (do wyboru)	Obrona przeciwgazowa	—	—	25^0	—	—	—
	Służba polowa	—	—	40^0	—	—	—
	Wstępne instrukcje	—	—	45^0	—	—	—
Razem	godzin	60	64	25—45	60	64	42—48

Szkoły niższe zawod. i 3-letn. kursy dokszt.		Szkoły i kursy dokształcające			Seminarja ochroniarskie			Seminarja nauczycielsk.			Seminarja nauczycieli szkół zawodowych			Licea handlowe	
I	II	roczne	dwuletnie		I	II	III	II	III	IV	I	II	III	I	II
1	2	1	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2
3	3	5	3	3	3	3	—	3	3	—	3	3	—	3	—
12	2	10	10	2	6	16	—	6	16	—	6	16	—	16	—
—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	—	10	10	—	20	—	—	20	—	—	20	—	—	20	—
19	12	5	6	24	17	25	—	29	21	—	29	25	—	21	—
6	20	6	6	—	6	20	—	6	24	—	6	20	—	4	18
—	—	8	9	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	30^{0}	—	—	30^{0}	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	30^{0}	—	—	30^{0}	—	—	—	—	—
—	31^{0}	—	—	—	—	—	—	—	—	50^{0}	—	—	44^{0}	—	—
—	30^{0}	—	—	—	—	—	—	—	—	50^{0}	—	—	50^{0}	—	—
—	24^{0}	—	—	—	—	—	—	—	—	50^{0}	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25^{0}	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29^{0}	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	68	44	44	44	64	64	30	64	64	25—50	64	64	44—50	64	64

oświatowe. Systematycznego działu higjeny nie przerabia się, gdyż uwzględniony jest w programie szkolnym seminarjum.

Dziewczęta IV kursu mogą przerabiać przysposobienie innych działów fachowych.

Seminarja nauczycielskie szkół zawod. i wyższe szkoły zawod. 3-letnie. Wyszkolenie fachowe obejmuje przysp. administracyjne w dziale żywnościowym 44 godz. i materjałowym 50 godzin.

Licea handlowe. Zadaniem wyszkolenia hufców w liceach handlowych jest zakończenie przysposobienia ogólno-wojskowego jego uczestniczek, które jako absolwentki 6-ciu klas szkół średnich, powinny mieć już przerobiony 1-szy rok wyszkolenia w hufcach szkół ogólnokształcących, oraz wyszkolenie instruktorek do prowadzenia działu rachunkowo-budżetowego przysposobienia administracyjnego.

Pedagogja i W. K. N. Program p. w. w pedagogjach nauczycielskich i wyższych kursach nauczycielskich należy dostosować do składu zespołu i ilości czasu, jaki dla hufca będzie poświęcony, ewentualnie potraktować przysposobienie ogólno-wojskowe informacyjnie, zaś obronę przeciwgazową i fachowe przysposobienie możliwie dokładnie.

III. Rozkład zajęć w hufcach przewiduje jedną zbiórkę 2 godz. w tygodniu, jedno lub dwa całodzienne ćwiczenia w roku, oraz 2-dniowe ćwiczenia na zakończenie wyszkolenia ogólno-wojskowego.

Systematycznego działu wychowania fizycznego w hufcach szkolnych nie przewiduje się, ponieważ prowadzi je szkoła.

Niemniej wskazane jest ożywienie zbiórek i wycieczek grami ruchowemi i drużynowemi oraz ćwiczeniami lekkoatletycznemi.

W szkołach, w których program uwzględnia tylko jedną godzinę tygdniowo ćwiczeń cielesnych, należy w porozumieniu z kierownictwem szkoły przewidzieć w programie zajęć hufca dodatkowe godziny gier i zabaw ruchowych.

Wszystkie przedmioty kursu ogólno-wojskowego winny być przeprowadzone w formie ćwiczeń praktycznych, uzupełnianych pogadankami. Duży nacisk należy położyć na wycieczki, gry polowe, praktyczne ćwiczenia z zakresu łączności, gazoznawstwa i pomocy w nagłych wypadkach.

Jednocześnie rozpoczynać można szkolenie najwyżej dwóch przedmiotów. Musztra i wychowanie fizyczne mogą być prowadzone równolegle z innemi działami. Najcelowsze jest prowadzenie musztry w formie 15 minutowych ćwiczeń przed rozpoczęciem wykładu.

Postępy z każdego przedmiotu należy oceniać zaraz po ukończeniu go, czy to przez specjalną repetycję końcową, czy na podstawie notowań postępów w ciągu zajęć. Oceny należy wpisywać do dziennika zajęć i książeczek w. f. i p. w. na stronicach na ten cel przeznaczonych.

Należy zwrócić uwagę, aby przedmioty takie, jak terenoznawstwo, gry polowe były prowadzone we właściwej dla nich porze roku — na wiosnę, czy w jesieni. O ile przepisana programem liczba godzin służby polowej nie zostanie wyczerpana w ciągu roku, dokończyć należy nauki służby polowej na obozach lub końcowych wycieczkach.

IV. Wszystkie absolwentki hufców powinny otrzymać świadectwa z uzyskanego wyszkolenia ogólno-wojskowego, oraz wstępnego instruktorskiego na blankietach Organizacji Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju, ponadto z ukończenia fachowego wyszkolenia specjalne na blankietach właściwych stowarzyszeń.

Krajoznawstwo i turystyka.

Jaworowski przemysł domowy.

Od dawnych lat kwitło w Jaworowie rozmaitego rodzaju rękodzielnictwo. Kronika Jaworowa, ujęta w monografji Edwarda Webersfelda, wydanej przez miejscowy magistrat w roku 1909, powiada, że już w XIV wieku posiadało to rękodzielnictwo silną organizację, skoro kasztelan poznański i denutarjusz jaworowski Andrzej z Szamotuł dyplomem z dnia 1 maja 1408 r. nadał cechowi szewskiemu w Jaworowie prawo na utrzymywanie w mieście 10 jatek szewskich. Najwięcej rozwijało się w owym czasie szewstwo, tkactwo i garncarstwo, lecz wyroby tych rękodzieł zaspokajały prawie wyłącznie zapotrzebowanie miasta, nie wychylając się poza jego wały obronne.

Poza fachowemi rzemiosłami już w początkach XV wieku oddawali się podmieszczanie jaworowscy, obok uprawy roli, przemysłowi domowemu (chałupniczemu), nie ujętemu w żadne korporacje i stowarzyszenia i przemysł ten uprawiają po dzień dzisiejszy. Przeważnie trudnią się podmieszczanie wyrabianiem najrozmaitszych przedmiotów z drzewa, ze specjalnem uwzględnieniem naczyń kuchennych jak łyżki, kołotuszki, chochle, widelce, wałki do ciasta i t. d. Posiada też Jaworów od niepamiętnych czasów swoich specjalistów, trudniących się wyrobem najrozmaitszych zabawek dziecinnych. Lecz te wózki, słynne jaworowskie koniki rzeźbione i inne zwierzęta, bywały poczatkowo tak nieestetycznych i prymitywnych kształtów, że mogły zaspokajać zapotrzebowanie niewielu ludzi, którzy w tym kierunku małe stawiali wymagania. Dopiero po zajęciu się sprawą jaw. przemysłu domowego przez b. Wydział Krajowy i założeniu w roku 1892 specjalnego warsztatu naukowego dla wyrobu zabawek, przybrały wytwory przemysłu domowego wszystkie cechy artystycznych kształtów, oraz udoskonalone do tego stopnia, że mogą zadowolnić obecnie najwybredniejsze wymagania a nawet konkurować w niektórych wypadkach z głośnemi wyrobami fabryk zagranicznych.

Obok przemysłu drzewnego rozwijał się w Jaworowie zdawiendawna przemysł domowy plecienniczy. Polegał on na wytwarzaniu z sitowia ze stawów okolicznych najrozmaitszych przedmiotów pierwszej potrzeby. Kobiałki, rogoże, pantofle, koszyki o różnorakich formach, przetaki, sita i t. d. rozchodziły się i rozchodzą dzisiaj z Jaworowa po kraju wzdłuż i wszerz, roznoszone często przez samych wytwórców. Przemysł ten rozwinął się szczególnie we wiosce Olszanicy (3 km od Jaworowa) do tego stopnia, że prawie w każdej chacie wyrabia się w porze zimowej i w wolnych od zajęć gospodarskich chwilach w porze letniej całe masy przedmiotów, dzisiaj o zupełnie prawidłowych, artystycznych z pewnym smakiem kształtach.

Przemysł domowy jaworowski, jak z powyższego wynika, mimo ciężkich warunków ekonomicznych nietylko nie upada, lecz z roku na rok rozwija się pomyślnie. Rozwój ten jednak postępuje chaotycznie nieco, bez należytego zrozumienia tak ze strony wytwórców, jak też i odbiorców. Z zanikiem dzikich stawów i systematycznem wycinaniem lasów, trudniej dzisiaj wytwórcom o surowiec i w niejednym wypadku brak tegoż i go-

tówki na zakupno drewna i rogożyny w innych połaciach kraju, zmusza wytwórców nieraz nawet do częściowego zaniechania produkcji, co odbija się ujemnie na stanie majątkowym biednej ludności, trudniącej się dotychczas tym przemysłem. Wprawdzie istniejące dotychczas instytucje, powołane do opiekowania się tym przemysłem a specjalnie Państw. Szkoła Przem. Drzewn. w Jaworowie i Patronat drobnego przemysłu domowego we Lwowie czyniły zawsze co mogły, by przyjść wytwórcom tut. przemysłu z pomocą, lecz jeżeli nie będzie w tym kierunku większego zainteresowania u ogółu społeczeństwa, rozwój tego przemysłu nie będzie miał zapewnienia. A podnieść należy z naciskiem, że przemysł domowy jest może jednym z najważniejszych czynników ekonomicznych tut. miasta i najbliższej okolicy. Piasczysta, mało urodzajna i niewdzięczna gleba jaworowska nie może wyżywić naszej ludności i zmusza ją wprost do szukania pomocy w przemyśle domowym. Dziecko, kobieta, czy głowa domu, oddaje się mu chętnie, by cośkolwiek dorobić do tego skromnego quantum, jakie z roli uzyskać może.

Szczególnym trafem otrzymał powiat jaworowski nowego włodarza w osobie starosty p. Białostockiego, który w stosunkowo krótkim czasie zorjentował się w potrzebach powiatu. Zainteresował się więc szczerze również i przemysłem domowym. Po porozumieniu się w pierwszym rzędzie z patronką tego przemysłu Państw. Szkołą Przemysłu Drzewnego rozpoczął akcję popierania tej gałęzi zarobkowania ludu przez otwarcie pięknej wystawy wszelkich wyrobów produkowanych sposobem chałupniczym w Jaworowie. Wystawa, która ma być nieustającą, znalazła pomieszczenie w jednej ze sal tut. Rady Powiatowej. Obejmuje ona narazie wyroby drewniane kuchenne, wyroby rogożynowe, słomiane, oraz drewniane zabawki i galanterję drzewną. Urządzeniem wystawy zajęła się Państw. Szkoła Przemysłu Drzewnego, dokładając starań, by pod każdym względem wystawa znalazła się na wysokości swego zadania.

Dnia 20 grudnia 1931 r. otworzył starosta jaworowski wystawę uroczyście w obecności prezesa Patronatu drobn. przem. i rękodzieł ze Lwowa dr. Schönetta, przedstawiciela Bazaru przemysłu domowego i ludowego we Lwowie dyr. Bilinkiewicza, burmistrza miasta Kornafela, prezesa pow. Oddziału M. T. R. Schultisa, przewodniczącej Koła Pracy Kobiet p. starościny Białostockiej i wielu innych gości i delegatów rozmaitych zrzeszeń społecznych. Po otwarciu wystawy po referacie wygłoszonym przez dyrektora Państw. Szkoły Przem. Drzewn. na temat jaworowskiego przemysłu domowego ukonstytuował się ściślejszy komitet organizacyjny, mający na celu przygotowanie materjału dla założenia w Jaworowie statutowego towarzystwa popierania przemysłu jaworowskiego. Cel zamierzony piękny i pożyteczny, o ile zostanie należycie zrealizowany, może stać się faktycznie fundamentem gmachu, który powinien był już stanąć i być ostoją przemysłu domowego w Jaworowie.

Dyr. Stanisław Gnoiński

Oświata pozaszkolna.

Kurs świetlicowy w Kamionce Strumiłowej.

W przeciągu stosunkowo niedługiego czasu po raz trzeci przeprowadza się na terenie powiatu kamioneckiego szkolenie kadr pracowników i przodowników oświatowych. Z inicjatywy inspektora szkolnego p. Eugenjusza Mandyczewskiego odbyła się w marcu 1930 r. trzydniowa konferencja oświatowa, której celem było nastawienie i wprowadzenie w czynności pracy pozaszkolnej, następnie w sierpniu 1931 r. odbył się pięcio-
njusza Mandyczewskiego odbyła się w marcu 1930 r. trzydniowa konfe-
zaznajomienia z metodami i formami pracy świetlicowej, a obecnie przy końcu lutego i z początkiem marca 1932 r. odbył się dziesięciodniowy kurs świetlicowy, który wyszkolił teoretycznie i praktycznie do pracy świetlicowej szereg osób z pośród młodzieży wiejskiej i miejskiej i kilka osób z pośród nauczycielstwa.

Inicjatywa do urządzenia tego kursu wyszła od Okręgowego Zarządu T. S. L. w Tarnopolu, organizacją zaś jego zajęła się Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej, koszta pokrył Samorząd powiatowy przy pomocy organizacyj oświatowo-społecznych (z wyjątkiem miejscowego Koła T. S. L.), a kierownictwo spoczywało w rękach p. T. Wierońskiego. Program kursu obejmował 90 godzin pracy i był realizowany przez pp. prelegentów Kuratorjum O. S. Lw.: T. Wierońskiego, Cz. Kozietulskiego i M. Lewickiego. Z miejscowego społeczeństwa współpracę swoją w wykonaniu programu dali pp.: por. J. Białorucki, pow. komendant P. W., por. M. Franciszkiewicz, pow. instr. L. O. P. P., J. Goutiere, pow. instr. rolny i dr. Kazimierz Wewiórski, lekarz powiatowy. Ogólny nadzór i kierownictwo administracyjne powierzono inspektorowi szkolnemu p. E. Mandyczewskiemu, a funkcję gospodarza kursu powiat. instruktorowi oświatowemu p. B. Szymańskiemu.

W kursie wzięło udział 48 uczestników stałych z 24 miejscowości powiatu i kilku dochodzących w pewnych tylko dniach, względnie godzinach. W liczbie tej było 16 osób z pośród nauczycielstwa tutejszego powiatu, 1 nauczycielka prywatna z powiatu sokalskiego, 1 powiatowy instruktor pożarniczy, 4 absolwentów szkoły przemysłowej i 26 osób przeważnie z pośród młodzieży wiejskiej, a częściowo miejskiej. Zaznaczyć należy, że prawie wszyscy uczestnicy, zrzeszeni w Związku Strzeleckim, korzystali podczas zajęć popołudniowych z lokali i urządzeń świetlicowych miejscowych oddziałów Związku Strzeleckiego, które okazały wiele społecznego wyrobienia i życzliwości.

Cały zespół był podzielony na kółka samokształceniowe, które poza wykładami pracowały oddzielnie, a wynikami prac dzieliły się na zebraniach ogólnych. Na zakończenie, w którem wzięli udział przedstawiciele urzędów miejscowych, wojska, szkolnictwa i organizacyj społecznych, przeprowadzono inscenizację piosenek: ludowej „Jak się miewasz Kasiu droga“ i leguńskiej „Święty Piotr i leguny“.

Zebranie towarzyskie, którego urządzeniem z prawdziwie staropolską gościnnością zajął się miejscowy Oddział Żeński Związku Strzeleckiego, pozostający pod troskliwą opieką i kierownictwem E. Stefanji Chymiakowskiej, było odźwierciedleniem współżycia i tej prawdziwej, pełnej społecz-

nego oddziaływania świetlicowej atmosfery, jaka panowała podczas trwania kursu. Na odczytaniu fragmentów z zaimprowizowanej na prędce gazetki świetlicowej, oraz odśpiewaniu szeregu pieśni ludowych i patrjotycznych, pogawędce i grach towarzyskich upłynęło kilka miłych chwil. Podziękowania zarówno ze strony nauczycielstwa, jak też i młodzieży wiejskiej, wypowiedziane w szczerych słowach pod adresem Kuratorjum O. S. Lw., przewodniczącego Pow. Kom. Ośw. Pozaszk., inspektora szkolnego i prelegentów, świadczyły o głębokiem zrozumieniu wartości pracy oświatowej w kształtowaniu się mocarstwowej Polski i zespoleniu uczestników jakby w jedną oświatową rodzinę powiatu, która przy nieustannem dokształcaniu się i wzajemnej współpracy niewątpliwie dążyć będzie świadomie do ożywienia poczynań kulturalno-oświatowych w terenie zasięgu swej działalności codziennej.

B. Szymański, pow. instr. ośw.

Efekty sceniczne w teatrzyku kukiełkowym.

Słowo wypowiedziane ze scenki szkolnej niezawsze trafia do duszy słuchającej dziatwy, przemija nieraz bez wrażenia. Najpiękniejsze momenty wypadają blado, brakuje czegoś, coby potęgowało wygłaszane myśli, szło w pomoc słowu czy to dźwiękiem, barwą, czy światłem. Tą pomocą są efekty sceniczne.

Lata praktyki przekonały mnie, że niejednokrotnie rzecz sama krótka, nie posiadająca ciekawej fabuły, zyskuje niezmiernie, uwypukla się, nabiera znaczenia przy zastosowaniu pewnych efektów.

Światłem księżyca zalana scena, nadaje tajemniczości wyprawie do lasu po kwiat szczęścia w noc świętojańską. Krwawa łuna pożaru wzmaga grozę, wzbudza lek. Piękne zielono-liljowe refleksy i szum sitowia poruszanego wiatrem, podnosza urok plasów rusałek nad brzegami jeziora. Wycie wichury w noc zimową, odgłosy burzy przeciągajacej, szczęk broni — wszystkie te efekty umiejętnie użyte, ożywiają i czynią przedstawienie bardziej zajmującem. Dzieci przeżywają głębiej odniesione wrażenia, a momenty z takiemi efektami dominują w ich pamięci.

Zastosowane przez nas częstokroć z wielkim nakładem pracy i trudu efekty wydają się nam czemś sztucznem a często komicznem, jak np. wywołanie grzmotu toczeniem kul w skrzyni, przyjmowane są jednak przez dzieci zupełnie naturalnie. Wywołują w połączeniu ze słowami wrażenie rzeczywistości.

Brakować ich nie powinno w teatrzyku szkolnym. Nie wszyscy jednak znają różne sposoby wywoływania efektów scenicznych, z tego powodu organ Związku młodz. lud. „Młoda wieś" zamieszcza w nr. 6 ciekawy artykuł dr. St. Kulpy p. t. „Efekty sceniczne". Autor objaśnia bardzo przystępnie technikę wywołania różnych efektów. Wskazówki te przydać się mogą teatrzykom szkolnym, dlatego zwracamy na nie uwagę nauczycielstwa.

E. Patrynowa.

Pszczelnictwo, ogrodnictwo i jedwabnictwo.

Ogród szkolny.

„Dotychczas było wiele projektów w urządzaniu ogrodów szkolnych ale nie wybrano jeszcze jednego, któryby zadowolił szerokie Koła nauczycieli, wychowawców młodzieży i rodziców a wedle zdania ogrodników, odpowiadałby naszym potrzebom“ [1]). Słowa te W. Kubika, pisane w roku 1920, obecnie po 12 latach mało ze swego znaczenia straciły. Powstał w międzyczasie niejeden nowy projekt, kilka nowych książek napisano i wiele odnośnych artykułów i notatek opuściło prasę, ale jeśli chodzi o wprowadzenie myśli tej w praktyce, to zarysowuje się ona dość niewyraźnie.

Zagadnienie ogrodów szkolnych ma już za sobą długą historję. Wlokło się ono przez dziesiątki lat w szkolnictwie austrjackiem, bo już ustawa o szkołach ludowych z 1869 roku przewidywała ogrody szkolne w celach doświadczalno - gospodarczych (für ladwirtschaftliche Versuchszwecke). Szczególnej aktualności nabrała kwestja ta przy gwałtownem a głębokiem przekształceniu szkolnictwa na polu powojennych metod nauczania, jak nie mniej wobec ewolucji ustroju naszego szkolnictwa i dostosowania jego do potrzeb życiowo - społecznych.

Jedno wszelako jest pewnikiem: ogród szkolny jest konieczny, jeśli nauka przyrody ma być prowadzona racjonalnie i jeśli nie chcemy zrezygnować z narzucających się nam możliwości dydaktycznych i wychowawczych. Cały szereg takich ogrodów i ogródków powstał już w ostatnim dziesiątku lat w Polsce; szkoda tylko, że wiadomości o nich wraz z pięknemi i pouczającemi ilustracjami są porozrzucane po broszurach i czasopismach. Zebranie tego cennego materjału byłoby najlepszą propagandą ogrodów szkolnych. Zapewne jednak nauczyciela, gdy się rozglądał w odnośnej literaturze, pisanej przez fachowców ogrodników, przedstawione wymagania mrożą, bo chcąc pójść po intencji autorów, musiałby być zawodowym ogrodnikiem - praktykiem, rozporządzać dość poważnemi funduszami i mieć wiele, wiele wolnego czasu. A jednak można, zakreślając na początku skromny plan i traktując sprawę po amatorsku, dojść z czasem przy nieznacznych funduszach do wcale pięknego ogrodu. Bezcelowem byłoby podawanie szablonu ogrodu szkolnego, gdyż niejeden nauczyciel będzie zmuszony, stosować się do terenu, którym dysponuje, a wpływać tu muszą indywidualne upodobania i inwencja założyciela ogródka. Wskazówki techniczne, tyczące się zapoczątkowania ogrodu szkolnego, znajdą zainteresowani w poniżej podanej książce, a po pewnych związanych z terenem modyfikacjach, będzie łatwem rozwiązanie .Na tem miejscu chciałbym tylko zwrócić uwagę na dział „botaniczny“ (systematyczno - biologiczny), dostarczający bezpośrednio materjału do nauki w szkole.

Wiele kłopotu stawia nauczycielowi, nie posiadającemu ogrodu szkolnego, wyszukiwanie roślin do ćwiczeń lub do pokazów. Lada deszcz przeszkadza w dostarczaniu niezbędnego materjału uczniom i zmusza do zastąpienia go roślinami ruderalnemi, ilustracjami albo rysunkiem. Często też cała zgóry ułożona lekcja ulega w ostatniej chwili radykalnej zmianie a to z uszczerbkiem dla nauki. A przecież można rośliny potrzebne mieć w każ-

[1]) Dr. Kubik. Ogrodnictwo w nowej Polsce. Lwów. 1920.

dej chwili, trzeba tylko pomyśleć o trwałem ich zasadzeniu w ogródku. Do tego nadają się znakomicie nasze dziko rosnące byliny, gdyż wszystkie niemal rosną dobrze na byle jakim gruncie ogrodowym i są mało wymagające. Materjał znajdzie się na każdej wycieczce, w lesie, na łące, na miedzach i w rowach przydrożnych. Wybieramy z naturalnego stanowiska najmłodsze roślinki, wykopujemy je starannie, unikając strząsania ziemi, a po zasadzeniu w ogrodzie (wieczorem) podlewamy obficie. Wystarczy pamiętać o tem, że rośliny słońco-lubne (kserofity) wymagają miejsca słonecznego, a rosnące w cieniu lub półcieniu należy sadzić w miejscach zacienionych — chociaż te ostatnie wytrzymują również dobrze wystawę słoneczną, o ile są obficie podlewane i zacieniane, póki się dobrze nie przyjmą. Nawet rośliny przeniesione z cienistego lasu lub z wilgotnych zarośli jak ciemiernik (Helleborus purpurascens), kozłek lekarski (Valeriana officinalis), trojanek (Hepatica triloba), oszloch (Scilla bifolia), kokoryczka (Polygonatym latifolium) wszystkie anemony i wiele innych rosną dobrze w bezpośredniem słońcu. Z tego jednak nic wynika, jakoby roślina obojętna była na wystawę i glebę; w pewnych miejscach byliny nasze będą się lepiej udawały, w innych gorzej, różnica będzie jednak nieznaczna a zczasem rośliny przystosują się do nowych warunków, chociaż nie brak bylin, które w hodowli są bardzo wybredne, takich jednak jest mało. Należy do nich wrzos (Caluna vulgaris), borówka (Vaccinium myrtillus), niektóre paprocie i rośliny, rosnące na torfowiskach. Wszystkie one wymagają ręki fachowej, wobec czego trzeba będzie z nich na początku zrezygnować.

Byliny najlepiej sadzić grupami, po kilka lub kilkanaście sztuk jednego gatunku razem. Przytem staramy się gatunki nisko rosnące wysunąć ku przodowi. Rośliny wyjątkowo wielkich rozmiarów sadzimy pojedynczo, a roślinom pnącym, jak powojnik (Clematis recta), chmiel (Humulus lupulus) dajemy potrzebne podpory. Uniknąć musimy również pozorów sztuczności, jak szablonowych klombów, „dywanów“, lub rysunków geometrycznych, do których celów w inspekcie lub na rozsadniku nadają się wyhodowane kwiaty ozdobne. Wyjątkowo można użyć na obwódki w braku innego materjału macierzanki (Thymus serpyllum) lub fiołków. Rośliny te dają gęste i trwałe obwódki. Ziemia pod bylinami winna być oczyszczona od chwastów i często spulchniana a gdy kłącza rozrosną się nadmiernie, grożąc przekroczeniem przeznaczonego dla nich miejsca, należy usunąć odrostki boczne. W okresie najsilniejszej wegetacji zasilamy nasze byliny dobrze przegniłym nawozem, a wtedy będą one z każdym rokiem piękniejsze. Powiększając rok rocznie taką kolekcję bylin i uzupełniając luki wyhodowanemi z nasienia roślinami rocznemi, uzyskamy zczasem komplet, który nam dla nauki wystarczy. A jeśli dołożymy starań, aby rozplanowanie ogródka było celowe, wygląd estetyczny a porządek w nim wzorowy, to stworzymy, małym wysiłkiem z naszej strony i skromnym nakładem pieniężnym miły ogródek botaniczny. Odpowiedni grunt jednak należy, o ile nie przygotowaliśmy go w jesieni, jak najwcześniej wiosną uporzadkować i wynająć celem przyśpieszenia obróbki dodatkowo robotników, bo każdy praktyk wie, że obróbka uskuteczniona wyłącznie przez dzieci, propagowana w podręcznikach, pisanych wyłącznie przez autorów-ogrodników, nie wytrzymuje w praktyce krytyki. Cały szereg grubszych prac będziemy musieli oddać płatnemu robotnikowi.

Nieocenione usługi odda każdemu pracującemu na polu ogrodów szkolnych: 1) Poradnik techniczno-ogrodniczy projektowania, zakładania i prowadzenia ogrodów przy szkołach. Opracowanie zbiorowe pod redakcją inż. Bromirskiego „Nasza Księgarnia", Warszawa, 1932. Cena 7 zł 50 gr.

2) Ogródki, przy szkołach powszechnych i szkolny ogród botaniczny przy szkole żeńskiej im. St. Żółkiewskiego we Lwowie, Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego, rocznik 1930, str. 135.

Józef Szwartz (Zaleszczyki).

Towarzystwo Popierania Jedwabnictwa w powiecie podhajeckim.

Od paru lat społeczeństwo polskie zaczyna żywo interesować się dziedziną nowego przemysłu jedwabniczego. Zwłaszcza dzisiaj, w dobie ogólnego kryzysu gospodarczego nie powinniśmy pominąć tej właśnie gałęzi przemysłu, która dla naszego rolnika może być poważnem źródłem dochodu. Prace nad rozpowszechnieniem jedwabnictwa, prowadzone na terenie całego państwa, wydają dość poważne rezultaty. Wiele zasług, jeśli chodzi o rozpowszechnienie jedwabnictwa położyło również nauczycielstwo.

Na terenie powiatu podhajeckiego powstało staraniem inspektora szkolnego p. Józefa Witki i nauczycielstwa tutejszego powiatu Towarzystwo Popierania Jedwabnictwa, które rozpoczęło pracę nad rozwojem tego działu hodowlanego. Towarzystwo Popierania Jedwabnictwa zawiązane zostało dnia 1 maja 1931 r. na konferencji nauczycielskiej przy współudziale władz samorządowych, delegatów Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego i Wydziału Rady Powiatowej. W skład tego towarzystwa weszło nauczycielstwo tutejszego powiatu z prezesem p. inspektorem szkolnym.

Prace towarzystwa polegają na zakładaniu szkółek morwowych, prowadzeniu drobnych hodowli jedwabników, wygłaszaniu referatów z zakresu jedwabnictwa i sporządzaniu poglądowych okazów biologicznych z tego zakresu.

Pierwszym krokiem i podstawą w rozwoju jedwabnictwa to wyhodowanie drzew morwy białej (Movus alba). Ponieważ na terytorjum naszego powiatu niema drzew morwowych, dlatego w bieżącym roku przystąpiło Towarzystwo do rozpowszechnienia morw drogą zakładania szkółek morwowych. W tym celu każda szkoła otrzymała po dwa dkg nasienia morwy białej (Movus alba Colombassa) dla założenia szkółki o powierzchni 12 m² w ogrodzie szkolnym. Z tej ilości nasienia wyhodowała każda szkoła przeciętnie około 1000 drzewek. Odmiana tej morwy rośnie u nas świetnie, w ciągu lata dorasta do wysokości nawet pół metra, zachowując przez cały okres wegetacji jasno zielony kolor swych liści. Ponieważ morwa w pierwszym roku jest delikatna, dlatego przykrywa się ją szpilkami lub gałązkami drzew iglastych.

W tych miejscowościach, gdzie są już paroletnie morwy, prowadzono w tym roku doświadczalne hodowle jedwabników. Hodowle te prowadzone były przeważnie przy szkołach. Dziatwa szkolna brała czynny udział przy chowie jedwabników, karmiła gąsienice, obserwowała rozwój jedwabnika, jednem słowem podziwiała życie tego owadu, nabierając zamiłowania do hodowli. Żaden wykład nie zainteresowałby tak żywo młodzieży, jak przykładowe hodowle prowadzone pod kierunkiem wychowawcy.

Ponieważ nie wszędzie można było prowadzić przykładowe hodowle jedwabników z powodu braku drzew morwowych, dlatego ludność zaznajamiała się z jedwabnictwem również przez wykłady ilustrowane przeźroczami i okazami.

Nadto Towarzystwo sporządza dla szkół gablotki jedwabnika, ilustrujące całość rozwoju jedwabnika (Patrz Dz. U. K. O. S. Lw. Nr. 11, r. 1930).

Budujmy więc krajowy przemysł jedwabniczy, a nie będziemy wydawać rok rocznie 50 miljonów złotych zagranicę za jedwab. (Zainteresowanych odsyła się do Dz. U. K. O. S. Lw. Nr. 3, r. 1930).

Józef Bieniek,
nauczyciel 3-kl. szkoły powsz. w Sokołowie.

Hodowla morwy białej.

W ostatnich czasach zaczyna się w Polsce dość silnie rozwijać hodowla jedwabników. Morwa biała, jako podstawa, na której ta hodowla się opiera, wytrzymuje zupełnie dobrze nasz klimat, nie szkodzą jej nawet nasze mroźne zimy.

Szkoła może się w znacznym stopniu przyczynić do rozwoju naszego młodego przemysłu jedwabniczego przez propagowanie hodowli drzewek morwowych.

Pragnących się zainteresować tą hodowlą odsyłam do tegoż samego numeru Bartnika Postęp., gdzie omówiony jest wyczerpująco sposób założenia plantacji morwy białej.

A. G.

Święto sadzenia drzew.

Nr. I. 8215/32. Nadleśnictwo w Mizuniu (Dolina) zawiadomiło, że nie posiada żadnych drzewek owocowych, z miododajnych zaś drzew posiada lipy i jawory dziko rosnące ze samosiewu. W razie zgłoszenia się okolicznych zarządów szkół po powyższe drzewka nadleśnictwo wyda drzewka i z całą gotowością będzie pomocne przy wydaniu i transporcie.

Nadleśnictwo w Mikuliczynie (Nadwórna) zawiadomiło, że na wiosenne święto sadzenia drzew może dostarczyć około 500 sztuk sadzonek świerkowych (z grudkami). W mowie będące sadzonki będą w razie potrzeby do odebrania loco stacja kolejowa Mikuliczyn (poczta w miejscu) po poprzednim porozumieniu się z nadleśnictwem oraz po uiszczeniu należytości za wychowanie sadzonek, z drzewostanów i za dostawę do miejsca załadowania względnie odbioru.

Nadleśnictwo w Zielonej (Nadwórna) zawiadomiło, że może odstąpić zarządom szkół do wiosennego Święta Sadzenia Drzew b. r. około 2 tysiące 4-ro letnich sadzonek świerkowych. Koszt przyjęcia, przesortowania, opakowania i dostawy do stacji kolejowej w Nadwórnej wyniosą około 20 zł, o których nadesłanie uprasza równocześnie przy nadesłaniu zamówienia na sadzonki.

Nadleśnictwo w Starzawie koło Chyrowa (Dobromil) zawiadomiło, że może dostarczyć do tegorocznej wiosennej uroczystości sadzenia drzew 20 sztuk drzewek lipy.

Nadleśnictwo w Osławach (Nadwórna) zawiadomiło, że może wydać dla miejscowych zarządów szkół około 1.000 sztuk drzewek morwowych, innych drzewek miododajnych nadleśnictwo narazie nie posiada.

Nadleśnictwo w Kutach (Kosów) zawiadomiło, że ma do dyspozycji 3.000 (trzy tysiące) sztuk sadzonek morwy białej i 3.000 sztuk (trzy tysiące) sadzonek świerkowych po cenach taryfy handlowej. Ze względu na to, że sadzonki te są w szkółkach, nadleśnictwo prosi o zawiadomienie osiem dni naprzód, dokąd sadzonki mają być dostawione. Urząd pocztowy znajduje się w miejscu, zaś najbliższa stacja kolejowa Zabłotów jest o 30 km.

Sprawy radjowe.

Wykłady radjowe „O wyborze szkoły akademickiej“ dla abiturjentów szkół średnich ogólnokształcących.

Pragnąc ułatwić abiturjentom szkół średnich ogólnokształcących należyty wybór studjów w wyższych uczelniach lwowskich, Towarzystwo Kultury Akademickiej w porozumieniu z Kuratorjum O. S. Lw. zorganizowało serje wykładów radjowych, które w liczbie ogólnej 10 były nadane przez Rozgłośnię Lwowską w czasie od dnia 25-go do 29-go kwietnia r. b. włącznie.

Każdy wykład trwał 15 minut, na każdy dzień przeznaczone były dwa wykłady, czyli każda audycja trwała pół godziny. Audycje rozpoczynały się o godz. 12-tej min. 10. jedynie w poniedziałek 25-go kwietnia początek został wyznaczony na godz. 12 min. 25.

Wykłady wygłosili:

Poniedziałek 25-go kwietnia. Prof. Dr. Zygmunt Czerny — z wydz. humanistycznego U. J. K. — Prof. Dr. Eustachy Żyliński — z wydz. przyrodniczego U. J. K.

Wtorek 26-go kwietnia. Prof. Dr. Ludwik Ehrlich — z wydz. prawa U. J. K. — Prof. Dr. Franciszek Gröer z wydz. lekarskiego U. J. K.

Środa, 27-go kwietnia. Prof. Dr. Stanisław Niemczycki — z Akademji Medycyny Weterynaryjnej. — Rektor Dr. Kazimierz Ciesielski — z Wyższej Szkoły Handlowej.

Czwartek, 28-go kwietnia. Prof. Dr. Kasper Weigel — z Politechniki. Prof. Dr. Juljan Tokarski z Politechniki.

Piątek, 29-go kwietnia. P. Ryszard Opalek „O związkach ideowych na terenie akademickim“. — P. Karol Mirek na temat „Zagadnienia samopomocowe i kulturalne w życiu akademika“.

Dyrekcje państwowych i prywatnych gimnazjów zorganizowały zbiorowe audycje dla młodzieży ósmych klas, o ich zaś przebiegu oraz o kierunku zainteresowań młodzieży w związku z wyborem przyszłych studjów mają przesłać do Kuratorjum sprawozdanie przed dniem 10-go maja r. b.

Szkolne poranki radjowe.

Trzecia serja szkolnych poranków radjowych została wznowiona po świętach Wielkiejnocy w dniu 2 kwietnia, w którym to dniu młodzież Państwowej Szkoły Technicznej pod kierunkiem inż. Nawrockiego wykonała „Szkolny film dźwiękowy". Był to zarazem 19-ty poranek w b. r. szkolnym, transmitowany przez wszystkie rozgłośnie polskie. Dalsze poranki odbyły się w kolejności następującej:

Dn. 6-go kwietnia państwowe gimnazjum ruskie wraz z filją wykonało poemat Szewczenki p. t. „Hamalija". Słowo wstępne wygłosił dyr. dr. D. Łukjanowicz.

Por. 20, dn. 9-go kwietnia. Kazanie Skargi o miłości Ojczyzny w katedrze krakowskiej, w wyk. zespołu artystycznego pod kier. p. L. Kielanowskiego.

Por. 21, dn. 16-go kwietnia. Pieśń i poezja. Noskowski i Konopnicka. Ułożeniem i wykonaniem programu zajęło się seminarjum naucz. żeńskie S. S. Nazaretanek.

Por. 22, dn. 20-go kwietnia. Obrona Trembowli. Słuchowisko i koncert wykonała młodzież państw. gimnazjum w Trembowli pod kier. dyr. K. Missony.

Program na najbliższe tygodnie obejmuje następujące audycje:

Dn. 27-go kwietnia, środa. „Powitanie wiosny". Program przygotowuje 2-klasowa szkoła powszechna w Kadłubiskach k. Brodów. Będzie to trzeci poranek szkolny nadany wyłącznie przez Rozgłośnię Lwowską.

Por. 23, dn. 30-go kwietnia. „Święty Jerzy" radjo - nowela wg. Zofji Kossakowskiej w opracowaniu i radjofonizacji p. B. Ostoi, wykona 20-ta druż. harc.

Por. 24, dn. 7-go maja. „Jeszcze się ten nie urodził, ktoby wszystkim dogodził". Bajki Krasickiego: a) Młynarz, syn jego i osioł", b) Dwa gołębie".

Por. 25, dn. 14-go maja. Wycieczka filaretów.

Por. 26, dn. 21-go maja. „Bilans", zradjofonizowany obrazek sceniczny. Audycję przygotowuje Lwowska Szkoła Handlowa T. S. H. pod kierownictwem dyr. T. Tomanka.

Książki i czasopisma.

Szara Brać.

Czytelnia X-go gimnazjum we Lwowie wydaje pisemko p. t. „Szara Brać". Ostatni numer tego pisemka został wydany z okazji imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Prócz nastrojowych artykułów i wierszy znalazły tu miejsce artykuły poważniejsze, wymagające przemyślenia pewnych kwestyj z życia politycznego naszego państwa, nawet może pewnej dojrzałości umysłowej. Do tych artykułów należą: „W prometejskiej walce o wolność" artykuł, który jest streszczeniem działalności Marszałka Józefa Piłsudskiego i artykuł p. t. „Bezpartyjny", w którym młody autor zastanawia się nad pytaniem: jakie cechy powinny charakteryzować kierownika nawy państwowej? Prócz tych artykułów na całość składają się: opis epizodu z walk legjonowych p. t. „Ulina Mała", 2 utwory poetyckie i jakgdyby hołd oddany poległym p. t. „Poległ na polu chwały".

Jednodniówka
wydana z powodu imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego przez Zakłady Naukowe im. Zofji Strzałkowskiej.

Zakłady Naukowe im. Zofji Strzałkowskiej we Lwowie ku uczczeniu imienin Pana Marszałka wydały jednodniówkę. Drobne utwory, pisane wyłącznie przez uczennice, tchną gorącą miłością do Naczelnego Wodza, wyrażają podziw dla Jego czynów i zrozumienie dla Jego męki duchowej, jaką sprawiał Mu widok cierpiącej i ginącej dla niepewnej jeszcze wówczas Sprawy młodzieży. Króciutkie wierszyki i opowiadania są pisane nawet przez małe dziewczynki z 2 i 3 kl. gimnazjalnej.

Całość sprawia wrażenie miłego i odruchowego hołdu młodzieży tej szkoły dla Pana Marszałka i bohaterskiego czynu legjonowego.

Augustyn Steffen. **Zbiór polskich pieśni ludowych w Warmji.**

Towarzystwo Pomocy Dzieciom i Młodzieży polskiej w Niemczech wydało bogaty zbiór polskich pieśni z ziemi, która już dawno odpadła od macierzy, ale swą poezją ludową przypomina żywo, iż węzły łączące ją z Polską nie zostały zerwane.

Autor podzielił swój zbiór obejmujący 200 utworów na pieśni: obrzędowe, powszechne, zawodowe i różne. Zachował gwarę Warmjaków, posługując się ortografją ogólnie narodową, a przez to udostępnił szerokim warstwom zrozumienie dzieła i utrzymał je zarazem na poziomie językoznawczym. Pod względem treści wzbogacił ten zbiór polskie materjały folklorystyczne, a dla ogółu czytelników jest źródłem prymitywnej twórczości ludowej. Każdemu Polakowi miło w tych pieśniach ludu oddzielonego granicą znaleźć znane motywy i warjanty.

Dziełko to może służyć za wzór, czego można dokonać na terenie regionalnym dla sprawy narodowej.

Słowa wstępne napisali prof. Jan Bystroń i prof. Kazimierz Nitsch. Książkę można sprowadzić z drukarni uniwersytetu poznańskiego.

Zofja Darochowa (Czortków).

Walerjan Kwiatkowski: **Walka o wolność i potęgę Polski** (z dziejów lat 1863—1930). Wyd. Tow. Przyjaciół Korpusu Kadetów Nr. I. we Lwowie. 1932.

Zdobycie bytu niepodległego i odzyskanie Ojczyzny po wielkiej burzy dziejowej pobudzało i pobudza niejeden umysł wrażliwszy, głębszy, do refleksji na temat: jak to się stało, że Polska po katastrofie styczniowej, po okresie zupełnej prostracji ducha i rezygnacji z mrzonek wolnościowych przyszła ponownie do równowagi duchowej.

Jaka nieuchwytna a potężna dynamika ideowa spowodowała odrodzenie moralne narodu, jakie osobistości i wpływy złożyły się na rozbudzenie w narodzie wiary w siebie samego i wyczarowały w nim ów polot myśli i rozmach czynu, który obserwujemy i podziwiamy w walce wyzwoleńczej. Jak to się stało, że Polska zaraz u samej kolebki swej niepodległości potrafiła sprostać wszystkim wewnętrznym i zewnętrznym przeciwnościom, piętrzącym się niejednokrotnie do zastraszających rozmiarów; jak z tego chaosu wybrnęła, utrzymała się i wzmocniła, osiągając ostatecznie tę pozycję, to znaczenie międzynarodowe, z którego dziś dumni być możemy.

Powyższemi zagadnieniami nad wyraz ważnemi i interesującemi zajmują się obecnie statyści, publicyści, historycy, wojskowi, ekonomiści, słowem ludzie pracujący na rozmaitych polach życia społecznego.

Niedawno wyszła z pod prasy książka Walerjana Kwiatkowskiego zajmująca się powyższem zagadnieniem.

Oparta częściowo na odnośnej literaturze naukowej, jest jednakże w głównym swym zrębie wyborną syntezą dziejową, zawierającą wiele oryginalnych myśli i trafnych spostrzeżeń.

Wychodząc z założenia, że podstawą dzieła ma być prawda twarda, pozbawiona wszelkich obsłonek, bo tylko ona jest czynnikiem budującym i twórczym, stara się autor w swych wywodach obejmujących poważny okres czasu od 1863 do 1930 r. przedstawić plastycznie prawdziwy obraz duszy narodu jak się kształtowałą i prężyła w epoce pozytywizmu, ugody i narodzin myśli walki czynnej, o niepodległość.

Przechodzi dzieje „Ligi Polskiej", Polskiej Partji Socjalistycznej, Strzelca, Peowiaków z ich ideologią.

Nakreślił z niezwykłą siłą sylwetkę duchową twórcy Polski Niepodległej Józefa Piłsudskiego, jego gigantyczne zapasy najpierw z zaborcami a potem z rozmaitemi innemi przeciwnościami. Szczególnie jasno i przejrzyście ujmuje autor życie polityczne, wojskowe, gospodarcze i kulturalne, jednem słowem całokształt życia społecznego narodu w chwili obecnej.

Głównym rysem tej syntezy to stwierdzenie przewagi myśli twórczej państwowej, przenikającej przeważną część społeczeństwa a upadek egoizmu partyjnego, sobkowstwa i pasożytnictwa na organiźmie państwowym, jako zasługa Wodza Narodu, jego ideologji i obozu z Nim współpracującego.

Książka ze wszech miar pożyteczna o charakterze wybitnie państwowo - wychowawczym, napisana stylem jędrnym i potoczystym, powinna się znaleźć w ręku każdego obywatela, a zwłaszcza wychowawcy i młodzieży szkolnej jako zdrowy, zbożny pokarm duchowy.

Dzieło niedrogie, cena pojedynczego egzemplarza wynosi 4 zł 80 gr. Skład główny: Księgarnia Połonieckiego we Lwowie. Przy zamówieniu większej ilości egzemplarzy należy się zwracać do Korpusu Kadetów we Lwowie.

Jan Towarnicki (Czortków).

Sprawy narodowościowe.

Czasopismo poświęcone badaniu spraw narodowościowych. (R. V. Nr. 6.).

Niedawno ukazał się za miesiąc listopad i grudzień 1931 r. Nr. 6 „Spraw Narodowościowych". Jest to organ Instytutu Badań Spraw Narodowościowych w Warszawie, ul. Nowy Świat 21. Zeszyt ten zasługuje na uwagę osób interesujących się zagadnieniami mniejszościowemi. Zawiera on szereg prac oryginalnych, bogatą kronikę i wiele recenzyj.

Leon Zieleniewski w artykule „Ustawodawstwo językowe Belgji" omawia stosunki narodowościowe w tym kraju. Jak wiadomo, Belgja była ostatnio widownią dość poważnych starć między Walonami i Flamandami. Zgodne współżycie tych obu grup językowych jest problemem niezwykłej wagi, jaki państwo belgijskie ma przed sobą do rozwiązania.

M. Feliński w artykule „Ukraińcy w Izbach Ustawodawczych Polski Odrodzonej“ omawia stanowisko i ewolucję reprezentacji ukrańskiej w Sejmie i Senacie R. P.

J. Stankiewicz omawia „Czas powstania narodów białoruskiego i ukraińskiego“ polemizując z prof. Mironem Kordubą na temat jego pracy.

Kronika „Spraw Narodowościowych“ zawiera szereg artykułów, dotyczących przejawów życia mniejszości w Polsce w ostatnim kwartale 1931 r.

P. Gątkiewicz omawia rozwój współdzielczości mleczarskiej według narodowości. Przytoczono też uchwały III. Zjazdu Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy, następnie przejawy walk Polonji zagranicznej w Niemczech, Litwie, Łotwie i Czecho-Słowacji. Omówiono też szereg kwestyj mniejszościowych, interesujących Polske, oraz przebieg XVII Kongresu Sjonistycznego w Bazylei. Osobny artykuł poświęcono Seminarjum Narodowościowemu, istniejącemu przy Instytucie dla słuchaczy szkół wyższych.

W dziale recenzyj zasługuje na uwagę druzgocąca krytyka p. Ministra Leona Wasilewskiego, prezesa Instytutu Badań Spraw Narodowościowych, książki p. t. „Die Nationalitäten in den Staaten Europas“ wydanej przez Biuro corocznych Kongresów Mniejszości Narodowych, pod redakcją Ewalda Ammendea.

Jak widać zatem omawiany numer „Spraw Narodowościowych“ wzbudza swą treścią ogromne zainteresowanie i powinien znaleźć się w bibljotekach nauczycielskich. Niejeden bowiem artykuł, czy też notatka nadają się do omówienia przy nauczaniu o Polsce współczesnej.

Administracja czasopisma: Warszawa ul. Nowy Świat l. 21.

Dr. W. Przepiórski (Lwów).

Informacyjno - turystyczny Przewodnik

po województwie warszawskiem, opracowany przez Warsz. Woj. Komitet Regjonalny i Polskie Tow. Krajoznawcze, str. 288. Warszawa, 1932.

„Badaj przeszłość, patrz w przyszłość, żyj teraźniejszością“ oto hasło inicjatora St. Twardy i autorów tego przewodnika turystycznego. Zbiorowa ta praca podzielona jest na 3 części: W pierwszej znajdujemy wiadomości ogólne, dotyczące struktury fizycznej, biogeograficznej i literatury przewodnikowej. Część druga zawiera alfabetyczny wykaz miejscowości z uwzględnieniem najważniejszych zabytków miejscowych. Część trzecia wskazuje szlaki turystyczno - krajoznawcze dla wycieczek o charakterze kulturalnym, rolniczym, samorządowym i historycznym np. na pola walk o niepodległość Polski.

Bogata treść Przewodnika, ilustrowana 58 zdjęciami fotograficznemi oraz barwną mapą, wykonaną w Instytucie Kartograficznym im. E. Romera, zaznajamia czytelnika z licznemi pamiątkami kulturalno - artystycznemi, nauczycielom zaś wszystkich typów szkół umożliwia realizację programów obecnych, a młodzieży dopomaga do pośredniego obcowania z ziemią i jej mieszkańcami, budząc u wszystkich miłość Ojczyzny.

Przewodnik ten jest pożądanym nabytkiem dla nauczycieli i bibljotek szkolnych.

A. Haluza (Lwów).

Prusy Wschodnie — przeszłość i teraźniejszość.

Książka p. t. „Prusy Wschodnie“ (Poznań. Nakładem Związku Obrony Kresów Zachodnich. 1932. Str. 338) omawia problem wschodniopruski od czasów najdawniejszych aż do chwili obecnej. Książka jest pracą zbiorową pod redakcją M. Zawidzkiego. Praca ta rozpada się na 9 rozdziałów. W pierwszym rozdziale są omówione zabytki przedhistoryczne, w drugim znaczenie polityczne sprowadzenia Krzyżaków, w trzecim walka o programy i metody rządzenia w Prusach Książęcych, w czwartym pamiątki polskie w Prusach Wschodnich, w piątym język polski w Prusiech Wschodnich, w szóstym struktura demograficzna Prus Wschodnich, w siódmym upadek gospodarczy Prus Wschodnich, w ósmym niemiecka pomoc gospodarcza dla Prus Wschodnich i jej cele polityczne, w dziewiątym ewolucja zagadnienia Prus Wschodnich. Nawet dobrze się stało, że nie jednemu autorowi powierzono opracowanie całego zagadnienia. Byłoby to bowiem i ponad siły jednego człowieka i nie byłoby należytej gwarancji, że poruszony temat będzie na należytym poziomie naukowym. Poszczególne dziedziny, dotyczące problemu wschodniopruskiego, omówiło 9 autorów, a każdy z nich jako fachowiec w swoim zakresie, przystąpił do pracy, mając za sobą cały zasób doświadczenia naukowego i gruntowną znajomość przedmiotu. Zdawałoby się na pierwszy rzut oka, że dzieło w ten sposób opracowane będzie szwankowało pod względem swej jednolitości, jednakowoż poszczególne zagadnienia, przez autorów omówione, tworzą jedną zharmonizowaną całość. Cel wytknięty przez autorów wspomnianej książki został w zupełności osiągnięty.

Przy czytaniu tej książki uwydatnia się na pierwszy rzut oka jaskrawa różnica w ustosunkowaniu się Polski i Rzeszy Niemieckiej do problemu pruskiego. Od chwili powstania tego problemu cechuje politykę polską jakgdyby brak zrozumienia dla tego zagadnienia czy niedocenianie bądź nawet lekceważenie. Zamiast rozwiązać tę kwestję jak wymagała tego polska racja stanu i dobro litewskich Prusów, Polacy pozwalają wydrzeć sobie z rąk inicjatywę, a sprowadzeni przez Konrada Mazowieckiego Krzyżacy nietylko opanowują Prusy Wschodnie, lecz także odsuwają Polskę na dalekiej przestrzeni od morza, w następstwie czego wyciągną ręce po polskie Pomorze i na długo pozbawią Polskę dostępu do morza. W przeciwstawieniu do słabej, chwiejnej i niezdecydowanej polityki polskiej cechuje Krzyżaków i ich spadkobierców polityka brutalna, żelazna, urągająca wszelkim zasadom humanitarnym ale równocześnie mądra i stanowcza. Krzyżacy, wbiwszy się klinem między świat słowiański i germański z zamiarem utworzenia niezależnego państwa, używają wszelkich środków, tak orężnych jak politycznych i dyplomatycznych, w miarę potrzeby potrafią się zniżyć wobec Polski a w chwilach jej niemocy gotowi są do zdrady i sojuszu przeciw tej Rzeczypospolitej, która im byt dała. Tej polityki, opartej na przemocy, trzymają się Niemcy aż do chwili obecnej. Jakkolwiek Niemcy w ciągu dwóch ostatnich wieków prowadzą w Prusiech nieubłaganą walkę z żywiołem polskim, a chcąc nadać Prusom charakter rdzennie niemiecki niszczą i przeinaczają po polsku brzmiące nazwy miejscowości i rzek, jednakowoż nie udało się im do tej pory zniszczyć polskiej działalności kulturalnej, której pomników jest mnóstwo na Mazowszu Pruskiem, a zwłaszcza w Warmji.

Wiele pomników w Prusiech Wschodnich powstało z ofiarności z całej Polski. Świadczy to chlubnie o polskiej działalności kult. w krainie nadbałtyckiej, co równocześnie jest wspaniałym dowodem polskiej bezinteresowności.

W Niemczech powojennych wiele się mówi, że przyczyną kryzysu w Prusiech Wsch., który rzeczywiście występuje tam w dość ostrej formie, jest oddzielenie Prus Wsch. od Rzeszy Niemieckiej. Tymczasem autorowie tej książki wykazują, że Prusy Wsch., kraj zasadniczo ubogi, ale zajmujący w Niemczech zawsze wybitne stanowisko polityczne, już przed wojną były prowincją nierentującą się, przynoszącą stały deficyt, wynoszący zgórą 200 miljonów, który pokrywała Rzesza Niem., byleby tylko utrzymać tę niemiecką kolonję na wschodzie. Autorzy wykazują, że upadek Prus Wsch. tkwi w czem innem, a mianowicie w związku tego kraju z Rzeszą Niem. Kraj przymorski, jakim niewątpliwie są Prusy Wsch., ma wszelkie dane do pomyślności gospodarczej, gdy się opiera na naturalnem zapleczu, przyjmuje na siebie obok zadań czysto handlowych, przeróbkę płodów i surowców tak zaplecza, jak i płodów i surowców przywiezionych drogą morską. Takiem zapleczem dla Prus Wsch. nie może być Rzesza Niem. Niemcy mają bliższe porty, tam skierowują swój eksport i import. Naturalnem zapleczem dla Prus Wsch. może być tylko związana z niemi geograficznie Rzeczpospolita Polska. A więc w związku z Polską tkwi przyszłość Prus Wsch. Problem ten może być rozwiązany tylko w porozumieniu z Polską, a nie w nienawiści ku niej.

Ze względu na problem książka stanowi bardzo pożyteczną lekturę dla nauczycielstwa i nawet młodzieży szkolnej, gdyż jest napisana nader przystępnie i zajmująco.

Karol Piaseczyński — Zaleszczyki.

Czuwaj.

O. M. Żukowski: „Czuwaj"! Pieśni harcerskie. Lwów — Nakładem Państw. Wyd. Książek Szkolnych w Kuratorjum O. S. L.

Śpiewnik ten posiada pięć działów: 1) pieśni religijne, 2) narodowe, 3) harcerskie, pochodowe i obozowe, 4) pieśni o przyrodzie, 5) pieśni towarzyskie i żartobliwe.

Wszystkie piosenki w ogólnej sumie 111 są dwugłosowe.

Korzystać ze śpiewnika mogłyby może najwięcej drużyny harcerskie nie można jednak zaprzeczyć, by nie posłużył on i potrzebom innym.

Spotyka się tu wiele znanych piosenek. Dość spora ilość popularnych melodyj ma podstawione trafniej lub mniej szczęśliwie oryginalne teksty harcerskie (zrozumiałą jest zresztą intencja autora). Pieśni te przy ewentualnem stosowaniu wymagałyby pewnego rozgraniczenia.

Włączone do śpiewnika niektóre iposenki kompozytorów obcych uzyskały u nas prawo obywatelstwa. Może tylko mniej jest właściwa pieśń 45 „Zabrzmij pieśni", ze względu na niepotrzebnie zapożyczoną obcą melodję.

Drobne poprawki uzgodnienia akcentu słowa z akcentem muzycznym w niektórych pieśniach należy podkreślić i oddać uwadze wykonawców.

Najwięcej pieśni posiada dział trzeci śpiewnika — czysto harcerski. Jakkolwiek nie wyczerpuje on jeszcze wszystkich piosnek śpiewanych przez harcerzy, to przecież daje bogaty zbiór pięknych melodyj o bardzo cennych tekstach, nieobojętnych dla sprawy wychowawczej.

Z żalem trzeba powiedzieć, że niektórzy harcerze nasi nie znają swoich pieśni. Repertuar ich kończy się na paru powszechnie znanych piosenkach.

Śpiewnik ten przydałby się im bardzo, wzbogaciłby bowiem w dużym stopniu repertuar. Przez melodje o tak wzniosłych tekstach, jakie posiadają piosenki w omawianym śpiewniku, rozświetlą się ideały, zaś praca w drużynach nabierze cech właściwych.

Przez dobrą pieśń, wykonaną z odczuciem, wyrabiać musimy ducha młodzieży, podnieść ideologię harcerstwa polskiego, a pieśń musi stać się druhem naszych junaków. Niech nam śpiewają:

Zabrzmij pieśni polskich synów,
Zabrzmij nam harcerzy chór,
Nim kraj wezwie nas do czynów,
Kędy staniem jako mur ......

Stanisław Krzanowski (Krosno).

Różne.

Dlaczego kocham swą Ojczyznę i co pragnąłbym o Niej powiedzieć kolegom z zagranicy.

Dwaj uczniowie III-go kursu Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego im. Stanisława Sobińskiego we Lwowie za wypracowanie konkursowe na temat powyżej zamieszczony otrzymali na Kongresie Międzynarodowym Fidac'u w roku ubiegłym w Pradze Czeskiej następujące nagrody: Józef Bąk — bronzowy medal pamiątkowy i Jarosław Wachuta — bronzowy mały medal pamiątkowy. Wymienione nagrody wraz z dyplomami Fidac'u Żeńskiego w Polsce, który zorganizował konkurs, wręczył uroczyście laureatom dyrektor seminarjum p. Kazimierz Zimmerman.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł, które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751. Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 5.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 maja 1932.

TREŚĆ:

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Ustawa o ustroju szkolnictwa.

Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. Dz. Urz. R. P. Nr. 38. poz. 389.

Wstęp.

Ustawa niniejsza wprowadza takie zasady ustroju szkolnictwa, które mają Państwu ułatwić organizację wychowania i kształcenia ogółu na świadomych swych obowiązków i twórczych obywateli Rzeczypospolitej, obywatelom tym — zapewnić jak najwyższe wyrobienie religijne, moralne, umysłowe i fizyczne oraz jak najlepsze przygotowanie do życia, zdolniejszym zaś i dzielniejszym jednostkom ze wszelkich środowisk umożliwić osiągnięcie najwyższych szczebli naukowego i zawodowego wykształcenia.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. (1) Szkoły i zakłady naukowe i wychowawcze, utrzymywane wyłącznie przez Państwo, noszą nazwę szkół (zakładów) państwowych.

(2) Szkoły (zakłady), utrzymywane przez Państwo wspólnie z samorządem terytorjalnym lub gospodarczym na mocy osobnych ustaw, noszą nazwę szkół (zakładów) publicznych.

(3) Wszystkie inne szkoły (zakłady) noszą nazwę szkół (zakładów) prywatnych.

Art. 2. (1) Podstawę organizacyjną i programową ustroju szkolnictwa stanowi siedmioletnia szkoła powszechna najwyżej zorganizowana (III-go stopnia). Programy będą tak ułożone, aby umożliwiały młodzieży, odpowiednio uzdolnionej, przejście ze szkół jednych typów do drugich oraz ze szkół niższych stopni do wyższych.

(2) Organizację wszelkich typów szkolnictwa z wyjątkiem, przewidzianym w art. 51 ust. 2, czas trwania nauki, programy oraz warunki przejścia z jednych szkół do drugich określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Programy przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinji ministrów zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej właściwości.

Art. 3. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dla celów doświadczalnych zakładać poszczególne szkoły, oparte na odmiennych zasadach organizacyjnych niż zasady, określone w niniejszej ustawie.

Postanowienia szczegółowe.

I. Przedszkola.

Art. 4. Dla dzieci w wieku od 3 lat ukończonych do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego organizuje się przedszkola, które mają na celu wychowanie fizyczne i psychiczne przez stworzenie odpowiednich ku temu warunków.

II. Szkolnictwo powszechne.

Art. 5. Nauka w zakresie szkoły powszechnej jest obowiązkowa.

Art. 6. (1) Obowiązek szkolny trwa dla każdego dziecka lat siedem.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może na pewnych obszarach lub w poszczególnych miejscowościach przedłużyć czas trwania obowiązku szkolnego do lat ośmiu; może również skrócić go do lat sześciu, o ile to będzie konieczne ze względu na warunki organizacji szkolnictwa powszechnego na tych terenach.

(3) O ile w ciągu trwania obowiązku szkolnego dziecko nie ukończy nauki w zakresie szkoły powszechnej, obowiązek szkolny może być dla niego przedłużony o rok.

Art. 7. (1) Obowiązek szkolny zaczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy siedem lat życia.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może na pewnych obszarach lub w poszczególnych miejscowościach opóźnić lub przyśpieszyć rozpoczęcie obowiązku szkolnego o jeden rok; przyśpieszenie obowiązku szkolnego nie może dotyczyć dzieci, które przed rozpoczęciem roku szkolnego nie ukończą sześciu lat życia.

(3) Obowiązek szkolny może być odraczany dla dzieci, opóźnionych w rozwoju fizycznym lub umysłowym, oraz dla tych, które z powodu warunków komunikacyjnych mają utrudniony dostęp do szkoły. Szczegółowe normy ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(4) Mogą być przyjmowane do publicznych szkół powszechnych w miarę wolnych miejsc dzieci, które nie podlegają jeszcze obowiązkowi szkolnemu, a ukończyły sześć lat życia, jeżeli wykażą odpowiedni rozwój fizyczny i umysłowy.

Art. 8. Czas trwania obowiązku szkolnego dzieci anormalnych określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Dzieci te mogą być zwolnione od obowiązku szkolnego, o ile niema zorganizowanej dla nich szkoły specjalnej (art. 13).

Art. 9. Obowiązek szkolny wypełnia się przez pobieranie nauki: a) w publicznej szkole powszechnej, b) w innej szkole, c) w domu. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa warunki, na których nauka w innej szkole lub w domu uznana będzie za wypełnienie obowiązku szkolnego, oraz ustala rygory w stosunku do uchylających się wogóle od tego obowiązku.

Art. 10. (1) Szkoła powszechna obejmuje zasadniczo siedmioletni kurs nauki.

(2) W razie przedłużenia, względnie skrócenia, czasu trwania obowiązku szkolnego (art. 6 ust. 2) czas trwania nauki szkolnej ulega stosownej zmianie.

Art. 11. (1) Szkoła powszechna ma za zadanie dać na poziomie, odpowiadającym wiekowi i rozwojowi dziecka, potrzebne ogółowi obywateli jednolite podstawy wychowania i wykształcenia ogólnego oraz przygotowanie społeczno - obywatelskie z uwzględnieniem potrzeb życia gospodarczego.

(2) W programie szkoły powszechnej rozróżnia się trzy szczeble: szczebel pierwszy obejmuje elementarny zakres wykształcenia ogólnego, — szczebel drugi jest rozszerzeniem i pogłębieniem szczebla pierwszego, szczebel trzeci ma nadto przysposobić młodzież pod względem społeczno-obywatelskim i gospodarczym. Zagadnienia kulturalno-gospodarcze środowiska, w którem szkoła się znajduje, winny być uwzględniane w materjale naukowym wszystkich trzech szczebli.

Art. 12. (1) Pod względem organizacyjnym rozróżnia się szkoły powszechne trzech stopni. Szkołą stopnia I-go jest szkoła, która realizuje pierwszy szczebel programowy wraz z najważniejszemi składnikami programowemi szczebla drugiego i trzeciego; szkoła stopnia II-go realizuje pierwszy i drugi szczebel programowy wraz z najważniejszemi składnikami programowemi szczebla trzeciego; szkoła stopnia III-go realizuje wszystkie trzy szczeble programowe w pełnym zakresie.

(2) Szkoła powszechna III-go stopnia realizuje pierwszy szczebel programowy w czterech pierwszych latach nauki, drugi szczebel programowy w piątym i szóstym roku nauki, trzeci szczebel programowy w siódmym, względnie — w ośmioletniej szkole — w siódmym i ósmym roku nauki.

Art. 13. Wychowanie i kształcenie dzieci anormalnych odbywa się w zakładach i szkołach powszechnych specjalnych, względnie w oddziałach specjalnych.

Art. 14. Publiczne szkolnictwo powszechne będzie tak zorganizowane, ażeby obywatele mieli możność kształcenia dzieci w szkołach możliwie najwyższego stopnia. Zasady ułożenia planu sieci szkolnej i sposób jego realizacji określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. Dokształcanie.

Art. 15. (1) Młodzież, która wypełni obowiązek szkolny, a nie uczęszcza do żadnej szkoły, podlega do 18 roku życia włącznie obowiązkowemu dokształcaniu.

(2) Zadaniem dokształcania jest pogłębienie indywidualnego i społeczno-obywatelskiego wychowania młodzieży oraz rozszerzenie ogólnego wykształcenia w dostosowaniu do potrzeb życia gospodarczego i zawodów, w których młodzież pracuje.

(3) Dokształcanie odbywa się bądź w szkołach i na kursach dokształcających ogólnych, bądź w szkołach dokształcających zawodowych (art. 26).

Art. 16. (1) Od obowiązkowego dokształcania zwolnieni są ci, którzy po wypełnieniu obowiązku szkolnego ukończą co najmniej dwuletnią naukę w szkole, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczającą.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwalnia od obowiązkowego dokształcania młodzież, dla której niema zorganizowanej ani odpowiedniej szkoły dokształcającej zawodowej, ani ogólnej, ani odpowiednich kursów dokształcających.

(3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala rygory w stosunku do uchylających się od tego obowiązku.

Art. 17. Młodzież w wieku powyżej lat 18 oraz dorośli będą mogli pogłębiać i rozszerzać swoje wykształcenie — w szkołach i na kursach dokształcających oraz przy pomocy innych instytucyj oświaty pozaszkolnej według zasad, jakie ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 18. W wypadkach, w których zdobycie wykształcenia poza szkołą jest możliwe, odpowiednio zorganizowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego system egzaminów pozwoli na uzyskanie takich uprawnień, jakie zapewniają świadectwa odpowiednich szkół

IV. Szkolnictwo średnie ogólnokształcace.

Art. 19. Szkoła średnia ogólnokształcąca ma za zadanie dać młodzieży podstawy pełnego rozwoju kulturalnego, przygotować ją do czynnego udziału w życiu zorganizowanego w ramach państwowych społeczeństwa oraz przygotowywać ją do studjów w szkołach wyższych.

Art. 20. (1) Szkoła średnia ogólnokształcąca jest sześcioletnia i składa się z czteroletniego gimnazjum i dwuletniego liceum.

(2) Obok szkół, obejmujących gimnazjum i liceum, mogą być tworzone szkoły, obejmujące tylko gimnazjum lub tylko liceum.

Art. 21. (1) Gimnazjum jest pod względem programowym w zasadzie jednolite i obejmuje naukę języka łacińskiego. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może jednak tworzyć gimnazja bez nauki języka łacińskiego.

(2) Program gimnazjum opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej i uwzględnia obok wykształcenia ogólnego praktyczne potrzeby życia.

Art. 22. (1) Liceum różniczkuje się pod względem programowym na wydziały, których podstawę dydaktyczną stanowią odpowiednio dobrane grupy przedmiotów.

(2) Program liceum opiera się na programie gimnazjum i daje teoretyczno-naukowe przygotowanie do studjów w szkołach wyższych.

Art. 23. Do pierwszej klasy gimnazjum przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 12, — do liceum kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 16. Górną granicę wieku kandydatów ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

V. Szkolnictwo zawodowe.

Art. 24. Szkolnictwo zawodowe ma za zadanie przygotować wykwalifikowanych zawodowo pracowników dla życia gospodarczego przez teoretyczne i praktyczne kształcenie zawodowe z uwzględnieniem potrzebnego zakresu wykształcenia ogólnego oraz przez wychowanie społeczno-obywatelskie.

Art. 25. (1) Szkolnictwo zawodowe obejmuje szkoły i kursy zawodowe.

(2) Szkoły zawodowe dzielą się na szkoły: a) dokształcające, b) typu zasadniczego, c) przysposobienia zawodowego.

Art. 26. (1) Szkoły dokształcające zawodowe dają młodzieży, pracującej zawodowo, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowemu dokształcaniu (art. 15 i 16), niezbędne wiadomości zawodowe teoretyczne i pogłębienie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego w warsztacie pracy zarobkowej.

(2) Program szkół dokształcających zawodowych, oparty bądź na pierwszym, bądź na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, rozłożony jest zasadniczo na trzy lata. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zależnie od potrzeb zawodu skrócić lub przedłużyć czas ten o rok.

Art. 27. (1) Szkoły zawodowe typu zasadniczego dają przygotowanie zawodowe teoretyczne i praktyczne i dzielą się na szkoły stopnia: a) niższego, b) gimnazjalnego, c) licealnego.

(2) Niezależnie od tych szkół organizowane są szkoły mistrzów i szkoły nadzorców.

Art. 28. Szkoły zawodowe stopnia niższego mają charakter wybitnie praktyczny. Program ich opiera się na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej i jest rozłożony zależnie od zawodu na 2 do 3 lat. Na pierwszy rok nauczania przyjmuje się zależnie od zawodu kandydatów, którzy w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej 13 lub 14 lat życia.

Art. 29. (1) Szkoły zawodowe stopnia gimnazjalnego dają obok przygotowania praktycznego przygotowanie zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w potrzebnym zakresie wykształcenie ogólne.

(2) Program ich opiera się na drugim lub trzecim szczeblu programowym szkoły powszechnej i zależnie od zawodu jest rozłożony na dwa do czterech lat. Dolną granicę wieku przyjmowania kandydatów, która nie może schodzić poniżej lat 13, określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 30. W miarę możności będą tworzone kursy, na których odpowiednio uzdolnieni absolwenci różnych stopni szkół zawodowych, pragnący przejść do szkół wyższych stopni, będą mogli uzupełnić swe wykształcenie.

Art. 31. Szkoły zawodowe stopnia licealnego dają, oprócz przygotowania praktycznego, głębsze przygotowanie zawodowe teoretyczne oraz uwzględniają w odpowiednim zakresie wykształcenie ogólne. Program ich opiera się na programie gimnazjum ogólnokształcącego, zależnie zaś od zawodu jest rozłożony na 2 do 3 lat. Na pierwszy rok nauczania przyjmuje się kandydatów, którzy w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej 16 lat życia.

Art. 32. Szkoły mistrzów i szkoły nadzorców są przeznaczone dla wykwalifikowanych rzemieślników i pracowników przemysłowych lub technicznych i dają rozszerzenie wiedzy zawodowej. Przyjmuje się do nich osoby, które złożyły egzamin czeladniczy lub posiadają inne przygotowanie, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczające, oraz odbyły następnie 3-letnią praktykę zawodową.

Art. 33. Szkoły przysposobienia zawodowego są przeznaczone dla absolwentów wszystkich szkół wszelkich stopni i dają elementy wiedzy zawodowej dla wprowadzenia w zawód. Szkoły te są roczne.

Art. 34. (1) Dolna granica wieku przyjęcia do szkół zawodowych stopnia niższego i gimnazjalnego może być dla poszczególnych kandydatów obniżona o rok, jeżeli wynosi nie mniej niż 14 lat.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala górną granicę wieku przyjmowania kandydatów do wszelkich szkół zawodowych typu zasadniczego.

(3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinji ministrów, zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej właściwości. może w drodze rozporządzenia uzależnić przyjęcie kandydatów do poszczególnych szkół typu zasadniczego oraz szkół przysposobienia zawodowego od odbycia uprzedniej praktyki zawodowej. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinji ministrów, zainteresowanych w zakresie ich ustawowo określonej właściwości, może w drodze rozporządzenia również uzależnić wydanie świadectwa ukończenia tych szkół od odbycia praktyki zawodowej poszkolnej.

Art. 35. Kursy zawodowe przeznaczone są dla osób, specjalizujących się w pewnych działach danego zawodu. Czas trwania kursów zależny jest od potrzeb danej specjalności.

VI. Kształcenie kandydatów na nauczycieli.

Art. 36. Kształcenie kandydatów na nauczycieli ma na celu przygotowanie pracowników, posiadających potrzebną do spełniania zawodu nauczycielskiego wiedzę oraz przygotowanie pedagogiczne i społeczno-obywatelskie.

A) Wychowawczynie przedszkoli.

Art. 37. (1) Kształcenie kandydatek na wychowawczynie przedszkoli odbywa się:

a) w 4-letnich seminarjach dla wychowawczyń przedszkoli;

b) w 2-letnich liceach dla wychowawczyń przedszkoli.

(2) Na pierwszy rok nauczania seminarjum przyjmuje się kandydatki. które w danym roku kalendarzowym kończą co najmniej lat 13, — na pierwszy rok liceum kandydatki, które ukończyły co najmniej lat 16. Górną granicę wieku kandydatek określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 38. (1) Program seminarjum dla wychowawczyń przedszkoli opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, program liceum opiera się na programie gimnazjum.

(2) Program seminarjum i liceum obejmuje wykształcenie ogólne, przygotowanie społeczno-obywatelskie i pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

Art. 39. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej uczennic seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli; praktyka ta odbywa się w przedszkolach, istniejących z reguły przy tych zakładach, i w innych przedszkolach.

B) Nauczyciele szkół powszechnych.

Art. 40. (1) Kształcenie kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych odbywa się:

a) w 3-letnich liceach pedagogicznych,

b) w 2-letnich pedagogjach.

(2) Na pierwszy rok nauczania liceum pedagogicznego przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli co najmniej lat 16, — na pierwszy rok pedagogjum kandydatów, którzy ukończyli co najmniej 18 lat. Górną granicę wieku kandydatów określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 41. (1) Program liceum pedagogicznego opiera się na programie gimnazjum, program pedagogjum na programie liceum ogólnokształcącego.

(2) Program liceum pedagogicznego i pedagogjum obejmuje wykształcenie ogólne, przygotowanie społeczno-obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

(3) Program pedagogjum uwzględnia nadto specjalizację w zakresie obranych grup przedmiotów.

Art. 42. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej uczniów tych zakładów; praktyka ta odbywa się w szkołach powszechnych, istniejących z reguły przy tych zakładach (szkoły ćwiczeń) i w innych publicznych szkołach powszechnych, względnie posiadających prawo publiczności.

Art. 43. Dla umożliwienia młodzieży zamiejscowej uczenia się w liceach pedagogicznych i pedagogjach będą przy tych zakładach z reguły organizowane internaty.

Art. 44. Przygotowanie nauczycieli szkół powszechnych do nauczania w szkołach specjalnych odbywa się w zakładach i na kursach rocznych lub dwuletnich.

C) Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogjów.

Art. 45. (1) Przygotowanie nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i padagogjów obejmuje wykształcenie w zakresie obranej dziedziny wiedzy (umiejętności), przygotowanie społeczno-obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne oraz praktykę pedagogiczną.

(2) Kształcenie w zakresie obranej dziedziny wiedzy (umiejętności) odbywa się w szkołach wyższych na zasadach, jakie określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po zasięgnięciu opinji Rad Wydziałowych szkół akademickich. W razie braku odpowiednich szkół wyższych, kształcenie odbywa się w sposób, określony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(3) Po ukończeniu kształcenia w zakresie obranej dziedziny wiedzy odbywa się kształcenie pedagogiczne na kursach pedagogicznych co najmniej rocznych, przyczem dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych czas ten może być skrócony. Kursy pedagogiczne mogą być organizowane przy szkołach wyższych lub oddzielnie.

(4) Przygotowanie społeczno-obywatelskie odbywa się bądź na studjum, przewidzianem w art. 53, bądź na kursach pedagogicznych.

(5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej. Praktyka ta odbywa się w szkołach, wymienionych w ustępie pierwszym, bądź związanych z kursami pedagogicznemi (ust. 3), bądź nie związanych.

D) Nauczyciele szkół zawodowych.

Art. 46. (1) Przygotowanie nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz prowadzących praktyczną naukę zawodu nauczycieli i instruktorów obejmuje wykształcenie zawodowe i praktykę zawodową, przygotowanie społeczno-obywatelskie, wykształcenie pedagogiczne i praktykę pedagogiczną.

(2) Kształcenie zawodowe kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych odbywa się:

a) dla szkół dokształcających zawodowych i szkół zawodowych stopnia niższego — w odpowiednich szkołach zawodowych stopnia licealnego;

b) dla szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego i licealnego — w szkołach wyższych na zasadach, jakie określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane po wysłuchaniu opinji zainteresowanych ministrów;

c) jeżeli chodzi o zawody, dla których niema szkół stopnia licealnego (pkt. a) lub szkół wyższych (pkt. b), — w sposób, oznaczony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, po wysłuchaniu opinji zainteresowanych ministrów.

(3) Kształcenie zawodowe kandydatów na nauczycieli, prowadzących naukę praktyczną zawodu w szkołach dokształcających zawodowych oraz w szkołach zawodowych stopnia niższego, gimnazjalnego i licealnego, odbywa się w zakładach, oznaczonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, po wysłuchaniu opinji zainteresowanych ministrów.

(4) Kształcenie zawodowe kandydatów na instruktorów odbywa się:

a) w szkołach zawodowych stopnia gimnazjalnego;

b) w szkołach mistrzów lub w szkołach nadzorców.

(5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinji zainteresowanych ministrów określa czas trwania i organizację praktyki zawodowej zarówno dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych, jak również dla kandydatów na nauczycieli i instruktorów, prowadzących praktyczną naukę zawodu.

(6) Przygotowanie społeczno-obywatelskie kandydatów na nauczycieli i instruktorów odbywa się bądź na studjum, przewidzianem w art. 53, bądź na kursach pedagogicznych.

(7) Kształcenie pedagogiczne kandydatów na nauczycieli i instruktorów odbywa się na kursach pedagogicznych, przyczem dla kandydatów, kształconych w szkołach mistrzów lub w szkołach nadzorców, będą z kursami pedagogicznemi połączone kursy uzupełniające wykształcenie ogólne.

(8) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa czas trwania i organizację praktyki pedagogicznej.

Art. 47. (1) Kształcenie kandydatów na nauczycieli przedmiotów pomocniczych, ściśle związanych z zawodem, odbywa się według zasad, wskazanych w art. 46 dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów zawodowych,

przyczem jednak zależnie od decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego praktyka zawodowa może nie być wymagana.

(2) Kształcenie tych kandydatów może się odbywać również w sposób, przepisany dla kształcenia kandydatów na nauczycieli tych samych przedmiotów w szkołach ogólnokształcących, a mianowicie:

a) dla szkół zawodowych stopnia niższego i dla szkół dokształcających zawodowych — w sposób, określony w art. 40 — 42;

b) dla szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego i lecealnego — w sposób, określony w art. 45.

(3) Kandydaci, wymienieni w ustępie drugim, kształcą się nadto na specjalnych kursach, wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego.

Art. 48. Kształcenie kandydatów na nauczycieli przedmiotów pomocniczych, nie związanych bezpośrednio z zawodem, odbywa się w sposób, przewidziany w art. 47 ust. 2 i 3.

Art. 49. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa, który ze sposobów kształcenia, wymienionych w art. 46 i 47, odnosi się do kształcenia kandydatów na nauczycieli i instruktorów szkół przysposobienia zawodowego, szkół mistrzów i szkół nadzorców.

E) Dalsze kształcenie nauczycieli czynnych.

Art. 50. Dla wychowawczyń przedszkoli oraz dla nauczycieli czynnych w szkołach powszechnych, średnich ogólnokształcących, w szkołach zawodowych, seminarjach i liceach dla wychowawczyń przedszkoli, liceach pedagogicznych i pedagogjach oraz dla instruktorów czynnych w szkołach zawodowych będą organizowane celem umożliwienia dalszego kształcenia się osobne zakłady i kursy.

VII. Szkoły wyższe.

Art. 51. (1) Szkoły wyższe dzielą się na akademickie i nieakademickie.

(2) Organizację szkół akademickich określa osobna ustawa ze zmianami, wynikającemi z postanowień art. 52 i 53 niniejszej ustawy.

(3) Organizację szkół nieakademickich określają statuty, zatwierdzone przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 52. (1) W szkołach wyższych studjować mogą w charakterze studentów zwyczajnych absolwenci liceów ogólnokształcących, leceów dla wychowawczyń przedszkoli i liceów pedagogicznych, oraz szkół zawodowych stopnia licealnego, którzy wykażą się świadectwem kwalifikującem do studjów w szkołach wyższych, jako też osoby, które uzyskały takież świadectwa na podstawie egzaminu.

(2) Nadto studjować mogą w charakterze studentów zwyczajnych osoby, które nie odpowiadają powyższym warunkom, a uzyskały zezwolenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie jednomyślnie przyjętego i przez Radę Wydziału umotywowanego wniosku.

(3) Rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po zasięgnięciu opinji Rad Wydziałowych szkół akademickich wskażą, do jakich szkół wyższych i na jakie wydziały dają wstęp świadectwa, wymienione w ustępie pierwszym, oraz określą potrzebne egza-

miny uzupełniające celem uzyskania wstępu do innych szkół wyższych, względnie na inne wydziały.

(4) O ile zajdzie potrzeba ściślejszego doboru kandydatów do szkół wyższych z pośród osób, posiadających warunki, wymienione w ustępie pierwszym, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po zasięgnięciu opinji Rad Wydziałowych szkół akademickich określa sposób postępowania.

Art. 53. (1) Dla studentów szkół wyższych będzie zorganizowane studjum w zakresie obrony technicznej Państwa i nauki obywatelstwa oraz sprawności fizycznej.

(2) Studjum to będzie tworzone bądź przy szkołach wyższych, bądź oddzielnie na zasadach, jakie ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 54. (1) Organizacja szkolnictwa przewidziana w niniejszej ustawie, wprowadzona będzie w życie w odniesieniu do szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów dla wychowawczyń przedszkoli, liceów pedagogicznych i pedagogjów najdalej w ciągu sześciu lat od dnia wejścia w życie ustawy.

(2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa w drodze rozporządzenia sposób przekształcenia, względnie likwidacji szkół nie odpowiadających ustrojowi, wprowadzonemu niniejszą ustawą; likwidacja, względnie przekształcenie takich szkół, winna być zakończona najdalej w przeciągu 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy przy uwzględnieniu przepisu art. 55.

(3) W istniejących w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej seminarjach nauczycielskich wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów na pierwszy kurs.

Art. 55. (1) Przy wprowadzaniu ustroju szkolnictwa, przewidzianego w niniejszej ustawie, należy zapewnić młodzieży uczęszczającej do szkół możność dokończenia nauki w odpowiednich szkołach w takim okresie czasu, jaki w chwili przyjęcia ucznia był przewidziany dla danych szkół, jako normalny czas trwania nauki.

(2) Świadectwa, uzyskane w okresie przejściowym, zachowują takie uprawnienia, jakie dawały przed wejściem w życie ustawy.

Art. 56. Niezależnie od uprawnień, nadanych Ministrowi w poszczególnych artykułach niniejszej ustawy, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ma prawo wydawać w drodze rozporządzeń przepisy wykonawcze, uzgadniające i przejściowe, które okażą się niezbędne dla wprowadzenia w życie nowego ustroju szkolnictwa i przystosowania do niego dotychczasowych przepisów ustawowych.

Postanowienia końcowe.

Art. 57. Wszędzie tam, gdzie ustawa niniejsza nadaje uprawnienia Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wchodzą w jego uprawnienia inni ministrowie w stosunku do szkolnictwa, podlegającego ich kompetencji na mocy osobnych ustaw. Uprawnienia te ministrowie wykonywują w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 58. (1) Postanowienia ustawy niniejszej nie dotyczą szkół artystycznych; ustrój ich określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(2) Ustawa niniejsza nie dotyczy szkół, organizowanych dla celów wojskowych, bezpieczeństwa publicznego, straży granicznej, oraz szkół rolniczych, podlegających kompetencji Ministra Rolnictwa, i szkolnictwa zawodowo-sanitarnego, podlegającego kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 59. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 60. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1932 r.

(2) Przepisy niniejszej ustawy, o ile dotyczą szkolnictwa ogólnokształcącego oraz zawodowego wszelkich typów i stopni, nie obowiązują na obszarze województwa śląskiego.

(3) Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy i w miarę reorganizowania szkolnictwa według jej brzmienia tracą równocześnie na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego moc obowiązującą wszelkie sprzeczne z nią przepisy ustawowe, między innemi: część druga zdania pierwszego (zaczynająca się po myślniku) i zdanie drugie art. 2, oraz zdanie drugie ustępu pierwszego art. 85 ustawy z dnia 13-go lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 494) w brzmieniu, nadanem jej ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 2 z r. 1925 poz. 10).

(4) W wypadkach, w których przewidziano wydanie rozporządzeń przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przepisy dotychczasowe zachowują moc obowiązującą w charakterze rozporządzeń do czasu zastąpienia ich nowemi rozporządzeniami.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.* — Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.* — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz.* — Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.* — Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych: *Fabrycy.* — Minister Rolnictwa: *Sew. Ludkiewicz.*

2.

Ustawa o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych.

Ustawa z dnia 11-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343.

Art. 1. Opiekę i nadzór nad prywatnemi szkołami, zakładami naukowemi i wychowawczemi sprawuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, który może przekazać swe uprawnienia podległym władzom szkolnym.

Art. 2. (1) Obywatel polski może założyć szkołę (zakład) pod warunkiem:

1) przedłożenia statutu szkoły, ustalającego ustrój wewnętrzny szkoły, język nauczania i program, nazwę oraz stosunek właściciela (ki) do dyrektora (ki) kierownika (czki) i nauczycieli (ek); rozporządzenie Ministra

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi wymagania, jakim odpowiadać winien statut.

2) zapewnienia szkole odpowiedniego lokalu i wyposażenia w urządzenia i pomoce naukowe.

3) wykazania, że środki utrzymania szkoły będą wystarczające,

4) przedłożenia pisemnego stwierdzenia właściwych władz państwowych, że ubiegający się o nie zachowywał się nienagannie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

(2) Orzeczenie oznaczonej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego władzy szkolnej stwierdza, czy powyższe warunki zostały spełnione.

(3) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w wyjątkowych przypadkach może zezwolić na założenie szkoły osobie, nie posiadającej obywatelstwa polskiego.

(4) Po uzyskaniu orzeczenia, stwierdzającego spełnienie powyższych warunków, założyciel (ka) może szkołę otworzyć. O ile w ciągu 3 miesięcy od chwili wniesienia podania założyciel (ka) nie otrzyma odpowiedzi, ma prawo szkołę otworzyć.

(5) O terminie otwarcia szkoły winien (na) założyciel (ka) zawiadomić władzę szkolną, nie później niż na dwa tygodnie przed rozpoczęciem nauki.

Art. 3. (1) Orzeczenie, stwierdzające wypełnienie warunków, wymaganych do założenia szkoły, traci moc, jeżeli w ciągu roku od jego wydania szkoła nie zostanie otwarta lub jeżeli władza szkolna orzeknie, iż właściciel (ka) przestał (a) czynić zadość jednemu z warunków, określonych w art. 2.

(2) Prawa, wynikające z uzyskania orzeczenia, o którem mowa w art. 2, mogą być odstąpione osobie trzeciej tylko za zgodą władzy, która je wydała.

Art. 4. (1) Szkoła może być zamknięta przez sprawującą nadzór władzę szkolną, jeżeli orzeczeniem tej władzy zostanie stwierdzone, że:

a) szkoła była nieczynna przez 3 miesiące bez usprawiedliwionej przyczyny,

b) poziom naukowy lub wychowawczy szkoły w ciągu 3 lat ostatnich jest niewystarczający,

c) szkoła nie przestrzega obowiązujących przepisów lub postanowień statutu szkoły,

d) nauczanie lub wychowanie młodzieży odbywa się w duchu nielojalnym dla Państwa, względnie szkoła nie przeciwdziała skutecznie szkodliwym pod względem wychowawczym wpływom na młodzież.

(2) Przed wydaniem orzeczenia, zamykającego szkołę, sprawująca nadzór władza szkolna winna dać możność kierownictwu szkoły udzielenia wyjaśnień w terminie, przez władzę szkolna określonym.

Art. 5. (1) O zamierzonem zwinięciu szkoły winien (na) właściciel (ka) uprzedzić władzę szkolną na 3 miesiące naprzód. Zwinięcie szkoły w ciągu roku szkolnego nastąpić może jedynie za zgodą władzy szkolnej.

(2) W razie zwinięcia lub zamknięcia szkoły akta szkolne wraz z pieczęciami złożone być winny do oznaczonej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego władzy szkolnej.

Art. 6. (1) Dyrektorem (ką) kierownikiem (czką) lub nauczycielem (ką) szkoły może być tylko nieskazitelny obywatel polski, posiadający przepisane kwalifikacje zawodowe do nauczania.

(2) Dyrektora (kę) kierownika (czkę) zatwierdza władza szkolna.

(3) Władza szkolna może zażądać od kandydata (ki) na dyrektora (kę) kierownika (czkę) lub nauczyciela (kę) pisemnego stwierdzenia właściwych władz państwowych, że zachowywał (a) się nienagannie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

(4) Władza szkolna może w danej szkole odmówić zatwierdzenia dyrektora (ki) kierownika (czki) lub niedopuścić nauczyciela (ki) do nauczania, jeżeli uzna, że tego wymagają względy pedagogiczne.

(5) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych przypadkach zwolnić kandydata (kę) na dyrektora (kę) kierownika (czkę) lub nauczyciela (kę) od wymogu posiadania obywatelstwa polskiego.

Art. 7. (1) Władza szkolna może zażądać usunięcia dyrektora (ki) kierownika (czki) lub nauczyciela (ki), jeżeli uzna, że ten (ta):

a) wywiera na młodzież szkodliwy wpływ pod względem wychowawczym.

b) nie przestrzega obowiązujących przepisów i postanowień statutu szkoły,

c) winien (na) jest rażącego zaniedbania obowiązków dyrektora (ki) kierownika (czki) lub nauczyciela (ki).

(2) Władza szkolna może w przypadkach, przewidzianych w ust. 1, zawiesić dyrektora (kę) kierownika (czkę) lub nauczyciela (kę) w czynnościach.

Art. 8. Szkoły (zakłady) prywatne, zorganizowane na wzór szkół (zakładów) państwowych (publicznych), oraz szkoły (zakłady) prywatne, nie zorganizowane na wzór państwowych (publicznych), a uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne, mogą uzyskiwać uprawnienia szkół (zakładów) państwowych (publicznych) na warunkach, określonych rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 9. Szkoły prywatne, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne, będą otoczone szczególną opieką władz szkolnych.

Art. 10. (1)Ustawa niniejsza nie dotyczy prywatnych szkół akademickich oraz szkół rolniczych, podległych kompetencji Ministra Rolnictwa, i szkolnictwa zawodowego - sanitarnego, podlegającego kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych. Warunki, pod jakiemi mogą być otwierane i prowadzone wymienione szkoły i kursy zawodowo - sanitarne, oraz uprawnienia osób, które je ukończyły, określa, o ile niema w tym zakresie przepisów ustawowych, Minister Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(2) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ustali warunki zakładania i utrzymywania przez związki komunalne szkół, zakładów naukowych lub wychowawczych, ich statut oraz stosunki służbowe nauczycieli (ek), dyrektorów (ek) tych szkół (zakładów). Takież rozporządzenie wyda Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w stosunku do szkół zawodowych, utrzymywanych przez izby przemysłowo - handlowe i rzemieślnicze oraz korporacje przemysłowe i rzemieślnicze.

Art. 11. Przepisy ustawy niniejszej mają analogiczne zastosowanie do szkół (zakładów naukowych i wychowawczych), zakładanych, względnie utrzymywanych przez zarejestrowane stowarzyszenia i fundacje, przyczem nie odnosi się do nich postanowienie pkt. 4 art. 2.

Art. 12. (1) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustali sposób i termin uzyskania przez szkoły, istniejące w dniu wejścia w życie tej ustawy, orzeczeń, stwierdzających spełnienie warunków, przewidzianych w art. 2, przy uwzględnieniu postanowień art. 11.

(2) Szkoły, które nie będą czyniły zadość wymogom tego rozporządzenia, ulegną zamknięciu w terminie, oznaczonym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 13. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz Ministrowi Przemysłu i Handlu we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 14. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [1]) i obowiązuje na obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego. Równocześnie tracą moc wszystkie przepisy, wydane w sprawach, uregulowanych ustawą niniejszą.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.* — Prezes Rady Ministrów: w z. *Wł. Zawadzki.* — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz.* — Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.* — Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki.*

3.

Opłaty emerytalne nauczycieli na bezpłatnym urlopie.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 27 z dnia 3-go marca 1932 r. (B. P. 3122/32) w sprawie ustalenia opłat emerytalnych przy zaliczaniu do wysługi emerytalnej bezpł. urlopu w myśl art. 38 ustawy emerytalnej.

Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 17-go lutego 1932 r. za Nr. D. I. 5401/Em/31 wyjaśniło, że w myśl punktu „b" art. 38 ustawy emerytalnej z dnia 11-go grudnia 1923 r. w brzmieniu obowiązującem od dnia 1-go kwietnia 1929 r., czas urlopu bez uposażenia, jeżeli udzielony został nauczycielowi dla pracy w szkolnictwie prywatnem lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty pozaszkolnej, liczy się do wysługi emerytalnej, nauczyciel ten winien jednak za czas takiego urlopu uiścić opłatę emerytalną, przewidzianą w art. 7 ustawy emerytalnej.

Wynika z tego, że nauczyciel, który pragnie, aby czas takiego urlopu bez uposażenia był mu zaliczony do wysługi emerytalnej bez żadnej zwłoki przy przeniesieniu go w stan spoczynku, powinien w swym własnym interesie wymienioną opłatę emerytalną uiścić już podczas czynnej służby, względnie przed przeniesieniem w stan spoczynku. Interesowany nauczyciel może zatem uiszczać opłatę emerytalną także w czasie, gdy pozostaje na takim urlopie bez uposażenia.

---

[1]) 20-go kwietnia 1932 r.

Czy zaś uiszczenia wymienionej opłaty dokonał on gotówką odrazu w całości, czy też na jego prośbę przez potrącanie z uposażenia służbowego ratami, a w takim razie, w jakiej ilości rat i wysokości, jest w istocie swej wobec powyższego bez znaczenia i można pozostawić to w zupełności swobodnemu zadeklarowaniu interesowanego nauczyciela według jego uznania.

Wobec tego, że za czas urlopu, o którym mowa, nauczyciel winien uiścić opłatę emerytalną, jak przewiduje art. 7 ustawy emerytalnej, oraz z uwagi, że w myśl punktu „b" art. 6 ustawy uposażeniowej czas takiego urlopu zalicza się do czasokresu posunięć do wyższych szczebli w obrębie danej grupy uposażenia służbowego, opłata emerytalna za czas wymienionego urlopu winna być uiszczoną w takiej wysokości, w jakiej byłaby potrącona, gdyby nauczyciel w tym czasie był na służbie, a nie na urlopie bez uposażenia. Winna więc ona za czas urlopu pomiędzy dniem 1-go października 1923 r. do 31-go marca 1931 r. wynosić 3%, a od dnia 1-go kwietnia 1931 r. począwszy 5%, podlegającego opłacie emerytalnej uposażenia służbowego według tej grupy i tego szczebla, któreby z odpowiedniemi dodatkami interesowany nauczyciel otrzymywał, gdyby w owym czasie był w służbie czynnej bez przerwy. Ponieważ w takim razie przez przeciąg jednego roku opłacałby również połowę różnicy w wysokości uposażenia na skutek osiągnięcia wyższej grupy lub szczebla, względnie na skutek uzyskania lub podwyższenia dodatku zaliczalnego do emerytury, połowę różnicy takiej, jeżeliby wynikła, winien uiścić także za czas omawianego urlopu bez uposażenia.

Od uiszczenia opłat emerytalnych za czas takiego urlopu wolni są natomiast ci nauczyciele, którzy urlop ten odbyli w charakterze nauczycieli tymczasowych, albo o ile odbyli go przed dniem 1-go października 1923 r. art. 7 ustawy emerytalnej obowiązuje bowiem dopiero od dnia 1-go października 1923 r. i nie ma zastosowania do funkcjonarjuszów prowizorycznych.

Wyjaśnieniem niniejszem Ministerstwo Skarbu prostuje wyjaśnienie z dnia 23-go kwietnia 1930 r. za Nr. D. I. 2495/5/30, zamieszczone w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 20-go maja 1930 r. za Nr. II. 9821 [1]).

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.* wr.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 137 z dnia 21 kwietnia 1932 r. (B. P. 537/32).

Podaję do wiadomości oraz celem zawiadomienia o treści powyższego okólnika Ministerstwa wszystkich podległych nauczycieli, a w szczególności tych, którzy w czasie od 1 października 1923 r. do chwili obecnej przebywają względnie przebywali na bezpłatnych urlopach, udzielonych im dla pracy w szkolnictwie prywatnem lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty pozaszkolnej.

Zarazem Kuratorjum podaje następujące wskazówki w związku z wpłacaniem wkładek emerytalnych za czas urlopu bez uposażenia:

1) Dyrekcje (Rady Szkolne Powiatowe) wezwą nauczycieli **stałych,** którzy w czasie od 1 października 1923 r. przebywali na bezpłatnych urlopach, do przedłożenia deklaracyj, w których zainteresowani wyrażą gotowość uiszczenia zaległych opłat emerytalnych i taks od awansu, bądź jednorazowo, bądź w spłatach ratalnych, przyczem podać powinni, czy życzą sobie spłacać zaległe składki bezpośrednio w najbliższej kasie skarbowej, czy

[1])Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r. str. 497.

też wyrażają zgodę na potrącenie tych wkładek, ewentualnie taks, z poborów służbowych. O ile spłata w drodze ściągania z poborów ma być ratalna, należy podać (w przybliżeniu) w ilu ratach zaległość ma być ściągnięta. W interesie takich osób leżeć będzie spłacanie powyższych wkładek w czasie możliwie najkrótszym, z uwagi na policzalność lat urlopu bez uposażenia do emerytury.

2) Dyrekcje (Rady Szkolne Powiatowe) umieszczą na przedkładanych przez zainteresowanych nauczycieli deklaracjach klauzulę, stwierdzającą termin posunięć do wyższych grup względnie szczebli, a w szczególności podającą, czy w czasie urlopu bez uposażenia przysługiwała zainteresowanemu wyższa grupa względnie szczebel.

3) W powyższy sposób sporządzone deklaracje należy przedłożyć Kuratorjum w czasie najkrótszym, jednakowoż nie zbiorowo, lecz indywidualnie w miarę ich przedkładania przez zainteresowanych nauczycieli.

4) Nauczycieli, pozostających obecnie na urlopie bez uposażenia, należy również zawiadomić o treści niniejszego pisma z tem, że opłaty emerytalne za czas takiego urlopu spłacić winni w sposób niżej podany.

5) Nauczyciele, przebywający obecnie na urlopie bez uposażenia względnie ci, którzy pragną spłacać powyższe wkładki bez potrąceń z uposażenia, winni wpłacić należne kwoty do najbliższej kasy skarbowej na dz. I. cz. 18, Budżet Ministerstwa Skarbu, składki emerytalne, a pokwitowania z kasy przedkładać każdorazowo Kuratorjum.

Dyrekcje (Rady Szkolne Powiatowe) zechcą w przyszłości czuwać nad tem, gdy ktokolwiek z grona nauczycielskiego korzystać będzie z urlopu bez uposażenia, by uczynił zadość postanowieniom niniejszego okólnika.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

4.

Inwentarz.

Komisyjne kwalifikowanie i szacowanie zniszczonego lub zbędnego inwentarza.

Nr. O. 571/32. W związku z ogłoszonemi w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 6 ex 1930 r., poz. 92, przepisami, obowiązującemi przy sprzedaży, wymianie lub odstąpieniu przedmiotów zbędnych, oraz odpisaniu z ksiąg inwentarzowych przedmiotów zniszczonych (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 502), Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 52 z dnia 31 marca 1932 r. (Nr. I. R. 3673/32) podało do wiadomości i stosowania następujące zarządzenie Ministerstwa Skarbu z dnia 22 marca 1932 r. L. D. III. 6095/1/31 w sprawie komisyjnego kwalifikowania i szacowania zniszczonego lub zbędnego inwentarza.

W myśl przepisów z dnia 22 maja 1930 r. L. D. I. 8461/3/29, wydanych przez Ministerstwo Skarbu, kwalifikowanie i szacowanie przedmiotów zniszczonych lub zbędnych ma się odbywać komisyjnie z udziałem zaproszonego rzeczoznawcy.

Na tle powyższego postanowienia wyłoniły się w jednem z Ministerstw dwie kwestje, a mianowicie: kto ma występować w charakterze rzeczoznawcy i z jakiego kredytu mają być opłacane ewentualne koszty udziału rzeczoznawcy.

W związku z tem Ministerstwo Skarbu komunikuje co następuje:

W komisjach, o których mowa w wyżej powołanych przepisach, mogą brać udział tak rzeczoznawcy urzędów względnie instytucyj państwowych, jak i rzeczoznawcy organów samorządowych, a także mogą być zapraszani bezstronni rzeczoznawcy z pośród osób prywatnych, przyczem dla doboru rzeczoznawców w pewnych konkretnych wypadkach miarodajne są stosunki lokalne, rodzaj przedmiotów szacowanych oraz inne okoliczności, towarzyszące danym sprawom. Należy jednakże dążyć do tego, aby rzeczoznawcy byli z reguły powoływani z pośród osób urzędowych, udział zaś rzeczoznawców prywatnych należy ograniczyć do wypadków zupełnie wyjątkowych. Co się tyczy kwestji opłacania udziału rzeczoznawców, to Ministerstwo Skarbu prosi o przestrzeganie zasady, ażeby udział rzeczoznawców odbywał się możliwie bez kosztów. O ileby zaś w pewnych wypadkach nie dało się pozyskać udziału rzeczoznawców bezpłatnie, to odnośne koszty należy pokryć z tych paragrafów budżetowych, które obejmują kredyty na tak zwane „Inne wydatki“.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

5.

Opłaty stemplowe.

Nr. O. 233/32. Wobec powtarzających się objawów niewłaściwej praktyki w sprawie traktowania nieostemplowanych podań, wnoszonych do urzędów państwowych, Izba Skarbowa we Lwowie udzieliła pismem z dnia 29 stycznia 1932 r. L. W. V. 11427/1/32 następujących wyjaśnień:

Począwszy od dnia 1 stycznia 1927 r. obowiązują w przedmiocie opłat stemplowych od podań, wnoszonych do urzędów państwowych, przepisy ustawy o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570.

I. Zasadniczo, każde podanie wniesione do urzędu państwowego, o ile nie korzysta z uwolnienia od opłaty stemplowej, przewidzianego w art. 141, 142, 144, 145 ustęp ostatni i 147 powołanej ustawy, podlega opłacie stemplowej w wysokości zależnej od treści podania tudzież od ilości egzemplarzy i załączników podania.

Opłata od podania oraz tegoż dalszych egzemplarzy i załączników może być bez względu na jej wysokość uiszczona — zależnie od wyboru strony — bądź znaczkami stemplowemi, bądź gotówką (art. 151 cyt. ustawy).

II. Pod względem traktowania nieostemplowanych podań, pochodzących od osób zamieszkałych w kraju, należy przedewszystkiem ustalić, do której z określonych niżej dwóch kategoryj dane podanie należy (art. 152 cyt. ustawy oraz §§ 168—170 rozporządzenia wykonawczego z dnia 20 listopada 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 123, poz. 713).

W szczególności do pierwszej kategorji zalicza się:

a) podania, których załatwienie wskazane jest ze względów publicznych lub ze względu na poważny interes petenta;

b) podania, których wniesienie stanowi czynność, jaką można przedsięwziąć skutecznie tylko w pewnym terminie prekluzyjnym.

Natomiast do drugiej kategorji należą wszystkie inne podania. Kwestja, do której z tych dwóch kategoryj należy pewne podanie, zależy wyłącznie od osądzenia tego urzędu państwowego, do którego podanie wniesiono.

III. Jeżeli urząd, który otrzymał podanie, uzna iż należy ono do grupy pierwszej, ma je mimo nieostemplowania załatwić merytorycznie, uzasadnić to postąpienie zapomocą notatki umieszczonej na referacie załatwienia, a zarazem polecić swej kancelarji, aby zapomocą formularza Nr. 13 (§ 170 cyt. rozporządzenia) skierowała do petenta wezwanie do dodatkowego uiszczenia należnej opłaty w terminie dwutygodniowym.

Każde takie wezwanie ma kancelarja sporządzić w dwóch egzemplarzach, pierwszy z tych egzemplarzy ma doręczyć adresatowi za dowodem doręczenia, zaś wszystkie drugie egzemplarze winna przechowywać w osobnej okładce pod napisem „Podania nieostemplowane“, a nadchodzące dowody doręczenia dołączać do właściwych drugich egzemplarzy wezwań.

O ile doręczenie wezwania uskutecznia się za pośrednictwem poczty, winna kancelarja wysłać je jako przesyłkę poleconą za recepisem zwrotnym.

Gdy strona nie zastosuje się w terminie 2 tygodniowym do powyższego wezwania, albo uiści mniej niż oznaczono w wezwaniu, winna kancelarja na przygotowanym zgóry drugim egzemplarzu wezwania poświadczyć nieuiszczenie opłaty w wyznaczonym terminie dwutygodniowym oraz przesłać ten egzemplarz wezwania urzędowi skarbowemu (we Lwowie Urzędowi Opłat Stemplowych) właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania strony, celem przymusowego ściągnięcia należności.

IV. Co do podań należących do drugiej kategorji, to merytoryczne ich załatwienie przed całkowitem uiszczeniem należnej opłaty jest bezwarunkowo niedopuszczalne. Tylko w wyjątkowych wypadkach, w których zupełne wstrzymanie załatwienia takiego podania groziłoby niebezpieczeństwem niemożności załatwienia przychylnego, wolno urzędowi wydać zarządzenie tymczasowe, to jest załatwić je narazie przedstanowczo, równocześnie jednak, po umieszczeniu na referacie załatwienia odpowiedniej notatki, należy wezwać stronę do uiszczenia opłaty.

Postępowanie co do nieopłaconych podań należących do drugiej kategorji jest następujące:

W razie stwierdzenia nieuiszczenia opłaty, kancelarja wzywa petenta pisemnie, na formularzu wzór Nr. 12 (§ 168 cyt. rozporządzenia), do dodatkowego uiszczenia opłaty w oznaczonej kwocie, lecz bez zakreślenia dodatkowego terminu uiszczenia. W takich wypadkach wezwanie ustne nie ma żadnego znaczenia. Doręczanie tego rodzaju wezwań ma być zawsze uskuteczniane za pośrednictwem poczty, która pobierze od adresata pojedyńczą opłatę pocztową za list urzędowy. Jeżeli adresat odmówił uiszczenia opłaty pocztowej, poczta zwróci pismo jako niedoręczone, które należy przechować przy podaniu.

Merytoryczne załatwienie tych podań może zatem nastąpić tylko po uiszczeniu opłaty.

Sporzadzanie opisów urzędowych z powodu nieuiszczenia przypadającej po myśli obowiązujących przepisów opłaty od podań jest zbyteczne i bezprzedmiotowe, gdyż tego rodzaju opis urzędowy nie nadaje się do właściwego urzędowania, to jest spowodowania ściągnięcia od strony nieuiszczonej opłaty, zaś wystosowanie do strony nakazu płatniczego na

nieuiszczoną opłatę na podstawie takiego opisu urzędowego nie jest dopuszczalne (art. 140 ustęp 3 in fine cyt. ustawy o opłatach stemplowych).

Potrzebne do użytku urzędowego formularze wezwań można zamawiać w Izbie Skarbowej I. we Lwowie, Wydział I/2, oznaczając wzór Nr. 12 jako druk Ministerstwa Skarbu Nr. 137, wzór Nr. 13 jako taki sam druk Nr. 1619.

Udzielając powyższe wyjaśnienie do wiadomości i stosowania, przypominam ogłoszone w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 577, rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 17 grudnia 1926 r. O. Pr. 12661/26 w sprawie stosowania powyższej ustawy o opłatach stemplowych, przyczem zwracam uwagę, że wedle ustępu końcowego art. 43 cytowanej ustawy — za nieprzestrzeganie wyżej omówionych postanowień co do nieostemplowanych podań mogą być pociągnięci urzędnicy do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

6.

Ulgi podatkowe.

Okólnik Minist. W. R. i O. P. Nr. 54 z dnia 5 kwietnia 1932 r. (Nr. I. R. 3821/32).

Nr. O. 592/32. W sprawie ulg podatkowych z tytułu nowowzniesionych budowli Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 26 marca 1932 r. Nr. D. III. 3527/6/32 zarządziło następujący tryb postępowania przy asygnowaniu zwrotów podatku dochodowego.

a) W odniesieniu do funkcjonarjuszów państwowych. Zwrot zbonifikowanego podatku dochodowego asygnuje całkowicie ta władza (urząd), która danemu funkcjonarjuszowi państwowemu wypłaca ostatnio uposażenie służbowe (zaopatrzenie emerytalne), bez względu na to, czy funkcjonarjusz ten w okresie, co do którego istnieje uprawnienie do przyznania ulgi, miał przydział służbowy w tym lub też w innym urzędzie państwowym. W tym celu właściwy urząd skarbowy po powzięciu decyzji co do zwrotu podatku przesyła tej władzy orzeczenie w 2-ch egzemplarzach, które oprócz innych wymaganych danych winno wskazywać ile z ogólnej sumy, podlegającej zwrotowi, przypada na podatek skarbowy a ile na dodatek komunalny. Na podstawie otrzymanego orzeczenia wymieniona władza wystawia czek (asygnację) z sum obrotowych z konta „zwrot sum niewłaściwie lub nadmiernie wpłaconych do sum skarbowych“, przyczem jeden egzemplarz orzeczenia pozostawia u siebie, jako podstawę asygnowania, zaś drugi wraz z czekiem (asygnacją) przesyła właściwej izbie skarbowej.

O wyasygnowaniu zwrotu podatku władza czyni adnotację w karcie likwidacyjnej odnośnego funkcjonarjusza z zaznaczeniem sumy, numeru i daty czeku (asygnacji), a to dla uniknięcia ewentualnego powtórnego asygnowania z powyższego tytułu.

Część zwróconej sumy, stanowiącej dodatek komunalny, izba refunduje sumom obrotowym z sum komunalnych, pozostałą sumę odpisuje z podatku dochodowego na ogólnych zasadach.

b) W odniesieniu do osób prywatnych. Zwroty z tytułu będących w mowie ulg w podatku dochodowym uskuteczniają izby skarbowe na ogólnych zasadach, obowiązujących przy zwrotach nadpłat w podatkach bezpośrednich z uwzględnieniem postanowień powołanych na wstępie okólników.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu podaje się do wiadomości i stosowania w związku z okólnikami Nr. I. R. 7158/30 z dnia 27-go czerwca 1930 r. i Nr. 20 (I. R. 1332/32) z dnia 9-go lutego 1932 r. [1]).

Naczelnik Wydziału: *A. Nowak.* wr.

7.

Komisje egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich.

Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 13 kwietnia 1932 r.

W związku z § 8 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 9-go października 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18/140, poz. 185), oraz w związku z rozporządzeniem z dnia 25 lutego 1927 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6/184), poz. 79) [2]) powołuję do życia z dniem dzisiejszym Komisję Egzaminów Państwowych we Lwowie na nauczycieli szkół średnich.

Za Ministra: (—) *B. Żongołłowicz*, Podsekretarz Stanu.

8.

Taksa egzaminacyjna.

Rozporządzenie Minist. W. R. i O. P. z dnia 8 kwietnia 1932 r. Nr. II. S. 2702/32.

Nr. I. K. N. 1767/32. Ministerstwo oznajmiło, że zwolnienia od taksy egzaminacyjnej za seminarjalny egzamin dojrzałości nie udziela się w żadnym wypadku ani w drodze wyjątku.

Za Naczelnika Wydziału: *Z. Szulczyński.* wr. Minist. Wiz. Szkół.

9.

Język hebrajski w nauce religji mojż.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 127 z dnia 16 kwietnia 1932 r. (O. 511/32) do dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli.

Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 10 marca 1932 r. Nr. I. Pol. 1087/32 wyjaśniło, że nie widzi przeszkód, aby przy nauce religji mojżeszowej była uwzględniana znajomość języka hebrajskiego o tyle, o ile wedle przepisów religji mojżeszowej jest ona niezbędną do opano-

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 460 i z 1932 r., str. 138.
[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1925 r., str. 9 i z 1927 r., str. 113.

wania przez uczniów pewnego materjału, określonego w programie nauki danej szkoły. Musi to być jednakże pozostawione przedewszystkiem wpływom osobistym nauczycieli i rodziców ucznia. Jeżeliby jednak mimo to uczeń nie czynił zadość wymaganiom w zakresie znajomości języka hebrajskiego, to okoliczność ta w żadnym wypadku nie może mieć decydującego wpływu na ocenę postępów ucznia w nauce religji. Pod tym względem postanowienie, zawarte w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 lutego 1931 r. Nr. II. 444/31 (okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 21-go lutego 1931 r. Nr. II. 2230/31) [1]) w tej sprawie nie ulega zmianie.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

10.

Inwentarz warsztatów szkolnych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 53 z dnia 4 kwietnia 1932 r. (III. TP. 728/32) o odpisaniu amortyzacji inwentarza warsztatów szkolnych.

Odwołuję okólnik Ministerstwa Nr. III. T. A. 5538/28 z dnia 16-go czerwca 1928 r. w części dotyczącej odpisywania rat amortyzacyjnych [2]).

Nowo opracowywane przepisy rachunkowo-kasowe wskażą sposób załatwiania tej sprawy.

p. o. Nacz. Wydz. *G. Hensel.* wr.

11.

Domy wycieczkowe (schroniska).

Nr. O. 601/32. Ze szkolnych schronisk wycieczkowych korzysta młodzież szkolna prywatnych zakładów naukowych w niemniejszym stopniu niż młodzież szkół państwowych.

Wobec tego Kuratorjum zwraca się z wezwaniem do Dyrekcyj prywatnych zakładów naukowych w okręgu o zadeklarowanie po myśli okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. ogłoszonego w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 7 z 1926 r., str. 314, pewnej stałej rocznej kwoty od każdego ucznia (np. 25 groszy), przekazywanej na rzecz „Funduszu szkolnych domów wycieczkowych“, konto czekowe P. K. O. Nr. 30.473.

Naczelnik Wydziału: p. o. *R. Koestlich.* wr.

---

[1]) *Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 21 lutego 1931 r. Nr. II. 2230/31.*

Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 5 lutego 1931 r. Nr. II. 441/31 na zapytanie jednego z kuratorjów w sprawie wymagania od uczniów znajomości języka hebrajskiego przy nauce religji mojżeszowej wydało następujące zarządzenie:

„Na skutek wyłaniającej się niekiedy różnicy zapatrywań na konieczność znajomości języka hebrajskiego przy nauce religji mojżeszowej Ministerstwo poleca, aby przy nauce religji mojżeszowej w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i w państwowych seminarjach nauczycielskich wystarczała znajomość jezyka nauczania w danym zakładzie. Tem samem nie należy wymagać obowiązującej znajomości języka hebrajskiego, a brak tej znajomości nie może pociągać za sobą ujemnych następstw w ocenie postępów ucznia“.

[2]) W Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. nieogłoszony.

12.

Wyroki N. T. A.

Orzeczenie N. T. A. z dnia 9 listopada 1931 r. L. Rej. 4296/29 w sprawie zaliczenia lat służby zaborczej do wymiaru uposażenia.

Nr. B. P. 3450/32. Według treści skargi i dołączonych do niej dokumentów Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego decyzją z dnia 16 marca 1929 r. Nr. I. 36498/28 odmówiło prośbie skarżącej nauczycielki szkoły powszechnej w Dubowcach R. M. o zaliczenie do wymiaru uposażenia czasu służby nauczycielskiej w b. państwie zaborczem od dnia 1 listopada 1904 r. do 31 października 1918 r. dla braku warunków, przewidzianych w art. 108 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. Wniesionego przeciwko tej decyzji odwołania Ministerstwo W. R. i O. P. orzeczeniem z dnia 7 maja 1929 r. Nr. II. 12067/29 nie uwzględniło, zatwierdzając decyzję Kuratorjum z powodów w niej przytoczonych. Skarga przeciwko temu orzeczeniu opiera się na twierdzeniu, że do skarżącej nie może być stosowany art. 108 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r., albowiem — jak stwierdzają dołączone do skargi dokumenty — zamianowana była na stanowisko nauczycielki już dnia 26 lipca 1920 r., a więc przed wejściem w życie wspomnianej ustawy uposażeniowej. Skarżąca wywodzi dalej, że dla sprawy zaliczenia lat jej służby zaborczej do wymiaru uposażenia miarodajnemi są postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r., poz. 368, Dz. Ust. a wszczególności art. 1 tego rozporządzenia, posiada bowiem wszystkie warunki z tego artykułu, mianowicie: była w służbie państwowej w dniu wejścia w życie tego rozporządzenia, przysługiwało jej na podstawie art. 21 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (poz. 434, Dz. Ust.) prawo do zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej służby w b. państwie zaborczem; zaliczenia wówczas nie dokonano, bez jej winy, ponieważ odnośny przepis nie był jej znany i wcale o zaliczenie lat poprzedniej służby nie podawała i wreszcie swoje prawa zgłosiła przed 31 grudnia 1928 r., bo już dnia 2 listopada 1928 r. wniosła o to podanie do Kuratorjum.

Pozwane Ministerstwo nie przedłożyło administracyjnych akt sprawy, natomiast przy piśmie z dnia 16 stycznia 1930 r. Nr. II. 332 nadesłało w odpisie orzeczenie swoje z tejże daty, które po ponownem rozpatrzeniu przedmiotowej sprawy cofnęło zaskarzone orzeczenie swoje z dnia 7-go maja 1929 r. i na skutek odwołania M. uchyliło decyzję Kuratorjum z dnia 16 marca 1929 r. Nr. I. 36498 z powodu wadliwego postępowania. Ministerstwo wyjaśniło w tem orzeczeniu, że Kuratorjum winno było stosownie do przepisu art. 2 p. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22-go marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem skierować podanie skarżącej do kompetentnej do załatwienia tego rodzaju prośby Komisji Weryfikacyjnej przy Ministerstwie, utworzonej na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o komisjach weryfikacyjnych, na które powołała się skarząca w odwołaniu. Ministerstwo zaznaczyło wkońcu, że podanie M. kieruje równocześnie do komisji weryfikacyjnej, o której decyzji zostanie M. oddzielnie zawiadomiona.

Wezwana wobec tego do oświadczenia się w myśl art. 27 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym skarząca w piśmie z dnia 23 maja 1931 r. oświadczyła, że mimo cofnięcia przez pozwaną władzę

zaskarzonego orzeczenia podtrzymuje wniesioną do Najwyższego Trybunału Administracyjnego skargę, albowiem Ministerstwo nie załatwiło sprawy merytorycznie, lecz zapowiedziało skierowanie jej podania do komisji weryfikacyjnej, co zdaniem skarżącej wedle brzmienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. poz. 368 Dz. Ust. nie jest absolutnym wymogiem zaliczenia czasu poprzedniej służby do wysługi lat, które to zaliczenie mogło być dokonane bezpośrednio przez Kuratorjum. Skarżąca zaznacza wkońcu, że dotąd nie otrzymała żadnego zawiadomienia w tej sprawie.

Po rozpoznaniu skargi i zważywszy,

1. że do skarżącej, która — jak sama oświadcza w skardze — zamianowaną była na stanowisku nauczycielki przed wejściem w życie ustawy uposażeniowej z 9-go października 1923 r., poz. 924 dz. ust., stosują się przepisy art. 106, punkt. „d" wspomnianej ustawy,

2. że w myśl cytowanego przepisu ustawy wysokość uposażenia zależną jest od ilości zaliczonych trzechleci, a więc od zaliczenia przez komisję weryfikacyjną, dokonanego na podstawie art. 21 poprzednio obowiązującej ustawy uposażeniowej z 13 lipca 1920 r., poz. 434 dz. ust.,

3. że ponieważ zaliczenia tego, jak sama skarżąca przyznaje, nie dokonano bez jej winy, przeto zaliczenie okresów poprzedniej służby nauczycielskiej skarżącej mogło być dokonane jedynie na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22-go marca 1928 o komisjach weryfikacyjnych (poz. 368 dz. ust.),

4. że sama skarżąca w skardze do Najwyższego Trybunału Administracyjnego domaga się zastosowania do niej powołanego rozporządzenia z dnia 22-go marca 1928 r.,

5. że w tym stanie rzeczy, skoro pozwane Ministerstwo po ponownem rozpatrzeniu jej odwołania, cofnęło zaskarżone orzeczenie, uchyliło niekorzystną dla niej decyzję I. instancji i skierowało jej podanie o zaliczenie lat poprzedniej służby do właściwej komisji weryfikacyjnej, to tem samem uczyniło zadość żądaniom skarżącej;

6. że wobec tego skarga co do istotnej treści stała się bezprzedmiotową, roszczenie zaś, podniesione dopiero w oświadczeniu z 23 maja 1931 r. co do dokonania zaliczenia bez uciekania się do komisji weryfikacyjnej, nie mając zresztą uzasadnienia w ustawie, jest ponadto całkiem nowem roszczeniem, skargą nie objętem, i nie może już z tego powodu samej skargi uzasadnić —

Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę, jako nieuzasadnioną oddalił.

Organizacja szkół.

Szkolnictwo powszechne.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił:

1) rozporządzeniem z dnia 22-go kwietnia 1932 r. Nr. I. 8404/32 prywatnej szkole powszechnej żydowskiej z polskim językiem nauczania w Rzeszowie, utrzymywanej przez Żydowskie Towarzystwo Szkoły Ludowej, Średniej i Zawodowej w Rzeszowie, prawa publiczności na rok szkolny 1931/32.

2) rozporządzeniem z dnia 13-go kwietnia 1932 r. Nr. I. 36924/31 Zarządowi Zgromadzenia SS. Felicjanek w Sokalu zezwolenia na otwarcie i prowadzenie prywatnego przedszkola ogródka dziecięcego w Sokalu dla dzieci w wieku przedszkolnym t. j. po ukończeniu trzeciego, a przed ukończeniem szóstego roku życia.

Szkoły średnie ogólnokształcące.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 29-go kwietnia 1932 r. Nr. II. 3360/32 udzielił Żyd. Towarzystwu Szkoły Ludowej Średniej i Zawodowej w Rzeszowie koncesji na prowadzenie koedukacyjnej szkoły średniej ogólnokształcącej typu humanistycznego w Rzeszowie z polskim językiem nauczania przy szczególnem uwzględnieniu przedmiotów judaistycznych pod nazwą: „Koedukacyjna Szkoła Średnia Ogólnokształcąca Żyd. Towarzystwa Szkoły Średniej w Rzeszowie z tem, że w roku szk. 1932/33 może być uruchomiona kl. II. w latach zaś następnych stopniowo klasy dalsze. (Patrz. Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r. str. 413).

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 23-go kwietnia 1932 r. Nr. III. 1594/32 udzielił p. Maurycemu Himmelblauowi w Przemyślu zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Przemyślu przy ulicy Rejtana Nr. domu 16, prywatnych kursów pod nazwą: Kurs Handlowy Maurycego Himmelblaua w Przemyślu.

Ruch służbowy.

Inspektoraty.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 23-go marca 1932 Nr. BP. 2812/32 przeniósł p. **Władysława Węgrzyniaka,** inspektora szkolnego w Zborowie, na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego w Rudkach.

P. Kurator O. S. Lw. przeniósł na równorzędne stanowiska:

Gilewicza Franciszka, adjunkta kancelaryjnego X. st. sł. w Radzie Skolnej Powiatowej w Starym Samborze, do Rady Szkolnej Powiatowej w Rudkach (N. B. P. 7303/32).

Kulównę Marję, adjunkta kancelaryjnego w IX. st. sł. Rady Szkolnej Powiatowej w Strzyżowie, do Rady Szkolnej Powiatowej w Kamionce Strum. (Nr. B. P. 5506/32). Kondlównę Julię, kancelistkę XI. st. sł. Rady Szkolnej Powiatowej w Bohorodczanach, do Rady Szkolnej Powiatowej w Śniatynie (Nr. B. P. 7506/32).

Werchowieckiego Tadeusza, prowizorycznego urzędnika XI. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Skolem, do Rady Szkolnej Powiatowej w Stryju (Nr. B. P. 7504/32).

Spensjonowani: Brunówna Zofja, kancelistka w XI. st. sł. Rady Szkolnej Powiatowej w Brzeżanach.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Ćwihułówna Marja, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Hruszowie (Jaworów).

Dobrucki Józef, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Oryszkowcach (Kopyczyńce).

Jurczyk Mikołaj, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Korolówce (Borszczów).

Klimczak Władysław, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Drohomyślu (Jaworów). Kulczycka Marja, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Przyłbicach (Jaworów).

Markiewicz Tadeusz, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Ropience (Lesko). Masłowski Józef, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Szczurowicach (Radziechów).

Lewelówna Helena, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Rudzie Kochanowskiej (Jaworów).

Niedzielski Grzegorz, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Siedliskach (Jaworów).

Sołonynka Atanazy, kierownikiem 5-klasowej szkoly w Iwankowie (Borszczów).

Trzcińska Stefanja, kierowniczką 2-klasowej szkoły z p. j. naucz. w Trójcy (Śniatyn).

Zieliński Filemon, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Tokach (Zbaraż).

Przeniesieni: Balicka Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Brzozdowcach (Bóbrka), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Reja we Lwowie. Bereźnicka Stefanja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Torczynowicach (Sambor), do 6-klasowej szkoły w Biskowicach (Sambor). Bobiński Józef, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu.

Drapalska Katarzyna, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Petlikowcach Starych (Buczacz), do 6-klasowej szkoły w Trybuchowcach (Buczacz).

Gensiorska Luba, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Berezowie Wyżnym (Kołomyja), do 2-klasowej szkoły w Berezowie Średnim (Kołomyja).

Karasiewicz Kazimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Bolechowie (Dolina), do 6-klasowej szkoły męskiej w Dolinie. Kornerówna Marja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Czajkowicach (Rudki), do 7-klasowej szkoły w Niżankowicach (Przemyśl). Kużylowa Olimpja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Milatynie Starym (Kamionka Strum.), do 2-klasowej szkoły w Pobużanach (Kamionka Strum.).

Moosowa Ludwika, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Dublanach II. (Sambor), do 4-klasowej szkoły w Dublanach I. (Sambor). Muszyńska Paulina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Kniażem (Śniatyn), do 2-klasowej szkoły w Mikulińcach (Śniatyn). Myśhkowa Julja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Stecowej Śniatyn), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Śniatynie.

Pawłowska Irena, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Chorośnie (Tłumacz), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Ottynii (Tłumacz). Pawlasowa Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kremerówce (Bóbrka),

do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Chodorowie (Bóbrka). Podgarba Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Lipnie (Dobromil), do 1-klasowej szkoły w Łomnie (Dobromil).

Romański Władysław, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Markowej (Przeworsk), do 4-klasowej szkoły w Gorliczynie (Przeworsk). Rydzówna Ludwika, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Niżankowicach (Przemyśl), do 6-klasowej szkoły w Czajkowicach (Rudki).

Tepperowa Anna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Palikówce (Rzeszów), do 5-klasowej szkoły w Chmielniku (Rzeszów). Toht Mieczysław, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Wojutyczach (Sambor), do 4-klasowej szkoły w Przędzelu (Nisko). Trzcińska Domicela, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Szczercu (Lwów), do 7-klasowej szkoły męskiej w Winnikach (Lwów). Tyszkowska Olga, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Wulce Rosnowskiej (Jaworów), do 4-klasowej szkoły w Rogóżnie (Jaworów).

Wałachówna Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Lesku, do 7-klasowej szkoły w Ustrzykach Dolnych (Lesko). Wierońska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Winnikach (Lwów), do 7-klasowej szkoły w Szczercu (Lwów).

Zając Joanna, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Rozwadowie (Żydaczów), do 7-klasowej szkoły w Czernicy (Żydaczów).

Cofnięto przeniesienie: Antoniego Isańskiego, nauczyciela szkoły w Strzałkowicach (Sambor), do szkoły w Susułowie (Rudki).

Spensjonowani: Arctówna Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Pomorzanach (Zborów).

Bałandiukowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Chorostkowie (Kopyczyńce). Biernacka Franciszka, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Nowem Siole (Żydaczów). Brunarska Marja, dyrektorka 7-klasowej szkoły żeń. w Kamionce Strumiłowej.

Czekałowska Julja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Łodynie Nowej (Kamionka Str.). Czornijowa Julja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Borowcu (Żółkiew). Czubatówna Julja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Tarnopolu.

Fedewiczowa Julja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Czerniawie, (Mościska).

Guglewicz Michał, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Jabłonowie (Rohatyn).

Janiczkowa Helena, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Starej Ropie (Stary Sambor).

Koziński Michał, kierownik 4-klasowej szkoły w Demni (Żydaczów). Kulczycki Teodor, kierownik 3-klasowej szkoły w Młodowie (Lubaczów).

Łężna Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Bóbrce. Łukaczyńska Emilja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Głogowie (Rzeszów).

Madurowiczowa Olga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Jagielnicy (Czortków). Moroz Grzegorz, kierownik 2-klasowej szkoły w Dulibach (Bóbrka).

Nazarewiczowa Juljanna, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Nahorcach Małych (Kamionka Str.). Nikorakówna Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Popielach (Drohobycz). Nikorowicz Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Krogulcu (Kopyczyńce). Nowakówna Adolfina, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeń. im. Hoffmanowej w Sanoku.

Posypanko Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Niemszynie (Rohatyn). Przewłocka Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Chilczycach (Złoczów).

Romanowska Romana, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sokalu.

S. Siekierzyńska Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sokalu. król. Jadwigi w Żółkwi. Stelmachowa Marja, nauczycielka szkoły w Żabiniu (Zborów). Szymańska Walerja, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Zarzeczu (Jarosław).

Turkowa Fryderyka, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeń. im. A. Mickiewicza we Lwowie. Ks. Typrowicz Antoni, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły w Dukli (Krosno).

Wałęgowa Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Radczy (Stanisławów). Winkler Franciszek, kierownik 2-klasowej szkoły w Zarubińcach (Skałat).

Zahaczewska Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Mielnicznem (Turka). Zaklika Stanisław, kierownik 7-klasowej szkoły w Mielnicy (Borszczów). Ziembowa Józefa, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Zgłobniu (Rzeszów).

Zmarli: Józef Cudo, kierownik 4-klasowej szkoły w Gródku Jagiellońskim na Zastawiu, zmarł w dniu 22-go lutego br. w 28 roku służby nauczycielskiej, a 50 roku życia.

Doroba Józef, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej im. T. Kościuszki w Rzeszowie, zmarł 30-go kwietnia 1932 r. w 39 roku życia, a 18 służby.

Landau Berta, nauczycielka szkoły pow. im. M. Reja we Lwowie, zmarła dnia 16-go marca 1932 r. w 56 roku życia, a 24 roku służby.

Lisowa Stanisława, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Terliczce, powiatu rzeszowskiego, zmarła dnia 20-go kwietnia 1932 r. w 41 roku życia, a 20 roku służby nauczycielskiej.

Oświata pozaszkolna.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 11-maja 1932 r. powierzył pełnienie obowiązków powiatowego instruktora oświatowego: 1) p. Juljanowi Czyżewiczowi, nauczycielowi w Żółkwi, na powiat żółkiewski (Nr. I. O. P. 7921/32). 2) p. Maksymiljanowi Fischerowi, nauczycielowi w Rudkach, na powiat rudecki (Nr. I. O. P. 7861/32). 3) p. Andrzejowi Grochali, kierownikowi szkoły w Pomoniętach (pow. Rohatyn), na powiat rohatyński (Nr. I. O. P. 7866/32). 4) p. Stanisławowi Habratowi, nauczycielowi w Przemyślanach, na powiat przemyślański (Nr. I. O. P. 8874/32). 5) p. Ludwikowi Hartfelderowi, kierownikowi szkoły w Ostrowie (pow. Przemyśl), na powiat przemyski (Nr. I. O. P. 8373/32. 6) p. Romanowi Horakowi, nauczycielowi w Turce n/Stryjem, na powiat turczański (Nr. I. O. P. 8711/32). 7) p. Izydorowi Jabłońskiemu, nauczycielowi w Korolówce (p. Borszczów), na powiat borszczowski. (Nr. I. O. P. 8736/32). 8) p. Władysławowi Jabłońskiemu, nauczycielowi w Krośnie, na powiat krośnieński. (Nr. I. O. P. 8360/32). 9) p. Wojciechowi Jarockiemu, kierownikowi szkoły w Korczowie (pow. Rawa Ruska), na powiat rawski. (Nr. I. O. P. 7894/32). 10) p. Kazimierzowi Koczocikowi, nauczycielowi w Przeworsku, na powiat przeworski. (Nr. I. O. P. 8300/32). 11) p. Józefowi Michalewiczowi, nauczy-

cielowi w Kałuszu, na powiat kałuski. (Nr. I. O. P. 8872/32). 12) p. Klemensowi Młynarzowi, nauczycielowi w Drohobyczu, na powiat drohobycki. (Nr. I. O. P. 8165/32). 13) p. Kazimierzowi Morozowi, nauczycielowi w Kopyczyńcach, na powiat kopyczyniecki. (Nr. I. O. P. 8603/32). 14) p. Stanisławowi Orłowskiemu, nauczycielowi w Brzozowie, na powiat brzozowski. (Nr. I. O. P. 8000/32). 15) p. Władysławowi Puchalikowi, nauczycielowi w Dobromilu na powiat dobromilski. (Nr. I. O. P. 8336/32). 16) p. Adolfowi Ruferowi, nauczycielowi w Nisku, na powiat niżański. (Nr. I. O. P. 9220/32). 17) p. Janowi Sietnickiemu, nauczycielowi w Tarnopolu, na powiat tarnopolski. (Nr. I. O. P. 7860/32). 18) p. Stanisławowi Smuczakowi, nauczycielowi w Mościskach, na powiat mościski. (Nr. I. O. P. 8660/32). 19) p. Janowi Sokołowskiemu, nauczycielowi Państw. Seminarjum Naucz. w Kołomyi, na powiat kołomyjski. (Nr. I. O. P. 8572/32). 20) p. Bolesławowi Szymańskiemu, nauczycielowi w Kamionce Strumiłowej, na powiat kamionecki. (Nr. I. O. P. 9221/32). 21) p. Michałowi Welcowi, nauczycielowi w Stryju, na powiat stryjski. (Nr. I. O. P. 8396/32). 22) p. Józefowi Wnukowi, nauczycielowi w Samborze, na powiat samborski. (Nr. I. O. P. 8056/32). 23) p. Mieczysławowi Wolwowiczowi, nauczycielowi w Sanoku, na powiat sanocki. (Nr. I. O. P. 8001/32).

Przedszkola.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 7-go maja 1932 r. Nr. 3470/32 poruczył p. Helenie Czaporowskiej, nauczycielce szkoły powsz. Nr. 30 we Lwowie, czynności instruktorskie w zakresie wychowania przedszkolnego na terenie m. Lwowa.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Spensjonowani: Kubrakiewicz Stanisław, nauczyciel seminarjum naucz. męsk. we Lwowie. Kossowska Izydora, nauczycielka seminarjum naucz. żeń. w Przemyślu.

Mianowani: Dr. Kusznir Wasyl, nauczycielem religji gr. kat. w Państ. Seminarjum Męskim w Stanisławowie.

Szkoły średnie ogólno - kształcące.

Mianowani: Kloberówna Zdzisława, nauczycielką gimnazjum im. P. Skargi w Rohatynie. Krzyński Mieczysław, nauczycielem gimnazjum II. w Stryju. Ks. Tereszkun Jan, nauczycielem gimnazjum w Buczaczu.

Spensjonowani: Chobrzyński Czesław, nauczyciel I. gimnazjum w Stryju. Dr. Szczurat Wasyl, profesor II. gimnazjum we Lwowie.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	**Dolina**	Bełejów	2 kl.	koed.	—	ruski	2 ubik.	1 mg	
2	„	Bolechów	7 „	żeńska	Król. Jadwigi	polski	—	—	Pierwszeństwo mają z w.k. n. lub egz. wydz.
3	„	Grabów	2 „	koeduk.	—	ruski	2 „	1 mg	
4	„	Kalna	2 „	„	—	„	3 „	3 mg	
5	„	Perehińsko	7 „	męska	—	pol.-r.	3 „	—	Pierwszeństwo z W. K. N.
6	„	Roztoczki	2 „	koed.	—	ruski	3 „	2 mg	
7	„	Suchodół	2 „	„	—	„	2 „	2 mg	
1	**Czortków**	Krzywołuka	2 „	„	—	pol.-r.	—	$1^1/_4$ mg	
1	**Kamionka Strumiłłowa**	Kamionka Strumiłł.	7 „	żeńska	im. gen. Iwaszkiewicza	polski	—	—	Pierwszeństwo mają kandyd. z w. k. n. wzgl. z egz. wydz.
2		Pobużany Wieś	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	—	
1	**Kopyczyńce**	Samołuskowce	3 „	„	—	polski	3 „	2 mg	
1	**Krosno**	Jaszczew	2 „	„	—	„	3 „	$^1/_2$ mg	
1	**Podhajce**	Burkanów	3 „	„	—	pol.-r.	4 „	2 mg	
1	**Przeworsk**	Gorliczyna	4 „	„	—	polski	2 „	2 mg	Pierwszeństwo mają z w.k. n. oraz egz. wydz.
2	„	Rozbórz	7 „	„	—	„	3 „	1 mg	
3	„	Siennów	4 „	„	—	„	3 „	20 a	Konkurs 2-gi
4	„	Urzejowice	6 „	„	—	„	—	$1^1/_2$ mg	Pierwszeństwo mają z w. k. n. Konkurs 2-gi
1	**Rawa Ruska**	Monastyrek	2 „	„	—	ruski	—	—	Konkurs 4-y
2	„	Rata	2 „	„	—	polski	—	—	Konkurs 3-ci
3	„	Wierzbica	3 „	„	—	ruski	3 „	—	Konkurs 2-gi

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
4	**Rawa Ruska**	Poddębce	2 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	—	Konkurs 2-gi
5	„	Chlewczany	6 „	„	—	„	—	—	Pierwszeństwo mają z w. k. n. wzgl. egz. wydz.
6	„	Machnów	2 „	„	—	ruski	—	—	
1	**Sanok**	Besko	4 „	męska	—	polski	3 „	2 mg	
2	„	Czerteż	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	3 „	—	
3	„	Dobra Szlachecka	3 „	„	—	„	2 „	1 mg	Konkurs 2-gi
4	„	Hołuczków	2 „	„	—	„	3 „	2 „	
5	„	Sieniawa	2 „	„	—	„	2 „	2 „	
1	**Sokal**	Sielec bełski	6 „	„	—	„	3 „	57 ar.	Pierwszeństwo z egz. wydz., lub w. k. n. Konkurs 3-ci
2	„	Jastrzębica	4 „	„	—	„	4 „	26 „	
3	„	Spasów	3 „	„	—	„	3 „	20 „	
4	„	Kuliczków	2 „	„	—	„	3 „	15 „	
5	„	Opulsko	2 „	„	—	„	3 „	1 ha 31 a	
6	„	Sulimów	2 „	„	—	polski	2 „	64 „	
1	**Tarnopol**	Bajkowce	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
2	„	Berezowica Wielka	4 „	„	—	„	—	—	
3	„	Bucniów	4 „	„	—	polski	—	—	
4	„	Chodaczków Mały	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
5	„	Dyczków	2 „	„	—	„	3 „	—	
6	„	Domamorycz	2 „	„	—	ruski	3 „	—	
7	„	Kozówka	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
8	„	Nastasów	4 „	„	—	ruski	3 „	—	
9	„	Płotycz	4 „	„	—	polski	2 „	—	
10	„	Pokropiwna	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
11	„	Skomorochy	2 „	„	—	ruski	3 „	—	
12	„	Szuszczyn	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im.	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
			s z k o ł y						
1	Żółkiew	Borowe	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg.	Konkurs 3-ci
2	„	Butyny	4 „	„	—	„	3 „	1½ „	Konkurs 2-gi
3	„	Dalnicz	2 „	„	—	polski	3 „	2 „	Konkurs 2-gi
4	„	Kłodzienko	2 „	„	—	ruski	3 „	2 „	
5	„	Lubella	4 „	„	—	„	3 „	⅔ „	
6	„	Pieczychwosty	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	Konkurs 4-y
7	„	Przystań	2 „	„	—	ruski	3 „	1 mg	
8	„	Turynka	5 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg	Konkurs 2-gi Pierwszeństwo mają z w. k.n.
9	„	Zameczek	2 „	„	—	ruski	3 „	1½ „	Konk. 2-gi

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15-go lipca 1932 r.

Wakujące stanowiska dyrektorów w szkołach rzemieśl - przem. w Łunińcu i Kostopolu.

Nr. III. 1569/32. Wskutek pisma Minist. W. R. i O. P. z dnia 7-go kwietnia 1932 r. Nr. III. R. P. 1693/32 Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lw. oznajmia, że w Prywatnej Szkole Kolejowej Rzemieślniczo - Przemysłowej w Łunińcu z wydziałem ślusarsko - mechanicznym, należącej do Polskiego Towarzystwa Oświaty Zawodowej w Brześciu, oraz w Szkole Rzemieślniczo - Przemysłowej Powiatowego Związku Komunalnego w Kostopolu, posiadającej wydział stolarski, wakują stanowiska dyrektorów.

Kuratorjum podaje powyższe do wiadomości Dyrekcyj szkół zawodowych, celem ewentualnego skierowania odpowiednich kandydatów z pośród nauczycieli szkół zawodowych. Podanie kandydatów należycie udokumentowane należy przesłać wprost do Dyrekcji wymienionej szkoły.

Za Naczelnika Wydziału: *Dr. K. Zagajewski.* wr. Okr. Wizyt. Szkół.

Wolne stanowiska nauczycieli podwładnych.

W powiecie dolińskim:

1. Posada nauczycielki 7 kl. szkoły żeńskiej w Dolinie. Pierwszeństwo będą miały nauczycielki z wyższym kursem nauczycielskim z grupy humanistycznej.

2. Posada nauczycielki 7 kl. szkoły żeńskiej w Bolechowie. Pierwszeństwo będą miały nauczycielki z wyższym kursem nauczycielskim z grupy humanistycznej.

We Lwowie:

W mieście Lwowie są do obsadzenia posady nauczycieli (mężczyzn) z wyższym kursem nauczycielskim z grupy III. (matem. - fizycznej), IV. (rysunki - roboty) i V. (wych. - fizyczne, śpiew).

Podania należy wnosić do Kuratorjum w przepisanej drodze służbowej.

Wolne stanowiska w szkolnictwie prywatnem.

Kuratorjum Szkoły Handlowej fund. Gotthelfa w Samborze rozpisuje konkurs na kierownika tej szkoły handlowej. Wymagane są kwalifikacje przepisane ustawą z dnia 26-go września 1922 r. oraz rozp. Prezyd. Rz. P. z dnia 7-go marca 1928 (Dz. U. Rz. P. Nr. 29. poz. 271).

Podania wraz z odpisami świadectw wnosić należy na ręce dr. J. Verstaendiga, adwokata w Samborze, do dnia 15-go czerwca 1932 r.

Ogłoszenia.

Bibljoteka uniwersytecka we Lwowie.

(Wyciąg z Regulaminu Bibljoteki Uniwersytetu J. Kazimierza we Lwowie).

Nr. O. 671/32. Członkowie gron nauczycielskich szkół średnich zamiejscowych mogą korzystać z księgozbioru Bibljoteki Uniwersyteckiej we Lwowie jedynie za pośrednictwem dyrekcyj danych zakładów.

W tym celu skierowują dyrekcje do Bibljoteki Uniwersyteckiej urzędową drogą prośbę o wypożyczenie książek.

Pisma te winny

1. wymieniać imię i nazwisko członka grona, dla którego dyrekcja stara się o wypożyczenie książek;

2. podawać dzieła, o których wypożyczenie chodzi, z należytą ścisłością bibljograficzną na blankietach rewersowych, używanych w Bibljotece Uniwersyteckiej we Lwowie [1]) przyczem każdego dzieła (nie tomu) żądać należy na osobnym blankiecie. Rewersy te muszą być wystawione przez dyrekcję zakładu i opatrzone jej urzędową pieczęcią;

3. zawierać kategoryczne stwierdzenie, że dyrekcja zakładu przyjmuje urzędownie wobec dyrekcji Bibljoteki wyłączną odpowiedzialność za książki wypożyczone na jej żądanie, gwarantując temsamem a) że zwrot książek nastąpi w terminie oznaczonym [2]) lub, że odroczenie tegoż (prolongata) zostanie należycie uzyskane [3]) wreszcie, że ewentualne we-

---

[1]) Wysyła się je z Bibljoteki na zamówienie, policzając po 5 gr za blankiet.

[2]) Normalnie przypada w zamiejscowem wypożyczaniu termin zwrotu książki w 2 miesiące od daty jej wysyłki z Bibljoteki.

[3]) O dalszą dwu miesięczną prolongatę wygasającego terminu zwrotu dzieła, należy zgłosić się przed jego upływem, przesyłając rewersy na nowy okres i opłatę prolongacyjną po 40 gr od tomu.

zwania Bibljoteki Uniwersyteckiej do zwrotu książek [4]) odniosą zawsze należyty skutek; b) że stan zachowania dzieł nie ucierpi w trakcie korzystania z nich, c) że w razie niezwracalności książek (ich zatracenia lub zniszczenia) ponoszący winę nauczyciel odkupi w terminie oznaczonym zaginione dzieło, w takim egzemplarzu, na którego przyjęcie dyrekcja Bibljoteki będzie się mogła zgodzić, lub uiścić Bibljotece według jej żądania, ekwiwalent pieniężny; d) że wszelkie regulaminowo przewidziane, administracyjne lub karne opłaty związane z zamiejscowem wypożyczeniem książek, jak: taksa zasadnicza [5]) zwrot kosztów przesyłki i korespondencji według każdorazowego urzędowego rachunku Bibljoteki, należytości prolongacyjne lub wreszcie grzywny urgensowe i t. d. wpłyną punktualnie do kasy Bibljoteki.

Zamówienia czyniące zadość powyższym postanowieniom realizuje Bibljoteka bez zastrzeżeń, chyba że wielki obrót książkowy lub też specjalne przeznaczenie książek w Bibljotece może chwilowo ograniczać pełnię dysponowania niemi, co Bibljoteka zawsze wyjaśnia.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

Termin jesienny gimnazjalnych egzaminów dojrzałości dla eksternów.

Nr. II. 4219/32. Kuratorjum O. S. Lw. zawiadamia interesowanych, że pełne egzaminy dojrzałości dla eksternów odbędą się w terminie jesiennym 1932 r. w październiku i listopadzie, uzupełniające zaś egzaminy we wrześniu.

Podania należy wnosić do Kuratorjum do dnia 31-go maja 1932 roku włącznie i dołączyć do nich w oryginale: metrykę urodzenia, posiadane świadectwa szkolne, względnie przy uzupełniającym egzaminie gimnazjalne świadectwo dojrzałości, świadectwo moralności świeżej daty, życiorys, wykaz lektur z języka polskiego i obcych, trzy wyraźne fotografje ze stwierdzeniem na jednej z nich tożsamości osoby przez urząd gminny i odcinek czekowy Pocztowej Kasy Oszczędności, jako dowód wpłacenia taksy egzaminacyjnej w kwocie 60 zł. na konto Kasy Urzędu Skarbowego I. we Lwowie Nr. 38001 na fundusz specjalny Kuratorjum O. S. Lw. „Taksa administracyjna“ za egzamin dojrzałości.

Przedstawienia „Tam od Odry“.

Nr. O. 686/32 w sprawie akcji „Miesiąc Śląska“ zawiadamiam wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19-go kwietnia 1932 r. Nr. I. Org. 2522/32, iż Związek Obrony Kresów Zachodnich przystąpił do wystawienia w różnych miejscowościach kraju sztuki teatralnej p. t. „Tam od Odry“.
Przedstawienia mają być urządzane przez zespół teatralny pod kierownictwem pp. Stanisława Dąbrowskiego i Stanisława Zborowskiego.

Sztuka ma charakter propagandowy i obrazuje moment z okresu plebiscytu i III. powstania śląskiego.

---

[4]) Zaniedbanie terminowego zwrotu książki przypomina się urzędowemi wezwaniami (urguje), policzając zarazem grzywnę za przetrzymanie dzieła w kwocie 50 gr za 1 tydzień od 1 tomu.

[5]) W kwocie 40 gr od tomu na przeciąg 2 miesięcznego wypożyczenia.

Zwalnianie od cła aparatów radjowych dla szkół.

Nr. O. 538/32. W myśl zarządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 5-go marca 1932 r. Nr. D. IV. 5504/32 i Dyrekcji Ceł we Lwowie z dnia 10-go marca 1932 r. L. W. II. 4209/32 nie będą zwalniane od cła aparaty radjowe sprowadzone dla potrzeb szkolnych z zagranicy ze względu na wystarczającą wytwórczość krajową.

Świadectwa studjów wychowania fizycznego.

Absolwenci i absolwentki 3-letn. kursu uproszczonego Studjum Wychowania Fizycznego w Poznaniu mogą otrzymać świadectwa ukończenia studjów wychowania fizycznego, które uprawnia w myśl okólnika Min. W. R. i O. P. Nr. O. Prez. 14252/26 do nauczania ćwiczeń cielesnych w szkołach średnich ogólno-kształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych, obok innego przedmiotu jako głównego.

Zgłoszenia należy nadsyłać do Dyrekcji Studjum Wychowania Fizycznego U. P. w Poznaniu ,Park Wilsona, załączając na druki zł 5 oraz metrykę chrztu.

II. Rachunki dla II. oddziału szkół powszechnych.

Ministerstwo W. R. i O. P. uznało rozporządzeniem z dnia 30-go kwietnia 1932 Nr. II. 13.460/31 książkę p. t. Wincenty Lewicki. II. Rachunki dla II. oddziału szkół powszechnych. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów 1931, za dozwoloną do użytku szkolnego jako podręcznik dla uczniów II. oddziału szkół powszechnych.

Część druga.

MICHAŁ NAZAR (Stanisławów).

Ochrona przyrody a nauczyciel.

„Co ma być wprowadzone do życia, należy najpierw wprowadzić do szkoły", powiedział sławny przyrodnik Humboldt.

Z przytoczonych słów widzimy, jak wielkie znaczenie przypisał Humboldt szkole i nauczycielowi. Szkoła ma olbrzymi wpływ na urabianie światopoglądu, charakteru, nastawienia w pewnym kierunku młodzieży i t. d.

„Ponieważ hasło ochrony przyrody posiada w sobie wartości podnoszące i uszlachetniające człowieka, przeto powinno ono stać się jedną z podstaw współczesnego wychowania młodzieży w domu i w szkole".

Wprawdzie ochrona przyrody nie jest objęta programem nauczania, niemniej jednak widocznem jest z planów i wskazówek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, że nauczyciel-przyrodnik ma też zwracać uwagę na konieczność ochrony przyrody.

Szał tępienia tworów przyrody, który doprowadził do tego, że wiele cennych gatunków roślin i zwierząt zniknęło z oblicza ziemi bezpowrotnie, już minął.

Wreszcie ocknął się człowiek.

Obudziła się reakcja przeciw chciwym eksploatatorom przyrody, którzy wszystko chcą zamienić na brzęczącą monetę. Ich zapędom stoją na przeszkodzie zrzeszenia, mające na celu chronić przyrodę i jej zabytki przed ostateczną zagładą.

Ruch ten bardzo szybko szerzy się i obejmuje coraz to rozleglejsze kręgi społeczeństwa.

Dziwnem tylko może się wydawać, że zapoczątkowano go w Ameryce, właśnie tam, gdzie społeczeństwo uchodzi za najbardziej zmaterjalizowane, gdzie kult złotego cielca ma dużo zwolenników, gdzie wytępiono bawoły, powalono Wellingtonję, zniszczono Indjan i oszpecono krajobraz na korzyść olbrzymiego postępu techniki.

Wprawdzie idea ochrony przyrody zjawiła się już dawniej (Ruskin), ale przybrała konkretne formy dopiero w ostatnich dziesiątkach lat, przyczem niespożyte zasługi dla Ameryki położyli: Harnaday i E. Seymon. Akcja ochrony przyrody objęła także Kanadę i Australję. W Europie pierwszą była Szwecja, w której R. Sernander i H. v. Post zaczęli szerzyć ideę ochrony przyrody.

Na tem polu w Szwajcarji pracują p. Sarasinn, C. Schröter i S. Bronies. W Bernie Szwajcarskiem tworzy się Komisja Ochrony Przyrody pod przewodnictwem już wspomnianego Pawła Sarasinna.

W Niemczech oddał idei ochrony przyrody nieocenione zasługi kustosz muzeum gdańskiego prof. Conwentz. Ślady jego pracy spotykamy między innemi w obecnej dzielnicy poznańskiej.

W Anglji ochroną przyrody zajmuje się rząd, ponadto praca nad ochroną przyrody oparta jest na obywatelskich podstawach.

We Francji skupia się praca ochroniarska w tak zwanych komitetach departamentowych. ..

W Czechach czynny jest w tym kierunku Komitet dla Ochrony Przyrody przy Ministerstwie Szkolnictwa i Oświaty Narodowej. Ponadto w tym kierunku pracuje Państw. Urząd Ochrony Zabytków i Czechosłowacki Związek Upiększenia i Ochrony Krajobrazu.

W carskiej Rosji przed wojną istniała Komisja Ochrony Przyrody przy Ces. ros. Geogr. Inst.

W tym kierunku pracował Borodin, który sam oświadczył, że kwestja ochrony przyrody bezwarunkowo przedstawia się „najgorzej w Rosji".

Obecny rząd Z. S. R. R. tworzy rezerwaty stepowe i leśne, chociaż nie brak też rezerwatów i mineralogicznych. Ochrona przyrody w Polsce miała swoich „duchów opiekuńczych" już przed wojną światową. W każdym z trzech zaborów byli ludzie, którym ochrona przyrody leżała na sercu i którzy dokładali wszystkich starań, by nie dopuścić do zniszczenia jej cennych i ze wszechmiar godnych ochrony zabytków.

Na pierwszy plan pod tym względem wysuwa się zabór pruski, który miał wzorową organizację ochrony przyrody. Wspomniany prof. Conwentz „pionier i twórca ochrony przyrody w Niemczech, pierwsze korzystne wyniki swej propagandy zdobył właśnie na Pomorzu i w Wielkopolsce" (W. Szafer).

W zaborze rosyjskim samo społeczeństwo troszczyło się o ochronę przyrody. W 1908 r. zorganizowało Polskie Towarzystwo Krajoznawcze w swem łonie „Komisję Ochrony Osobliwości Przyrody". Członkowie tej komisji wydali dwie rozprawy mające na celu spopularyzowanie idei ochrony

przyrody: K. Kulwieć: „Osobliwości i zabytki przyrody oraz ich ochrona" i J. Kołodziejczyk: „Zabytki przyrody".

Także i prywatna inicjatywa przybyła z pomocą ochronie przyrody, choćby wspomnieć hr. Raczyńskiego, który w Złotym Potoku wydzielił spory szmat lasu mieszanego na rezerwat leśny.

W b. Galicji wydał Sejm Krajowy w 1869 r. dzięki zabiegom i staraniom wybitnego zoologa Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. A. Nowickiego, ustawę z dnia 19-go lipca tegoż roku, mocą której zakazanem było tępienie łapanie i sprzedawanie zwierząt alpejskich właściwych Tatrom, t. j. świstaka i dzikich kóz.

We Lwowie rozwijało działalność na polu ochrony przyrody Polskie Towarzystwo Przyrodnicze im. Kopernika, Muzeum im. Dzieduszyckich i Galicyjskie Towarzystwo Leśne.

W Krakowie pracowała w tym kierunku Komisja Fizjograficzna Akademji Umiejętności i Towarzystwo Tatrzańskie.

Tak pokrótce przedstawia się sprawa ochrony przyrody do czasu wybuchu wojny światowej. W czasie wojennym nikt nie troszczył się o ochronę przyrody. Wojna przyniosła wiele niepowetowanych strat, szczególnie na tych obszarach, na których się toczyły walki.

Jakże przedstawia się obecnie sprawa ochrony przyrody w Polsce?

Oto za inicjatywą niestrudzonego szermierza ochrony przyrody prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego dr. Władysława Szafera Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za staraniem ówczesnego ministra Ksawerego Prausa (zmarły w r. 1925) utworzyło w r. 1920 organizację pod nazwą „Tymczasowej Komisji Ochrony Przyrody", jako organu dozorczego przy ministerstwie. Tym Kom. Ochr. Przyr. przetrwała do r. 1925.

W tym krótkim czasie opracowuje Komisja projekt ustawy „o ochronie szczególnie rzadkich roślin i zwierząt", nawiązuje kontakt z analogicznemi organizacjami zagranicą i bierze udział w Międzynarodowym Kongresie Ochrony Przyrody w Paryżu 1923 r.

W r. 1925 Rada Ministrów zmieniła nazwę „Tymczasowej Komisji Ochrony Przyrody" na „Państwową Radę Ochrony Przyrody" i ustanowiła swego delegata w osobie prof. dr. Wł. Szafera, który jest obecnie przewodniczącym Rady.

W skład Rady wchodzi 15 — 25 osób, których powołuje Minister z pośród uczonych i osób zajmujących się ochroną przyrody. Czas trwania mandatu wynosi 6 lat.

Do pracy w tej organizacji powołuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dla poszczególnych obszarów państwa delegatów, zaś „w celu propagandy idei ochrony przyrody, zespolenia i ujednostajnienia poczynań społecznych w tej dziedzinie, związania takich poczynań z równoległą akcją organów państwowych, tudzież informowania delegatów Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawach ochrony przyrody, może Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinji Rady i swego delegata do spraw ochrony przyrody powołać do życia dla pewnych obszarów Komitety Ochrony Przyrody złożone z delegatów Państwowej Rady Ochrony Przyrody, przedstawicieli władz i urzędów państwowych i samorządowych, przedstawicieli stowarzyszeń zajmujących się ochroną przyrody, wreszcie odpowiednio ukwalifikowanych osób prywatnych" (Monitor Polski 1925 r. Nr. 141. poz. 269).

Między innemi taki Komitet istnieje i we Lwowie. Biura jego mieszczą się na Politechnice — Zakład ochrony lasu — Nabielaka 22. Przewodnictwo Komitetu spoczywa w doświadczonych rękach gorącego orędownika idei ochrony przyrody p. prof. Wierdaka.

Idąc śladami zagranicy i chcąc ideę ochrony przyrody spopularyzować, powołano do życia uchwałę VII Zjazdu dorocznego Państwowej Rady Ochrony Przyrody w Warszawie w dniu 9-go stycznia 1927 r. Ligę Ochrony Przyrody [1]).

Organizację Ligi powierzono znanemu i cenionemu działaczowi na polu krajoznawstwa p. Aleksandrowi Janowskiemu.

Liga przyjmuje w poczet swych członków całe stowarzyszenia, związki, koła, grupy, a także i poszczególne osoby. Wkładka roczna wynosi 30 gr. Z rozmysłem ustanowiono tak niską wkładkę, by dać możność jak najszerszym warstwom społeczeństwa wstąpić w szeregi i członków Ligi. Niema chyba człowieka, któryby tej minimalnej kwoty nie mógł złożyć na cele Ligi.

Zebrane fundusze przeznaczone są w części na propagandę, a w części na wykup lub dzierżawę zabytków przyrody. A spora ilość objektów jest do kupna. Wspomnę choćby tylko o tych, które leżą na terenie trzech wschodnich województw, t. j. lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego a mianowicie:

Część stepu Makutra pod Brodami, 7 morgowy step Masiok na Pokuciu koło Ostrowca, skałki w Miodoborach i Rogóżniku, ścianki w Dobrowlanach i Sińkowie nad Dniestrem, połoniny, skały szczytu Howerli, ścianki Seretu, w których gnieździ się żołna pszczołojad, torfowiska w Białohorszczy pod Lwowem ciekawe swojemi zabytkami fauny i flory glacjalnej i t. d.

Czy i dlaczego należy ochraniać przyrodę?

Nikt temu zaprzeczyć nie może, że kulturalny człowiek ochrania zabytki przyrody, mając ku temu liczne motywy jak: naukowy, historyczny, estetyczny, etyczny i wychowawczy.

Dla nas, jako nauczycieli, wszystkie wyżej naprowadzone motywy mają wielką wartość, jednak, czy nie najważniejszym motywem, który nas powinien zainteresować, to motyw wychowawczy.

Pozwolę sobie w tej sprawie przytoczyć pogląd p. dr. Marjana Sokołowskiego, który wypowiada w 8 liście „Ochrony przyrody w szkole".

„Idea ochrony przyrody uczy znajomości i poszanowania praw natury. Nieznajomość ich powoduje częste ich przekraczanie przez człowieka, co zawsze połączone jest dlań z największą szkodą, często nawet i materjalną. Gdyby ludzie lepiej znali naprawdę tak powszechne prawo natury, które jednostkom składającym się na jakąś wyższą organizację społeczną, roślinną, czy zwierzęcą, nakazuje wyrzeczenia się swej wolności i korzyści osobistej na rzecz dobra społeczności, w których żyją — czyżby nie zmiejszył się ów bezmiar zła, wynikającego z tak rozpanoszonego samolubstwa ludzkiego, które wiedzie do pogwałcenia wszelkich uczuć względem bliźnich w imię własnego ciasnego interesu, czy nawet wygody".

„Szkoła" — powiada on — jest w pierwszym rzędzie powołana do wpajania zasad życia społecznego w umysły i serca młodzieży i do tę-

[1]) Sekretarjat Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody znajduje się w Warszawie, ul. Ujazdowska 6/8.

pienia zarodków egoizmu. Najlepszym zaś środkiem do obu tych celów wiodącym jest obserwacja przyrody, poznawanie jej praw i krzewienie idei ochrony przyrody, opierających się na tych prawach. Ochrona przyrody uczy bowiem, że prawa przyrody istnieją, że są one dla wszystkich stworzeń jednakowe, że prawa ludzkie na nich się opierają, że przeto należy ich na równi z prawami ludzkiemi przestrzegać.

Uczy więc sprawiedliwości. I to bezpośrednio w stosunku do natury, każąc zachowywać jej prawa, a pośrednio i w stosunku do ludzi, krzewiąc w młodych sercach kult prawa. Jeśli w wychowaniu młodzieży będziemy kładli tak silny nacisk na poznawanie i poszanowanie praw natury, to urobimy przez to młode umysły w kierunku łatwiejszego zrozumienia potem praw ludzkich i konieczności ich przestrzegania. A to przecież powinno być jednym z głównych celów szkoły.

Idea ochrony przyrody dzięki temu, że uczy poznawania i poszanowania natury, że walczy z egoizmem ludzkim, że uczy sprawiedliwości w stosunku do natury i człowieka, jest ideą etyczną. Można ją określić jako ideę pokojową, ponieważ głosi nie walkę człowieka z przyrodą, ale harmonję z nią, sprawiedliwość, miłość i pokój w stosunku do niej.

I podobnie jak przez wychowanie w duchu sprawiedliwości w stosunku do przyrody przyczynia się pośrednio i do krzewienia sprawiedliwości w stosunku do bliźniego, tak też i przez kult miłości i pokoju w odniesieniu do przyrody, przyczynia się idea ochrony przyrody niewątpliwie i do krzewienia haseł miłości i pokoju wśród ludzi. Wreszcie podnieść należy jej charakter społeczny i demokratyczny.

Pierwszy zawdzięcza ona konieczności zbiorowej pracy, drugi wciąganiu do niej wszystkich bez wyjątku i bez względu na wiek, stan i zawód dla dobra wszystkich.

Oto w krótkości podane uzasadnienie pedagogiczne wartości idei ochrony przyrody. Jako idea etyczna, pokojowa, społeczna i demokratyczna odpowiada w najwyższym stopniu duchowi nowoczesnej szkoły i dlatego też powinna być przez nią jak najgoręcej przyjęta".

Zkolei należałoby zapoznać się z rodzajami ochrony przyrody.

Dr. Szafer wyróżnia trzy rodzaje ochrony przyrody, a to: gatunkową, indywidualną i rezerwatową.

Przykładem pierwszej może być ochrona gatunku cisa (Taxus baccata), drugiej jodły (Abies alba) na uroczysku Cisówka w Puszczy Białowieskiej, trzeciej — istniejące już rezerwaty zupełne lub częściowe.

Gatunkowej ochronie, według projektu prof. Wodziczki zgłoszonego na XI Zjeździe Państwowej Rady Ochrony Przyrody, który odbył się w dniu 25-go września 1929 r. w Wilnie, powinny podlegać następujące rośliny:

Długosz królewski (Osmunda regalis L), wszystkie gatunki rodzaju widłaka (Lycopodium Brogn), cis pospolity (Taxus baccata L), limba (Pinus cembra L), brzęk (Sorbus torminalis L), wszystkie gatunki rodzaju ostnicy (Stupa L), przebiśnieg pospolity (Galanthus nivalis L), śnieżyca wiosenna (Leucojum vernum L), wszystkie gatunki rodzaju zawilca (Anemone L), wszystkie gatunki rodzaju sasanki (Pulsatilla Tourn), przylaszczka (Hepatica triloba Gilib), miłek wiosenny (Adonis vernalis L), wszystkie gatunki rodzaju kokoryczy (Corydalis Med), wawrzynek — wilcze łyko (Daphne mezereum L), wszelkie gatunki storczykowatych (Orchidaceae), wszystkie gatunki goryczki (Gentiana L), pachnące gatunki goździków (Diantus L), kupalnik górski (Arnica montana L), wszystkie gatunki rodzaju rosiczki (Drosera L),

kotewka — orzech wodny (Trapa natans L), szarotka alpejska (Leontopodium alpinum Cass), oba gatunki szafranu (Crocus L), oba gatunki różanecznika (Rhododendron L), mikołajek nadmorski (Eryngium maritimum L), lilja złotogłów (Lilium Martagon L).

Na tymże zjeździe zaproponował p. Janusz Domaniewski do ochrony następujące zwierzęta kręgowe:

Salamandra (Salamandra Maculosa), żółw (Emys orbicularis), jaszczurka zielona (Lacerta viridis), połoz (Zamenis viridiflavus), wąż Eskulapa (Coluber longissimus), gęś gęgawa (Anser anser) przedłużyć czas ochrony [1]), łąbędź (Cygnus) przedłużyć czas ochrony, bataljon (Pavencella pugnax) przedłużyć czas ochrony, kormoran (Phalacrocorax carbo) bezwzględna ochrona, bocian czarny (Ciconia nigra) bezwzględna ochrona, bocian biały(Ciconia ciconia (bezwzgl. ochr.), czapla siwa (Ardea cinerea) bezwzgl. ochr., pardwa (Lagopus lagopus) bezwzgl. ochr., sęp płowy (Gyps vulvus) bezwzgl. ochr., sęp kasztanowaty (Eegypius monachus) bezwzgl. ochr., bielik (Heliacetus albicilla) bezwzgl. ochr., orzeł karlik (Hieraaëtus pennatus) bezwzgl. ochr., orlik grubodziuby (Aquilla clanga) bezwzgl. ochr., orlik krzykliwy (Aquilla pomarina) bezwzgl. ochr., orzeł przedni (Aquilla chrysaetes) bezwzgl. ochr., jeleń (Cervus Elaphus) bezwzględnie powinien być chroniony w powiecie nowotarskim, niedźwiedź (Ursus arctos) ochrona jak u jelenia.

Bezwzględnej ochronie powinne podlegać: ślepiec (Spalax typhlus), bóbr (Castor fiber), polatucha (Pteromys volans), świstak (Arctomys marmota), żubr (Bison europaeus).

Ponadto prof. Grochmalicki podaje gatunkową ochronę ryb i zwierząt bezkręgowych.

Na bezwzględną ochronę zasługuje głowacica (Salmohucho), sieja (Coregonus lavaretus) powinna być chroniona rezerwatowo, zaś pewnej ochronie powinien podlegać wyrozub (Leuciscus wyrozub).

Zwierzęta bezkręgowe, jako mniej wpadające w oczy, nie będące bezpośrednio użyteczne człowiekowi, są mniej tępione aniżeli zwierzęta kręgowe, z wyjątkiem motyli, tych prawdziwych klejnotów naszej przyrody, i dlatego niektóre z nich należałoby otoczyć ochroną.

Bezwzględnej ochrony wymagają następujące owady: niepylak apollo, paź królowej (Papilio machaon), żeglarek (P. podalirius), nadobnica alpejska (Rosalia alpina), jelonek (Lucanus cervus), biegacz (Carabus Menetriesi), modliszka (Mantis religiosa), miedziopierś alpejska (Somatochlora alpestris).

Ochronie podlega i przyroda martwa. Rezerwaty geologiczne chronią góry, skały, utwory dyluwialne jak moreny, większe głazy narzutowe i t. p.

Takim rezerwatem geologicznym jest Czartowska Skała pod Lwowem, skałki mszywiołowe w Oknie w Miodoborach, lejki gipsowe w Bilczu Złotym nad Seretem, groty w Ojcowie, pieczary w Krzywczu i t. p.

Rezerwaty zwierzęce chronią rzadkie okazy fauny, np. na jeziorze Wigry chroniona jest sieja, w Pszczynie żubr, w Repetowie na Pomorzu czapla siwa i t. p.

Rezerwaty leśne chronią przed wymarciem rzadkie, a ongiś pospolite gatunki drzew np. cis w Kniaźdworze.

---

[1]) Ustawa łowiecka normuje czas ochrony zwierząt, p. Janusz Domaniewski proponuje przedłużenie tego czasu.

W okolicy Sarn utworzono dwa rezerwaty dla ochrony zieliny (Azalia pontica).

W powiecie nowosądeckim utworzono rezerwat lasu lipowego. Ogółem w Polsce naliczamy dwadzieścia kilka rezerwatów leśnych.

Wkońcu należałoby wspomnieć o rezerwatach torfowiskowych, które utworzone zostały celem ochrony roślin północnych. jako pozostałości z epoki lodowej.

Chociaż dużo zwierząt i roślin zostało wyniszczonych, jednak przy dobrej woli i należytej organizacji można jeszcze wiele gatunków zachować.

Szkoła i nauczyciel maja tu rozległe pole do pracy. Przedewszystkiem przy nauce przyrody należy wskazać gatunki, które są lub powinny być chronione.

Podczas wycieczek ochrona przyrody powinna być jak najszerzej uwzględniona.

Pod żadnym pozorem nie należy pozwalać młodzieży na bezmyślne niszczenie tworów przyrody.

Ażeby powstrzymać pęd niszczycielski u młodzieży, należy zaniechać tworzenia zielników systematyczno-opisowych, a wprowadzić do nauki przyrody zielniki biologiczne.

Jeśli nauczyciel uważa za konieczne mieć zielnik systematyczny, to powinien go sam przy pomocy uczniów ułożyć i rok rocznie odświeżać materjałem, który zbierze w czasie wycieczki razem z uczniami.

Młodzież szkolna ma nieraz pasję gromadzenia zbiorów, które pod względem naukowym nie przedstawiają żadnej wartości, zaś pod względem dydaktycznym bardzo problematyczną.

W mniejszym stopniu jak rośliny, niszczy młodzież szkolna zwierzęta. Są miejscowości opodal ośrodków naukowych, lub większych miast, gdzie niektóre gatunki zwierząt np. trytony już zupełnie wyginęły.

Przeciwko temu należałoby energicznie wystąpić, a młodzieży wskazać inną drogę do zaspokojenia żądzy kolekcjonerstwa, np. układać albumy z fotografowanych roślin lub zwierząt. Tak samo dużo zwierząt ginie przy sekcji. Tu i ówdzie pojawiają się głosy przeciwne, ale jak dotychczas sekcjonowanie zwierząt w szkołach średnich odbywa się. Należałoby sekcjonowanie zwierząt w szkole ograniczyć do minimum.

Także więzienie zwierząt po klatkach, akwarjach, terarjach, insektarjach jest niezgodne z prawami ochrony przyrody.

Gdy się już więzi, to należałoby zwierzęta często zmieniać i zastępywać nowemi okazami. Ażeby jednak młodzież nie odwróciła się od przyrody, trzeba z nią urządzać jak najczęściej wycieczki w każdej porze roku i na łonie przyrody zaszczepić miłość ku niej, oraz uczyć czytać z żywej księgi przyrody.

Ważną rolę przy rozbudzaniu zamiłowania do przyrody odgrywają ogrody szkolne. Gdzie nie można mieć ogrodu szkolnego, to przynajmniej należy pielęgnować hodowlę roślin doniczkowych.

Ażeby ochrona przyrody raźnie postępowała naprzód, muszą z nauczycielem przyrody pracować i nauczyciele innych przedmiotów. Najwięcej sposobności ku temu ma nauczyciel geografji. Niemniej wdzięczne pole w tym kierunku ma i historyk. Także i dla nauczyciela literatury i języków znajdzie się sposobność do pogadanki na temat ochrony przyrody.

Pracując więc wspólnie, przyczynimy się w znacznym stopniu do szerzenia idei ochrony przyrody.

Interesujących się sprawą ochrony przyrody odsyłam do „Poradnika dla samouków“ Botanika cz. II. rozdział p. t. „Ochrona przyrody“, opracowany przez Władysława Szafera, w którym czytelnik znajdzie polską literaturę i ważniejsze dzieła w innych językach, dotyczące tej sprawy.

MARJAN WOJTOWICZ.

Kilka słów o pokazach nieba przy nauczaniu kosmografji.

Od grudnia 1931 roku kieruję pokazami nieba dla młodzieży szkolnej, urządzonemi staraniem Kuratorjum Okręgu Szkolnego we Lwowie w porozumieniu z Zarządem Oddziału Lwowskiego Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Astronomji. Pokazy te, przyjęte przez młodzież z entuzjazmem, stały się dla mnie bardzo cennym sprawdzianem przewagi poglądowej metody nauczania kosmografji i preparandą jej stosowania.

Nauczanie kosmografji napotyka w szkole średniej na bardzo liczne trudności, zbyt dobrze znane nauczycielom fizyki, którym trud nauczania jej zwykle przypada, bym miał je tu wyliczać. Być może, że skutkiem tych licznych trudności utarła się w nauczaniu kosmografji metoda werbalna. Usiłowania wprowadzenia w tej dziedzinie jakichś ćwiczeń praktycznych niewiele dotychczas pomogły, te bowiem, z któremi spotkałem się dotychczas w literaturze przedmiotu, mają przeważnie charakter ćwiczeń z geografji matematycznej, nie dając uczniom prawie nic z tego, czem zajmuje się astronom nowoczesny, a co mogłoby pozostać trwałym nabytkiem ucznia. Skutkiem tego uczeń nabiera błędnego przekonania, że astronom przez wszystkie noce swego żywota operuje jedynie kątomierzami i zegarem. Nic dziwnego, że cały obszar tej rozległej wiedzy pozostaje dla zwyczajnego inteligenta zakryty i niezrozumiały. Przeciętny mieszczuch z egzaminem dojrzałości nie potrafi rozpoznać choćby kilku gwiazdozbiorów, stojąc pod tym względem niżej od wiejskiego pastuszka, któremu w letnie noce starsi koledzy pokazali na niebie Wóz, Kwokę, Kosiarzy i wiele innych konstellacyj.

Dla uniknięcia takiego stanu uważam, że dobrzeby było zapoznać ucznia z wyglądem nieba gwiaździstego już przed rozpoczęciem samego nauczania kosmografji, zwrócić jego uwagę na gwiazdozbiory, na ruch pozorny sfery niebieskiej, pokazać mu Gwiazdę Polarną, nauczyć szukania Północy i t. p. W ten sposób zdobędziemy drogą obserwacji własnej fundament, na którym możemy już budować dalszy materjał przez program wyznaczony. Osobiście jestem zwolennikiem wieczornego nauczania kosmografji, co można z powodzeniem zastosować w pogodne wieczory kwietnia, maja i czerwca. Te trzy miesiące wystarczą w zupełności na wyczerpanie materjału, na który program ministerjalny przeznacza 20 godzin. Oczywiście może mi ktoś zarzucić, że takie lekcje wieczorne będą utrudnieniem dla uczniów i nauczycieli, mam jednak wrażenie, że wobec małej stosunkowo ilości naprawdę pogodnych wieczorów, lekcyj tych nie byłoby zbyt wiele i stałyby się one bardzo miłemi wycieczkami dla obu stron zainteresowanych.

Na korzyść tego poglądu przemawia charakter sprawozdań, jakie otrzymuję od uczniów, biorących udział w pokazach nieba, któremi kieruję. Z każdego pokazu przychodzi do mnie sprawozdanie krótkie wpraw-

dzie, ale bez błędów rzeczowych, natomiast z odczytów, nawet ilustrowanych przeźroczami, które urządzam w niepogodne wieczory, przychodzą sprawozdania długie, ale pełne błędów rzeczowych, co zresztą nie jest dziwnem, bo nigdy obraz i słowo nie zastąpią bezpośredniej obserwacji ani chwili spojrzenia choćby przez małą lunetkę.

Czuję prawdziwą wdzięczność dla Kuratorjum Okręgu Szkolnego we Lwowie, które przez urządzenie tych pokazów nieba dało mi możność czynienia obserwacyj nad wielką ilością młodzieży różnej płci i rozmaitego wieku. Z tych moich obserwacyj wyniosłem dotychczas jedno niezbite przekonanie: Młodzież naprawdę interesuje się gwiaździstem niebem, ciekawość jej jest ogromna, często stawia mi tyle pytań, że nie mogę nadążyć z odpowiedziami. Wdzięczność młodzieży wyraża się często w formie bardzo delikatnej, po odejściu jej znajduję na tablicy wypisane słowa: „Dziękujemy bardzo". Jakie to wszystko inne od lekcyj prowadzonych w czterech ścianach dusznej klasy?

Inż. J. PRUCHNIK.

Postępy prac przy meljoracji Polesia.

(Sprawozdanie za rok 1930).

Odbitka z „Czasopisma Technicznego" — Lwów, 1931 r. 21 str., 2 mapki, 13 rycin.

Sprawozdanie powyższe jest obrazem prac „Biura Meljoracji Polesia", dokonanych w 1930 r. na Polesiu w związku z projektem odwodnienia tego terenu.

Biuro Melioracji Polesia zostało utworzone rozporządzeniem Prezydenta Rzpltej na wiosnę w 1928 r. i w tymże samym roku rozpoczęło prace polowe.

Zadaniem Biura jest opracowanie ogólnego projektu i kosztorysu oraz planu sfinansowania meljoracji. Termin ukończenia projektu jest przewidziany na rok 1933.

Projekt ma objąć drogi żeglowne i spławne, których regulację w myśl obowiązujących ustaw ma przeprowadzić Państwo własnym kosztem, oraz potoki i kanały odwadniające, do których uregulowania ma się Państwo przyczynić bezzwrotnym datkiem.

Nie będą objęte projektem rolnicze meljoracje szczegółowe, będą jednak stworzone możliwości wykonania takich meljoracyj. Projektuje się więc w tym celu odwadniające kanały na bagnach w odstępach 4—5 km.

Meljoracje szczegółowe pozostawia się do przeprowadzenia spółkom wodnym i właścicielom gruntów.

Rezultatem regulacji będzie pogłębienie koryt rzecznych, przyspieszenie odpływu wód, ochrona gruntów przed zalewem a tem samem podniesienie kultury rolnej i wzmożenie osadnictwa.

Meljoracja Polesia jest rzeczą bardzo pilną z tego względu, że zabagnienie, które postępuje z każdym rokiem w tempie niepokojącem, przerzuca się już obecnie z dolin rzecznych na obszary będące pod pługiem, wskutek czego rolnicy bywają zmuszeni zajmować pod kulturę rolną stoki, porośnięte lasem.

Wydajność jednak tych obszarów wyczerpuje się wkrótce wskutek prymitywnej uprawy, tereny zamieniają się w ruchome wydmy piaszczyste, których powtórne zalesienie jest niezmiernie trudne, często nawet niemożliwe. Człowiek opuszcza znowu wydmy, z których już nic wydobyć nie może i w poszukiwaniu nowej ziemi ornej rzuca się dalej na lasy.

Ofiarą takiej ekspansji i dewastacyjnej gospodarki padają puszcze, a ziemie piaszczyste wydarte lasom zamieniają się w wydmy, które jako nieużytki wchodzą wybitnie w skład dzisiejszego krajobrazu Polesia.

Proces powyższy jest wynikiem fizjologicznych warunków kraju, w którym 50% powierzchni zajęły woda i bagna. Przeciwstawić może mu się jedynie regulacja rzek i racjonalne, oparte na podstawach naukowych, skierowanie ekspansji gospodarczo-rolnej na błota i torfowiska a tem samem. oszczędzenie lasów.

Z dotychczasowego przebiegu pomiarów i badań wynika, że koszta związane z meljoracją będą wynosić około 150 miljonów zł.

Okazuje się więc, że meljoracja Polesia jest przedsięwzięciem taniem i rentownem.

Prace w terenie dzielą się na cztery zasadnicze działy: I. Pomiary inżynierskie obejmujące: 1) niwelację scisłą, 2) triangulację, 3) zdjęcia wód, 4) hydrografię. II. Studja rolniczo-torfowe, w których skład wchodzi: 1) grupa gleboznawcza, 2) florystyczno-torfowa, 3) ekologiczna. III. Studja geologiczne. IV. Studja ekonomiczne.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono niwelację ścisłą na długości 1.090 km. Robót triangulacyjnych w roku 1930 nie prowadzono. Dokonanie bowiem tych pomiarów przy zastosowaniu precyzyjnej poligonizacji przesunięto na rok 1931.

W zakresie zdjęć rzek małych wytrasowano w terenie 3.713 km, oraz osadzono i zaniwelowano 622 reperów. Przy zdjęciach zaś rzek wielkich prace terenowe polegały na uzupełnieniu zdjęć sytuacyjnych w drodze lotniczej. Razem zdjęto sytuacyj rzek na długości 481 km.

W obrębie prac hydrograficznych założono 9 stacyj wodowskazowych, 19 opadowych, uzupełniono stacje ewaporometryczne lądowe, dobudowano ewaporometryczne pływające, oraz zorganizowano stację meteor. II-go rzędu w Brześciu n/B.

Prace grupy gleboznawczej polegały na zdjęciach gleboznawczych terenu, pracach laboratoryjnych i doświadczeniach wegetacyjnych.

W 1930 r. zdjęto obszar odpowiadający 137 arkuszom mapy topograficznej w skali 1 : 25.000.

Prace laboratoryjne odnosiły się do analizy chemicznej i mechanicznej odmian glebowych, opracowania zagadnień gleboznawczych, oraz składu chemicznego torfów.

Prace grupy florystyczno-torfowej skupiały się około badań terenowych i laboratoryjnych. Dorobek tej pracy streszcza się w skartowaniu typów torfowiskowych SW i NE Polesia oraz w dwóch publikacjach przygotowanych do druku.

Poza tem przeprowadzono badania nad zależnością torfowisk od stosunków morfologicznych i hydrologicznych oraz nad problemem procesów zatorfienia w terenach wydmowych.

Wyniki badań ekologicznych omówiono w Dzien. Urz. K. O. S. Lw. Nr. 9, r. 1931.

Niezmiernie interesujące bogactwo materjału z zakresu studjów geologicznych, zdobyte żmudną droga badań odkrywek naturalnych, wykopów, sondowań torfowych i wierceń świdrowych, a związane z tektoniką, stratygrafją i konfiguracją podłoża jest szczegółowo zestawione przez prof. Lencewicza w „Sprawozdaniu Poleskiego Komitetu Geologicznego“, Kraków — 1931.

Studja ekonomiczne odnosiły się do sfinansowania robót regulacyjno-meljoracyjnych, zagospodarowania zmeljorowanych obszarów oraz do potrzeb rolnych ludności miejscowej.

W miarę rozwoju badań naukowych i zdjęć inżynierskich w polu są opracowywane i publikowane wyniki tych badań we własnym organie „Prace Biura Meljoracji Polesia“, którego poziom jest tak wysoki, iż zdołał zainteresować świat naukowy nietylko w Europie, ale nawet w Ameryce i Azji.

Naogół praca powyższa jest nietylko wyrazem potężnego wysiłku, który wre tak w terenie jak i zaciszach laboratoryjnych Polesia, ale i głębokiej troski Państwa o dobro swych obywateli, kładąc zarazem najistotniejsze fundamenty pod rozwój ich kultury materjalnej i duchowej. Niechże więc praca ta znajdzie się w bibljotekach nauczycielskich i w ręku niemal każdego nauczyciela jako potężny dokument ofiarnej i twórczej polskiej myśli cywilizacyjnej na najdalszych kresach Rzpltej.

Statut Spółdzielni Uczniowskiej Publicznej Szkoły Powszechnej im. św. Anny Nr. 1 we Lwowie [1].

§ 1. Nazwa spółdzielni brzmi: „Spółdzielnia Uczniowska Szkoły Powszechnej im. św. Anny Nr. 1 we Lwowie z odpowiedzialnością udziałami“.

Siedzibą spółdzielni jest Szkoła Powszechna im. św. Anny Nr. 1 we Lwowie.

§ 2. Celem spółdzielni jest:

a) dostarczanie za gotówkę wszelkich artykułów użytkowych nabytych hurtownie lub wytworzonych we własnym zarządzie.

b) wspomaganie i zakładanie instytucyj ogólnego pożytku dla swych członków;

c) szerzenie zasad spółdzielczości.

Czas trwania nieograniczony.

§ 3. Członkowie odpowiadają za zobowiązania Spółdzielni tylko zadeklarowanemi udziałami. Członek odpowiada także za zobowiązania w danym roku administracyjnym, zaciągnięte przez spółdzielnie przed jego przyjęciem.

---

[1]) Redakcja Dz. Urz. prosi Dyrekcje i Kierownictwa szkół o nadsyłanie materjałów, ilustrujących charakterystyczne przejawy życia zbiorowego młodzieży szkolnej. Materjały te będziemy stopniowo zamieszczali dla celów informacyjnych i porównawczych. Podajemy powyżej odpis statutu spółdzielni uczniowskiej, uruchomionej w roku bieżącym w jednej z wyróżniających się swym poziomem szkół lwowskich.

§ 4. Udział wynosi 50 groszy. Członek może posiadać najwyżej 5 udziałów.

Wpłacenie udziału dokonane może być ratami, a to przy przystąpieniu połowa, reszta ratami wedle uznania Zarządu.

Nie można żądać zwrotu wpłat przed wystąpieniem lub wypowiedzeniem udziału.

§ 5. A) Członkiem spółdzielni może być: każdy uczeń tutejszej szkoły.

O przyjęciu rozstrzyga Zarząd. Kto nie został przyjęty ma prawo odwołania się do 14 dni do Rady Nadzorczej.

B) Członek ma prawo:

a) korzystać ze wszystkich urządzeń spółdzielni i czynienia zakupów;

b) uczestniczyć w zyskach: 1) w nadwyżce od dokonanych zakupów, 2) w dywidendzie.

Członek obowiązany jest:

a) wpłacić wpisowe i udział;

b) popierać interesy spółdzielni przez czynienie zakupów;

c) stosować się do wskazówek i rozporządzeń Zarządu i Rady Nadzorczej.

C) Członkiem przestaje być:

a) przez dobrowolne wystąpienie;

b) przy przejściu do innej szkoły;

c) przez wykluczenie za działanie na szkodę spółdzielni.

Wykluczenie następuje wskutek uchwały Rady Nadzorczej, przyczem przysługuje wykluczonemu prawo odwołania się do 30 dni do Walnego Zgromadzenia..

D) Udział byłego członka wypłaca się na podstawie zatwierdzonego bilansu tego roku, w którym członek przestał należeć do Spółdzielni.

Udziały są niezbywalne.

§ 6. Władzami spółdzielni są: 1) Zarząd, 2) Rada Nadzorcza, 3) Walne Zgromadzenie.

A) Zarząd przedstawia spółdzielnię i prowadzi jej sprawy. Zarząd składa się z 3 członków i 2 zastępców, których powołuje Rada Nadzorcza bezwzględną większością głosów na okres pół roku. Członkowie Zarządu są odpowiedzialni za prowadzenie ksiąg i majątek spółdzielni.

W razie potrzeby Zarząd przyjmuje pomocników.

B) Rada Nadzorcza składa się z 6 członków i 3 zastępców, których wybiera Walne Zgromadzenie na przeciąg jednego roku. Co pół roku ustępuje połowa przez wylosowanie.

Obowiązkiem Rady Nadzorczej jest czuwać nad czynnościami Zarządu, a w szczególności badać rachunki, a wyniki przedładać Walnemu Zgromadzeniu, nadto:

1) ustala regulamin czynności dla Zarządu,

2) załatwia zażalenia przeciw Zarządowi,

3) wyklucza członków,

4) zwołuje Walne Zgromadzenia.

C) Celem szczegółowego badania zamknięć rachunkowych wybiera Walne Zgromadzenie Komisję Rewizyjną, składającą się z 3 członków.

§ 7. Walne Zgromadzenie jest najwyższym organem i decyduje o wszystkich najważniejszych sprawach spółdzielni. Biorą w niem udział wszyscy członkowie. Zwołuje je Rada Nadzorcza corocznie, najpóźniej

w trzy miesiące po zakończeniu roku obrachunkowego. Na żądanie delegata Rady Pedagogicznej szkoły lub 1/3 ogółu członków musi Rada Nadzorcza zwołać osobne Walne Zgromadzenie. Uchwały zapadają większością głosów obecnych członków. W razie równości rozstrzyga przewodniczący.

§ 8. Rok gospodarczy trwa od 1 września do końca roku szkolnego. Z zakończeniem roku Zarząd sporządza zamknięcie rachunkowe, obejmujące: a) wykaz obrotów, b) bilans, c) rachunek strat i zysków i przedkłada je Komisji Rewizyjnej oraz Radzie Nadzorczej, a te Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

§ 9. Z zysków przeznacza się: 1) 15% na fundusz zasobowy, aż do osiągnięcia trzykrotnej wysokości wkładek; 2) o reszcie decyduje Walne Zgromadzenie.

§ 10. Ogłoszenia dotyczące spółdzielni wywieszane będą w miejscu specjalnie na to przeznaczonem.

§ 11. Rozwiązanie Spółdzielni nastąpić może: 1) na podstawie uchwał Walnego Zgromadzenia lub 2) na żądanie władz szkolnych. Majątek przechodzi na cele humanitarne szkoły.

§ 12. Stosunek spółdzielni do szkoły:

1) Rada Pedagogiczna sprawuje stary nadzór przez delegata R. P.;

2) szkoła użycza pomieszczenia na cel spółdzielni;

3) uchwały Walnego Zgromadzenia wymagają zatwierdzenia delegata Rady Pedagogicznej;

4) Rada Pedagogiczna na skutek wniosku delegata może przeprowadzić zmianę tego statutu.

Harcerstwo.

Krótki rys historyczny i sprawozdanie z pracy harcerskiej w Stanisławowie.

Ruch harcerski w Stanisławowie obchodził już swoje dwudziestolecie. Rozpoczął się on w czasie, gdy we Lwowie powstały pierwsze drużyny skautowe, mianowicie w roku 1911. Ograniczał się w tym czasie wyłącznie do drużyn męskich. Drużyna I. rekrutowała się z młodzieży gimnazjalnej i istniała przy Sokole, który użyczał jej lokalu i instruktorów. Wojna światowa przerwała wewnętrzną pracę drużyn, ale członkowie ich ofiarnie oddawali swoje młode życie dla zbudowania niepodległej przyszłości dla nas. Mimo dalszego udziału w walce o niepodległość w r. 1918, praca harcerska w tym roku odżywa. Na czele ruchu harcerskiego w Stanisławowie stoją druhowie Cieśla, Markiewicz i inni. Żywsze tempo w pracy daje się odczuć w r. 1921, powstają nawet drużyny wilczęce, lecz te z powodu braku instruktorów wkrótce przestają istnieć. Drużyny gimnazjalne pozostają pod opieką prof. Stampera i phm. Markiewicza. W r. 1926 obejmuje hufiec męski phm. Cieśla Feliks i prowadzi go do dnia dzisiejszego. Powstają drużyny we wszystkich gimnazjach, seminarjach i w bursie im. Kraszewskiego. W r. 1928 powstaje 1 gromada zuchów, w r. 1929 drużyna starszoharcerska, rekrutująca się z harcerzy starszych, nie - uczniów. W r. 1930 powstaje 2 gromada zuchów i drużyna żeglarska. Obecnie hufiec męski liczy 301 harcerzy, zgrupowanych w 9 drużynach, z tego 3 są gimnazjalne, 1 seminarjalna, 2 zuchowe, 1 żeglarska, 1 starszo - harcerska. Komenda hufca, I. drużyna i drużyna starszo-harcerska mają piękne izby w I. gimnazjum,

którego dyrektor p. Jun, obecny prezes K. P. H., otacza harcerstwo życzliwą opieką.

Żeński ruch skautowy rozpoczął się nieco później od męskiego. W r. 1913—14 powstaje I. drużyna żeńska im. Zofji Chrzanowskiej. Drużyna ta istnieje do dnia dzisiejszego, jakkolwiek obecnie obejmuje młodzież państwowego seminarjum żeńsk. Pierwotnie istniała ona przy hufcu męskim i obejmowała młodzież wszystkich szkół stanisławowskich.

W czasie wojny i ciągłych inwazyj praca harcerska zamiera, a dopiero w r. 1921 powstają drużyny przy wszystkich szkołach powszechnych; organizuje je ś. p. druchna Fedewowa. Drużyn jest 6. Taki stan rzeczy istnieje do r. 1923, w którym z powodu braku instruktorek hufiec się rozpada. Pozostaje tylko I. drużyna, początkowo w szkole im. kr. Zofji, następnie przenosi się do państwowego seminarjum żeńsk. Ta też drużyna aż do r. 1930 jest jedyną żeńską drużyną harcerską na terenie Stanisławowa. Ten stały rozwój harcerstwa żeńskiego w tym okresie należy przypisać z jednej strony brakowi sił instruktorskich, z drugiej uprzedzeniu i niechęci żeńskich szkół do organizowania drużyn harcerskich. Hercerki z I. drużyny pracują intensywnie, biorą udział w zlotach, kursach i obozach, one też przeważnie prowadzą pracę harcerską dziś na terenie żeńskiego hufca. W r. 1930 powstaje I. gromadka zuchów przy szkole ćwiczeń Państw. Seminarjum Naucz., oraz II. drużyna w Pryw. Seminarjum Żeńsk. i III. w szkole przemysłowej. Ta ostatnia jednak wkrótce przestaje istnieć. W r. 1930 powstaje na nowo żeński hufiec harcerski, prowadzony do dziś przez Stefanję Stipalównę. Korzystając z chęci i zapału, okazywanego przez młodzież żeńską różnych szkół, organizuje komendantka hufca cały szereg drużyn. I tak dziś liczy hufiec żeński 216 harcerek. Harcerki są zgrupowane w 7 drużynach harcerskich; 2 z nich są seminarjalne: I. przy państw. semin. liczy 41 harcerek, II. przy pryw. semin. liczy 27 harcerek; 2 gimnazjalne: III. w pryw. gimn. im. Elizy Orzeszkowej liczy 18 harcerek, IV. w pryw. gimn. S. S. Urszulanek liczy 48 harcerek; 2 gromady zuchowe: I. przy szkole ćwiczeń państw. semin. żeńskiego — 34 zuchów, II. przy szkole powszechnej S. S. Urszulanek 33 zuchów. Poza tem harcerki starsze tworzą zastęp starszoharcerski, który liczy 14 harcerek. Należą tu abiturjentki seminarjalne i gimnazjalne. Prócz kursów dla drużynowych i zastępowych, zorganizowanych przez komendę chorągwi, w których wzięły udział harcerki prowadzące pracę, staramy się i na naszym terenie uzupełniać wiadomości młodych wychowawczyń. I tak zorganizowałyśmy dotychczas 2 kursy dla zastępowych, 1-szy w r. 1931, 2-gi w r. 1932. Kursy te trwały po 5 dni. Ostatni z nich, w którym wzięło udział 35 harcerek, zaszczycił swoją obecnością p. wizytator Koziara. W czasie wakacyj 14 harcerek wzięło udział w zlotowym obozie komendy chorągwi, 3 z nich ukończyły kurs dla drużynowych. Obóz ten odwiedził P. Kurator.

W grudniu ubiegłego roku 4 harcerki wzięły udział w kursie dla zastępowych we Lwowie, w marcu b. r. 5 harcerek wyjechało na kurs dla zastępowych gromad zuchowych. Wszystkie zastępowe i drużynowe hufca stanisławowskiego tworzą zastęp zastępowych, który raz w tygodniu odbywa rady hufca, prowadzone przez komendantkę. Na tych radach omawia się pracę poszczególnych drużyn, układa się plany dalszej pracy, referuje się książki, czasopisma dla dokształcania tych młodziutkich kierowniczek pracy. Raz w miesiącu odbywają się zbiórki całego hufca. Zbiórki te są przeważnie okolicznościowe, np. zbiórka śląska, zbiórka wielkopostna,

zbiórka ku uczczeniu powstania listopadowego i t. d. Każda zbiórka jest obmyślana i urządzona przez inną drużynę. W zbiórkach i radach hufca biorą udział panie opiekunki drużyn. Poszczególne drużyny odbywają zbiórki 2 razy w miesiącu, poszczególne zastępy raz w tygodniu. Prócz pracy nad wyrobieniem charakteru i pracy umysłowej wprowadza się do drużyny zajęcia praktyczne, rodzaj małego przemysłu. I tak drużyny zarobkują przez szycie, robienie ozdób na drzewka, palm wielkanocnych, sprzedaż kartek harcerskich i t. d. Poza tem zgodnie z nakazem naszego prawa biorą dziewczynki udział w każdej potrzebnej akcji społecznej, z którą się do nas społeczeństwo zwraca. Starsze dziewczynki i abiturjentki współpracują z T. S. L. Wyjeżdżają na wieś z odczytami i przedstawieniami; młodsze robiły wieńce na groby poległych, zbierały książki dla dzieci wiejskich, jedna z drużyn stale opiekuje się ochronką, dokąd codzień dziewczynki zanoszą chleb. Na św. Mikołaja dzieci z ochronki zostały obdarowane ubrankami i zabawkami. Obecnie drużyny, przedewszystkiem zuchowe, biorą udział w akcji „Radjo dzieciom". W styczniu b. r. urządził hufiec żeński opłatek, który prócz opiekunek drużyn zeszczycił swą obecnością ks. kapelan dr. Baziak i przewodnicząca K. P. H. p. Wiktorczykowa. W lecie ub. r. odbyła się jedna całodniowa wycieczka całego hufca, na której odpytywano stopni harcerskich, poczem kilkanaście harcerek złożyło przyrzeczenie.

Aby przygotować dziewczęta do ewentualnej pomocy przy obronie państwa, nie zapomnieliśmy o stronie fizycznej i przysposobieniu wojskowem. W zeszłym roku wzięły harcerki udział w kursie obrony przeciwgazowej, w tym zaś roku będziemy prowadziły systematyczne kursy ratownictwa, obrony przeciwgazowej i służby łączności. Instruktorów użycza nam miejscowa komenda P. W. Poza tem harcerki brały udział w zawodach o państwową odznakę sportową. Zdobyło ją 12 harcerek.

Wiele pomocy użycza nam miejscowe Koło Przyjaciół Harcerstwa. Jest ono wspólne dla hufca męskiego i żeńskiego. Obecnie na czele K. P. H. stoi dyrektor I. gimnazjum p. Jun. W skład Koła wchodzą rodzice i sympatycy harcerstwa, w skład zarządu prócz 8 wybranych członków wchodzą kapelani hufców, dyrektorowie szkół, w których mieszczą się drużyny, opiekunowie drużyn, inspektor szkolny, komendant i komendantka hufca. Zarówno hufiec żeński, jak i męski otrzymują ciągłą pomoc od Koła. Drużyny żeńskie otrzymały na ubiegłe wakacje 2 namioty i 190 zł., poza tem na wyjazdy na kursa udziela K. P. H. subwencji. Członkowie wydziału odwiedzają drużyny harcerskie, badają ich pracę i potrzeby, starając się zaradzić w miarę możności.

Największą trudnością, na jaką napotykamy, jest brak pomieszczeń. Jedynie seminarjum prywatne udzieliło harcerkom izby, w której mogą odbywać zbiórki. Także na zbiórki hufca użycza nam dyrekcja tego zakładu sali gimnastycznej. Poza tem we wszystkich zakładach zajęcia harcerskie odbywają się w klasach: izba harcerska ma tak duże znaczenie dla pracy harcerskiej, że brak jej tę pracę ogromnie utrudnia. Często zajęcia drużyny trzeba uzależniać od tego, czy dana klasa jest wolna, a niektóre ćwiczenia w klasie zastawionej ławkami wcale przeprowadzić się nie dadzą. Poza tem klasa mimowoli wytwarza atmosferę koniecznego przymusu szkolnego, czego w pracy harcerskiej za każdą cenę trzeba unikać.

Na najbliższe wakacje wysyłamy część dziewczynek na obóz instruktorski, część na obóz drużynowych, część zaś weźmie udział w obozie, urządzonym dla hufca stanisławowskiego. Obóz ten ma umożliwić dziewczętom odpoczynek, nauczyć je zaradności i samowystarczalności, dać im wiadomości, potrzebne do prowadzenia pracy harcerskiej w przyszłym roku.

Stefanja Stipalówna
komendantka hufca harcerskiego w Stanisławowie.

Krajoznawstwo i turystyka.

Zaleszczyki i okolica.

Przewodnik krajoznawczy, r. 1931.

Podolskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze może się poszczycić nową cenną publikacją krajoznawczą, opracowaną przez Józefa Schwartza p. t. „Zaleszczyki i okolica". Autor ujął zagadnienie w dwa działy: część ogólną i szczegółową.

Zostały tu uwzględnione wszystkie momenty cechujące monografje tego typu.

Dziedzina czysto przyrodnicza, a więc położenie geograficzne, strona geologiczna, właściwości klimatyczne, charakterystyczny świat roślinny i zwierzęcy tej miejscowości, zostały trafnie ujęte i umiejętnie przedstawione.

Rys prahistoryczny i historyczny terenu z osiedlami nie pozostawia też nic do życzenia. Opis krajobrazu i zjawisk morfologicznych odznacza się jasnością, przejrzystością oraz wyczerpującą znajomością przedmiotu. Całe dzieło tchnie gorącem umiłowaniem przyrody podolskiej z jej melancholijnemi łanami, malowniczemi jarami i licznemi zabytkami historycznemi i architektonicznemi. Cały omawiany teren to przecież pasaż najrozmaitszych kultur, to pobojowisko niezliczonych plemion i rabusiów stepowych, przewalających się jak potężna fala przez owe obszary, siejąc zniszczenie lub ginąc w nieubłaganej walce o byt. Okolice opisane, to pola sławy, gdzie ostatni rycerze Rzeczypospolitej przedrozbiorowej kładli w Okopach Św. Trójcy i na równinach południowo-wschodnich swe bujne głowy w rozpaczliwych bojach z zaborca wschodnim. Rzecz jest dość bogato ilustrowana, liczy bowiem 16 obrazków z zakresu architektury, fizjografji, etnografji i świata zwierzęcego.

Całość przedstawia się nader sympatycznie, pożądana tylko byłaby dobra fotografja Zaleszczyk względnie widoki najbardziej charakterystycznych partyj miasta oraz jego tła. Plaża, jar miejscowy, malownicze ścianki zwłaszcza od strony rumuńskiej wraz z Dniestrem i mostem kolejowym oraz zakłady ogrodnicze, oddawałyby bodaj w przybliżeniu właściwości i zalety tego „Polskiego Meranu".

Przydałby się również plan miasta z okolicą, lub przynajmniej szkic kartograficzny, któryby pozwolił z miejsca zorjentować się w bogatym materjale osiedli tak skrupulatnie, skrzętnie i pracowicie przez autora zebranym.

Dr. Józef Kussjan (Czortków).

Sprawy radjowe.

Najbliższe poranki radjowe.

Por. 27. dnia 28-go maja. Poranek turystyczny. Słowo wstępne, odczyt na temat „Szlaki turystyczne na Podolu" wygłosi prof. Józef Opacki z Czortkowa, piosenki podolskie wykonają słuchacze P .K. N. pod kier. prof. Cz. Kozietulskiego.

Por. 28. dnia 4. czerwca. Poranek Moniuszkowski. Słowo wstępne wygłosi dr. M. Szczepańska, uwerturę z op. „Hrabina" i polonez z op. „Halka" odegra orkiestra symfoniczna Szkoły Muzycznej im. I. J. Paderewskiego ze współudziałem orkiestry 26 p. p. pod batutą prof. Tomasza Szyfersa; piosenki: „Znasz-li ten kraj", „Prząśniczka" odśpiewa p. Felicja Misky art. op. akomp. prof. dr. Henryk Guensberg, poczem chór meszany Szkoły im. I. J. Paderewskiego pod batutą prof. F. Rylinga wykona pieśni: „Dzięki Ci, Przedwieczny Panie", „Pod górą", „Pieśń myśliwska" z op. „Halka", „Pieśń poranna".

Por. 29. dnia 11. czerwca. „O zwyrtałowej muzyce". Słuchowisko dla młodzieży wedle opowieści Kazimierza Tetmajera.

Por. 30. dnia 18. czerwca. Poranek organizowany przez Państw. Szkołę Techniczną.

Por. 31. dnia 25. czerwca. Jest to ostatni poranek szkolny w r. szk. 1931/32. Program na tem. „Wakacyjna piosenka uczniowska" wykona Szkoła Kolejowa pod kierownictwem dyr. Teodora Martyniaka.

Odbiór fali radjowej.

W numerach 158 i 159 „Przeglądu Filmowego Teatr. i Radjowego" został podany szczegółowy opis dobrego 2 lampowego odbiornika sieciowego na prąd zmienny. Odbiornik odznacza się dużą selekcją, jest praktyczny i stosunkowo tani. Sprawdzaliśmy aparat w rozmaitych warunkach odbiorczych i wszędzie stwierdziliśmy jego wyróżniające dodatnie wartości. Tam więc, gdzie powstają pracownie radjotechniczne szkolne, odbiornik wzmiankowany może być z zupełnem powodzeniem montowany dla użytku szkolnego.

W numerze zaś 161 tegoż czasopisma znajdujemy opis budowy prostego i taniego wzmacniacza sieciowego, przeznaczonego dla aparatów detektorowych.

Po wzmiankowane numery należy się zwracać bezpośrednio do Administracji we Lwowie, ul. Sykstuska 25. Cena pojedyńczego numeru wynosi 25 groszy.

Echa radjowe.

Poranek trembowelski. Dyrekcja Państw. Gimnazjum w Trembowli otrzymała z powodu poranku szkolnego, zorganizowanego w dniu 23-go kwietnia r. b. listy gratulacyjne ze Lwowa, Krakowa, Brzeska, Bochni i in. Produkcje podobały się wszędzie nadzwyczajnie.

Książki i czasopisma.

Dr. Mieczysław Ziemnowicz.

Rodzina a wychowanie państwowe.

Rozprawa niniejsza wydana w formie broszury w r. 1932 drukiem przez Zakłady Graficzne Ski Akc. Książnica - Atlas we Lwowie, obejmuje 36 stron druku.

Pod względem formy opracowana nadzwyczaj starannie i przejrzyście, o czem świadczy podział treści na sześć rozdziałów: Wstęp. Społeczny charakter wychowania. Wychowanie narodowe a państwowe. Dlaczego wychowanie w Polsce musi być państwowe. Istota wychowania państwowego. Zadanie nauczyciela i rodziny.

Rozprawę cechuje lekkość stylu i głęboka znajomość zagadnienia, a zarazem pożyteczne wskazówki dla nauczyciela i rodziny jako wychowawców, w jaki sposób istotny i niezawodny osiągnąć można utrwalenie ideału państwa w psychice przyszłych obywateli. Autor we wstępie podkreśla, że rodzina pozostanie nadal najważniejszym czynnikiem w wychowaniu młodego pokolenia. Omawiając wychowanie państwowe, dochodzi autor do wniosku, że przedewszystkiem najważniejszem zadaniem dzisiejszej szkoły jest nagiąć przyszłych obywateli do nowych form życia.

Rozpatrując wychowanie narodowe, autor domaga się zerwania z tradycją porozbiorową i podtrzymuje konieczność wychowania państwowego. Podaje, że realizowanie tegoż postulatu nastąpi przez uświadomienie istoty organizacji państwa, przez zaszczepienie kultu dla państwa i jego symboli, rozbudzenie szacunku dla władz państwowych i jej reprezentantów, zrozumienie organizacji państwa i t. p. Autor przestrzega przed frazeologją, tak łatwą i Polakom właściwą — oraz przed przeładowaniem młodych umysłów suchemi teorjami o państwie, wskazuje natomiast, jak młodzież sama ma dojść do kultu państwa, tworząc jego miniaturę w gminie klasowej, kooperatywach uczniowskich i t. p. Poczynając od bardzo bliskich przykładów życia społecznego, dojdziemy do zrozumienia życia państwowego.

Franciszek Wiśmierski — Kołomyja.

Dr. Mieczysław Jeżewski, prof. Akademji Górniczej.

Nauczanie fizyki.

Wyd. Książnica - Atlas, Lwów - Warszawa 1932. Str. 376, cena 10 zł 60 gr.

Polska literatura dydaktyczna została wzbogacona cenną książką Mieczysława Jeżewskiego p. t.: Nauczanie fizyki. Nie powinno jej brakować w żadnej bibljotece zarówno szkół średnich, jak i powszechnych. Powstała ona z wykładów dydaktyki fizyki, które autor od lat ośmiu prowadzi na Studjum Pedagogicznem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jest ona wynikiem, jak zaznaczono na wstępie, długoletnich rozmyślań autora, dyskusyj, oraz myśli, zawartych w naszej i obcej literaturze dydaktycznej.

Książka dzieli się na dwie części: ogólną i szczegółową. W części pierwszej podaje autor na 120 stronach ogólne wskazówki dydaktyczne. odnoszące się do nauczania fizyki. W dziewięciu rozdziałach, zatytułowanych: I. Cele nauczania fizyki. II. Metody pracy badawczej jako wzór metody uczenia się. III. Doświadczenia.

IV. Metoda, sposób i forma nauczania. V. Materjał nauki szkolnej z dziedziny fizyki, jego klasyfikacja, metoda i tok nauczania różnych jego działów. VI. Szkolny zakład fizyczny. VII. Nauczyciel. VIII. Uwagi ogólne. IX. Zakończenie — przedstawia autor cele nauczania fizyki i prowadzące do nich drogi.

Część pierwszą uważać można za syntezę poglądów i dyskusyj, jakie miały miejsce w ostatnich latach dookoła programów i sposobów nauczania fizyki w naszych szkołach, jest ona nadto świadectwem, że mimo pewnych zastrzeżeń a nawet sceptycyzmu, nieodłącznego przy wszelkich nowych prądach, sposoby nauczania fizyki w szkole polskiej, opierające się na samodzielnej obserwacji i doświadczeniach ucznia, wytrzymały próbę życia i zyskały należne im prawa.

Część druga, szczegółowa, dzieli się na kurs niższy i wyższy. W kursie niższym na 80 stronach przedstawia autor w ustępach p. t.: I. Uwagi ogólne. II. Przykłady lekcyj. III. Omówienie szczegółów nauczania, — zarys metodyki szczegółowej nauczania fizyki w niższych klasach gimnazjum oraz wyższych szkoły powszechnej. Żałować należy, że autor nie podał, szerzej nie omówił, a nawet może nie rozwinął tej części na tle znakomitej książki A. Dmochowskiego, Ćwiczenia z fizyki, chemji i mineralogji w klasach 2 i 3 według programu gimnazjum niższego. Wilno 1924.

W kursie wyższym w rozdziałach p. t. Uwagi ogólne. Mechanika. Nauka o cieple. Nauka o falach, akustyka. Magnetyzm i elektryczność. Optyka — podaje autor analizie zasadnicze pojęcia i prawa fizyki doświadczalnej z dydaktycznego punktu widzenia, uwypukla trudności oraz powtarzające się błędy w ich przedstawianiu w szkole średniej i omawia sposoby ich rozwiązania. Opracowanie wielu trudnych kwestyj jest bardzo staranne i sumienne, drogi zalecane przez autora są naogół trafne, tylko niektóre eksperymenty są nieco fikcyjne, trudne do urzeczywistnienia jak np. przy trzecim prawie Newtona. Podkreślam to dlatego, że znane są prostsze.

Staranna szata zewnętrzna książki, niska cena, są dopełnieniem licznych walorów, które zapewnią rychłe powodzenie tej książce, mającej na celu udoskonalenie nauczania fizyki w naszych szkołach.

Michał Halaunbrenner.

Praca ręczna w szkole.

Organ Tow. Miłośników robót ręcznych, kwartalnik poświęcony zagadnieniom nauczania robót ręcznych, rok V. Warszawa, Górczewska 8.

Ukazał się w druku Nr. 4 „Pracy Ręcznej" z r. 1931 o bardzo interesującej treści a mianowicie: Artykuł wstępny p. Wł. Przanowskiego p. t. Pięciolecie naszego wydawnictwa, w którem omawia autor działalność Towarzystwa. Bardzo ciekawą i poważną pracę stanowi artykuł p. Marji Werten: „O nauce rysunku i robót ręcz." w szkołach ogólnokształcących wobec nowych zagadnień sztuki i życia.

P. Walenty Czyżecki w swoim artykule p. t. „Jak uczyć robót z papieru kartonu i tektury" podaje bardzo dobre wskazówki, w jaki sposób można ten dział robót poprowadzić w szkołach powszechnych i seminarjach nauczycielskich. Artykuł ten jest zaopatrzony rysunkami technicznemi, które ułatwiają wykonanie modeli.

Kwartalnik ten stanowi prawdziwą encyklopedję techniczną dla każdego nauczyciela, gdyż wiadomości tam podawane uwzględniają dokładnie wszystko to, co dotyczy nowych prądów przy nauczaniu robót ręcznych i rysunków.

Jest to pierwsze tego rodzaju pismo w Polsce, które zajmuje się najnowszemi zdobyczami i posunięciami w dziedzinie techniki i nauczania robót ręcznych.

Czasopismo to stanowi cenny nabytek dla literatury pedagogicznej i powinien je czytać i studjować każdy nauczyciel, chcąc uczyć dobrze robót ręcznych.

Jest to bezcenna kopalnia wiadomości o robotach ręcznych, doskonała lektura tak dla nauczycieli, miłośników robót ręcznych, jak dla starszej młodzieży szkolnej.

Hejnał.

Zbiór pieśni opracowany przez p. Ottona Mieczysława Żukowskiego w podręczniku p. t. „Hejnał“ obejmuje wartościowy repertuar dla męskich chórów szkolnych, dobrany odpowiednio pod względem stopnia trudności. Repertuar zawiera 150 cennych pieśni, pióra wybitnych muzyków polskich, zaś obcych w znikomej ilości. Pieśni te są uszeregowane w ośmiu działach, odpowiadających wszelkim okolicznościom, co daje możność szybkiej orjentacji w wyborze.

Dział wstępny zawiera piękne pieśni patrjotyczne o bogatej treści miłości Boga i Ojczyzny, zaś drugi obejmuje pieśni z okresu zaborczego Polski. Dział trzeci zawiera przeważnie pieśni legjonowe, których piękno potęguje swobodne a miłe zharmonizowanie przez kompozytora p. Ottona Żukowskiego. Nie ustępują też swem pięknem i potęgą harmonji „Pieśń wojenna Moniuszki“. „Piosnka żołnierska“ Dunikowskiego i inne. Dział czwarty zawiera pieśni towarzyskie, przeważnie we formie melodyj ludowych, zharmonizowanych przez Galla, Noskowskiego, M. Sołtysa, Żeleńskiego, Żukowskiego i innych. Dział piąty stanowi zbiór pieśni okolicznościowych Moniuszki, Galla, Chopina i innych. Dział szósty zawiera pieśni skautów oraz marsze, zaś siódmy to przyroda w pieśni, którego obszerny repertuar jest pełen urozmaicenia utworami obcych kompozytorów, jak Bethovena, Spohra, Schumanna i innych. Ostatni dział zawiera pieśni żałobne.

Podręcznik „Hejnał“ został wydany przez Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych w Kuratorjum O. S. Lw. we Lwowie i zawiera 344 stron druku, ozdobnie oprawiony w płótno ze złoconym napisem tytułowym. Dozwolony przez Ministerstwo W. R. i O. P.

Zdzisław Króliński — Zaleszczyki.

Opis fonetyczny języka ukraińskiego.

Nr. O. 357/32. Zwracam uwagę na wydaną w Krakowie w r. 1932 nakładem Polskiej Akademji Umiejętności pracę naukową dr. Jana Ziłyńskiego, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie p. t.: „Opis fonetyczny języka ukraińskiego. Prace Komisji Językowej Polskiej Akademji Umiejętności Nr. 19“. Praca ta może służyć jako dzieło pomocnicze do nauki języka ukraińskiego dla nauczycieli szkół średnich i powszechnych w celu pogłębienia wiedzy językowej i dokładnego poznania systemu fonetycznego języka ukraińskiego.

Kurator Okregu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

Z pisemek szkolnych.

Młodzież seminarjów lwowskich im. Asnyka. Prusa, Sobińskiego, Strzałkowskiej, SS. Nazaretanek wydaje własnemi siłami od stycznia b. r. pisemko szkolne (mieś.) p. t. „Dzwon“, mogące być — według zapowiedzi komitetu redakcyjnego — organem, któryby był łącznikiem duchowym między bratniemi zakładami nauko-

wemi, i ukazując nam wzajemnie rozliczne przejawy naszego życia zbiorowego, stwarzał zarazem wspólną platformę porozumienia się wzajemnego i szlachetnego współzawodnictwa na polu pracy nad sobą. Podobny niezawodnie cel naznaczył sobie kwartalnik „Nowa Myśl“ wydawany przez młodzież Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego im. ks. Franciszka Skarbowskiego w Stanisławowie. Jak wynika z karty tytułowej wychodzi drugi rok.

Pisma te istotnie realizują w części zamierzenia młodzieży: widzimy w nich np. w „Dzwonie“ szereg interesujących artykułów, poświęconych twórczości wielkich ludzi w Polsce jak np. Fr. Chopinowi oraz pięknu lwowskiego grodu i odtwarzaniu wrażeń z wycieczek (wystawa regjonalna w Tarnopolu, Trembowla) i t. p.

Na szczególną uwagę zasługuje „Sen“ (w numerze pierwszym) przedstawiający fragment z życia szkolnego, (rozmowa między uczennicami a tercjanem Zagłobą), wyrażony stylem Sienkiewiczowskiej Trylogji, — w „Nowej Myśli“ natomiast lekcja do opracowania w oddziele III. lub IV. szkoły powszechnej na temat: Ćwiczenia słownikowe — porównanie osób lub rzeczy, następnie obrazki o zabarwieniu społecznem jak „Kwiecień“, Dzieje internatu (uczennic), a zwłaszcza „Martwy przyjaciel“, które mogą budzić wśród młodzieży szkolnej cnoty społeczne. Z innych artykułów i wierszy przebija się troska o dobro Państwa i zrozumienie jego potrzeb, chęć pracy i poświęcenia się dla niego, szacunek dla tradycji dziejowej, entuzjazm dla rzeczy wielkich i wzniosłych, kult Głowy Państwa jako włodarza Rzpltej oraz uwydatniają się w nich głębokie odczucie piękna przyrody a nadto upodobanie w przedstawianiu fragmentarycznych przeżyć szkolnych i pozaszkolnych.

Styl ich przeważnie poprawny, czasem nawet przepiękny, plastyczny dzięki swej prostocie i szczeremu wypowiadaniu swych myśli i uczuć. Występują wprawdzie tu i ówdzie drobne usterki stylistyczne, napuszystość — zwłaszcza w niektórych wierszach a niekiedy może nawet bezwiednie — stosowanie długich okresów charakterystycznych dla wieku młodzieńczego.

Dobór artykułów, różnego rodzaju „Sprawozdania“, „Recenzje“ jak np. „Z wystawy obrazów Wygrzywalskiego“, film „Na Sybir“, „Kroniki szkolne“ „Komunikaty“, „Rozrywki umysłowe“ świadczą o wierze młodych serc we własne siły twórcze.

Pisma te przyczynić się mogą do podniesienia ducha patrjotycznego, społecznego młodzieży, do rozbudzenia i kontynuowania pracy samodzielnej.

Zasługują one na rozpowszechnienie — jako głos młodego pokolenia, który głuszy jego codzienne troski, a który powinien odbić się echem po zakładach pokrewnych sobie, porywając drugich do próbowania własnych sił na tem polu.

Ignacy Osikowicz — Zaleszczyki.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28 - 47. Dział zamówień 80 - 20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller - Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 czerwca 1932 r.

TREŚĆ:

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Ustawa z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239, o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 1. Ustawa z dnia 11-go grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 13-go lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178), ustawą z dnia 12-go czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 526), ustawą z dnia 22 lipca 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 566), rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13-go grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 122, poz. 705), ustawą z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 234), rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29-go listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 647), oraz ustawą z dnia 18-go marca 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170), ulega następującym zmianom:

1) W art 2 dodaje się następujący przepis jako ustęp końcowy:

„Funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, mianowanemu ministrem w czasie piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, albo wybranemu na posła lub senatora w czasie zajmowania stanowiska ministra, zalicza się do wysługi emerytalnej w razie zwolnienia ze stanowiska ministra przed wygaśnięciem mandatu poselskiego lub senatorskiego pozostały czas piastowania tego mandatu w przypadku, jeżeli w chwili zwolnienia ze stanowiska ministra funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie nabył zgodnie z ust. 3 prawa do uposażenia emerytalnego.

Uposażenie emerytalne zostanie w takim przypadku wymierzone dopiero po wygaśnięciu mandatu poselskiego lub senatorskiego i z zastrzeżeniem postanowień art. 9 ustawy“.

Art. 2 w brzmieniu art. 1, p. 1, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239.

Funkcjonarjuszami państwowymi w rozumieniu niniejszej ustawy są urzędnicy i niżsi funkcjonarjusze państwowi, funkcjonarjusze poczt, telegrafów i telefonów, oficerowie i szeregowi Straży Granicznej, oficerowie i szeregowi Policji Państwowej, nauczyciele wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający

na etacie Państwa, tudzież sędziowie z wyjątkiem handlowych, prokuratorzy i asesorzy sądowi.

Emerytem w rozumieniu niniejszej ustawy odnośnie do zawodowych wojskowych jest zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku.

Uposażenie emerytalne ministrów reguluje osobna ustawa. Do czasu wejścia w życie tej ustawy ministrowie, którzy przed objęciem tego stanowiska pełnili służbę, jako stali funkcjonarjusze państwowi, względnie zawodowi wojskowi, lub pozostawali w stanie spoczynku, otrzymują w razie ustąpienia z zajmowanego co najmniej przez rok stanowiska ministra i niepowolania zpowrotem do czynnej służby państwowej lub wojskowej, o ile odpowiadają postanowieniom art. 9 ustawy, uposażenie emerytalne na podstawie niniejszej ustawy według ostatnio pobieranego uposażenia ministra (art. 6 i 17 ustawy), z obowiązkiem uiszczania przez czas zajmowania stanowiska ministra opłat emerytalnych. przewidzianych w art. 7 ust. 1 ustawy.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi, którzy zajmowali stanowisko ministra przez okres krótszy niż rok, a poza tem odpowiadają warunkom, wyszczególnionym w ustępie poprzednim, otrzymują uposażenie emerytalne na podstawie niniejszej ustawy według uposażenia w służbie czynnej, ostatnio pobieranego przed objęciem stanowiska ministra.

Czas spędzony na stanowisku ministra liczy się do wysługi emerytalnej narówni ze służbą państwową.

Funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, mianowanemu ministrem w czasie piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, albo wybranemu na posła lub senatora w czasie zajmowania stanowiska ministra, zalicza się do wysługi emerytalnej w razie zwolnienia ze stanowiska ministra przed wygaśnięciem mandatu poselskiego lub senatorskiego pozostały czas piastowania tego mandatu w przypadku, jeżeli w chwili zwolnienia ze stanowiska ministra funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie nabył zgodnie z ust. 3 prawa do uposażenia emerytalnego.

Uposażenie emerytalne zostanie w takim przypadku wymierzone dopiero po wygaśnięciu mandatu poselskiego lub senatorskiego i z zastrzeżeniem postanowień art. 9 ustawy.

2) W art. 7 ust. 1 zamiast słów: „w wysokości 5% (pięć uposażenia“ wstawia się słowa: „w wysokości ośmiu procent (8%) uposażenia“.

3) W art. 7 dodaje się jako ustępy końcowe postanowienia następujące:

„Za czas służby państwowej, za który funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiścił ośmioprocentową opłatę emerytalną, począwszy od 1-go kwietnia 1932 r. Skarb Państwa na mocy niniejszego postanowienia przekazywać będzie ośmioprocentową składkę, określoną w art. 120 ust. 2 (przy analogicznem zastosowaniu postanowień ust. 4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom i zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 pkt. 4, 5 i 6 powołanego rozporządzenia nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia.

Przekazywanie składek, o których mowa w ustępie poprzednim, będzie uskutecznione za wszystkich funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przejdą ze służby państwowej do zatrudnienia.

uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeń pracowników umysłowych na zasadzie powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24-go listopada 1927 r. lub do służby w instytucjach, przedsiębiorstwach czy też zakładach, uzasadniających w myśl art. 5 pkt. 4, 5 i 6 tegoż rozporządzenia zwolnienie z obowiązku ubezpieczenia, o ile ci funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi ani nie nabyli w służbie państwowej prawa do emerytury, ani prawa tego przy rozwiązaniu stosunku służbowego nie utracili.

Zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady zaliczą funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, za których Skarb Państwa winien przekazać składki ubezpieczeniowe, do miesięcy składkowych, względnie do wysługi emerytalnej w całości okres czasu, za który Skarb Państwa ma przekazać składki, niezależnie od obowiązujących w tej mierze odmiennych przepisów.

Art. 7 w brzmieniu art. 1, p. 2 i 3, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 239.

Za świadczenia, obciążające w myśl niniejszej ustawy Skarb Państwa, ustanawia się opłatę w wysokości ośmiu procent (8%) uposażenia, pobieranego przez funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w czynnej służbie. Opłatę tę pobiera się każdego miesiąca przez potrącenie z uposażenia. Obowiązek uiszczania opłaty emerytalnej ustaje, jeżeli funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiścił do Skarbu Państwa Polskiego opłaty emerytalne lub składki ubezpieczeniowe co najmniej za 35 lat, policzalnych do wysługi emerytalnej.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi przy każdorazowem osiągnięciu z jakiegokolwiek bądź tytułu uposażenia wyższej grupy lub szczebla oraz przy uzyskaniu lub podwyższeniu dodatku, zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury, opłacają przez jeden rok połowę różnicy w wysokości uposażenia.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, wybrani do ciał ustawodawczych, uiszczają przez czas trwania mandatu poselskiego lub senatorskiego opłaty, wymienione w ust. 1. i 2 niniejszego artykułu od uposażenia, jakie pobierają lub pobieraliby w służbie czynnej, przyczem w tym ostatnim przypadku potrącenia opłaty emerytalnej winny być dokonywane z diet poselskich lub senatorskich.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, pełniący służbę poza granicami Państwa Polskiego i w. m. Gdańska, uiszczają przez cały czas pobytu zagranicą opłaty od uposażenia, jakieby pobierali, pełniąc służbę w kraju.

Opłaty, pobrane na podstawie niniejszego artykułu, nie podlegają zwrotowi.

Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania rozporządzeń normujących:

a) I. przekazywanie przez Skarb Państwa ośmioprocentowej składki, (określonej w art. 120 w ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) przy analogicznem zastosowaniu postanowień ust. 4, art. 120 powołanego rozporządzenia) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom lub zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4, 5 i 6 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na mocy tego rozporządzenia.

II. zaliczanie lat służby państwowej, pełnionej od dnia 1 stycznia 1928 roku do ubezpieczenia, unormowanego temże rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospo-

litej, względnie do lat wysługi emerytalnej w wyżej wymienionych instytucjach, przedsiębiorstwach i zakładach tym funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, których stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn, uznanych w rozporządzeniu Rady Ministrów za powodujące zachowanie prawa do przekazania, wymienionej w p. I., ośmioprocentowej składki i pod warunkiem, że funkcjonarjusz państwowy względnie zawodowy wojskowy nie nabył w służbie państwowej prawa do emerytury;

b) przekazywanie Skarbowi Państwa składek ubezpieczeniowych przez właściwe zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych, lub właściwe instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4, 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na mocy tego rozporządzenia, za lata pracy umysłowej, podlegające zaliczeniu do wysługi emerytalnej tych pracowników, którzy przeszli lub przejdą do stałej służby państwowej.

Za czas służby państwowej, za który funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiści ośmioprocentową opłatę emerytalną, począwszy od dnia 1 kwietnia 1932 r. Skarb Państwa na mocy niniejszego postanowienia przekazywać będzie ośmioprocentową składkę, określoną w art. 120 ust. 2 (przy analogicznem zastosowaniu postanowień ust. 4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom i zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 pkt. 4. 5 i 6 powołanego rozporządzenia nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia.

Przekazywanie składek, o których mowa w ustępie poprzednim, będzie uskutecznione za wszystkich funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przejdą ze służby państwowej do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeń pracowników umysłowych na zasadzie powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. lub do służby w instytucjach, przedsiębiorstwach czy też zakładach, uzasadniających w myśl art. 5 pkt 4, 5 i 6 tegoż rozporządzenia zwolnienie z obowiązku ubezpiecznia, o ile ci funkcjonarjusze państwowi i zawodowi ani nie nabyli w służbie państwowej prawa do emerytury, ani prawa tego przy rozwiązaniu stosunku służbowego nie utracili.

Zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady zaliczą funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, za których Skarb Państwa winien przekazać składki ubezpieczeniowe, do miesięcy składkowych, względnie do wysługi emerytalnej w całości okres czasu, za który Skarb Państwa ma przekazać składki, niezależnie od obowiązujących w tej mierze odmiennych przepisów.

4) W art. 9 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy, który po nieprzerwanej co najmniej 15 letniej państwowej służbie cywilnej lub wojskowej, względnie po łącznym nieprzerwanym, co najmniej 15 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, przechodzi w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie niniejszej lub we właściwych przepisach o stosunkach służbowych, albo też zostaje zwolniony bez utraty praw nabytych“.

5) W art. 9 ust. 2 przy końcu pkt. 1 zamiast słów: „nabytą w związku ze służbą, bez własnej winy“ wstawia sie słowa: „nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby“.

6) W art. 9 ustęp ostatni skreśla się wyrazy: „10 letniej", natomiast wstawia się słowo: „15 letniej".

Art. 9 w brzmieniu art. 1, p. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy, który po nieprzerwanej co najmniej 15-letniej państwowej służbie cywilnej lub wojskowej, względnie po łącznym, nieprzerwanym, co najmniej 15 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, przechodzi w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie niniejszej lub we właściwych przepisach o stosunkach służbowych, albo też zostaje zwolniony bez utraty praw nabytych.

Wyjątkowo nabywa funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, prawo do uposażenia emerytalnego:

1) po nieprzerwanej, co najmniej 5-letniej państwowej służbie cywilnej, względnie wojskowej, lub po łącznym, nieprzerwanym, co najmniej 5 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, z powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby.

2) bez względu na czas służby — wskutek trwałej niezdolności do służby z powodu:

a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych;

b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu;

c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, względnie w danej formacji wojskowej.

Przy obliczaniu 15-letniej, względnie 5 letniej służby państwowej postanowienia art. 16 nie mają zastosowania.

7) Art. 19 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Uposażenie emerytalne wynosi po 15 latach służby 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok do 25 roku służby włacznie o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), poczem wzrasta za każdy rok o 2,8% (dwa całe osiem dziesiątych procent), aż do 92% (dziewięćdziesięciu dwóch procent) podstawy wymiaru (art. 17), co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego. W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie służby, niż lat 15 (art. 9 ust. 2), uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby włącznie 30% (trzydzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby do 15 lat służby włącznie o 2% (dwa procent) podstawy wymiaru (art. 17)".

Art. 19 w brzmieniu art. 1, p. 7, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Uposażenie emerytalne wynosi po 15 latach służby 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok do 25 roku służby włącznie o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), poczem wzrasta za każdy dalszy rok o 2,8% (dwa całe osiem dziesiątych procent), aż do 92% (dziewięćdziesięciu dwóch procent) podstawy wymiaru (art. 17), co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego. W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie służby, niż lat 15 (art. 9 ust. 2), uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby

włącznie 30% (trzydzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby do 15 lat służby włącznie o 2% (dwa procent) podstawy wymiaru (art. 17).

W tym samym stosunku oblicza się także wszystkie dodatki, do których emeryt ma prawo w myśl przepisów niniejszej ustawy.

8) Art. 25 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiącu, gdyby pełnił obowiązki służbowe w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi".

9) W art. 25 ust. 3 zamiast słów: „rocznie 3.600 złotych" wstawia się słowa: „miesięcznie 300 złotych".

Art. 25 w brzmieniu art. 1, p. 8 i 9 ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Emeryci, którzy zajmują jakiekolwiek płatne stanowisko w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym, czy też samorządu terytorjalnego lub gospodarczego, tudzież w instytucjach ubezpieczeń społecznych, oraz emeryci, którzy pobierają emeryturę z funduszów takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu, otrzymują tylko taką część, przyznanego na mocy niniejszej ustawy, uposażenia emerytalnego, która wraz z wynagrodzeniem, względnie zaopatrzeniem, pobieranem z danej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu nie przewyższa 150% uposażenia, ostatnio pobieranego w służbie czynnej.

Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiącu, gdyby pełnił obowiązki służbowe w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi.

Postanowienie ust. 1 nie dotyczy tych emerytów, których wysokość uposażenia emerytalnego nie przekracza miesięcznie 300 złotych.

Czasowe powierzenie emerytowi ściśle określonych, specjalnych czynności, nie uważa się za objęcie stanowiska w rozumieniu ust. 1.

10) W art. 27 ust. 3 po słowach: „właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu", dodaje się słowa: „lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II. instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową".

Art. 27 w brzmieniu art. 1, p. 10, ustawy z dnia 23 marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensję wdowią i sierocą) przyznaje i wymierza właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II. instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensja wdowia i sieroca) winno być przyznane i wymierzone w ciągu 30 dni od daty przeniesienia w stan spoczynku, względnie śmierci funkcjonarjusza państwowego.

W razie niemożności wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego w przewidzianym terminie właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II. instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową winna przyznać danemu emerytowi (wdowie, sierocie) zaliczkę do czasu wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego. Zaliczka ta podlega potrąceniu w całości z pierwszych przyznanych rat zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emeryta, pensji wdowiej i sierocej).

11) W art. 33 ust. 1 po wyrazach: „wydanemu na zasadzie art. 26 ust. 4“ wstawia się wyrazy: „lub art. 27“.

Art. 33 w brzmieniu art. 1, p. 11, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Przeciw orzeczeniu władzy bezpośrednio podległej władzy naczelnej, wydanemu na zasadzie art. 26 ustęp 4, lub art. 27 ustawy, funkcjonarjuszowi państwowemu służy w ciągu 30-tu dni prawo wniesienia zażalenia do właściwej władzy naczelnej.

Przeciw orzeczeniu opartemu na powtórnem, na własną prośbę funkcjonarjusza państwowego, zarządzonem badaniu komisji lekarskiej, nie przysługuje żaden środek prawny.

12) Ust. 1 i 2 punkt 6 art. 37 przenosi się jako ustępy 3 i 4 art. 52, natomiast wprowadza się do art. 37 pkt. 6 o następującem brzmieniu:

„Rada Ministrów określa warunki i tryb zaliczania do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władze byłych państw zaborczych za taką działalność“.

Art. 37 w brzmieniu art. 1, p. 12, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

1) Czas służby liczy się do wysługi emerytalnej od dnia rzeczywistego objęcia służby.

Do wysługi emerytalnej dolicza się również państwową służbę prowizoryczną i przygotowawczą, w myśl zasad obowiązujących przepisów o państwowej służbie cywilnej, o ile nominacja na służbę stałą nastąpiła w czasie służby prowizorycznej lub bezpośrednio po odbyciu służby przygotowawczej.

2) Ponadto właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu może danemu funkcjonarjuszowi zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, pełnionej w charakterze funkcjonarjusza prowizorycznego lub praktykanta, a niepoliczalnej do wysługi emerytalnej na zasadzie punktu 1 niniejszego artykułu, oraz czas pracy kontraktowej w służbie państwowej, przyczem jeżeli funkcjonarjusz za okres podlegający zaliczeniu nie opłacał żadnych składek ubezpieczeniowych, podlegających przekazaniu na rzecz Skarbu Państwa, doliczenie może nastąpić jedynie po uprzedniem uiszczeniu opłaty emerytalnej, przewidzianej w art. 7 niniejszej ustawy od uposażenia tego stopnia służbowego, który funkcjonarjusz uzyskał przy pierwszem mianowaniu na stałe.

Jeżeli nominacja na służbę stałą lub prowizoryczną, podlegająca zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl pkt. 1 niniejszego artykułu, nastąpiła w czasie trwania pracy kontraktowej w służbie państwowej, lub bezpośrednio po ukończeniu tej pracy, praca kontraktowa podlega zaliczeniu w całości do wysługi emerytalnej pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej zgodnie z ustępem poprzednim.

3) Do czasu służby, podlegającej normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, dolicza się:

a) czas, przebyty w stanie nieczynnym, określony w obowiązujących przepisach o państwowej służbie cywilnej;

b) czas czynnej, również obowiązkowej, służby w wojsku polskiem, gdy funkcjonarjusz nie pełnił jej równolegle z państwową służbą cywilną, zaliczalną do wysługi emerytalnej;

c) czas przebyty w niewoli, jeżeli dostanie się do niej nastąpiło bez winy funkcjonarjusza.

Nadto przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się minimalny, odnośnemi ustawami przepisany, nie przekraczający jednak 4 lat, czas rzeczywistych studjów w wyższych zakładach naukowych państwowych i uznanych za równorzędne z państwowemi, jeżeli czas tych studjów nie biegnie równolegle z czasem służby, zaliczalnej do emerytury i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisanemi egzaminami.

Czas obowiązkowej służby wojskowej oraz studjów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

W razie reaktywowania emeryta, który przeszedł w stan spoczynku przed dniem 1-go października 1923 r., czas studjów wyższych może być zaliczony do wysługi emeryalnej dopiero po przesłużeniu co najmniej 5 lat w państwowej służbie polskiej.

Do zaliczenia czasu czynnej służby w wojsku polskiem i czasu, przebytego w niewoli, nie ma zastosowania warunek ciągłości służby (art. 10, ust. 1, ustawy).

4) Funkcjonarjuszom, którzy wstąpili ponownie do służby państwowej, zalicza się do wysługi emerytalnej za każdy pełny kalendarzowy rok służby państwowej, pełnionej po przerwie (art. 10, ust. 1) jeden rok pełnionej przed przerwą służby państwowej, określonej w pkt. 1 oraz w ustępie ostatnim pkt. 2 niniejszego artykułu.

W wyjątkowych przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, pełnionej przed przerwą (art, 10, ust. 1, ustawy) w większym wymiarze, aniżeli ustalono w ustępie poprzednim.

Przy przechodzeniu funkcjonarjuszów państwowych z jednego działu służby do drugiego za przerwy w rozumieniu ustępów poprzednich i art. 10, ust. 1, ustawy uważa się jedynie przerwy, przekraczające dni 30.

5) Funkcjonarjuszom poczt ruchomych (urzędnikom ambulansowym i niższym funkcjonarjuszom pocztowym jeżdżącym w ambulansach) po upływie 10 lat służby w tym charakterze zalicza się do wysługi emerytalnej każdy dalszy rok takiej służby za 14 miesięcy.

6) Rada Ministrów określa warunki i tryb zaliczania do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władze byłych państw zaborczych za taką działalność.

13) W art. 38 lit. b) między wyrazami „dla pracy w szkolnictwie“ a wyrazami „prywatnem lub w instytucji społecznej“, wstawia się wyrazy: „państwowem innych działów administracji, w szkolnictwie“.

Art. 38 w brzmieniu art. 1, p. 13, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

a) czasu służby, spędzonego przed ukończeniem 18 lat życia, wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;

b) czasu urlopu bez uposażenia, z wyjątkiem urlopu, otrzymanego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, oraz czasu urlopu bez uposażenia, udzielonego nauczycielowi dla pracy w szkolnictwie państwowem innych działów administracji, w szkolnictwie prywatnem lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty pozaszkolnej, nauczyciel ten winien za czas tego urlopu opłacić wkładki emerytalne, przewidziane w art. 7 niniejszej ustawy;

c) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu służby czynnej, w myśl odnośnych przepisów;

d) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnem w myśl odnośnych przepisów.

(Punkty 14), 15), 16), 17) art. 1 niniejszej ustawy zmieniają art. 50 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. dotyczący wyłącznie zawodowych wojskowych).

18) W art. 78 ust. 1 skreśla się wyrazy: „funkcjonarjusza lub wojskowego zawodowego w stanie spoczynku“, a zamiast nich wstawia się wyraz: „emeryta“.

Art. 78 w brzmieniu art. 1, p. 18, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

W razie śmierci emeryta, należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia, względnie odprawy (art. 60, względnie 76), pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.

Pod temi samemi warunkami w tej samej wysokości należy się pośmiertne w razie śmierci funkcjonarjuszki w stanie spoczynku lub wdowcowi.

W braku wdowy (wdowca) uprawnionej (ego) do pośmiertnego należy się pośmiertne w tej samej wysokości niepodzielnie dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły je utrzymywał. W braku wyżej wymienionych członków rodziny można zwrócić udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego innym krewnym lub osobom postronnym, jeżeli zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

19) W art. 79 skreśla się wyrazy: „wadliwego lub nieprawdziwego wpisu do wykazu stanu służby“, a zamiast nich wstawia się wyrazy: „późniejszego przedstawienia dokumentów, dotyczących“.

Art. 79 w brzmieniu art. 1, p. 19, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Postanowienia art. 36 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierót po funkcjonarjuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych z tą różnicą, że wdowa i sieroty otrzymują w każdym razie powstałą różnicę za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu późniejszego przedstawienia dokumentów, dotyczących zmarłego męża, względnie ojca.

20) W art. 81 skreśla się ust. 3 i 4.

Art. 81 w brzmieniu art. 1, p. 20, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Funkcjonarjuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej, oraz zawodowym wojskowym, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego, pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, jako też w służbie byłego Wydziału Krajowego Galicyjskiego, lub też którzy byli nauczycielami publicznych szkół ludowych lub wydziałowych i przechodzą w stan spoczynku ze służby państwowej polskiej, względnie ze służby w wojsku polskiem — wlicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczem, podlegającą zaliczeniu według ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, a względnie według ustaw krajowych galicyjskich, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczenia czasu tego do wysługi emerytalnej nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskiem, na mocy niniejszej ustawy, tudzież lata służby państwowej polskiej. Czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego przed wejściem w życie niniejszej ustawy zalicza się przy tem do emerytury.

Funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy służyli czynnie w czasie trwania mocy obowiązującej ustaw z dnia 28-go lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), a którzy przed wstąpieniem do służby państwowej względnie wojskowej, pełnili służbę samorządową w Państwie Polskiem, zaliczalną do wysługi emerytalnej w myśl punktu d) art. 15 ustawy z dnia 28-go lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), względnie punkt a) art. 12 ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), zalicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby samorządowej pod warunkami, określonemi w wymienionych ustawach.

Końcowe daty służby w b. państwach zaborczych ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczy do wysługi emerytalnej lata udowodnionej pracy nauczycielskiej tym byłym zawodowym nauczycielom polskich szkół prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy, posiadając odpowiednie kwalifikacje, wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostają na służbie w dniu 1-go października 1923 r. i ze służby tej przechodzą w stan spoczynku, a to pod warunkiem, iż w ciągu pół roku, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, przedłożą Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wystarczające dowody o swej pracy nauczycielskiej w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo.

21) W art. 84 ust. 1 dodaje się jako zdanie końcowe:

„Ustąpienie na rzecz Skarbu Państwa powyższych praw nie stanowi uiszczenia opłaty emerytalnej do Skarbu Państwa Polskiego w rozumieniu art. 7 ust. 1 ustawy".

22) W art. 84 ust. 2 skreśla sie zdanie ostatnie.

Art. 84 w brzmieniu art. 1, p. 21 i 22, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, jako też pobierający w dniu 1-go października 1923 r. zaopatrzenie emerytalne ze Skarbu Państwa emeryci (wdowy i sieroty), którzy byli członkami kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia, albo opłacali składki emerytalne do kas b. państw zaborczych, jeśli udowodnią, że praw, z tego tytułu im przysługujących, nie zrealizowali w b. państwach zaborczych, będą mogli korzystać z uprawnień, wynikających z niniejszej ustawy, jedynie pod warunkiem poprzedniego ustąpienia na rzecz Skarbu Państwa wszelkich praw, przysługujących im z tytułu uczestnictwa w tych kasach, względnie opłacania składek emerytalnych. Ustąpienie na rzecz Skarbu Państwa powyższych praw nie stanowi uiszczenia opłaty emerytalnej do Skarbu Państwa Polskiego w rozumieniu art. 7, ust. 1, ustawy.

Funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym (wdowom i sierotom), którzy w całości lub w części zrealizowali swe prawa do powyższych kas i przeszli do służby państwowej polskiej, dolicza się do wysługi emerytalnej czas służby, za który podjęli składki, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa kwot, pobranych z tych źródeł, wedle kursu, który ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Postanowienia ustępu 1-go niniejszego artykułu mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierót po tych funkcjonarjuszach i wojskowych zawodowych b. państw zaborczych, którzy podnieśli swoje osobiste składki emerytalne, lecz pozostawili składki na rachunek żon i dzieci.

23) W art. 89 ust. 1 zamiast wyrazów: „emerytowanych funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych" wstawia się wyrazy: „emerytów, funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych, którym na mocy przepisów niniejszej ustawy służy prawo do uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa".

Art. 89 w brzmieniu art. 1, p. 23, ustawy z dnia 18-go marca 1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239.

Postanowienia artykułów 2, 3, 4, 5, 6, 8, 16, 17, art. 19, artykułu 20 i ust. 2 i 3 art. 22, punkt 1 i 2 art. 23, artykułów 24, 25, 27 i ustępu 1 art. 33, tudzież artykułów 34, 41, 46, 84 i 88 mają analogiczne zastosowanie do emerytów, funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych, którym na mocy przepisów niniejszej ustawy służy prawo do uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa. Ust. 1 i 2 art. 60 i ust. 1 art. 61, artykuły 62, 63, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78 i 80, jak również postanowienia artykułów, wymienionych w ust. 1 z wyjątkiem przepisów art. 20 i 25, stosują się analogicznie do wdów i sierót po osobach, wymienionych w 1 ustępie.

Art. 2. Emeryci, którym przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170) został przyznany w myśl art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) dodatek na żonę, poślubioną po przejściu w stan spoczynku, tracą prawo do tego dodatku z dniem 1 kwietnia 1931 r.

Art. 3. Postanowienia art. 17 ust. 2 i art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w brzmieniu ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170) mają zastosowanie, począwszy od dnia 1 kwietnia 1931 r. również do emerytów (wdów, sierót), którym uposażenie emerytalne (pensja wdowia, sieroca) zostało przyznane przed dniem 1 kwietnia 1931 r.

Art. 4. Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy przed wstąpieniem do państwowej służby polskiej lub do służby w wojsku polskiem pełnili służbę w byłych państwach zaborczych, podlegającą doliczaniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), winni najpóźniej do dnia 31 grudnia 1933 r. zgłosić swe prawa z tego tytułu i należycie je udokumentować. Przekroczenie tego terminu może być uwzględnione tylko, o ile samo zgłoszenie nastąpiło we właściwym czasie, a nieudowodnienie tej służby w zakreślonym terminie wywołane było okolicznościami niezależnemi od woli zainteresowanej osoby. Niezgłoszenie w powyżej oznaczonym terminie służby w b. państwie zaborczem, podlegającej doliczeniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., powoduje utratę prawa do zaliczenia tej służby do wysługi emerytalnej.

Władze, wskazane w art. 27 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu, ustalonem niniejszą ustawa, w terminie do dnia 31-go grudnia 1935 r. orzekną, czy zgłoszone i należycie udowodnione okresy służby w b. państwach zaborczych podpadają pod postanowienia art. 81 ust. 1 lub art. 84 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych i czy podlegają na zasadzie tych postanowień doliczeniu do wysługi emerytalnej.

Art. 5. Z zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emerytalnego, pensyj wdowich i sierocych). przyznanego przed wejściem w życie niniejszej ustawy, przy wypłatach miesięcznych rat, począwszy od raty za miesiąc maj 1932 r.. potrącana będzie opłata w wysokości ośmiu procent (8%) należnego zaopatrzenia.

Opłata powyższa nie będzie pobierana od wdów i sierót, których zaopatrzenie, wymienione w ustępie poprzednim, nie przekracza: dla wdów — kwoty 50 zł. (pięćdziesięciu złotych), dla sieroty zaś — kwoty 25 zł. (dwudziestu pięciu złotych) miesięcznie.

Jeżeliby przy zastosowaniu opłaty, oznaczonej w ust. 1, zaopatrzenie wdowy miało wynosić mniej aniżeli 50 zł.. sieroty zaś mniej aniżeli 25 zł., opłata powyższa ulega zmniejszeniu do kwoty, o którą zaopatrzenie wdowy lub sieroty przekracza granice, oznaczone w ust. 2.

Postanowienia art. 5 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. nie mają zastosowania do opłat, pobieranych na podstawie niniejszego artykułu.

Pobieranie opłaty, wprowadzonej niniejszym artykułem, ustaje z dniem 31 marca 1933 r.; postanowienie to nie dotyczy emerytów oraz wdów i sie-

rót, otrzymujących zaopatrzenia emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 102, 103 i 108 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.

Art. 6. Emeryci oraz wdowy i sieroty, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane przed wejściem w życie niniejszéj ustawy, otrzymują to zaopatrzenie od dnia 1 kwietnia 1933 r. w wymiarze, ustalonym w art. 19 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu niniejszej ustawy (art. 1 pkt. 7); wysokość zaopatrzenia tych emerytów oraz wdów i sierót, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane za okres czasu krótszy aniżeli 15 lat, określa się według zasad zdania drugiego ustępu 1-go art. 19 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu niniejszej ustawy (art. 1, pkt. 7).

Postanowienia poprzedniego ustępu nie dotyczą emerytów oraz wdów i sierót, otrzymujących zaopatrzenie emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 102, 103 i 108 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

Postanowienia ustępu pierwszego nie dotyczą wdów i sierót, których zaopatrzenie, wymienione w tym ustępie, nie przekracza: dla wdów — kwoty 50 zł. (pięćdziesięciu złotych), dla sieroty zaś — kwoty 25 zł. (dwudziestu pięciu złotych) miesięcznie.

Jeżeliby po zastosowaniu postanowień ustępu pierwszego do wdów i sierót, których zaopatrzenie, wymienione w tym ustępie, przekracza 50 zł., względnie 25 zł., okazało się, że zaopatrzenie to miałoby wynosić mniej aniżeli 50 zł., względnie 25 zł., wdowa otrzymuje 50 zł., sierota zaś 25 zł.

Art. 7. Emeryci (wdowy, sieroty), do których zastosowano art. 2 ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170), będą otrzymywać zaopatrzenie emerytalne, począwszy od dnia 1 kwietnia 1933 r. za okres służby i pracy zawodowej, zaliczony im do wysługi emerytalnej przed wejściem w życie powołanej ustawy z dnia 18 marca 1931 r., przy równoczesnem zastosowaniu art. 6 niniejszej ustawy.

Art. 8. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali co najmniej 10 lat służby względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych z samego prawa do wysługi emerytalnej, w razie rozwiązania z nimi stosunku służbowego przed osiągnięciem wysługi emerytalnej, wymaganej na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej, może być przyznane uposażenie emerytalne w drodze uchwały Rady Ministrów na wniosek właściwej władzy naczelnej za zgodą Ministra Skarbu.

Osobom, o których mowa w ustępie pierwszym, uposażenie emerytalne zostanie wymierzone według zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7).

Wdowy i sieroty po osobach, wymienionych w ust. 1, mają prawo do zaopatrzenia z mocy samej ustawy w wysokości, określonej art. 61, względnie art. 62 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. przy uwzględnieniu zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7).

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali co najmniej 10 lat służby, względnie służby i pracy zawodowej, za-

liczalnych z samego prawa do wysługi emerytalnej, a z którymi zostanie rozwiązany stosunek służbowy przed osiągnięciem przez nich wysługi emerytalnej, wymaganej na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1. pkt. 4), uzyskują prawo do uposażenia emerytalnego według zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1, zdanie drugie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7) od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu ukończenia przez byłego funkcjonarjusza państwowego lub byłego zawodowego wojskowego 60 roku życia w przypadkach, gdy były funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie uzyskał z tytułu swej późniejszej służby lub pracy, pełnionej po rozwiązaniu z nim stosunku służbowego, jakiegokolwiek innego zaopatrzenia, oraz gdy za tego byłego funkcjonarjusza państwowego, względnie byłego zawodowego wojskowego, nie przekazano ze Skarbu Państwa składki ubezpieczeniowej na mocy art. 7 ustawy z dnia z dnia 11-go grudnia 1923 r.

Art. 9. Funkcjonarjusze państwowi, podlegający tymczasowym przepisom służbowym dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 6, poz. 13), którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy posiadają co najmniej 10 lat służby, względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych do emerytury, a zostaną zwolnieni ze służby przed nabyciem prawa do uposażenia emerytalnego, mają prawo do odprawy w wysokości sześciomiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio w służbie czynnej.

Funkcjonarjusze, którym na zasadzie postanowień ustępu poprzedniego została przyznana odprawa, nie mają prawa do innej odprawy.

Art. 10. Orzeczenia, przewidziane w art. 27 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r., wydaje Minister Skarbu lub upoważniona przez Ministra Skarbu władza skarbowa II instancji. Od orzeczeń władzy skarbowej II instancji zainteresowana osoba może wnieść odwołanie w terminie trzydziestodniowym.

W innych przypadkach, w których ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. przewiduje co do funkcjonarjuszów państwowych (wdów i sierót po nich) wydawanie orzeczeń przez właściwą władzę naczelną w porozumieniu z Ministrem Skarbu lub za zgodą Ministra Skarbu, orzeczenia te wydaje Minister Skarbu na wniosek właściwej władzy naczelnej. wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 22 ust. 3, art. 24, ust. 1, pkt. 1, art. 27 ust. 3, art. 70 ust., 3 i 4, art. 72 ust. 3 i art. 73 ust. 1 lit. a), w których decyduje wyłącznie Minister Skarbu.

W przypadkach, przewidzianych w art. 22 ust. 3, art. 24 ust. 1 pkt. 1, art. 70 ust. 3 i 4, art. 72 ust. 3 i art. 73 ust. 1 lit. a), decyduje wyłącznie Minister Skarbu również względem emerytowanych zawodowych wojskowych (wdów i sierot po nich).

Postanowienia niniejszego artykułu dotyczą również orzeczeń, wydawanych po wejściu w życie niniejszego przepisu w sprawach, wszczętych przed jego wejściem w życie.

Termin przejęcia czynności, określonych w niniejszym artykule, przez Ministra Skarbu ustali Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 11. W art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 89, poz. 705) po słowach: „i ich rodzin“

skreśla się przecinek i następujące po nim słowa: „przy przestrzeganiu zasady nieukracania praw, dotychczas nabytych".

Art. 12. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Zarazem upoważnia się Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego obowiązującego tekstu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), z uwzględnieniem zmian tekstów, wprowadzonych późniejszemi ustawowemi przepisami i niniejszą ustawą.

Art. 13. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1932 roku, przyczem jednak zmiany, wprowadzone w art. 1 pkt. 5, 8, 9 i 21 niniejszej ustawy, obowiązują od dnia 1 kwietnia 1931 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

2.

Państwowa pomoc lekarska.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 254) o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, członków ich rodzin, oraz emerytów.

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 9-go października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), art. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107), oraz art. 43 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) zarządza się co następuje:

§ 1. Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

1) funkcjonarjuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy z dnia 9-go października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), tak mianowanym na stałe, jak i do odwołania (prowizorycznym), jak również przeniesionym w stan nieczynny, względnie w stan rozporządzalności, z wyjątkiem funkcjonarjuszów państwowych, podlegających Ministrowi Komunikacji;

2) sędziom, prokuratorom i asesorom sądowym;

3) praktykantom w służbie administracyjnej, oraz aplikantom sądowym;

4) nauczycielom, instruktorom i praktykantom publicznych ludowych szkół rolniczych, pozostającym na etacie Państwa;

5) emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym polskim, przeniesionym w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego, tudzież tym emerytom, którzy zostali zwolnieni ze służby państwowej na innej zasadzie, ale w chwili zwolnienia mieli nabyte prawo do pełnego

uposażenia emerytalnego, albo przekroczyli 60 lat życia, bądź też istniała co do nich podstawa w formie orzeczenia lekarskiego do przeniesienia w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby; wyłączeni są od pomocy lekarskiej emeryci, którzy otrzymują uposażenie emerytalne z tytułu służby w charakterze funkcjonarjuszów państwowych, podległych Ministrowi Komunikacji, a nadto emeryci, którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów, oraz emeryci, którzy przebywają w zakładach leczniczych dla umysłowo chorych w myśl art. 42 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r., o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380);

6) członkom rodzin funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w p. 1), 2), 3) i 4) a mianowicie:

a) żonie, poza przypadkami, gdy pobiera uposażenie lub zaopatrzenie z instytucji państwowej, albo gdy jest sądownie separowana, a na mężu nie ciąży obowiązek alimentacji;

b) mężowi zupełnie niezdolnemu do zarobkowania, na którego żona pobiera dodatek ekonomiczny;

c) dzieciom ślubnym i uprawnionym, tudzież pasierbom do ukończenia lat 18, oraz tym dzieciom i pasierbom po ukończeniu lat 18, na które właściwa władza przyznała prawo pobierania dodatku ekonomicznego; wyłączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów.

Funkcjonarjusze państwowi (ust. 1 p. 1, 2, 3, 4), którzy korzystają z bezpłatnego urlopu, tracą prawo do państwowej pomocy lekarskiej na czas trwania tego urlopu; na ten okres czasu tracą również prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej członkowie ich rodzin.

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje:

1) poradę lekarską wraz z zapisaniem recepty;

2) pomoc lekarską, do której należą najniezbędniejsze zabiegi chirurgiczne, zabiegi w zakresie chorób gardła, nosa, uszu, oczu, zabiegi ginekologiczne, chirurgiczno - akuszeryjne, zabiegi w zakresie chorób skórnych i wenerycznych, oraz pomoc położniczą;

3) leczenie w szpitalach;

4) prześwietlanie promieniami Roentgena, niezbędne dla celów djagnostycznych przed dokonaniem zabiegu chirurgicznego, i naświetlanie promieniami Roentgena w przypadkach, wymagających nieodzownie tego leczenia, oraz naświetlanie lampą kwarcową;

5) odnośnie do osób, wymienionych w § 1 ust. p. 1) — 5), kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze (położne), umówieni w tym celu przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

§ 4. Pomoc lekarska jest udzielana na podstawie „karty porady", którą chory otrzymuje za opłatą manipulacyjną w wysokości 50 groszy, uiszczaną znaczkiem stemplowym.

Osobom, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 1, 2, 3, 4 i 6, wydaje kartę porady władza służbowa funkcjonarjusza po stwierdzeniu, że danej osobie przysługuje prawo korzystania z państwowej pomocy lekarskiej. Osobom powyższym, jeżeli przebywają poza siedzibą urzędowania funkcjonarjusza

i nie mogą się zaopatrzyć w kartę porady u władzy służbowej oraz emerytom, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 5, wydaje kartę porady właściwa dla miejsca ich przebywania powiatowa władza administracji ogólnej po wykazaniu uprawnienia danej osoby do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej.

W przypadkach wymagających śpiesznej pomocy lekarskiej pomoc ta musi być udzielona nawet bez przedstawienia karty porady, którą jednak należy doręczyć lekarzowi najpóźniej w ciągu dni trzech.

Na żadanie lekarza chory winien przedstawić dowód, stwierdzający tożsamość osoby chorego.

„Karta porady“ jest ważna do końca tego miesiąca, w którym została wydana.

§ 5. Porady lekarskie udzielane bywają w miejscu wyznaczonem. w pewnych zgóry oznaczonych godzinach; jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu. Pomoc winna być udzielona zasadniczo w dniu wezwania, a w wypadkach ciężkich bezzwłocznie.

W przypadkach nagłych, (np. krwotoki, złamania, otrucia i t. p.), o ile przybycie lekarza umówionego jest niemożliwe, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym przypadku (jedynie za pierwszą wizytę) ponosi Skarb Państwa według taryfy, przyjętej dla miejscowych lekarzy, po sprawdzeniu rachunku przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze umówieni kierować chorych do lekarza specjalisty (umówionego); do lekarza specjalisty zamiejscowego (umówionego) może kierować tylko lekarz powiatowy.

§ 6. Naświetlania lampą kwarcową mogą być stosowane tylko na podstawie polecenia lekarza powiatowego oraz mogą się odbywać jedynie w szpitalach lub ośrodkach zdrowia w okresie od dnia 15-go września do dnia 15-go maja; jedynie w przypadkach gruźlicy chirurgicznej naświetlania lampą kwarcową mogą się odbywać przez cały rok.

Zezwoleń na leczenie promieniami Roentgena udziela na wniosek lekarza umówionego wojewódzka władza administracji ogólnej.

Za naświetlania lampą kwarcową oraz za naświetlania i prześwietlania promieniami Roentgena Skarb Państwa opłaca 50% taksy, ustanowionej dla tychże zabiegów w szpitalach publicznych, 50% tej taksy płaci funkcjonarjusz państwowy.

§ 7. Leczenie szpitalne osób, wymienionych w § 1, przeprowadza się:

a) w szpitalach publicznych (art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22-go marca 1928 r. o zakładach leczniczych — Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382).

b) w innych zakładach leczniczych, uznanych dla tego celu przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Funkcjonarjuszom państwowym, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 1. 3 i 4, do X grupy uposażenia włącznie, sędziom i prokuratorom, asesorom sądowym oraz członkom rodzin tych osób przysługuje leczenie w szpitalu według klasy II, wszystkim innym funkcjonarjuszom państwowym oraz członkom ich rodzin — według klasy III.

Emerytowani funkcjonarjusze państwowi otrzymują leczenie w szpitalu według tej klasy, która przysługiwała im w chwili przeniesienia w stan spoczynku.

Za leczenie w szpitalu publicznym Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej, obowiązującej w danym szpitalu.

Za leczenie w zakładzie leczniczym, wymienionym w ust. 1 pkt. b), Skarb Państwa uiszcza 75% kosztów, obliczonych wedle przeciętnej opłat dziennych, obowiązujących w szpitalach publicznych na obszarze tego województwa, w którego obrębie leczenie się odbyło. W przypadkach, gdy przeciętna opłata dzienna wyższa jest niż opłata dzienna, obowiązująca w danym zakładzie leczniczym, — Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej tego zakładu.

Powyższe koszty leczenia Skarb Państwa ponosi z reguły tylko w przypadkach, gdy leczenie miało miejsce na podstawie „karty skierowania" (§ 8); w innych przypadkach może Minister Spraw Wewnętrznych w drodze wyjątku przyznać zwrot kosztów leczenia w szpitalu publicznym w wysokości, nieprzekraczającej 75% dziennej opłaty szpitalnej, w szpitalu tym obowiązującej, bądź w zakładzie leczniczym, wymienionym w ust. 1 p. b — do wysokości w poprzednim ustępie ustalonej.

Wysokość przeciętnej opłat dziennych, przewidzianej w ustępach poprzednich ustala wojewoda i ogłasza w Dzienniku Wojewódzkim.

§ 8. Umieszczenie chorego w szpitalu publicznym względnie w zakładzie leczniczym uznanym następuje na podstawie karty skierowania, którą na wniosek lekarza umówionego wydaje lekarz powiatowy.

1) w przypadku choroby zakaźnej;

2) w razie potrzeby zabiegu lekarskiego. którego wykonanie w domu chorego powoduje wyższe koszty, aniżeli koszty leczenia w szpitalu;

3) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki

4) w przypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

W przypadku nagłym chory może być umieszczony w szpitalu bez karty skierowania, którą jednak należy doręczyć zarządowi szpitala w ciągu tygodnia. Konieczność umieszczenia w tym przypadku chorego stwierdza właściwy lekarz powiatowy na podstawie aktów szpitalnych.

§ 9. Leczenie szpitalne, określone w § 7 ust. 1. może trwać co do funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w § 1 ust. 1 p. 1 — 5, najdłużej pół roku, co do członków ich rodzin — najdłużej trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego.

§ 10. Pomocy położniczej udziela się w mieszkaniu położnicy, bądź w zakładach leczniczych, wymienionych w § 7.

Pomocy położniczej w mieszkaniu udziela położna umówiona, opłacana przez Skarb Państwa; poza tem położnicy przysługuje prawo zwrotu udowodnionych wydatków, związanych z porodem, (niezbędne leki. środki opatrunkowe i t. p.) do wysokości, nieprzekraczającej 25% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 7 — za dni 10.

W razie niemożności udzielenia pomocy położniczej przez położną umówioną, Skarb Państwa zwraca udowodnione wydatki, związane z porodem, odbytym w mieszkaniu położnicy (niezbędne leki, środki opatrunkowe i t. p.) do wysokości, nieprzekraczającej 75% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 7 — za przeciąg dni 10.

W razie odbycia porodu w zakładzie leczniczym mają analogiczne zastosowanie przepisy, podane w § 7 o leczeniu szpitalnem.

§ 11. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzie-

lane przez zarząd zakładu zdrojowego na podstawie zaświadczenia lekarza powiatowego, stwierdzającego konieczność kąpieli, względnie zabiegów, oraz ich liczbę.

§ 12. Koszty leków i środków opatrunkowych pokrywa Skarb Państwa jedynie w przypadku, gdy są zużyte przez lekarzy umówionych w przychodniach i gabinetach lekarskich.

§ 13. Poza świadczeniami, wymienionemi w poprzednich paragrafach, funkcjonarjusze państwowi i członkowie ich rodzin korzystać mogą, za zwrotem kosztów, z zakładów i urządzeń, które ewentualnie zostaną zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na zasadach samowystarczalności, względnie korzystać z taryf ulgowych w zakładach leczniczych specjalnych, subwencjonowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, z któremi zawarte zostaną specjalne umowy.

§ 14. Koszty przejazdu lekarzy do obłożnie chorego (w obie strony) oraz koszt przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala (w jedną stronę) pokrywa Skarb Państwa.

Za przewiezienie obłożnie chorego pozamiejscowego do lekarza lub szpitala koszty podwody będą opłacane względnie zwracane w wysokości, nieprzekraczającej 50 groszy za przejechany kilometr. O ile podróż odbyła się koleją, będą zwrócone koszty biletu tej klasy, która przysługuje mu przy przesiedleniu służbowem. Koszty podróży lekarza zwracane będą stosownie do umowy.

§ 15. Opłaty, przewidziane w §§ 4, 6, 7 i 13, oraz ograniczenie czasu leczenia w zakładach leczniczych, przewidziane w § 9, nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego przez funkcjonarjusza państwowego w czasie i wskutek pełnienia służby.

§ 16. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie lekarza do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonarjusz obowiązany będzie zapłacić honorarjum lekarza w wysokości, przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jako też inne koszty, z wizytą lekarską związane.

§ 17. Państwowa pomoc lekarska, unormowana niniejszem rozporządzeniem, jest zorganizowana jedynie w granicach Państwa Polskiego, a na obszarze Wolnego Miasta Gdańska przysługuje osobom, wymienionym w § 1, jedynie w przypadku, gdy pełnią one służbę względnie mieszkają na obszarze tego miasta.

§ 18. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [1]) i obowiązuje aż do odwołania.

Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4-go sierpnia 1926 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, ich rodzin oraz emerytów (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 555) [2]).

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisaw Pieracki,* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski,* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

---

[1]) 31-go marca 1932.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 478.

3.

Ustawa uposażeniowa (nowela).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 419, o zmianie wysokości uposażeń funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych oraz zaopatrzeń emerytalnych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17-go marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Zawiesza się moc obowiązującą art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725 [1]) w stosunku do funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, zajmujących stanowiska służbowe poza m. st. Warszawą, oraz w stosunku do emerytów, wdów i sierót, zamieszkałych poza m. st. Warszawą. Zawieszenie powyższe dotyczy także emerytów, wdów i sierót, którzy po dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego przesiedlą się do m. st. Warszawy.

W stosunku do wojskowych zawodowych, zajmujących stanowiska służbowe poza m. st. Warszawą, zmienia się powołany w ustępie 1 przepis prawny i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23-go stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 42) w ten sposób, że wprowadzoną temi przepisami 10%-ową podwyżkę obniża się na 2%. Utrzymanej w ten sposób w mocy 2%-owej podwyżki nie wlicza się na czas obowiązywania niniejszego rozporządzenia do podstawy wymiaru zaopatrzeń emerytalnych.

Art. 2. Termin, od którego zawieszone w ust. 1 art. 1 i zmienione w ust. 2 art. 1 postanowienia art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23-go stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7. poz. 42) będą ponownie obowiązywały, ustali na wniosek Ministra Skarbu rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

Art. 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą w odniesieniu do uposażeń w służbie czynnej od

---

[1]) *Art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725.* Uposażenie funcjonarjuszów państwowych, pełniących służbę na obszarze Państwa Polskiego, oraz wojskowych zawodowych i oficerów rezerwy, zatrzymanych w czynnej służbie, jak również osób, pobierających ze Skarbu Państwa zaopatrzenie emerytalne, wdowie i sieroce, podwyższa się począwszy od 1-go stycznia 1927 r. o 10% przy analogicznem zastosowaniu postanowień ustępu 2 i 3 art. 1 i postanowienia art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4-go listopada 1926 r. w sprawie jednorazowego zasiłku dla funkcjonarjuszów państwowych i osób wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 642).

dnia 1-go czerwca 1932 r. a w odniesieniu do zaopatrzeń emerytalnych od dnia 1-go lipca 1932 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki,* Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor,* Minister: *Wł. Zawadzki,* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki,* Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski,* Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski,* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski,* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski,* Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz,* Minister Rolnictwa i Minister Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz,* Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki,* Minister Komunikacji i Minister Robót Publicznych: *Kühn,* Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Hubicki,* Minister Poczt i Telegrafów: *Boerner.*

4.

Powództwo cywilne w procesach karnych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 65 z dnia 30 kwietnia 1932 r. (I. Org. 1043/1/32).

Nr. O. 790/32. Prokuratorja Generalna otrzymuje częstokroć ze strony władz i urzędów państwowych wezwania o wnoszenia powóddztw cywilnych w procesach karnych i o zastępstwo na rozprawach karnych, w sprawach nieskomplikowanych, nienastręczających pod względem prawnym trudności.

Udział Prokuratorji Generalnej w postępowaniu sądowo - karnem unormowany jest w § 6, ust. 3, rozp. Prez. Rzplitej z dnia 9-go grudnia 1924 r. o zmianie ustroju Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 967) w sposób odmienny, niż dla postępowania cywilnego.

Podczas gdy na zasadzie art. 1 — 6 wymienionego rozporządzenia Prokuratorja Generalna jest urzędem wyłącznie powołanym do zastępowania w postępowaniu cywilnem majątkowych interesów Skarbu Państwa i osób w § 5 rozp. wymienionych, udział Prokuratorji Generalnej w postępowaniu sądowo - karnem jest warunkowy; zależy mianowicie od tego, czy Prokuratorja Generalna wezwaną zostanie przez zainteresowany urząd do zastępstwa interesów Skarbu Państwa, czy też nie.

Regułę zatem stanowi zastępstwo Skarbu Państwa w postępowaniu karnem przez własne organy urzędów zainteresowanych. Tylko w wypadkach wyjątkowych, gdy skomplikowany pod względem prawnym stan sprawy wymaga udziału Prokuratorji Generalnej, powinna odnośna władza wezwać Prokuratorję o zastępstwo.

Powyższe unormowanie tej kwestji znajduje uzasadnienie w okoliczności, że dochodzone w postępowaniu karnem pretensje wykazują przeważnie zupełnie prostą konstrukcję prawną, zaś o stronie faktycznej tych spraw są zainteresowane urzędy z istoty rzeczy dokładniej poinformowane od Prokuratorji Generalnej, łatwiej też udzielać mogą sądowi wymaganych wyjaśnień.

Z tych powodów zarządzam, by w sprawach majątkowych Skarbu Państwa, które dochodzone być mają w postępowaniu karnem, władze i urzędy podległe Ministerstwu W. R. i O. P. zwracały się do Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o udział w nich jedynie wówczas, gdy charakter prawny sprawy, lub jej wyjątkowe znaczenie, wymaga w interesie dobra Skarbu Państwa istotnie interwencji tego urzędu.

Podsekretarz Stanu. (—) *K. Pieracki.*

5.

Opłaty stemplowe.

(Zmiana ustawy).

Nr. O. 822/32. Ministerstwo Skarbu okólnikiem Nr. D. V. 10309/5/32 z dnia 26 kwietnia r. b., adresowanym do wszystkich izb i urzędów skarbowych oraz do urzędów opłat stemplowych, oznajmiło, co następuje:

I. W dniu 18-go maja b. r. weszła w życie ustawa z dnia 18-go marca 1932 w sprawie zmiany ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 340).

Ponieważ powołana nowela jest obszerna i już poprzednio ustawa o opłatach stemplowych wielokrotnie była nowelizowana, więc na podstawie upoważnienia zawartego w art. 178 u. o. s. został ułożony tekst jednolity, który ogłoszono w Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 724.

Również rozporządzenie wykonawcze do u. o. s. (Dz. U. R. P. z roku 1926 Nr. 123, poz. 713) już wielokrotnie znowelizowane wymaga dalszych zmian. Ponieważ dalsza nowelizacja tego rozporządzenia utrudniłaby stosowanie jego postanowień w praktyce, więc został ułożony tekst całkowity rozporządzenia wykonawczego, na skutek czego powołany tekst z r. 1926 wraz z nowelami przestanie obowiązywać.

Nowe rozporządzenie wejdzie w życie w dwa tygodnie po ogłoszeniu. Do tego czasu należy posługiwać się przepisami dotychczasowemi, ze zmianami, wynikającemi z powołanej na wstępie niniejszego okólnika ustawy z dnia 18-go b. r. (np. zamiast stawki 3 zł. wymienionej w zdaniu ostatniem § 3 r. w. s. należy stosować stawkę 5 zł).

II. Najważniejsze ze zmian, które wprowadza nowela z dnia 18-go marca 1932 r., są następujące:

1) Zasadnicza stawka opłat od podań, wnoszonych do urzędów państwowych, oraz od świadectw [1]) wydawanych przez te urzędy, wynosząca obecnie 3 zł (na mocy art. 145 i 154) zostaje podwyższona na 5 zł. Wyjątek stanowią świadectwa wydawane przez sądy, co do których stawka zasadnicza w wysokości 3 zł nie uległa zmianie. Nie ulega zmianie stawka w wysokości 50 gr od każdego załącznika do podania, przewidziana w artykule 145.

Stawka w wysokości 5 zł ma zastosowanie do podań, które wpłyną począwszy od dnia 18-go maja 1932, nie ma zastosowania do podań, które wpłynęły do dnia 17-go maja br. włącznie, a zostaną załatwione w dniu 18-go maja b. r. lub później.

Postanowienia streszczone w punktach 1 — 8 niniejszego okólnika, mają zastosowanie do świadectw, które zostaną wydane począwszy od dnia 18-go maja 1932, choćby podanie o wydanie świadectwa zostało wniesione przed tym dniem.

2) Opłata od zezwolenia na stałe prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, wymagającego koncesji, wynoszącą dotychczas 20 zł (art. 156 p. 5), zostaje podwyższona na 40 zł.

3) Wypisy z aktów notarjalnych, oraz sporządzone przez urzędy państwowe drugie i dalsze egzemplarze dokumentów urzędowych, równo-

[1]) W myśl art. 154 u. o. s. świadectwa szkolne nie podlegają opłacie stemplowej (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 12 z roku 1926, str. 587).

brzmiące z egzemplarzem pierwszym i zaopatrzone w podpis równorzędny (duplikaty art. 157), będą podlegały opłacie w wysokości 2 zł od każdej stronicy pełnej lub zaczętej.

4) Opłacie w wysokości 2 zł będą również podlegały odpisy i wyciągi sporządzone i poświadczone przez urzędy państwowe z wyjątkiem tych, które sporządza i poświadcza notarjusz, te ostatnie będą podlegały opłacie po 50 gr od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (zamiast dotychczasowej w kwocie 20 gr).

5) Poświadczenia zgodności z pierwopisem wtóropisów, odpisów i wyciągów, sporządzonych nieurzędownie (art. 157, ustęp drugi) będą podlegały: a) w razie poświadczenia przez notarjusza opłacie po 50 gr od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (zamiast dotychczasowych 20 gr), b) w razie poświadczenia zgodności przez inny urząd państwowy opłacie w wysokości 1 zł od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (zamiast dotychczasowych 50 gr).

6) Poświadczenie własnoręczności podpisu lub znaku ręcznego przez urząd państwowy z wyjątkiem poświadczenia, dokonanego przez notarjusza (art. 153) będzie podlegało opłacie w wysokości 1 zł 50 gr (zamiast dotychczasowej w wysokości 1 zł).

7) Zostaje uchylone zwolnienie od opłat stemplowych, przewidziane w punkcie 22 art. 142, oraz wiążące się z powołanym przepisem postanowienie zawarte w art. 160. Na przyszłość więc podanie o zezwolenie na urządzenie widowiska lub koncertu publicznego (choćby dochód był przeznaczony w całości na cele społeczne, oświatowe lub kulturalne) będzie podlegało opłacie w wysokości 5 zł oraz po 50 gr od każdego załącznika, a zezwolenie na urządzenie widowiska lub koncertu publicznego opłacie w wysokości 5 zł.

8) Zostają zwolnione od opłat stemplowych (na mocy nowego punktu 4 art. 161) świadectwa, wydawane celem przedstawienia ich zakładom ubezpieczeń przymusowych, niemajątkowych (ubezpieczeń społecznych) dla stwierdzenia uprawnień ubezpieczeniowych. Świadectwo tego rodzaju, wydane bez uiszczenia opłaty stemplowej, ma być przez urząd, wydający świadectwo, zaopatrzone w odpowiednią adnotację. W myśl nowego brzmienia art. 161 osoba, posiadająca świadectwo, o jakiem mowa, jeżeliby chciała przedstawić je nie instytucji ubezpieczeń społecznych, lecz innej osobie, ma uprzednio uiścić opłatę stemplową, w razie nieuiszczenia lub uiszczenia spóźnionego lub nieprawidłowego urząd skarbowy wymierzy nakazem płatniczym należną opłatę wraz z podwyżką 5-ciokrotną. Rozporządzenie wykonawcze postanowi, że celem dodatkowego uiszczenia opłaty od świadectwa, o jakiem mowa, posiadacz świadectwa ma nakleić na świadectwie znaczki stemplowe i skasować je przez przepisanie swem nazwiskiem oraz datą skasowania.

9) Opłata od pełnomocnictwa zostaje podwyższona co do tych pełnomocnictw, które nie ograniczają się do upoważnienia w przedmiocie zastępowania przed sądami lub innemi urzędami publicznemi. Co do pełnomocnictw w ten sposób ograniczonych, jak również co do pełnomocnictw, upoważniających do odbioru sumy pieniężnej, pozostają w mocy postanowienia dotychczasowe, a więc w szczególności stawki w wysokości 3 zł, względnie 1 zł. Opłata od pełnomocnictwa innego rodzaju (o ile nie mają zastosowania uwolnienia, przewidziane w art. 112) będzie wynosiła 5 zł (zamiast dotychczasowych 3 zł). Będą więc podlegały opłacie w wysokości

5 zł w szczególności pełnomocnictwa ogólne (generalne), pełnomocnictwo, upoważniające do zawarcia umowy, upoważniające do zarządu pewnym przedmiotem majątkowym, pełnomocnictwo, upoważniające wprawdzie do zastępstwa przed sądem lub innym urzędem publicznym, albo do odbioru sum pieniężnych, ale nadto również do innych czynności i tp.

10) W art. 112, w punkcie 6, uległy skreśleniu wyrazy „wobec sądów", na skutek czego pełnomocnictwo, udzielone pracowniczemu związkowi zawodowemu lub jego funkcjonarjuszowi albo udzielone przez taki związek, będzie wolne od opłaty również wówczas, gdy upoważnia do zastępowania członka związku wobec urzędów administracyjnych lub wobec pracodawcy.

11) W tymże art. 112, p. 7 otrzymał brzmienie następujące: „odpisy pełnomocnictw (art. 111 ustęp 3) składane sądowi, o ile są przeznaczone dla uczestniczących w sprawie osób". Na skutek tej zmiany będą wolne od opłaty nietylko odpisy pełnomocnictw, załączone do skargi, ale też załączone do pism, wnoszonych przez pozwanego.

12) Na mocy nowego punktu 12, art. 112, będą wolne od opłaty pełnomocnictwa, wystawiane w postępowaniu, tyczącem się ubezpieczeń przymusowych niemajątkowych (ubezpieczeń społecznych) przez ubezpieczonych lub członków ich rodzin.

13) Opłata od pokwitowań, wynosząca dotychczas 20 gr (art. 136) pozostaje podwyższona na 25 gr.

Zostały zwolnione od opłaty pokwitowania z odbioru czeku, pokwitowania wydane przez bank bankowi, oraz pokwitowania wystawione zagranicą.

Ministerstwo Skarbu zarządziło sporządzenie nowej kategorji znaczków stemplowych wartości 25 gr. Narazie jednak Ministerstwo Skarbu chce zużyć zapas znaczków po 5 gr wprowadzonych obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 20 czerwca 1924 r. (Monitor Polski Nr. 142, poz. 412). Te znaczki 5 groszowe, faktycznie nieużywane od 1927 r. ale dotychczas niewycofane, lecz wyraźnie nadal utrzymane na mocy § 1 (punkt 36) rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25 lutego 1929 (Dz. U. R. P. Nr. 23 poz. 237), zostaną w najbliższych dniach rozesłane kasom urzędów skarbowych. Zostanie rozesłany odrazu cały zapas tych znaczków, znajdujący się w Biurze Znaków Wartościowych, poszczególne kasy mają więc, gdy zapas znaczków 5-cio groszowych będzie na wyczerpaniu, zamówić znaczki 25-cio groszowe (zmniejszając oczywiście odpowiednio ilość zamawianych znaczków 20 groszowych). Dystrybutorzy są uprawnieni w razie sprzedaży nieparzystej ilości znaczków 25-cio groszowych żądać za jeden z tych znaczków (tylko za jeden nie za każdy) tytułem opłaty właściwej wraz z dodatkiem 10%-owym 28 groszy) np. w razie sprzedaży 7 takich znaczków dystrybutor ma prawo żądać 1 zł 93 gr w razie sprzedaży nieparzystej ilości znaczków 5 groszowych, dystrybutor ma prawo żadać za jeden z tych znaczków 6 gr (np. w razie sprzedaży 7-miu takich znaczków ma prawo żądać 39 gr).

14) Opłata w wysokości 3 zł, przewidziana w art. 139 (od niewymienionych w innych postanowieniach u. o. s. aktów notarjalnych i sądowych oraz pism, uwierzytelnionych notarjalnie lub sądownie) zostaje podwyższona na 5 zł., a przewidziana w tymże artykule opłata w wysokości 1 zł. ulega podwyższeniu na 2 zł.

15) Art. 10 i 11 ulegają zmianom, na skutek których stanie się zbędnem utrzymywanie w ewidencji (w R. U. B. II) przypadków, w których podstawę wymiaru opłaty stemplowej stanowi wartość zobowiązania do świadczeń perjodycznych. Mianowicie: a) w przypadkach, w których świadczenie jest ustanowione na oznaczoną ilość lat lub ich części (do pewnego terminu kalendarzowego punkt b) tylko raz jeden, a mianowicie od sumy świadczeń perjodycznych, obliczonej za cały czas trwania zobowiązania — z tem jednak ograniczeniem, że w razie ustanowienia na czas, przewyższający 17 lat, należy wziąć za podstawę wymiaru iloczyn z pomnożenia należności rocznej przez 17.

b) W razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony (punkt „c" art. 10) obliczy się opłatę tylko raz jeden, biorąc za podstawę wymiaru iloczyn z pomnożenia należności rocznej przez 5.

c) W razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony z oznaczeniem jednak pewnego terminu, do którego zobowiązanie trwać będzie niewątpliwie, obliczy się opłatę raz jeden, biorąc za podstawę wymiaru sumę dwóch iloczynów a mianowicie iloczynu z pomnożenia należności rocznej przez ilość lat (względnie też ich części), przez które zobowiązanie będzie trwało niewątpliwie oraz iloczynu z pomnożenia należności rocznej przez 5; suma obu iloczynów nie może jednak wynosić więcej niż iloczyn z pomnożenia należności rocznej przez 17.

Art. 11 nie będzie już miał zastosowania do przypadków, przewidzianych w art. 10, lecz zastosowanie jego będzie ograniczone do przypadków, wymienionych w ustępie drugim art. 9. Dotyczy tego przedmiotu § 11 r. w. s. nie ulegnie zmianie.

16) W myśl nowego brzmienia art. 9 może nastąpić ustalenie podstawy wymiaru niezwłocznie przez obliczenie prawdopodobnej sumy wszystkich świadczeń za cały czas trwania zobowiązania. Ministerstwo Skarbu upoważnia niniejszem urzędy skarbowe do stosowania powyższego przepisu w tych przypadkach, w których suma wszystkich świadczeń za cały czas trwania zobowiązania da się obliczyć w przybliżeniu, jeżeli ta suma, w przybliżeniu obliczona, nie przewyższa 5.000 zł. Urzędy skarbowe mogą korzystać z tego upoważnienia zarówno wówczas, gdy pismo, podlegające opłacie, zostało przedstawione urzędowi skarbowemu przez podatnika w myśl zdania drugiego art. 22, jakoteż wówczas, gdy zostało przesłane urzędowi skarbowemu przez notarjusza lub sekretarjat sądowy (art. 27, ustęp drugi; art. 28 ustęp piąty; art. 29, art. 30, punkt 3, art. 31, ustęp piąty. Również może być zastosowany ustęp ostatni art. 9 (o ile zachodzą warunki, wymienione wyżej w zdaniu drugiem niniejszego punktu 16) w przypadkach, które urząd skarbowy już zapisał do RUB. II bez względu na to, czy zapisanie do RUB. II nastąpiło przed dniem 18 maja 1932 r., czy po tym dniu.

III. Ministerstwo Skarbu poleca urzędom skarbowym, aby nie wymierzały podwyżek stemplowych od pism, sporządzonych w czasie od dnia 18 maja 1932 do końca sierpnia 1932 r. jeżeli opłata od danego rodzaju pism została podwyższona nowelą z dnia 18 marca 1932 r., a podatnik uiścił opłatę, obliczoną według przepisów, które obowiązywały przed dniem 18 maja b. r.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu podaje się wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 11 maja 1932 r. I. R. 4957/32

do wiadomości i stosowania. Jednocześnie nadmienia się, że podany w wymienionem zarządzeniu skrót u. o. s. oznacza ustawę o opłatach stemplowych, a skrót r. w. s. oznacza rozporządzenie wykonawcze do ustawy o opłatach stemplowych.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

6.

Pełnomocnictwa żyrowe.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 204 z dnia 23 maja 1932 r. (O. 778/32).

Bank Polski zawiadomił Ministerstwo Skarbu, że poświadczanie przez władze asygnujące na pełnomocnictwach żyrowych własnoręczności podpisów osób upełnomocnionych do podpisywania czeków jest często dokonywane w sposób, sprzeciwiający się wyraźnym postanowieniom przepisów Banku Polskiego. Własnoręczność bowiem podpisu osoby upełnomocnionej jest często poświadczaną przez tę samą osobę w charakterze urzędowym, np. komendant wojewódzki Policji Państwowej lub kierownik szkoły, którzy są upełnomocnieni do podpisywania czeków, poświadczają swoje własne podpisy na pełnomocnictwie przez podpisanie się w charakterze urzędowym pod pieczęcią urzędową. Według przepisów Banku Polskiego własnoręczność podpisów takich osob winna być poświadczona przez ich władzę przełożoną.

Wobec powyższego Kuratorjum poleca przed wysłaniem do P. K. O. lub do Banku Polskiego pełnomocnictw, które zawierają własnoręczne podpisy osób, stojących na czele władz i zakładów szkolnych, a upełnomocnionych do podpisywania czeków, pełnomocnictwa te przesyłać Kuratorjum do poświadczenia przez pp. naczelników odnośnego wydziału szkolnictwa w Kuratorjum.

Zarządzenie powyższe obowiązuje przedewszystkiem te władze i zakłady szkolne, które mają konta czekowe w P. K. O. na obroty zakładu (gimnazja państwowe) oraz zakłady w mieście Lwowie, które w najbliższym czasie dokonywać będą wypłat z rachunków bieżacych zapomocą czeków Banku Polskiego.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

7.

Publikacje statystyczne.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 187 z dnia 18 maja 1932 r. (O. 782/32 do dyrekcyj państwowych szkól średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych oraz rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Na terenach poszczególnych okręgów szkolnych wydają niektóre urzędy, szkoły, jak niemniej związki samorządowe i instytucje oświatowe, od czasu do czasu, lub nawet perjodycznie drukowane sprawozdania ze swej działalności, zawierające niejednokrotnie cenne monografje o szkolnictwie i oświacie wogóle lub o poszczególnych zagadnieniach regjonalnych,

materjały statystyczne i t. p. Publikacje te nie są nigdzie zebrane, a tem mniej opracowane z punktu widzenia rozwoju szkolnictwa i oświaty w przeszłości lub ujęcia programowego.

W celu przeprowadzenia dokładnej ewidencji takich publikacyj i zgromadzenia ich zechcą Dyrekcje oraz Rady szkolne zarządzić nadesłanie po dwa egzemplarze tychże bezpośrednio do Ministerstwa W. R. i O. P., w przyszłości zaś przedkładać wprost Ministerstwu W. R. i O. P. zawsze tego rodzaju wydawnictwa w dwóch egzemplarzach oraz w dwóch egzemplarzach Kuratorjum.

W razie gdyby nadesłanie dotychczasowych wydawnictw było niemożliwe z powodu zupełnego wyczerpania nakładu, winny dyrekcje, rady szkolne, podać spis wydanych publikacyj z wskazaniem księgozbioru, w którym się one znajdują.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski*, wr.

8.

Propaganda przemysłu krajowego.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 27 maja 1932 r. (Nr. III. 1936/32) do dyrekcyj państwowych i niepaństwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli.

W Państwowej Szkole Ekonomiczno-Handlowej we Lwowie (pl. Strzelecki l. 8) powstała „Sekcja propagandy przemysłu krajowego i eksportu", której celem jest popieranie wszelkiej rodzimej wytwórczości towarowej przez zwiększenie dla niej zbytu wewnętrznego i ułatwienie eksportu. W pracy tej spółdziałają nauczyciele, uczniowie, absolwenci i rodzice uczniów. Sekcja pragnie porozumiewać się stale z organizacjami pokrewnemi, przedewszystkiem zaś z podobnemi sekcjami, któreby powstały w innych szkołach.

Zechce więc Dyrekcja, o ile taka sekcja w tamt. szkole istnieje lub powstanie, zawiadomić o tem dyrekcję Państwowej Szkoły Ekonomiczno-Handlowej, zażądać od niej statutu i informacyj o dotychczasowej pracy. Dalszą wymianę informacyj, wzorów wyrobów lokalnych, broszur, afiszów i reklam polecam uwadze, p. Dyrektora i Grona nauczycielskiego, szczególnie pp. Wychowawców, w pracy których popieranie wytwórczości rodzimej powinno zajmować niepoślednie miejsce.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

9.

Podręczniki szkolne.

Okólnik Kuratorjum O. S. L. Nr. 231 z dnia 2 czerwca 1932 r. (O. 865/32) w sprawie wyboru i zmian podręczników szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i państwowych seminarjach nauczycielskich oraz ochroniarskich.

Ze względu na wyjątkowo ciężkie warunki materjalne rodziców i opiekunów uczniów Pan Minister okólnikiem z dnia 20 maja 1932 r. Nr. I. Pr. 2228/32 zarządził w sprawie wyboru i zmian podręczników

szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich i ochroniarskich co następuje:

1) Należy zaniechać jakichkolwiek zmian w wyborze podręczników, utrzymując nadal podręczniki, używane w roku szkolnym 1931/32.

2) Konieczność wprowadzenia na rok 1932/33 nowych podręczników może być uzasadniona wyłącznie okolicznością: a) zupełnego wyczerpania lub b) usunięcie używanego dotąd podręcznika ze spisu książek dozwolonych do użytku w szkołach na rok szkolny 1932/33.

3) Wykaz obowiązujących w danej szkole podręczników winien być podany do wiadomości młodzieży do dnia 15 czerwca b. r.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

10.

Wycieczki szkolne.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 9 czerwca 1932 r. (Nr. O. 917/32) w sprawie zbiorowych wycieczek szkolnych w pasie turystycznym polsko-czechosłowackim.

Celem ułatwienia i popierania ruchu turystycznego w pasie granicznym, została podpisana w Pradze dnia 30 maja 1925 r. Konwencja Turystyczna pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 333, z dnia 11 czerwca 1926).

Ponieważ dotychczasowa praktyka wykazała, że zarówno nauczyciele jak i kierownictwa szkół nie są o odnośnych przepisach dostatecznie poinformowani, przeto w myśl polecenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19 maja 1932 r. Nr. I. Pol. 750/32 zwracam uwagę na formalności jakie winny być przestrzegane przy organizowaniu wycieczek:

1) W myśl brzmienia art. 5 powołanej Konwencji Turystycznej zbiorowe wycieczki szkolne winny zaopatrzyć się w specjalne legitymacje, wydawane przez właściwe władze administracyjne pierwszej instancji, ważne na przeciąg 6 dni i uprawniające do swobodnego poruszania się w pasie turystycznym.

2) Kierownik wycieczki wykazać się musi legitymacją osobistą Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego lub Polskiego Związku Narciarskiego, zaopatrzoną w fotografię posiadacza i potwierdzoną przez właściwą władzę administracyjną pierwszej instancji miejsca zamieszkania, oraz przez właściwy urząd konsularny.

3) Kierownik wycieczki musi nadto posiadać poświadczenie dyrekcji szkoły z listą imienną uczestników wycieczki, potwierdzoną przez władze administracyjne pierwszej instancji miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

11.

Ochrona zwierząt.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 6 czerwca 1932 r. (Nr. O. 904/32) w sprawie ochrony tępionych gatunków zwierząt.

Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 24 maja 1932 r. Nr. II. P. 3255/32 zwróciło uwagę na sprawę ustosunkowania się do t. zw. zwierząt drapieżnych, tępionych bez zastrzeżeń z racji wyrządzanych przez nie szkód. Oto zarówno wśród ogółu społeczeństwa jak również wśród nauczycielstwa szkół powszechnych i średnich rozpowszechnione jest mniemanie o obowiązku bezwzględnego zwalczania i tępienia „zwierząt drapieżnych". Znane są wypadki, że profesorowie, uczący przyrodoznawstwa, mówiąc o ptakach drapieżnych, wzywali uczniów do bezwzględnej z niemi walki. Tymczasem, jak wiadomo, objektywne badania naukowe wykazały, iż pogląd taki jest niesłuszny, gdyż „drapieżniki" (np. drapieżne ptaki, ryby i zwierzęta ssące) spełniają doniosłą rolę w przyrodzie.

Wobec tych zapatrywań nauki na rolę zwierząt drapieżnych w przyrodzie, należy propagować wśród uczniów racjonalny pogląd na problem tępienia t. zw. drapieżników, należy wyjaśnić uczniom właściwą rolę drapieżników w przyrodzie, zaznaczając, że walka z niemi jest wskazaną tylko wtedy, jeżeli się nadmiernie rozmnożą i przynoszą człowiekowi gospodarcze szkody. Ale i wtedy walki tej nie można głosić bezwzględnie, lecz z zastrzeżeniami dyktowanemi przez zdobycie współczesnej wiedzy o biologji drapieżników.

Z pośród ptaków drapieżnych jest znikoma ilość takich gatunków, które rzeczywiście chwytają żywą zwierzynę łowną. Większość żywi się myszami, żabami, owadami i t. p. — jest więc w gospodarce człowieka obojętną lub też bardzo pożyteczną. Większość drapieżników, jak np. orzeł przedni, bielik, krótkoszpon, sokół raróg, sokół wędrowny, kania ruda, puhacz i t. d. stały się przez tępienie tak rzadkie, a są taką ozdobą krajobrazu, że zasługują obecnie na bezwzględną ochronę.

W związku z powyższem oraz w związku z nasuwającem się zagadnieniem przeciwdziałania bezmyślnemu tępieniu rzadkich w naszym kraju okazów fauny i ochrony tych gatunków należy pouczyć nauczycieli, zwłaszcza biologji, o konieczności odpowiedniego ujęcia i przedstawienia uczniom tej kwestji.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

12.

Etaty nauczycieli urlopowanych dla szkolnictwa zagranicą.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 59 z dnia 18 kwietnia 1932 r. (II. P. 21059/31.

W związku z zapytaniem jednego z kuratorjów okręgów szkolnych wyjaśniam, iż nauczyciele szkół powszechnych, oraz nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, urlopowani zagranicę, celem pełnienia obowiązków nauczycielskich, pozostają nadal na etacie osobowym kuratorjum okręgu szkolnego, na którego terenie pracowali do czasu urlopowania zagranicę, gdyż stosunek służbowy nie jest

z nimi rozwiązany przez fakt wyjazdu zagranicę. Wspomniani nauczyciele nie obciążają natomiast finansowo kredytów kuratorjum (t. j. w ogólnej liczbie etatów kuratorjum nie mieszczą się etaty, zajęte przez nauczycieli, pełniących obowiązki służbowe zagranicą), ponieważ są opłacani z budżetu Ministerstwa. Zasadniczo, wobec nierozwiązania stosunku służbowego, nauczyciel urlopowany zagranicę ma prawo w razie powrotu do kraju, ewentualnie odwołania, zająć swe poprzednie stanowisko. Nie tyczy się to oczywiście nauczycieli kontraktowych, z którymi, po odwołaniu ich do kraju, można rozwiązać wogóle umowę służbową. Zatem w danej szkole etat nauczyciela, pracującego zagranicą, może być obsadzony tylko przez siłę kontraktową.

W wypadku, gdy dla dobra szkoły etat nauczyciela urlopowanego zagranicę wymaga bezwarunkowego obsadzenia przez siłę stałą, można zastosować przeniesienie nauczyciela, pracującego zagranicą, na inne miejsce służbowe ze względu na to, iż przeniesienie nauczyciela na podstawie art. 58, ustęp 2, ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) nie wymaga uprzedniej prośby interesowanego o przeniesienie. Z uwagi jednak na specyficzne warunki pracy nauczycieli urlopowanych zagranicę zechce kuratorjum stosować wspomniane przeniesienie nauczyciela na inne miejsce złużbowe jedynie w wypadkach zupełnie wyjątkowych i to tylko po każdorazowem uzyskaniu zgody Ministerstwa.

Ze sprawą urlopowania nauczycieli szkół powszechnych zagranicę łączy się sprawa użytkowania mieszkania i gruntu. Wypłacanie nauczycielom, pracującym zagranicą, odszkodowania za mieszkanie i grunt ze Skarbu Państwa oraz żądanie od nich deklaracyj, że po powrocie do kraju przyjmą równorzędną posadę, jaką wyznaczą im władze szkolne, byłoby sprzeczne z obowiązującemi ustawami.

Podstawą stanowiska, jakie należy zająć w omawianej sprawie, winna być zasada, że na posady, opróżnione przez nauczycieli, pełniących służbę zagranicą, można angażować jedynie nauczycieli kontraktowych, nie zaś przydzielać nauczycieli etatowych z innych posad. Otóż każdy nauczyciel etatowy, zajmujący etat w danej miejscowości, a więc i nauczyciel przydzielony na inne miejsce służbowe (np. urlopowany zagranicę) ma niewątpliwie prawo do otrzymywania od gminy, względnie obszaru dworskiego, mieszkania w naturze lub równoważnika w pieniądzach, a to na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 662). O ile nauczyciel urlopowany zagranicę zajmuje mieszkanie w naturze w gminie, w której posiada etat nauczycielski, nie może być tego mieszkania pozbawiony, nawet w okresie pełnienia obowiązków zagranicą. Natomiast przed wyjazdem odnośnych nauczycieli kuratorjum winno na nich wpłynąć, by zgodzili się na zajmowanie ich mieszkań na czas ich pobytu zagranicą przez zastępujących ich nauczycieli kontraktowych.

Analogicznie należy traktować sprawę użytkowania gruntów na podstawie art. 44 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

Ministerstwo zwraca uwagę, iż sprawę zatrudnienia sił zastępczych na miejsce nauczycieli urlopowanych zagranicę, należy co rychlej uregulować w myśl powyższych wskazań, celem umożliwienia ewentualnego

powrotu nauczycieli urlopowanych zagranicę na poprzednio zajmowane stanowisko służbowe.

O ile Kuratorjum nie posiada dokładnej ewidencji nauczycieli, pracujących zagranicą, należy zwrócić się o wyjaśnienie do Ministerstwa.

Za Dyrektora Dep.: *Dr. M. Mendys.* Naczelnik Wydziału.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 23 maja 1932 r. Nr. B. P. 7842/32.

W związku z powyższem zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. zechcą Rady Szkolne Powiatowe sprawdzić, czy sprawy zatrudnienia sił zastępczych na miejsce nauczycieli publicznych szkół powszechnych, urlopowanych zagranicę, zostały uregulowane zgodnie ze wskazaniami podanemi przez Ministerstwo, a w razie stwierdzenia odmiennego stanu tych spraw donieść o tem niezwłocznie Kuratorjum z odpowiednim wnioskiem, celem wydania stosownych zarządzeń.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

13.

Egzamin dojrzałości.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 199 z dnia 21 maja 1932 r. (II. 4338/32) do dyrekcyj państwowych i prywatnych gimnazjów w sprawie przedmiotów I-ej części egzaminu dojrzałości dla eksternów typu matematyczno-przyrodniczego.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 29 kwietnia 1932 roku Nr. II. S. 22205/31 oznajmiło, że przy zastosowaniu programu wydziału matematyczno-przyrodniczego mają eksterniści w pierwszej części egzaminu dojrzałości zdawać z geografji, rysunku i propedeutyki filozofji, czyli zasada wyboru pomiędzy propedeutyką filozofji i przyrodoznawstwem w zakresie dawnego kursu klasy VIII. istnieć nie może.

W drugiej części egzaminu dojrzałości ekstern zdaje z przyrodoznawstwa w zakresie kursu obecnie w szkołach typu matematyczno-przyrodniczego obowiązującego.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

14.

Taksa administracyjna.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 70 z dnia 27 maja 1932 r. (O. 800/32) o zwalnianiu młodzieży z wychodźtwa od taksy administracyjnej i wszelkich opłat szkolnych.

W związku z okólnikiem Nr. 20 z dnia 27 stycznia 1932 r. (Nr. O. 154/32) wydanym wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 stycznia 1932 r. Nr. II. 23067/31 wyjaśniam na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 maja 1932 r. Nr. I. Pol. 1871/32, że zarządzenie o zwalnianiu młodzieży z wychodźtwa od taksy administracyjnej należy rozumieć w ten sposób, że młodzież ta winna być zwalniana od wszelkich opłat i świadczeń szkolnych.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 20 z dnia 27 stycznia 1932 r. (O. 154/32) o zwalnianiu młodzieży z wychodźtwa od taksy administracyjnej.

W celu umożliwienia uczęszczającej obecnie do szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, oraz zakładów kształcenia nauczycieli młodzieży z wychodźtwa, pozostającej pod opieką Polskiego Towarzystwa Emigracyjnego, ukończenia nauki w państwowych zakładach, polecam wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 stycznia 1932 r. (II. 23067/31), by młodzież ta była zwolniona w całości od taksy administracyjnej, choćby w ten sposób mogła być przekroczona norma (10%).

15.

Umieszczanie oceny z geografji na świadectwach dojrzałości.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 239 z dnia 9-go czerwca 1932 r. (II. 5995/32) do dyrekcyj wszystkich państwowych i prywatnych gimnazjów.

W związku z zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 2-go stycznia 1929 r. Nr. II. 235/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2, poz. 1 [1]), którem wprowadzono obowiązkowe nauczanie geografji w kl. VI (szóstej) od roku szkolnego 1929/30, Kuratorjum O. S. Lwowskiego przypomina konieczność umieszczania oceny z tego przedmiotu na świadectwach dojrzałości tych abiturjentów, którzy kończąc normalnie studja gimnazjalne uczyli się geografji w kl. VI.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

16.

Termin niedopuszczenia do szkoły uczniów w przypadkach chorób zakaźnych oraz zamykanie szkół z powodu epidemji.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 45 z dnia 11 marca 1932 r. (I. WF. 838/32) (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 8).

W porozumieniu z Departamentem Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ustalam podług podanej w załączniku tablicy terminy niedopuszczania do szkoły chorej dziatwy szkolnej, osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego, dotkniętych chorobą zakaźną, jak również zdrowych współmieszkańców chorego oraz terminy zamykania klas lub całych szkół w przypadkach poszczególnych chorób zakaźnych.

Jednocześnie traci moc obowiązującą tabela z terminami w tej sprawie, podana jako załącznik do „Przepisów zapobiegawczych przeciw szerzeniu się chorób zakaźnych przez szkoły i zakłady wychowawcze“ z dnia 19 lutego 1918 r. (Dz. Urz. Nr. 3 z r. 1919, poz. 10), oraz okólnik z dnia 13 grudnia 1926 r. Nr. O. Prez. 12320/26 (Dz. Urz. Nr. 1 z r. 1927, poz. 10 [2]) w sprawie zamykania szkół z powodu epidemij.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 2 z 1929 r., str. 49.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1924 r., str. 271; z 1926 r., str. 562; z 1927 r., str. 75.

Tablica terminów niedopuszczania do szkoły:

a) chorej dziatwy szkilnej i osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego, dotkniętych chorobą zakaźną;

Nazwa choroby	I. Termin niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego	II-a. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby
Płonica (szkarlatyna)	5 tygodni od wystąpienia wysypki, jeśli niema śladów powikłań ropnych ze strony ucha, nosa i gruczołów.	2 tygodnie.
Odra	2 tygodnie od wystąpienia wysypki.	2 tygodnie.
Różyczka	1 tydzień od wystąpienia wysypki.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.
Ospa naturalna	6 tygodni od początku choroby.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń, o ile mają ślady dwukrotnego szczepienia ospy ochronnej.

b) zdrowych współmieszkańców chorego.

Przepisy i terminy poniżej podane dotyczą przypadków chorób zakaźnych tylko o przebiegu normalnym, bez jakichkolwiek powikłań.

II-b. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poporzednio daną chorobę już przeszli po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby.	Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę
2 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednio przebycie płonicy było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	Jeżeli w tej samej klasie zdarzyło się kilka przypadków zachorowań na płonicę, poddać klasę odkażeniu i zamknąć ją na 2 tygodnie. Jeżeli liczne przypadki zdarzyły się w kilku klasach, zamknąć całą szkołę na 2 tygodnie i poddać ją odkażeniu. W miarę możności poddać uczniów badaniu na stopień uodpornienia przeciw płonicy.
2 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednio przebycie odry było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	Jeżeli więcej, niż czwarta część dzieci w klasie zapadła, klasę zamknąć na 2 tygodnie. Uwzględnić liczbę dzieci, które odry nie przebywały.
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.	Niepotrzeba.
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń.	W razie choćby jednego przypadku ospy naturalnej, zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia. Współkolegom chorego zaszczepić ospę. U reszty sprawdzić, czy szczepieni powtórnie pomyślnie.

Nazwa choroby	I. Termin niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego	II-a. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby
Ospa wietrzna	2 tygodnie od wystąpienia wysypki, jeżeli strupki odpadły.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.
Krztusiec (koklusz)	6 tygodni od początku choroby, jeżeli kaszel napadowy ustał zupełnie.	3 tygodnie.
Błonica (dyfteryt)	3 tygodnie od początku choroby. Pożądane badanie nosa i gardzieli na obecność prątków błonicy.	1 tydzień jeżeli w gardzieli niema zmian zapalnych lub po dwukrotnym ujemnym wyniku badania bakterjologicznego.
Świnka	2 tygodnie od wystąpienia opuchnięcia ślinianek przyusznych.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.
Nagminne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (drętwica karku)	Co najmniej 6 tygodni od początku choroby. Pożądane dwukrotne badanie wydzielin z jamy nosa i gardła na drobnoustroje specyficzne.	2 tygodnie. Pożądane dwukrotne badanie wydzielin z nosa i z gardła na drobnoustroje specyficzne.

II-b. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poporzednio daną chorobę już przeszli po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby.	Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.	Niepotrzeba.
3 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie kokluszu było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	W razie licznych przypadków krztuśca, zamknąć klasę lub szkołę na 3 tygodnie i poddać ją odkażeniu.
1 tydzień jeżeli w gardzieli niema zmian zapalnych lub po dwukrotnym ujemnym wyniku badania bakterjologicznego.	Jeżeli w tej samej klasie zdarzyło się kilka przypadków zachorowań na błonicę, poddać klasę odkażeniu i zamknąć ją na 1 tydzień. Jeżeli liczne przypadki zdarzyły się w kilku klasach, zamknąć całą szkołę na 1 tydzień i poddać ją odkażeniu, a uczniów w miarę możności poddać badaniu na nosicielstwo zarazka i na stopień uodpornienia przeciw błonicy.
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.	Niepotrzeba.
2 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie choroby było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	W razie kilku przypadków zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia.

Nazwa choroby	I. Termin niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego	II-a. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby
Tyfus (dur) plamisty lub powrotny	6 tygodni od początku choroby.	3 tygodnie.
Tyfus (dur) brzuszny lub rzekomy (paratyfus)	6 tygodni od początku choroby. Pożądane jest badanie bakterjologiczne wypróżnień.	3 tygodnie.
Biegunka krwawa (czerwonka — dyzenterja)	W tydzień po ustąpieniu zupełnem biegunki. Pożądane jest badanie bakterjologiczne wypróżnień.	1 tydzień.

U w a g a 1. Przed pójściem do szkoły po chorobie dziecko powinno być dwukrotnie wykąpane, chłopcy winni mieć krótko obcięte włosy.

U w a g a 2. W przypadkach płonicy, ospy naturalnej, błonicy, tyfusu plamistego, drętwicy karku, uczeń, przybywający do szkoły po chorobie, powinien przedstawić świadectwo lekarza sanitarnego lub zakładu dezynfekcyjnego o dokonaniu odkażenia jego mieszkania i odzieży.

U w a g a 3. O ustatecznem dopuszczeniu ucznia do szkoły w każdym poszczególnym przypadku choroby zakaźnej rozstrzyga lekarz szkolny, a tam gdzie istnieje dozór sanitarny — lekarz szkolny po porozumieniu się z lekarzem sanitarnym.

II-b. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio daną chorobę już przeszli po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby.	Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę
3 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie choroby zostało stwierdzone przez lekarza, po odwszeniu i wykąpaniu — 3 dni.	W razie choćby jednego przypadku zachorowania ucznia w szkole, zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia, zbadać wszystkie dzieci na wszawicę, a w razie potrzeby poddać je i ich odzież odwszeniu.
3 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie choroby było stwierzone przez lekarza — 3 dni.	W razie wystąpienia kilku przypadków zachorowań w szkole zamknąć szkołę na 3 dni, poddać badaniu wodę do picia w szkole i odkazić miejsca ustępowe. Uczniów w miarę możności poddać badaniu na nosicielswo zarazka.
1 tydzień.	W razie wystąpienia kilku przypadków o złośliwym przebiegu, zamknąć szkołę na 3 dni i poddać ją odkażeniu, zwłaszcza miejsca ustępowe. Uczniów w miarę możności poddać badaniu na nosicielstwo zarazka.

Uwaga 4. Podczas odkażania klasy lub całej szkoły pożądane jest, gdzie tylko można, wybielenie ścian.

Uwaga 5. Szczególną opieką higieniczno-lekarską szkoła winna otoczyć personal nauczycielski, służbę szkolną i jej rodzinę w razie wystąpienia wśród nich chorób zakaźnych.

17.

Ochranianie młodzieży od szkodliwych następstw upałów.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 210 z dnia 25-go maja 1932 r. (O. 840/32).

W celu zabezpieczenia dziatwy i młodzieży szkolnej od szkodliwych następstw zbyt wysokiej temperatury powietrza Pan Minister W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 20-go maja 1932 r. Nr. I. W. F. 2214/32 zarządził co następuje:

1) W porze ciepłej, tam gdzie otoczenie szkoły na to pozwala, a już bezwarunkowo po wsiach, lekcje w klasach odbywać się winny, jeśli nie przy otwartych oknach, to przynajmniej przy uchylonych nadświetlach (oberluftach).

2) W dni upalne programy wszelkich uroczystości, na których gromadzi się młodzież z całej szkoły w jednem pomieszczeniu, należy skracać, a same pomieszczenia, natłoczone młodzieżą, starannie i często przewietrzać.

3) T. zw. szkolne święta sportowe, święta wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego i związane z niemi pokazy i ćwiczenia cielesne należy organizować w ten sposób, by nie przetrzymywać zbyt długo młodzieży na otwartem powietrzu pod palącemi promieniami słońca w godzinach południowych.

4) W wyjątkowych przypadkach, przy ciepłocie, wynoszącej ponad 35° C, dyrekcje i kierownictwa szkół, zwłaszcza mieszczących się w budynkach i lokalach nieodpowiednich, mogą zezwalać na zakończenie zajęć szkolnych już o godzinie 11-tej przed południem, zawiadamiając o tem, gdy chodzi o szkoły średnie, kuratorja, gdy chodzi o szkoły powszechne, inspektoraty szkolne.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

18.

Nabywanie testów do badań psychotechnicznych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 23-go maja 1932 r. Nr. III. 1387/32 do dyrekcyj państw. i pryw. szkół zawodowych.

Na skutek wyjaśnień udzielonych przez Ministerstwo W. R. i O. P. z dnia 30-go marca 1932 r. Nr. III. T. P. 1057/32 (Nr. 51) celem ułatwienia zaopatrywania szkół zawodowych w testy do badań psychotechnicznych zarządzam co następuje.

1) Szkoły zawodowe będą kierować odpowiednie zapotrzebowania na testy do Zakładu Psychotechnicznego przy Państwowej Szkole Budownictwa w Warszawie (Wspólna 81) najdalej do dnia 15-go kwietnia każdego roku.

2) Zakład Psychotechniczny na podstawie tych zapotrzebowań dokona zamówienia druku testów w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bydgoszczy.

3) Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy będzie rozsyłać testy wraz z odpowiednim rachunkiem bezpośrednio szkołom, które po otrzymaniu testów wpłacą należność na konto czekowe Kasy Urzędu

Skarbowego w Bydgoszczy Nr. 200963, otwarte w Pocztowej Kasie Oszczędności. do zarachowania na rachunek bieżacy Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy Nr. .... B.

Na odwrotnej stronie blankietu nadawczego należy podać datę i numer rachunku, na którego pokrycie uiszcza się należność.

4) Dokładny numer rachunku bieżącego, o którym mowa w końcu ustępu pierwszego p. 3, będzie podawała każdorazowo Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy na swych rachunkach. wystawianych szkołom za wysłane testy.

5) Państwowe szkoły zawodowe opłacą te rachunki z funduszu na doraźne pomoce naukowe.

Podając powyższe do wiadomości szkół, polecam zastosować się do powyższego okólnika.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

19.

Opłaty szkolne w szkołach zawodowych.

Okólnik Minist. W. R. i O. P. Nr. 82 z dnia 25-go maja 1932 r. (III. RP. 1860/32) w sprawie uzupełnienia zarządzenia o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych odnośnie państwowych szkół rzemiosł budowlanych.

Nr. III. 2109/32. Zarządzam uzupełnienie niektórych postanowień zarządzenia z dnia 12-go września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31 [1]) w sprawie opłat szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 106) odnośnie państwowych szkół rzemiosł budowlanych w następujący sposób:

1) Wymienione wyżej zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1-go listopada 1931 r.

2) Opłaty wymienione w punktach VI A) i VII powinny być uiszczone w I. półroczu najpóźniej do dnia 31-go lipca a w II. półroczu najpóźniej do dnia 31-go stycznia pod rygorem bezwarunkowo niedopuszczenia ucznia do zajęć szkolnych.

3) Wnioski o zwolnienie uczniów ponad 20% normę winny być złożone przez dyrekcję szkół kuratorjum w I. półroczu najpóźniej do dnia 10-go czerwca, a w II. półroczu najpóźniej do dnia 10-go grudnia.

4) Dyrekcje szkół składają kuratorjum okręgu szkolnego cyfrowe sprawozdania z ilości uczniów, podlegających opłatom oraz zwolnionych od opłat z podaniem podstawy zwolnienia (według schematu załączonego do zarządzenia z dnia 12-go września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31) w I. półroczu przed dniem 1-go lipca a w II. półroczu przed dniem 1-go stycznia

Podsekretarz Stanu. (—) *K. Pieracki.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 542.

20.

Kwalifikacje nauczycieli szkół dokształcających.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 19-go maja 1932 r. Nr. III. 411/32 do kierownictw publ. i pryw. szkół zawodowych dokształcających w sprawie przyznania kwalifikacyi nauczycielom przedmiotów ogólnokształcących w szkołach dokształcających zawodowych.

Na zasadzie przepisów art. 29 rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7-go marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych i w myśl przepisów punktu III. okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z 25-go kwietnia 1931 r. Nr. III. A) 361/31 Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego będzie przyznawało czynnym nauczycielom szkół dokształcających kwalifikacje do nauczania przedmiotów ogólnokształcących w wspomnianych szkołach na podstawie art. 11 p. b. cytowanego na wstępie rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

O tem Kuratorjum zawiadamia Kierownictwa szkół z tem, iż należy wezwać interesowanych nauczycieli, by wnieśli do Kuratorjum odpowiednio udokumentowane podania.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25-go kwietnia 1931 r. Nr. III. A. 361/31. Ustalenie kwalifikacyj nauczycieli (instr.) szkół zawodowych.

Nr. III. 2359/31. Wobec wejścia w życie rozporzadzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 28-go listopada 1930 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 188) w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7-go marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) winno Kuratorjum przystąpić do sprawdzania kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych wszystkich nauczycieli (instruktorów) państwowych i niepaństwowych szkół zawodowych, celem uregulowania tych spraw zgodnie z wyżej przytoczonemi przepisami. Przy przeprowadzeniu tych prac zechce Kuratorjum kierować się niżej podanemi wyjaśnieniami.

Przytoczone na wstępie rozporządzenia dzielą nauczycieli (instruktorów), którzy mają, względnie którym mogą być przyznane kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach zawodowych, na cztery grupy.

1. Nauczyciele (instruktorzy), przez których posiadanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest tylko od ukończenia przepisanych studjów, względnie od posiadania kwalifikacyj do nauczania w szkołach średnich ogólno-kształcących lub powszechnych. W tych wypadkach świadectwo ukończenia przepisanych studjów, względnie świadectwo upoważniające do nauczania w szkoogólnokształcących lub powszechnych, uprawnia do nauczania w szkołach zawodowych.

II. Nauczyciele (instruktorzy), którym przyznanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest od ukończenia przepisanych studjów oraz uznania przez Ministerstwo W. R. i O. P. ich praktyki zawodowej lub nauczycielskiej za odpowiednią.

Wydawane dyplomów tym nauczycielom (instruktorom) należy do Ministerstwa W. R. i O. P., wobec czego winno kuratorjum nadesłać Ministerstwu dane, indywidualne co do każdego nauczyciela (instruktora) (w/g wzoru zał. Nr. 1. lub

Nr. 2, wraz z odpowiedniemi dokumentami i wnioskiem P. Kuratora, sporządzony w/g wzoru zał. Nr. 3).

III. Nauczyciele (instruktorzy), którym przyznanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest od złożenia egzaminu nauczycielskiego przed komisją egzaminacyjną.

Sprawa powołania do życia komisyj egzaminacyjnych zostanie uregulowana w najbliższym czasie. Akty tych nauczycieli (instruktorów) kuratorjum będzie przesyłało bezpośrednio do odnośnej komisji egzaminacyjnej.

Uprawnienia, wynikające z postanowień art. 29 rozporządzenia Pana Prezydenta z dnia 7-go marca 1928 r., w stosunku do czynnych nauczycieli, wymienionych w punkcie „b", art. 11 tegoż rozporządzenia, przekazuje się P. Kuratorowi, który w sprawach tych będzie decydował na podstawie oceny dotychczasowej pracy nauczycielskiej wyżej wymienionych nauczycieli w szkołach dokształcających.

IV. Nauczyciele (instruktorzy), którym przyznanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest od uznania ich praktyki zawodowej przez Ministerstwo W. R. i O. P. za odpowiednią, oraz od złożenia egzaminu nauczycielskiego przed komisją egzaminacyjną.

W tych wypadkach kuratorjum winno nadesłać Ministerstwu dane, indywidualnie co do każdego nauczyciela (instruktora) (według wzoru zał. Nr. 1, wraz z odpowiedniemi dokumentami i wnioskiem P. Kuratora, według wzoru zał. Nr. 4).

Po utworzeniu komisyj egzaminacyjnych kuratorjum będzie przesyłało akta tych nauczycieli (instruktorów), wraz z decyzją Ministerstwa o uznaniu praktyki zawodowej za odpowiednią do komisji egzaminacyjnej.

Uwaga. Uznanie pracy zawodowej, wymaganej postanowieniem punktu c), art. 22 rozporządzenia Pana Prezydenta z dnia 7-go marca 1928 r., należy do Ministra W. R. i O. P.

Nauczyciele (instruktorzy), którzy nie posiadają warunków, przewidzianych wyżej wymienionemi rozporządzeniami, a którzy pragną skorzystać z uprawnień art. 32 rozp. Pana Prezydenta z dnia 7-go marca 1928 r., winni złożyć odpowiednio udokumentowane podania do Ministra W. R. i O. P. za pośrednictwem kuratorjum okręgu szkolnego.

Podania te, zgodnie z postanowieniem ust. 2, § 13, rozporz. Ministra W. R. i O. P. z 28-go listopada 1930 r. prześle Kuratorjum do Ministerstwa, uzupełniając je ponadto zestawieniem studjów, pracy zawodowej, oraz nauczycielskiej (według wzoru zał. Nr. 1 i 2, wraz z wnioskiem P. Kuratora według wzoru zał. Nr. 5).

Sprawdzanie kwalifikacyj nauczycieli (instruktorów) winno Kuratorjum dokonywać stopniowo, dzieląc szkoły na kategorje w/g działów szkolnictwa zawodowego.

Organizacja szkół.

Szkolnictwo powszechne.

P. Kurator O. S. L. rozporządzeniem z dnia 2-go maja 1932 r. Nr. I. 8579/32 udzielił 7 klasowej prywatnej szkole powszechnej z p. j. n., utrzymywanej przez Konwent SS. Urszulanek we Lwowie, prawa publicznych szkół powszechnych na rok szkolny 1931/32.

Szkolnictwo zawodowe.

Nr. III. 1777/32. Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 27-go kwietnia 1932 r. Nr. IV. Szt. 3050/32 zarejestrowało filję Instytutu Muzycznego im. Łysenki we Lwowie z siedzibą w Złoczowie.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 19 czerwca 1932 r. Nr. III. 2089/32 udzielił Towarzystwu Średniej Szkoły Technicznej w Drohobyczu zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Drohobyczu w budynku Szkoły Technicznej prywatnych kursów technicznych pod nazwą „Kursy Techniczne Towarzystwa Średniej Szkoły Technicznej w Drohobyczu".

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Rada Ministrów uchwałą z dnia 20 maja 1932 r., zakomunikowaną rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. z dnia 24 maja 1932 r. Nr. B. P. 7684/32, przeniosła w stan nieczynny:

Bielecką Emilję, kancelistkę XI. st. sł. (Nr. B. P. 8674/32). Bilika Adama, adjunkta kancelaryjnego IX. st. sł. (Nr. B. P. 8813/32). Hołodyńską Olgę, kancelistkę XI. st. sł. (Nr. B. P. 8673/32). Jużkowa Stefana, adjunkta kancelaryjnego IX. st. sł. (Nr. B. P. 8677/32). Lebiszczakównę Augustynę Aleksandrę, rachmistrza XI. st. sł. (Nr. B. P. 8672/32). Pannenkę Józefa, rachmistrza X. st. sł. (Nr. B. P. 8675/32). Wehrna Wiktora, asesora VII. st. sł. (Nr. B. P. 8678/32). Wereszczakową Józefę, adjunkta kancelaryjnego IX. st. sł. (Nr. B. P. 8676/32).

P. Kurator O. S. Lw. przeniósł w stan spoczynku p. Zygmunta Fedorowskiego, księgowego w VIII. st. sł. Kuratorjum O. S. Lw.

Inspektoraty.

Przeniesieni: Pan Minister W. R. i O. P. przeniósł:

rozporządzeniem z dnia 14 maja 1932 r. Nr. B. P. 6499/32 **p. Wiktora Urbańskiego,** inspektora szkolnego w Krośnie, na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego w Mościskach;

rozporządzeniem z dnia 14 maja 1932 r. Nr. B. P. 6500/32 **p. Józefa Wiśniaka,** inspektora szkolnego w Mościskach, na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego w Krośnie.

Pan Kurator O. S. Lw. przeniósł:

rozporządzeniem z dnia 8 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 5024/32 p. Michała Suszyńskiego, kancelistę XI. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Przeworsku, do Rady Szkolnej Powiatowej w Brzozowie;

rozporządzeniem z dnia 9 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 4747/32 p. Adama Szybińskiego, kancelistę XI. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Brzozowie, do Rady Szkolnej Powiatowej w Przeworsku.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Bodnarczuk Dymitr kierownikiem 2-klasowej szkoły w Żywaczowie (Horodenka); Burghardt Józef kierownikiem 5-klasowej szkoły w Witkowie Nowym (Radziechów).

Górecki Józef kierownikiem 2-klasowej szkoły w Witryłowie (Brzozów).

Lela Tadeusz kierownikiem 3-klasowej szkoły w Zawidowicach (Gródek Jag.).

Stein Ludwik kierownikiem 2-klasowej szkoły w Rozworzanach (Przemyślany).

Wasilewski Władysław kierownikiem 5-klasowej szkoły w Zadwórzu (Przemyślany).

Przeniesieni: Drechslerowa Wiktorja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Roszniowie (Tłumacz), do 3-klasowej szkoły w Stryhańcach (Tłumacz).

Gawlikowska Matylda, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Mszczonowie, powiatu błońskiego, do 4-klasowej szkoły w Bucowie (Przemyśl); Gilewiczówna Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Łopuszance-Chominie (Turka), do 5-klasowej szkoły w Starej Ropie (Sambor).

Jung Wanda, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Husowie (Łańcut), do 6-klasowej szkoły im. św. Jadwigi w Rakszawie (Łańcut); Jurkiewiczowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. św. Kingi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu.

Kwiatkowska Eugunja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. St. Konarskiego w Jarosławiu.

Pedenkowski Tadeusz, kierownik 3-klasowej szkoły w Rozhurczu (Stryj), do 2-klasowej szkoły w Kolbuszowej Dolnej (Kolbuszowa).

Rubczakowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Zygmunta Krasińskiego w Stanisławowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. król. Jadwigi w Stanisławowie.

Sadowska Kazimiera, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. św. Kingi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. ks. Ostrogskiej w Jarosławiu; Setniowski Paweł, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu; Sysak Kazimierz, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Krzywotułach Starych (Tłumacz), do 1-klasowej szkoły w Skopówce (Tłumacz); Szczepańska Wanda, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Radwańcach (Sokal), do 7-klasowej szkoły męskiej w Sokalu; Szumilak Czesław, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu.

Winogrodzka Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. St. Konarskiego w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. św. Kingi w Jarosławiu; Wojtowicz Józef, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. Konarskiego w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu.

Żmudzińska Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. ks. Ostrogskiej w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. kr. Jadwigi w Jarosławiu.

Spensjonowani: Burghardowa, nauczycielka szkoły w Wyżnem (Rzeszów); Buszyńska Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Skopówce (Tłumacz).

Chlamtaczowa Michalina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Suchostawie (Kopyczyńce).

Franczuk Juljan, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Beremowcach (Zborów).

Gramski Justyn, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Jaworowie.

Hoszowska Marja, nauczycielka szkoły w Artyszczowie (Gródek Jagiell.).

Illaszewicz Leon, kierownik 2-klasowej szkoły w Sokołówce (Bóbrka).

Kamocka Emilja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Hucie Suchodolskiej (Bóbrka); Karpiakowa Stefanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Przemyślu; Körner Sprince, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz).

Margosches Jutta, nauczycielka 6-klasowej szkoły żeńskiej w Bohorodczanach; Mudryj Teofil, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Bonarówce (Strzyżów); Musiał Piotr, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Jachowicza w Rzeszowie.

Nawrocka Wanda, nauczycielka szkoły w Siemuszowej (Sanok); Nawrocki Michał, nauczyciel szkoły w Siemuszowej (Sanok); Nowotna Marja, nauczycielka szkoły w Posadzie Górnej (Sanok).

Olijnykowa Julja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Leszczynie (Bóbrka).

Pańczakiewiczowa Wanda, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Konopnickiej w Rzeszowie; Prasek Józef, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Kulawie (Żółkiew).

Rutowa Aniela, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Leżajsku (Łańcut).

Tarnawska Melanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Szczercu (Lwów); Tebinkówna Jadwiga, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Czarnej (Łańcut); Tobiasiewiczowa Irena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Złoczowie.

Zmarli: Balak Jan, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Teleśnicy Sannej (Sokole), powiat Lesko, zmarł dnia 24 maja 1932 r. w 26 roku życia, a w 4 roku służby nauczycielskiej.

Dziurmanowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły powszechnej w Baworowie, zmarła dnia 9 kwietnia 1932 r.

Słyszówna Emilja, nauczycielka 4-klasowej szkoły powszechnej w Słobódce Leśnej, powiatu kołomyjskiego, zmarła dnia 31-go maja 1932 roku, przeżywszy 39 lat, w 12 roku służby w zawodzie nauczycielskim.

Dnia 14-go czerwca 1932 r. zmarł w szpitalu we Lwowie ś. p. **Alojzy Gajkowski,** kierownik 7-mio-klasowej szkoły powszech. im. Ad. Mickiewicza w Stanisławowie. Zmarły urodził się dnia 7-go maja 1885 roku w Stanisławowie. Po ukończeniu piątej klasy szkoły powszechnej w Tyśmienicy, wstąpił do seminarjum nauczycielskiego w Stanisławowie, gdzie był uczniem w latach 1901/2 — 1905/6. Po złożeniu egzaminu dojrzałości otrzymał

pierwszą posadę tymczasowego nauczyciela w Opryszowcach. Następnie pracował w 4 kl. szkole powsz. w Kuihininie - mieście, potem zaś w szkole im. Tad. Czackiego w Stanisławowie. W roku szk. 1925/26 uczęszczał na Wyższy Kurs Nauczycielski (grupa humanistyczna) w Krakowie. Dnia 1-go sierpnia 1929 został mianowany kierownikiem 7-mio kl. szkoły powszech. im. Adama Mickiewicza w Stanisławowie.

Oprócz tego był kierownikiem szkoły zawodowo - dokształcającej im. Adama Mickiewicza Nr. III. i kierownikiem kursu dokształcającego dla podoficerów zawodowych garnizonu stanisławowskiego.

Zmarły należał do wszystkich towarzystw oświatowo - społecznych i humanitarnych w Stanisławowie i oddał wielkie usługi na polu oświaty pozaszkolnej jako kierownik kursu analfabetów garnizonu stanisławowskiego. Był też założycielem i długoletnim członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego w Stanisławowie. Cieszył sie uznaniem władz i społeczeństwa. Odszedł na wieki jako cichy i niestrudzony pracownik na niwie oświatowej.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Przeniesieni: Dr. Czubaty Mikołaj, nauczyciel seminarjum męskiego we Lwowie, do seminarjum II. żeńskiego we Lwowie.

Golański Kazimierz, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Sokalu;

Hamerski Eustachy, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Rzeszowie:

Dr. Konopnicki Jan, nauczyciel seminarjum męskiego w Zaleszczykach, do seminarjum męskiego w Stanisławowie; Kopczyk Paweł, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum żeńskiego w Kołomyi; Kozietulski Czesław, nauczyciel Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do seminarjum żeńskiego im. Asnyka we Lwowie; Dr. Kulczycki Aleksander, nauczyciel seminarjum męskiego w Stanisławowie, do seminarjum żeńskiego w Kołomyi;

Ley Djonizy, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Krośnie;

Myćko Stanisław, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum w Rzeszowie;

Pokiziakówna Marja, nauczycielka Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do seminarjum żeńskiego im. Asnyka we Lwowie; Poradowska Aniela, nauczycielka seminarjum żeńskiego we Lwowie, do szkoły ćwiczeń I. państwowego seminarjum żeńskiego we Lwowie;

Sztaba Stanisław, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Stanisławowie;

Tychowski Włodzimierz, nauczyciel seminarjum II. żeńskiego we Lwowie, do seminarjum żeńskiego I. we Lwowie;

Włodykówna Stanisława, nauczycielka Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do I. seminarjum żeńskiego im. Asnyka we Lwowie.

Szkoły średnie ogólno-kształcące.

Mianowani: Grabowski Jan, nauczycielem gimnazjum II. w Stryju; Wojtowicz Marjan, nauczycielem gimnazjum II. w Stryju.

Przeniesieni: Czernecki Karol, nauczyciel gimnazjum II. w Jarosławiu, do gimnazjum w Brzeżanach;

Jacków Mikołaj, nauczyciel gimnazjum w Nisku, do gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu;

Korostil Teodor, profesor gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu, do gimnazjum w Nisku;

Sadowski Wiktor, nauczyciel gimnazjum II. w Jarosławiu, do gimnazjum męskiego w Jaworowie;

Wiktor Dymitr, nauczyciel gimnazjum w Brodach, do gimnazjum w Buczaczu.

Spensjonowani: Gładyszowski Roman, pozostający w stanie nieczynnym profesor I. gimnazjum w Stanisławowie;

Dr. Jamrógiewicz Roman, profesor gimnazjum VII. we Lwowie;

Pohorecki Onufry, pozostający w stanie nieczynnym nauczyciel gimnazjum w Śniatynie;

Sens - Taubes Simche, profesor gimnazjum VIII. we Lwowie;

Starschedl Juljusz, profesor gimnazjum I. w Jarosławiu.

Śp. Władysław Probulski.

Dnia 15-go maja br. zmarł nagle w sile wieku Dyrektor Państw. XI. Gimn. Mat.-przyrodniczego we Lwowie. Wybitny fizyk, znakomity dydaktyk i wychowawca, powołany przed dwoma laty na zaszczytne stanowisko wizytatora szkół średnich, opuścił je przed rokiem z powodu nadwątlonego zdrowia, by powrócić do spokojniejszej pracy we własnym zakładzie.

Śp. Zmarły nie ograniczał swojej działalności jedynie do pracy zawodowej, lecz był zarazem wybitnym działaczem społecznym. Prowadził po wojnie przez szereg lat z ramienia Tow. „Dzieci na wieś“ kolonje wakacyjne, wysyłając co roku setki ubogiej dziatwy szkolnej na wywczasy wakacyjne i poświęcał dla tego celu bezinteresownie wolny czas, przeznaczony na własny odpoczynek po uciążliwej rannej pracy nauczycielskiej.

W r. 1925 należał do nielicznej grupy nauczycieli, założycieli Związku Nauczycieli Polskich Szkół Średnich, którego głównem zadaniem było propagowanie na tutejszym terenie idei jednolitego szkolnictwa w Polsce. W pracy tego Oddziału brał żywy udział jako kilkuletni zastępca a później jego przewodniczący.

Zawsze czynny i niezłomny współpracownik idei państwowej, głoszonej przez ludzi obozu Wielkiego Budowniczego Odrodzonej Ojczyzny, odszedł od nas, pozostawiając głęboki żal w sercach współtowarzyszy pracy i wielką wdzięczność szeregu pokoleń młodych, których wychował. Cześć Jego pamięci!

Szkolnictwo zawodowe.

Spensjonowani: Więcek Józef, instruktor Państw. Szkoły Sukienniczej w Rakszawie.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Jarosław	Kramarzówka	3 klas	koed.	—	polski	3 ubik.	$1\frac{1}{2}$ mg	
2	„	Jodłówka	7 „	„	—	„	3 „	3 mg	Konkurs 2-gi
1	Kałusz	Przewoziec	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	Konkurs 3-ci
2	„	Uhrynów Stary	2 „	„	—	„	3 „	$1\frac{1}{2}$ mg	Konkurs 3-ci
1	Krosno	Węglówka	3 „	„	—	ruski	3 „	8·4 a	Ponowny
1	Lesko	Berehy Dolne	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	1865 m^2	Ponowny
2	„	Ustrzyki Dolne	7 „	„	J. Piłsudskiego	polski	4 „	500 m^2	Pierwszenstwo mają z w.k.n.
3	„	Czaszyn	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	800 m^2	
4	„	Olszanica	2 „	„	—	polski	3 „	500 m^2	
5	„	Polana	2 „	„	—	„	2 „	$\frac{3}{4}$ mg	
6	„	Skorodne	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	$\frac{1}{4}$ mg	
7	„	Stężnica	2 „	„	—	„	4 „	740 sąż.	
1	Rzeszów	Rzeszów	7 „	żeńska	M. Konopnickiej	polski	—	—	Konkurs 2-gi
1	Złoczów	Podhorce Dół	3 „	koeduk.	—	polski	3 ubik.	—	Konkurs 3-ci
2	„	Ryków wieś	3 „	„	—	pol.-r.	—	—	

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca sierpnia 1932 r.

Wolne stanowiska w szkołach prywatnych.

Zarząd Koła T. S. L. im. Asnyka w Przemyślu ogłasza kokurs na stanowisko „przełożonej" Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej T. S. L. w Przemyślu.

Kandydatki winne odpowiadać warunkom przewidzianym ustawą o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1-go lipca 1926 r. w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3-go lutego 1928 r. oraz rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7-go marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych.

Podania należycie udokumentowane, skierowane do Zarządu Koła T. S. L., należy wnosić do dyrekcji szkoły w Przemyślu, przy ul. Czarnieckiego 1.

Ogłoszenia.

Kursy wakacyjne.

Wykaz prywatnych kursow wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych w Okręgu Szkolnym Lwowskim w 1932 r

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Informacje.	Kurs. Uwagi.
Jarosław I.	*Robót ręcznych i rysunków.*
Kurs organizuje Rada Szkolna Pow.	Wyrób pomocy naukowych w zakresie potrzeb szkoły powsz. Nauka rysunku i wskazówki metodyczne.
Sambor I.	*Przyrodniczo - geograficzny.*
Rada Szk. Pow.	Organizacja pracy w zakresie przyrody żywej. Hodowla. Muzeum przyrodnicze. Pomoce naukowe. Ogród szkolny. Wybrane zagadnienia z geografji Polski.
Lwów.	*Metodyczny.*
Od 6-go lipca do 16-go sierpnia. Kurs organizuje Wzajemna Pomoc Ukr. Nauczycielstwa.	Metoda nauczania elementarnego w zakresie szkoły powszechnej.
Kołomyja I.	*Pedagogiczno - polonistyczny.*
Rada Szk. Pow.	Rozwój zainteresowań u dzieci i metody akywne w nauczaniu. Wybrane zagadnienia z gramatyki języka polskiego.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Informacje.	Kurs. Uwagi.
Skole.	*Pedagogiczny.*
Od 6-go lipca do 6-go sierpnia. Rada Szkolna w Stryju. Kurs organizuje Ognisko Związku N. Pol.	Praktyczne zagadnienia organizacyjne i administracyjne z punktu widzenia potrzeb początkującego nauczyciela. Rozwój zainteresowań u dzieci i metody aktywne w nauczaniu.
Sokal.	*Pedagogiczny.*
Od 2-go do 27-go sierpnia. Rada Szk. Pow.	Zarys faz rozwoju psychicznego dziecka w wieku szkolnym, ich znaczenie dla nauczania i wychowania.
Stanisławów I.	*Pedagogiczny.*
Kurs organizuje Ogn. Zw. Naucz. Pol.	Organizacja pracy dydaktycznej i wychowawczej w szkołach niżej zorganizowanych.
Stryj. I.	*Pedagogiczny.*
Rada Szk. Pow.	Rozwój zainteresowań u dzieci i metody aktywne w nauczaniu. Praktyczne zagadnienia organizacyjne i administracyjne z punktu widzenia potrzeb początkującego nauczyciela.
Rzeszów.	*Pedagogiczny.*
Od 5-go lipca do 5-go sierpnia. Kurs organizuje Sekcja Ped. i Kształcenia Naucz. Oddz. Pow. Zw. Naucz. Pol.	Wychowanie państwowe. Współpraca szkoły z domem. Organizacje wychowawcze. Metodyka naucz. element.
Zborów I.	*Pedagogiczny.*
Rada Szk. Pow.	Organizacja pracy dydakycznej i wychowawczej w szkołach niżej zorganizowanych.

Ograniczenia budżetu oraz wydatki z taksy administracyjnej.

Okólnik Ministerswa W. R. i O. P. Nr. 64 z dnia 22-go kwietnia 1932 r. (I. R. 3855/32)

Nr. O. 729/32. W uchwalonym budżecie Ministerstwa W. R. i O. P. na rok 1932/33 niema przewidzianego kredytu w Dz. I. Rozdział 3, § 5, pozycja 2, na opał, oświetlenie i utrzymanie porządku w inspektoratach szkolnych (Nadzór szkolny).

Wydatki z tego tytułu będą pokrywane od 1-go kwietnia 1932 r. z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej“.

W związku z tem uzupełniam zarządzenie, podane okólnikiem z dnia 15-go grudnia 1931 r. Nr. I. R. 12888/31 [1]), nadając ustępowi I. B. powyższego okólnika następujące brzmienie:

B) W dziale I. rozdział 3 (inspektoraty szkolne).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe), § 5 pozycja 1 (komorne i należności uboczne) i § 9 (remont i konserwacja budowli).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej“ będą pokrywane wydatki na podróże służbowe, przesiedlenia i ryczałty inspektorów (§ 3), na opał, oświetlenie i utrzymanie porządku w inspektoratach (§ 5, pozycja 2, a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe), na wydatki biurowe inspektoratów (§ 6), inne wydatki (§ 8).

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

Wyroki N. T. A.

Orzeczenie N. T. A. z dnia 30-go stycznia 1932 r. L. Rej. 1290/27 w sprawie używania języka ruskiego (rusińskiego) przez zarząd szkoły w odniesieniu do władz.

Zarząd prywatnej szkoły z językiem wykładowym ruskim, utrzymanej przez „Krużok Ridnoji Szkoły“ w Gródku Jagiellońskim, przedłożył we wrześniu 1926 r. Radzie Szkolnej Powiatowej w Gródku Jagiellońskim w języku ruskim podział godzin do zatwierdzenia oraz wykaz dzieci, uczęszczających do tej szkoły i sprawozdanie w tej sprawie.

Pisma te zwróciła Rada Szkolna Powiatowa zarządowi szkoły odręcznem zarządzeniem z 27-go września 1926 r. L. 2763 z wezwaniem do przedkładania pism w języku polskim.

Od tego zarządzenia wniósł „Krużok Ridnoji Szkoły“ w Gródku Jagiellońskim odwołanie do Kuratorjum Okręgu Szkolnego we Lwowie.

Orzeczeniem z dnia 10-go grudnia 1926 r. L. 9318 Kuratorjum nie uwzględniło powyższego odwołania „z uwagi na wyraźny przepis rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 26-go maja 1925 r. Nr. 1119/O. Prez“. Nadmienia się w tem miejscu, iż powołane w orzeczeniu Kuratorjum pismo Ministra W. R. i O. P. Nr. O. Prez. 1119/25 podało kuratorjum lwowskiemu do wiadomości i zastosowania się wyjaśnienie, iż właściciel (koncesjonarjusz, utrzymujący) prywatnej szkoły, jako strona w myśl ustawy z dnia 31-go lipca 1924 r. Dz. Ust. poz. 724, może zwracać się do władz w języku niepolskim z zachowaniem przepisów powyższej ustawy, natomiast dyrekcja (kierownictwo) szkoły może występować do urzędów, jako swej władzy zwierzchniej, jedynie w języku polskim.

Na powyższe orzeczenie kuratorjum wniósł „Krużok Ridnoji Szkoły“ skargę do N. T. A., w której zarzuca, iż narusza ono postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 110), ustawy z 31 lipca 1924 r. Dz. Ust. poz. 724 (art. 2) oraz rozporządzenie z dnia 24-go września 1924 r. Dz. Ust. poz. 820. Skarga podnosi, że prywatne szkoły towarzystwa „Ridnoji Szkoły“ muszą być uważane w odniesieniu do władz za osoby prywatne, nie zaś

[1]) Dz. Urz. Kurat. O. S. Lw. z 1932 r. str. 92.

za państwowe instytucje władzom tym podległe, stąd też przysługuje im prawo składania podań do władz w języku macierzystym (ruskim według § 54 statutu Twa „Ridnoji Szkoły"). Na kwestję tę pozostaje, zdaniem skarżących, bez wpływu postanowienie art. 117, ust. 2, Konstytucji, poddające także szkoły prywatne nadzorowi władz państwowych w zakresie określonym przez ustawę. Nie można również uważać kierownictwa szkoły prywatnej za urząd podległy władzom, gdyż żaden obowiązujący przepis prawny tego nie uzasadia. Skarga podnosi, że prawa przysługującego w zakresie językowym Twu „Ridnaja Szkoła" przysługują także przez to towarzystwo zgodnie z § 4 tego towarzystwa, instytucjom stworzonym i utrzymywanym i domaga się uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Pozwana władza nie nadesłała odpowiedzi na skargę.

Rozpatrując niniejszą sprawę, Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Art. 117 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej postanawia w ustępie drugim, iż wszystkie szkoły i zakłady wychowawcze, zarówno publiczne, jak i prywatne, podlegają nadzorowi wladz państwowych w zakresie przez ustawy określonym.

Według art. 1 ustawy z dnia 4-go czerwca 1920 r. Dz. Ust. poz. 304 kierownictwo naczelne i nadzór zwierzchni nad wychowaniem publicznem w Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje Minister W. R. i O. P., według art. 4 tejże ustawy do zakresu dzialania kuratora okręgu szkolnego należy także nadzór, opieka i kontrola nad szkolnictwem, wychowaniem przedszkolnem i pozaszkolnem oraz oświatą w okręgu. O ile idzie o przepisy o nadzorze Państwa nad szkolnictwem prywatnem na obszarze b. zaboru austrjackiego, przewiduje ustawa z dnia 14-go maja 1869 r. Dz. Pr. P. Nr. 62, ustanawiająca zasady nauczania w szkołach ludowych, powyższy nadzór w stosunku do prywatnych szkół powszechnych i seminarjów nauczycielskich w zakresie statutu szkoły, planu nauczania, doboru kierownika szkoły i grona nauczycielskiego, lokalu szkolnego, wydawania świadectw (§§ 68—70); § 71 powyższej ustawy, wyraźnie zaznaczając, że szkoły prywatne pozostają pod nadzorem państwowym, głosi, iż odpowiedzialnym wobec władz nadzorczych za prawidłowy stan szkoły jest jej przełożony.

Z przytoczonej ostatnio normy prawnej wynika, iż niesłusznym jest zarzut skargi, jakoby czynienie przez pozwaną władzę różnicy między właścicielem szkoły, a samą szkołą, względnie jej kierownictwem, było nieuzasadnione, skoro między przełożonym szkoły a władzą nadzorczą powstaje z mocy przepisu prawnego szczególny stosunek o cechach odrębnych od stosunku właściciela szkoły do władzy.

Z natury nadzoru, określonego podanemi powyżej normami prawnemi, wynika po stronie władzy prawo żądania, w celu spełnienia przysługujących jej uprawnień nadzorczych, wyjaśnień i sprawozdań w zakresie objętym nadzorem, zaś po stronie nadzorowanego obowiązek uczynienia zadość temu żądaniu. Spełniając żądanie władzy nadzorczej i przedkładając sprawozdania, względnie informacje piśmienne, nie występuje kierownictwo, ze względu na istotę jego stosunku do władzy nadzorczej, w charakterze strony, składającej, celem osiągnięcia zamierzonych przez nią skutków prawnych, podanie w postępowaniu administracyjnem.

Według art. 2 ustawy z dnia 13-go lipca 1924 r. Dz. Urz. poz. 724, cywilne władzy i urzędy administracyjne I. i II. instancji oraz władze samorządowe i zakłady przyjmują podania oraz ustne oświadczenia w spra-

wach, których załatwienie do nich należy, na obszarze województwa lwowskiego od obywateli polskich narodowości ruskiej (rusińskiej) w ich języku macierzystym. Gdy, jak już wyżej wypowiedziano, składane przez kierownictwo szkoły władzom nadzorczym sprawozdania nie posiadają charakteru podań stron, wnoszonych w postępowaniu administracyjnem, nie podpadają one pod przepis art. 2 ustawy z dnia 31-go lipca 1924. Podnieść należy w tem miejscu, że wspomniany art. 2 ustawy jako wyjątkowy (art. 1 ust. 2 ustawy), ulega wykładni ścisłej, nie zaś rozszerzającej.

W tym stanie rzeczy nie mógł się N. T. A. dopatrzeć w zaskarżonem orzeczeniu, którem utrzymano w mocy żądanie przedłożenia przez zarząd prywatnej szkoły powszechnej Ukr. Towarzystwa Pedagogicznego „Ridna Szkoła" podziału godzin i wykazu dzieci w języku polskim, zarzucanego przez stronę skarżącą naruszenia jej praw, względnie obrazy obowiązujących przepisów prawnych. Zauważyć jeszcze należy, że zarzut skargi, jakoby zaskarżone orzeczenie obrażało postanowienie art. 110 Konstytucji, nie jest trafny, już z tej przyczyny, że powyższe postanowienie, jak wynika z użytych w niem słów „w nich" odnosi się do używania mowy obywateli polskich należących do mniejszości językowych, wewnątrz, w życiu wewnętrznem, szkoły, nie zaś w jej stosunkach na zewnątrz.

W wyniku powyższych rozważań Najwyższy Trybunał Administracyjny postanowił oddalić skargę, jako nieuzasadnioną.

Część druga.

Obserwacje nieba latem.

Ciepłe i niedługie noce letnie nadają się doskonale do obserwacyj nieba przez miłośników astronomji, nie wymagają bowiem od nich prawie żadnych wyjątkowo trudnych zabiegów i wysiłków. Nasuwa się pytanie, co można zobaczyć na niebie w czasie tych dwóch miesięcy wakacyjnych?

Przedewszystkiem należy zwrócić uwagę na wspaniale jaśniejącą drogę mleczną, która właśnie w lipcu jest najwybitniejszem zjawiskiem astronomicznem.

W drugiej połowie lipca i w drugiej połowie sierpnia wskutek przyświecającego księżyca widok nieba ulega zmianie niekorzystnej dla obserwacyj. Warto zwrócić uwagę na księżyc, oglądnąć go przez zwykłą lub pryzmatyczną lornetkę i zapoznać się z wielu szczegółami jego tarczy. We wrześniu, a więc już po wakacjach, dnia 14-go o godzinie 19 minut 5 rozpocznie się częściowe zaćmienie księżyca trwające do godziny 24-tej minut 55. Środek zaćmienia przypada na godzinę 22-gą, przyczem zaćmionych będzie 98% średnicy tarczy księżyca.

Z planet obserwować będzie można w pierwszej połowie lipca Merkurego. Obserwacje jego będą jednak utrudnione z tego względu, że planeta znajduje się nisko nad zachodnim horyzontem na tle zorzy wieczornej. Najlepsze warunki obserwacyjne mogą zajść 20-go lipca.

Wenus widzialna w czerwcu, jako gwiazda wieczorna, niknie w pierwszej połowie lipca, a w drugiej ukazuje się już jako jutrzenka przed wschodem słońca, osiągając największy blask w dniu 3-go sierpnia.

Mars widoczny będzie tylko dla tych miłośników nieba, którzy zrezygnują z nocnego snu, wschodzi bowiem dopiero po północy.

W pierwszej połowie lipca przesuwa się on przez gwiazdozbiór Byka, przechodząc ponad Aldebaranem, któremu prawie dorównywa jasnością.

Jowisza nie będziemy widzieli ani w lipcu ani w sierpniu. Zanurza się on w tym czasie w blasku słonecznym, jest bowiem blisko złączenia ze słońcem, które nastąpi 26-go sierpnia.

Lipiec jest miesiącem najstosowniejszym do obserwacyj Saturna, w tym miesiącu świeci on na niebie prawie przez całą noc. 24-go lipca znajdzie się w opozycji do słońca i będzie widzialny przez całą noc. Obserwacje jego utrudni fakt, że przemierza on niskie części ekliptyki, wskutek czego nawet w chwili kulminacji należy go szukać na południu nisko nad horyzontem. Charakterystyczne są jego pierścienie, które w tym roku są jeszcze szeroko rozwarte i dla posiadacza średniej lunety dostrzegalne.

Uran świeci jako gwiazda szóstej wielkości nad wschodnim horyzontem a więc dla oka nieuzbrojonego przedstawia ogromne trudności obserwacyjne.

Prawdopodobnie niejeden z obserwatorów spostrzeże w czasie lata jakiś niezwykły meteor. W takim wypadku trzeba możliwie dokładnie podać czas jego pojawienia się, kierunek jego biegu, zaznaczając o ile możliwe gwiazdozbiory, przez które przebiegnie. Dane te należy wysłać pocztówką do Oddziału Lwowskiego P. T. P. A. Lwów, ul. Długosza 8.

Jak widać z tego krótkiego artykułu, ma miłośnik nieba bogaty program obserwacyj, których może dokonać podczas miesięcy letnich.

M. Wojtowicz
Lwów — Obserwatorjum.

Szkolne pokazy nieba P. T. P. A.

W ubiegłym roku szkolnym 1931/32 zorganizowało Kuratorjum Ok. Szkolnego we Lwowie, w porozumieniu z Oddziałem Lwowskim Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Astronomji, systematyczne pokazy nieba dla młodzieży szkół średnich. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Astronomji, uważając za jeden z najważniejszych swych statutowych celów popularyzację astronomji wśród szerokich warstw społeczeństwa, pracowało w tym kierunku drogą urządzania publicznych odczytów i pokazów nieba. Drogą tą nie mogło jednak Towarzystwo trafić do młodzieży szkolnej.

Dopiero dzięki życzliwej inicjatywie P. Wiz. Koziary i jego niestrudzonej pracy organizatorskiej udało się trafić do tej młodzieży przez pokazy nieba i prelekcje, specjalnie dla niej urządzane w Instytucie Astronomji U. J. K. Kierownik tego instytutu prof. dr. Eugenjusz Rybka, będący zarazem jednym z najstarszych członków P. T. P. A., zezwolił życzliwie na urządzenie tych pokazów w dostrzegalni instytutu, za co Zarząd Oddziału Lwowskiego P. T. P. A. składa mu na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Przez lunety dostrzegalni naszej oglądnęło w tym roku księżyc, planety i gwiazdy około tysiąca młodzieży szkół średnich męskich i żeńskich. Każdy pokaz nieba połączony był z pogadanką naukową na temat taki, jaki w danym dniu widok nieba nasuwał. W dni niepogodne zamiast pokazu nieba urządzano prelekcje ilustrowane przeźroczami. Udział młodzieży w pokazach i prelekcjach był nadzwyczaj liczny, a stopień zainteresowania bardzo wysoki. Szczególniej miłą była rozmowa z tymi uczniami, którzy

uczyli się kosmografji już przedtem w klasie, a w czasie pokazu nieba wiadomości swoje sprawdzali lub też poglądowo korygowali.

Pokazy nieba przyczyniły się bezwątpienia do rozbudzenia zainteresowań astronomią u młodzieży szkół średnich. Dowodem tego zainteresowania jest coraz większa liczba uczniów i uczennic obecnych na popularnych odczytach, urządzanych przez Oddział Lwowski P. T. P. A.

Dostrzegalnię Instytutu Astronomicznego U. J. K. zwiedziły w tym roku następujące szkoły:

A) Gimnazja: państwowe I., VIII., IX., X., gimnazjum prywatne im. Jordana, gimn. żeńskie im. Słowackiego, gimnazjum SS. Urszulanek, gimn. Żydowskiego T-wa Szkoły Średniej, Korpus Kadetów, (dwie wycieczki).

B) Seminarja: państwowe seminarjum męskie i żeńskie, II. państwowe seminarjum żeńskie, seminarjum prywatne SS. Bazylianek, seminarjum pryw. im. Bolesława Prusa, seminarjum ochroniarskie, razem 16 wycieczek z ponad tysiącem uczestników.

Pokazy, pogadanki, a w wypadku niepogody prelekcje, przeprowadzał autor niniejszego artykułu sprawozdawczego. Dwa pokazy nieba urządził dla swoich uczniów p. prof. Alfred Stachy, któremu za wyręczenie mnie w pracy serdecznie dziękuję.

Towarzystwo Przyjaciół Astronomji poczuwa się również do miłego obowiązku podziękowania za życzliwą inicjatywę Kuratorjum Szkolnemu Lwowskiemu oraz tym wszystkim paniom i panom profesorom, którzy przez swój udział w wycieczkach pracom towarzystwa pomogli.

Towarzystwo Przyjaciół Astronomji pragnie popularyzować tę wiedzę nietylko w szeregach inteligencji, chce ono przez tę inteligencję dotrzeć do szerokich warstw społeczeństwa, ponieważ samo ma wśród swoich członków przedstawicieli wszystkich stanów — od profesorów uniwersytetu do uczniów zorganizowanych w Kołach Młodzieży, od jednostek z najbardziej arystokratycznych rodzin do niezamożnych wyrobników.

Do tych szerokich warstw trafimy nietylko przez szkołę średnią, ale i przez szkołę powszechną — tę najważniejszą podbudowę wykształcenia obywateli państwa. Dlatego też zadaniem P. T. P. A. na przyszły rok szkolny będzie udostępnienie pokazów nieba i pogadanek astronomicznych starszej młodzieży szkół powszechnych. Trudności techniczne będą w tym wypadku większe, praca wymagająca w jeszcze wyższym stopniu zdolności popularyzatorskich, ale wyniki tej pracy okażą się z pewnością bardziej widoczne, niż w roku poprzednim. Na tym bowiem terenie zetkniemy się naprawdę z szerokim ogółem.

Ze stanowiska, jakie w tej sprawie zajęło nauczycielstwo szkół powszechnych, z licznych listów nadchodzących nieraz z głuchej prowincji wynika, że w pracy tej P. T. P. A. spotka się z gorącem poparciem wychowawców, widzących w poznaniu nieba silny walor wychowawczy.

M. Wojtowicz
Lwów — Obserwatorjum.

Szkolne kasy oszczędności (S. K. O.) na terenie powiatu jarosławskiego.

Stawiając sobie i naszej szkole najbardziej nowoczesne dziś hasła oszczędnościowe, które brzmią: „Im mniej mamy, tem więcej powinniśmy oszczędzać“ i „Im cięższe czasy, tem skromniej powinniśmy żyć, a więcej oszczędzać“ — stwierdzić musimy, że zdrowe te zasady są wysoce brze-

mienne w walory wychowawcze, i to tak w stosunku do nas, jak i kształcącej się dziatwy. Ją przedewszystkiem winniśmy zainteresować temi hasłami oszczędnościowemi oraz wdrożyć do czynu już na terenie szkoły.

Wszak przez młodzież trafimy najłatwiej do pokolenia starszego, które w pogoni za potrzebami codziennego życia nie zwraca baczniejszej uwagi na głęboką wartość realizacji tych poczynań. A przecież jasną jest rzeczą, że wspólnym i skoordynowanym wysiłkiem szkoły i domu, młodzieży i starszego społeczeństwa, stworzyć jesteśmy w stanie ogromny kapitał państwowo - obrotowy, który zgotowałby nam niezawodnie to nasze upragnione „lepsze jutro". Ale ono samo do nas nie przyjdzie. Na nie musimy sobie zapracować znojnym trudem, wysiłkiem całego społeczeństwa. Nie może w tym wysiłku braknąć tych, którzy będą włodarzami naszego dotychczasowego dorobku, jego pomnożycielami, oraz ekonomicznymi szafarzami, a tymi jest nasza młodzież, którą wdrażać i zaprawiać winniśmy w wartościowych poczynaniach społecznych.

By z akcją oszczędnościową była dziatwa nasza dosadnie obeznaną i wartości jej doceniającą, szerzy się w naszym powiecie intensywnie S. K. O., które prócz szerzenia cnoty oszczędnościowej, uczy dużo rzeczy praktycznych z tego działu, gdyż już w wyższych klasach szkoły powsz. prowadzić może szkolne kasy sama młodzież skupiona i zainteresowana tym zagadnieniem.

Na terenie powiatu jarosławskiego, na ogólną ilość szkół w powiecie 121, są już S. K. O. w 83 szkołach. Jest to 61% szkół całego powiatu. W jednych z nich są prowadzone one w całości szkoły, w innych zaś tylko w poszczególnych oddziałach. Według naszej statystyki 56 szkół zdołało zainteresować tą akcją dziatwę całej szkoły, w 27 przypadkach czyni się to częściowo, eksperymentując najpierw wśród najstarszej dziatwy i jej wyższych oddziałach (choć sam jestem innego zdania pod tym względem). Naogół 20% dziatwy całego powiatu bierze już czynny udział w szerzonej akcji oszczędnościowej. 4.900 dzieci szkolnych składa już swoje zbywające grosze do S. K. O. I to nie przez wymuszenie lub jakiś nakaz wychowawczy, ale na skutek nasłuchania się pouczeń swego nauczyciela i głębokiego własnego przekonania się, że dobra to rzecz. Że tak jest, najlepszy dowód — uciecha i radość wielka z otrzymanej własnej książeczki oszczędnościowej. Nic tak nie zachęci dziatwy do oszczędzania jak posiadanie książeczki oszczędnościowej przez kolegę i najbliższego jego sąsiada. A jak ją potem ceni i troskliwie chowa, gdy ją dostanie do rąk własnych.

Cieszy się dzieciak niezmiernie, że ma już swoje konto w P. K. O. i własną książeczkę w kajecie. Tych oszczędnościowych książeczek ma już wydanych powiat tutejszy 1.198 sztuk, prócz 63 książeczek szkolnych (jedna dla całości szkoły). Ogółem ma już dziatwa tutejsza zaoszczędzonych 14.426 złotych 27 groszy. Jest to dość pokaźna kwota. Gdyby każdy z 62 powiatów naszego Kuratorjum miał zaoszczędzonych tylko tyle gotówki, to akcja ta dałaby w całości Kuratorjum sumę blisko 900.000 zł., która zasiliłaby dość poważnie lokalne instytucje finansowe tym swoim dorobkiem. Podwoić a może i potroić te szkolne oszczędności nie przyszłoby chyba tak trudno. Ot, nieco dobrych chęci i tyleż drugie wysiłku wychowawczego.

Akcja ta w tut. powiecie ujętą została w zapiski, dające możność orjentowania się w postępie pracy i dokładności w prowadzeniu jej na te-

renie szkoły. Jest to konieczne tak ze strony wychowawczej jak i rzeczowej. Jedna i druga na tem cierpią, gdy tych zapisków niema. Są one zarazem żywą i narastającą statystyką, która w propagandzie każdej akcji ma tak doniosłe i iście amerykańskie znaczenie. Mówi zresztą ona sama za siebie.

S. K. O. prowadzi się tu systemem gotówkowym, jako jedynie najpraktyczniejszym a zarazem najlepszym, choć nie brak także i innych. I tak: w 49 szkołach prowadzi się S. K. O. systemem gotówkowym, w 25 szkołach systemem znaczkowym a tylko w 9-ciu wypadkach systemem kombinowanym, który jest pośrednim pomiędzy systemem znaczkowym a gotówkowym.

Na koniec apel wychowawczy: Im bardziej sroży się dotkliwy w swych skutkach kryzys ekonomiczny, tem intensywniej szerzmy akcję oszczędnościową u siebie i na terenie szkoły, wykorzystując ów czas dla celów wychowawczych. A jeżeli i tym czynem pedagogicznym przyczynimy się choć w części do wychowania bardziej uspołecznionego i czynnego obywatela-państwowca, tem większe pozostanie zadowolenie po naszej stronie.

Paweł Letniowski, instruktor S. K. O.

Teatr szkolny.

Sprawozdanie z przedstawień klasycznych młodzieży Państwowego Gimnazjum w Czortkowie.

Wystawianie na scenie tragedyj klasycznych datuje się w naszem gimnazjum od roku 1927, t. j. od czasu, gdy powstało Koło Miłośników Dramatu Klasycznego. Pierwszą próbę zrobiono z „Antygoną". Udały ten pierwszy występ oraz uznanie, jakie spotkało tę nową na naszym terenie imprezę artystyczną, było zachętą do odegrania w r. 1930 tragedji Sofoklesa „Eletry", Chęć zaś stworzenia tradycji teatru antycznego była podnietą do odegrania w tym roku „Ifigenji w Aulidzie" Eurypidesa.

Potrzeba wystawienia na scenie tragedyj antycznych wynikała przedewszystkiem z potrzeb szkolnych. Nauczycielowi języka polskiego chodziło o ułatwienie zrozumienia przez młodzież architektury tragedji, filologowi o pokazanie tragedji w całej jej wspaniałości i sile, nauczycielowi zaś muzyki o nastręczenie młodzieży sposobności przeżyć estetycznych. Taki cel przyświecał mi w zrealizowaniu tej wielkiej myśli.

Rozumie się, że staranne wystawienie tragedji wymaga ogromnego nakładu pracy zarówno ze strony kierownika, jak również ze strony wykonawców — uczniów. Musiałem bowiem wyszukać wśród młodzieży odpowiednich aktorów, przygotować chór, opracować ilustrację muzyczną, rozglądnąć się za orkiestrą, pomyśleć o dekoracji odpowiedniej, strojach antycznych, ewolucjach tanecznych, oraz o technicznem przeprowadzeniu, tak aby cała ta machina sprawnie funkcjonowała. Do pracy zabrałem się zaraz z początkiem roku szkolnego, by, mając długi okres czasu, uniknąć kolizji z normalnemi zajęciami szkolnemi. Próby odbywały się dwa razy tygodniowo, oddzielnie dla aktorów, chóru, orkiestry i baletu.

Nader wartościowym współpracownikiem był reżyser p. Kajetanowicz, urzędnik P. K. U. w Czortkowie, absolwent szkoły dramatycznej, który należytem zrozumieniem i subtelnem wyczuciem tragedji umiał wydobyć z niej całą potęgę jej piękna.

Podkreślić należy życzliwe poparcie tych imprez przez dyrekcje miejscowych seminarjów nauczycielskich. Z chętną pomocą spieszyło mi całe grono, rozumiejąc doniosłość tej sprawy. Podkreślić też trzeba ofiarność rodziców, którzy mimo ciężkich warunków finansowych sprawili swym dzieciom-aktorom sute, złotem kapiące, stroje.

Na pochwałę zasługuje cała młodzież, która bardzo chętnie wzięła się do pracy, podporządkowując się wszelkim wskazówkom. Zapał wśród młodzieży był tak wielki, że bardzo często rodzice przemocą musieli zatrzymywać w domu swe dzieci, które mimo choroby rwały się rano do szkoły, by po południu mogły pójść na próbę.

Dzięki więc współpracy tylu ludzi, zarówno ze strony nauczycielstwa, młodzieży wszystkich szkół średnich, szerokich warstw społeczeństwa i wojska, wykonaliśmy rzecz monumentalną, która było najwymowniejszym dowodem współżycia różnych szkół i współpracy domu ze szkołą na naszym terenie, nietylko w dziedzinie materjalnej, ale przedewszystkiem intelektualnej.

O wartości tej imprezy świadczyło, że zainteresował się nią nawet prof. Uniw. J. K. dr. R. Ganszyniec. Nie zważając na znaczną odległość, przyjechał ze Lwowa i wygłosił wstępne słowo do „Elektry", co było wyrazem uznania i zaszczytem dla wykonawców. Pochlebną zaś recenzję umieścił w Kwartalniku Klasycznym, zeszyt I. 1931 r.

W rezultacie zaś ogromnego nakładu pracy udało się nam wskrzesić na chwilę starożytność, której piękno nieśmiertelne oczarowało wszystkich uczestników naszych wieczorów klasycznych, a przeżyte wrażenia estetyczne w czasie przedstawienia nierychło zatrą się w naszej pamięci.

Krwawicz Stanisław, naucz. gimn. w Czortkowie.

Polski Czerwony Krzyż.

Sprawozdanie Zarządu Okręgu Polskiego Czerwonego Krzyża za rok 1931.

Działalność Zarządu Okręgu Lwowskiego P. C. K. w roku sprawozdawczym polegała głównie na wykonaniu programu szczegółowego, uchwalonego przez Walne Zgromadzenie Okręgu w dniu 22 marca 1931 roku, oraz na wykonywaniu zarządzeń władz centralnych P. C. K.

Przedewszystkiem postanowiono ujednostajnić, usprawnić i ożywić działalność poszczególnych oddziałów. W tym celu utrzymywał Zarząd Okręgu stałego instruktora, którego zadaniem była praca instruktywna w zakresie programowej działalności oddziału.

Z ważniejszych poczynań należy podkreślić dążność Zarządu do zaopatrzenia oddziałów w sprzęt pogotowia sanitarnego, organizowanie drużyn ratowniczych P. C. K. i pogotowia drogowego.

W 47 oddziałach przeprowadzono propagandę P. C. K. wśród społeczeństwa przez urządzenie tygodnia P. C. K.

Sanatorjum chirurgiczne we Lwowie, prowadzone przez Radę Okręgu, było głównym źródłem dochodów na liczne wydatki, związane z akcją towarzystwa.

W akcji ratowniczej udzielono pomocy powodzianom na Wileńszczyźnie, w akcji zaś pomocy dla bezrobotnych Zarząd Okręgu ściśle współdziałał z komitetami wojewódzkiemi. Z zapasów składnicy wydał Zarząd Okręgu pewną ilość bielizny i odzieży używanej Zakładowi dla

Ociemniałych Dzieci we Lwowie, oraz dla najuboższej ludności miasta Lwowa, za pośrednictwem Ośrodka Zdrowia na Zamarstynowie. Drużynie harcerskiej we Lwowie darowano namiot kompletny na kolonje letnie dla harcerzy.

Zasoby materjalne pogotowia sanitarnego zwiększyły się w roku sprawozdawczym o 21 ekwipunków drużyn ratowniczych, dwa punkty sanitarno-odżywcze i jeden samochód sanitarny.

Pogotowie drogowe P. C. K., zorganizowane przez Zarząd Główny P. C. K., zostało zorganizowane także i w okręgu lwowskim.

W roku 1931 udzielono w 17 wypadkach pomocy na posterunkach pogotowia drogowego.

Akcja pomocy dla biednej dziatwy szkolnej prowadzoną była przez Okręgową Komisję Kół Młodzieży.

Koła Młodzieży spełniały ważne zadanie w życiu społecznem młodzieży, dążąc do wywołania należytego zrozumienia wśród młodzieży potrzeby higjeny życia codziennego w domu i w szkole. Szerzono znaczenie miłości bliźniego, a drogą korespondencji międzyszkolnej, a nawet międzynarodowej, starano się nawiązać stosunki współżycia narodów.

W roku szkolnym 1931/32 było czynnych 99 kół szkolnych P. C. K. z 15.861 członkami. Sprawozdanie kasowe Komisji Okręgowej Kół Młodzieży wykazuje w roku sprawozdawczym obrót 3.135 zł. 25 gr.

Zarząd Okręgu utrzymuje stały kontakt z oddziałami drogą korespondencji i wizytacji oddziałów. Delegaci oddziałów biorą udział w posiedzeniach komitetu okręgowego i w walnych zgromadzeniach Okręgu.

Inspektor okręgowy zwizytował w 1931 r. 58 oddziałów, niektóre z nich nawet kilkakrotnie.

Krajoznawstwo i turystyka.

Ulgi taryfowe.

Zniżki taryfowe dla dzieci wyjeżdżających na kolonje.

Nr. O. 734/32. Pan Minister Komunikacji decyzją z dnia 2 kwietnia 1932 roku (Dziennik Taryf i Zarządzeń Kolejowych 1932, Nr. 22, poz. 155) zarządził, by w roku bieżącym (w okresie czasu od 1 maja do 1 listopada 1932) dzieci wyjeżdżające na kolonje letnie bez względu na wiek mogły korzystać z 75% zniżki od cen normalnych przy przejazdach kolejami państwowemi w wagonach III klasy pociągów osobowych grupami, składającemi się co najmniej z 10 osób.

Na każde 10 dzieci jedno dziecko przewozić się będzie bezpłatnie.

Poza tem personel nadzorczy, towarzyszący dzieciom, będzie mógł korzystać również z ulgi powyższej (1 osoba na 10 dzieci).

Przewóz bagażu w ilości 10 kg na osibę odbywać się będzie za opłatą 1/4 taryfy normalnej.

Zniżka taryfowa dla młodzieży szkolnej przy wycieczkach Wisłą.

Nr. O. 730/32. Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. I. Org. 2540/32 Kuratorjum podaje do wiadomości, że zarząd Żeglugi

Rzecznej „Vistula“ w Warszawie wprowadza od dnia 15 maja b. r. specjalnie zniżoną taryfę turystyczną, która przewiduje na wszystkich linjach pomiędzy Sandomierzem, Warszawą i Gdańskiem zniżki dla uczącej się młodzieży przy grupowych przejazdach do 60% od taryfy normalnej.

Bliższych informacyj udziela Zarząd: Warszawa — Sewerynów 5.

Szkolne schronisko wycieczkowe okręgu wileńskiego.

Nr. O. 662/32. W Wilnie zostało otworzone szkolne schronisko wycieczkowe dla wycieczek młodzieży szkolnej i organizacyj społecznych; jest ono czynne przez cały rok. Schronisko wyposażone jest w 60 łóżek z materacami, poduszki, prześcieradła i koce. Wygodne noclegi po minimalnych opłatach: dorośli płacą za dobę 1 zł, młodzież szkolna 50 gr. Lokal estetycznie urządzony w centrum miasta, przy przystanku autobusowym (Nr. 3). Od dworca 10 minut drogi piechotą. Na miejscu śniadania i kolacje, obiady w sąsiednim domu.

Zgłoszenia należy kierować: Szkolne Schronisko Wycieczkowe, Wilno, ul. Dominikańska Nr. 5, Gimnazjum im. Słowackiego (tel. Nr. 100). Wycieczki, które chcą mieć zapewnione miejsca, powinny na trzy tygodnie przed terminem przyjazdu nadesłać zgłoszenia wraz z opłatą. Zgłoszone wycieczki oczekuje na dworcu przewodnik. Wycieczki zatrzymujące się w szkolnych schroniskach otrzymują na cały czas wycieczki przewodników.

Dom wycieczkowy we Lwowie.

Kuratorjum O. S. Lw. komunikuje, że wycieczki szkolne i pozaszkolne jak również uczestnicy różnych zjazdów nauczycielskich, konferencyj i zebrań, odbywających się we Lwowie, znaleźć mogą, tak w obecnym sezonie letnim, jak i w porze zimowej, odpowiednie pomieszczenie w „Domu Emigracyjnym“ przy ul. Wiśniowieckich l. 4, tel. 97-62.

„Dom“ ten, będący własnością Skarbu Państwa, prowadzony jest przez Związek Społecznych Organizacyj Opieki nad Emigrantami. Obecnie jednak, gdy ruch emigracyjny z powodów konjunkturalnych znacznie się zmniejszył, hotel Związku S. O. O. n. E. dysponuje stale większą ilością (około 70) wolnych miejsc.

Ponieważ „Dom Emigracyjny“, przeznaczony na cele państwowo-społecznej opieki nad emigrantami, władze państwowe oddały w zarząd społecznych organizacyj, ambicją ich jest świadczyć swoje usługi na rzecz osób, korzystających z urządzeń tego „Domu“ w sposób jak najrzetelniejszy i po cenach, zawierających w sobie tylko zwrot kosztów efektywnych. Prócz mniejszych kilku łóżkowych pokoi posiada „Dom“ większe sale zbiorowe, mogące pomieścić po kilkanaście osób, nadto świetlicę, zaopatrzoną w aparat radjowy, książki i t. d., tusze, łazienkę, osobne umywalnie dla chłopców i dziewcząt, poradnię lekarską oraz jadłodajnię, wydającą dziennie do 200 obiadów.

„Dom“ ten posiada i tę dogodność, że leży w pobliżu głównego dworca kolejowego, u zbiegu linji tramwajowych (Nr. 1 i 11) w kierunku śródmieścia, dworca kolejowego oraz Targów Wschodnich. To też Kura-

torjum O. S. Lw. przez wzgląd na higjeniczne i wygodne urządzenie 4-ro piętrowego gmachu „Domu Emigracyjnego", oraz z uwagi na jego zadania społeczne, jak również przystępną cenę, zachęca młodzież i nauczycielstwo do korzystania z wymienionego „Domu".

Opłata za nocleg od osoby wynosi zasadniczo 1 zł. za jedną dobę (łóżko z materacem, poduszką puchową, kocem i bielizną pościelową), przyczem w razie dłuższego pobytu ponad 2 doby opłata obniżoną zostaje za dni następne do 75 gr. od osoby. Dla orjentacji podaje się również ceny niektórych posiłków w jadłodajni: obiad z dwóch dań — 70 gr., szklanka mleka — 10 gr., herbaty szklanka — 12 gr., bułka lub chleb z masłem — 15 gr.

Ze względów organizacyjnych należy zgłaszać przyjazd na kilka dni przed zamierzonym terminem przybycia.

Harcerstwo.

O czasopismach harcerskich.

Harcerstwo polskie, poczęte na zasadach angielskiego skautingu, a przystosowane do ducha i życia naszego, przedstawia ze stanowiska szkoły liczne wartości wychowawcze. Powinno ono być ważnym środkiem pomocniczym w wychowaniu młodzieży. Metody i programy harcerskie mają wyrobić ludzi silnych fizycznie i duchowo, wykuć charaktery o żelaznej woli, zdolne do twórczej pracy w społeczeństwie.

O wartości ruchu harcerskiego nie trzeba zresztą wiele przekonywać sfery nauczycielskie, bo zrozumienie jego ważności, zainteresowanie się nim i praca w tym kierunku z każdym dniem niemal wzrasta. W bardzo jednak wielu wypadkach nauczyciel często sam nieharcerz, opiekując się drużyną harcerską w szkole lub nawet sam ją prowadząc, napotyka mimo serdecznego oddania się pracy, na szereg trudności. Przyczyna leży w braku bezpośredniego zetknięcia się z tym ruchem. Oprócz wielu niezbędnych podręczników harcerskich nieocenioną przysługę oddadzą tu nauczycielowi czasopisma harcerskie.

Mamy obecnie w harcerstwie 5 najważniejszych czasopism; 2 starszyzny harcerskiej i 3 młodzieży harcerskiej.

„Harcmistrz" i „Skrzydła" są pismami instruktorów drużynowych (starszyzny). „Harcmistrz" dla ruchu męskiego i „Skrzydła" dla ruchu żeńskiego. Pisma te poza działem dyskusyjnym zawierają stały dział, poświęcony metodyce harcerskiej. Wszystkie wskazówki dotyczące prowadzenia pracy w drużynach podane są z bezpośredniego doświadczenia drużynowych. Oba wyżej wymienione pisma zawierają też wiadomości urzędowe naczelnictwa Związku Harcerstwa Polskiego.

„Harcerz", „Na Tropie", „Skaut" — to czasopisma młodzieży harcerskiej. Zawierają one wskazówki programowe prowadzenia pracy w zastępach gawed, gier, ćwiczeń i t. p. wiadomości ze świata skautowego i harcerskiego. Umieszczają również prace swych czytelników. „Na Tropie"

zawiera też „Kącik zuchowy“ przeznaczony dla instruktorów drużyn zuchowych. „Skaut“ jest pismem najstarszem. Początki tego wydawnictwa przypadają na początki harcerstwa w 1911 r. Warunki prenumeraty wyżej wymienionych pism są następujące: „Harcmistrz“ miesięcznik starszyzny harcerskiej. Wydawca: Naczelnictwo Z. H. P. w osobie St. Sedlaczka, Warszawa, Zielna 35, m. 9. Prenumerata kwartalna 3,50 zł. Cena 1 numeru 1,40 zł. Konto P. K. O. Nr. 10.020.

„Skrzydla“ miesięcznik instruktorek harcerskich. Wydawca: w imieniu Instruktorek harc. i Głównej Kwatery Żeńskiej Zofja Kańska, Warszawa, Zielna 35. Konto P. K. O. Nr. 21.850. Prenumerata roczna 12 zł., półroczna 6 zł., kwartalna 3 zł. Cena 1 numeru 1,20 zł.

„Harcerz“ pismo młodzieży harcerskiej. Wydawca: St. Sedlaczek, Warszawa, Zielna 35. m. 9. Konto P. K. O. Nr. 202.806. Prenumerata roczna 8 zł., półroczna 4 zł.

„Na Tropie“ pismo młodzieży polskiej. Wydawca: Zarząd Oddziału Śląskiego Związku Harcerstwa Polskiego, Katowice, ul. Szafranka, „Domek Harcerski“. Konto w P. K. O. Katowice Nr. 305.330. Prenumerata roczna 6 zł., półroczna 3 zł. Cena 1 numeru 50 gr.

„Skaut“ czasopismo polskiej młodzieży harcerskiej. Wydawca: Zarząd Oddziału Lwowskiego Związku Harcerstwa Polskiego, Lwów, ul. Fredry 3. Prenumerata roczna 3,50 zł., półroczna 1.80 zł., kwartalna 1,05 zł. Cena 1 numeru 35 gr. Przy odbiorze od 10 egzemplarzy wzwyż po 25 gr. od 1 numeru.

Helena Lejczakówna, Tarnopol.

Międzynarodowa konferencja i zlot skautowy w Polsce.

Nr. O. 726/32. Kuratorjum podaje do wiadomości, że Związek Harcerstwa Polskiego organizuje w sierpniu b. r. za zgodą i w porozumieniu z władzami państwowemi: a) Międzynarodową Żeńską Konferencję Skautową i b) Międzynarodowy Zlot Skautów Wodnych.

Międzynarodowa żeńska konferencja skautowa odbędzie się w czasie od 6 do 20 sierpnia b. r. w Hercerskiej Szkole Instruktorskiej w Buczu (w wojew. śląskiem). W konferencji wezmą udział delegatki zagranicznych organizacyj skautowych oraz delegatki żeńskiego harcerstwa polskiego.

Wybrane z poszczególnych chorągwi żeńskie drużyny harcerskie wezmą czynny udział w przygotowaniu służb pomocniczych dla konferencji, w czasie zaś jej trwania zorganizują obozy w okolicy Bucza i wystąpią z pokazami regionalnemi, gier polowych i techniki harcerskiej.

Międzynarodowy zlot skautów wodnych odbędzie się nad jeziorem Garczyńskiem koło Kościerzyny (w wojew. pomorskiem) w czasie od 7 do 20 sierpnia b. r., poprzedzony zaś będzie zlotem polskich drużyn żeglarskich w czasie od 1 do 6 sierpnia b. r.

Zlot ma na celu wzajemne zbliżenie się skautów wodnych różnych państw, wykazanie zamiłowania i wyrobienie młodzieży w dziedzinie spor-

tów wodnych, ponadto zaś zapoznanie skautowej młodzieży zagranicznej z Polską. Program zlotu przewiduje wspólne obozowanie, zawody drużyn zagranicznych, popisy i pokazy drużyn polskich na jeziorze Garczyńskiem i Charzykowskiem oraz w Gdyni i wycieczki po Polsce.

Uznając konferencję oraz zlot skautowy wodny za ważny czynnik propagandowy państwa, jak również doceniając znaczenie wychowawcze zetknięcia się polskiej młodzieży harcerskiej z młodzieżą różnych państw na gruncie zamiłowań do sportów wodnych, gorąco zachęca się Dyrekcje i Kierownictwa szkół do otoczenia żywą opieką prac szkolnych drużyn harcerskich, przygotowujących się do udziału w zlotach i obozach.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. p. o. Nacz. Wydz.

Pszczelnictwo, ogrodnictwo i jedwabnictwo.

Stan pszczelnictwa w powiecie skałackim.

Podole, kraina mlekiem i miodem płynąca, zdawiendawna obfitowało w bardzo liczne pasieki. Pszczelnictwo stało się obok rolnictwa drugiem zajęciem przynoszącem znaczne dochody rolnikowi podolskiemu.

Nie całe Podole było jednakowo gęsto zasiane pasiekami. Przypuszczać należy, że najbardziej miodną okolicą na Podolu był powiat skałacki. Świadczy o tem nazwa jedynego pasma górskiego, przebiegającego przez powiat, które wzięło swą nazwę od miodu. Są to Miodobory czyli Miodogóry. Miodogóry pokryte ongiś olbrzymiemi borami dawały w dziuplach starych drzew oraz w rozpadlinach skalnych schronienie tysiącom rodzin pszczelich. Oprócz Miodoborów zachowały się i inne nazwy wskazujące na liczne pasieki. W każdej niemal wsi można się spotkać z nazwą „Pasieka", „Pasieczysko", „Pasieki" i t. p. Są to nazwy pól, na które ludność wywoziła i wywozi do dzisiaj pszczoły na czas głównego pożytku. Po wytrzebieniu bowiem lasów wstawiano pasieki około domów, lub wywożono w pole na specjalnie wyszukane miejsca w jarach przy strumykach. Ustawiano również pasieki na otwartych miejscach, które okopywano rowem, a z ziemi usypywano wysoki wał zalesiany żywopłotem lub drzewami owocowemi w celu zabezpieczenia przed silnemi wiatrami. O popularności pszczelnictwa świadczą także liczne przysłowia, zwyczaje świąteczne oraz opowiadania.

Rozwojowi pszczelnictwa sprzyjała wielka ilość roślin miododajnych. Pola, łąki i zręby leśne pokryte kobiercem roślin, na których brzęk pszczół od rana do wieczora wskazywał na intensywną pracę. Z rozwojem gospodarki rolnej wzięto pod uprawę znaczne obszary ziemi, a chociaż obecnie rolnik podolski nie zostawia ugorów, zato obsiewa pola hreczką, białą koniczyną i esparzetą, które zupełnie powetowały stratę ugorów. Przy dzisiejszym stanie kultury rolnej pszczoły zbierają miód głównie z hreczek. W okolicach położonych w pobliżu lasów, zręby leśne dostarczają i dzisiaj obfitego zbioru. Drzewa owocowe kwitną w takiej porze, że z nich pszczoły bardzo mało korzystają. Chłodne podolskie wiatry nie pozwalają na zbieranie miodu w czasie kwitnienia drzew, a masy pszczół zwabionych słońcem i zapachem kwiecia giną z zimna.

Okres kwitnienia hreczki przypada na czas od 5—20 lipca. Ponieważ hreczka należy do roślin nadzwyczaj czułych na ujemne wpływy warunków klimatycznych jak zimno, posucha i t. p. zdarza się często, że zbiór miodu z hreczek nie dopisuje zupełnie. Wtedy pszczoły padają ofiarą katastrofy i tysiące pni ginie z głodu. Tylko zamożniejsi pszczelarze ratują pszczoły od niechybnej śmierci głodowej, podkarmiając je cukrem.

Organizacje rolnicze na czele z Ministerstwem Rolnictwa przechodzą w takich razach z pomocą, przydzielając do podkarmienia nieopodatkowany cukier zanieczyszczony w 8% trocinami i piaskiem. Starania o przydział cukru denaturowanego są dosyć żmudne a duży procent zanieczyszczenia bezwartościowemi trocinami oraz wysoka cena (1.24 zł za 1 kg loco Chodorów) uniemożliwiają korzystanie a temsamem ratowanie pszczół.

W najdawniejszych czasach bartnik podolski w poszukiwaniu za miodem wspinał się ze zręcznością wiewiórki po drzewach, posługując się przytem sznurem. W późniejszych czasach używał barci dzianych w grubych pniach, które jako leżaki lub stojaki ustawiał przy swojej zagrodzie. Po wprowadzeniu uli rozbieralnych dostały się one i do powiatu skałackiego. Propagatorem tych uli na terenie powiatu był kierownik szkoły ś. p. Józef Wasilkowski, który wyrabiał sam nowe ule i rozsprzedawał je okolicznym pszczelarzom. Ule jego, budowane na wzór uli Ciesielskiego, szybko wyrugowały kłody, zwłaszcza że wynalezienie miodarek pozwalało odbierać miód bez niszczenia ramek. Pierwsze ule rozbieralne były to ule snazowe ks. Dzierżana wprowadzone tu około 1870 roku. Dotychczas wśród pszczelarzy tutejszych utrzymała się nazwa dzierżan zamiast ul. Ule zbudowane w roku 1875 przez prof. Ciesielskiego tak zwane słowiańskie, wprowadzone zostały do powiatu skałackiego około 1880 roku. Te ostatnie utrzymały się do dnia dzisiejszego i są tu nazywane ule Ciesielskiego, słowiańskie lub dzierżony. W niektórych wsiach odbiegły one nieco szerokością lub długością ramek od uli wzorowych.

Po wojnie rozpoczęła się propaganda za wprowadzeniem uli dostępnych z góry jako łatwiejszych w usłudze i obszerniejszych. Z boku dostępny ul Ciesielskiego absorbuje we większej pasiece w czasie miodobrania wiele czasu i wymaga uciążliwej pracy. Z uli dostępnych z góry spotykamy tu ule Dadant - Blatté, związkowe oraz Webera. Przerabia się także ule Ciesielskiego na ule dostępne z góry. Jest to najtańszy sposób zmodyfikowania pasiek.

Propagandą uli dostępnych z góry zajmuje się nauczycielstwo, które szukając sposobów ułatwienia pracy przy równoczesnem zwiększeniu dochodów, buduje samo ule, posługując się opisami w czasopismach pszczelarskich lub sprowadzonemi wzorami.

Kierownicy szkół w Ostapiu, Krzywem, Iwanówce, Kokoszyńcach i Połupanówce prowadzą usilną propagandę na rzecz nowych uli z dobrym wynikiem.

Ogół pszczelarzy prowadzi gospodarkę wybitnie miodową. Tu i ówdzie można zauważyć także gospodarkę rojową idącą w kierunku sprzedaży roji np. w Chmieliskach i Tarnorudzie sprzedawano po kilkadziesiąt roji rocznie w specjalnie budowanych małych ulach. Przy szkole w Rosochowaćcu istniała przed wojną wcale dobrze prosperująca hodowla matek.

Przed wojną w powiecie skałackim było około 20.000 pni pszczół. Gminy Hałuszczyńce, Kaczanówka i Kołodziejówka miały ponad 1.000 pni.

Wojska zaborcze zniszczyły w czasie wojny prawie doszczętnie pszczelnictwo na terenie powiatu. Największe pasieki padły ofiarą apetytów żołnierskich i do dnia dzisiejszego nie odbudowały się zupełnie. W roku 1918 było w powiecie zaledwie 2.000 pni.

Dzięki nadzwyczajnym latom oraz wysokiej cenie miodu, pszczelnictwo szybko dźwignęło się z upadku i w roku 1922 w 53 gminach jest już 17.721 pni. Nauczycielstwo w tym roku posiadało 500 pni. Ilość miodarek w powiecie wynosiła pokaźną liczbę 400, pras do wyrobu węzy sztucznej było 60 oraz 1 walce. Szybkiemu rozwojowi pszczelnictwa sprzyjała także i ta okoliczność, że w czasie wojny zniszczono tylko same pszczoły, ule natomiast prawie wszystkie zostały. Niektóre wsie jak: Bucyki, Chmieliska. Iwanówka, Kaczanówka, Kamianki, Mysłowa, Panasówka, Połupanówka, Rosochawaciec, Sadzawki, Zadniszówka i Zielona doszły w tym czasie już do stanu przedwojennego, inne zaś jak: Dubkowce, Krzywe i Nowosiółka Grzymałowska zostały daleko w tyle, nie osiągając nawet 20% ilości przedwojennej.

W roku 1931 ma 1028 pszczelarzy 25.944 pni. Najliczniejsze pasieki są w Kaczanówce, Rosochowaćcu, Sorocku, Taustem, Turówce i Wolicy.

Rolnicy powiatu skałackiego obsiali w b. r. 13.804 morgi hreczką, 1.600 morgów białą koniczyną i 520 morgów esparzetą. Hreczkę i białą koniczynę sieją na całym terenie powiatu, zaś esparzetę tylko w północno-wschodnich połaciach. Zasiąg tej ostatniej rozciąga się powoli na południe.

Obecny rok był pod względem miodu dobry. Największy zbiór miodu z jednego pnia w ulu związkowym wynosił 54 kg. w pasiece w Wawelówce, najmniejszy zaś bo zaledwie 11 kg w Hałuszczyńcach. Przeciętna ilość zebranego miodu dla całego powiatu wynosiła 20 kg z pnia. Ogólna ilość zebranego miodu wynosiła 5.188 kwintali. Przy dzisiejszej bardzo niskiej cenie miodu, licząc hurtownie po 1 zł za 1 kg. dały pasieki 518.880 złotych dochodu. W poprzednich latach cena miodu wahała się około 2 zł. za kilogram.

Część zebranego miodu idzie na konsumcję miejscową resztę zaś wywozi się do zachodnich połaci Polski. Miód podolski jest zaliczany zupełnie niesłusznie do gorszych gatunków. Jest on koloru ciemniejszego od miodu górskiego, smak i zapach ma ostrzejszy. Wychodzi z rąk pszczelarza czysty tylko niesumienni pośrednicy często zanieczyszczają go i to popsuło mu dobrą markę.

Według słów redaktora „Bartnika postępowego" p. L. Webera pszczelarze tutejsi są mistrzami w swoim zawodzie. Wprawdzie metody stosowane w pasiekach są trochę przestarzałe, ale ściśle przystosowane do systemu uli. Na czas głównego pożytku odbiera się matki, by pozbyć się czerwia i zrobić miejsce na miód, wskutek tego tysiące matek ginie w pierwszym roku życia, gdy jeszcze nie rozwinęły w całej pełni swoich zdolności rozrodczych. Jest to bardzo radykalny i barbarzyński sposób pozbycia się matek, lecz niestety musi być stosowany ze względu na małe (ośmio do dziesięcioramowe) ule. W ulach dostępnych z góry stosuje się nadstawki i matki pozostawia się na następne lata.

Każdy większy pszczelarz jest zaopatrzony w miodarkę, a wielka ilość stosowanej węzy sztucznej, wyrabianej na prasach i walcach świadczy chlubnie o postępie w pszczelnictwie. Wśród pszczelarzy daje się zauważyć dążenie ku postępowi i chęć do wprowadzenia nowszych uli i narzędzi.

Zauważany pęd do wiedzy wykorzystało nauczycielstwo na czele z Radą Szkolną Powiatową w Skałacie w następujący sposób:

W roku 1923 R. S. P. zwołuje konferencję pszczelarzy w której wzięło udział 56 osób ze sfer nauczycielskich i rolniczych. Na konferencji uchwalono następujące postulaty:

1) Zorganizowanie zbytu miodu. 2) Dążenie do założenia pasieki przy każdej szkole, 3) Organizacja kursów dokształcających dla pszczelarzy, 4) Założenie sekcji pszczelarskiej dla powiatu. 5) Wprowadzenie ulepszonych uli przy pomocy pracowni stolarskiej jednej ze szkół. 6) Zalesienie nieużytków i obsadzenie dróg drzewami miododajnemi a zwłaszcza akacją. Wprowadzenie w życie powyższych postulatów powierzono sekcji pszczelarskiej, do której kooptowano przewodniczącego R. S. P. z głosem stanowczym.

Staraniem R. S. P. urządzony został w roku 1927 kurs ogrodniczo-pszczelarski dla nauczycielstwa tut. powiatu, który ukończyło 17 osób.

Zainteresowano się też młodzieża opuszczającą szkołę powszechną i w kilku szkołach urządzono przy finansowem poparciu i z inicjatywy R. S. P. półroczne kursy gospodarstwa wiejskiego, na których pszczelnictwo było udzielane w szerokim zakresie. Jedna ze szkół urządziła taki kurs specjalnie pszczelniczy. Na kursach młodzież oprócz wykładów zajęta była w pasiekach, wyrabiała ule, węzę sztuczną oraz narzędzia pszczelarskie. Młodzież bardzo chętnie uczęszcza na naukę a frekwencja od początku do końca nie słabła. Kursy te odbywają się od 1928/29 roku bez przerwy.

W b. r. przy 29 szkołach jest 832 pni, stanowiących własność nauczycielstwa oraz 5 pni funduszowych. Dwie pasieki liczą ponad 100 pni, reszta to małe pasieki liczące po kilka do kilkunastu pni. Nauczycielstwo zajmuje się pszczelnictwem nietylko dla korzyści materjalnych w postaci miodu, ale także i w celach naukowych.

Nauczycielstwo bardzo chętnie dzieli się z pszczelarzami - włościanami najnowszemi zdobyczami naukowemi, oraz udziela rad i wskazówek dawniej dorywczo przy okazji obopólnych odwiedzin, a obecnie w czasie systematycznie urządzanych pogadanek. Pszczelarze - włościanie, widząc nowe ule i narzędzia oraz poznając sposób obchodzenia się z niemi, chętnie korzystają ze wskazówek.

Nauczyciel posiadający pasiekę jest nauczycielem pszczelnictwa w danej miejscowości. Pszczelnictwo jest jednym ze środków zdążających do zbliżenia między szkołą a wsią.

Ono osładza odpowiedzialny zawód nauczycielski, a zmuszając nauczyciela i dzieci po odbyciu pięciogodzinnej nauki, nieraz w ciasnej i dusznej sali szkolnej do kilkugodzinnego przebywania na świeżem powietrzu, wśród brzęku pszczół i zapachu miodu, daje siłę i podnietę do dalszej wytężonej pracy.

Szady Feliks.
Kierownik szkoły w Połupanówce.

Książki, czasopisma.

Miesięcznik „Wychowanie Fizyczne".

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 50 z dnia 23 marca 1932 r. (I. WF. 1204/32.

Nr. O. 566/32. Ministerstwo podaje do wiadomości, że redakcja i administracja miesięcznika „Wychowanie Fizyczne" przeniesiona została z Poznania do Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie, na Bielanach i że z dniem 1 kwietnia b. r. miesięcznik ten wychodzi pod redakcją pułk. dra Zygmunta Gilewicza, dyrektora C. Inst. Wych. Fiz.

„Wychowanie Fizyczne" jest jedynem w Polsce poważnem czasopismem, poświęconem zagadnieniom higjeny szkolnej i wychowania fizycznego. Pragnie ono służyć przedewszystkiem potrzebom szkół w sprawach naukowych, wychowawczych, higjenicznych i metodycznych, związanych z całokształtem wychowania fizycznego.

Ze względu na ten charakter pisma oraz jego dużą użyteczność dla szkół oraz szerokich kół nauczycielstwa i lekarzy szkolnych polecam Dyrekcjom wszystkich państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i średnich szkół zawodowych zaprenumerowanie tego czasopisma, przyczem przypominam, iż koszty prenumeraty opłacone być powinny z funduszu gier i zabaw, pozostającego w dyspozycji dyrekcyj.

Jednocześnie zachęcam gorąco Panów Inspektorów szkolnych oraz Dyrekcje wszystkich szkół prywatnych do zainteresowania się tem cennem czasopismem i do zaabonowania go.

Adres redakcji i administracji miesięcznika „Wychowanie Fizyczne" Warszawa 21 Bielany, Centr. Instytut Wychowania Fizycznego. Prenumerata roczna wynosi 14 złotych.

Podsekretarz Stanu: *Kazimierz Pieracki.* wr.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.
Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 7.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 lipca 1932 r.

Do Ogółu Nauczycielstwa, Dyrekcyj i Kierownictw szkół oraz Rad Szkolnych Powiatowych (Miejskiej we Lwowie) w Okręgu.

Opuszczając zajmowane stanowisko, pragnę w tej choć formie pożegnać się z ogółem Nauczycielstwa i Jego Przodownikami. Nie spełniłbym swego obowiązku, gdybym na tem miejscu nie podziękował za pełny lojalności i zaufania do mnie stosunek wszystkich, z którymi pracowałem w warunkach trudnych i twardych, wymagających oddania się rzetelnego pracy na zajmowanych stanowiskach. Wierzę, że wspólna nasza praca przyniosła szkole, młodzieży, a przez to i Państwu, któremu wiernie służymy, ten pożytek, na osiągnięcie jakiego stać było nasze siły.

Lwów, dnia 22 lipca 1932 r.

Kurator Okręgu Szkolnego
St. ŚWIDERSKI

TREŚĆ:

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Prywatne szkoły oraz zakłady naukowe i wychowawcze.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473, o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydane co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu [1]).

Na podstawie art. 1, 2, 10, 12 i 13 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) zarządza się co następuje:

§ 1. 1) Rozporządzenie niniejsze ma zastosowanie do przeznaczonych dla dzieci i młodzieży:

a) szkół i innych zakładów naukowych (systematycznych kursów);

b) przedszkoli i innych zakładów wychowawczych, realizujących systematyczny program wychowawczy.

2) O ile rozporządzenie niniejsze nie zawiera odmiennych postanowień, należy przez wyraz „szkoła", użyty w następnych §§ rozporządzenia, rozumieć wszystkie zakłady, wymienione w ust. 1 § 1.

3) Przez dyrektora rozumieć należy także dyrektorkę, przełożoną, kierownika i kierowniczkę; przez nauczyciela również nauczycielkę, asystenta (tkę), instruktora (kę) oraz wychowawcę (czynię).

§ 2. (do art. 1). Bezpośredni nadzór nad wszystkiemi szkołami z wyjątkiem szkół artystycznych przekazuje się kuratorom okręgów szkolnych. Kuratorzy, a w stosunku do szkół artystycznych — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, powołani są do wydawania orzeczeń, wymienionych w art. 2 — 7, 11 i 12 ustawy.

2) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może niektóre szkoły, uznane przez siebie za eksperymentalne, wyłączyć z pod opieki pedagogicznej kuratorów okręgów szkolnych. Nie narusza to ustalonej w ustępie poprzednim właściwości władz szkolnych do wydawania orzeczeń, wymienionych w art. 2 — 7. 11 i 12. ustawy.

§ 3. (do art. 2). 1) Ustrój wewnętrzny szkoły powinien odpowiadać wymaganiom dydaktycznym i wychowawczym. Winien on być w statucie określony przez podanie:

a) zadania szkoły i jej przeznaczenia (wyznania, narodowości uczniów i t. p.),

b) rodzaju (typu) i stopnia szkoły, ewentualnie wydziałów, jakie szkoła ma posiadać,

c) czasu, jaki obejmuje całkowity kurs nauki i jego podziału na okresy nauczania (roczne, półroczne, inne),

d) zasady podziału uczniów według klas, oddziałów, grup i t. p.,

e) regulaminu przyjmowania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz wydawania świadectw,

f) kompetencyj dyrektora i rady pedagogicznej.

---

[1]) Ogłoszone także w Monitorze Polskim z dnia 5 lipca 1932 r. Nr. 151, tudzież w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 144.

2) Statut winien zawierać postanowienie, że maksymalna ilość uczniów w klasach (oddziałach, grupach) oraz stosunek ilości uczniów do powierzchni pomieszczenia odpowiadać winny normom przyjętym w szkołach państwowych (publicznych).

§ 4. Ustrój wewnętrzny przedszkola powinien odpowiadać wymaganiom dydaktycznym i wychowawczym. Winien on być w statucie określony przez podanie:

a) organizacji i programu wychowania oraz warunkom przyjmowania dzieci,

b) kompetencyj kierowniczki i wychowawczyń.

§ 5. Statut winien oznaczyć język nauczania. W szkołach z niepaństwowym językiem nauczania winny być oznaczone przedmioty nauczania w języku państwowym w takim zakresie, aby młodzież mogła nabyć dokładnej znajomości języka państwowego.

§ 6. 1) Statut winien ustalić program odpowiadający wymaganiom dydaktycznym i wychowawczym. Winien on być określony przez wskazanie:

a) przedmiotów nauczania (zajęć),

b) zakresu materjału,

c) czasu, przeznaczonego na każdy z przedmiotów w poszczególnych okresach nauczania (plan nauki).

2) Postanowienie punktu c) nie odnosi się do statutu przedszkola.

§ 7. Statut winien zawierać postanowienie, że w szkole używane będą tylko podręczniki i pomoce naukowe, dozwolone do użytku szkolnego przez władze szkolne.

§ 8. 1) Nazwa powinna być ustalona w języku państwowym; szkoły z niepaństwowym językiem nauczania używać mogą obok nazwy w języku państwowym również nazwy w języku nauczania. Powinna ona odpowiadać rodzajowi (typowi) i przeznaczeniu szkoły oraz nie budzić nieporozumień lub wątpliwości. W szczególności winna ona:

a) zawierać przymiotnik „prywatny“,

b) wskazywać płeć uczniów, dla których szkoła jest przeznaczona,

c) wskazywać rodzaj szkoły,

d) zawierać jako określenie wyróżniające nazwisko właściciela względnie stosowne nazwisko lub wezwanie, które szkoła przybiera,

e) wskazywać język nauczania, jeżeli nim jest iny niż język państwowy,

f) wskazywać siedzibę szkoły.

2) Postanowienia punktu b) i c) nie odnoszą się do statutu przedszkola.

3) Szkoły mogą używać nazw rodzajowych ustalonych w ustawie o ustroju szkolnictwa tylko w wypadku zastosowania programu szkoły państwowej (publicznej) lub programu uznanego przez władze szkolne za równowartościowy.

§ 9. 1) Statut winien określać prawa i obowiązki właściciela, dyrektora i nauczycieli w ten sposób, aby:

a) zapewniał właścicielowi szkoły wpływ na oznaczony w statucie indywidualny kierunek szkoły,

b) nakładał na właściciela obowiązek należytego dostarczania środków materjalnych na prowadzenie szkoły,

c) zapewniał dyrektorowi i gronu nauczycielskiemu przy uwzględnieniu postanowień punktu a) niezależność od właściciela w dziedzinie wychowawczej i dydaktycznej,

d) zapewniał dyrektorowi prawo doboru personelu nauczającego,

e) nakładał na dyrektora odpowiedzialność wobec władz szkolnych i właściciela za stan wychowawczy i naukowy szkoły,

f) zapewniał dyrektorowi i nauczycielom szkoły całkowitą niezależność od właściciela w kwalifikowaniu i promowaniu uczniów,

g) ustalał bezpośrednią zależność nauczycieli od dyrektora.

2) Postanowienia punktu a) i f) nie odnoszą się do statutu przedszkola.

§ 10. O przydatności lokalu przeznaczonego na szkołę orzeka wojewódzka władza administracji ogólnej — pod względem potrzeb szkolnych zaś władza szkolna.

§ 11. 1) Wykazanie, że środki utrzymania szkoły będą wystarczające, nastąpić winno przez przedłożenie rocznego preliminarza budżetu szkoły, opartego na realnych podstawach i wykazanie się bądź własnym odpowiednim majątkiem, bądź poręczeniem innych osób, zabezpieczającem w dostatecznej mierze wykonanie zobowiązań właściciela.

2) Władza szkolna zgodzić się może na zastąpienie wykazania się majątkiem lub poręczeniem przewidzianem w ust. 1, przez złożenie w liczbie gwarantującej utrzymanie szkoły deklaracyj rodziców, obowiązujących się do uiszczania przez cały rok szkolny opłat szkolnych.

§ 12. 1) Zakładający szkołę może wykazać wypełnienie bądź wszystkich warunków naraz bądź w kolejności przez siebie obranej. Władze szkolne obowiązane są stwierdzić na żądanie zakładającego szkołę, czy poszczególne warunki zostały wykonane, wydają wszakże orzeczenie, przewidziane w ust. 2 art. 2 ustawy dopiero po wykazaniu wypełnienia wszystkich warunków.

2) Termin trzymiesięczny, ustanowiony w ust. 4 art. 2 ustawy liczyć należy od dnia następującego po złożeniu u właściwej władzy szkolnej (§ 2) podania, wykazującego wypełnienie wszystkich warunków.

§ 13. (do art. 2 i 6). Zaświadczenia, wymienione w p. 4 ust. 1 art. 2 i ust. 3 art. 6 ustawy wydają starostowie powiatowi, zaś w powiatach miejskich — starostowie grodzcy, właściwi dla obszaru, na którym ubiegający się o zaświadczenie zamieszkuje.

§ 14. (do art. 3). Władza szkolna, orzekając, iż właściciel przestał czynić zadość jednemu z warunków, określonych w art. 2 ustawy, ustala równocześnie termin zamknięcia szkoły.

§ 15. Zgoda władzy szkolnej na odstąpienie innej osobie praw, wynikających z uzyskania orzeczenia, o którem mowa w art. 2 ustawy, udzielona być może jedynie pod warunkiem wykazania, że nowy właściciel czyni zadość warunkom, wymienionym w p. 3 i 4 ust. 1 art. 2 ustawy.

§ 16. (do art. 4). 1) Przed wydaniem orzeczenia, zamykającego szkołę, władza szkolna podaje do wiadomości szkoły zarzuty, wyznaczając zarazem do udzielenia wyjaśnień termin nie krótszy niż 2-tygodniowy.

2) Zamknięcie szkoły na podstawie punktu b) art. 4 ustawy nastąpić może jedynie w wypadkach, jeżeli w ciągu trzech bezpośrednio po sobie następujących lat władze zawiadamiały corocznie szkołę o uznaniu poziomu naukowego lub wychowawczego za niewystarczający.

§ 17. (do art. 5). 1) Zgoda władzy szkolnej na zwinięcie szkoły w ciągu roku szkolnego udzielona być może jedynie wówczas, gdy uczącej się młodzieży zapewnione będzie ukończenie nauki w danym roku szkolnym w innej szkole.

2) Akty oraz pieczęcie szkoły zamkniętej lub zwiniętej złożone być winny do tej władzy, która wydała orzeczenie, przewidziane w art. 2 ustawy.

§ 18. (do art. 6). 1) Żadna szkoła nie może być czynną bez zatwierdzonego przez władzę szkolną dyrektora lub jego zastępcy.

2) Właściciel szkoły przedstawić winien władzy szkolnej do zatwierdzenia kandydata na dyrektora na 4 miesiące przed rozpoczęciem roku szkolnego. Decyzja władzy wydaną być winna w ciągu 6 tygodni. Władza szkolna zezwalać może na zmianę na stanowisku dyrektora w ciągu roku szkolnego tylko w wyjątkowych, uznanych za usprawiedliwione, wypadkach. Dyrektor objąć może swe czynności dopiero po uzyskaniu zatwierdzenia.

3) Właściciel szkoły, posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania, ubiegać się może o zatwierdzenie go jako dyrektora swej szkoły.

4) Dyrektor szkoły, a w przedszkolu właściciel, obowiązany jest corocznie najpóźniej do dnia 15-go czerwca przedstawić władzy szkolnej spis nauczycieli nowozaangażowanych na następny rok szkolny oraz zgłaszać wszelkie późniejsze w nim zmiany.

5) Spis taki winien zawierać dane, dotyczące: daty urodzenia, wyznania, narodowości, przynależności państwowej, kwalifikacyj do nauczania, lat pracy pedagogicznej nauczycieli oraz przedmiotów, których mają nauczać. Jeżeli władza szkolna w ciągu 6 tygodni od dnia złożenia spisu nie zażądała przedłożenia przez nauczyciela pisemnego stwierdzenia o nienagannem zachowaniu się lub nie zawiadomiła szkoły o niedopuszczeniu nauczyciela do nauczania, — nauczyciel może objąć swe czynności w szkole.

6) Odmowa zatwierdzenia dyrektora względnie decyzja o niedopuszczeniu do nauczania ze względów pedagogicznych odnosi się jedynie do tej szkoły, do której dyrektor (nauczyciel) zgłoszony został i nie pozbawia dyrektora (nauczyciela) prawa ubiegania się o stanowisko w innej szkole.

§ 19. (do art. 7). 1) Przed zażądaniem usunięcia dyrektora (nauczyciela) władza winna podać do jego wiadomości zarzuty, wyznaczając mu zarazem do udzielenia wyjaśnień termin nie krótszy niż 2-tygodniowy.

2) Żądanie usunięcia dyrektora oraz decyzję o jego zawieszeniu kieruje władza szkolna wraz z podaniem powodów do właściciela szkoły, żądanie zaś względnie decyzję o zawieszeniu dotyczącą nauczyciela — do dyrektora, a w przedszkolu do właściciela.

§ 20. (do art. 10). Do czasu ustalenia oddzielnych warunków zakładania i utrzymywania przez związki komunalne, izby przemysłowo-handlowe i rzemieślnicze oraz korporacje przemysłowe i rzemieślnicze szkół oraz ich statutu, będą miały do nich zastosowanie postanowienia art. 11 i 12 ustawy oraz niniejszego rozporządzenia.

§ 21. (do art. 11). Statut szkół zakładanych względnie utrzymywanych przez zarejestrowane stowarzyszenia oraz fundacje winien przewidywać, że uprawnienia nadzorcze przysługujące właścicielowi szkoły spełniane być mogą jedynie przez stałego delegata, na którego wyrazi zgodę władza szkolna.

§ 22. (do art. 12) 1) Właściciele szkół istniejących w dniu 20-go kwietnia 1932 r. winni w terminie oznaczonym przez władze wymienione w § 2 wykazać wypełnienie warunków, wymienionych w p. 1 — 4 art. 2 ustawy. Termin ten, oznaczony indywidualnie dla poszczególnych szkół nie może być krótszy niż 2 miesiące od dnia doręczenia wezwania.

2) Właściciele, którzy do dnia 31-go grudnia 1932 r. nie otrzymali wezwania, winni sami wykazać wypełnienie warunków najpóźniej do dnia 30-go czerwca 1934 r.

3) Właściciele mogą wykazać wypełnienie warunków przed wyznaczonym przez władze szkolne terminem.

4) Wykazanie wypełnienia warunków winno nastąpić z zachowaniem postanowień §§ 3 — 11 i 13 niniejszego rozporządzenia. Władze szkolne mogą zwolnić właścicieli szkół, o których mowa w ust. 1. od przedłożenia zaświadczenia wymienionego w p. 4 ust. 1 art. 2 ustawy. Właściciele tych szkół mogą być również zwolnieni od wykazania przydatności lokalu, oraz zaopatrzenia w urządzenia i pomoce naukowe, jeżeli władza szkolna na podstawie wyniku przeprowadzonych wizytacyj nabrała przeświadczenia o wypełnieniu tego warunku.

§ 23. Szkoły, których właściciele nie uzyskali orzeczenia, wymienionego w art. 12 ustawy, ulegają zamknięciu z końcem oznaczonego przez władzę szkolną roku szkolnego nie później jednak niż z dniem 31-go sierpnia 1935 r. Termin zamknięcia szkoły powinien być podany do wiadomości publicznej najpóźniej 15-go maja danego roku.

§ 24. Wzory statutów dla szkół prywatnych ogłoszone będą w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski".

§ 25. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [1]).

Minister W. R. i O. P. *J. Jędrzejewicz.* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.* Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki.*

2.

Wzory statutów szkół prywatnych.

Postanowienie Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 czerwca 1932 r. (Monitor Polski Nr. 145) w sprawie ogłoszenia wzorów statutów dla szkół prywatnych.

Na podstawie § 24 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7-go czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrz-

---

[1]) 21 czerwca 1932 r.

nych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) ogłaszam, jako załącznik do niniejszego postanowienia wzory statutów szkół prywatnych.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

(Załącznik Nr. 1.)

Wzory statutów prywatnych szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i zawodowych.

Statut

prywatn. . . . .
(szkoły, zakładu naukowego, kursu — podać nazwę).

§ 1. Właścicielem szkoły jest . . . .
(imię i nazwisko osoby fizycznej lub nazwa
. . . .
osoby prawnej; osoba prawna powinna dołączyć swój statut).

§ 2. Szkoła ma siedzibę w . . . .
(miejscowość).

(dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych):

§ 3. Szkoła ma za zadanie . . . .
(wymienić właściwy artykuł ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389).

Szkoła przeznaczona jest dla . . . . . płci . . . . wyznania . . . . . . narodowości . . . .

§ 4. Całkowity kurs szkoły obejmuje: . . . . lat nauki i podzielony jest na okresy . . . .
. . . .
(roczne, półroczne lub inne).
Szkoła posiada wydziały: . . . .
Organizacja szkoły odpowiada: . . . .
(wymienić typ i stopień w/g właściwego artykułu ustawy o ustroju szkolnictwa lub wskazać, jaka ma być organizacja).

Maksymalna ilość uczniów w klasach (oddziałach, grupach) oraz stosunek ilości uczniów do powierzchni pomieszczenia odpowiadać będą normom, przyjętym w szkołach państwowych (publicznych).

§ 5. Do szkoły przyjmuje się . . . . po ukończeniu . . lat do . . . . lat na podstawie (świadectwa, egzaminu i t. p.). Świadectwa szkolne tak przy ukończeniu szkoły, jak i poszczególnego okresu nauczania lub przy odejściu ze szkoły, otrzymują uczniowie w/g wzoru, ustalonego przez władzę szkolna. Klasyfikowanie i promowanie uczniów odbywa się w/g przepisów dla szkół państwowych.

(dla szkół powszechnych):

§ 3. Szkoła ma za zadanie wychowanie i nauczanie dzieci w wieku obowiązku szkolnego
Szkoła przeznaczona jest dla dzieci płci . . . . wyznania . . . . narodowości . . . .

§ 4. Całkowity kurs szkoły obejmuje . . . . lat nauki i podzielony jest na . . . . . . szczeble programowe. Pierwszy szczebel programowy osiąga się po 4 latach nauki, drugi po 2 dalszych latach, wreszcie trzeci — po . . . . (pozostałych) latach.
Nauka trwa . . . .
(podać czas trwania nauki w każdym oddziale lub klasie i wymienić okresy nauki roczne, półroczne lub inne).

Maksymalna ilość uczniów w klasach (oddziałach, grupach) oraz stosunek ilości uczniów do powierzchni pomieszczenia odpowiadać będą normom, przyjętym w szkołach publicznych.
§ 5. Do najniższego oddziału szkoły przyjmuje się dzieci po ukończeniu . . . . . . roku życia, nie starsze ponad . . . . lat.
Przyjmowanie dzieci do innych oddziałów, klasyfikowanie, promowanie uczniów oraz wydawanie im świadectw odbywa się według przepisów dla publicznych szkół powszechnych. Wzór świadectw szkolnych ustala władza szkolna.

---

§ 6. W szkole obowiązuje język nauczania . . . .
§ 7. Nauka odbywa się według programu załączonego . . .
. . . .
(albo wymienić typ i stopień szkoły państwowej lub publicznej).

Przy nauczaniu będą używane jedynie dozwolone przez władzę szkolną podręczniki (i środki naukowe).
§ 8. Indywidualny kierunek szkoły . . . .
(określić na czem polega).

§ 9. Szkoła ma nazwę . . . .
(podać nazwę w pełnem brzmieniu).

§ 10. Właściciel szkoły:
1) Zawiera i rozwiązuje umowę z dyrektorem (kierownikiem) szkoły i dobranym przez dyrektora personelem nauczającym, oraz podaje władzy szkolnej do wiadomości normy uposażenia dyrektora (kierownika) i personelu nauczającego w szkole.
Ze względu na potrzebę zachowania ciągłości pracy szkolnej, zwolnienie dyrektora (kierownika) i personelu nauczającego, może następować z reguły jedynie z końcem roku szkolnego.
O ile zwolnienie dyrektora (kierownika), lub personelu nauczającego nastąpiłoby w ciągu roku szkolnego, powinna być o tem zawiadomiona władza szkolna z podaniem przyczyn takiego zwolnienia;
2) powołuje i zmienia personel administracyjno-gospodarczy szkoły, na wniosek dyrektora (kierownika) szkoły;

3) zwalnia dyrektora (kierownika) na żądanie państwowej władzy szkolnej, stosownie do ustępu pierwszego art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych;

4) udziela urlopów personelowi nauczającemu w przypadkach, przewidzianych w p. 11 § 11 niniejszego statutu;

5) dostarcza we właściwych terminach środków na utrzymanie szkoły;

6) otrzymuje od dyrektora (kierownika) perjodyczne sprawozdania o poziomie i wynikach nauczania i wychowania w szkole;

7) ma prawo bywania na lekcjach i zajęciach w obecności dyrektora (kierownika), jednakże bez prawa czynnego udziału i robienia uwag personelowi nauczającemu; spostrzeżenia, poczynione w tych przypadkach, powinien właściciel wyjawić dyrektorowi (kierownikowi) szkoły;

8) ma prawo udziału w specjalnie w tym celu zarządzonem przez dyrektora (kierownika) posiedzeniu sprawozdawczem Rady Pedagogicznej;

9) ma prawo wglądu w nadesłane do szkoły sprawozdania wizytacyjne państwowej władzy szkolnej;

10) odnosi się bezpośrednio do władzy w sprawach ewentualnych zmian w statucie, w sprawie lokalu i osoby dyrektora (kierownika) szkoły;

11) podaje do wiadomości władzy szkolnej normy opłat szkolnych i późniejsze w nich zmiany.

(W statucie szkoły utrzymywanej przez zarejestrowane stowarzyszenia i fundacje). Uprawnienia nadzorcze, przysługujące właścicielowi szkoły, spełniane będą jedynie przez stałego delegata, na którego wyrazi zgodę władza szkolna.

§ 11. Dyrektor (kierownik) szkoły:

1) przewodniczy Radzie Pedagogicznej i reprezentuje szkołę nazewnątrz w sprawach organizacji, nauczania i wychowania;

2) jest odpowiedzialny za prawidłowy bieg życia szkolnego, za kierunek wychowawczy szkoły i za wykonanie obowiazujących przepisów szkolnych;

3) jest bezpośrednim zwierzchnikiem wszystkich osób, pracujących w szkole oraz doradcą grona nauczycielskiego;

4) dobiera i jest odpowiedzialny za dobór personelu nauczającego, zatrudnionego w szkole, oraz kwalifikuje personel nauczycielski;

5) przedstawia listę personelu nauczającego władzy szkolnej;

6) składa sprawozdania okresowe ze stanu szkoły pod względem naukowym i wychowawczym władzy szkolnej i właścicielowi szkoły;

7) bezpośrednio porozumiewa się z władzą szkolną we wszystkich sprawach szkoły, prócz wymienionych w p. 10 § 10 niniejszego statutu;

8) układa preliminarz wydatków na potrzeby szkoły i przedstawia sprawozdanie budżetowe właścicielowi szkoły oraz władzy szkolnej;

9) czuwa wraz z Radą Pedagogiczną, aby szkoła była zaopatrywana we właściwe środki i pomoce naukowe oraz urządzenia, związane z nauczaniem i wychowaniem;

10) udziela urlopów personelowi nauczycielskiemu do 8-miu dni, a za zgodą właściciela szkoły do wyczerpania przewidzianego umowami maksymalnego okresu urlopowego;

11) przedstawia właścicielowi szkoły wniosek o udzielenie urlopu płatnego wybranemu przez siebie nauczycielowi na kursy, organizowane

przez państwową władzę szkolną, celem podniesienia kwalifikacyj pedagogicznych nauczycielstwa;

12) zwalnia personel nauczający na żądanie władzy szkolnej, stosownie do art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz o zakładach naukowych i wychowawczych;

13) zawiesza personel nauczający w czynnościach w wypadkach, przewidzianych w art. 7 ustawy o prywatnych szkołach, oraz zakładach naukowych i wychowawczych z własnej inicjatywy, lub też na żądanie władzy szkolnej; gdy zawieszenie w czynnościach następuje z inicjatywy własnej dyrektora (kierownika), powinna być o tem niezwłocznie zawiadomiona władza szkolna z podaniem przyczyn tego zarządzenia;

14) zawiesza uchwały Rady Pedagogicznej, o ile nie odpowiadają one przepisom szkolnym, lub też wymaganiom wychowawczym czy dydaktycznym.

§ 12. Personel nauczający i lekarz szkolny wraz z dyrektorem (kierownikiem), stanowią Radę Pedagogiczną, która:

1) decyduje o przyjmowaniu nowych uczniów;

2) ocenia postępy i sprawowanie uczniów oraz promuje i przyznaje świadectwa ukończenia według regulaminu, zatwierdzonego przez państwową władzę szkolną.

§ 13. O ile przy szkole powstanie Rada Opiekuńcza, to jej zakres działania nie uszczupli w niczem kompetencji Rady Pedagogicznej szkoły.

§ 14. Szkoła posiada pieczęć o formacie i tekście, zatwierdzonym przez władzę szkolną.

(Załącznik Nr. 2).

Wzór statutu prywatnego przedszkola

Statut.

prywatnego przedszkola . . . . (podać nazwę)

§ 1. Właścicielem przedszkola jest . . . .
(imię i nazwisko osoby fizycznej lub nazwa osoby prawnej; osoba prawna powinna dołączyć swój statut).

§ 2. Przedszkole ma siedzibę w . . . . (miejscowość)

§ 3. Przedszkole ma zadanie roztaczania troskliwej i umiejętnej opieki nad zdrowiem oraz rozwojem fizycznym, moralnym i umysłowym dzieci w wieku przedszkolnym.

Przedszkole przeznaczone jest dla dzieci płci . . . . wyznania . . . . narodowości . . . .

§ 4. Dzieci, uczęszczające do przedszkola, mogą dzielić się na grupy, stosownie do wieku i stopnia rozwoju umysłowego.

Liczba dzieci powierzonych jednej wychowawczyni, nie będzie przekraczać . . . . . .

Przy większej liczbie dzieci będzie powołana druga wychowawczyni lub też przydzielona odpowiednio uzdolniona pomocnica.

§ 5. Do przedszkola przyjmuje się dzieci, które ukończyły trzeci rok życia, a nie osiągnęły jeszcze wieku obowiązku szkolnego, jak również te z pośród będących w wieku obowiązku szkolnego, którym właściwe władze obowiązek ten odroczyły.

Dzieci obciążone wadą lub chorobą, któraby narażała na niebezpieczeństwo zdrowie innych dzieci, nie mogą do przedszkola uczęszczać.

§ 6. W przedszkolu używa się języka . . . .

§ 7. Zajęcia w przedszkolu mają charakter wychowawczy i będą dostosowane do wieku, rozwoju i uzdolnień dzieci.

Do programu zajęć wchodzą: ćwiczenia oddechowe, śpiew, gry i zabawy ruchowe, gimnastyka rytmiczna, ćwiczenia zmysłów, praca ręczna, rysunki, ćwiczenia we władaniu mową, opowiadanie, uczenie się i wygłaszanie wierszyków, ćwiczenia w obserwowaniu przedmiotów i zjawisk, pogadanki i ćwiczenia, mające na celu wpajanie pierwszych zasad moralnych oraz budzenie i pielęgnowanie uczuć religijnych, społecznych i humanitarnych.

Wszelkie nauczanie dzieci w przedszkolu sposobem szkolnym jest wyłączone.

Przy zajęciach będą używane jedynie dozwolone przez władze szkolne pomoce pedagogiczne.

§ 8. Przedszkole ma nazwę . . . .
(podać nazwę w pełnem brzmieniu).

§ 9. Właściciel przedszkola:

1) zawiera i rozwiązuje umowę z kierowniczką przedszkola, wychowawczyniami i przedstawia władzy szkolnej listę personelu pedagogicznego i podaje do wiadomości władzy szkolnej normy uposażenia kierowniczki i wychowawczyń przedszkola.

Ze względu na potrzebę zachowania ciągłości pracy, zwolnienie kierowniczki i wychowawczyni może następować z reguły jedynie z końcem roku szkolnego.

O ile zwolnienie kierowniczki lub wychowawczyni nastąpiłoby w ciągu roku szkolnego, winna być o tem zawiadomiona władza szkolna z podaniem przyczyn takiego zwolnienia;

2) układa preliminarz wydatków na potrzeby przedszkola i przedstawia sprawozdanie budżetowe władzy szkolnej;

3) powołuje i zmienia personel administracyjno-gospodarczy szkoły;

4) zwalnia i zawiesza kierowniczkę i wychowawczynie na żądanie władzy szkolnej, stosownie do ust. 1 art. 7 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych;

5) udziela urlopów personelowi przedszkola;

6) dostarcza we właściwych terminach środków na utrzymanie przedszkola;

7) otrzymuje od kierowniczki perjodyczne sprawozdania o poziomie i wynikach wychowania w przedszkolu;

8) ma prawo bywania na zajęciach w obecności kierowniczki, jednakże bez prawa czynnego udziału;

9) ma prawo wglądu w nadesłane do przedszkola sprawozdania wizytacyjne władzy szkolnej;

10) odnosi się bezpośrednio do władzy szkolnej w sprawach ewentualnych zmian w statucie, w sprawie lokalu i personelu pedagogicznego przedszkola;

11) podaje do wiadomości władzy szkolnej normy opłat w przedszkolu i późniejsze w nich zmiany.

(W statucie przedszkola, utrzymywanego przez zarejestrowane stowarzyszenie i fundację). Uprawnienia nadzorcze, przysługujące właścicielowi przedszkola, spełniane będą jedynie przez stałego delegata, na którego wyrazi zgodę władza szkolna.

§ 10. Kierowniczka przedszkola:

1) jest odpowiedzialną za prawidłowy bieg zajęć w przedszkolu, za kierunek wychowawczy i za wykonanie obowiązujących przepisów;

2) jest bezpośrednią zwierzchniczką wszystkich osób, pracujących w przedszkolu;

3) opiniuje dobór wychowawczyń, zatrudnionych w przedszkolu i kwalifikuje ich pracę wobec właściciela;

4) składa sprawozdania okresowe ze stanu przedszkola pod względem wychowawczym władzy szkolnej i właścicielowi przedszkola;

5) bezpośrednio porozumiewa się z władzą szkolną we wszystkich sprawach przedszkola, prócz wymienionych w p. 10 § 9 niniejszego statutu;

6) czuwa, aby przedszkole było zaopatrywane we właściwe środki i pomoce naukowe oraz urządzenia.

§ 11. O ile przy przedszkolu powstanie Rada Opiekuńcza, Opieka Rodzicielska i t. p., to regulamin jej zatwierdza władza szkolna.

§ 12. Przedszkole posiada pieczęć o formacie i tekście, zatwierdzonym przez władzę szkolną.

3.

Wzory orzeczeń o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 109 z dnia 25 czerwca 1932 r. (I. Org. 300/7/32) Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 46.

Ustalam następujące wzory orzeczeń wydawanych w sprawie prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych:

(do art. 2).

1) Orzeczenie zezwalające na otwarcie szkoły.

Na skutek podania, złożonego w Kuratorium Okręgu Szkolnego . . . . dnia . . . . . (w razie, gdy spełnienie poszczególnych warunków wykazywane było kolejno, podać datę złożenia ostatniego podania) stwierdzam na podstawie ust. 2 art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334), że spełnił... Pan.... warunki, przewidziane w ust. 1 art. 2 wymienionej ustawy. Służy zatem Pan.... prawo otwarcia szkoły w ciągu roku od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia.

O terminie otwarcia szkoły win...... Pan.... zawiadomić Kuratorium nie później niż na dwa tygodnie przed rozpoczęciem nauki.

2) Orzeczenie stwierdzające spełnienie poszczególnego warunku.

Na skutek podania, złożonego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . dnia . . . . stwierdzam na podstawie ust. 2 art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334), że wykazał... Pan... spełnienie warunku, wymienionego w pkcie . . . . . ust. 1 art. 2 wymienionej ustawy.

Orzeczenie niniejsze w myśl art. 2 wymienionej ustawy oraz § 12 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) nie upoważnia Pan... do otwarcia szkoły.

3) Orzeczenie odmowne.

Na skutek podania, złożonego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . dnia . . . . stwierdzam na podstawie ust. 2 art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334), że nie spełnił... Pan... warunku, wymienionego w punkcie . . . . ust. 1 art. 2 wymienonej ustawy (ewent. wymienić odpowiedni § rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473), a mianowicie . . . .

Wobec powyższego nie przysługuje Pan... prawo otwarcia szkoły.

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu dni 14 od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

(do art. 3).

4) Orzeczenie stwierdzające utratę warunków.

Na podstawie ust. 1. art. 3 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) stwierdzam, że przestał.... Pan... czynić zadość warunkowi, przewidzianemu w punkcie . . . . . . ust. 1 art. 2 wymienionej ustawy, a mianowicie . . . .

Wobec powyższego traci moc orzeczenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . z dnia . . . . Nr. . . . ., którem stwierdzono wypełnienie przez Pan... warunków, wymaganych do założenia szkoły.

Zarazem na podstawie § 14 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) ustalam termin zamknięcia szkoły na dzień . . . .

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

5) Orzeczenie zezwalające na odstąpienie innej osobie praw, wynikających z orzeczenia, zezwalającego na otwarcie szkoły.

Na podstawie ust. 2 art. 3 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334), zgadzam się na odstąpienie przez Pan... na rzecz . . . . praw, wynikających z uzyskania orzeczenia Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . z dnia . . . . Nr. . . . . . ., którem stwierdzono wypełnienie przez Pan... warunków, wymaganych do założenia szkoły.

6) Orzeczenie odmawiające zezwolenia na odstąpienie innej osobie praw, wynikających z orzeczenia, zezwalającego na otwarcie szkoły.

Na podstawie ust. 2 art. 3 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334), oraz § 15 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) odmawiam swej zgody na odstąpienie przez Pan... na rzecz p. . . . . praw, wynikających z uzyskania orzeczenia Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . z dnia . . . . Nr. . . . . . ., którem stwierdzono wypełnienie przez Pan... warunków, wymaganych do założenia szkoły, ponieważ p. . . . . nie wykazał . . . ., że czyni zadość warunkowi, wymienionemu w punkcie . . . . . . (wymienić pkt. 3 wzgl. 4) ust. 1 art. 2 ustawy, a mianowicie . . . .

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

(do art. 4).

7) Uprzedzenie o zamknięciu szkoły.

Na podstawie ust. 2 art. 4 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334 zawiadamiam, że zamierzam zamknąć szkołę na podstawie lit. . . . . ust. 1 art. 4 wymienionej ustawy z powodu . . . . (wskazać zarzuty).

Do udzielenia wyjaśnień w sprawie powyższych zarzutów wyznaczam Pan... termin . . . . od dnia doręczenia niniejszego uprzedzenia.

8) Orzeczenie o zamknięciu szkoły.

Wyjaśnienia, złożone na skutek uprzedzenia, podanego do wiadomości Pan... pismem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . z dnia . . . . Nr. . . . ., uznaję za niewystarczające. (odpada, jeżeli nie składano wyjaśnień).

Na podstawie lit. . . . . . . ust. 1 art. 4 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) zamykam z dniem . . . . szkołę, ponieważ . . . . (powtórzyć brzmienie dosłowne odpowiedniej lit. a—d).

Akta szkolne wraz z pieczęciami złożone być winny w myśl ust. 2 art. 5 wymienionej ustawy do dnia . . . . w Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

9) Zawiadomienie o uznaniu poziomu naukowego (wychowawczego) za niewystarczający.

Na podstawie lit. b ust. 1 art. 4 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) oraz § 16 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) stwierdzam, że poziom naukowy (ew. wychowawczy) szkoły był w roku szkolnym . . . ./. . . . niewystarczający.

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

(do art. 6).

10) Zatwierdzenie dyrektora szkoły.

Na podstawie ust. 2 art. 6 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) zatwierdzam p. . . . . na stanowisku dyrektora szkoły . . . .

11) Odmowa zatwierdzenia dyrektora.

Na podstawie ust. 4 art. 6 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) odmawiam zatwierdzenia p. . . . . na stanowisku dyrektora szkoły . . . . ze względów pedagogicznych.

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

12) Niedopuszczenie nauczyciela do nauczania.

Na podstawie ust. 4 art. 6 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) nie dopuszczam p. . . . . do nauczania w szkole . . . . ze względów pedagogicznych.

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

(do art. 7).

13) Uprzedzenie o zamierzonem zażądaniu usunięcia dyrektora (nauczyciela).

Na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) zawiadamiam, że zamierzam na podstawie lit. . . . ust. 1 art. 7 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) zażądać usunięcia Pan... ze stanowiska dyrektora (nauczyciela) szkoły . . . . z powodu . . . . (wyszczególnić zarzuty).

Do udzielenia wyjaśnień w sprawie powyższych zarzutów wyznaczam Pan... termin . . . . od dnia doręczenia niniejszego uprzedzenia.

14) Żądanie usunięcia dyrektora (nauczyciela).

Wyjaśnienia złożone przez p. . . . . na skutek uprzedzenia, podanego do wiadomości p. . . . . pismem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . z dnia . . . . . . Nr. . . . . uznaję za niewystarczające (odpada, jeżeli nie składano wyjaśnień).

Na podstawie lit. . . . . . . ust. 1 art. 7 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) żądam usunięcia z dniem . . . . p. . . . . ze stanowiska dyrektora (nauczyciela) szkoły, ponieważ . . . . (powtórzyć dosłowne brzmienie odpowiedniej lit. a—c).

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

15) Zawieszenie dyrektora (nauczyciela) w czynnościach.

Na podstawie lit. . . . . . ust. 1 oraz ust. 2 art. 7 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) zawieszam z dniem doręczenia niniejszej decyzji p. . . . . w czynnościach dyrektora (nauczyciela) szkoły . . . ., ponieważ (powtórzyć dosłowne brzmienie odpowiedniej lit. a—c).

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

(do art. 12).

16) Oznaczenie terminu do wykazania wypełnienia warunków.

Na podstawie ust. 1 art. 12 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) oraz § 22 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) wzywam Pan... do wykazania, w terminie . . . . od dnia doręczenia niniejszego wezwania, wypełnienia warunków, przewidzianych w ust. 1 art. 2 wymienionej ustawy.

(Ewentualnie) Zarazem zwalniam Pan . . . od:

a) przedłożenia pisemnego stwierdzenia powiatowej władzy administracji ogólnej o nienagannem zachowaniu się pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa;

b) wykazania przydatności lokalu;

c) wykazania zaopatrzenia szkoły w urządzenia i pomoce naukowe.

(Niepotrzebne skreślić).

17) Zamknięcie szkoły.

Na podstawie ust. 2 art. 12 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 334) oraz § 23 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) stwierdzam, że nie wykazał... Pan... spełnienia warunku, przewidzianego w punkcie . . . . . ust. 1 art. 2 wymienionej ustawy, a mianowicie . . . .

Wobec powyższego zamykam szkołę z dniem . . . .

Akta szkolne wraz z pieczęciami złożone być winny w myśl ust. 2 art. 5 wymienionej ustawy do dnia . . . . w Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

Od powyższego orzeczenia służy Pan... w ciągu 14 dni od dnia doręczenia odwołanie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego. . . . .

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

4.

Zatwierdzanie w 1932 r. kandydatów na dyrektorów (kierowników) prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 105 z dnia 25 czerwca 1932 r. (I. Org. 3151/1/32). Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 47.

W § 18 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) ustalony został obowiązek właściciela szkoły do przedstawiania władzy szkol-

nej do zatwierdzenia kandydata na dyrektora (kierownika) prywatnej szkoły (zakładu) na 4 miesiące przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Z uwagi na to, że dotychczasowe przepisy ustalały w tej mierze bądź inne terminy, bądź terminów takich wogóle nie przewidywały, zarządzam, aby w roku 1932 zgłoszenia do zatwierdzenia kandydatów na dyrektorów (kierowników) rozpatrywane były w ciągu 6 tygodni, nie zważając na to, czy powyższy termin 4 miesięczny był przez właściciela szkoły zachowany.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

5.

Zaświadczenia dla założycieli, dyrektorów i nauczycieli szkół prywatnych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 108 z dnia 24 czerwca 1932 r. (I. Org. 300/8/32). Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 48, w sprawie zaświadczeń, przewidzianych w art. 2, ust. 1 pkt. 4 oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkolach oraz zakładach naukowych i wychowawczych.

Podaje się do wiadomości i wykorzystania okólnik Nr. 85 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie zaświadczeń dla założycieli prywatnych szkół oraz dla dyrektorów i nauczycieli tychże szkół.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

Okólnik Ministerstwa Spraw Wewnetrznych Nr. 85 z dnia 18 czerwca 1932 r. (Nr. OL. 43 b/16/2) do Panów Wojewodów i Pana Komisarza Rządu m. st. Warszawy.

W związku z ustawą z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) oraz zaprojektowanem rozporządzeniem wykonawczem do tej ustawy, które ma być ogłoszone w najbliższych dniach, zaczną napływać do starostów powiatowych (grodzkich) podania osób, zamierzających założyć szkołę (art. 2 ust. 1 pkt. 4 tej ustawy) oraz podania dyrektorów i nauczycieli szkół prywatnych (art. 6 ust. 3) o wydanie im pisemnego stwierdzenia nienagannego zachowania się pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

Ponieważ w myśl art. 2 ust. 4 ustawy założyciel szkoły winien w ciągu 3 miesięcy od chwili wniesienia podania do władzy szkolnej otrzymać od tej władzy orzeczenie, — w przeciwnym bowiem razie ma prawo otworzyć szkołę — konieczne jest, aby zaświadczenia starostów wydawane były możliwie szybko i nie budziły nieporozumień lub wątpliwości i nie zawierały niedomówień lub zastrzeżeń, na których wyjaśnienie w drodze korespondencji między władzami braknie czasu z uwagi na wyżej wskazany termin.

Z tych względów oraz celem ujednostajnienia brzmienia tych zaświadczeń — zarządzam, aby starostowie wydawali zaświadczenia te wyłącznie w formie następującej:

I. (dla założycieli szkół).

„Na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) oraz § 13 rozporządzenia Ministra Wyznań Reli-

gijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) stwierdzam, że p. . . . . zachowywał(a) się nienagannie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

Zaświadczenie niniejsze wydaje się celem przedłożenia go władzy szkolnej dla udowodnienia wypełnienia warunku, przewidzianego w punkcie 4 ust. 1 art. 2 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343)".

II. (dla dyrektorów i nauczycieli szkół prywatnych).

„Na podstawie art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) oraz § 13 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) stwierdzam, że p. . . . . zachowywał(a) się nienagannie pod względem moralności oraz w stosunku do Państwa.

Zaświadczenie niniejsze wydaje się celem przedłożenia go władzy szkolnej, w myśl ust. 3 art. 6 ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343)".

Minister Spraw Wewn.: (—) *Bronisław Pieracki.*

6.

Ustrój szkolnictwa.

Rozporzadzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 485, o częściowem wykonaniu ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa [1].

Na podstawie art. 7 ust. 3, art. 16 ust. 2, art. 54 ust. 2 i art. 56 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Począwszy od dnia 1 stycznia 1933 r. zapisy do publicznych szkół powszechnych kończą się najpóźniej z dniem 31 maja każdego roku. Terminy rozpoczęcia zapisów ustala kurator okręgu szkolnego.

§ 2. Przewidziany w artykule 6 siedmioletni obowiązek szkolny dla każdego dziecka stosowany będzie od dnia 1 lipca 1932 r.

---

[1]) Ogłoszone także w Monitorze Polskim z dnia 6 lipca 1932 r. Nr. 152 i w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 41.

§ 3. Postanowienie § 2 niniejszego rozporządzenia nie dotyczy w województwach: krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem tych dzieci, które rozpoczęły najpóźniej w roku szkolnym 1931/32 wypełnianie obowiązku szkolnego, a w myśl postanowień ustawy z dnia 23 maja 1895 r. o zakładaniu i urządzaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci (Dz. u. kr. Nr. 57), zmienionej ustawą z dnia 20-go stycznia 1904 r. (Dz. u. kr. Nr. 19) obowiązane były do sześcioletniego obowiązku szkolnego pod warunkiem przewidzianym w art. 31 ust. 1 tej ustawy.

§ 4. Postanowienie zawarte w ust. 1 artykułu 7 stosowane będzie od dnia 1 lipca 1932 r.

§ 5. Odraczanie o rok rozpoczynania obowiązku szkolnego w wypadkach indywidualnych, przewidziane w ust. 3 artykułu 7, należy:

a) do kompetencji kierownika publicznej szkoły powszechnej, o ile dotyczy dzieci opóźnionych w rozwoju fizycznym lub umysłowym;

b) do kompetencji inspektora szkolnego, o ile dotyczy dzieci, które z powodu warunków komunikacyjnych mają utrudniony dostęp do publicznej szkoły powszechnej.

§ 6. Przyjmowanie dzieci, objętych ustępem 4 artykułu 7, należy do kompetencji inspektora szkolnego, który może za zezwoleniem kuratora okręgu szkolnego upoważnić do tego kierowników publicznych szkół powszechnych.

Przyjęcie jednak dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy:

a) nie przeszkodzi zapisaniu do szkoły żadnego dziecka w wieku obowiązku szkolnego, które przynależy do danego obwodu szkolnego, a nie spełnia obowiązku szkolnego w inny sposób oraz

b) nie spowoduje nadmiernego przepełnienia izby szkolnej i przeciążenia nauczyciela.

§ 7. Od obowiązkowego dokształcania zwalnia się młodzież, dla której niema zorganizowanej ani szkoły dokształcającej zawodowej, ani ogólnej, ani kursów dokształcających, o ile młodzież ta nie jest objęta postanowieniami ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. o ochronie pracy kobiet i młodocianych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 636), zmienionej ustawą z dnia 30 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 591), ustawą z dnia 5 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 538) i ustawą z dnia 7 listopada 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 773), oraz postanowieniami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), zmienionego ustawą z dnia 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 293).

§ 8. W istniejących w dniu 1 lipca 1932 r. na terenie województw: pomorskiego i poznańskiego publicznych szkołach wydziałowych wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów do klasy pierwszej.

§ 9. W istniejących w dniu 1 lipca 1932 r. państwowych gimnazjach i progimnazjach wstrzymuje się przyjmowanie kandydatów do klasy pierwszej.

§ 10. Z dniem 31 sierpnia 1932 r. ulegają zamknięciu państwowe kursy nauczycielskie.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1932 r.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

O ile więc objęcie urzędu nadanego na stałe miało miejsce po wejściu w życie ustawy o służbie cywilnej, to nabycie obywatelstwa polskiego nie nastąpiło przez mianowanie, ponieważ art. 6 ustawy o służbie cywilnej uchyla moc obowiązującą postanowienia p. 5 art. 4 wyżej przytoczonej ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego w odniesieniu do osób, przyjętych do służby państwowej na zasadzie ustawy z dnia 17-go lutego 1922 roku o państwowej służbie cywilnej.

Nauczyciele ustaleni po 1 stycznia 1927 r. nie uzyskali na podstawie art. 4 p. 5 ustawy o obywatelstwie przez to ustalenie obywatelstwa polskiego w myśl art. 4 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530). Profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni państwowych szkół akademickich uzyskują obywatelstwo polskie na podstawie art. 4 p. 5 ustawy o obywatelstwie z chwilą mianowania ich przez Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, o ile przy mianowaniu nie uczyniono przeciwnego zastrzeżenia.

Zastępcy profesorów i pomocnicze siły naukowe państwowych szkół akademickich, mianowani na stałe przed dniem 6-go marca 1928 r. t. j. przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24-go lutego 1928 r. o stosunkach służbowych profesorów i pomocniczych sił naukowych państwowych szkół akademickich (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 208), stali się obywatelami polskimi na podstawie art. 4 p. 5 ustawy o obywatelstwie, jeżeli przy mianowaniu nie uczyniono przeciwnego zastrzeżenia; mianowani po tym terminie nie uzyskują obywatelstwa polskiego przez fakt mianowania.

Nie należy żądać dowodu obywatelstwa od funkcjonarjuszy państwowych, którzy byli przyjęci do służby wojskowej w Państwie Polskiem przed dniem 18-go listopada 1924 r. t. j. przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609, 1924 r.).

Na podstawie bowiem art. 4 i 5 ustawy z dnia 20-go stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) funkcjonarjusze ci nabyli przez służbę w wojsku polskiem obywatelstwo polskie, o ile odnośne władze nie uczyniły przeciwnego zastrzeżenia z okazji przyjęcia do służby wojskowej (art. 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7-go czerwca 1920 r. Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 320).

Natomiast przyjęci do służby w wojsku polskiem po terminie 18-go listopada 1924 r., na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej, nie nabywają automatycznie obywatelstwa polskiego na podstawie punktu 5 art. 4 przytoczonej ustawy o obywatelstwie, z uwagi na postanowienia art. 6 i 64 ustawy z dnia 23-go maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609).

Powyższe zastrzeżenia i termin nie odnoszą się do oficerów W. P., którzy stają się obywatelami polskimi, jeżeli są umieszczeni w „Roczniku oficerskim", względnie posiadają „książeczkę stanu służby oficerskiej".

Wkońcu Ministerstwo zaznacza, że w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 11-go maja 1923 r. Nr. 8642, dotyczącej rewizji stosunku służbowego funkcjonarjuszy państwowych ze względu na ich obywatelstwo, przesłanej do wykonania kuratorjom okręgów szkolnych dnia 28-go czerwca 1923 r. Nr. 1675/23/S i rektoratom szkół akademickich dnia 7-go lipca 1923 r.

Nr. 7424/IV/23, dowody obywatelstwa funkcjonarjuszy państwowych, mianowanych na stałe, winny już znajdować się w ich aktach osobowych.

W konsekwencji tej uchwały nikt nie powinien być po 11 maja 1923 roku przyjęty do służby państwowej bez przedstawienia dowodu obywatelstwa.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka* wr.

9.

Pomoc lekarska.

Rozporządzenie wykonawcze Ministerswa Spraw Wewnetrznych z dnia 2-go czerwca 1932 roku. Nr. Z. O. 30/a/4/2 (Okólnik Nr. 75).

Nr. O. 1066/32 (Min. W. R. i O. P. z dnia 17-go czerwca 1932 r. Nr. B. P. 9074/32). Na zasadzie § 18 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22-go marca 1932 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, członków ich rodzin oraz emerytów (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 254) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydaje poniższe zarządzenie oraz prosi o podanie go do wiadomości wszystkim lekarzom urzędowym i umówionym.

Do § 1. Państwowa pomoc lekarska nie przysługuje rodzicom funkcionarjusza państwowego i tym jego dzieciom i pasierbom powyżej lat 18, na które nie pobiera on dodatku ekonomicznego; nie przysługuje ona również funkcjonarjuszom państwowym kontraktowym.

Z chwilą przejścia funkcjonarjusza państwowego w stan spoczynku prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej traca wszyscy uprawnieni dotąd członkowie jego rodziny, nadto prawo to traci i sam emerytowany funkcjonarjusz, jeśli nie odpowiada warunkom, ustanowionym w pkt. 5 § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22-go marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 254).

Aplikanci sądowi, jeśli nawet nie pobierają uposażenia ze Skarbu Państwa, sa uprawnieni do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej łącznie z członkami swych rodzin.

Dowodem stwierdzającym uprawnienie funkcjonarjusza do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej, jest jego legitymacja urzędnicza względnie odpowiednie zaświadczenie, wydane mu przez jego władzę służbowa. Gdy chodzi o członka rodziny funkcjonarjusza, dowodem takim jest zaświadczenie tejże władzy o tem, że danemu członkowi rodziny przysługuje prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej.

Dowodem stwierdzającym omawiane uprawnienie, gdy chodzi o emerytowanego funkcjonarjusza państwowego, jest jego dekret emerytalny, który winien być ostemplowany przez urząd wojewódzki (Komisarjat Rządu, Komisarjat Generalny R. P.), na którego terenie emeryt przebywa, iż danemu emerytowi przysługuje względnie nie przysługuje omawiane prawo na podstawie odnośnego postanowienia.

Do § 2. Leczenie dentystyczne, ortopedyczne oraz protezowanie nie wchodzi w zakres państwowej pomocy lekarskiej, a z leczenia fizykalnego przysługuje jedynie naświetlanie lampą kwarcowa i promieniami Roentgena w zakresie, określonym w § 6 rozporządzenia. W związku z tem Skarb Państwa nie pokrywa kosztów okularów i wszelkiego rodzaju protez, ko-

sztów analiz lekarskich wydzielin i wydalin, kosztów badania krwi oraz kosztów szczepień zapobiegawczych.

Państwowa pomoc lekarska nie przewiduje udzielania pomocy przez felczerów, a zakres korzystania z pomocy położnych jest ustalony w § 10 rozporządzenia.

Leczenie gruźlicy zapomoca odmy sztucznej na koszt Skarbu Państwa jest dozwolone jedynie w ramach leczenia szpitalnego, określonego w § 7 rozporządzenia, względnie w przychodniach towarzystw przeciwgruźliczych lub ośrodkach zdrowia. Koszt dokonania odmy sztucznej w przychodni towarzystwa przeciwgruźliczego względnie w ośrodku zdrowia ustala się do 5 zł za zabieg.

Członkowie rodziny funkcjonarjusza państwowego nie są uprawnieni do korzystania z kąpieli i zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych.

Do § 3. Angażowanie i zwalniane lekarzy i położnych dla udzielania pomocy lekarskiej funkcjonarjuszom państwowym i członkom ich rodzin na koszt Skarbu Państwa oraz nadzór nad spełnianiem tych obowiązków należy do zakresu działania Panów Wojewodów (Pana Komisarza Rządu. Komisarza Generalnego R. P.). Funkcja ta spoczywa bezpośrednio na naczelnikach wojewódzkich wydziałów zdrowia.

Lekarze umówieni mogą, lecz nie muszą, wydawać świadectwa lekarskie na prośbę pacjenta. są natomiast obowiązani dokładnie wypełniać rubryki, znajdujące się na karcie porady, oraz wydawać zaświadczenia w przypadkach, kiedy funkcjonarjusz winien być zwolniony od zajęć służbowych z powodu choroby lub gdy potrzebuje specjalnego leczenia (zaliczki).

O ile chory funkcjonarjusz nie wymaga umieszczenia go w szpitalu i leczy się w domu, lekarz umówiony jest uprawniony do postawienia wniosku o zwolnienie danego funkcjonarjusza od zajęć służbowych na okres czasu do dni 7-miu.

Lekarze organizacji państwowej pomocy lekarskiej funkcjonarjuszów państwowych są opłacani bądź na podstawie opłaty jednostkowej za porady i zabiegi lekarskie, bądź na podstawie umownej opłaty miesięcznej ryczałtowej.

(Ustępy, dotyczące wynagrodzenia lekarzy, opuszcza się — redakcja).

Do § 4. Karta porady posiada jednolity wzór dla wszystkich urzędów państwowych.

Dostarczanie kart porad poszczególnym urzędom państwowym dokonywują wydziały ogólne urzędów wojewódzkich na podstawie zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu z dnia 24-go lutego 1927 r. (Monitor Polski Nr. 58, z 1927 r.).

Funkcjonarjuszowi państwowemu lub członkowi jego rodziny wydaje kartę porady w zwykłych warunkach urząd, w którym dany funkcjonarjusz pracuje. W przypadku, gdy funkcjonarjusz lub członek jego rodziny, uprawniony do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej, znajduje się poza siedzibą swego urzędu, kartę porady wydaje mu lekarz powiatowy starostwa, na którego terenie dana osoba przebywa, za okazaniem dowodu, wymienionego w § 1 niniejszego okólnika. Funkcjonarjuszowi, przebywającemu w zdrojowisku państwowem, kartę porady wydaje dyrekcja zakładu zdrojowego.

Kartę porady emerytowanemu funkcjonarjuszowi państwowemu wydaje lekarz powiatowy tego starostwa, na którego terenie emeryt przebywa, na podstawie okazania dekretu emerytalnego, ostemplowanego przez urząd wojewódzki (Komisarjat Rządu, Komisarjat Generalny R. P.) na podstawie § 1 niniejszego okólnika.

Urzędnik, który wydaje kartę porady, winien każdorazowo sprawdzić, czy petentowi przysługuje prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej, funkcjonarjusz zaś, jeśli bierze kartę porady dla członka swej rodziny, winien podpisać na odcinku karty porady, który pozostaje w urzędzie, że dana osoba nie jest ubezpieczona w kasie chorych.

Wystawiający kartę porady winien dokładnie ją wypełnić pod osobistą odpowiedzialnością za wszelkie konsekwencje, jakie mogą wyniknąć w związku z nieodpowiedniem jej wydaniem.

Do § 7. Leczenie szpitalne na koszt Skarbu Państwa osób, wymienionych w § 1 rozporządzenia, może odbywać się jedynie na podstawie karty skierowania i jedynie w szpitalu publicznym lub zakładzie leczniczym, uznanym dla tego celu przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Zakładami leczniczemi, uznanemi przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, są następujące:

1) Szpital Ujazdowski w Warszawie, 2) Szpital im. Marszałka Piłsudskiego w Warszawie, 3) Szpital dla dzieci im. Bersonów i Baumanów w Warszawie, 4) Sanatorjum przeciwgruźlicze miejskie w Otwocku, 5) Policyjny Dom Zdrowia w Otwocku, 6) Sanatorjum przeciwgruźlicze w Rudce, 7) Sanatorjum dla dzieci św. Tadeusza w Ciechocinku, 8) Szpital OO. Bonifratrów w Katowicach - Bogucicach, 9) Szpital św. Jadwigi w Królewskiej Hucie, 10) Szpital OO. Bonifratrów w Cieszynie, 11) Szpital SS. Elżbietanek w Cieszynie, 12) Dom Zdrowia Kasy Chorych w Bystrej, 13) Dom Zdrowia Stowarzyszenia Urzędników Państwowych w Zakopanem, 14) „Sanato" w Zakopanem, 15) Policyjny Dom Zdrowia w Zakopanem, 16) Dziecięcy Zakład Leczniczy U. J. w Zakopanem, 17) Sanatorjum Polskiego Czerwonego Krzyża w Zakopanem, 18) Sanatorjum Związku Pol. Nauczycielstwa Szkół Powszech. w Zakopanem, 19) Dom Zdrowia „Modrzejów" w Zakopanem, 20) Szpital Polskiego Czerwonego Krzyża w Brześciu n/B., 21) Szpital Polskiego Czerwonego Krzyża w Białymstoku, 22) Lecznica dla chorych płucnych w Smukale pod Bydgoszczą, 23) Lecznica dla chorych płucnych pod Obornikami, 24) Zakład leczniczy dla alkoholików w Gościejowie, 25) Sanatorjum „Staszicówka" w Ludwikowie, 26) Sanatorjum dla płucno - chorych w Chodzieży, 27) Zakład dla dzieci św. Józefa w Poznaniu, 28) Dom Zdrowia dla dzieci w Ustroniu, 29) Policyjny Dom Zdrowia w Tatarowie, 30) Szpital św. Mikołaja w Busku, 31) Kolonja lecznicza dla dzieci w Busku, 32) Policyjny Dom Zdrowia w Busku, 33) Sanatorjum dla gruźlików w Hołosku, 34) wszystkie kliniki uniwersyteckie w ramach pomocy lekarskiej, zakreślonych w § 2 rozporządzenia, oraz 35) Panowie Wojewodowie: w Katowicach, Toruniu, Łodzi i w Kielcach, oraz Pan Kmisarz Generalny R. P. w Gdańsku są upoważnieni aż do odwołania do traktowania narówni z zakładami leczniczemi uznanemi niektórych szpitali kongregacyjnych i kas chorych, które znajdują się na podległym im terenie.

Jeśli funkcjonarjusz państwowy lub członek jego rodziny przeprowadził leczenie poza organizacją państwowej pomocy lekarskiej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na podstawie ustępu 6 § 7 rozporządzenia może przy-

znać w drodze wyjątku zwrot kosztów leczenia jedynie w tym przypadku, gdy leczenie to odbywało się (bez karty skierowania) w szpitalu publicznym lub w zakładzie leczniczym uznanym.

Przeciętna opłat dziennych szpitali publicznych, jaką ogłasza urząd wojewódzki w Dzienniku Wojewódzkim, winna uwzględniać różnicę w opłacie na oddziale wewnętrznym, chirurgicznym i t. p. na wzór taksy, stosowanej w szpitalach publicznych.

Właściwym organem, obowiązanym regulować należność zakładów leczniczych za leczenie osób, wymienionych w § 1 rozporządzenia, jest ten urząd wojewódzki, na którego terenie odbyło się leczenie. Do wypłacenia zaś przyznanego zwrotu kosztów leczenia funkcjonarjuszowi lub członkowi jego rodziny jest obowiązany ten urząd wojewódzki, na którego terenie pracuje funkcjonarjusz.

Udzielanie zapomóg na leczenie z kredytów państwowej pomocy lekarskiej jest niedopuszczalne.

Do § 8. Umieszczenie funkcjonarjusza państwowego lub członka jego rodziny na koszt Skarbu Państwa w szpitalu publicznym lub w zakładzie leczniczym uznanym może odbyć się jedynie zapomocą karty skierowania, której wzór jest jednolity dla wszystkich urzędów państwowych.

Do wystawiania kart skierowań nie są uprawnieni lekarze umówieni, wydają oni jedynie zaświadczenie o potrzebie umieszczenia danego chorego w zakładzie leczniczym, a na podstawie tego zaświadczenia kartę skierowania wydaje lekarz powiatowy.

W przypadku wątpliwym lekarz powiatowy winien sprawę wraz z wnioskiem lekarza umówionego przesłać bezzwłocznie do decyzji urzędu wojewódzkiego, który może ewentualnie zbadać daną osobę przez specjalnie delegowanego w tym celu lekarza urzędowego.

Lekarz powiatowy jest obowiązany wypełnić kartę skierowania dokładnie, zaznaczając na niej przypuszczalny okres leczenia w zakładzie. Przytem przy wręczaniu zainteresowanemu karty skierowania lekarz powiatowy winien pouczyć go, iż przed wyjazdem chorego do wskazanego na karcie zakładu należy porozumieć się z zarządem tego zakładu co do wolnego miejsca i warunków przyjęcia, gdyż w razie ewentualnego nieprzyjęcia chorego przez wymieniony zakład z powodu niezarezerwowania sobie w nim przez chorego miejsca Skarb Państwa nie ponosi konsekwencji.

Kierować chorych na leczenie klimatyczne lub kąpielowe na koszt Skarbu Państwa do zakładów, znajdujących się w miejscowościach klimatycznych, jak Zakopane, Otwock, Busk, Bystra, Rudka, Ustronie i t. p., można jedynie w razach istotnej potrzeby, stwierdzonej na podstawie wyniku odpowiednich analiz lekarskich. W razie konieczności wysłania do jednej z wyżej wymienionych miejscowości dwóch lub więcej członków rodziny funkcjonarjusza lub funkcjonarjusza i członka jego rodziny jednocześnie albo w odstępie czasu 2-ch miesięcy, skierowanie dalszych poza pierwszą z tych osób może nastąpić jedynie po otrzymaniu każdorazowo zgody departamentu służby zdrowia.

W Warszawie, wobec specjalnych warunków miejscowych, wskazane wyżej funkcje lekarza powiatowego spełnia Komisarjat Rządu m. st. Warszawy.

Z policyjnych domów zdrowia korzystać mogą tylko funkcjonarjusze Policji Państwowej i członkowie ich rodzin.

Leczenie szpitalne emerytowanych funkcjonarjuszów państwowych chorych umysłowo odbywa się zasadniczo nie na koszt państwowej pomocy lekarskiej, unormowanej niniejszem rozporządzeniem, lecz z kredytów części 18 budżetu Skarbu Państwa § 1 względnie § 2 w myśl art. 42 ustawy z dnia 11. XII. 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 380 z r. 1931). Tryb postępowania przy umieszczeniu chorego umysłowo emerytowanego funkcjonarjusza państwowego w zakładzie leczniczym dla umysłowo chorych jest ustalony okólnikiem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. 126 z dnia 13 lipca 1928 r. Nr. OP. 4091/1-R-28. (Zbiór zarządzeń Min. Spraw Wewn. str. 668).

W związku z obowiązkiem wystawiania kart skierowań przez lekarzy powiatowych powiatowe władze administracji ogólnej winny prowadzić ewidencję wydawanych kart skierowań.

Od osób, posiadających karty skierowania, szpitalom publicznym i zakładom leczniczym uznanym nie wolno pobierać zgóry tej części opłaty za leczenie, którą pokrywa Skarb Państwa.

Do § 9. Przedłużenie czasu leczenia szpitalnego w ramach § 9 poza okres, wskazany na karcie skierowania, może być udzielone przez lekarza powiatowego tego starostwa, na którego terenie znajduje się dany zakład leczniczy, na wniosek zarządu tego zakładu o konieczności dalszego przebywania chorego w zakładzie oraz po sprawdzeniu przez lekarza powiatowego u władzy, która wydała kartę skierowania, czy danej osobie przysługuje prawo do dalszego leczenia szpitalnego na koszt Skarbu Państwa.

Do § 10. Położne umówione otrzymują za przyjęcie porodu i opiekę w okresie połogu do 25 zł, w miastach wojewódzkich do 40 zł, a w m. st. Warszawie do 50 zł.

Przy obliczaniu 25% sumy, podlegającej zwrotowi w wypadkach korzystania z położnej umówionej (ustęp drugi art. 10), należy przestrzegać, aby wszystkie wydatki, związane z odbytym porodem, nie przekraczały sumy, obliczonej według zasad pkt. 3 art. 10.

Jeżeli zostanie stwierdzone, że położnica mogła skorzystać z państwowej pomocy lekarskiej, a mimo to odbyła poród poza organizacją państwowej pomocy lekarskiej, koszty takiego porodu nie będą przez Skarb Państwa pokryte.

Do § 11. Lekarzem powiatowym w rozumieniu niniejszego paragrafu jest lekarz zdrojowy państwowego zakładu zdrojowego.

Rozporządzenie nie przewiduje ulg kąpielowych na koszt Skarbu Państwa w zakładach zdrojowych niepaństwowych.

Do § 12. Rozporządzenie nie przewiduje pokrywania przez Skarb Państwa kosztów leków i środków opatrunkowych, przepisanych przez lekarzy umówionych na kartę porady.

Pod lekami środkami opatrunkowemi, których lekarz umówiony może użyć na koszt Skarbu Państwa w przychodni lub w gabinecie lekarskim, należy rozumieć tylko takie leki i środki, jak jodyna, eter i alkohol (przy zastrzykach i opatrunkach), maści zwykłe, lignina, gaza i t. p., natomiast nie należy rozumieć leków i środków, przepisanych choremu do jego użytku indywidualnego.

Do § 13. Na podstawie niniejszego paragrafu wojewódzkie władze administracji ogólnej są upoważnione do zorganizowania i utrzymywania w większych miastach we własnym zakresie działania gabinetów lekarskich opartych na zasadzie samowystarczalności, w których chorzy funkcjo-

narjusze państwowi i członkowie ich rodzin mogliby korzystać za minimalną opłatą z pomocy lekarskiej w jak najszerszym zakresie.

Za porady i zabiegi lekarskie, dokonane w tych gabinetach lekarskich, Skarb Państwa zwraca koszt w wysokości, ustalonej niniejszem zarządzeniem za porady i zabiegi lekarzy i położnych umówionych, o ile wchodzą one w zakres pomocy lekarskiej, określony w § 2 rozporządzenia.

Do § 15. Jeśli funkcjonarjusz państwowy dozna nieszczęśliwego wypadku w czasie i wskutek pełnienia służby państwowej, Skarb Państwa pokrywa 100% kosztów jego leczenia, jednak w zakresie świadczeń, określonych w § 2 rozporządzenia.

Stwierdzenie, iż nieszczęśliwy wypadek nastąpił istotnie w czasie i wskutek pełnienia służby, winne być dokonane przez właściwego lekarza powiatowego względnie przez komisję lekarską.

Do § 17. Za leczenie, które zostało przeprowadzone poza granicami Państwa Polskiego, Skarb Państwa nie zwraca żadnych kosztów.

Do § 19. Z dniem ogłoszenia niniejszego okólnika tracą moc obowiązującą wszystkie okólniki i zarządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wydane na podstawie dotychczasowych rozporządzeń Rady Ministrów o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych i członków ich rodzin, o ile stanowią one inaczej, niż okólnik obecny.

Minister Spraw Wewn.: (—) *Bronisław Pieracki.*

10.

Używanie pieczęci urzędowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 12 lipca 1932. Nr. O-994/32.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 31-go maja 1932. I. Org. 1005/15/32 zwraca uwagę, że w § 6 rozporządzenia z dnia 2-go listopada 1931 r. o pieczęciach urzędowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11, poz. 127; Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 2 z 25 lutego 1932) są wymienione dokumenty, akta, pisma i t. p., które winny być zaopatrywane odciskiem pieczęci urzędowej.

Ponieważ odciśnięcie na akcie urzędowym pieczęci ma na celu nadanie odnośnemu aktowi większej powagi i wiarogodności oraz wyraźnego charakteru dokumentu, przeto należy ograniczyć stosowanie pieczęci urzędowych do przypadków podanych w wyżej wymienionym rozporządzeniu i niedopuszczać do użycia pieczęci poza temi przypadkami do innych celów, np. dla celów kolekcjonerskich i t. p.

W razie stwierdzenia nadużyć, których dokonanie zostało umożliwione lub ułatwione przez zastosowanie odcisku pieczęci urzędowych poza przypadkami przewidzianemi w powyższem rozporządzeniu, będą pociągane do odpowiedzialności dyscyplinarnej osoby, które mają pieczę nad pieczęciami urzędowemi w myśl § 8 tegoż rozporządzenia.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. p. o. Nacz. Wydz.

11.

Opłaty stemplowe.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 85 z dnia 25 maja 1932 r. (I. R. 5329/32) o wykładni ustawy o opłatach stemplowych.

Nr. O. 915/32. Ministerstwo Skarbu pismem Nr. D. V. 20239/5/32 z dnia 11 maja b. r. nadesłało następującą wykładnię ustawy stemplowej.

(Art. 142). Jeżeli urząd, do którego wniesiono podanie, nie załatwia go ostatecznie, lecz przedstawia sprawę ze swą opinją władzy przełożonej i jeżeli ten urząd jest zdania, że istnieje warunek uwolnienia od opłaty stemplowej, przewidziany w punkcie 17 art. 142 u. o. s., że mianowicie ze względu na znany niewątpliwie temu urzędowi stan niezamożności petenta uiszczenie opłaty nie jest możliwe bez dotkliwego uszczerbku majątkowego. to decyzję o uwolnieniu od opłaty ma powziąć urząd, do którego podanie wniesiono. Procedura, którąby na tem polegała, że urząd, do którego podanie wniesiono, przedstawiałby władzy przełożonej wniosek o zwolnienie podania od opłaty, nie byłaby zgodna z ustawą.

Teza powyższa nie przeszkadza zbadaniu przez władzę przełożoną, czy decyzja powzięta przez urząd, do którego podanie wniesiono, co do uwolnienia od opłaty jest zgodna ze stanem faktycznym; władza przełożona może więc polecić urzędowi, do którego podanie zostało wniesione, aby od petenta zażądał uiszczenia opłaty w trybie, wskazanym w art. 152 u. o. s.

Powyższe podaje się do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału: (–) *A. Nowak.*

12.

Udział lekarzy w taksach szkolnych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw z dnia 7 czerwca 1932 r. (Nr. O. 898/32).

W związku z zarządzeniami Ministerstwa w sprawie taks i opłat szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19619/31, w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19620/31 i w szkołach zawodowych z dnia 12 września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31 [1]) wyjaśniam, że przy podziale taks i opłat szkolnych pomiędzy egzaminatorów należy uwzględniać również i lekarzy szkolnych, wynagradzając ich w ten sposób za badania lekarskie kandydatów do szkół.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Swiderski*, wr.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 470, 472, 542.

13.

Kwalifikacje zawodowe nauczycieli szkół powszechnych.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 51 poz. 487, w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych[1]).

Na podstawie art. 1 i 3 ust. 2 oraz art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) zarządzam co następuje:

§ 1. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 listopada 1928 r. w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 881) ulega zmianom następującym:

1) Ustęp 1 § 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„Zakładami kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, przez ukończenie których uzyskuje się dyplom na nauczyciela szkół powszechnych, są państwowe lub prywatne z prawami szkół państwowych:

a) seminarja nauczycielskie,
b) licea pedagogiczne,
c) pedagogja".

2) § 2 otrzymuje brzmienie następujące:

„§ 2. Świadectwa, wydane według dotychczasowych przepisów przez wymienione w § 1 zakłady i komisje egzaminacyjne, a nadto przed dniem 1 lipca 1932 r. przez państwowe lub prywatne z prawami szkół państwowych kursy nauczycielskie i seminarjalną klasę Wyższego Liceum Uczelni im. Dąbrówki w Poznaniu są równoznaczne z dyplomami na nauczyciela szkół powszechnych w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r., o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych".

§ 2. Od 1 lipca 1932 r. dopuszcza się do składania w charakterze eksterna bądź egzaminu końcowego w jednym z wymienionych zakładów, bądź egzaminu przed ustanowioną w tym celu państwową komisją egzaminacyjną na nauczycieli szkół powszechnych jedynie tych kandydatów:

a) którzy w dniu 1 sierpnia danego roku mają ukończonych co najmniej lat 19, ukończyli piąty kurs prywatnych seminariów nauczycielskich, a na kurs pierwszy, o ile wogóle na nim byli, wstąpili nie później niż w roku szkolnym 1931/32;

b) którzy w roku szkolnym 1931/32 byli czynni jako nauczyciele w t. zw. klasach wstępnych prywatnych szkół średnich ogólnokształcących lub w prywatnych szkołach powszechnych i odpowiadają jednemu z niżej wymienionych warunków:

1) ukończyli V kurs prywatnych seminariów nauczycielskich;
2) ukończyli 8-mio klasową szkołę średnią ogólnokształcącą;

---

[1]) Ogłoszone także w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 43.

3) nie później niż na dwa lata przed terminem egzaminu ukończyli liceum ogólnokształcące, albo 6 klas szkoły średniej ogólnokształcącej, albo 3 kursy seminarjum nauczycielskiego;

4) nie później, niż na trzy lata przed terminem egzaminu ukończyli pięć albo nie później, niż na dwa lata — sześć klas szkoły wydziałowej;

5) nie później niż na dwa lata przed terminem egzaminu, ukończyli średnią szkołę zawodową, do której młodzież jest przyjmowana po ukończeniu co najmniej 7-klasowej szkoły powszechnej i w której nauka trwa co najmniej lat trzy;

c) którzy przed dniem 1 lipca 1932 r. złożyli egzaminy te z wynikiem ujemnym, a w myśl przepisów obowiązujących mogą przystąpić do powtórzenia egzaminu.

§ 3. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujacych przepisów do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych przedmiotów objętych jedną z następujących grup, w której mieści się przedmiot wymieniony w dyplomie, z zastrzeżeniami podanemi w § 4:

a) język polski, historja, nauka o Polsce współczesnej, języki obce nowożytne i starożytne, objęte programem państwowych szkół średnich ogólnokształcących;

b) geografja, nauka o Polsce współczesnej, przyrodoznawstwo, fizyka z chemją, matematyka.

§ 4. Osoby, mające dyplom (świadectwo) do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, otrzymują kwalifikacje zawodowe do nauczania języka obcego w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych tylko wtedy, gdy:

a) wymieniony dyplom daje im kwalifikacje do nauczania tego języka lub

b) posiadają na świadectwie z ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej z danego języka stopień co najmniej dostateczny.

§ 5. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania przedmiotów pedagogicznych w seminarjach nauczycielskich, dają kwalifikacje do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych przedmiotów, objętych obu grupami, wymienionemi w § 3 z zastrzeżeniami podanemi w § 4.

§ 6. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania religji w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, nie uprawniają do nauczania innych przedmiotów w szkołach powszechnych.

§ 7. Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich: rysunku, robót ręcznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych, dają kwalifikacje zawodowe do nauczania tych samych przedmiotów w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Dyplomy (świadectwa), uprawniające do nauczania robót ręcznych w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, wydane absolwentom Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie, dają kwalifikacje zawodowe do nauczania rysunku i robót ręcznych w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

§ 8. Dyplomy (świadectwa), wymienione w §§ 3—5 i 7, które w myśl obowiązujących przepisów uprawniają do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich w języku polskim lub polskim i innym, uprawniają do nauczania w tym samym języku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Dyplomy (świadectwa), uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania wyłącznie w języku innym niż polski w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, a uzyskane przed dniem 31 sierpnia 1931 r., dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w tym języku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

§ 9. Dyplomy (świadectwa), wymienione w §§ 3—5 i 7, są równoznaczne ze świadectwami, przewidzianemi w ust. 2 art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych.

§ 10. Osobom, zamieszkałym na terenie danego okręgu szkolnego, które wyrażą specjalne życzenie i przedstawią dyplomy (świadectwa), wymienione wyżej w §§ 3—5 i 7, względnie udowodnią posiadanie warunków w paragrafach tych wymienionych, kurator wydaje świadectwa według załączonego wzoru.

§ 11. W wypadkach nie objętych postanowieniami §§ 3—10 niniejszego rozporządzenia decyduje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie indywidualnych podań osób, posiadających dyplomy (świadectwa) nauczycieli szkół średnich.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może również na podstawie zbadania przebiegu studjów lub pracy nauczycielskiej interesowanych rozszerzać podany w poprzednich paragrafach zakres kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

§ 12. W razie konieczności inspektor szkolny może na czas potrzeby nauczycielom, objętym postanowieniami §§ 3—5 i 7 powierzyć nauczanie i innych przedmiotów, nieobjętych kwalifikacjami, wymienionemi w tych paragrafach.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [1]).

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

Wzór.

Nr. . . . .

Ś W I A D E C T W O

W myśl postanowień art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) oraz § 10 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 487) stwierdzam, że pan . . . . .
. . . . (imię i nazwisko)
urodzon...... w . . . . (miejscowość, województwo, względnie także i państwo)
dnia . . . . roku 1 . . . wyznania . . . .

---

[1]) 23 czerwca 1932 r.

na podstawie dyplomu nauczyciela szkół średnich z dnia . . . .
Nr. . . . .
do nauczania . . . . (przedmioty nauczania)
w języku wykładowym . . . .
posiada kwalifikacje zawodowe do nauczania . . . .
. . . .
. . . .
(przedmioty nauczania)
w tym samym języku nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

W . . . . dnia . . . . 1 . . . r.

Kurator Okręgu Szkolnego.

14.

Odprawy.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 93 z dnia 13 czerwca 1932 r. (Nr. I. R. 5895/32) o wymiarze odpraw w związku z 10% obniżeniem uposażeń.

L. O. 995/32. Ministerstwo wyjaśnia, że za podstawę do wymiaru odpraw nauczycieli szkół państwowych i publicznych, z którymi rozwiązano stosunek służbowy na podstawie art. 59 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), służy pełne, ostatnio pobierane uposażenie służbowe. Okoliczność, że uposażenie to zostało po rozwiązaniu stosunku służbowego obniżone, nie ma wpływu na wymiar odprawy. O ile zatem za podstawę do wymiaru odprawy służy uposażenie, pobierane według norm, obowiązujących przed dniem 1 czerwca 1932 r., nauczyciel winien otrzymać wszystkie raty odprawy wraz z 10% podwyższeniem uposażenia, przysługującem na mocy art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725).

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

P r z y z n a w a n i e n a u c z y c i e l o m t y m c z a s o w y m o d p r a w y.

Nr. B. P. 7718/32. Ministerstwo W. R. i O. P. decyzją z dnia 6 maja 1932 r. Nr. BP. 5842/32 ustaliło w związku z pewną konkretną sprawą zasadę, że rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6-go marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli określa w art. 10 jeden z wypadków, w którym władza winna zrobić użytek z prawa przyznanego jej artykułem 69 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, nie odbiera jednak przysługującego nauczycielowi tymczasowemu prawa do odprawy, jeżeli służył więcej niż rok nienagannie, a nie mają do niego zastosowania przepisy art. 152 powołanej ustawy.

Zechcą więc Rady Szkolne Powiatowe na przyszłość w wypadkach zwalniania nauczycieli tymczasowych w myśl art. 10 powołanego wyżej rozporządzenia wystawiać im dekrety zwolnienia z powołaniem się na ten artykuł oraz na ustęp 1 art. 69 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, zaś co do odprawy stosować postanowienia ustępu 2 artykułu 69 tej ustawy oraz punktu 62, wydanej do tej ustawy instrukcji.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. p. o. Nacz. Wydz.

15.

Terminy zwalniania nauczycieli tymczasowych.

Rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 1 czerwca 1932 r. (Nr. II. P. 3176/32). Wykładnia art. 10 rozporządzenia o kwalifikacjach nauczycieli.

Nr. I. K. N. 2402/32. Z art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 259) wynika, że władza powinna rozwiązać stosunek służbowy z nauczycielem, który do upływu terminu, w tym artykule oznaczonego, nie zdał II-go egzaminu. Ten obowiązek władzy nie wyklucza zupełnie stosowania przez władzę przepisów pragmatyki nauczycielskiej o rozwiązaniu stosunku służbowego.

Sposób rozwiązania stosunku służbowego i termin wypowiedzenia z art. 69 i 71 pragmatyki nauczycielskiej nietylko mogą, ale muszą być stosowane.

Co do terminu rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej ani to rozporządzenie, ani żaden inny przepis ustawy terminu takiego nie oznacza, a zatem:

1) nauczyciel może pełnić obowiązki służbowe bez złożenia II-go egzaminu aż do upływu terminu 5-letniego bez narażenia się na konsekwencje obowiązku władzy, w tym artykule wskazanego;

2) władza ma obowiązek rozwiązania stosunku służbowego z takim nauczycielem dopiero od chwili upływu powyższego terminu;

3) stosunek służbowy z takim nauczycielem ulegnie rozwiązaniu przy zachowaniu terminu z art. 71 pragmatyki.

Z tego nie wynika, żeby władza nie mogła przedtem rozwiązać stosunku służbowego na podstawie art. 69 i 71 pragmatyki, lecz stałoby sie to w granicach jej uznania, podczas gdy po upływie okresu 5-letniego jest to jej obowiązkiem.

Zatrudnienie zwolnionego nauczyciela w charakterze nauczyciela kontraktowego nie jest sprzeczne z ustawą, o ile dany nauczyciel posiada kwalifikacje do nauczania.

Naczelnik Wydziału: (—) *St. Bugajski.*

16.

Zwalnianie nauczycieli religji.

Rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 1 czerwca 1932 r. (Nr. BP. 2888/32.

Nr. B. P. 10307/32. Ministerstwo W. R. i O. P. zawiadamia, że ustąpienie nauczyciela religji rzymsko-katolickiej z zajmowanego stanowiska w myśl art. 13, ustęp 3, Konkordatu zawartego pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską(Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 72, poz. 501) na skutek cofnięcia mu misji kanonicznej należy uważać za dobrowolne wystąpienie ze służby państwowej. Należy bowiem przyjąć, że ustąpienie z zajmowanego stanowiska nastąpiło bez jakiegokolwiek uprzedniego zarządzenia ze strony władz szkolnych z inicjatywy nauczyciela i dobrowolnie, co w następstwie pociąga za sobą rozwiązanie stosunku służbowego w myśl art. 66 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka*, wr.

17.

Wynagrodzenie nauczycieli publicznych szkół powszechnych za miesiące wakacyjne.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 98 z dnia 14 czerwca 1932 r. (Nr. BP. 8159/32).

Nr. B. P. 11550/32. Wobec niejednolitego załatwiania próśb kontraktowych nauczycieli publicznych szkół powszechnych o wypłacenie wynagrodzenia za miesiące wakacyjne, powodującego wnoszenie odwołań, docierających aż do Ministerstwa, zarządzam co następuje:

We wszystkich wypadkach, w których zawarto z nauczycielami umowy terminowe, a więc i wtedy, gdy umowę zawarto do końca roku szkolnego, t. j. do 30 czerwca, brak podstaw do wypłacania wynagrodzenia za okresy czasu umową nie objęte (miesiące wakacyjne). W tych wypadkach prośby nauczycieli o wypłacenie wynagrodzenia za wakacje winny być załatwiane odmownie przez właściwych inspektorów szkolnych, przy równoczesnem pouczeniu petentów, że nie przysługuje im odwołanie w administracyjnym toku instancyj, lecz roszczeń swoich dochodzić mogą przed właściwym według umowy sądem.

Powoływanie się petentów w powyższych wypadkach na postanowienia okólnika Ministerstwa z dnia 14 maja 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 101) jest błędne, ponieważ odnoszą się one jedynie do umów bezterminowych.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.* w.r.

18.

Nadzór nad szkolnictwem zawodowem.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 19 stycznia 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 484, w sprawie uchylenia rozporządzenia z dnia 24 marca 1927 r. o przekazaniu niektórych czynności nadzoru nad szkolnictwem zawodowem.

Na podstawie art. 4 p. 1 i 12 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Uchyla się rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 marca 1927 r. o przekazaniu niektórych czynności nadzoru nad szkolnictwem zawodowem (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 252) [1]).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1927 r., str. 155; patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 533 (§ 2 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25 sierpnia 1928 r. Nr. O. Prez. 5412/28).

19.

Wyroki N. T. A.

Orzeczenie N. T. A. z dnia 23 lutego 1932 r. L. Rej. 2987/30 w sprawie przeniesienia w stan nieczynny.

Zarządzeniem z dnia 4 lutego 1930 r. Nr. II. 2543/30 Minister W. R. i O. P. na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r., przeniósł w stan nieczynny z dniem 15 lutego 1930 r. T. G., profesora gimnazjum państwowego w Nisku, z powodu okoliczności nie pozwalających ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie go na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie.

Na powyższe zarządzenie G. wniósł skargę do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Rozpatrując skargę G., Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał co następuje:

W myśl art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (znowelizowany tekst Dz. U. R. P. z 1928 r., poz. 462) Minister W. R. i O. P. ma prawo przenieść nauczyciela w stan nieczynny między innemi w wypadku, jeżeli zajdą okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie. Zupełnie analogiczny przepis zawiera art. 54 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. poz. 164). Skarżący zarzuca, że władza pozwana nie podała żadnego bliższego uzasadnienia tego zarządzenia. Twierdzenie to jednak jest nieuzasadnione, gdyż władza pozwana jako podstawę prawną swego zarządzenia podała wspomniany wyżej art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli oraz powołała się na okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie skarżącego. Jak to zaś wyjaśnił Najwyższy Trybunał Administracyjny w wielu analogicznych sprawach, a w szczególności w wyroku w sprawie Grabowskiego L. Rej. 226/24, oceną tak co do faktu zaistnienia okoliczności, powodujących przeniesienie w stan nieczynny, jak i co do tego, czy zaszłe okoliczności usprawiedliwiają to przeniesienie z punktu widzenia dobra służby, należy do zakresu swobodnego uznania władzy, przenoszącej w stan nieczynny. Gdy akta poza tem w zupełności stwierdzają, że zarządzenie pozwanej władzy nie było dowolne, lecz usprawiedliwione okolicznościami faktycznemi sprawy, Najwyższy Trybunał Administracyjny skargę, jako nieuzasadnioną, oddalił.

Organizacja szkół.

Szkoły powszechne.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 20 czerwca 1932 r. Nr. I. 9167/32 udzielił Pryw. Koedukacyjnej Szkole Powszechnej z hebr. j. n., utrzymywanej przez Żydowskie T. S. L. i Śr., prawa publicznych szkół powszechnych na rok szkolny 1931/32.

Gimnazja.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 21 maja 1932 r. postanowił, że nazwa pryw. gimnazjum w Rohatynie, zorganizowanego na podstawie aktu konces. z dnia 21 września 1931 r. Nr. II. 13903/31 winna brzmieć „Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne im. Księcia Włodzimierza Wielkiego w Rohatynie".

Nadanie praw gimnazjów państwowych i zakładów kształcenia nauczycieli.

Nr. II. 6807/32. Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 8 czerwca 1932 r. Nr. II. S. 3444/32 nadał poczawszy od roku szkolnego 1932/33:

I) pełne prawa, przewidziane w § 2 rozporządzenia z dnia 1 maja 1929 r. Nr. II. 2875/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 75) [1]).

1) We Lwowie: Gimnazjum Żeńskiemu Józefy S. Goldblatt-Kamerlingowej.

II) niepełne prawa, przewidziane w § 3 przytoczonego rozporządzenia,

1) W Drohobyczu: Gimnazjum Koedukacyjnemu im. Iwana Franki — Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego „Ridna Szkoła".

2) W Jarosławiu: Gimnazjum Żeńskiemu im. Juljusza Słowackiego — Towarzystwa Prywatnego Gimnazjum im. J. Słowackiego w Jarosławiu.

3) W Sanoku: Gimnazjum Żeńskiemu im. Emilji Plater — Towarzystwa Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego w Sanoku.

Seminarja nauczycielskie.

1) We Lwowie: Prywatnemu Seminarjum Nauczycielskiemu im. Bolesława Prusa.

2) W Sanoku: Prywatnemu Seminarjum Nauczycielskiemu Żeńskiemu Gminy miasta Sanoka.

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 13 lipca 1932 r. Nr. B. P. 10644/32 zwolnił **p. Stefana Świderskiego,** naczelnika wydziału i p. o. kuratora okręgu szkolnego lwowskiego, z pełnienia obowiązków kuratora.

Rada Ministrów uchwałą z dnia 20 maja 1932 r., zakomunikowaną pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 maja 1932 r. Nr. B. P. 7684/32, przeniosła **p. Stanisława Pająka** w V. st. sł., okręgowego wizytatora szkół Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego, w stan nieczynny.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 28 maja 1932 r. Nr. B. P. 7712/32 przeniósł p. Franciszka Najsarka, asesora w VII. st. sł. Kuratorjum O. S. L., w stan spoczynku (Nr. B. P. 10843/32).

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 351.

Wskutek decycji Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 15 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 6180/32 p. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 4 lipca 1932 r. Nr. B. P. 12533/32 zwolnił **p. Stanisława Dworskiego,** prowizorycznego inspektora szkolnego we Lwowie, od odtychczasowych obowiązków i przydzielił go do służby wizytatorskiej w Wydziale Szkolnictwa Powszechnego Kuratorjum O. S. Lw.

Pan Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 9130/32 przeniósł p. Jana Trzosa, asesora w VIII. st. sł. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowsk., w stan spoczynku.

Inspektoraty.

P. Minister W. R. i O. P. przeniósł na równorzędne stanowisko:
1) **Bereźnickiego Władysława,** inspektora szkolnego w Turce, do Żydaczowa;
2) **Furmankiewicza Wawrzyńca,** inspektora szkolnego w Stanisławowie, do Lwowa (powiat);
3) **Kwiatkowskiego Juljana,** inspektora szkolnego w Żydaczowie, do Turki;
4) **Mołczanowskiego Kaspra,** inspektora szkolnego w Tłumaczu, do Stanisławowa;
5) **Śliwińskiego Zygmunta,** prowizorycznego inspektora szkolnego w Bohorodczanach, do Nadwórnej;
6) **Witkę Józefa,** inspektora szkolnego w Podhajcach, do Skałatu.

P. Minister W. R. i O. P. przeniósł w stan nieczynny:
1) **Krysakowskiego Henryka,** inspektora szkolnego w Strzyżowie;
2) **Konecznego Jana,** inspektora szkolnego w Starym Samborze;
3) **Motaka Jana,** inspektora szkolnego w Nadwórnej.

Nauczycielstwo.

Mianowani: Bazylewicz Roman kierownikiem 5-klasowej szkoły w Ciemierzyńcach (Przemyślany); Bednarski Bronisław kierownikiem 7-klasowej szkoły męskiej w Kosowie; Biłozur Władysław kierownikiem 2-klasowej szkoły w Gawlikach (Kamionka Str.); Błaszczakówna Marja kierowniczką 7-klasowej szkoły w Brzozowie.

Chudzicki Roman kierownikiem 5-klasowej szkoły w Mirocinie (Przeworsk).

Gliwa Józef kierownikiem 5-klasowej szkoły w Słocinie (Rzeszów); Gutowa Zofja kierowniczką 2-klasowej szkoły w Wołcniowie (Żydaczów).

Kalita Wilhelm kierownikiem 7-klasowej szkoły w Wołczkowcach (Śniatyn); Kocan Piotr kierownikiem 3-klasowej szkoły w Mysłowie (Kałusz); Komusiewicz Aleksander kierownikiem 2-klasowej szkoły w Podusowie (Przemyślany); Kozłowski Jan kierownikiem 6-klasowej szkoły w Batiatyczach (Kamionka Str.).

Łysyj Grzegorz kierownikiem 2-klasowej szkoły w Bobrownikach (Buczacz).

Maciech Włodzimierz kierownikiem 3-klasowej szkoły w Siwce Wojniłowskiej (Kałusz); Malinowski Kazimierz kierownikiem 6-klasowej szkoły w Biskowicach (Sambor).

Najżarek Tadeusz kierownikiem 3-klasowej szkoły w Zadwórzu (Przemyślany); Nowak Karol kierownikiem 7-klasowej szkoły w Zagórzu (Sanok).

Olewiczowa Leontyna kierowniczką 3-klasowej szkoły w Wistowej (Kałusz).

Piasecka Marja kierowniczką 2-klasowej szkoły w Nowosiółce (Przemyślany); Polański Stanisław Karol tymczasowym nauczycielem seminarjum nauczycielskiego męskiego w Rzeszowie; Posacki Pantaleon kierownikiem 2-klasowej szkoły w Grabówce (Kałusz).

Rejman Michał kierownikiem 5-klasowej szkoły w Wierzawicach (Łańcut); Rogowski Jan kierownikiem 7-klasowej szkoły w Jezierzanach (Borszczów).

Selzer Józef tymczasowym nauczycielem gimnazjum w Buczaczu.

Dr. Taube Szymon tymczasowym nauczycielem gimnazjum I. w Jarosławiu.

Przeniesieni: Banach Taras, nauczyciel szkoły w Lachowie (Szczuczyn), do 3-klasowej szkoły w Zborze (Kałusz); Bełejówna Paraskewja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Ohladowie (Radziechów), do 3-klasowej szkoły w Podjarkowie (Bóbrka); Borysławska Julja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Lecce (Rzeszów), do 2-klasowej szkoły w Gwoźnicy Dolnej (Rzeszów).

Czubatówna Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kozłowie (Tarnopol), do 7-klasowej szkoły w Ostrowie (Tarnopol).

Dziubińska Stefanja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Żohatynie (Dobromil), do 1-klasowej szkoły w Posadzie Rybotyckiej (Dobromil).

Gilewiczówny Heleny, nauczycielki szkoły w Łopuszance-Chominie, cofnięto przeniesienie do 5-klasowej szkoły w Starej Ropie (Sambor).

Halczy Franciszek, kierownik 4-klasowej szkoły w Bereźnicy Szlacheckiej (Kałusz), do 2-klasowej szkoły w Dobrowlanach (Kałusz).

Janiczkowa Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Krośnie, do 7-klasowej szkoły Nr. 7 im. Staszica w Borysławiu (Drohobycz); Jaworski Michał, nauczyciel gimnazjum matem.-przyrod. w Grudziądzu, do gimnazjum VI. im. Staszica we Lwowie; Jurków Ewa, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Jackowcach (Zborów), do 1-klasowej szkoły w Trościańcu (Żydaczów).

Klimczakowa Olga, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Krakowcu (Jaworów), do 5-klasowej szkoły w Drohomyślu (Jaworów); Kozłowska Rozalja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Fehlbachu (Jaworów), do 4-klasowej szkoły w Rogóżnie (Jaworów); Krausówna Katarzyna Olga, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Drohomyślu (Jaworów), do 3-klasowej szkoły w Chołyńcu (Jaworów); Kucharska Julja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Zarzeczu (Rzeszów), do 4-klasowej szkoły w Lutoryżu (Rzeszów); Kuciel Franciszek, kierownik 2-klasowej szkoły w Jaworowie-Nakonecznem, do 7-klasowej szkoły męskiej w Jaworowie.

Makitrowa Irena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Podjarkowie (Bóbrka), do 2-klasowej szkoły w Ohladowie (Radziechów); Mołczkowa Stefanja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Trościańcu (Żydaczów), do 2-klasowej szkoły w Jackowicach (Zborów); Mszanecka Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Horożance (Podhajce), do 2-klasowej szkoły we Wrocowie (Gródek Jagielloński).

Nowosielska Emilja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Ilniku (Turka), do 3-klasowej szkoły w Łużku Górnym (Turka).

Palczyńska Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Nowosiółce Jazłowieckiej (Buczacz), do 2-klasowej szkoły w Międzygórzu (Buczacz); Paluch Michał, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Korzeniewie (Kalisz), do 7-klasowej szkoły męskiej w Sokalu; Paluchówna Zofja, nauczycielka 3-klasowej szkoły we Wrocowie (Gródek Jagiel.), do 1-klasowej szkoły w Artyszczowie (Gródek Jagiel.); Patrosiówna Józefa, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Niechobrzu (Rzeszów), do 1-klasowej szkoły w Lipiu (Rzeszów); Piasecka Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Kr. Jadwigi w Sokalu, do 7-klasowej szkoły im. Kr. Jadwigi w Żółkwi; Pivirotto Klotylda, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Rzeszowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Konopnickiej w Rzeszowie.

Rutowska Janina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Lutoryżu (Rzeszów), do 4-klasowej szkoły w Zarzeczu (Rzeszów).

Teuchmanowa Stanisława, nauczycielka szkoły w Pletenicy (Przemyślany), do 7-klasowej szkoły im. św. Kazimierza we Lwowie; Tiszczenkowa Izydora, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Chorostkowie (Kopyczyńce), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Chorostkowie (Kopyczyńce); Trałkówna Helena, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Chmielniku (Rzeszów). do 1-klasowej szkoły w Chmielniku „Lisi Kąt" (Rzeszów).

Werchracka Olga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Komarnie (Rudki), do 7-klasowej szkoły w Gródku Jagiellońskim; Wiktor Dymitr, nauczyciel gimnazjum w Brodach, do gimnazjum w Buczaczu; Wołkowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Mazurach ad Barysz (Buczacz), do 1-klasowej szkoły w Przewoźcu (Buczacz); Wróblewska Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Rudzie Kołtowskiej (Złoczów), do 1-klasowej szkoły w Chilczycach (Złoczów); Wykus Leon, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Podniebylu (Krosno), do 1-klasowej szkoły w Chorkówce (Krosno).

Zimmerówna Seweryna, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. królowej Jadwigi w Żółkwi, do 7-klasowej szkoły im. kr. Jadwigi w Sokalu.

Spensjonowani: Arłamowska Eleonora, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. król. Zofji w Stanisławowie.

Baranowski Kazimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Kopyczyńcach; Bassa Jan, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Olchowcu (Bóbrka); Bułowa Bronisława Genowefa, nauczycielka gimnazjum II. w Tarnopolu.

Ciurowa Emilja, nauczycielka 7-klasowej szkoły szkoły w Czernicy (Żydaczów).

Dziubek Władysław, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminarjum męskiego w Sokalu.

Ettinger Elka, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Borysławiu (Drohobycz).

Giżycka Jadwiga, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Mokrzyszowie (Tarnobrzeg); Gołogórski Bronisław, profesor gimnazjum w Sokalu.

Hoszowatiukowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Kosowie; Hryniowową Joanna, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. ks. Olgi w Kołomyi.

Iwaniec Leon, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Radziechowie.

Janasówna Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kańczudze (Przeworsk); Jaszczukowa Aniela, nauczycielka szkoły w Lubieńcach (Jawo-

rów); Jezierska Zenobja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Mikołajowie (Żydaczów).

Kawalec Franciszek, kierownik 2-klasowej szkoły w Woli Rozwienieckiej (Jarosław); Ks. Kozaczewski Jakób Hieronim, profesor gimnazjum w Brodach; Kryweńko Jan, nauczyciel szkoły w Siekierczycach (Sambor).

L'Etauche Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz); Litarowiczowa Janina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Zagórzu Konkolnickiem (Rohatyn); Litwinowa Olga, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Czahrowie (Rohatyn).

Łopatyński Józef, kierownik 7-klasowej szkoły męskiej w Tarnobrzegu.

Mederowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Bukaczowcach (Rohatyn).

Nabagłowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Karłowie (Śniatyn); Nowak Andrzej, kierownik 3-klasowej szkoły w Zbydniowie (Tarnobrzeg).

Ostapiakowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Delatynie (Nadwórna).

Panecka Julja, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Drozdowicach (Gródek Jag.); Pokora Jan, kierownik 3-klasowej szkoły w Radłowicach (Sambor).

Rozmusowa Władysława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Korolówce (Borszczów); Rydzajowa Helena, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Debestawcach (Kołomyja).

Siciński Jan, kierownik szkoły męskiej im. św. Zofji we Lwowie; Sierantowa Helena, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Woli Wielkiej (Żydaczów); Skomorowska Teodozja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Sadach (Trembowla); Szczepankiewiczowa Filomena, nauczycielka szkoły w Samborze na Średniej (Sambor); Szykietowa Antonina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Bołszowcach (Rohatyn).

Teuchmann Karol, kierownik 7-klasowej szkoły im. św. Włodzimierza w Kołomyi; Tomaszewska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Jeziernej (Zborów); Tułecki Zygmunt, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Rzeszowie.

Wnękowski Ludwik, kierownik 7-klasowej szkoły w Baranowie (Tarnobrzeg); Wybraniec Teodor, kierownik 2-klasowej szkoły w Chorobrowie (Sokal); Wysoczańska Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Mochnatem (Turka).

Zwolnieni: Humen Włodzimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły kolejowej we Lwowie.

Lejczak Kazimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Tłustem (Zaleszczyki).

Zmarli: Hakalla Zenon, nauczyciel 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Staromieściu, powiat Rzeszów, zmarł dnia 20 lipca 1932 r., w 39 roku życia a 14 roku służby nauczycielskiej.

Wajdzianka Helena, nauczycielka szkoły powszechnej w Kańczudze, powiatu przeworskiego, zmarła dnia 17 czerwca 1932 r., w 33 roku życia, a w 10 roku służby nauczycielskiej.

Schnür-Pepłowski Leon, nauczyciel gimnazjum w Żółkwi, zmarł dnia 16 maja 1932 r.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Bóbrka	Brzozdowce	7 klas	koed.	—	polski	4 ubik.	0·43 ha	
2	"	Budków	3 "	"	—	"	3 "	0·25 "	
3	"	Leszczyn	2 "	"	—	ruski	—	1/2 ha	
4	"	Sokołówka	2 "	"	—	polski	3 "	0·3 ha	
1	Brzozów	Barycz	3 "	"	—	"	—	—	
2	"	Hludno	4 "	"	—	pol.-r.	—	—	
1	Kałusz	Berłohy	3 "	"	—	"	3 ubik.	2 mg.	Konkurs 3-ci
2	"	Łdziany	2 "	"	—	"	3 "	1/2 mg	Konkurs 2-gi
1	Kamionka Str.	Dolina ad Dobrotwór	2 "	"	—	"	3 "	1 mg	Konkurs 4-y
2	"	Dziedziłów	4 "	"	—	"	—	2 mg	Konkurs 4-y
3	"	Horpin	3 "	"	—	polski	3 "	—	
4	"	Huta Połoniecka	2 "	"	—	polski	3 "	—	Konkurs 2-gi
5	"	Milatyn Stary	2 "	"	—	pol.-r.	—	1/2 mg	Konkurs 4-y
6	"	Obydów	2 "	"	—	polski	3 "	1 mg	Konkurs 2-gi
7	"	Sielec Bieńków	3 "	"	—	pol.-r.	—	"	Konkurs 5-y
8	"	Warchoły ad Adamy	2 "	"	—	polski	3 "	"	Konkurs 2-gi
1	Kołomyja	Kołomyja	7 "	"	im Włodzimierza	"	3 "	6 ar 4 m^2	Wymagany egzamin w. k. n.
1	Lesko	Leszczowate	2 "	"	—	pol.-r.	1 "	6 mg	Konkurs 2-gi
1	Mościsk	Buchowice	3 "	"	—	pol.-r.	2 "	2 "	Konkurs 5-y
2	"	Czerniawa	4 "	"	—	ruski	3 "	—	Konkurs 3-ci
3	"	Husaków	4 "	"	—	pol.-r.	3 "	1 1/2 "	Konkurs 2-gi

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika grunt o obszarze	Uwaga
4	Mościska	Makuniów	2 klas	koeduk.	—	ruski	2 ubik.	2¼ mg	Konkurs 4-y
5	"	Myślatycze	3 "	"	—	polski	3 "	—	Konkurs 5-y
6	"	Stojance	4 "	"	—	"	2 "	—	Konkurs 5-y
7	"	Wołczyszczowice	3 "	"	—	pol.-r.	2 "	—	Konkurs 5-y
1	Przemyślany	Sołowa	2 "	"	—	pol.-r.	3 "	57 a	
1	Przeworsk	Łopuszka Wielka	7 "	"	—	polski	3 "	¼ mg	Konkurs 2-gi
1	Sokal	Wojsławice	3 "	"	—	pol.-r.	4 "	16 a	Konkurs 3-ci
1	Śniatyn	Zadubrowce	2 "	"	—	"	—	2 mg	
2	"	Hańkowce	3 "	"	—	"	3 ubik.	—	Konkurs ponowny
1	Zaleszczyki	Winiatyńce	3 "	"	—	"	4 "	2 mg	Konkurs ponowny
2	"	Uścieczko	4 "	"	—	"	3 "	1 mg	Konkurs 2-gi
1	Złoczów	Żulice	3 "	"	—	"	3 "	—	Konkurs 4-y

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca września 1932 r.

Wolne stanowiska w zakładach prywatnych.

1) Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej w Rzeszowie ogłasza niniejszem konkurs na posadę kierowniczki Szkoły Zawodowej Żeńskiej T. S. L. w Rzeszowie od dnia 1 września 1932 r.

Wymagane studja uniwersyteckie w dziale polonistyki i historji, oraz znajomość przedmiotów zawodowych w zakresie szkoły zawodowej żeńskiej.

Warunki według umowy. Oferty skierowywać do Zarządu Koła T. S. L. w Rzeszowie na ręce przewodniczącej Zofji Ruczkowej w Rzeszowie, ul. Bernardyńska 12.

2) Prywatne Gimnazjum Męskie OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem ogłasza konkurs na posadę:

a) nauczyciela niemieckiego języka jako przedmiotu głównego i francuskiego jako przedmiotu pobocznego;

b) języka niemieckiego jako przedmiotu głównego i polskiego jako przedmiotu pobocznego.

Wymagana pełna kwalifikacja. Mieszkanie służbowe, składające się z kuchni, trzech pokoi i łazienki (względnie pokój jeden dla kawalerów) w domu tuż obok zakładu. Światło elektryczne i wodociągi.

Podania udokumentowane należy wnosić na ręce Ks. Rektora Zakładu w Chyrowie.

Ogłoszenia.

Ulgi na lekarstwa dla pracowników państwowych.

Pismo Min. W. R. i O. P. z dnia 1 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 8071/32.

Nr. B. P. 10012/32. Polskie Powszechne Towarzystwo Farmaceutyczne zawiadomiło, że w wyniku konferencji, odbytej dnia 6 maja b. r. wspólnie z przedstawicielami Międzyzwiązkowego Komitetu Pracowników Państwowych, roześle zawiadomienie do wszystkich aptek w Polsce, by wszystkie apteki wydawały pracownikom państwowym leki według każdocześnie obowiązującej taksy aptekarskiej na warunkach gotówkowych z ustępstwem 25% na środkach leczniczych, wydawanych w formie recept, 20% na środkach t. zw. odręcznej sprzedaży oraz 10% na specyfikach.

Warunkiem uzyskania tych opustów będzie obowiązek przepisania leku przez lekarza umówionego na blankiecie z dotychczas stosowanym naddrukiem, w którym ma być podane imię i nazwisko pracownika państwowego, korzystającego z pomocy lekarskiej oraz wymienione stanowisko i urząd w jakim pracuje.

Środki opatrunkowe, odżywcze i chirurgiczne z powyższych warunków dostawy są wyłączone i mogą być sprzedawane na ogólnych warunkach sprzedaży publicznej.

Wszelkie nieporozumienia, jakie z tytułu tej dostawy mogłyby wyniknąć, będą podlegać rozpatrzeniu wspólnej komisji, wyłonionej przez Polskie Powszechne Towarzystwo Farmaceutyczne i Międzyzwiązkowy Komitet Pracowników Państwowych.

Wyżej wyszczególnione warunki dostawy leków mogą być cofnięte za wypowiedzeniem jednomiesięcznem.

Powyższe proszę podać do wiadomości wszystkim podległym sobie funkcjonarjuszom państwowym.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.* wr.

Część druga.

Szkoła zielarska.

W ostatnich czasach poruszaną bywa często w prasie sprawa naszych ziół lekarskich, ich zapotrzebowania, zbioru, wysyłki i sprowadzania z zagranicy. Z drugiej strony odzywają się głosy botaników i wogóle przyrodników, którzy w rabunkowym zbiorze ziół dopatrują się niszczenia skarbów przyrody, wydzierania naszej ziemi tego, co jest jej naturalną własnością i co stanowi jej naukową ważność i piękno. Faktem jest, że zapotrzebowanie na niektóre zioła (ale nie na wszystkie) jest rzeczywiście wielkie, że znaczną ich ilość musimy sprowadzać z obczyzny, a znowu dużą część naszego zbioru wywozimy. Stwierdzić jednak trzeba, że sprowadzamy takie surowce roślinne, które u nas nie występują, jak np. senes, rabarbar chiński, skupiętka wymiotna, krzyżownica, makowiec i t. p. Inne zioła moglibyśmy z łatwością u nas zbierać lub je uprawiać. I w jednym i w drugim kierunku nie brak usiłowań. Są u nas ogrody botaniczne, gdzie można znaleźć wzory prawie wszystkich roślin leczniczych, są pola uprawione roślinami lekarskiemi, zbiera się także znaczne ilości ziół na potrzeby własne i zagraniczne. Niestety, dzieje się to wszystko dosyć bezplanowo. Tak np. wyprodukowano w jednym z ogrodów kilka centnarów naparstnicy, która nie znalazła zbytu. Wiele bowiem roślin lekarskich ma tylko ograniczone zapotrzebowanie; muszą one nadto zawierać jak najwięcej składników działających, być jak najlepsze, inaczej nie przedstawiają żadnej wartości. Ale nawet i mniej ważne rośliny lekarskie muszą odpowiadać pewnym warunkom; muszą być odpowiednio zebrane, dobrze wysuszone, ładnie pokrajane i troskliwie opakowane, gdyż w przeciwnym razie nie znajdą zbytu ani u nas ani zagranicą.

Prof. Szafer w odczycie swoim, wypowiedzianym w Krakowie, zwrócił uwagę na to, że zbiór i uprawa powinny się odbywać pod egidą wyższych uczelni, np. Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. Jest to poniekąd wymaganie słuszne, ale mnie się wydaje, że jest zbyt wygórowane. Ani ukończony rolnik, ani farmaceuta, nie będą się zajmowali zbieraniem roślin. Oni bezsprzecznie rozumieją się na tem, mogą mieć nadzór nad tą pracą, ale zbiórka i bezpośrednia uprawa nie będzie ich rzeczą. Na to potrzeba personelu o wykształceniu ogólnem mniejszem, ale o wiadomościach specjalnych. Odnoszę wrażenie, że sprawa zbiórki i uprawy roślin dopiero wtenczas ruszy z miejsca, gdy będziemy mieli szereg sił fachowych, umiejących ziele zebrać, wysuszyć, pokrajać, opakować. Poprostu potrzebnych ludzi należy odpowiednio wykształcić. Taka też była myśl przewodnia, którą podniosła p. Ilnicka, dyrektorka szkoły im. Żółkiewskiego we Lwowie.

Narzeka się ogólnie, że mnóstwo ziół lekarskich sprowadzamy z zagranicy, że przeciwnie nasze zioła marnują się; to znowu żalą się miłośnicy przyrody, że nieumiejętna zbiórka niszczy szatę roślinną kraju. Trzeba więc temu stanowi zaradzić — było myślą inicjatorki — trzeba nauczyć młode pokolenie, co i jak należy zbierać, kiedy należy roślinę uszanować, kiedy można ją jednak śmiało zerwać na pożytek dla siebie i drugich. W ten sposób można także stworzyć nowy zawód, dający zapewnienie bytu.

Pytanie tylko, czy rzecz da się uskutecznić. Otóż zdaje mi się, że tak! Ale od tego rodzaju pracy oświatowej nikomu nie wolno się cofnąć,

czy to jest profesor wyższej szkoły, czy rolnik, czy nauczyciel szkoły powszechnej, każdy ma obowiązek w swojej gałęzi wiedzy dać tyle, aby w uczniach obudzić miłość do przyrody, a jednocześnie wskazać sposoby korzystania z tych skarbów, które są własnością ogółu.

Szkoła zielarstwa jest więc konieczną, o ile pragnie się postawić sprawę od początku dobrze i jeśli pragnie się budować od podstawy, a nie od dachu. Musimy mieć zioła tak zebrane i tak wyprodukowane, jak tego światowy handel wymaga. Dopiero kiedy ten stan osiągniemy, możemy przejść do dalszych prac, do badań chemicznych i fizjologicznych. Prawda jest, że stosujemy w medycynie np. leki wykrztuśne, jak skupiętkę i krzyżownicę, pochodzenia zagranicznego, choć mamy w kraju korzeń fiołka, pierwiosnka czy mydlnicy, które dałyby się łatwo zastosować. Na to potrzeba szeroko zakrojonej pracy naukowej, aby te leki nasze do medycyny wprowadzić i dać możność ich zastosowania. Tutaj zakłady uniwersyteckie mają szerokie pole działania, gdyż powinny wskazać, które rośliny krajowe mogą zastąpić produkt zagraniczny. Ale dla pracy zbiorczej i uprawy nie potrzeba personelu tak wysoko wykształconego. Trzeba raczej ludzi, obeznanych dokładnie z ziołami i sposobami ich przeróbki na surowiec lekarski i handlowy.

Botanicy zwykli zalecać uprawę ziół zamiast zbioru. Nie wiem, czy praktycznie jest to wymaganie słuszne. Rynek zielarski jest niezmiernie kapryśny; raz wymaga gatunków, na które właśnie nie zwracano uwagi, to znowu porzuca gatunki, które były poszukiwane za każdą cenę. Dlatego uprawa ziół jest rzeczą handlowo bardzo trudną. Najwprawniejszy producent nie jest w stanie przewidzieć, które zioła pójdą dobrze, będą miały zbyt. Z tego właśnie względu wielkie uprawy ziół w Niemczech powoli upadają. Przez wiele dziesiątków lat uprawiano w Turyngji na wielką skalę arcydzięgiel, aż w pewnej chwili po wojnie zapotrzebowanie się urwało. a właściwie zmniejszyło do prawie nieważkiej ilości. Dlatego zbiór ziół daje pod tym względem rezultaty daleko pewniejsze; tyle tylko można dostarczyć, ile się uzbiera i na tę ilość znajdzie się zawsze nabywców, ale spróbujmy ten sam gatunek uprawić nawet na niezbyt wielkim kawałku ziemi, a nasycimy odrazu rynek i zapotrzebowanie będzie na dłuższy przeciąg czasu zamknięte, gdy tymczasem wielkie magazyny będą szukały innych gatunków. Uprawiać można tylko te gatunki. które się dadzą odrazu przemysłowo zużyć. Reprezentowałem zawsze myśl i będę nadal stał na tem stanowisku, że uprawiać można tylko kilkanaście gatunków, a nawet na początek tylko kilka gatunków ziół, które w razie niemożności zbytu powinny być przerabiane przemysłowo. Twierdzę, że np. miętę można uprawiać całemi hektarami, ale trzeba ją odrazu przerabiać na olejek. Rozumiem to w ten sposób, że mięta powinna być uprawiana w rozmaitych miejscowościach, gdzie tylko wody jest dostatek, i że w pewnej większej centrali powinien się znajdować przewoźny kociołek destylacyjny, który dałby się z łatwością przewieźć z miejsca na miejsce dla oddestylowania olejku. gdy zielsko zostawia się na miejscu na karmę bydła. Ale nie wiem, czy opłacałoby się uprawiać większą ilość jakiegoś innego ziela, którego zbyt i przeróbka są wątpliwe.

W tych wypadkach trzeba się z konieczności zadowolić zbiórką, która właśnie tyle dostarczy tego ziela, ile go dla lecznictwa potrzeba. Można przytem spokojnie stworzyć rezerwaty roślinne, na których zbiórka byłaby

wzbronioną, ale nie trzeba myśleć, że cała Polska jest jednym rezerwatem, na którym niczego nie wolno ruszyć.

Stąd jestem przekonany, że szkoła zielarstwa będzie instytucją niezmiernie celową. Poza wiadomościami ogólnemi z przyrody, a szczególnie z botaniki, da ona adeptom wiadomości praktyczne o sztuce przygotowania surowca oraz o handlu roślinami. A przytem wprowadzi w świat te siły fachowe, które nie dopuszczą do rabunkowego zbioru, na co miłośnicy przyrody tak bardzo się żalą.

Dla samych zaś adeptów szkoła będzie miała to wielkie znaczenie, że po jej ukończeniu będą oni stanowić kadry fachowych sił, poszukiwanych tak dla zbioru, jak i dla produkcji ziół; wreszcie wielkie magazyny będą wolały zatrudniać siły fachowe, aniżeli niewprawnych, okazyjnie zatrudnionych pracowników.

Dr. Henryk Ruebenbauer.

Od Redakcji: Pierwsza szkoła zielarska powstaje we Lwowie już we wrześniu b. r., jako drugi dział Szkoły Zawodowej Żeńskiej przy ul. Zadwórzańskiej 70. Informacyj szczegółowych udziela dyrekcja tej szkoły w czasie wakacyj we wtorki i piątki od godz. 10—12.

Pracownie nauki robót kobiecych w Przemyślu.

W roku 1930/31 zostały uruchomione w mieście Przemyślu cztery pracownie nauki robót kobiecych przy 7-klasowych szkołach powszechnych żeńskich, a to przy szkole żeńskiej im. J. Słowackiego, Piramowicza, św. Jadwigi i Kl. Hofmanowej.

Pracownie te powstały dzięki subwencji Min. W. R. i O. P. w kwocie 4.000 zł., co umożliwiło wyposażenie ich w sprzęty i przybory niezbędne.

Dziś Przemyśl może poszczycić się temi czterema pracowniami. W krótkim czasie instruktorka p. M. Rudzińska, nie szczędząc czasu i sił, urządziła w naszem mieście w szkole im. J. Słowackiego miesięczny kurs informacyjno-praktyczny z nauki robót kobiecych dla nauczycielek pow. przemyskiego i dobromilskiego. Jako gospodyni tego kursu z przyjemnością zaznaczyć muszę, że niestrudzona p. instruktorka potrafiła w tym czasie przejść wszystkie etapy nauki robót kobiecych w szkole powszechnej i urządzić lekcje pokazowe od klasy III do VII i zająć tak panie nauczycielki, że wszystkie, a było ich 42, korzystały bardzo pilnie z wykładów i wykonywały wśród swej pracy codziennej odpowiednie modele i wzorniki, o czem świadczyła piękna wystawa, wykazująca jak należy metodycznie wedle nowych prądów prowadzić naukę robót kobiecych w szkole powszechne Wystawa ta odbyła się dnia 27 marca 1931 r.; wykazała ona obraz pracy niestrudzonej instuktorki p. M. Rudzińskiej i korzyści jakie z niej odniosły nauczycielki.

Dnia 10 czerwca b. r. odbyła się wizytacja nauki robót kobiecych i pokaz robót, które uczennice wykonały od początku bieżącego roku szkolnego.

Jako kierowniczka szkoły i pracowni robót kobiecych zobaczyłam, co znaczy nauka tego przedmiotu w pracowni. Jaka to była uciecha dla młodzieży, kiedy z szaf pracowni zaczęły wyłaniać się wyniki pracy w postaci wykonanych robót kobiecych, odpowiednich modeli, rysunków, form i krojów w zeszytach, oraz dzienniczków zdających sprawę z przebiegu ich pracy.

Tu stanęły mi na myśli słowa Ellen Key: Wykształcenie jest tem, co pozostaje, gdy zapominamy o tem, czego nas uczono. Tu się widziało właśnie to bogactwo, jakie ta pozostałość stanowi, ile to powstaje wewnętrznych obrazów, żywych uczuć, a przytem ożywczych wrażeń. Te właśnie korzyści, jakie przynosi specjalnie urządzona pracownia nauki robót kobiecych, odpowiadają wewnętrznej potrzebie dziecka, budzą jego zainteresowanie.

Nauka w pracowni wyprowadza uczennicę w zwykłej sali szkolnej z ławek do czegoś innego, przyzwyczaja ją przedewszystkiem do porządku, staranności w wykonywaniu robót kobiecych, skupia rozstrzelone myśli na to, co ma wykonać i jak to ma wykonać, koncentruje wszystkie inne wiadomości, czy to z przyrody, czy geografji, rysunków, a nawet i historji, przy wyborze materjałów, wzorów czy też przyborów; uczennica zaczyna wierzyć we własne siły, widząc wykonane przez się i innych roboty, wyrabia w sobie zmysł estetyczny i praktyczny; każdy kawałek, czy to materjału, czy włóczek, zaczyna nabierać u niej wartości; jednem słowem nauka ta prowadzi młodzież do tej pracy twórczej, która podnosi nietylko jednostki, ale i całe społeczeństwo.

Stanisława Dietz,
kier. szkoły im. J. Słowackiego w Przemyślu.

Sprawozdanie z pokazu robót w szkole żeńskiej im. Piramowicza w Przemyślu.

Dzień 10 czerwca b. r. w szkole żeńskiej 7-klasowej im. Piramowicza w Przemyślu zapisał się silniej w pamięci tutejszej dziatwy. W dniu tym odbył się pokaz robót kobiecych. Nauka robót kobiecych posiada w szkole naszej korzystne warunki. Przed dwoma laty powstała u nas pracownia robót kobiecych, która została należycie wyposażona w sprzęty i narzędzia. Równocześnie jedna z tutejszych nauczycielek ukończyła przed dwoma laty W. K. N. z zakresu tego przedmiotu. To też pod troskliwym kierunkiem nauczycielki p. Stanisławy Molendowej dziatwa starannie wykonuje prace objęte zakresem programu.

Dzień 10 czerwca przyniósł dziatwie chwile serdecznej radości i szlachetnej dumy, że niemal każda miała żądane roboty a wszystkie były dobre i cieszyły się uznaniem i pochwałą przełożonych. Z utęsknieniem czekały dzieci na instruktorkę p. Marję Rudzińską, która przechodziła do poszczególnych oddziałów. Nie chcąc i najmłodszym odmawiać uciechy, była p. instruktorka w klasach I i II, gdzie dziatwa zgromadziła swe zeszyty do nauki robót i udatne wzory, względnie pierwsze prace kartonowe. Były też ładne próby modelowania w plastylinie i przygotowane przez dzieci liczmany.

Od III. klasy począwszy, miały dzieci w każdym oddziale rozłożone na ławce roboty kobiece, a więc w kl. III. widziałyśmy serwetkę, próbną robótkę ze ściegami szydełkiem, rękawicę do mycia, portmonetkę z kanwy kongresowej, jako ćwiczenie w mereżkowaniu i chusteczkę ozdobioną mereżką. Na pytania p. instruktorki dzieci zdawały sobie sprawę, w jakim porządku robiły te roboty, jak również o materjale i o kosztach materjału. Pokaz zakończyły deklamacja i pieśń.

W klasie IV. młodzież miała fartuszki, serdaczki, haleczki i te ubierała, przechodząc zaś przez klasę pokazywała zalety względnie wady swych robót. Pokaz wypadł bez zarzutu i znowu deklamacje i śpiewy były wyrazem zadowolenia i szczęścia dziecięcego.

W klasie V. prace włóczkowe na drutach wykazały ścieg wprawny i wyrobiony. Również szycie koszul i bluzki kimonowej przekonało wszystkich, że dzieci

rozumieją poznane i wykonane prace, zdają sobie sprawę o wyrobach krajowych i potrzebie popierania własnego przemysłu i rozumieją poszanowanie pracy.

W klasie VI. były w rękach dziewczynek reformy, koszule nocne z rękawami i poszewki na jasiek. Sprawozdanie dziewczynek z ich całorocznych czynności, zastanawianie się nad kosztem robót, ich jakością i użytecznością wykazały, że stopniowanie zrozumienia, opanowania i ukochania przedmiotu idą ze sobą zgodnie i zgodnie jednoczą indywidualną wartość każdej uczennicy.

W najwyższym oddziale, w klasie VII, młodzież rozłożyła swe prace w „Pracowni robót kobiecych“. Ponieważ uczennic uczęszczających jest 54, to też i robót było dużo. Widziałyśmy zatem 54 spódniczki plisowane, około 60 bluzek, chusteczki, z odpadków materjału ładnie modelowane kołnierzyki i mankietki, serwety (garnitury). Dzieci przedstawiały wyczerpujące i zupełnie zadowalające sprawozdanie ze swej pracy i pięknie wykonały pieśń „Z pod igiełek“.

Można się wyrazić, że pokaz wypadł ku ogólnemu zadowoleniu i wywołał nastrój harmonijnego zadowolenia ogółu dziatwy jak i jej przełożonych. Wspomnieć jeszcze należy, że od pierwszej klasy począwszy pokazano też eksponaty robót slöjdowych. W III., IV. i V. klasie roboty kartonowe. W kl. VI. oprawa książek, obrazków, wyrób kajetów i bruljonów. Z rafji w kl. VI. wyrabiano piłki, koszyczki, ramki i podstawki, a oprócz tego ładnie był przedstawiony dział zabawkarstwa. Podobnie w kl. VII. introligatorstwo przedstawiało nam: teczki na zeszyty, podstawki pod minerały, piórniki, oprawę książek i obrazków. Dział zabawkarstwa był bogato skompletowany. Jeżeli dodamy od piątej kl. dzienniczki zbierające, kiedy dane roboty były wykonane, z jakiego i z jakiej ilości materjału, ile wynosił koszt, to mamy najdokładniejszy komentarz do oglądanych robót. Również zeszyty z krojami ogólnemi i indywidualnemi, tablice krojów wykonane przez dzieci, dawały obraz toku nauki i jej rozwoju. Kierownictwo szkoły co roku przysparza eksponaty do inwentarza w pracowni robót, wkładając sporo wysiłku w naukę robót kobiecych.

Zofja Hanulanka,
kierowniczka szkoły im. Piramowicza w Przemyślu.

Kursy i Zjazdy.

Kurs metodyczny nauczania śpiewu w Krośnie.

Staraniem Rady Szkolnej Powiatowej w Krośnie odbył się w dniach od 22-go do 29-go maja 1932 r. kurs metodyczny nauczania śpiewu w szkole.

Program kursu obejmował zasady, solfegg'io metodą angielską Tonic - Solfa, dyktando, ćwiczenia chóralne, metodykę nauczania oraz lekcje hospitowane i praktyczne.

W pracy kursowej podkreślono głównie metodę Tonic-Solfa, program i metodę nauczania oraz lekcje hospitowane i praktyczne.

Hospitowano lekcje śpiewu w obu miejscowych seminarjach, w szkole ćwiczeń i szkołach powszechnych (ogółem 5 lekcyj). Pod koniec kursu słuchacze przeprowadzili dwie lekcje praktyczne.

Odbyta wycieczka do pobliskiej Polanki miała na celu zaznajomienie się z pracą tamtejszego chóru ludowego, którym tak dzielnie opiekuje się miejscowy proboszcz, ks. kanonik Stanisław Decowski, jego założyciel. Chór ten po paru występach w radjo i okolicznych miastach ma już dzisiaj ustaloną opinję.

Intensywna praca na kursie nie natrafiała na jakiekolwiek trudności, dała też dowód, że nawet przy słabszem przygotowaniu muzycznem słuchaczy, przy ich dobrych chęciach i szczerym wysiłku można wiele zrobić w tak krótkim czasie, pogłębić nawet wiele rzeczy nowonabytych, a nie jedynie zorjentować w nich.

Bardzo szczegółowe omówienie programu i metodyki nauczania śpiewu, uzupełnione stosunkowo sporą ilością lekcyj hospitowanych, dało słuchaczom szerokie i zdecydowane pojęcie, jak zabrać się do realizowania programów nauczania tego przedmiotu.

Praktyczne ujęcie nauki czytania nut głosem metodą Tonic-Solfa wykazało, jak szybko i bez zbytnich wysiłków można dojść do umiejętności czytania pieśni á vista, bez względu na ich różnice tonacyjne.

Krótki okres czasu nakazywał streszczać się w wielu rzeczach, udzielać czasem tylko informacyj, pozostawiając opracowanie materjału przyszłej samodzielnej pracy słuchaczy.

Na kurs uczęszczało 23 osoby, pracujące w miejscu, lub też na terenie powiatu.

Stanisław Krzanowski
nauczyciel państw. sem. w Krośnie.

Harcerstwo.

Podręcznik pracy zuchowej.

Nauczycielstwo — tak licznie ostatnio zakładające t. z. gromady zuchowe, według metod harcerskich wychowujące dzieci w wieku pierwszych lat szkolnych — znajdzie pomoc i wskazówki dla swej pracy w doskonałej książce o zuchach p. t. „Antek Cwaniak“ pióra A. Kamińskiego. Autorem tej książki jest kierownik Wydz. Zuchów w Gł. Kwaterze Harcerzy, który pchnął pracę zuchową w Polsce na nowe tory i dał jej podwaliny pod świetny rozwój, jakiego jesteśmy świadkami.

„Antek Cwaniak“ składa się z 4 części. Trzy pierwsze to ciekawa, pełna życia, werwy i chłopięcego humoru opowieść o dziejach gromadki zuchów, przeżywającej pod kierunkiem „Cwanego Wodza“ wiele niezwykłych przygód. Antek Cwankiewicz — to wspaniały typ wodza zuchowego, odznaczający się mimo młodzieńczego wieku wybitnym instynktem wychowawczym. Opowieść ta, pisana w sposób bardzo bezpośredni i z rzadką wprost znajomością psychologji chłopców w wieku zuchowym, zawiera w sobie wiele materjału metodycznego. Po przeczytaniu „Antka Cwaniaka“ nie ma się wątpliwości, jak prowadzić należy pracę zuchową, a ułatwia ją jeszcze zawarty w tej książce obfity materjał praktyczny w postaci piosenek, gier, tańców, zabaw i ćwiczeń.

W czwartej części „Antka Cwaniaka“ autor zebrał wszystkie obowiązujące w pracy zuchowej przepisy, podał tekst przyrzeczenia i prawa zuchowego, tekst prób na gwiazdki i sprawności.

Książkę tę można nabyć w Administracji dwutygodnika „Na Tropie“ Katowice, ul. Szafranka — wpłacając kwotę 5 zł. na konto P. K. O. 305.330.

Oświata pozaszkolna.

Oświata pozaszkolna w pow. rohatyńskim.

Sprawozdanie Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej w Rohatynie za czas od 10-go września 1931 do 15-go czerwca 1932 roku.

W Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej biorą udział Związek Naucz. Polskiego, T. S. L., Związek Strzelecki, Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet i Tow. Rolnicze.

Po odbytym na wiosnę (w kwietniu 1931) 10 dniowym kursie dla przodowników świetlic i po trzydniowej konferencji we wrześniu 1931 dla referentów oświatowych (przeważnie nauczycielstwo) prowadzono planową, systematyczną pracę społeczno - oświatową w powiecie.

Związek Naucz. Polskiego przez swych członków pełnił funkcje referentów oświatowych w związkach strzeleckich, wygłaszał odczyty i pogadanki, urządzał w powiecie obchody w święta państwowe, przedstawienia i zabawy.

T. S. L. prowadziło przy pomocy sekcji prelegentów, w skład której wchodzili przedstawiciele wyżej wspomnianych towarzystw, akcję odczytową.

Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet zajmował się dożywianiem dziatwy szkolnej, urządzał odczyty i pogadanki dla kobiet, obecnie organizuje kolonję letnią w czasie wakacyj i 6 półkolonij.

Towarzystwo Rolnicze przez swych fachowych instruktorów szerzyło wiedzę rolniczą w powiecie, organizując oddziały przysposobienia rolniczego, tworząc gospodarstwa nadzorowane; organizuje sklepy, mleczarnie, kasy i wygłasza odczyty i pogadanki z dziedziny gospodarczej.

W powiecie jest 27 świetlic, 22 w osobnych lokalach, 8 w salach szkolnych.

Stan bibljotek wzrasta. T. S. L. posiada w powiecie 17 bibljotek, Tow. Rolnicze 14, Pow. Kom. Oświat. Poz. 7, Pow. Komisja Oświaty Poz. zakupiła dla świetlic bardzo cenne gry i zabawy. W powiecie jest 40 kółek rolniczych, 25 gospodarstw nadzorowanych, 2 radja, 25 sklepów kółek rolniczych i prawie w każdej wsi sklep ruski (kooperatywa).

Praca społeczno - oświatowa mimo ciężkich warunków rozwija się w powiecie rohatyńskim pomyślnie.

Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej zamierza z końcem września 1932 roku zorganizować trzytygodniowy kurs koedukacyjny dla kierowników świetlic i 4 rejonowe sekcje prelegentów.

Książki, Czasopisma.

Książki do bibljotek szkolnych.

Pismo Min. W. R. i O. P. z dnia 4 czerwca 1932 r. Nr. I. Pr. 7773/31.

Ministerstwo uznaje książkę p. t.: Orvieto L. Opowiadania z dawnych, dawnych czasów. Narodziny Rzymu. Z II. wydania przetłumaczyła H. Grotowska, Lwów. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, 1931 — za dozwoloną do bibljotek szkolnych dla młodszej grupy dzieci lat 11 — 15.

Legendy, odnoszące się do założenia Rzymu, podane w formie epizodów, związanych w całość powieściową. Tok opowiadania zajmujący.

Z pomiędzy innych utworów tego rodzaju dodatnio wyróżnia książkę silne uwzględnienie życia i pracy prostych ludzi, obok czynów rycerskich.

Tłumaczenie dobre, wydanie poprawne. Ilustracje estetyczne.

Na Tropie.

Nr. O. 996/32. Zezwalam na rozpowszechnianie wśród młodzieży szkolnej dwutygodnika, wydawanego przez Związek Harcerstwa Polskiego p. t. „Na Tropie“

i zalecam prenumerowanie tego wydawnictwa dla bibljotek, czytelń uczniowskich i drużyn harcerskich.

Adres redakcji i administracji Katowice, ul. Szafranka „Domek Harcerski".

Kurator Okręgu Szkolego: p. o. *St. Świderski.* wr.

Wychowanie Fizyczne.

Zeszyt 9 — 12 miesięcznika „Wychowanie Fizyczne", wydany w dwunastolecie istnienia pisma, zawiera artykuły znanych z poprzednich zeszytów prof. F. Bučara (Zagrzeb), dra Degi i St. Ansjonówny, Mg. Wł. Czarneckiego i prof. Ludwika Leszki.

Na wstępie redakcja daje obraz dwunastoletniego dorobku pracy, który jest dość pokaźny, mimo trudności finansowych.

Pismo postawione na wysokim poziomie, spełnia w zupełności swoje zadanie. Zasilane artykułami znakomitych fachowców, daje wychowawcy fizycznemu i lekarzowi szkolnemu rzeczowe informacje o postępie wiedzy w danej dziedzinie.

Skorowidz dodany do zeszytu ilustruje doskonale różnorodność zagadnień poruszanych w piśmie w ciągu dwunastoletniego istnienia, gdzie obok polskich znajduje się cały szerg zagranicznych czołowych pracowników na niwie wychowania fizycznego.

„Wychowanie Fizyczne" nadaje się dla szkół średnich, seminarjów nauczycielskich i wyższych uczelni wychowania fizycznego, zwłaszcza że w powyższem znajdują się streszczenia i recenzje z dziedziny wychowania fizycznego i higjeny wraz z bibljografją.

Czasopismo to winno się znaleźć w rękach każdego nauczyciela ćwiczeń cielesnych, który nie chce pozostać w tyle a iść naprzód z postępem wiedzy.

Adolf Schwartz — Zaleszczyki.

Szkice biologiczne.

Jan Dembowski: „Szkice biologiczne". Nakładem Państw. Wydawnictwa Książek Szkolnych w Kuratorjum O. S. Lw.

Wśród popularno-naukowej literatury biologicznej stanowią „Szkice" prawdziwą perłę. Jest to lektura bardzo przystępna, wymagająca, jak to sam autor we wstępie zaznacza, tylko najbardziej elementarnego przygotowania biologicznego. Nietylko bowiem sam dobór zagadnień, ale i sposób ujęcia jest tak zajmujący, że wzbudzić musi u każdego czytelnika żywe zainteresowanie. Tchnie ze „Szkiców" czar poezji nauki i głębokie umiłowanie przedmiotu. Autor porusza fragmenty najnowszych zdobyczy biologicznych i orjentuje czytelnika we współczesnym stanie badań naukowych, omawia metody badań i wskazuje szereg zagadnień aktualnych, czekających na rozwiązanie może już w niedalekiej przyszłości.

Poszczególne szkice odnoszą się wprawdzie do tematów różnorodnych jak n. p. transplantacja tkanek, zmysł orjentacyjny mrówek, ubarwienie ochronne, preformacja i epigeneza, i t. d., wszystkie jednakże łączą się w planowo ujęty całokształt, gdyż wszystkie ujawniają bezustanne dążenie myśli ludzkiej do szukania coraz nowych dróg na polu badań naukowych, zachęcając do obserwacji otaczającego nas życia. Dla tych swoich zalet „Szkice biologiczne" powinny się znaleźć nietylko we wszystkich bibljotekach szkolnych lecz także w ręku każdego średnio wykształconego człowieka.

Z pisemek szkolnych.

Lot.

Czerwcowy „Lot“ II. państw. gimn. w Stryju jest niejako zamknięciem roku szkolnego, co objawia się w kronice, zawierającej sprawozdanie z pracy kółek i organizacyj szkolnych. Ten charakter „bilansu“ nadaje także artykuł absolwenta gimnazjum p. t. „Co mi dała szkoła“, w którym przebija się pragnienie ścisłego zespolenia szkoły z życiem. Dalej zamieszczone są dwa artykuły: „Optymizm jako siła twórcza w życiu“ i „Znaczenie harcerstwa jako organizacji szkolnej“. Artykuły te dobrze świadczą o inteligencji uczniów. Obrazki z życia szkolnego i dwa utwory poetyckie dopełniają całości.

Głos Szkolny.

Numer marcowy i kwietniowy „Głosu Szkolnego“, gazetki żeńsk. gimnazjum w Jarosławiu, zawiera bogaty materjał. Na wstępie artykuł poświęcony marsz. Piłsudskiemu. Tętni w nim gorąca miłość młodzieży do człowieka, który swojem życiem wyrasta ponad „ludzi z codziennego zdarzenia“ i swoją pracą dla Polski staje się wzorem do naśladowania. Poza tem gazetka zawiera artykuł o starym kościele P. Marji w Jarosławiu, wspomnienie z balu szkolnego i kursu na kierowniczki gromad zuchowych, obrazek fantastyczny i kronikę szkolną.

Helena Stipalówna.

„Moje Pisemko“.

Już od 30 lat wychodzi w Warszawie tygodnik dla młodzieży p. t. „Moje Pisemnko“. Każdy zeszyt zawiera ponadto 4 strony druku dla młodszych dzieci p. t. „Małe Pisemko“

O poczytności tego czasopisma świadczy obszerna korespondencja z czytelnikami, prowadzona nader umiejętnie i interesująco.

W roku 1932 najbardziej zwracają uwagę czytelnika dwie długie powieści. Jedna p. t. „Trzy kamienie“, pióra M. Bujno-Arctowej, o bardzo ciekawej treści, nacechowana głębokim patrjotyzmem. Bohaterem jest niezwykle miła, o silnym charakterze sylwetka studenta. W drugiej powieści p. t. „Los de la Guelionów“ napisanej przez St. Monara, akcja rozgrywa się w Bretanji, ale mimo to wybitną rolę odgrywają dzieci emigrantki-Polki. Treść prawie sensacyjna, osnuta na tajemniczej legendzie. W obu powieściach Polak jest typem dodatnim: bohaterski, śmiały, dzielny, nie cofający się przed żadnemi trudnościami, a nawet niebezpieczeństwem w dążeniu do celu, dumny ze swej narodowości, broniący honoru Polski i jej skarbów.

W wielu artykułach, wierszach, czy też obrazkach scenicznych silnie podkreślona etyka, bez moralizatorstwa, działa raczej uczuciowo na duszę dziecka np. „Cnoty Japonji“, „Czarusie“, „Tajemnica starego zegara“, „Angliczek“ i t. p.

Od czasu do czasu umieszczone są artykuły aktualne np. „Dziesiąta rocznica koronacji Piusa XI.“, „Jerzy Waszyngton“, „Giffard“. Pięknie opisana przyroda i jej życie w „Pierwiosnku“, „Ptasiem gniazdku“, a szczególnie w „Rysiach z leśniczówki“.

Mają tu miejsce legendy i baśnie, ale więcej obfituje w nie „Małe Pisemko".

Wiersze, których tu stosunkowo niewiele, opiewają przeważnie piękno i miłość przyrody.

Dwa obrazki sceniczne: „Pajacyki" i „Do czasu dzban wodę nosi" o podkładzie etycznym, dziś bardzo aktualnym.

Niektóre utwory tryskają humorem i do tych należą: „Nasza nowa służąca", „Zapusty na łodzie", „Pączki", „Czy jestem leniuszkiem" i inne.

Dwa działy: „Nasza okolica i nasz dom", oraz „Nasi ulubieńcy", zasilane przez czytelników. W pierwszym maja opisywać najbardziej ulubione, czy najpiękniejsze dla nich miejsca, w drugim ulubione zwierzęta domowe. Umieszczone tu są przemiłe opisy, a często fotografje. Do najlepszych należą: „Park w Wilanowie", dąb „Wajdewut", wierzba „Iwonka", „Park Kościuszki w Grajewie".

Redakcja podaje najbardziej interesujące zdarzenia w dziale: „Z kraju i ze świata".

Czasem urządza konkursy np. Konkurs zapałkowy, Konkurs głów.

Stale są umieszczane przeróżne łamigłówki, szerady i zagadki historyczne, geograficzne, literackie, sylabowe i inne.

Nie pominięto wesołego kącika, który dobrym dowcipem rozjaśnia twarz czytelnika.

W „Małem Pisemku" komiczne obrazki wykonane techniką dziecinną, przedstawiają nam wycieczkę Dyzia na księżyc i jego przygody.

Okładkę zdobią fotografje pamiątek, czy krajobrazów naszych, lub z dalekiego świata (Chin, Japonji), reprodukcje obrazów, lub obrazki specjalne dla „Pisemka" wykonane.

„Moje Pisemko" można zużytkować w szkole w sposób rozmaity. Dłuższe powieści, czy sprawy aktualne można czytać i omawiać ze starszą młodzieżą. Dawać im również do rozwiązywania łamigłówki, które nietylko kształcą bystrość myślenia, ale zainteresują niejedną cenną postacią, zwrócą uwagę na miejscowość naszą lub obcą, a przez to przyczynią się do pogłębienia wiadomości z historji, geografji i literatury.

Obrazki sceniczne można bardzo łatwo wystawić nawet w najskromniejszej szkole, bo strona techniczna nie przedstawia żadnych trudności.

W codziennej nauce szkolnej można również bardzo korzystnie zastosować wiele fragmentów z „Mojego Pisemka" np. wyuczyć aktualnego wierszyka, przeczytać charakterystyczne opisy naszych ulubieńców i dać na tej podstawie zadanie o ulubieńcu każdego ucznia. Przeczytać opowieść i przeprowadzić parafrazę jej treści, lub napisać na tej podstawie dyktat. Wszystko zależy od pomysłowości, inicjatywy i dobrej woli nauczyciela.

Marja Kamińska, Stanisławów.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach cześciowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 8—9.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 września 1932 r.

TREŚĆ:

1.

Plany godzin szkolnych na rok szkolny 1932/33.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 84 z dnia 20 maja 1932 r. (I. Pr. 2295/32) w sprawie zmian w planach godzin szkolnych dla siedmioklasowych i sześcioklasowych publicznych szkół powszechnych i dla gimnazjów państwowych na rok szkolny 1932/33.

Zgodnie z zamierzeniami, podanemi do wiadomości w okólniku Nr. 62 z dnia 20-go kwietnia 1932 r. (I. Pol. 1763/32) w sprawie wprowadzania w życie postanowień ustawy o ustroju szkolnictwa i organizacji roku szkolnego 1932/33 [1]) wprowadzam wskazane poniżej zmiany w planach godzin szkolnych na rok szkolny 1932/33. Osobne instrukcje, które będą ogłoszone przed końcem roku szkolnego, określą odpowiednie zmiany w materjale nauczania.

I. Szkoły powszechne.

A) Szkoły z polskim językiem nauczania.

1. Szkoły siedmioklasowe.

W oddziale V. znosi się od początku roku szkolnego 1932/33 naukę języka nowożytnego obcego, 5 godzin poświęconych dotychczas na ten przedmiot, rozdziela się pomiędzy przedmioty następujące: język polski, który otrzymuje dodatkowo 1 godz., geografja — 1 godz., nauka o przyrodzie — 2 godz., roboty ręczne — 1 godz.

A zatem: na język polski przeznacza się ogółem 5 godzin zamiast 4, na geografję przeznacza się ogółem 3 godziny zamiast 2, na naukę o przyrodzie przeznacza się ogółem 4 godziny zamiast 2, na roboty ręczne przeznacza się ogółem 3 godziny zamiast 2.

Liczbę godzin, przeznaczonych na naukę języka nowożytnego obcego w oddziale VI. ogranicza się do 2. Jedną godzinę należy natomiast dodać bądź do 4 godzin, przeznaczonych na naukę języka polskiego, bądź do 2 godzin, przeznaczonych na geografję, zależnie od miejscowych potrzeb, a według uznania inspektora szkolnego.

Liczby godzin nauki innych przedmiotów w oddziałach V. VI. oraz plany godzin dla oddziałów II, III, IV i VII pozostają bez zmiany w postaci, ustalonej w zarządzeniu z dnia 2-go stycznia 1929 r. Nr. II-235/29 (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 1 (208), poz. 1, str. 3 [2]) i w wydaniu programu nauki w publicznych szkołach powszechnych z r. 1931 na str. 134.

W sprawie organizacji i programu nauczania w oddziale I. zostanie wydane osobne zarządzenie.

2. Szkoły sześcioklasowe.

W oddziale V. znosi się od początku roku szkolnego 1932/33 naukę języka nowożytnego obcego. 4 godziny, przeznaczone dotychczas na ten przedmiot, rozdziela się pomiędzy przedmioty następujące: język polski, który otrzymuje dodatkowo 1 godzinę, geografja — 1 godz., nauka o przyrodzie — 2 godz.

---

[1]) Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 156 z dnia 30-go kwietnia 1932 r. (O. 718/32) w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. nieogłoszony.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 2 z 1929 r., str. 49.

A zatem: na język polski przeznacza się ogółem 5 godzin zamiast 4, na geografję przeznacza się ogółem 3 godziny zamiast 2, na naukę o przyrodzie przeznacza się ogółem 4 godziny zamiast 2.

Liczby godzin nauki innych przedmiotów w oddziale V. oraz plany godzin dla oddziałów II, III, IV i VII pozostają bez zmiany według tablicy, zamieszczonej na str. 135 wydania z r. 1931 programu nauki w publicznych szkołach powszechnych. Sprawę oddziału I. ureguluje wzmiankowane powyżej zarządzenie.

B) Szkoły z niepolskim językiem nauczania, z wyjątkiem szkól z niemieckim językiem nauczania.

Zmiany poniższe dotyczą planów, ustalonych w załączniku nr. 1 do rozporządzenia z dnia 15-go listopada 1927 r. Nr. I-20128/27 (Dziennik Urzędowy Min. W. R. i O. P. Nr. 15/193), poz. 251, str. 535 [1]) a obowiązujących z temi zmianami w dalszym ciągu.

1. Szkoły siedmioklasowe.

W oddziale V. znosi się od początku roku szkolnego 1932/33 naukę języka nowożytnego obcego. 4 godziny, przeznaczone dotychczas na ten przedmiot, rozdziela się po 1 godzinie pomiędzy język polski, język nauczania, geografję i naukę o przyrodzie.

A zatem: na język polski przeznacza się 4 godziny zamiast 3, na język nauczania przeznacza się 4 godziny zamiast 3, na geografję przeznacza się 3 godziny zamiast 2, na naukę o przyrodzie przeznacza się 3 godziny zamiast 2.

Liczbę godzin, przeznaczonych na naukę języka nowożytnego obcego w oddziale VI. ogranicza się do 2. Jedną godzinę należy natomiast dodać w I. półroczu do godzin, przeznaczonych na język polski, w II. półroczu do godzin, przeznaczonych na język nauczania.

W ten sposób: język polski otrzymuje w I. półroczu 4 godziny zamiast 3, w II. — 3, język nauczania otrzymuje w I. półroczu 3, w II. — 4 zamiast 3.

2. Szkoły sześcioklasowe.

W planie dla oddziału V. wprowadza się takie same zmiany, jak w szkołach siedmioklasowych, plan dla oddziału VI. pozostaje bez zmiany.

Wszystkie zmiany, wskazane powyżej w dziale I. B. należy również wprowadzić do szkół siedmioklasowych i sześcioklasowych z polskim językiem nauczania i obowiązkową nauką języka ruskiego, których dotyczy rozporządzenie z dnia 19-go kwietnia 1927 r. Nr. I-6622/27 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8 (186), poz. 109 [2]) z zamianą jedynie terminu „język nauczania“ na „język ruski“.

C) Szkoły dwujęzyczne.

Plany godzin, ustalone w załączniku nr. 1 do rozporządzenia z dnia 29-go lipca 1925 r. L. 12335/I. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13 (155), poz. 125 [3]) ulegają zmianom analogicznym do wskazanych w dziale I. B, a mianowicie następującym:

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 2.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 6 z 1937 r. str. 225.

[3]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1925 r., str. 502.

W oddziale V. szkół siedmioklasowych i sześcioklasowych znosi się od początku roku szkolnego 1932/33 naukę języka nowożytnego obcego. 4 godziny, przeznaczone dotychczas na ten przedmiot, rozdziela się po 1 godzinie pomiędzy język polski, drugi język nauczania, geografję i naukę o przyrodzie.

A zatem: na język polski przeznacza się ogółem 4 godziny zamiast 3, na drugi język nauczania przeznacza się ogółem (4) godziny zamiast (3), na geografję przeznacza się ogółem 3 godziny zamiast 2, na naukę o przyrodzie przeznacza się ogółem (3) godziny zamiast (2).

(Cyfry w klamrach ( ) oznaczają godziny w drugim języku nauczania).

Liczbę godzin, przeznaczonych na naukę języka nowożytnego obcego w oddziale VI. szkół siedmioklasowych, ogranicza się do 2. Jedną godzinę należy natomiast dodać w I. półroczu do godzin, przeznaczonych na język polski, w II. — do godzin, poświęconych na drugi język nauczania.

W ten sposób język polski otrzymuje w I. półroczu 4 godziny zamiast 3, w II. — 3, drugi język nauczania otrzymuje w I. półroczu (3) godziny, w II. — (4) zamiast (3).

Plan godzin szkolnych dla oddziału VI. szkół sześcioklasowych pozostaje bez zmiany.

D) Szkoły z niemieckim językiem nauczania.

Plany dotychczasowe, ustalone zarządzeniem z dnia 6-go czerwca 1928 r. Nr. I-8642/28 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 7/200, poz. 115), pozostają bez zmiany.

Uwaga ogólna do działu I.

Plany określone powyżej, są planami **normalnemi**. Redukcje oszczędnościowe dokonywane w granicach potrzeby i z zastosowaniem właściwej celowości, winny się opierać na tych właśnie planach, przytem obowiązują w dalszym ciągu zasady ogólne, wskazane w okólniku z dnia 19-go marca 1931 r. Nr. II-6291/31 [1]) i w instrukcji z dnia 8-go lipca 1931 r. Nr. II-14893/31 [2]). Przykłady zredukowanych planów godzin szkolnych, podane w instrukcji z dnia 8-go lipca 1931 r., tracą przytem oczywiście aktualność o tyle, o ile ulegają zmianom w myśl niniejszego okólnika plany normalne.

II. Gimnazja państwowe.

Nieliczne klasy pierwsze, które mogą być w myśl punktu A III. okólnika z dnia 20-go kwietnia 1932 r. Nr. I. Pol.-1763/32 zorganizowane wyłącznie dla drugorocznych, będą się posługiwały w roku szkolnym 1932/33 planem godzin (normalnym), ustalonym dla oddziału V. siedmioklasowych publicznych szkół powszechnych z tym samym językiem nauczania.

Przejście do nowych form organizacyjnych wymaga poza tem zmian w planie godzin i programie klasy II. Zmiany w planie są poniżej wskazane.

---

[1]) Okólnik Kur. O. S. Lw. z dnia 28 marca 1931 r. Nr. I. 9754/1931 r.

[2]) Kur. O. S. Lw. z 14-go lipca 1931 r. Nr. I-22526/31.

A) Gimnazja z polskim językiem nauczania.

1. Klasa II. „gimnazjum niższego".

W obowiązującym dotychczas planie godzin zamieszczonym na stronie 95 wydania programu gimnazjum niższego z r. 1931 [1]) (i na stronie 134, wydania programu nauki w publicznych szkołach powszechnych), wprowadza się zmiany następujące:

Na język nowożytny obcy przeznacza się 2 godziny zamiast 3, na roboty ręczne przeznacza się 2 godziny zamiast 4, na śpiew przeznacza się 1 godzinę zamiast 2.

Uzyskane w ten sposób godziny rozdziela się pomiędzy przedmioty następujące: język polski, który otrzymuje dodatkowo 1 godzinę, geografja 1 godzinę, nauka o przyrodzie — 2 godziny.

A zatem: na język polski przeznacza się 5 godzin zamiast 4, na geografję przeznacza się 3 godziny zamiast 2, na naukę o przyrodzie przeznacza się 4 godziny zamiast 2.

Pozostaje bez zmiany uposażenie przedmiotów następujących: religji — 2 godziny, historji — 2 godziny, rachunków z geometrją — 4 godziny, rysunku — 2 godziny, ćwiczeń cielesnych — 3 godziny.

2. Klasa II. gimnazjum klasycznego dawnego typu.

W planie godzin, ustalonym w zarządzeniu z dnia 26-go maja 1929 r. Nr. II-10119/29 [2]), wprowadza się zmiany następujące:

Na język łaciński przeznacza się 2 godziny zamiast 4, na śpiew przeznacza się 1 godzinę zamiast 2,

Natomiast: geografja otrzymuje 3 godziny zamiast 2, nauka o przyrodzie otrzymuje 4 godziny zamiast 2.

Plan zmieniony przybiera postać następującą:

Religja — 2 godziny, język polski — 4 godziny, język łaciński — 2 godziny, język nowożytny obcy — 4 godziny, historja — 2 godziny, geografja — 3 godziny, nauka o przyrodzie — 4 godziny, matematyka — 3 godziny, rysunek i roboty ręczne — 2 godziny, śpiew — 1 godzina, ćwiczenia cielesne — 3 godziny; razem — 30 godzin.

B) Gimnazja względnie oddziały z ruskim językiem nauczania i utrakwistyczne.

1. Klasa II. „gimnazjum niższego" (bez języka łacińskiego).

W roku szkolnym 1932/33 będzie obowiązywał plan następujący:

Religja — 2 godziny, język polski — 4 godziny, język ruski — 4 godziny, język niemiecki — 2 godziny, historja — 2 godziny, geografja — 3 godziny, nauka o przyrodzie — 3 godziny, matematyka — 3 godziny, rysunek — 2 godziny, roboty ręczne — 2 godziny, śpiew — 1 godzina, ćwiczenia cielesne — 2 godziny; razem — 30 godzin.

---

[1]) Program Gimnazjum Państwowego. Gimnazjum niższe. Lwów — 1931.
[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 524.

2. Klasa II. gimnazjum klasycznego dawnego typu.

W roku szkolnym 1932/33 będzie obowiązywał plan następujący:

Religja — 2 godziny. język polski — 4 godziny, język ruski — 4 godziny, język łaciński — 2 godziny, język niemiecki — 3 godziny, historja — 2 godziny, geografja — 2 godziny, nauka o przyrodzie — 3 godziny, matematyka — 3 godziny, rysunek — 2 godziny, śpiew — 1 godzina, ćwiczenia cielesne — 2 godziny; razem — 30 godzin.

C) Gimnazjum państwowe z niemieckim językiem nauczania w Toruniu (opuszczono).

2.

Program nauki w oddziałach I, V i VI publicznych szkół powszechnych oraz w klasie II gimnazjów państwowych na rok szkolny 1932/33.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 119 z dnia 7 lipca 1932 r. (I. Pr. 3075/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 57).

Od dnia 1 września 1932 r. wprowadzam podany w instrukcji program nauki w oddziale I-ym publicznych szkół powszechnych i zmiany w programach nauki w oddziale V-tym i VI-tym publicznych szkół powszechnych oraz w klasie II-giej gimnazjów państwowych.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jedrzejewicz.*

INSTRUKCJA,

dotycząca programu nauki w oddziale I publicznych szkół powszechnych i zmian w programach nauki w oddziale V i VI publicznych szkół powszechnych oraz w klasie II gimnazjów państwowych.

Część I. Publiczne szkoły powszechne.

1) ODDZIAŁ I PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Program nauki:

Religja rzymsko-katolicka.

2 godz. tygodniowo.

Obowiązuje dotychczasowy program, zamieszczony w wyd. z r. 1931 „Program Nauki w Publicznych Szkołach Powszechnych", na str. 3 i nast.

Język polski.

7 godz. tygodniowo (pożądany podział na pół godziny).

A) Zakres materjału.

1. Ćwiczenia w mówieniu. Pierwsze rozmowy nauczyciela z dziećmi, związane z ich wstąpieniem do szkoły (zachowanie się dzieci w budynku szkolnym, w klasie i w szatni, organizacja wspólnego życia, opartego na podziale pracy dzieci w zakresie opieki nad izbą szkolną, pomocami naukowemi i t. p.).

Wypowiadanie się dzieci przy zabawach, pracach ręcznych, rysowaniu, oglądaniu obrazków, przeźroczy, a także o tem, co widziały i słyszały poza szkołą, o zdarzeniach z ich życia, ich zajęciach i zabawach.

Rozmowy nauczyciela z dziećmi o przedmiotach i zjawiskach, interesujących dzieci, oparte na bezpośredniej obserwacji, ze szczególnem uwzględnieniem materjału z wycieczek.

Oglądanie obrazków i omawianie ich treści.

Opowiadanie i czytanie przez nauczyciela krótkich powiastek z życia dzieci, baśni fantastycznych, bajek, powiastek z życia zwierząt i roślin, oraz zadawanie zagadek.

Swobodne rozmowy dzieci między sobą i z nauczycielem w związku z czytaniem i opowiadaniem nauczyciela.

Pogadanki na tematy, zaczerpnięte z życia dziecka i jego najbliższego otoczenia, a mianowicie:

a) narządy zmysłów, oraz przy wyjaśnianiu elementarnych wymagań higjeny osobistej — budowa ciała dziecka;

b) dom rodzinny dziecka (urządzenie i narzędzia pracy) oraz współudział dziecka w życiu i pracy jego rodziny;

c) klasa i szkoła (urządzenia i pomoce szkolne), praca ludzi nad ładem i porządkiem w szkole, przy wyjaśnianiu elementarnych wymagań higjeny szkolnej;

d) godło państwa, portrety Prezydenta Rzeczypospolitej i Marszałka Piłsudskiego, sztandar szkoły, uroczystości organizowane przez szkołę, z najprzystępniejszemi wyjaśnieniami;

e) dostępne obserwacji dziecka przejawy życia na drodze jego z domu do szkoły, w polu, w ogrodach, na placach i t. p., t. j. w tych miejscach, gdzie spędza czas poza szkołą i domem;

f) spostrzeżenia dziecka, dotyczące typowych zjawisk atmosferycznych, oraz życia i budowy kilku zwierząt i roślin z jego najbliższego otoczenia, o ile możności poczynione przy hodowli roślin i zwierząt.

2. *Nauka czytania i pisania.* Nauczyciel może wybrać jedną z dwóch, niżej podanych metod pracy: warjant pierwszy podaje tok pracy przy użyciu elementarza, jako punktu wyjścia przy pracy, warjant drugi — przy użyciu elementarza, jako książki do czytania, w toku nauki czytania i pisania.

W a r j a n t   p i e r w s z y: a) pogadanki na temat obrazka przy nowej literze; b) wyodrębnienie wyrazów i dźwięków; c) pisanie i czytanie podstawowych wyrazów; d) analiza słuchowa i wzrokowa opracowywanych wyrazów; e) skojarzenie litery z dźwiękiem; f) synteza podstawowych wyrazów; g) wyodrębnienie nowego dźwięku i litery w podstawowych wyrazach; h) układanie ustne i piśmienne łatwych i krótkich wyrazów z poznanych dźwięków i liter: łączenie poznanych wyrazów w krótkie i łatwe zdania; i) pisanie ze słuchu (za dyktandem) wyrazów i zdań, odczytywanie pisanych wyrazów i zdań; j) omawianie przeczytanej całości myślowej.

W a r j a n t   d r u g i: a) obraz zdania krótkiego, składającego się najwyżej z 3 wyrazów, o treści związanej z życiem bieżącem dzieci. Odczytywanie i odwzorowywanie obrazu zdania; b) analiza zdania na wyrazy; odczytywanie i odwzorowywanie wyrazów; c) układanie nowych zdań przez zmianę jednego wyrazu w zdaniu poznanem lub rozszerzanie znanego zdania no-

wemi wyrazami; d) wyodrębnianie liter, powtarzających się w poznawanych wyrazach; e) skojarzenie dźwięków z wydzielanemi literami; f) analiza słuchowa i wzrokowa niektórych poznanych i przyswojonych wyrazów; g) tworzenie nowych wyrazów z poznanych dźwięków i liter; h) wprowadzenie elementarza i wyszukiwanie w nim znanych wyrazów i zdań, z ewentualnem uzupełnieniem znajomości liter; odczytywanie i pisanie; i) wyszukiwanie w elementarzu tekstów, nadających się do chwil, przeżywanych przez dzieci w klasie; k) przerabianie kolejne podług elementarza lub przy pomocy układanych tekstów na tablicy materjału trudniejszego, obejmującego dźwięki dwuznakowe, zmiękczenia i t. p.; l) w miarę wdrożenia do czytania przepisywanie z tablicy i książki; pisanie za dyktandem przyswojonych zdań i wyrazów; m) samodzielne układanie przez dzieci zdań ze znanych wyrazów, a nawet wyrazów nowych, proponowanych przez klasę lub ucznia; n) wspólne układanie z dziećmi tekstu do odczytania z tablicy i przepisania do zeszytów.

3. W związku z mówieniem, czytaniem i pisaniem. a) Ćwiczenia słuchowe, wzrokowe i ruchowe.

b) Stopniowe i okolicznościowe wzbogacanie czynnego słownika dzieci: wprowadzanie nazw przedmiotów, ich zasadniczych barw i kształtów, oraz zasadniczych stosunków przestrzennych i czasowych, w związku z obserwacją i doświadczeniem dziecka.

c) Stopniowe i bardzo powolne przyzwyczajanie dzieci do zastępowania wyrazów i zwrotów gwarowych odpowiednikami z języka warstw wykształconych.

d) Praktyczne rozróżnianie i nazywanie zdania, wyrazu, imienia własnego, głoski, a gdzie tego wymaga metoda elementarza, także i zgłoski.

e) Uczenie napamięć krótkich wierszyków o treści, związanej z tematami pracy szkolnej.

f) Ilustrowanie treści opowiadań, wierszyków i obrazków ruchami i mimiką dzieci.

g) Uczenie tekstów piosenek.

h) Ulepianki, rysunki, wycinanki i t. p.

B) Wyniki.

a) Umiejętność swobodnego wypowiadania się na łatwe tematy w formie krótkich, ale samodzielnie zbudowanych zdań.

b) Uzyskanie pewnej wprawy w jasnem formułowaniu pytań, skierowanych do nauczyciela i kolegów.

c) Umiejętność powolnego ale wyraźnego czytania głośnego oraz czytania cichego łatwych tekstów z elementarza lub pisemek dla dzieci.

d) Przyswojenie pisowni wyrazów, nie nasuwających ortograficznych wątpliwości.

e) Wdrożenie do kształtnego i czytelnego pisma.

f) Pamięciowe opanowanie kilku krótkich wierszyków.

g) Umiejętność praktycznego rozróżniania zdania i wyrazu.

C) Wskazówki metodyczne.

1. Ćwiczenia w mówieniu. a) Punktem wyjścia do ćwiczeń w mówieniu winien być przedewszystkiem materjał, czerpany z przeżyć i spostrzeżeń dziecka, a więc dotyczący jego najbliższego otoczenia, a tylko

zwolna i okolicznościowo nawiązywany do przedmiotów i ludzi z poza środowiska dziecka.

b) Ćwiczenia słownikowe rozpoczynają się z chwilą wejścia dziecka do szkoły, wiążą się jednak w I-szym oddziale bardzo ściśle z t. zw. ćwiczeniem zmysłów. Przy oglądaniu więc przedmiotów z najbliższego otoczenia nauczyciel zwróci baczną uwagę, by dziecko z każdym nowo poznanym lub rozpoznanym przedmiotem wiązało właściwą nazwę i by umiało określić trafnie jego zasadnicze cechy. Opowiadanie najprostszych zdarzeń z życia codziennego winno nauczyć dziecko praktycznego rozróżniania stosunków czasowych, dzięki czemu wytworzy się intuicyjna wprawa w użyciu właściwych czasów i przysłówków czasowych. Wszystkie ćwiczenia tego rodzaju mają w pierwszym roku nauczania charakter przygodny, powodzenie zaś ich zależy przedewszystkiem od stopnia poglądowości. Trzeba więc starać się jak najusilniej, aby każdy przedmiot, omawiany w szkole, znany był dziecku bezpośrednio lub pośrednio (z ilustracji), oraz by dzieci same odtwarzały jak najczęściej poznane przedmioty w postaci plastycznej lub graficznej.

(Ćwiczenia z zakresu orjentacji przestrzennej — w programie arytmetyki).

c) Przez język polski w oddziale I-szym winien przenikać do świadomości dziecka szereg elementów, jaki w latach następnych przenikną doń za pośrednictwem oddzielnych przedmiotów: nauki o przyrodzie, geografji, historji. Pewne, bardzo typowe i zasadnicze zjawiska z otaczającego dziecko świata przyrody winny znaleźć miejsce w doborze tematów pogadanek i czytanek z zakresu języka polskiego. Chodzi tu jednak tylko o wprowadzenie dziecka w świat otaczających je zjawisk i rzeczy.

d) Treść czytanek i pogadanek winna, obok zainteresowania dziecka światem rzeczywistym, uwzględniać również charakterystyczne dla tej fazy rozwoju zainteresowanie dziecka tematami iluzyjnemi (bajki, baśnie) oraz zainteresowanie zabawowe. Należy również mieć na względzie specyficzny dla psychiki dziecka tej fazy rozwoju stosunek do „czasu". Pojęcie to dopiero w latach późniejszych nabiera treści. Stąd w I-szym oddziale można wprowadzać tylko konkretne elementy wiedzy o przeszłości jak: przeszłość ludzi i rzeczy z otoczenia (historja lalki, zabawki, sukienki, zeszytu dziecka i t. p.).

e) Należy silny nacisk położyć na wyzyskanie wychowawczych wartości pogadanek i czytanek, które, wolne od moralizatorstwa, winny przez sam dobór treści i odpowiednią metodę jej opracowania wpływać wydatnie na rozwój uczuciowego życia dziecka.

2. *Nauka czytania i pisania.* Niezależnie od wybranej metody obowiązują nauczyciela zawsze przy nauce czytania i pisania pewne zasadnicze wskazania, a mianowicie:

a) naukę czytania i pisania należy rozpoczynać wtedy, gdy się doprowadziło dzieci od odczucia potrzeby czytania i pisania, gdyż jest ona tylko jednym z środków, zmierzających do kształcenia sił duchowych dziecka, a nie celem samym w sobie;

b) materjał do czytania winien być zawsze starannie dobierany pod względem obrazów językowych i pozajęzykowych;

c) obserwacja przedmiotu, rysunek, obrazek, jak również zdarzenia z życia bieżącego dzieci, winny stanowić naturalne wprowadzenie do czytanego tekstu;

d) należy zawsze zwracać uwagę nietylko na wyraźne czytanie tekstu, lecz również na to, czy dziecko rozumie to, co czyta;

e) należy często stosować czytanie ciche;

f) należy od pierwszej chwili domagać się poprawnej dykcji przy czytaniu głośnem;

g) należy przestrzegać, aby dzieci przepisywały wyrazy jako całości;

h) ćwiczenia w czytaniu i pisaniu należy ożywiać i urozmaicać, np. można pozostawić dzieciom wybór zdania z podanego tekstu, a następnie domagać się wyjaśnienia, dlaczego poszczególne dzieci dane zdania wybrały, lub zapytywać, które wyrazy uważają za trudne do odczytania lub napisania i dlaczego;

i) pismo, którego używa się przy wprowadzaniu w czytanie i pisanie, winno być identyczne, a przynajmniej zbliżone do pisma, użytego w stosowanym na lekcjach elementarzu;

j) stosowanie metod wyłącznie syntetycznych jest wykluczone;

k) tok pracy, podany w obu warjantach programu nauki czytania i pisania, uwzględnia zarówno analizę, jak syntezę.

W a r j a n t p i e r w s z y: przewiduje pewną kolejność wprowadzenia dźwięków i liter, a więc materjał, którym posługuje się nauczyciel, musi być bardzo ograniczony; przy każdej nowej literze należy dobierać materjał do czytania tak, aby znajdowały się w nim jedynie wyrazy, złożone z dźwięków i liter, które już przedtem zostały poznane;

zaleca dokonywanie doboru wyrazów nietylko ze względu na ich stronę graficzną, ale i na wywoływane przedstawienie (obraz pozajęzykowy), w związku z czem należy dobierać przedewszystkiem rzeczowniki, następnie przymiotniki i czasowniki.

W a r j a n t d r u g i: zaleca, aby moment analizy zdania, a w szczególności wyrazu był samorzutny, przyczem nie wszystkie wyrazy, podawane w zdaniu na początku nauki, należy analizować, gdyż niektóre z nich mogą być ujmowane nadal jedynie jako obrazy językowe;

umożliwia dziecku wymawianie grupy wyrazów (zdanie), przyzwyczajając je do sposobu czytania osób dorosłych;

ułatwia związanie nauczania z życiem bieżącem dziecka, jego przeżyciami i obserwacjami;

wprowadzając elementarz jako książkę do czytania, budzi trwałe zainteresowania treścią, w nim zawartą.

U w a g a. Należy pamiętać, że metoda, podana w warjancie pierwszym, jest oparta na wieloletniej praktyce i stąd początkujący nauczyciel ma przy jej stosowaniu większą pewność uniknięcia zasadniczych błędów, niż przy stosowaniu metody, podanej w warjancie drugim, która wymaga dużego doświadczenia i odpowiedniego przygotowania.

Arytmetyka z geometrją.

3 godz. tygodniowo (pożądany podział na pół godziny).

A) Zakres materjału.

1. Ćwiczenia orjentacyjne, dotyczące położenia i ruchu (ze zwróceniem uwagi na odpowiednie wysłowienie), np. wyżej — niżej, na prawo — na lewo, nad tem — pod tem i t. p. Wyodrębnienie cech jakościowych (np. rozróżnianie i nazywanie barw). Wyodrębnienie cech ilościowych (np. porównywanie długości, porównywanie pojemności zapomocą przesypywania piasku i t. p.).

2. Porównywanie dwóch zbiorów zapomocą tworzenia par (po jednym przedmiocie z każdego z dwu zbiorów danych. Odwzorowanie danego zbioru przy pomocy liczmanów lub kresek. Uszeregowanie przedmiotów zbioru (np. nawlekanie na nitkę).

3. Liczenie przedmiotów i odliczanie żądanej ilości przedmiotów w zakresie do dziesięciu (z ewentualnem zastosowaniem figur liczbowych Borna lub Laya albo ruchowych ogniw jednostkowych A. M. Rusieckiego i ze zwróceniem uwagi na poprawne używanie form gramatycznych w liczebnikach). Stopniowe opracowanie dodawania i odejmowania liczb w zakresie do dziesięciu. Pisanie liczb do dziesięciu przy pomocy cyfr: znak równości, zapis dodawania i odejmowania; zero jako wynik odejmowania, np. $5 - 5 = 0$. Zastosowanie nabytych wiadomości do najelementarniejszych zagadnień. Dni tygodnia.

4. Specjalne opracowanie liczb pierwszej dziesiątki: rozkład każdej liczby na dwa składniki; dopełnianie danej liczby do 10.

5. Liczenie przedmiotów i odliczanie żądanej ilości przedmiotów w zakresie do dwudziestu. Pisanie liczb cyframi w zakresie do 20; opracowanie dodawania i odejmowania w tym zakresie (ze szczególnem zwróceniem uwagi na próg dziesiątkowy). Zastosowanie do zagadnień. Pieniądze (do 20 groszy).

6. Wprowadzenie mnożenia (z ograniczeniem do przypadków, kiedy mnożnik nie przekracza 5, a wynik mnożenia nie przekracza 20); zapis mnożenia (na pierwszem miejscu mnożnik, na drugim mnożna). Zastosowanie mnożenia do najelementarniejszych zagadnień.

7. Materjał nieobowiązkowy, który może być opracowany jedynie tam, gdzie będzie przez same dzieci narzucony: liczenie przedmiotów i odliczanie żądanej ilości przedmiotów w zakresie do stu; pisanie liczb cyframi w zakresie do 100; pieniądze w zakresie do złotego.

8. Mierzenie długości odcinków przy użyciu centymetra jako jednostki miary i odmierzania żądanej długości (w zakresie do 20 cm. ewentualnie do 1 metra).

B. Wyniki.

W wyniku nauczania w oddziale I. dzieci winny opanować przepisane w programie wiadomości o liczbach w zakresie do 20, a w szczególności winny pewnie i sprawnie wykonywać dodawanie, odejmowanie i prostsze przypadki mnożenia w tym zakresie. Poza tem dzieci powinny zdobyć umiejętność stosowania poznanych działań do najelementar-

niejszych zagadnień, wraz z zapisem wzorów, wyrażających zastosowane działania.

W zakresie wiadomości praktycznych dzieci winny wykazać umiejętność porównywania liczebności zbiorów, porównywania długości i pojemności, a także elementarną znajomość mierzenia długości i obliczeń pieniężnych we wskazanym przez program zakresie.

C. Wskazówki metodyczne.

1. W początkowych tygodniach nauczania szkolnego odbywa się przygotowanie i stopniowe wdrażanie dzieci do systematycznej pracy szkolnej [1]).

Ćwiczenia orjentacyjne, dotyczące położenia i ruchu, mają na celu dobieranie słów do gestu, który towarzyszy opisowi położenia przedmiotu względem dziecka (np. na prawo) lub względem innego przedmiotu (np. pod stołem), a także opisowi ruchu (np. naprzód).

Wyodrębnienie cech jakościowych (np. rozróżnianie i nazywanie barw) pociąga za sobą porównywanie stopnia natężenia danej cechy jakościowej (np. widniej — ciemniej, cieplej — zimniej).

Wyodrębnienie cech ilościowych wymaga już wprowadzenia prymitywnych narzędzi do sprawdzania, czy porównanie „na oko" jest trafne, a nawet do rozstrzygnięcia sporu w przypadku, gdy zachodzi różnica zdań (np. porównywanie długości przy pomocy sznurka albo porównywanie pojemności przy pomocy piasku).

2. Ćwiczenia, dotyczące zbiorów jednakowych przedmiotów, mają na celu przygotowanie do procesu liczenia.

Na początku należy zająć się porównywaniem liczebności dwóch zbiorów (np. obsadek i stalówek), ale jeszcze bez liczenia, tylko przez wyczerpywanie zbiorów parami (po jednej obsadce i jednej stalówce).

Dalszym etapem będzie odwzorowanie przedmiotów zbioru przy pomocy liczmanów (np. kasztanów) oraz karbowanie przy pomocy kresek (każdemu przedmiotowi odpowiada kreska).

Dla porządku ustawia się liczmany lub kreski w jednym szeregu.

Wreszcie same przedmioty zbioru mogą być uszeregowane (np. nawlekanie paciorków na nitkę albo ustawianie krzeseł jedno za drugiem).

3. Na proces liczenia przedmiotów zbioru składają się dwie rzeczy: kolejne odkładanie przedmiotów i podawanie kolejnych liczebników — po jednym dla każdego przedmiotu.

Aby w procesie liczenia nie pominąć żadnego przedmiotu i żadnego nie powtórzyć, potrzebny jest ład, którego przygotowaniu służą ćwiczenia w odwzorowaniu i porządkowaniu zbiorów. Poza tem potrzebna jest znajomość liczebników.

Cała trudność procesu liczenia polega na tem, aby na kolejne przedmioty zbioru padały kolejne liczebniki. Sprawdzianem umiejętności liczenia jest pewne i poprawne wykonywanie zleceń: 1) policzyć dane przedmioty, 2) odliczyć żądaną ilość przedmiotów z danego zbioru. Np. policzyć zapałki w pudełku, wyjąć z pudełka siedem zapałek.

---

[1]) Porówn. z programem języka polskiego.

Odwrotnym do liczenia procesem jest skonkretyzowanie liczby przy pomocy zbioru. Częstokroć bardzo pomocne (jednak niekonieczne) jest przedstawianie liczby przy pomocy zbioru liczmanów w określonych ugrupowaniach, stanowiących pewien system; takie przedstawienia liczb nazywają się figurami liczbowemi.

Wprowadzenie figur liczbowych jest wtedy zalecone, gdy dzieci nie przynoszą do szkoły samorzutnego zapoznania się z liczbami pierwszej dziesiątki, wystarczającego do dodawania, odejmowania i porównywania liczb w zakresie do dziesięciu.

Wprowadzając figury liczbowe, należy dążyć do tego, by z nazwami kolejnych liczb kojarzyły się odpowiednie figury; dlatego należy trzymać się zawsze jednego i tego samego układu figur liczbowych: bądź dwójkowego układu Borna, bądź czwórkowego układu Laya, bądź też piątkowego układu Rusieckiego. Obok tego muszą jednak być stosowane ćwiczenia w liczeniu, dodawaniu i odejmowaniu konkretów w dowolnych ugrupowaniach; figury liczbowe w ustalonym układzie mają zastosowanie głównie wówczas, kiedy żądane przedstawienie liczby musi być odtworzone w wyobraźni lub kiedy liczebność zbioru musi być rozpoznawana „na rzut oka" bez liczenia.

Należy położyć nacisk na poprawne używanie liczebników w rozmaitych zwrotach mowy (np. widzę dwóch panów, dwie panie i dwoje dzieci), mam dwóch braci, dwa psy i t. d.).

Stopniowe opracowanie dowania i odejmowania w zakresie do dziesięciu można przeprowadzić jednym z dwóch sposobów: 1) naprzód opracować dodawanie i odejmowanie w zakresie do dwóch, potem do trzech, do czterech, do pięciu i t. d., albo 2) naprzód opracować wszystkie przypadki, w których dodaje się lub odejmuje się liczbę 1, potem przypadki, w których dodaje się lub odejmuje się liczbę 2, liczbę 3, liczbę 4 i t. d.

Przy wprowadzaniu cyfr należy je podawać odrazu w normalnej postaci — bez próby układania z kresek. Symbol liczby 10 należy podać bez analizowania roli zera.

W oddziale I. nie należy ustalać sposobu odczytywania zapisów: wystarczy, by dzieci czytały zapisy w sposób gramatycznie poprawny i pokrywający się z treścią zapisu; np. znak „+" może być odczytywany jako „dodać", „doliczyć", „dosunąć" i t. d., podobnie znak „—" może być czytany jako „odjąć", „odliczyć" „odrzucić" „zabrać" i t. d.

4. Należy zwrócić szczególną uwagę na specjalne opracowanie liczb pierwszej dziesiątki, a mianowicie: rokładanie każdej liczby na dwa składniki i dopełnianie danej liczby do dziesiątki. Przy opracowaniu tego działu mogą być przydatne figury liczbowe.

5. W rozszerzeniu zakresu liczb do dwudziestu należy dobitnie wyodrębniać dziesiątkę jako grupę podstawową; w związku z tem ustala sie, że np. dziesięć i dwa to jest dwanaście, — i odwrotnie: piętnaście to jest dziesięć i pięć. Ćwiczenia te służyć będą za przygotowanie do wprowadzenia zapisu liczb cyframi np. 15. Idąc regresywnie poprzez 14, 13, 12 do 11, można wyjaśnić znaczenie jednej i drugiej jedynki w zapisie liczby 11, a cofając się dalej do 10, można wyjaśnić rolę zera; wkońcu można rozważyć przejście od liczby 19 do liczby 20 jako wyodrębnienie drugiej dziesiątki.

W opracowaniu dodawania i odejmowania w zakresie do 20 należy zwrócić szczególną uwagę na przypadki przekroczenia progu dziesiątkowego.

W zakresie obliczeń pieniężnych winny być uwzględnione: zliczanie pieniędzy, płacenie żądanej kwoty i wydawanie reszty.

6. Dzieci naogół nie odczuwają potrzeby stosowania mnożenia i wolą posiłkować się dodawaniem jednakowych składników. Wykonanie mnożenia „dziewięć razy po dwa“ jest znacznie trudniejsze niż „dwa razy po dziewięć“, gdyż w pierwszym przykładzie jest dodawanie dziewięciu składników, a w drugim — tylko dwóch. Z tych względów należy ograniczyć mnożenie w oddziale I. do tych przypadków, w których mnożnik nie przekracza liczby 5.

O przestawialności czynników nie można mówić w oddziale I. gdyż ta własność mnożenia jest dla dzieci na tym poziomie nieuchwytna.

Ustala się następujący porządek liczb w zapisie mnożenia: naprzód pisze się mnożnik, a potem mnożną, np. zapis 3 . 5 oznacza: trzy razy po pięć.

7. Rozszerzenie zakresu liczb do stu nie należy w oddziale I. do programu obowiązującego. Raczej przeciwnie, — nauczyciel nie powinien wprowadzać tego działu w szkołach, w których rozwój umysłowy dzieci wymaga dłuższego zatrzymania się na liczbach w zakresie do dwudziestu. Jeżeli natomiast dzieci same zaczną podawać w układanych przez nie zadaniach liczby większe od dwudziestu i wykonywać działania na pełnych dziesiątkach, to nauczyciel może pójść za pędem dzieci, nie zmuszając ich bez potrzeby do ciągłego obracania się w ograniczonym zakresie liczb.

8. Zaznajomienie dzieci z mierzeniem długości przy użyciu centymetra jako jednostki miary winno być oparte na konkretnych czynnościach. Prócz mierzenia długości należy uprawiać również ćwiczenie odwrotne: odmierzanie żądanej długości.

Zaleca się również przyzwyczajanie dzieci do oceniania danej długości i odmierzania żądanej długości „na oko“, z każdorazowem jednak sprawdzaniem.

Rysunek.

1 godzina tygodniowo (pożądany podział na pół godziny).

A. Zakres materjału.

1. Rysunek ilustrujący, oparty na przeżyciach dziecka w domu, w szkole i poza szkołą.
2. Rysunek ilustracyjny, w związku z innemi przedmiotami nauki szkolnej, z uwzględnieniem również tematów fantastycznych.
3. Rysowanie z pamięci łatwych przedmiotów.
4. Zaznajomienie dziecka z użyciem przyborów rysunkowych (papieru, ołówka, kredy, kredki, pendzla).

B. Wyniki.

Swobodne posługiwanie się przyborami rysunkowemi, wyrażanie rysunkiem różnic wielkości (mały, duży) i zauważonych, wyraźnych cech przedmiotu.

C. Wskazówki metodyczne.

Racjonalnie pojęta nauka rysunków musi być oparta na podstawach psychologicznych, decydujących o charakterze pracy rysunkowej dziecka. Początkowa nauka rysunku będzie miała charakter zabawowy, a jej rezultaty dostarczą spostrzegawczemu nauczycielowi wiele cennego materjału, ułatwiającego poznanie zainteresowań dzieci, zasobu i stopnia doskonałości rysunkowej schematów oraz opracowanie dalszego planu, rozwijającego sprawność rysunkową i malarską dziecka, zgodnie z naturalnym rozwojem jego uzdolnień plastycznych.

Życie dziecka i praca szkolna dostarczają wiele tematów rysunkowych, które muszą być tak uporządkowane, aby stopniowo wzbogacały zasób schematów rysunkowych, doskonaliły je i przygotowywały do realizacji następnych.

Przy wyborze tematów rysunkowych należy wziąć pod uwagę: środowisko, z którego dzieci pochodzą (wieś, miasteczko, miasto), zainteresowania (wieś — przyroda, miasto — technika, środki lokomocji i t. d.), treść opowiadań lub przeżyć, odpowiadającą psychice dziecięcej (tematy wesołe, komiczne, barwne).

Na tym szczeblu winien dominować rysunek ilustracyjny o charakterze realnym lub fantastycznym. Tematami mogą być: 1) praca dziecka w domu, w gospodarstwie, w szkole, praca rodziców, gry i zabawy w szkole zabawki dziecka, pierwszy śnieg, ślizgawka, św. Mikołaj, choinka szkolna, jasełka, zabawa kostjumowa, przedstawienia szkolne, święto wiosny, komiczne lub ciekawe zdarzenia z wycieczek szkolnych, co dzieci widziały w lesie, na łące, w mieście i t. p.; 2) ilustrowanie krótkich a ciekawych lub wesołych powiastek, wierszyków, bajek, legend, z zastosowaniem poznanych zwierząt i roślin oraz uwzględnieniem tworów fantazji dziecka („cudowny kwiat", „zaczarowane drzewo").

Przy wybitnej przewadze rysunku ilustracyjnego, należy również pomału i ostrożnie zaprawiać dzieci w granicach ich zamiłowań i upodobań do dokładniejszego rysowania z pamięci poszczególnych przedmiotów.

Ponieważ rysunek kolorowy daje dziecku najwięcej zadowolenia i radości, przeto największe zastosowanie w oddziale I-szym znajdą kredki, kreda kolorowa, farby, plastylina. Dzici winny odróżniać używane barwy.

Nauczyciel podczas pracy dzieci winien zwracać uwagę przedewszystkiem na prawidłową pozycję ciała przy pracy, na poprawne użycie materjałów i przyborów rysunkowych i na czystość w rysunkach.

Do celów rysunkowych w oddziale I-ym nadają się:

a) oddzielne mniejsze i większe kartki taniego papieru rysunkowego (pakunkowego) barwy szarej lub popielatej (jasnej) o powierzchni niezbyt szorstkiej, b) ołówek grafitowy średniej twardości. c) kredki kolorowe, woskowe w drewnianej oprawie lub bez oprawy, d) kreda kolorowa, którą nauczyciel może sam przygotować, e) farby kryjące (tempera) lub akwarela, f) pendzle twarde lub miękkie.

Ze względów wychowawczych wskazane są okolicznościowe, kilkunastominutowe pogawędki z dziećmi o wynikach pracy, połączone z pokazem wszystkich prac dzieci danej klasy lub pracującej grupy. Pogadanki winny być tak przeprowadzone, aby stały się bodźcem do dalszych wysiłków a równocześnie doprowadziły do samodzielnego wykrycia rażących błędów.

Do poprawiania błędów w czasie pracy należy dziecko naprowadzać przez pewne objaśnienia lub okolicznościową obserwację rzeczywistej formy. Nie krytyka lecz słowa zachęty będą najwłaściwszą formą korekty rysunkowej.

Nauczyciel winien dbać o coraz poprawniejszą formę i technikę rysunkową, udzielając potrzebnych wyjaśnień lub wskazówek, demonstrując w miarę potrzeby użycie przyborów rysunkowych.

(Użycie gumy do wycierania nie jest wskazane).

Roboty ręczne wraz z zajęciami praktycznemi.

2 godziny tygodniowo.

A. Zakres materjału.

W związku z całokształtem pracy szkolnej lub potrzebami dziecka:

1. Wykonywanie łatwych zabawek i pomocy naukowych: a) z papieru, bibułki, kartonu; b) z szyszek, żołędzi, orzechów, kasztanów, łyczka kolorowego lub barwnej włóczki, plastyliny lub gliny, wiórek, skrawków tkaniny i t. p.; c) z różnych pudełek, szpulek od nici, klocków i t. p.; d) z wydmuszek, słomki, wiór kolorowych i cienkiej tekturki (różnego typu ozdoby choinkowe).

2. Wdrażanie dzieci do samodzielnych starań o czystość swego ciała i utrzymywanie w porządku ubrania i przedmiotów, używanych przy pracy i zabawie.

3. Wykonywanie prac zbiorowych: spełnianie drobnych i do sił dziecka dostosowanych czynności gospodarczych, związanych z utrzymywaniem izby szkolnej w stanie należytej schludności, opieką nad hodowanemi przez dzieci w szkole roślinami i zwierzętami i t. p.

B. Wyniki.

a) Umiejętność wykonania z wyżej podanych materjałów łatwej zabawki lub potrzebnej dziecku pomocy naukowej i zaznajomienie się z użyciem nożyczek, noża i miarki centymetrowej.

b) Nabycie przez dziecko życiowej zaradności i podstawy do trwałych przyzwyczajeń w zakresie kultury życia codziennego.

c) Zaprawianie dzieci do stosowania zdobytych usprawnień praktycznych w pracach grupowych na terenie szkoły.

C. Wskazówki metodyczne.

1. Wybór tematów do robót ręcznych i zajęć praktycznych winien być zawsze dokonywany w związku z potrzebami i zainteresowaniami dziecka, oraz całokształtem pracy szkolnej.

2. Cechy psychiki dziecka w tej fazie rozwoju nakazują wyzyskanie jego aktywności i ruchliwości. Zaczynać należy od zajęć o charakterze zabawowym i zwolna zmierzać do formy pracy systematycznej, przyczem z początku należy uwzględnić przedewszystkiem osobiste potrzeby dziecka i przedmioty jego osobistej własności. Dopiero po uprzedniem przygotowaniu uczuciowego podłoża może przyjść kolej na zajęcia, mające na celu

dobro innych osób (rodzice, rodzeństwo, koledzy i t. p.). i przedmioty, stanowiące własność społeczną (klasy, szkoły, gminy i t. d.).

3. Należy dążyć do łączenia robót ręcznych i zajęć praktycznych z innemi dziedzinami pracy szkolnej: z wycieczkami, pogadankami, czytankami, nauką arytmetyki, rysunkiem, śpiewem i t. p. Zarówno roboty ręczne jak zajęcia praktyczne mogą stanowić bądź punkt wyjścia do pracy na innych lekcjach, bądź pogłębienie i utrwalenie wiadomości, na nich zdobywanych.

Z zakresu robót ręcznych nadają się do wykonania:

a) z papieru, bibułki, kartonu — przez zaginanie, skręcanie, składanie: chorągiewki, koniki, żabki, trzaskawki, jaskółki, pugilaresiki, kapelusiki, maski, liczmany, loteryjki, domino kolorowe, młynki i t. p.;

b) z szyszek, żołędzi, orzechów, kasztanów, łyczka kolorowego lub barwnej włóczki, plasteliny lub gliny, wiórek, skrawków tkaniny — przez łączenie drucikiem, nitką, patyczkiem i sklejanie: zajączki, czaple, bociany, indyki, żuki, krasnoludki, pajace i t. p.;

c) z pudełek, szpulek do nici, klocków i t. p.: mebelki dla lalek, wagoniki, wózki, samochodziki, domki, sklepiki i t. p.;

d) z wydmuszek, słomki, wiór kolorowych i cienkiej tekturki: różnego typu ozdoby choinkiwe (ptaszki, zwierzęta czworonożne, ryby i t. p.).

Do prac zbiorowych nadają się tematy takie jak: „nasza choinka", szopka szkolna, loteryjka, pokój dla lalek, latawiec, kostjumy do przedstawień i t. p.

Z zakresu zajęć praktycznych, dotyczących wychowania fizycznego, należy położyć nacisk na umiejętność samodzielnego umycia twarzy, szyi, nóg, rąk, oczyszczenia zębów, płukania jamy ustnej, utrzymywania w właściwym porządku włosów i t. d.

Z zakresu zajęć praktycznych, związanych z aktualnemi potrzebami dziecka i jego otoczenia, uwzględnić należy: okładanie papierem książek i zeszytów, przyszywanie pourywanych guzików i wieszadeł, sznurowanie i zapinanie bucików, umycie kubka do śniadania, podlewanie kwiatów, karmienie ptaków i t. p.

5. Przedmioty, wykonane przez dzieci na lekcjach robót ręcznych, będą miały cechy raczej ekspresji niż technicznej poprawności. Chodzi tu bowiem przedewszystkiem o wyraz zainteresowań dziecka, a w miarę możności o działanie wykonywanych przedmiotów, np.: wiatraczek winien się obracać, trzaskawka trzaskać, wózek jeździć i t. p. Wspomniane w programie owoce drzew mogą być używane wyłącznie jako materjał do wykonywania przedmiotów, a nie jako środek dekoracyjny.

6. Ze względów wychowawczych należy zawsze dążyć do wykończenia rozpoczętej pracy. Po wspólnem obejrzeniu konkretnych rezultatów wysiłku ucznia należy dany przedmiot zwrócić wykonawcy do jego bezpośredniego użytku. Nauczyciel podczas lekcji robót ręcznych nie może się ograniczać wyłącznie do obserwacji lub udzielania słownych wskazówek (zwracanie uwagi na prawidłową pozycję ciała przy pracy, odpowiednie trzymanie i używanie narzędzi, zachowanie pewnej czystości i t. p.), lecz, o ile możności, winien czynnie z dzieckiem współpracować.

7. Celowe i taktowne uwagi nauczyciela, stosowane przy zajęciach praktycznych z umiarem i subtelnem wnikaniem w niejednokrotnie bardzo ciężkie warunki domowego życia dziecka, winny pomagać dziecku do zdo-

bywania zręczności, wytrwałości i obowiązkowości w pełnieniu szeregu czynności, które mają na celu higjenę osobistą, oraz nabycie nawyków w zakresie kultury życia codziennego. Do osiągnięcia jednak powyższych wyników jest konieczne jak najczęstsze, o ile możności systematyczne, sprawdzanie czystości ciała dziecka, odzieży i przedmiotów, używanych przez nie przy pracy i zabawie.

8. Przy organizowaniu zarówno lekcyj robót ręcznych jak zajęć praktycznych nauczyciel winien pilnie przestrzegać, aby:

a) wyznaczone dzieciom do wykonania prace indywidualne i zespołowe nigdy nie przekraczały możliwości sił fizycznych dziecka;

b) przy ich wykonywaniu były zachowywane odpowiednie warunki higjeniczne.

Śpiew.

1 godz. tygodniowo (pożądane: 4 razy po 1/4 lekcji tygodniowo).

A. Zakres materjału.

Wybór pieśni powinien obejmować przynajmniej 20 pieśni o wartościowym tekście i melodji. Pieśni powinny być w treści swojej zespolone z życiem dziecka, oraz z przedmiotami nauczania szkolnego, a mianowicie:

1) z religją — pieśni o Dzieciątku Jezus (kolendy i pastorałki), oraz najpopularniejsze modlitwy śpiewane.

2) z językiem polskim — pieśni o rodzinie, szkole, ojczyźnie, pieśni o pracy, pieśni o zwierzętach, ptakach, polu i lesie.

3) z ćwiczeniami cielesnemi — śpiewy przy zabawach i korowodach, pieśni z inscenizacją, oraz pieśni marszowe i żołnierskie (temat: dziecko-żołnierz).

B. Wyniki.

Przyswojenie przez dzieci takiego zasobu pieśni, któryby się przyczynił do rozśpiewania, wyrażającego się w potrzebie śpiewu przy zbiorowych zajęciach, wycieczkach i t. p. Pieśni winny być wykonywane zgodnie, czysto, rytmicznie i poprawnie, pod względem głosu i wymowy.

C. Uwagi metodyczne.

Pierwsze lekcje śpiewu winny polegać na śpiewaniu tych pieśni, jakie dzieciom są znane. Najodpowiedniejszą z nich można zastosować jako wprowadzenie do jednogłosowego śpiewu zbiorowego. Do repertuaru należy wybierać pieśni, odpowiadające skali głosu dziecka (początkowo od „d" do „h" jednokreślnego, później od „c" jednokreślnego, do „d" dwukreślnego), oraz proste w melodji i rytmie. Czas, przeznaczony na śpiew (4 lekcje tygodniowo po 1/4 godziny szkolnej), należy zużytkować przedewszystkiem na techniczne opracowanie (głosowe, słowne, intonacyjne i rytmiczne) wyznaczonych pieśni.

Przy wykonywaniu pieśni należy dbać o wyrazistą wymowę i naturalny sposób wydobywania głosu, z wyłączeniem krzyku. Należy również przestrzegać prawidłowego stosowania oddechu w właściwych miejscach

tekstu i melodji. Celem wyrobienia słuchu dzieci, można stosować ćwiczenia słuchowe, polegające na rozpoznawaniu fragmentów opracowanych pieśni, nuconych lub granych przez nauczyciela. Przy tej sposobności winien nauczyciel pobudzać spostrzegawczość dzieci w stosunku do melodji wznoszącej się, lub opadającej, oraz powtarzających się dźwięków.

Celem wyrobienia poczucia rytmu można zastosować ćwiczenia rytmiczne, jak np. rozpoznawanie pieśni według jej rytmiki, zaznaczanie rytmu ruchami i marszem w zabawach i korowodach. Dążeniem nauczyciela winno być naturalne pobudzenie do śpiewu wszystkich dzieci w klasie.

Dzieci, słuchowo lub głosowo nierozwinięte, powinny być umiejętnie wciągane do śpiewu zbiorowego, co może znaleźć miejsce zwłaszcza przy zabawach ze śpiewem.

Ćwiczenia cielesne.

2 godz. tygodniowo (pożądane: 4 razy po pół godz. tygodniowo).

A. Zakres materjału nauczania.

W doborze ćwiczeń należy uwzględnić:

a) marsz i bieg w luźnej gromadce, bez potrącania się;

b) marsz i bieg z wymachami rąk;

c) formowanie kółek i rzędów, oraz dwurzędów;

d) ruchy i chwyty małych piłeczek;

e) gry, wyłącznie o biegu krótkotrwałym, bez wyraźnego współzawodnictwa z 1—2 regułami (np. berek, stary niedźwiedź, czarny lud i t. p.);

f) marsz i bieg na czworakach;

g) ruchy naśladowcze, jak: skoki wróbelków, skoki żabek i zajączków, ruchy zegara małego i wielkiego, krzaczków małych i wielkich drzew i t. p.;

h) takie ruchy tułowia, aby dziecko musiało dosięgnąć czołem wyprostowanych kolan, stojąc w rozkroku — umiało dosięgnąć kostki ręką w stronę skłonu bocznego, a siedząc skrzyżnie położyło piłeczkę w tył za sobą jedną ręką i dosięgło ją z drugiej strony ręką drugą (skręt tułowia);

i) siady skrzyżne i powstawania bez pomocy rąk;

j) stanie na jednej nodze z ruchami ramion;

k) skoki ponad linkę na wysokości kolan dziecka;

l) wożenie się wzajemnie na sankach i zabawy śnieżkami;

ł) jazda na łyżwach stołeczkiem na płozach.

B. Wyniki.

1. Wdrożenie do porządnego ustawiania się w kole i w rzędach na skutek polecenia nauczyciela, wyrobienie sprawności w biegach i grach bieżnych w 1—2 regułami, oraz zręczności w zabawach z piłeczkami.

2. Opanowanie marszu rytmicznego i utrzymanie naturalnej ruchomości wszystkich stawów, a więc i stawów kręgosłupa, aby osiągnąć dobrą postawę dziecka, oraz właściwe opanowanie nerwowe.

3. W zakresie wolnych ćwiczeń (sportowych) zahartowanie przez oswojenie się w okresie letnim z wodą (zabawy w wodzie) w okresie zimowym przez zabawy na śniegu (saneczki, narty) i lodzie (łyżwy).

C. Uwagi metodyczne.

W pierwszym roku nauczania nauczyciel musi pamiętać o tem, że dziecko nie jest zdolne do ćwiczeń w formie ścisłej, wszystkie ćwiczenia cielesne muszą się odbywać wyłącznie tylko w formie zabawowej. Ćwiczenia w tym wieku winny dostarczyć dziecku możności normowania wysiłku. Pamiętać też należy o tem, że w okresie po 6 roku życia zaczyna się twardnienie stawów, potęgowane często przez pracę fizyczną dziatwy (noszenie wody, drzewa, roboty siewne i t. p.), a więc luźne i swobodne ruchy muszą mieć jak najszersze zastosowanie. Nie należy dziecka zbytnio osłaniać przed wpływami atmosferycznemi, gdyż wszystkie ćwiczenia cielesne na otwartem powietrzu mają znacznie większą wartość, niż odbywane w zamkniętej sali. W związku z zabawową formą ćwiczeń nie należy posługiwać się rozkazami, lecz podsuwając dziecku odpowiednie dla niego ruchy udzielać właściwych pouczeń i wskazówek.

Ćwiczenia cielesne można łączyć z tematami prac szkolnych na innych przedmiotach, np. z językiem polskim, stosując ilustrację opowiadań a nawet poszczególnych wyrazów ruchami; z rachunkami, wprowadzając takie zabawy, jak np. wiewiórki w dziuplach, jastrząb i gołębie, kreślenie prostej i okręgu przez obwiedzenie kredą odpowiednio ustawionych dzieci, ze śpiewem przez wspólne ćwiczenia rytmiczne i t. p.

Uwaga

w sprawie planów godzin i programu nauki w oddziale I szkół niżej zorganizowanych.

Program nauki, sformułowany powyżej, winien być stosowany w szkołach niżej zorganizowanych podobnie jak i dotychczasowy program nauki w oddziale I siedmioklasowej szkoły powszechnej, a więc z temi samemi zastrzeżeniami i ograniczeniami. W szczególności: nie ulegają zmianie wskazówki, dotyczące nauki religji rzymsko-katolickiej w niższych oddziałach szkół trzy, dwu i jednoklasowych (str. 106 wyd. z r. 1931 Programu nauki w publicznych szkołach powszechnych); w zakresie rysunku, robót ręcznych i śpiewu mniejsza liczba godzin i mniej korzystna organizacja pracy w szkołach niżej zorganizowanych będą zmuszały nadal do odpowiednich redukcyj materjału (p. str. 128, 129 i 130 przytoczonego Programu). W szkołach sześcio, pięcio i czteroklasowych należy również przeznaczyć na poszczególne przedmioty te same liczby godzin, jakie się ustala powyżej przy programach poszczególnych przedmiotów dla szkoły siedmioklasowej, czyli stosować ten sam plan godzin. W szkołach trzy, dwu i jednoklasowych dotychczasowe plany godzin nie ulegają zmianie.

Organizacja pracy w oddziale 1. szkół 7, 6, 5 i 4 klasowych.

1. Dotychczasowa liczba 18 godzin szkolnych w tygodniu nie ulega zmianie.

Godziny szkolne i pauzy między niemi rozpoczynają się i kończą jednocześnie z godzinami lekcyj i pauzami w innych oddziałach. Ponadto jest rzeczą pożądaną, by nauczyciel w oddziale I. przeważnie dzielił godziny szkolne, stosując okresy pół godzinne. Dwie części tej samej godzi-

ny szkolnej mogą być zajęte przez różne przedmioty nauki lub też różne rodzaje ćwiczeń z zakresu tego samego przedmiotu, co dotyczy zwłaszcza języka polskiego. Nie należy jednak stosować podziału na półgodziny wówczas, gdy praca nie wymaga większego wysiłku a zainteresowanie dziecka jest tak żywe i wytrwałe, że właśnie podział byłby czemś narzuconem i sztucznem. W zastosowaniu do śpiewu zaleca się użycie jeszcze mniejszych okresów, a mianowicie czwartych części godziny szkolnej. Okres taki najdogodniej połączyć z lekcją języka polskiego, przyczem część tej lekcji, bezpośrednio poprzedzająca właściwy śpiew, może być użyta na uczenie się napamięć tekstu piosenki.

2. Rozgraniczenie „przedmiotów" nauki szkolnej winno być dalekie od rygoryzmu i sztywności. Rozległa dziedzina, nosząca w tym oddziale nazwę „język polski", obejmuje w szczególności pewne spostrzeżenia i wiadomości, przygotowujące do późniejszej nauki geografji i nauki o przyrodzie i należące do zakresu najpierwotniejszych zaczątków tych nauk. Rysunek przedewszystkiem, a dalej roboty ręczne i śpiew, poza godzinami, wskazanemi przy programach tych przedmiotów i przeznaczonemi na specjalne ćwiczenia z tych dziedzin, winny również być stosowane, zależnie od potrzeby i dla urozmaicenia pracy, na lekcjach, formalnie poświęconych innym przedmiotom. Należy położyć nacisk na właściwe organizowanie i wyzyskiwanie wycieczek, zwłaszcza w okresie wiosennym.

Oddziaływania wychowawcze winny przenikać całą pracę szkolną, odpowiadać ogólnym zamierzeniom i występować niezwłocznie przy doraźnych potrzebach. Na pewną dziedzinę tych oddziaływań przeznaczono osobno czas w liczbie godzin, poświęconych na t. zw. zajęcia praktyczne.

3. Na dzień szkolny przypada po 3 godziny lekcyjne. Nauczyciel rozdziela ten czas formalnie między poszczególne „przedmioty" nauki szkolnej z zachowaniem zasad następujących:

a) praca umysłowa, ćwiczenia ruchowe i zajęcia techniczne winny być w każdym dniu ilościowo ustosunkowane i następować po sobie odpowiednio do ruchliwości, niezdolności do dłuższego wysiłku umysłowego i wogóle psychiki dziecka w tym wieku;

b) różne zajęcia w danym dniu winny być powiązane wspólnością tematów, zmierzać do skupiania się dokoła pewnego ośrodka lub ośrodków zainteresowań, wspierać się wzajemnie, tworzyć całość jak najbardziej jednolitą i ciągłą, organiczną i naturalną, bez męczących przeskoków, ale i bez przesady i sztuczności w powiązaniach;

c) nie istnieje dla tego oddziału stały, sztywny rozkład tygodniowy, określający ściśle lekcje w każdym dniu — wyjątkiem mogą być jedynie lekcje, udzielane nie przez naogół jedynego nauczyciela w tej klasie, a więc w praktyce przedewszystkiem lekcje religji. Poza takiemi wyjątkami nauczyciel układa sobie dowolnie plan pracy na każdy dzień i różnie w różnych tygodniach, z zachowaniem zasad a) i b) i z tem ograniczeniem, że ogólna suma godzin, przeznaczonych na każdy przedmiot w każdym tygodniu, winna być równa liczbie, wskazanej przy programie tego przedmiotu. W początkach roku szkolnego przewiduje się jeszcze większą swobodę.

4. Przy układaniu planu pracy na czas całego roku szkolnego należy zdawać sobie dokładnie sprawę z swoistych cech życia w danem środowisku. Poznanie warunków, w jakich żyją dzieci, jest konieczne do ustalenia biegu kształcenia i wychowania w szkole.

Sprawą bardzo istotną jest wyodrębnienie i należyte ukształtowanie okresu „przygotowawczego". Okres ten, zależnie od warunków, może objąć 6 pierwszych tygodni lub więcej. Główne zadania nauczycielskie w tym czasie są następujące:

a) zorjentowanie się w warunkach pozaszkolnego życia każdego dziecka zapomocą rozmowy z niem i zetknięcia się z rodzicami lub opiekunami, a nawet — w granicach możliwości — ze środowiskiem domowem;

b) zaznajomienie dzieci — tem niezbędniejsze, usilniejsze i bardziej wyczerpujące, im niższy jest poziom środowiska społecznego — z elementarnemi wymaganiami kulturalnemi w zakresie osobistej czystości, zachowania się, ładu w rzeczach i książkach i t. d.;

c) uzyskanie niezbędnego stopnia przystosowania się dzieci do zbiorowego życia i pracy w szkole;

d) zapoznanie się na lekcjach i podczas zabaw szkolnych z indywidualnym poziomem rozwoju umysłowego i moralnego poszczególnych dzieci, z zakresem ich wiadomości o rzeczach i ludziach z otoczenia;

e) pierwsze ćwiczenia słuchowe, wzrokowe i ruchowe, przygotowujące do nauki czytania i pisania, zapoczątkowanie ćwiczeń słownikowych wstępne ćwiczenia z zakresu orjentacji przestrzennej i nauki rachunków;

f) zachęcenie i danie sposobności do wyrażania się przy pomocy rysunku, śpiewu i robót ręcznych.

Okres przygotowawczy posiada w większym jeszcze stopniu niż reszta roku charakter wychowawczy. W związku z tem liczba godzin w tygodniu, poświęconych formalnie i wyraźnie na określone przedmioty, może być zmniejszona na korzyść zabiegów wychowawczych; w pierwszym tygodniu może wogóle nie być żadnego podziału.

2) ODDZIAŁ V. SIEDMIOKLASOWYCH I SZEŚCIOKLASOWYCH PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

W związku ze zmianami, dokonanemi w planach godzin według okólnika Nr. 84 z dnia 20 maja 1932 r. (I. Pr. 2295/32) naukę w oddziale V. siedmioklasowych i sześcioklasowych publicznych szkół powszechnych z polskim językiem nauczania należy dostosować do wskazań, podanych poniżej. Wprowadzone obecnie zmiany dotyczą programu, ogłoszonego w wydaniu z r. 1931, który poza tem obowiązuje w tym oddziale w dalszym ciągu [1]).

Religja (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Język polski (5 godzin tygodniowo).

Należy: a) Położyć nacisk na gruntowne opanowanie podstawowych wiadomości z gramatyki.

b) Rozszerzyć ćwiczenia słownikowe i ćwiczenia w mówieniu.

c) Zwiększyć pracę nad opanowaniem i utrwalaniem ortografji.

Uwagi. a) Kurs gramatyki w oddziale V. jest obszerny i nie wymaga żadnych uzupełnień nawet przy powiększonej liczbie godzin; należy jednak dołożyć starań, aby uczniowie opanowali gruntownie rzeczy podstawowe i umieli swe wiadomości należycie stosować.

---

[1]) Program nauki w publicznych szkołach powszechnych. Lwów — 1931.

b) Ćwiczenia słownikowe i w mówieniu muszą być związane z innemi działami nauczania języka polskiego i uwzględniać materjał, zaczerpnięty z życia ucznia. Wyzyskać należy czytanki, tematy z zakresu innych przedmiotów nauczania, wycieczki, zwiedzanie wystaw, oglądanie przedmiotów żywych i martwych, oglądanie obrazów i t. p.

c) W zakresie ćwiczeń ortograficznych należy sprawdzać, czy uczniowie opanowali dostatecznie zasady pisowni, wskazane w programie oddziałów poprzednich, wyrównać braki, osiągnąć jak największą sprawność w zakresie, przewidzianym przez program dla oddziału V.

Język obcy nowożytny

przestaje być przedmiotem nauczania.

Historja (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Geografija (3 godziny tygodniowo).

Należy poświęcić więcej czasu na charakterystykę typowych krajobrazów z możliwie obszernem uwzględnieniem warunków życia człowieka, na wycieczki i na czytanie barwnych opisów geograficznych. Ograniczyć należy natomiast rozważania, dotyczące ruchów ziemi, stref klimatycznych i atmosfery, w szczególności można pominąć tematy „Różnica czasu" (str. 49 Programu w. 19 od g.). „Wysokość atmosfery. Gęstość atmosfery" (str. 49 Programu w. 14 od d.).

Nauka o przyrodzie (4 godziny tygodniowo).

Wprowadza się program następujący:

J e s i e ń. 1. Zboże, ich łodygi, kłosy i ziarna, plewy, czyszczenie zboża.

2. Dojrzewanie owoców. Owoce mięsiste: jabłko, gruszka, ich odmiany hodowlane. Śliwka. Gąsienice zwojkówek w czerwionych owocach. Znaczenie miąższu owocowego dla rośliny, rozsiewanie. Przechowywanie owoców przez człowieka, przetwórstwo. Dynia, ogórek, pomidor.

3. Owoce mięsiste naszych drzew i krzewów leśnych, np. tarniny, trzmeliny, kaliny, jarzębiny, bzu lekarskiego, dzikiej róży, w zależności od miejscowych warunków. Rozsiewanie tych owoców przez ptaki.

4. Owoce suche naszych drzew: klonu, jesionu, grabu, lipy. Inne owoce suche (strąk fasoli, makówka, orzech). Ich rozsiewanie.

5. Paproć samcza lub płonnik, jako przykład roślin, rozmnażających się zapomocą zarodników (bez omawiania przemiany pokoleń).

6. Grzyby (np. borowik lub pieczarka).

7. Ptaki wędrowne (wilga, przepiórka, kaczki, gęsi, gil, jemiołuszka). Odlot ptaków.

8. Nasze pospolite drzewa liściaste leśne i parkowe np. wierzba, topola, brzoza, olcha, buk, grab, wiąz, lipa, leszczyna, dąb, klon, kasztanowiec, jesion, akacja). Odróżnianie drzew po kształcie i ułożeniu liści.

9. Drzewa iglaste, np. sosna, jodła, świerk, modrzew, jałowiec, cis; kształt, ułożenie i trwałość szpilek; odróżnianie ulistnionych gałązek, umieszczenie pączków bocznych, rozgałęzienie, szyszki.

10. Przygotowanie się roślin do zimy; zmiana barwy i opadanie liści.

Zima: 11. Ptaki osiadłe (wrona, wróbel, szczygieł, sikory, dzięcioł, kuropatwa, jastrząb, sowa). Pożywienie ptaków zimą. Głód ptaków, podawanie im żywności.

12. Ssaki leśne, np. łoś, żubr, (ich porównanie ze ssakami domowemi), wilk, lis, niedźwiedź. Zając, wiewiórka, jeż, nietoperz. Poszukiwanie kryjówek, tuczenie się i zmiana sierści. Sen zimowy ssaków, płazów, gadów, owadów i pająków.

13. Wiadomości o zwierzętach egzotycznych najbardziej charakterystycznych dla typowych krajobrazów biogeograficznych, według planu następującego: pustynia — wielbłąd, struś, lew; lasy pierwotne podzwrotnikowe — orangutang, tygrys, słoń, papugi, węże jadowite i dusiciele; Bałtyk — flondra, mewa, chełbja modra (meduza); morza ciepłe — rekin, mątwy, kraby, korale: tundra — renifer; morza polarne — biały niedźwiedź, foka; wieloryby, pingwiny.

Uwaga: Należy uwzględnić ugrupowanie niektórych poznanych zwierząt w rodziny, rodzin w rzędy.

Wiosna. 14. Kwiaty drzew kotkowych (wierzba, topola, leszczyna, brzoza, olcha, grab). Drzewa jednopienne i dwupienne.

15. Rośliny wiatropylne i owadopylne. Różnica w okazałości kwiatów. Zależność roślin od zwierząt.

16. Kiełkujące żyto; różnica w kiełkowaniu żyta i fasoli. Rośliny jedno i dwuliścienne.

17. Kanianka, zaraza kartoflana, jemioła; pasorzyty i półpasorzyty.

18. Rosiczka, jako przykład rośliny mięsożernej.

19. Założenie akwarjum i hodowle zwierząt i roślin wodnych.

20. Obserwacje rozwoju kijanki ze skrzeku, przyniesionego z sadzawki. Stałe prowadzenie dziennika obserwacji.

21. Owady wodne (pływak lub kałużnica) i ich larwy. Ważka i jej larwa. Komar i jego rozwój. Roznoszenie chorób przez komary.

22. Rak.

23. Ślimaki wodne i lądowe (nieruch, zatoczek, winniczek, pomrów).

24. Szczeżuja lub skójka.

25. Rośliny wodne: w akwarjach — elodea (moczarka), wywłócznik lub rogatek, rzęsa; na stawach — grzybienie; na brzegach — kosaćce, tatarak, sitowie, trzcina.

26. Uzupełnianie i odnawianie zbiorów szkolnych.

Uwaga. Obserwacje zwierząt wodnych powinny się zacząć bardzo wczesną wiosną i iść równolegle do opracowywania punktów 14—18.

Rachunki z geometrją (4 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Rysunek (2 godziny tygodniowo) bez zmian.

Roboty ręczne.

W szkołach siedmioklasowych (3 godz. tyg.): W zakresie pracy chłopców należy pogłębić naukę, przewidzianą w programie, i wykonać większą ilość przedmiotów, odpowiadających potrzebom szkoły. W zastosowaniu

do dziewcząt należy rozszerzyć roboty kobiece lub przeznaczyć jedną godzinę na roboty, przewidziane dla chłopców, lecz w zmniejszonym zakresie.

W szkołach sześcioklasowych (4 godz. tyg.) — bez zmian.

Śpiew (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Ćwiczenia cielesne (w szkołach 7-mio klasowych 3 godziny tygodniowo, w szkołach 6-cio klasowych 4/2 godzin tygodniowo) — bez zmian.

3) A. ODDZIAŁ VI. SIEDMIOKLASOWYCH PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

W związku ze zmianami, dokonanemi w planie godzin według okólnika Nr. 84 z dnia 20-go maja 1932 r. (I. Pr-2295/32, naukę w oddziale VI. siedmioklasowych publicznych szkół powszechnych z polskim językiem nauczania należy dostosować do wskazań, podanych poniżej. Wprowadzone obecnie zmiany dotyczą programu ogłoszonego w wydaniu z r. 1931 który poza tem obowiązuje w tym oddziale w dalszym ciągu [1]).

Religja (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Język polski (5 lub 4 godziny tygodniowo).

Przy 5 godzinach należy położyć nacisk na kurs gramatyki, przewidziany dla oddziału VI, i na utrwalenie wiadomości gramatycznych z lat poprzednich, rozszerzyć ćwiczenia słownikowe i ćwiczenia w mówieniu wznowić ćwiczenia ortograficzne.

U w a g a. W 6 oddziałach szkoły powszechnej młodzież winna posiąść rzetelną znajomość i zrozumienie podstaw gramatyki języka polskiego, osiągnąć zupełne opanowanie praktyczne ortografji, zdobyć umiejętność poprawnego i jasnego oraz możliwie swobodnego i biegłego wypowiadania się. Przy przyjmowaniu do gimnazjum będą stawiane w tym zakresie ścisłe wymagania.

Język nowożytny obcy (2 godziny tygodniowo).

Program języka obcego nowożytnego, mimo uszczuplenia nauki tego przedmiotu o 1 godzinę tygodniowo, zasadniczo nie ulega zmianie, z wyjątkiem ew. materjału gramatycznego w zakresie języka niemieckiego. Nauczyciel winien ograniczyć w stopniu koniecznym liczbę czytanych ustępów oraz ćwiczeń ustnych i piśmiennych, dokonywując odpowiednich opuszczeń i uproszczeń w stosowanym podręczniku. W zakresie gramatyki języka niemieckiego można wprowadzić ułatwienia, polegające na pominięciu w tym roku niektórych szczegółów i przeniesieniu ich do oddziału VII.

Historja (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Geografja (2 lub 3 godziny tygodniowo) — bez zmian (również przy 3 godzinach należy wykonywać ten sam program).

---

[1]) Program nauki w publicznych szkołach powszechnych. Lwów — 1931.

Nauka o przyrodzie (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Rachunki z geometrją (4 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Uwaga. Należy położyć nacisk na szybkość i sprawność w wykonywaniu obliczeń na liczbach całkowitych i ułamkowych, jako na jeden z najistotniejszych wyników nauki w sześciu oddziałach szkoły powszechnej.

Rysunek (2 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Roboty ręczne (4 godziny tygodniowo) — bez zmian.

Śpiew (2 godziny tygodniowo).

Należy uwzględnić również pieśni jednogłosowe.

Ćwiczenia cielesne (3 godziny tygodniowo) — bez zmian.

B. ODDZIAŁ VI. SZEŚCIOKLASOWYCH PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Bez zmian.

4) ODDZIAŁY V. i VI. PIĘCIO, CZTERO i TRZYKLASOWYCH PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

W zakresie geografji w oddziale V. należy ograniczyć te same tematy, co w szkole siedmioklasowej i sześcioklasowej. W zakresie nauki o przyrodzie należy zastosować w tym oddziale program, ustalony w dziale II. części pierwszej niniejszej instrukcji dla oddziału V. szkół siedmioklasowych i sześcioklasowych, ale z pominięciem pp. 5, 16, 18, 22, 24 oraz tematu „Ważka i jej larwa“ z p. 21.

Uwaga ogólna. Wymagania, dotyczące wyników nauczania języka polskiego i rachunków z geometrją w 6 oddziałach i określone powyżej w dziale III. A. części pierwszej, stosują się również do szkół sześcio, pięcio, cztero i trzyklasowych.

Część II. Gimnazja państwowe.

W związku ze zmianami, dokonanemi w planach godzin (według okólnika Nr. 84 z dnia 20 maja 1932 r. (I. Pr-2295/32), należy w roku szkolnym 1932/33 dostosować naukę w gimnazjach z polskim językiem nauczania do wskazań, podanych poniżej. Wprowadzane obecnie zmiany dotyczą programu, ogłoszonego w wydaniu z r. 1931, który poza tem obowiązuje w kl. II. w dalszym ciągu. [1]).

[1]) Program gimnazjum państwowego. Gimnazjum niższe. Lwów 1931.

1) KLASA II. „GIMNAZJUM NIŻSZEGO".

Religja. (2 godziny tyg).

Program nauki religji rzymsko-katolickiej będzie ogłoszony przed 1 września 1932 r., po osiągnięciu porozumienia z Episkopatem [1]).

Język polski (5 godzin tyg.).

W nauce języka polskiego należy położyć nacisk na gruntowne opanowanie podstaw gramatyki, na przyswojenie w zupełności zasad ortografji oraz na osiągnięcie sprawności w mówieniu.

W zakresie gramatyki należy wyczerpać następujący materjał. Cząstki znaczeniowe wyrazów: cząstki słowotwórcze (rdzeń, przedrostek, przyrostek) i cząstki fleksyjne (temat, końcówka). Przegląd form fleksyjnych deklinacji rzeczowników, przymiotników, zaimków i liczebników z uwzględnieniem tylko tych końcówek, które są ważne ze względu na różnice znaczeniowe lub poprawność języka.

Znaczenie form czasownika: słowo właściwe, imiesłów, bezokolicznik.

Znaczenie form słowa właściwego (strona, tryb, osoba, postać i czas).

Obraz ogólny konjugacji polskiej.

Składnia zdania pojedyńczego. Sposoby oznaczenia podmiotu, orzeczenia, przedmiotu, przydawki i okoliczników. Stosunek podrzędności i współrzędności (w obrębie zdania pojedyńczego). Składnia zgody, rządu i przynależności.

Składnia zdania złożonego. Uświadomienie zależności zdań. Zdania główne i poboczne. Zdania poboczne, jako rozwinięcie części zdania głównego lub pobocznego. Różne rodzaje zdań pobocznych. Stosunek podrzędności i współrzędności w obrębie zdania złożonego.

Język nowożytny obcy. (2 godziny tyg.).

Program języka obcego nowożytnego, mimo uszczuplenia nauki tego przedmiotu o 1 godzinę tygodniowo, zasadniczo nie ulega zmianie. Nauczyciel winien ograniczyć w stopniu koniecznym liczbę czytanych ustępów oraz ćwiczeń ustnych i piśmiennych, dokonywując odpowiednich opuszczeń i uproszczeń w stosowanym podręczniku.

Historja. (2 godziny tyg.) — bez zmian.

Geografja. (3 godziny tyg.).

Należy zastosować program następujący:

Ziemia jako całość. Globus. Siatka geograficzna. Kulistość ziemi. Oznaczenie położenia punktu na płaszczyźnie i na kuli. Bieguny, południki, równik i równoleżniki. Długość i szerokość geograficzna. Globus i siatka geograficzna. Ćwiczenia w kreśleniu siatki geograficznej.

Poziomice (warstwice, izohipsy). Ćwiczenia w odczytywaniu i kreśleniu poziomic (np. rysowanie map zatapiań).

---

[1]) Patrz str. 478.

Ruchy ziemi. Obserwacje pozornego ruchu słońca. Ruch wirowy ziemi. Noc i dzień. Ruch postępowy ziemi. Pory roku. Ćwiczenia z zenitarjum i t. p. Układ słoneczny.

Wiadomości elementarne o atmosferze i klimacie. Obserwacje meteorologiczne, prowadzone przy pomocy barometru, termometru; wysnuwanie z nich elementarnych wiadomości o atmosferze i klimacie.

W dalszym ciągu geografja okolicy, oparta na wycieczkach, podczas których należy zaznajamiać uczniów z elementami geograficznemi, ćwiczenia w mierzeniu odległości, wysokości i t. p., kreśleniu planów, odczytywaniu mapy szczegółowej i t. p.

Elementarne zapoznanie się z geografją wszystkich części kuli ziemskiej, łącznie z wiadomościami z dziejów odkryć (zwłaszcza o udziale Polaków w wyprawach geograficznych).

Uwagi. a) Materjał należy rozłożyć w ten sposób, aby na opracowanie elementów fizjograficznych przypadły 4 miesiące, na „Elementarne zapoznanie się z geografją wszystkich części kuli ziemskiej" — 6 miesięcy (z czego około 3 należy przeznaczyć na opracowanie Europy).

b) Nauczyciel powinien pomijać mniej istotne szczegóły, aby mieć czas na pogłębienie rzeczy najważniejszych, oraz organizować tak naukę, aby młodzież zdobywała możliwie najwięcej pojęć, wiadomości i metod pracy na wycieczkach i na tle własnych pomiarów i obserwacyj.

c) W zakresie geografji krajów pozaeuropejskich należy poprzestać tylko na charakterystyce całych części świata i osobnem rozważaniu — bez dążenia do jakiegokolwiek wyczerpania tematu — jedynie krain najwybitniejszych pod względem przyrodniczym lub kulturalnym, z uwzględnieniem charakterystyki krajobrazów biogeograficznych (ilustracje, przeźrocza, barwne opisy).

Z Europy należy omówić przedewszystkiem państwa sąsiadujące z Polską, następnie Francję i Anglję, jako potęgi kolonjalne, Włochy zaś i Grecję ze względu na naukę historji (w klasie następnej t. j. w I. kl. nowego gimnazjum). Inne państwa mniej szczegółowo, ze zwróceniem uwagi tylko na rzeczy najcharakterystyczniejsze bądź pod względem przyrodniczym (lodowce — Szwajcarja, fiordy — Norwegja i t. p.), bądź pod względem kulturalnym. Co do oceanów, omówić należy na podstawie map i obrazów — położenie, rozległość, prądy, świat roślinny i zwierzęcy, znaczenie gospodarcze. Cały zarys globu ziemskiego w tej klasie, ze względu na wymiar czasu powinien być bardzo treściwy; materjał faktyczny ograniczyć wypadnie do rzeczy najistotniejszych, najcharakterystyczniejszych, wystrzegając się obciążania pamięci, wiązać go natomiast należy w przejrzyste sploty współzależności — rozwijać „zmysł" geograficzny.

Nauka o przyrodzie. (4 godziny tyg.).

Należy wprowadzić do klasy drugiej, poza nauką o przyrodzie żywej, propedeutyczny kurs fizyki i chemji. Nauka o przyrodzie powinna być związana z odpowiedniemi porami roku, obejmując we wrześniu, październiku,

kwietniu, maju i czerwcu materjał z zakresu przyrody żywej, a w listopadzie, grudniu, styczniu. lutym i marcu propedeutykę fizyki i chemji.

Nauczanie przyrody żywej i propedutyki fizyki i chemji należy powierzyć w klasie drugiej zasadniczo jednemu nauczycielowi.

Ponieważ jednak w niektórych szkołach łączenie nauki o przyrodzie żywej i propedeutyki fizyki i chemji w ręku jednego nauczyciela może natrafić na trudności, można również powierzyć nauczanie tych działów dwu nauczycielom. Wówczas należy przeznaczyć po 2 godziny tygodniowo w ciągu całego roku szkolnego a) na naukę o przyrodzie żywej, b) na naukę fizyki i chemji.

Takiego rozwiązania nie należy jednak uważać za regułę, lecz za wyjątek, z którego można korzystać tylko wtedy, gdy powierzenie nauki obu przedmiotó jednemu nauczycielowi natrafi na niepokonane trudności. Materjał naukowy z zakresu propedeutyki fizyki i chemji winien objąć następujące działy:

Pojęcie ciężaru, zaznajomienie się z techniką ważenia. Woda: najważniejsze własności fizyczne wody; ciśnienie. Pływanie: zasada Archimedesa; ciężar właściwy ciał stałych i płynnych. Powietrze: najważniejsze w.asności fizyczne powietrza. Ciśnienie; doświadczenia Torricellego; barometr.

Tlen, tylko jako główny składnik powietrza; azot; wodór, tylko jako jeden ze składników wody, węgiel, dwutlenek węgla i gaz świetlny.

Ciepło: zjawiska cieplne. Rozszerzalność ciał; temperatura i termometr. Ilość ciepla, pojęcie kalorji. Topnienie. Parowanie i wrzenie.

Elektryczność i magnetyzm: elektryczność statyczna — dodatnia i ujemna. Elektroskop. Błyskawica, piorun. Wzmianka historyczna o Franklinie. Magnes naturalny i sztuczny. Kompas. Ogniwo elektryczne. Galwanoskop. Oświetlenie elektryczne.

Rachunki z geometrją. (4 godziny tyg.).

Program arytmetyki nie ulegnie żadnym zmianom.

W zakresie propedeutyki geometrji należy w obowiązującym programie (na str. 71) w zdaniu „Powierzchnia całkowita graniastosłupów prostych, walca“ wstawić po słowie „całkowita“ słowa „i objętość“.

Rysunek. (2 godziny tyg.) — bez zmian.

Roboty ręczne. (2 godziny tyg.).

Program nauki dla chłopców, mimo zmniejszonego do połowy wymiaru godzin, nie ulegnie żadnym zmianom. Należy jedynie ograniczyć ilość przedmiotów, nadających się do wykonania, ewentualnie wykonywać przedmioty proste w konstrukcji.

W zastosowaniu do dziewcząt należy zużytkować wyznaczoną ilość godzin wyłącznie na szycie, krój, roboty szydełkowe i na drutach według dotychczas obowiązującego programu.

Śpiew (1 godzina tygodniowo).

Należy stosować program następujący:

Śpiewanie swojskich piosenek ludowych i artystycznych jedno i dwu względnie trzygłosowych oraz kanonów dwu i trzygłosowych przeważnie z nut, w starannej interpretacji.

Udział wybranych uczniów w chórze międzyklasowym.

W związku z uprawnieniem pieśni i dla jej poprawnego wykonania: Ćwiczenia w prawidłowem wydobywaniu głosu opartego na oddechu, w dobrem wymawianiu, w taktowaniu przy śpiewie. Solfeż na materjale pieśniowym.

Wiadomości teoretyczne. Szesnastki. Grupa ósemki z kropką i szesnastką. Pojęcie o synkopie. Znaki chromatyczne. Częściej spotykane tempa (adagio, andante, moderato, allegro, allegretto) i znaki dynamiczne (p. pp. f, mf, ff).

Ćwiczenia cielesne. (3 godziny tyg.) — bez zmian.

2) KLASA II. GIMNAZJUM KLASYCZNEGO DAWNEGO TYPU.

Plan godzin został ogłoszony w dziale II. A. okólnika Nr. 84 z dnia 20-go maja 1932 r.

Program nauki religji rzymsko - katolickiej będzie ogłoszony przed dniem 1-go września b. r. jak zaznaczono w dziale I. części drugiej niniejszej instrukcji.

W zakresie języka polskiego, mimo pozostawienia liczby godzin bez zmiany, należy osiągnąć zasadniczo takie wyniki, jakie zostały wskazane w odpowiednim ustępie działu I części drugiej niniejszej instrukcji dla gimnazjum niższego bez języka łacińskiego, z dostosowaniem się w miarę możności do podanego tak rozkładu materjału gramatycznego. W tym celu należy poświęcić większą ilość czasu na naukę o języku, ograniczyć natomiast odpowiednio dział lektury.

Wobec redukcji liczby godzin, przeznaczonych na naukę języka łacińskiego, należy w tym roku przejść tylko połowę kursu, przewidzianego dotychczas dla klasy II.

Program nauki języka obcego nowożytnego, stosowany dotychczas, nie ulega zmianie.

W zakresie geografji i nauki o przyrodzie należy doprowadzić młodzież do osiągnięcia poziomu wiadomości, określonego w odpowiednich ustępach działu I części drugiej niniejszej instrukcji dla gimnazjum niższego bez języka łacińskiego.

Program nauki śpiewu należy dostosować do wskazań. danych powyżej dla gimnazjum niższego bez języka łacińskiego.

Programy innych przedmiotów pozostają bez zmian.

3.

Program nauki religji rzym. - kat. dla kl. II. gimn. niższego.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 124 z dnia 18 sierpnia 1932 r. (I. Pr. 3406/32) w sprawie programu przejściowego nauki religji rzymsko-katolickiej dla klasy II gimnazjów państwowych na rok szkolny 1932/33.

Nr. II. 8618/32. Zgodnie z zapowiedzią podaną w instrukcji załączonej do okólnika Nr. 119 z dnia 7-go lipca 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P.

Nr. 5 z 30 lipca 1932 r., poz. 57 ogłaszam program przejściowy nauki religji rzymsko-katolickiej dla klasy II. „gimnazjum niższego" na rok szkolny 1932/33.

W. z. Ministra (—) *Kazimierz Pieracki.* Podsekretarz Stanu.

Program.

W nauce religji rzymsko-katolickiej należy materjał naukowy objęty dotychczasowym programem dla klasy II. uzupełnić omówieniem zasadniczych wiadomości z Nowego Testamentu aż do Wniebowstąpienia Chrystusa Pana.

Materjałem więc podstawowym będzie życie i nauka Pana Jezusa według 4-ch ewangelij.

Poznanie, ukochanie i uwielbianie Jezusa Chrystusa z uwzględnieniem następujących prawd: Chrystus jest Synem Bożym, Bogiem i Człowiekiem, Zbawicielem Świata, Pośrednikiem między Bogiem a ludźmi, Najwyższym Kapłanem, Głową niewidzialną założonego przez siebie Kościoła, w którym żyje do końca świata — winno dać dzieciom, odpowiednio do ich poziomu, dostateczny nastrój duchowy i rozbudzić w nich pragnienie naśladowania Chrystusa przez: a) czynną miłość Boga i bliźniego, b) zdecydowaną walkę ze złemi skłonnościami i ich opanowanie.

Poniżej podaje się rozwinięcie powyższego materjału.

1. Nawiązanie do St. Testamentu. Stworzenie świata i ludzi. O grzechu pierworodnym. 2. Obietnica odkupienia. 3. Oznajmienie narodzin św. Jana. 4. Zwiastowanie N. Marji Pannie. 5. Nawiedzenie św. Elżbiety. Narodzenie św. Jana. 6. Narodzenie Pana Jezusa. 7. Ofiarowanie Pana Jezusa w świątyni. 8. Pokłon Trzech Króli ze Wschodu. 9. Życie ukryte Pana Jezusa w Nazarecie. 10. Dwunastoletni Pan Jezus w świątyni jerozolimskiej. 11. Działalność św. Jana. 12. 40 dni postu i kuszenia Pana Jezusa. 13. Powołanie pierwszych Apostołów i pierwszy cud Pana Jezusa w Kanie. 14. Pan Jezus wypędza kupczących ze świątyni. 15. Rozmowa z Nikodemem. 16. Rozmowa z Samarytanką. 17. Cudowny połów ryb. Powołanie Apostołów. 18. Uzdrowienie trędowatego w Kafarnaum i chorego od 38 lat w Jerozolimie. 19. Kazanie na górze. Błogosławieństwa. 20. Kazanie na górze. Stosunek do Boga. 21. Kazanie na górze. Stosunek do bliźnich i do siebie. 22. Pan Jezus uczy modlić się. 23. Przypowieści Pana Jezusa o Królestwie Bożem, o siewcy, o pszenicy i kąkolu, o gorczycznem ziarnie. 24. Poselstwo i śmierć św. Jana. 25. Uzdrowienie sługi setnika. 26. Wskrzeszenie młodzieńca z Naim i córki Jaira. 27. Uciszenie burzy na morzu. 28. Rozesłanie Apostołów a następnie uczniów. 29. Cudowne rozmnożenie chleba i zapowiedź ustanowienia Najświętszego Sakramentu. 30. Szymon Piotr opoką Kościoła. Zapowiedź męki i zmartwychwstania. 31. Przemienienie Pańskie. 32. Pan Jezus i dzieci. 33. Przypowieść o zbłąkanej owcy. Pan Jezus dobry pasterz. 34. Przypowieść o synu marnotrawnym. 35. Przypowieść o Łazarzu i bogaczu i miłosiernym Samarytaninie. 36. Pan Jezus uczy o swojem Bóstwie. 37. Uzdrowienie ślepego od urodzenia. 38. Wskrzeszenie Łazarza. 39. Zapowiedź męki. 40. Wjazd triumfalny Pana Jezusa do

Jerozolimy. 41. Moneta czynszowa i podatek. 42. Przypowieść o talentach powierzonych. 43. Koniec świata i Sąd Ostateczny. 44. Ostatnia wieczerza. 45. Nauka pożegnalna Pana Jezusa. 46. Modlitwa w Ogrojcu. 47. Pan Jezus przed sądem. 48. Ukrzyżowanie Pana Jezusa. 49. Zmartwychwstanie i ukazanie się Pana Jezusa niewiastom. 50. Ukazywanie się Pana Jezusa Apostołom w Jerozolimie. 51. Ukazywanie się Pana Jezusa w Galilei. 52. Wniebowstąpienie Pana Jezusa. 53. Wybór Macieja na Apostoła. Zesłanie Ducha Świętego.

4.

Przepisy rachunkowo-kasowe dla dyrekcyj gimnazjów państwowych, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych i specjalnych.

Z dniem 1 września 1932 roku wprowadzam w życie załączone przepisy rachunkowo-kasowe dla dyrekcyj gimnazjów państwowych, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych i specjalnych.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

Przepisy rachunkowo-kasowe

dla dyrekcyj gimnazjów państwowych, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych i specjalnych, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Najwyższą Izbą Kontroli.

§ 1. Dyrekcje gimnazjów państwowych, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych i specjalnych pobierają wszelkie opłaty, przewidziane rozporządzeniami, z wyjątkiem wymienionych w § 2, jedynie za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności.

Osiągnięte wpływy stanowią w części, określonej przez Ministerstwo W. R. i O. P., fundusz specjalny Ministerstwa W. R. i O. P. „Taksa administracyjna“, a w pozostałej części przeznaczone są na potrzeby rzeczowo-administracyjne szkoły.

Obrót Pocztowej Kasy Oszczędności normują wydane przez dyrekcję P. K. O. osobne przepisy, które dyrekcje otrzymują po zgłoszeniu przystąpienia do obrotu czekowego.

§ 2. Opłaty za wydanie duplikatów świadectw (dyplomów) uiszczają zainteresowane strony znaczkami stemplowemi, które dyrekcje naklejają na duplikacie i kasują.

§ 3. Dyrekcje prowadzą następujące księgi: 1) dziennik kasowy, 2) kontrolę opłat uczniów, 3) księgi inwentarza, 4) księgę materjałową.

Księgi inwentarza powinny być ponumerowane, przesznurowane, opatrzone pieczęcią i poświadczone przez kuratorjum okręgu szkolnego, a dziennik kasowy ponumerowany i poświadczony. Księgi kontroli opłat uczniów oraz materjałowe poświadczeń nie wymagają.

§ 4. W dzienniku kasowym (wzór Nr. 1) zapisy rozpoczyna się saldem z ubiegłego roku szkolnego.

Stronę przychodu wypełnia się na podstawie sprawdzonych wyciągów kontowych P. K. O., popartych dowodami wpłaty.

Przed zapisaniem wpłat do dziennika kasowego dyrekcje sprawdzają: 1) czy wyciąg oznaczony jest właściwym numerem porządkowym P. K. O.; 2) czy nie brakuje jakiego wyciągu; 3) czy nadesłane dowody wpłaty oznaczone są właściwym numerem konta dyrekcji w P. K. O.; 4) czy otrzymany wyciąg zgodny jest z dowodami wpłaty oraz innemi dokumentami; 5) czy wyciąg jest należycie podsumowany i ewentualnie, czy wyprowadzony stan końcowy jest prawdziwy.

Dostrzeżone niezgodności dyrekcje stwierdzają na wyciągu w formie uwagi. Ani poszczególnych kwot, ani ogólnej sumy w wyciągu kontowym P. K. O. dyrekcje zmieniać nie mogą.

Na podstawie sprawdzonych w powyższy sposób wyciągów, dyrekcje zapisują do dziennika kasowego ogólną sumę wpływu dziennego w całości bez względu na zauważone w wyciągu błędy. W sprawie stwierdzonych w wyciągu, względnie w dowodach wpłaty, formalnych niezgodności, dyrekcje zwracają się do P. K. O. z żądaniem wyjaśnienia, a niezgodności rachunkowe regulują w sposób następujący:

1) w wypadku, gdy w ogólnej sumie wyciągu mieszczą się wpłaty nienależne dyrekcji, dowody na te wpłaty dyrekcje zwracają do P. K. O. z prośbą o odpisanie nienależnego przychodu. Po otrzymaniu wyciągu kontowego, potwierdzającego odpisanie nienależnego przychodu, dyrekcje zapisują odnośną sumę, w formie storna, czerwonym atramentem do dziennika kasowego po stronie przychodu na podstawie dołączonego do wyciągu kontowego „doniesienia o odpisaniu";

2) w wypadku, gdy ogólna suma wpłat, wykazana w wyciągu kontowym, jest większa lub mniejsza od sumy, wyprowadzonej z dodania poszczególnych pozycyj, dyrekcje zawiadamiają P. K. O. o stwierdzonej różnicy, a następnie:

a) po odpisaniu przez P. K. O. różnicy w najbliższym wyciągu, dyrekcje stornują tę różnicę na podstawie „doniesienia o odpisaniu" w sposób, podany wyżej w punkcie 1);

b) po odpisaniu przez P. K. O. różnicy w najbliższym wyciągu, dyrekcje zapisują zwykłym atramentem tę różnicę na podstawie „doniesienia o odpisaniu" w dzienniku kasowym na przychód.

Według powyższych zasad dyrekcje postępują także w razie wpisania przez P. K. O. do wyciągu kontowego kwot, niezgodnych z dowodami.

Stronę rozchodu dziennika kasowego wypełnia się na podstawie opłaconych rachunków firm (osób) oraz list wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

Wypłaty za pośrednictwem P. K. O. dyrekcje uskuteczniają zapomocą czeków: kasowych, przelewowych i przekazowych.

Czeki podpisuje dyrektor (kierownik) lub w jego nieobecności upoważniony zastępca; sekretarz względnie nauczyciel, pełniący obowiązki sekretarza, nie mogą być upoważnieni do podpisywania czeków.

Czeki kasowe służą do podjęcia gotówki w kasie tego oddziału P. K. O. w którym dyrekcje posiadają konta czekowe. W innych wypadkach dyrekcje stosują czeki przelewowe lub przekazowe.

W wypadkach stwierdzenia omyłkowego zapisania przez P. K. O. do wyciągu kontowego wypłat przez dyrekcję niezleconych, względnie pominięcia w wyciągu zleconej wypłaty, dyrekcje zwracają się do P. K. O. z żądaniem sprostowania tych omyłek w najbliższym wyciągu, czyniąc uprzednio o stwierdzonych omyłkach odpowiednią adnotację na wyciągu w formie uwagi.

W wypadkach niezrealizowania czeku, zapisanego na rozchód w dzienniku kasowym, dyrekcje na podstawie zgłoszenia odbiorcy o niezrealizowaniu czeku kasowego lub na podstawie doniesienia P. K. O. o dopisaniu kwot niezrealizowanych czeków przelewowych, względnie przekazowych, wpisują niewypłacone kwoty czerwonym atramentem po stronie rozchodu dziennika, jako najbliższą pozycję w odpowiednich przedziałkach pierwotnego zapisu.

Dla każdego roku szkolnego zakłada się oddzielne dzienniki kasowe. Zapisy każdego następnego miesiąca rozpoczynać należy od nowego folja.

U w a g i. 1) Drobne wydatki, nieprzekraczające łącznej sumy 5 złotych, mogą być wpisane na rozchód na podstawie zestawienia, sporządzonego przez osobę dokonywującą zakupów, a poświadczonego przez dyrektora, względnie jego zastępcę. W wyjątkowych wypadkach, np. przy zakupach na targach lub w kramach, gdy nie można uzyskać pokwitowania dostawcy, wydatki takie mogą być wpisane na rozchód w powyższy sposób, jeżeli nie przekraczają łącznej sumy 20 zł.;

2) Mylnie zapisane kwoty lub wyrazy trzeba przekreślić czerwonym atramentem, tak ażeby to, co zostało przekreślone, można było odczytać, nad przekreślonemi kwotami lub wyrazami należy wpisać sumy, względnie wyrazy właściwe zwykłym atramentem i poprawki zaświadczyć podpisem poprawiającego.

§ 5. Rachunki winny zawierać: 1) imię, nazwisko (firmę) i adres wystawcy rachunku, 2) miejscowość i datę wystawienia, 3) nazwę szkoły, na rzecz której wykonano świadczenia, 4) dokładną ilość i cenę dostarczonych przedmiotów lub rodzaj wykonanej pracy i czas jej trwania, 5) należycie skasowany znaczek stemplowy, względnie adnotację o uiszczeniu opłaty stemplowej, 6) podpis wystawcy rachunku, 7) pozycje księgi inwentarza lub materjałowej, o ile wyszczególnione w rachunku przedmioty podlegają zapisom do tych ksiąg, 8) podpis dyrektora lub jego zastępcy.

Zaopatrzenie rachunku podpisem dyrektora (kierownika) lub jego zastępcy jest stwierdzeniem, że zakupione przedmioty zostały przyjęte we wskazanej ilości i w dobrym stanie, względnie, że opłacona praca została wykonana należycie.

Na rachunkach, niepokwitowanych przez wystawcę rachunku, winny być zaznaczone data i numer czeku, którym rachunek opłacono.

§ 6. Dokonywanie zakupów lub robót na sumy ponad 1.000 zł. dyrekcje uskuteczniają w drodze przetargu ofertowego, przyczem wybierają tę firmę, która budzi większe zaufanie, daje lepszy materjał, a przy identycznych warunkach cenę przystępniejszą. Ofert nie należy żądać, o ile w danej miejscowości jest tylko jedna firma, a sprowadzenie przedmiotów z innej miejscowości byłoby zbyt kosztowne; ofert również nie należy żądać, o ile dane przedmioty (jak np. książki, niektóre pomoce naukowe) mają ustaloną cenę we wszystkich handlach.

§ 7. Na bieżące drobne wydatki dyrekcje podejmują z P. O. K. potrzebne kwoty zaliczkowo.

Wysokość zaliczki nie może przewyższać kwoty 500 złotych łącznie z ewentualną pozostałością z poprzednio podjętych zaliczek.

Za straty, wynikłe z powodu przechowywania większej gotówki ponad kwotę dozwolonej zaliczki, odpowiada materjalnie dyrektor (kierownik).

Gotówkę oraz książeczki czekowe P. K. O. dyrekcje przechowują w należycie zabezpieczonem miejscu pod osobistą odpowiedzialnością dyrektora (kierownika).

Sumy, zastrzeżone do dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P., dyrekcje do dnia 5-go każdego miesiąca, po otrzymaniu ostatniego wyciągu P. K. O. za miesiąc sprawozdawczy, przelewają za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta izb skarbowych, względnie na konta kas urzędów skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego kuratorjum okręgu szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“. O ile dyrekcje posiadać będą wpłaty w czasie od 1 do 27 sierpnia, winny dokonać przelewu na rachunek kuratorjum najpóźniej 27 sierpnia. Co do wpłat, uskutecznionych w czasie od 28 do 31 sierpnia, przelewu należy dokonać wraz z przelewem za miesiąc wrzesień.

§ 8. Dziennik kasowy należy zamykać miesięcznie na podstawie ostatniego wyciągu P. K. O. za miesiąc sprawozdawczy, wykazując obroty: a) w miesiącu sprawozdawczym, b) od początku roku szkolnego do miesiąca sprawozdawczego i c) razem.

Przy zliczaniu obrotów za miesiąc, w którym sprostowano czerwonym atramentem przychód, względnie rozchód, dyrekcje zmniejszają ogólną sumę przychodu, względnie rozchodu miesiąca sprawozdawczego o kwotę liczb czerwonych.

Wykazane w zamknięciu sumy przepisują dyrekcje do sprawozdania miesięcznego (wzór Nr. 2), które wraz z wyciągami P. K. O. i dokumentami, usprawiedliwiającemi przychody i rozchody, przesyłają do kuratorjum okręgu szkolnego w terminie do dnia 7-go następnego miesiąca.

W sprawozdaniu za miesiąc sierpień należy zamieścić tylko te obroty, które zostały wykazane przez P. K. O. w wyciągach za miesiąc sierpień. Wpłaty i wypłaty, dokonane w ostatnich dniach sierpnia, a wykazane przez P. K. O. w wyciągach wrześniowych, należy zamieścić w sprawozdaniu za miesiąc wrzesień.

Łącznie ze sprawozdaniem za miesiąc sierpień dyrekcje przesyłają dziennik kasowy i wszystkie grzbiety zużytych w roku sprawozdawczym blankietów czekowych.

Dziennik kasowy i dowody po ocenzurowaniu, co ma być zaznaczone w dzienniku kasowym, kuratorjum przechowuje u siebie do dyspozycji organów kontroli.

§ 9. Dyrekcje gimnazjów państwowych, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych i specjalnych obowiązane są sporządzać w trzech egzemplarzach plany finansowo-gospodarcze na każdy rok szkolny według wzoru Nr. 3 i przesyłać je do kuratorjum do dnia 5 lipca.

Jeden egzemplarz planu finansowo-gospodarczego, zatwierdzony przez kuratorjum, dyrekcje przechowują u siebie.

Przy sprawozdaniu z dziennika kasowego za sierpień dyrekcje winny nadesłać kuratorjum w dwóch egzemplarzach sprawozdanie z wykonania planu finansowo-gospodarczego za poprzedni rok szkolny według wzoru Nr. 4.

W sprawozdaniu z wykonania planu finansowo-gospodarczego dyrekcje wyjaśniają przyczyny, które wpłynęły na znaczniejsze zwiększenie lub zmniejszenie preliminowanych dochodów i wydatków lub na niewykonanie zamierzeń.

§ 10. Po otrzymaniu odpowiednich dowodów wpłaty z P. K. O. dyrekcje wpisują wpływy od poszczególnych uczniów (słuchaczów) do księgi kontroli opłat uczniów według wzoru Nr. 5.

Po odbyciu posiedzenia rady pedagogicznej dyrekcje umieszczają w księdze kontroli opłat uczniów, na koncie każdej klasy, adnotację o zwolnieniu:

„Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu . . . . 19... r. zwolniono:

od 100% . . . . uczniów,

od 50% . . . . uczniów, w tej liczbie . . . . dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych“.

Adnotację o zwolnieniu podpisują dyrektor i sekretarz rady pedagogicznej.

Dla każdego roku szkolnego zakłada się osobną księgę kontroli opłat uczniów.

§ 11. Księgę inwentarza prowadzą dyrekcje według wzoru Nr. 6. Każdy przedmiot trwały, zakupiony lub otrzymany bezpłatnie, winien być wpisany do księgi inwentarza i oznaczony trwałym numerem pozycji tej księgi. Rozchód w księdze inwentarza może być uskuteczniony tylko w myśl obowiązujących w tym względzie przepisów (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z roku 1930 Nr. 6, poz. 92) [1]).

Ewidencję książek bibljotecznych prowadzą dyrekcje w księgach według wzoru Nr. 7.

§ 12. Księgę materjałów prowadzą dyrekcje według wzoru Nr. 8.

Księga materjałów winna zawierać 4 rodzaje kont: a) opału, b) utrzymania porządku, c) materjałów do pracowni, d) materjałów kancelaryjnych. Konto materjałów do pracowni winno być rozbite na podkonta materjałów poszczególnych przedmiotów.

Materjały, zakupione w drobnych ilościach i opłacane na podstawie zestawień wydatków (§ 4, uwaga 1-sza), nie podlegają zapisaniu do księgi materjałów.

W końcu roku szkolnego dyrekcje ustalają na każdem z wyżej wymienionych kont stan posiadania materjałów (remanent) i wpisują te remanenty do księgi materjałów następnego roku, jako pierwszą pozycję przychodową.

§ 13. Wprowadzanie dodatkowych ksiąg i sprawozdań, ani też dokonywanie zmian w załączonych wzorach bez uprzedniego zezwolenia Ministerstwa W. R. i O. P. jest niedozwolone.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 502.

§ 14. Przepisy niniejsze wchodzą w życie z dniem 1 września 1932 r. Z dniem tym przestaje obowiązywać dyrekcje gimnazjów państwowych rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 25 września 1931 r. Nr. I. R. 8927/31 w sprawie przepisów rachunkowo-kasowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z roku 1931 Nr. 10, poz. 120)[1]), dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli prowadzenie rachunkowości według zasad, zawartych w okólniku Ministra W. R. i O. P. z dnia 31 sierpnia 1928 roku Nr. I. 7055/28 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z roku 1928 Nr. 11, poz. 184)[2]), a dyrekcje państwowych szkół zawodowych i specjalnych zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7-go lutego 1923 roku Nr. 1360/F./23 oraz z dnia 20-go marca 1929 roku Nr. I. R. 215/29[1]).
Nr. I. R. 215/29[3]).

---

[1]) Dz. Zarz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 681.

[2]) Dz. Zarz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 357.

[3]) Okólnik Kur. O. S. Lw. z dnia 8 kwietnia 1929 r. Nr. 638/29 w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. nie ogłoszony.

(Strona pierwsza).

Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

Nazwa szkoły : . . . .

. . . .

. . . .

DZIENNIK KASOWY

na rok szkolny 19.../....

Wzór Nr. 1. (Strona druga)

M i e s i ą c w r z e-

Poz. bież.	Data	OKREŚLENIE PRZYCHODU LUB ROZCHODU	W			
			Taksa administracyjna		Taksa za egzamin dojrzałości	
			zł	gr	zł	gr
1	2	3	4		5	
1	2.IX	Saldo z poprzedniego roku szkolnego 1931/32 .	700	—	—	—
2	3.IX	Zaliczka na wydatki — czek Nr. 51	—	—	—	—
3	4.IX	R-k Kozłowskiego za tablice — czek Nr. 52 . .	—	—	—	—
4	9.IX	R-k Lewandowskiego za pastę i mydło—gotów.	—	—	—	—
5	10.IX	Wyciąg P. K. O. Nr. 161	1.000	—	—	—
6	14.IX	" " Nr. 162	600	—	—	—
7	18.IX	Pokrycie różnych rachunków — czek Nr. 53 .	—	—	—	—
8	20.IX	R-k Lipińskiego za piłki nożne — gotówką . .	—	—	—	—
9	22.IX	Wyciąg P.K.O. Nr. 163	1.200	—	—	—
10	28.IX	R-k Labor. „Mikrochemja", Sp. Akc. W-wa — chemikalja—gotówką	—	—	—	—
		Obrót w m-cu wrześniu 1932 r.	3.500	—	—	—

M i e s i ą c p a ź-

Poz. bież.	Data	OKREŚLENIE PRZYCHODU LUB ROZCHODU	zł	gr	zł	gr
11	4.X	Przelew na rach. Kuratorjum — czek Nr. 54 .	—	—	—	—
12	5.X	Wyciąg P. K. O. Nr. 164 — różne wpływy . .	1.400	—	—	—
13	6.X	Pokrycie różnych rachunków — czek Nr. 55 .	—	—	—	—
14	7.X	R-k Borkowskiego za koks — czek Nr. 56 . .	—	—	—	—
15	8,X	Wyciąg P. K. O. Nr. 165 — różne wpływy . .	480	—	—	—
16	9.X	R-k Arcta. Sp. Ak. W-wa za książki—gotówką	—	—	—	—
17	12.X	Zaliczka na wydatki — czek Nr. 57	—	—	—	—
18	14.X	Wyciąg P. K. O. Nr. 166 — różne wpływy . .	160	—	—	—
19	16.X	Pokrycie różnych drobnych wydatków—got.	—	—	—	—
20	18.X	Lista płacy za pracę przy egzaminie—gotówką	—	—	—	—
21	20.X	**Storno: mylnie wypłacona suma—wyciąg 166**	—	—	—	—
22	21.X	R-k Filipiaka za remont — gotówką	—	—	—	—
23	26.X	Wyciąg P. K. O. Nr. 167	400	—	—	—
24	28.X	**Storno: niezrealizowanie czeku Nr. 56** (wyżej poz. 14)	—	—	—	—
		Obrót w m-cu październiku 1932 r. . . .	2.400	—	—	—
		Obrót od pocz. roku szkoln. do m-ca X .	3500	—	—	—
		Razem od początku roku szkolnego . .	5.940	—	—	—

(Strona druga)

s i e ń   1 9 3 2   r.

P Ł Y W Y																	
Dotacja z Kuratorjum		Wpłaty za różne świadczenia (opał, światło, wynajem sali i t.p.)								Inne (w tem odsetki z P.K.O)		Taksa za egzamin do podziału między egzaminujących		Razem poszczególne sumy		Razem ogólne sumy od początku roku szkol.	
zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
6		7		8		9		10		11		12		13		14	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	800	—	800	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—	1.800	—
1.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.700	—	3.500	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.500	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.500	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.200	—	4.700	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.700	—
1.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	4.700	—	4.700	—

d z i e r n i k   1 9 3 2   r.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.700	—
2.000	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	—	3.600	—	8.300	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.300	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.300	—
—	—	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	—	722	—	9.022	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.022	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.022	—
—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	300	—	9.322	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.322	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.322	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	100	—	9.222	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.222	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—	9.622	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.622	—
2.000	—	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	4.922	—	—	—
1.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	4.700	—	—	—
3.100	—	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—	9.622	—	9.622	—

(Strona trzecia)

Miesiąc wrze-

W Y D A T

Przelew-na rachun. Kurato-rjum		Komorne oraz remont i konser-wacja lokalu		Opał, światło i utrzy-manie porząd-ku		Urządze-nie lokalu szkolne-go i po-moce naukowe		Wycho-wanie fizyczne i urządze-nia higjeni-czne							
zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
15		16		17		18		19		20		21		22	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	200	—	100	—	400	—	120	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	200	—	180	—	604	—	180	—	—	—	—	—	—	—

Miesiąc paź-

15		16		17		18		19		20		21		22	
2.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	300	—	160	—	100	—	90	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	840	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	240	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	14	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	840	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.100	—	360	—	174	—	340	—	96	—	—	—	—	—	—	—
—	—	200	—	180	—	604	—	180	—	—	—	—	—	—	—
2.100	—	560	—	354	—	944	—	276	—	—	—	—	—	—	—

(Strona trzecia)

sień 1932 r.

K	I											
Inne (w tem opłaty manipulacyjne P. K. O. materjały pisarskie, druki szkolne telefony i t. p.)		Wynagrodzenia za egzaminy		Razem				Sumy podjętej zaliczki		Stan w P.K.O.		Uwagi
				poszczególne sumy		ogólne sumy od początku roku szkolnego						
zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	
23		24		25		26		27		28		29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	300	—	
—	—	—	—	120	—	120	—	500	—	180	—	
—	—	—	—	80	—	200	—	420	—	180	—	
—	—	—	—	—	—	200	—	420	—	1.180	—	
—	—	—	—	—	—	200	—	420	—	2.880	—	
80	—	—	—	900	—	1.100	—	420	—	1.980	—	
—	—	—	—	60	—	1.160	—	360	—	1.980	—	
—	—	—	—	—	—	1.160	—	360	—	3.180	—	
—	—	—	—	84	—	1.244	—	276	—	3.180	—	Sprawozdanie z dziennika kasowego za m-c wrzesień wysłano do Kuratorjum dnia 5. X. 1932 r. Nr. 324
80	—	—	—	1.244	—	1.244	—	276	—	3.186	—	
październik 1932 r.												
—	—		—	2.100	—	3.344	—	276	—	1.080	—	
—	—	—	—	—	—	3.344	—	276	—	4.680	—	
70	—	—	—	720	—	4.064	—	276	—	3.960	—	
—	—	—	—	840	—	4.904	—	276	—	3.120	—	
—	—	—	—	—	—	4.904	—	276	—	3.842	—	
—	—	—	—	240	—	5.144	—	36	—	3.842	—	
—	—	—	—	—	—	5.144	—	436	—	3.442	—	
—	—	—	—	—	—	5.144	—	436	—	3.742	—	
12	—	—	—	32	—	5.176	—	404	—	3.742	—	
—	—	182	—	182	—	5.358	—	222	—	3.742	—	
—	—	—	—	—	—	5.358	—	222	—	3.642	—	
—	—	—	—	60	—	5.418	—	162	—	3.642	—	
—	—	—	—	—	—	5.418	—	162	—	4.042	—	
—	—	—	—	840	—	4.578	—	162	—	4.882	—	Sprawozdanie z dziennika kasowego za miesiąc październik wysłano do Kuratorjum dnia 5 listopada 1932 r. Nr. 365.
82	—	182	—	3.334	—	—	—	—	—	—	—	
80	—	—	—	1.244	—	—	—	—	—	—	—	
162	—	182	—	4.578	—	4.578	—	162	—	4.882	—	

Termin przesłania do Kuratorjum 7 każdego miesiąca.

....

NAZWA ZAKŁADU

Wzór Nr. 2.

....

Do

.................., dnia .... 19..... r.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego

Nr. ....

w ....

Dyrekcja przesyła sprawozdanie z dziennika kasowego za miesiąc wrzesień 1932 r.

Poz. bież.	WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCJI	Obroty: do mca sprawozdawczego łącznie z saldem z poprzedniego roku szkolnego zł	gr	Obroty: w m-cu sprawozdawczym zł	gr	Obroty: Razem zł	gr	Ilość dokument.	UWAGI
	PRZYCHÓD								
1	Taksa administracyjna . .	700	00	2.800	00	3.500	00	—	
2	Taksa za egzamin dojrzałośi	—	—	—	—	—	—	—	
3	Dotacje z Kuratorjum . . .	—	—	1.100	00	1.100	00	—	
4	Wpływy za różne świadczenia (opał, światło, wynajem sali i t. p.)	—	—	—	—	—	—	—	
5	....	—	—	—	—	—	—	—	
6	....	—	—	—	—	—	—	—	
7	....	—	—	—	—	—	—	—	
8	Inne (w tem odsetki P.K.O.)								
9	Taksa za egzam. do podziału między egzaminujących . .	100	00	—	—	100	00	—	3 wyciągi PKO. oraz 32 oddzielne wpłaty
	razem przychód .	800	00	3.900	00	4.700	00	35	
	ROZCHÓD								
1	Przelew na rachunek Kuratorjum	—	—	—		—	—	—	
2	Komorne oraz remont i konserwacja lokalu	—	—	200	00	200	00	1	
3	Opał, światło i utrzymanie porządku	—	—	180	00	180	00	2	
4	Urządz. lokalu szkoln. i pomoce naukowe	—	—	604	00	604	00	3	
5	Wychowanie fizyczne i urządzenia higjeniczne	—	—	180	00	180	00	2	
6	....	—	—	—	—	—	—	—	
7	....	—	—	—	—	—	—	—	
8	....	—	—	—	—	—	—	—	
9	Inne (w tem opłaty manipulac. P.K-O.,materjały pisarskie, druki szkolne, telefony i t. p.)	—	—	80	00	80	00	4	
10	Wynagrodzenie za egaminy	—	—	—	—	—	—	—	
	razem rozchód .	—	—	1.244	00	1.244	00	12	

Załączników 47.

Stan gotówki w końcu miesiąca sprawozdawczego:
- a) w P. K. O. zł .... gr ....
- b) z podjętej zaliczki zł .... gr ....

razem . . zł .... gr ....

Dyrektor

Wzór Nr. 3.

NAZWA ZAKŁADU

. . . .

. . . .

. . . . dn. . . . . . . 19.... r.

Nr. . . . .

. . . . . egz.

Do

Kuratorium Okręgu Szkolnego

. . . .

w . . . .

Dyrekcja przesyła plan finansowo-gospodarczy na rok szkolny 19..../....

Dyrektor:

Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .
NAZWA ZAKŁADU

. . . .
. . . .

Plan finansowo-gospodarczy
na rok szkolny 19..../....

Przypuszczalne saldo z poprzedniego roku szkolnego	Przewidywany dochód								Podział dochodu do dyspozycji		Przewidywane wydatki									Różnica między sumami rubryk 11 i 20 (brak pokrycia - niezbędny zasiłek)
	Taksa administracyjna	Taksa za egzamin dojrzałości	Wpłaty za różne świadczenia (opał, światło, wynajem sali i t. p.)				Inne (w tem odsetki z P. K. O.)	Ogólna suma dochodu wraz ze saldem	Ministerstwa W. R. i O. P.	Dyrekcji Szkoły	Komorne, remont i konserwacja lokalu	Opał, światło i utrzymanie porządku	Urządzenie lokalu szkolnego i pomoce naukowe	Wychowanie fizyczne i urządzenie higjeniczne	Inne (opłaty manipulac. P. K. O., materjały pisarskie, druki szkolne, telefony i tp.)				Ogólna suma wydatków	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

Objaśnienia do poszczególnych pozycyj dochodu:

Objaśnienia do poszczególnych pozycyj wydatków:

Wnioski Dyrekcji w sprawie uzyskania dodatkowego zasiłku (dotacji):

W . . . ., dnia . . . . . . 19.... r.

Dyrektor:

Kuratorjum Okręgu Szkolnego

. . . .

. . . ., dnia . . . . 19.... r.

Nr. . . . .

Niniejszy plan finansowo - gospodarczy, ze zmianami uwidocznionemi czerwonym atramentem, Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . zatwierdza z zastrzeżeniem ewentualnego zmniejszenia sumy zasiłku (dotacji).

Wzór Nr. 4.

NAZWA ZAKŁADU

. . . .

. . . .

. . . . dn. . . . . . . 19.... r.

Nr. . . . .

Do

Kuratorjum Okręgu Szkolnego

. . . .

w . . . .

. . . . . egz.

Dyrekcja przesyła sprawozdanie z wykonania planu finansowo-gospodarczego za rok szkolny 19..../....

Dyrektor:

Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

NAZWA ZAKŁADU

. . . .

. . . .

Sprawozdanie
z wykonania planu finansowo-gospodarczego
za rok szkolny 19..../....

		Dochód								Podział dochodu do dyspozycji		Wydatki									
	Saldo z poprzedniego r szkolnego	Takss administracyjna	Taksa za egzamin dojrzałości	Wpłaty na różne świadczenia (opał, światło, wynajem lokal i t. p.				Inne (w tem odsetki z P.K.O.)	Ogólna suma dochodu wraz ze saldem	Ministerstwa W. R. i O. P.	Dyrekcji Szkoły	Komorne, rem. i konserwac. lok.	Opał, światło i utrzymanie porz.	Urządzenie lokalu szkolnego i pomoce naukowe	Wychowanie fizyczne i urządzenia higjeniczne	Inne (opłaty manipul. P.K.O. pisarskie, druki szkolne, telefony i t. p.				Ogólna Suma wydatków	Dotacja z Kuratorjum
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Kwoty przewidziane w planie finans. gospod.																					
Saldo faktyczne oraz kwoty rzeczywiście osiągnięte, przelane, zatrzymano i wydatkowane																					
Różnica +																					
Różnica −																					

Objaśnienia do poszczególnych pozycyj: ....

....

w . . . ., dnia . . . . 19.... r. Dyrektor:

Wzór Nr. 5.

Księga kontroli opłat uczniów

Klasa . . . .

Nr. p.	Nazwisko i imię ucznia	I półrocze												
		Zwolniono od %	Należna kwota		wpłacono									
					Nr. wyciągu P.K.O.	kwota		Nr. wyciągu P.K.O.	kwota		Nr. wyciągu P.K.O.	kwota		razem
			zł	gr		zł	gr		zł	gr		zł	gr	

Rok szkolny 19..../....

II półrocze														Uwagi:
Zwolniono od %	Należna kwota		wpłacono											
			Nr. wyciągu P.K.O.	kwota		Nr. wyciągu P.K.O.	kwota		Nr. wyciągu P.K.O.	kwota		razem		
	zł	gr		zł	gr		zł	gr		zł	gr	zł	gr	

Wzór Nr. 6.

Księga inwentarza

Przychód:

1	2	3	4	5		6		7	8	9	10
Nr. przychodowy porządkowy	Nazwa przedmiotu jego opis i stan	Data otrzymania lub kupna	Od kogo otrzymano lub kupiono i na zasadzie jakiego dokumentu	Wartość lub ceya		Data i Nr. asyg. na podstawie której wypłac. pieniądze na kupno danego przedmiotu		Gdzie się znajduje przed.	Zmiany w stosunku do rubryki siódmej	Odnośny numer porządkowy rozchod.	U w a g i
				zł	gr	Data	Nr.				
	Z przeniesienia										
	Do przeniesienia										

Rozchód.

1	2	3	4		5	6	7
Nr. porządkowy rozchod.	Odnośny Nr. porządkowy przychodu	Nazwa przedmiotu	Wartość lub cena		Data wykreślenia	Powód, dla którego przedmiot wykreślono z inwentarza, z powołaniem się na odpowiednie zarządzenie	U w a g i
			zł	gr			
		Z przeniesienia					
		Do przeniesienia					

Wzór Nr. 7.

Bibljoteczna księga inwentarza

Nr. porządkowy	Data kupna	Autor	Tytuł dzieła	Wydanie	Cena kupna		Koszta oprawy		Nr. kolejny katalogu	Uwagi	Data i Nr. aktu rozchodowego
					zł	gr	zł	gr			

Wzór Nr. 8.

Księga materjałów

Nr. porządkowy	Data	Przedmiot	Źródło nabycia	Ilość	Cena jednostkowa	Ogólna wartość	Uwagi

5.

Zwrot opłat szkolnych.

Zwrot opłaty szkolnej w szkołach średnich za dzieci funkcjonarjuszów państwowych.

Rozp. Prez. Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 1932 r. Nr. 49-13/5 (okólnik Nr. 22).

Nr. B. P. 20745/32 (Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 127 z dnia 31-go sierpnia 1932 r. (Nr. B. P. 12889/32). W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 11-go marca o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam w porozumieniu z PP. Ministrami Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co następuje:

W okólniku Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu z dnia 4-go września 1925 L. 14604, ustęp 2, punkt 3 [1]) otrzymuje brzmienie następujące:

„Za dzieci, uczęszczające do klas podwstępnych, wstępnych i pierwszych prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, na wstępny i pierwszy kurs prywatnych seminarjów nauczycielskich, oraz na prywatne roczne kursy nauczycielskie nie zwraca się opłaty szkolnej, bo klasy te i kursy nie mają odpowiednika w szkolnictwie państwowem".

Zarządzenie niniejsze obowiązuje od początku roku szkolnego 1932/33.

Prezes Rady Ministrów: (—) *A. Prystor.*

Wykaz szkół, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 128 z dnia 1 września 1932 r. (BP. 13179/32)

Powołując się na punkt 1. okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 4-go września 1925 r. Nr. 95/14604, podaje do wiadomości wykaz prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych tudzież szkół artystycznych, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych w myśl ust. 3 art. 10 ustawy z dnia 9-go października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) względnie art. 6 § 1. ustawy z dnia 5-go grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107).

Wykaz ten obowiązuje na rok szkolny 1932/33 z zastrzeżeniami zawartemi w okólniku Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 22-go sierpnia 1932 r. Nr. 49-13/5 (okólnik Nr. 22) oraz ustępie 2 pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24-go czerwca 1931 r. Nr. I. Prez. 4864/31 (wykaz szkół na rok 1931/32 [2]).

Zarazem, opierając się na piśmie Prezydium Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 1932 r. Nr. 49-13/5, podaje do wiadomości, że na okres roku szkolnego 1932/33 funkcjonarjusze państwowi nie będą zwolnieni od obowiązku przedstawiania zawiadczeń o braku wolnych miejsc w szkołach państwowych (punkt 11 okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 4-go września 1925 r. L. 14604.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1925 r., str. 403.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r. str. 475.

I. Szkoły średnie ogólnokształcące.

Za naukę w klasach pierwszych zwrot opłaty szkolnej nie przysługuje.

Województwo lwowskie.

Borysław - Tustanowice. 1) Gimn. Koedukacyjne T-wa Prywatn. Polskiego Gimn. Realnego dla Borysławia i Tustanowic S-ka z ogr. odpow. w Borysławiu.

Bąkowice pod Chyrowem. 2) Gimn. Męskie OO. Jezuitów.

Chodorów. 3) Gimn. Koedukacyjne im. Artura Grottgera T-wa Zakładów Nauk. Ogólnokształ. i Zawodowych im. A. Grottgera;

Dobromil. 4) Gimn. Koedukacyjne Miejskie im. Herburtów.

Drohobycz. 5) I. Gimnazjum Żeńskie T-wa I. Prywat. Gimnazjum Żeń. w Drohobyczu (koedukacja I. — II).; 6) II. Gimnazjum Żeńskie im. H. Sienkiewicza Polskiego T-wa Pryw. Gim. Żeńsk. im. Henryka Sienkiewicza w Drohobyczu (koedukacja w kilku klasach); 7) Gimn. Koedukacyjne im. Iwana Franki U. T. P. „Ridna Szkoła".

Jarosław. 8) Gimn. Żeńskie im. M. Marceliny Darowskiej Zgromadz. SS. Niepokalanego Poczęcia N. M. P.; 9) Gimn. Żeńskie im. Juljusza Słowackiego T. Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego im. J. Słowackiego w Jarosławiu.

Kolbuszowa. 10) Gimn. Koedukacyjne T-wa Szkoły Gimnazjalnej Męskiej;

Lwów. 11) Gimn. Żeńskie SS. Bazyljanek; 12) Gimn. Żeńskie Józefy S. Goldblatt Kamerlingowej; 13) Gimn. Żeńskie Dra Adeli Karp Fuchsowej; 14) Gimn. Żeńskie im. Adama Mickiewicza Olgi Żychowiczowej; 15) Liceum Żeńskie im. Adama Mickiewicza Olgi Żychowiczowej; 16) Gimnaz. Żeńskie Zgromadzenia SS. Najświętszej Rodziny z Nazaretu; 17) Gimn. Żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej Spadkobierców Zofji Strzałkowskiej; 18) Gimn. Żeńskie Zgromadzenia SS. de Notre Dame; 19) Gimn. Żeńskie Konwentu SS. Sercanek; 20) Gimn. Żeńskie im. Juljusza Słowackiego T-wa Pryw. Gimn. Żeńsk. im. J. Słowackiego; 21) Gimn. Żeńskie Zgromadz. SS. Urszulanek; 22) Gimn. Męskie Humanistyczne Żydow. T. S. L. i Śr.; 23) Gimn. Męskie Klasyczne Żydow. T. S. L. i Śr.; 24) Gimn. Żeńskie Żydow. T. S. L. i Śr.

Przemyśl. 25) Gimn. Żeńskie PP. Benedyktynek; 26) Gimn. Żeńskie im. Marji Konopnickiej Anny Kleczyńskiej; 27) Gimn. Żeńskie Ukraińskiego Instytutu dla Dziewcząt w Przemyślu.

Przeworsk. 28) Gimn. Koedukacyjne Miejskie im. Króla Władysława Jagiełły.

Rzeszów. 29) Gimn. Żeńskie T-wa Pryw. Gimnazjum Żeńskiego.

Sambor. 30) Gimnazjum Żeńskie im. Marji Konopnickiej T-wa Pryw. Gimn. Żeńsk. im. Marji Konopnickiej.

Sanok. 31) Gimn. Żeńskie im. Emilji Plater Towarzystwa Prywatnego Gimn. Żeńskiego w Sanoku.

Strzyżów n/W. 32) Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne.

Turka. 33) Gimn. Koedukacyjne im. Marszałka Józefa Piłsudskiego T-wa Gimnazjalnego.

Województwo stanisławowskie.

Dolina. 1) Gimn. Koedukacyjne Polskie im. Zygmunta Krasińskiego T-wa Szkoły Średniej im. Krasińskiego.

Horodenka. 2) Polskie Gimn. Koedukacyjne T-wa Szkoły Średniej.

Kałusz. 3) Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne.

Kołomyja. 4) Gimn. Żeńskie Zgromadz. SS. Urszulanek; 5) Gimn. Żeńskie Żyd. T. S. L. i Śr.

Stanisławów. 6) Gimn. Żeńskie im. Elizy Orzeszkowej T-wa Pol. Prywat. Gimn. im. E. Orzeszkowej; 7) Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek; 8) Gimn. Koedukacyjne Żydowskiego T-wa S. L. i Śr.

Stryj. 9) Gimn. Żeńskie T-wa Pryw. Gimn. Żeńskiego.

Województwo tarnopolskie.

Borszczów. 1) Gimn. Koedukacyjne T-wa Szkoły Średniej.

Brody. 2) Gimn. Żeńskie im. E. Orzeszkowej D. Loewina.

Jazłowiec. 3) Gimn. Żeńskie Konwentu SS. Niepokalanego Poczęcia Najśw. P. M.

Przemyślany. 4) Polskie Gimn. Koedukacyjne im. Królowej Jadwigi T-wa Polsk. Gimn. im. Król. Jadwigi.

Radziechów. 5) Gimn. Koedukacyjne im. Marszałka Badeniego T-wa Gimn. w Radziechowie.

Tarnopol. 6) Gimn. Żeńskie im. Marji Konopnickiej Zofji Lenkiewiczowej; 7) Gimn. Koedukacyjne T-wa „Ridna Szkoła" U. T. P.

Złoczów. 8) Gimn. Koedukacyjne U. T. P. „Ridna Szkoła".

II. Zakłady kształcenia nauczycieli.

Za naukę na pierwszych kursach seminarjów nauczycielskiech zwrot opłaty szkolnej nie przysługuje.

Województwo lwowskie.

Drohobycz. 1) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koła Stow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powsz.; 2) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Jarosław. 3) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Emilji Plater.

Jaworów. 4) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Krosno. 5) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Tow. Pryw. Semin. Naucz. Żeńsk.

Lwów. 6) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Anny Rychnowskiej; 7) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej; 8) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Nazaretanek; 9) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek im. św. Józefata.

Łańcut. 10) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Boromeuszek.

Przemyśl. 11) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie PP. Benedyktynek.

Rzeszów. 12) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Tow. Pryw. Semin. Naucz. Żeńsk.

Sambor. 13) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Adama Asnyka; 14) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie U. T. P.

Sanok. 15) Miejskie Semin. Naucz. Żeńskie.
Sokal. 16) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Miejskie.
Żółkiew. 17) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Felicjanek.

Województwo stanisławowskie.

Stryj. 1) Miejskie Semin. Naucz. Żeńskie; 2) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koła U. T. P.

Stanisławów. 3) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. M. Konopnickiej; 4) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Tłumacz. 5) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Tow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powsz.

Województwo tarnopolskie.

Czortków. 1) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. M. Konopnickiej.
Tarnopol. 2) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koła T. S. L.
Złoczów. 3) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koed. im. M. Konopnickiej.

III. Szkoły zawodowe.

Województwo lwowskie.

Borysław. 1) Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.

Drohobycz. 2) Średnia Szkoła Techniczna T-wa Średniej Szkoły Technicznej; 3) 3-kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T. S. H.; 4) Szkoła Zawodowa Żeńska im. E. Orzeszkowej T-wa Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej.

Fredrowo. 5) 2-letnie Kursy Praktyki Ogrodniczej T-wa Gospodarczego we Lwowie.

Jarosław. 6) 4-klasowa Koeduk. Szkoła Handlowa T. S. H.

Lwów. 7) Szkoła Rzemieślniczo - Przemysłowa im. Dr. A. Korkisa; 8) 3 kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa T. S. H.; 9) 3 kl. Koed. Szkoła Handlowa Żydowskiego T-wa Szkoły Handlowej; 10) 3-kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T-wa „Proświta"; 11) Jednoroczna Koeduk. Szkoła Przysposobienia Kupieckiego T. S. H.; 12) Jednoroczna Żeńska Szkoła Przysposobienia Kupieckiego M. Christofa; 13) Szkoła Rzemiosłowa Żeńska Spółdzielni „Trud"; 14) Liceum Handlowe Koeduk. T-wa Liceum Handlowego we Lwowie; 15) Jednoroczna Koeduk. Szkoła Przysposobienia Kupieckiego Z. Olszewskiego; 16) Szkoła Zawodowa Żeńska T-wa Warsztatów Rękodzielniczych dla dziewcząt żydowskich; 17) Szkoła Zawodowa Żeńska im. św. Teresy Zgrom. SS. Opatrzności Bożej; 18) Szkoła Zawodowa Żeńska Zgrom. SS. Bazyljanek; 19) Szkoła Zawodowa Żeńska Wyrobów Galanteryjnych; 20) Szkoła Majstrów Elektrotechników T-wa Szkół Przemysłowo - Technicznych.

Przemyśl. 21) Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.; 22) Liceum Handlowe Koeduk. T. L. H.; 23) Szkoła Zawodowa Żeńska T-wa Warsztatów Rękodzielniczych dla dziewcząt żydowskich.

Rawa Ruska. 24) Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.; 25) Szkoła Krawiecka Męska T-wa Szkoły Ludowej.

Rozwadów. 26) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T-wa Szkoły Zawodowej.

Rzeszów. 27) 3 kl. Koed. Szkoła Handlowa T-wa Szkoły Handlowej; 28) Szkoła Przemysłowa Żeńska T. S. L.; 29) Szkoła Rzemiosł T-wa Szkoły Przemysłowej.

Sambor. 30) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T. S. H.; 31) 3 kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa Fundacji O. Gotthelfa; 32) Szkoła Zawodowa Żeńska im. St. Sobińskiego; 33) Szkoła Zawodowa dla Dziewcząt Żydowskich Fundacji O. Gotthelfa.

Sanok. 34) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych.

Sokal. 35) 3 kl. Koedukacyjna Szkoła Handlowa St. Kochanowskiego.

Snopków. 36) Główna Szkoła Gospodarcza Żeńska.

Sygniówka pod Lwowem. 37) Szkoła Mechaników Lotniczych L. O. P. P.

Żółkiew. 38) Szkoła Zawodowa dla dziewcząt żydowskich T-wa Ochrony Dzieci i Młodzieży Żydowskiej.

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja. 1) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T. S. H.; 2) Szkoła Zawodowa Żeńska Zgrom. SS. Urszulanek.

Stanisławów. 3) Szkoła Przemysłowa Żeńska T-wa Szkoły Przemysłowej Żeńskiej; 4) Szkoła Zawodowa Żeńska Związku Tow. Szerz. Oświaty Zawodowej wśród Żydów; 5) Jednoroczna Koeduk. Szkoła Przysposobienia Kupieckiego T. S. H.; 6) 3 kl. Żeńska Szkoła Handlowa T. S. H.

Stryj. 7) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa Fr. Świderskiego; 8) Szkoła Zawodowa Żeńska Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet; 9) Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa T-wa Warsztatów Rękodzielniczych dla Młodzieży Żydowskiej.

Województwo tarnopolskie.

Brody. 1) 1 roczne Koeduk. Szkoła Przysposobienia Kupieckiego D. Loewina; 2) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa D. Loewina.

Brzeżany. 3) Szkoła Przemysłu Drzewnego T-wa Szkoły Zawodowej Przemysłu Drzewnego.

Czortków. 4) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa Gusty Buchsgang; 5) Szkoła Zawodowa Żeńska T-wa Szkoły Przemysłowo Handlowej.

Jazłowiec. 6) Seminarjum Gospodarcze Zgrom. SS. Niepokalanego Poczęcia Najśw. M. Panny.

Tarnopol. 7) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T. S. L.

Złoczów. 8) 3 kl. Koeduk. Szkoła Handlowa T. S. L.

IV. Szkoły artystyczne.

Województwo lwowskie.

Drohobycz. 1) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie.

Jaworów. 2) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie.

Lwów. 3) Instytut Muzyczny im. M. Łysenki; 4) Konserwatorjum Polskiego Towarzystwa Muzycznego; 5) Lwowskie Konserwatorjum Muzyczne

im. Karola Szymanowskiego; 6) Szkoła Muzyczna im. Ignacego Paderewskiego; 7) Szkoła Muzyczna Sabiny Kasparek; 8) Zakład Muzyczny Malwiny Reyssówny.

Przemyśl. 9) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie; 10) Instytut Muzyczny im. Fr. Chopina Wandy Cyrbesowej; 11) Szkoła Muzyczna im. L. van Beethovena A. i J. Grzywieńskich; 12) Szkoła Muzyczna J. Eustachji Petersowej.

Województwo stanisławowskie.

Kołomyja. 1) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie; 2) Filja Konserwatorjum Towarzystwa Muzycznego im. St. Moniuszki w Stanisławowie; 3) Filja Lwowskiego Konserwatorjum Muzycznego im. Kar. Szymanowskiego we Lwowie.

Stanisławów. 4) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie; 5) Konserwatorjum Towarzystwa Muzycznego im. St. Moniuszki; 6) Szkoła Muzyczna im. Chopina.

Stryj. 7) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie (Muzyczne Towarzystwo im. M. Łysenki we Lwowie — Filja Stryj).

Województwo tarnopolskie.

Czortków. 1) Szkoła Muzyczna Stanisława Łukasiewicza.

Tarnopol. 2) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie. 3) Szkoła Muzyczna Towarzystwa Przyjaciół Muzyki.

Złoczów. 4) Filja Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie; 5) Szkoła Muzyczna im. Moniuszki w Złoczowie.

6.

Dodatek ekonomiczny na dzieci.

Rozp. Ministerstwa Skarbu z dnia 20 lipca 1932 r. L. D. III. 8234/32.

Nr. B. P. 17949/32 (Min. W. R. i O. P. z dnia 25-go lipca 1932 r. Nr. B. P. 11345/32 (okólnik Nr. 122). Wskutek zapytania niektórych władz Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, co następuje:

I. Art. 4 ustawy uposażeniowej funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9-go października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) względnie art. 5 ustawy uposażeniowej sędziów i prokuratorów z dnia 5-go grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) w punkcie „c“ względnie „b“ tych ustaw, normując prawo do dodatku ekonomicznego na dzieci, postanawia, że dodatek ten może być przyznany na dzieci ślubne i uprawnione.

Z powyższego wynika, że ubiegający się o dodatek ekonomiczny na dziecko, winien udowodnić nietylko, że dziecko się urodziło, lecz także że jest ono ślubne lub uprawnione.

Za dostateczny dowód, że dziecko jest ślubne lub uprawnione, nie może być uznane zaświadczenie np. akuszerki, lekarza, zakładu położniczego, gdyż może ono stwierdzać jedynie fakt urodzenia, a nie okoliczności, że dziecko jest ślubne lub uprawnione.

Moc dowodową, stwierdzającą pochodzenie dziecka, mają zasadniczo jedynie metryki urodzenia, wystawione przez właściwe urzędy stanu cywilnego (w formie pełnego czy też skróconego wypisu z ksiąg metrykalnych), gdyż w myśl obowiązujących przepisów tylko te urzędy są uprawnione do wydawania dokumentów, stwierdzających pochodzenie dziecka.

Żadanie przedstawienia metryki nie może być uważane za utrudnienie w uzyskaniu dodatku ekonomicznego. Wszystkie bowiem systemy ustawodawstwa, obowiązujące obecnie na ziemiach polskich, nakładają na rodziców dziecka, a w pewnych warunkach także na osoby obce, obowiązek zgłaszania faktu urodzin dziecka w odnośnym urzędzie stanu cywilnego i sporządzenia aktu urodzenia, zaś wszelkie urzędy stanu cywilnego obowiązane są wydawać na żądanie osób interesowanych metrykę urodzenia. Również przepisy normujące służbę państwową, np. art. 16 ustawy z dnia 17-go lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) nakładają na funkcjonarjusza obowiązek składania władzy dokumentów osobistych, stwierdzających okoliczności, mające wpływ na wymiar uposażenia.

Gdyby jednak uzyskanie metryki było niemożliwe np. gdy dokument zaginął, a księgi urzędu stanu cywilnego uległy w czasie wojny zniszczeniu, lub też utrudnione, gdy np. urząd stanu cywilnego znajduje się zagranicą, a otrzymanie dokumentu przez urzędy zagraniczne napotyka na trudności, należy brać pod uwagę inne dowody. Przy posługiwaniu się dowodem ze świadków, należy od nich także żądać szczegółowego uzasadnienia, skąd są im znane okoliczności, przez nich zeznawane.

Szczegółowe przepisy o postępowaniu przy dowodach z dokumentów i ze świadków zawiera rozdział X. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22-go marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341 [1]). Rozporządzenie to w dwóch pierwszych artykułach (49 i 50) tego rozdziału wyraża zasady, że „jako środek dowodowy w postępowaniu administracyjnem służy wszystko, co może się przyczynić do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem“, oraz że: „o tem, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego“.

II. Od przedstawionej wyżej zasady możnaby wyjątkowo odstąpić w wypadkach, gdy funkcjonarjusz, składając swej władzy wspomniane wyżej zaświadczenie np. akuszerki lub szpitala, prosi o tymczasowe przyznanie mu dodatku ekonomicznego na dziecko, zaznaczając wyraźnie, że formalny dowód urodzenia dziecka przedstawi później. Ministerstwo Skarbu nadmienia jednak, że władza przyznająca tymczasowo dodatek ekonomiczny winna równocześnie wyznaczyć funkcjonarjuszowi stosownie krótki termin do przedstawienia formalnego świadectwa urodzenia dziecka pod rygorem wstrzymania dalszej wypłaty i potrącenia dokonanych wypłat za czas ubiegły.

III. Przepisy zaboru rosyjskiego nie przewidywały urzędów stanu cywilnego dla osób bezwyznaniowych, względnie należących do wyznań nieuznanych, to też posiadanie metryk przez te osoby jest niemożliwe. Ten stan rzeczy istnieje dotychczas, jednak kwestja uregulowania tego zagadnienia jest w toku załatwienia. Do czasu wydania przepisów w tej sprawie należy

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 3—42.

przyznawać dodatek ekonomiczny na dzieci bezwyznaniowe lub należące do wyznań prawnie nieuznanych z uwagi na niemożność dostarczenia metryk na podstawie wszelkich dowodów, któreby w dostateczny sposób wyjaśniały pochodzenie dziecka i jego wiek. W szczególności za wystarczający dowód należy także uważać wypis z rejestru mieszkańców, wystawiony przez właściwą gminę. Gdyby się nastręczały trudności lub wątpliwości przy ustalaniu daty urodzenia dziecka lub jego wieku dla ustalenia terminu należałoby posługiwać się dowodem ze świadków względnie innym dowodem w myśl zasad podanych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnem.

Podając powyższe do wiadomości, Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie dalszych odpowiednich zarządzeń.

Kierownik Departamentu (—) *Nowak.*

7.

Uposażenie nauczycieli, posiadających wyższe studja.

Rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 29 lipca 1932 r. Nr. B. P. 8320/32.

Nr. B. P. 18254/32. Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że ukończenie Konserwatorjum Polskiego Towarzystwa Muzycznego we Lwowie należy uważać za ukończenie specjalnych kursów zawodowych w rozumieniu art. 31 ustawy uposażeniowej z dnia 9-go października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

W z. Szefa Biura Personalnego: *R. Sztobryn.* wr. referendarz.

8.

Nieprzerwany trzyletni okres pracy nauczycielskiej.

Interpretacja art. 9 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 marca 1932 r. Nr. BP. 2231/32.

Nr. B. P. 7939/32. Art. 9 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) wyraźnie mówi, że przez n i e p r z e r w a n y trzyletni okres pracy nauczycielskiej (art. 8) rozumie się czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole. Za przerwę w faktycznem pełnieniu tych obowiązków nie uważa się jedynie przerw z powodu choroby lub urlopu, jeżeli ich suma nie wynosi więcej, niż dwa miesiące. Wobec tego, że wspomniany artykuł nie wymienia normalnej obowiązkowej służby wojskowej, jako przedłużającej trzyletni okres pracy nauczycielskiej, wymaganej do ustalenia, o czas przerwy spowodowanej służbą wojskową, należy zatem wymagany nieprzerwany trzyletni okres liczyć na nowo od czasu ponownego objęcia obowiązków nauczycielskich po odbyciu powinności wojskowej.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.* wr.

9.

Przyjmowanie nowych kandydatów na stanowiska nauczycielskie oraz na posady woźnych szkolnych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 315 z dnia 22 lipca 1932 r. (BP. 6545/32) do dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Wobec ustanowienia odnośnemi zarządzeniami władz naczelnych pewnej kolejności kandydatów przy obsadzaniu stanowisk niższych funkcjonarjuszów w państwowej służbie cywilnej oraz przyznania pierwszeństwa wysłużonym wojskowym zawodowym i inwalidom wojennym — zarządzam by począwszy od roku szkolnego (1932/33) Dyrekcje szkół średnich nie zatrudniały bez uprzedniej zgody Kuratorjum niższych funkcjonarjuszów, bez względu na sposób wynagrodzenia tychże. W każdym poszczególnym wypadku należy zwracać się do Kuratorjum (Biuro Personalne) o wyznaczenie odpowiedniego kandydata.

Również o ile idzie o posady nauczycielskie, zwłaszcza w szkołach zawodowych — zaangażowanie nowego kandydata wymagać będzie uprzedniej zgody ze strony Kuratorjum.

Zechcą Dyrekcje do powyższego zarządzenia ściśle się stosować.

Naczelnik Biura Personalnego: *Dr. J. Weryński.* wr.

10.

Okręgi szkolne.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 lipca 1932 r.
Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 589.

Na podstawie artykułu 2 i 10 ustawy z dnia 4-go czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Dla celów administracyjnych w zakresie wychowania Państwo dzieli się na następujące okręgi szkolne:

1. Brzeski, złożony z obszarów objętych województwami poleskiem i białostockiem z wyłączeniem powiatów suwalskiego, augustowskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego, — z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Brześciu nad Bugiem.
2. Krakowski, złożony z obszarów objętych województwami krakowskiem i kieleckiem, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Krakowie.
3. Lubelskie złożony z obszarów objętych województwem lubelskiem, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Lublinie.
4. Lwowski, złożony z obszarów objętych województwami lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego we Lwowie.
5. Poznański, złożony z obszarów objętych województwami poznańskiem i pomorskiem, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Poznaniu.
6. Warszawski, złożony z obszarów objętych okręgiem m. st. Warszawy oraz województwami warszawskiem i łódzkiem, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Warszawie.

7. Wileński, złożony z obszarów objętych województwami wileńskiem i nowogrodzkiem oraz powiatami suwalskim, augustowskim, grodzieńskim i wołkowyskim województwa białostockiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Wilnie.

8. Łucki, złożony z obszarów objętych województwem wołyńskiem, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Łucku.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1-go września 1932 roku.

Równocześnie tracą moc obowiązującą rozporządzenia, wydane w zakresie unormowanym niniejszem rozporządzeniem.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

11.

Normalizacja zeszytów szkolnych.

Postanowienie Min. W. R. i O. P. z dnia 17 maja 1932 r. (I. Pr. 2226/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 28).

W związku z zamierzoną normalizacją zeszytów szkolnych Ministerstwo zezwala na używanie w szkołach zeszytów według dotychczasowych formatów jedynie do dnia 30 czerwca 1934 roku. Od tego terminu obowiązywać będzie bezwzględnie format, jaki zostanie ustalony przez Ministerstwo [1]).

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

12.

Zatwierdzanie rozkładu zajęć w publicznych szkołach powszechnych.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. II. P. 5807/32. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 53).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Uchyla się rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1926 r. w sprawie zatwierdzania rozkładu zajęć w publicznych szkołach powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 117) [2]).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

---

[1]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 287.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 457.

13.

Organizacja pracy w szkołach powszechnych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 116 z dnia 12 lipca 1932 r. (II. P. 5806/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 56).

W związku z rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. II. P. 5807/32 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 53) uchylającem rozporządzenie z dnia 30-go maja 1926 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 117) w sprawie zatwierdzania rozkładu zajęć w publicznych szkołach powszechnych, zarządzam co następuje:

1. Celem należytego zorganizowania nowego roku szkolnego kierownicy poszczególnych publicznych szkół powszechnych przedkładają corocznie inspektorom szkolnym projekty organizacyj tych szkół na następny rok szkolny.

2. Projekty te zawierać winny przedewszystkiem dane, odnoszące się do liczby dzieci w wieku obowiązku szkolnego w obwodzie szkoły i wnioski co do przypuszczalnej liczby i składu poszczególnych oddziałów pod względem wieku, wyznania, płci, przynależności do obwodu, co do rozmieszczenia oddziałów (klas, kompletów) w lokalu szkoły, ilości godzin nauki poszczególnych przedmiotów w każdym oddziale, składu grona nauczycielskiego i podziału zajęć między nauczycieli.

3. Kierownicy szkół przedstawiają swe projekty w 2 egzemplarzach inspektorom szkolnym w terminie do dnia 20 kwietnia na formularzach, normowanych zarządzeniami Ministerstwa W. R. i O. P.

4. Inspektorowie szkolni po zbadaniu nadesłanych projektów organizacyj szkół oraz dokonaniu ewentualnych zmian i poprawek zatwierdzają projekty organizacji najdalej do dnia 1 sierpnia, poczem zwracają jeden egzemplarz zatwierdzonego formularza kierownikowi szkoły.

5. Na podstawie zatwierdzonego projektu organizacji oraz w związku z dokonanym w końcu roku szkolnego ruchem uczniów kierownicy szkół organizują nauczanie w szkołach i przesyłają inspektorowi szkolnemu sprawozdanie z organizacji szkoły według stanu w dniu 15 września w terminie do dnia 20 września na formularzach normowanych zarządzeniami Ministerstwa W. R. i O. P.

6. Inspektorowie szkolni badają zgodność nadesłanych w jednym egzemplarzu sprawozdań z organizacji szkoły z zatwierdzonemi przez siebie projektami organizacji (punkt 4), przyczem, w razie nieumotywowanej niezgodności lub błędu, polecają dokonanie odpowiednich zmian i poprawek, które kierownicy szkół wprowadzają w życie.

7. Z projektów organizacyj (punkt 3) inspektorowie szkolni sporządzają zestawienia powiatowe według zarządzeń kuratorjum okręgu szkolnego i przesyłają je kuratorjum do dnia 15 maja; zestawienia ze sprawozdań z organizacyj szkół w powiecie (punkt 6) sporządzają inspektorowie szkolni według zarządzeń kuratorjum i przesyłają je kuratorjum do dnia 15 października.

8. Z zestawień powiatowych (punkt 7) po ich zbadaniu i skorygowaniu sporządza kuratorjum okręgu szkolnego zestawienie okręgowe. Ze-

stawienie okręgowe z projektów organizacyj przesyła kuratorjum Ministerstwu do dnia 1 czerwca, zaś zestawienia ze sprawozdań z organizacji szkół w okręgu do dnia 31 października.

9. W związku z rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. II. P. 5805/32 o rocznych sprawozdaniach z organizacji prywatnych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 52) inspektorowie szkolni badają na podstawie nadesłanych sprawozdań zgodność organizacji nauczania ze statutem lub warunkami koncesyjnemi danej szkoły, sporządzają zestawienia powiatowe i przesyłają je kuratorjum, które z kolei zestawienie okręgowe przesyła Ministerstwu. Terminy są tu identyczne jak dla publicznych szkół powszechnych.

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

14.

Roczne sprawozdania z organizacji prywatnych szkół powszechnych.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. II. P. 5805/32. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 52).

Na podstawie art. 1 i 13 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) zarządzam, co następuje:

§ 1. Kierownicy prywatnych szkół powszechnych obowiązani są przedkładać kuratorjom okręgów szkolnych za pośrednictwem właściwych inspektorów szkolnych corocznie najpóźniej do dnia 20 września sprawozdanie o liczbie i składzie uczącej się młodzieży w poszczególnych oddziałach (klasach, kompletach) z wyszczególnieniem wieku, wyznania i płci, o rozmieszczeniu oddziałów w lokalu szkoły, o ilości godzin nauki poszczególnych przedmiotów w każdym oddziale z wyszczególnieniem jęyka nauczania, o składzie grona nauczycielskiego oraz o podziale zajęć i tygodniowym rozkładzie lekcyj.

Sprawozdanie powyższe według stanu z dnia 15 września składać należy w jednym egzemplarzu na formularzu, ogłoszonym jako załącznik do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Obowiązek składania sprawozdania wymienionego w § 1-szym dotyczy również innych szkół w stosunku do tych oddziałów, w których nauka udzielana jest w zakresie programu pierwszych 4-ch oddziałów publicznych szkół powszechnych, jak np. klas wstępnych i podwstępnych (klas przygotowawczych) prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i t. p.

W wypadkach wątpliwych rozstrzyga kurator okręgu szkolnego.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1932 r.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

Sprawozdanie z organizacji . . . . w . . . . w roku szk. 193.../...
(wymienić rodzaj szkoły, nr., imię, miejscowość)

Język nauczania . . . . . Stopień organizacyjny szkoły . . . .

Ruch uczniów w r. 193...

Tablica 1.

1	Uczniów w końcu roku szkolnego 193.../...	
2	Ukończyło szkołę (najwyższy oddział) z wynikiem pomyślnym	
3	Promowano do wyższych oddziałów	
4	Pozostało na rok drugi w oddziałach dwuletnich i na rok drugi lub trzeci w odziałach trzyletnich	
5a	Niepromowano	
5b	W tej liczbie nieklasyfikowano	
6	Opuściło szkołę z różnych powodów do dnia 15-go września 193... r. (bez uczniów w wierszu 2)	
7	Przybyło uczniów do szkoły do dnia 15 września 193... r.	
8	Uczniów w roku szk. 193.../... według stanu z dnia 15 września 193... r.	

Objaśnienie:

Tablica 1 obejmuje wszystkich uczniów szkoły; jej wiersz 4 dotyczy uczniów oddziału III. i IV. w szkole 1-klasowej i oddziału IV. i V. w szkole 2-klasowej. W wierszu 5a uwzględnić należy także i t. zw. nieklasyfikowanych.

W tablicy 2 zamieszcza się również wszystkich uczniów tej szkoły tak w wieku obowiązku szkolnego jak i poza tym wiekiem; w rubryce 1 wpisuje się wszystkie oddziały np. I, IIa, IIb i t. d., w rubryce 9 należy umieścić dzieci 6-cio letnie, w rubryce od 10—16 włącznie dzieci w wieku obowiązku szkolnego, w rubryce 17 dzieci, które wyszły już z wieku obowiązku szkolnego.

Tablica 2.

Podział uczniów na oddziały.

Oddział	Ogółem uczniów	Z ogólnej liczby uczniów przypada na:																				
		Nowoprzyjętych	Promowanych	Pozostałych na II rok w odd. 2-letnich i na II lub III r. w odd 3-letnich	Drugorocznych	Chłopców	Dziewcząt	urodzonych w roku									wyznania					
								1926	1925	1924	1923	1922	1921	1920	1919	1918 i wcześniej	rzym.-kat.	gr. kat.	ewang.	praw.	mojż.	i innego
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

Tablica 3.

Rozmieszczenie oddziałów w lokalu szkolnym.

Nr. izby lekcyjnej	Miejscowość, ulica, numer domu, gdzie znajduje się izba lekcyjna	Odległość od lokalu głównego w klm.	Powierzchnia podłogi izby lekcyjnej w m²		Wysokość izby lekcyjnej w m.	Liczba wszystkich miejsc w ławkach	I. Zmiana (komplet)				II. Zmiana (komplet)			
			w budynku własnym	w budynku wynajętym			uczą się oddziały	liczba uczniów	od godziny	do godziny	uczą się oddziały	liczba uczniów	od godziny	do godziny
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Tablica 4.

Tygodniowy rozkład godzin lekcyjnych.

Oddziały / Przedmioty													
Religja													
Język polski													
Język													
Język													
Historja													
Geografja													
Nauka o przyrodzie													
Rachunki z geometrją													
Rysunek													
Roboty ręczne													
Śpiew													
Ćwiczenia cielesne													
. . . .													
. . . .													
Razem . .													

Objaśnienie:

W tablicy 4 w nagłówku należy wpisać kolejno, poczynając od pierwszego, wszystkie oddziały zasadnicze i równoległe np. I, IIa, IIb i t. p.

Jeżeli oddziały są łączone, to połączone oddziały należy wypisac w rubrykach sąsiednich choćby przez to nie można było zachować wspomnianej wyżej kolejności; dla zaznaczenia, że oddziały są połączone, czyli, że nauka z temi oddziałami odbywa się w jednej izbie jednocześnie, niepodzielnie, należy przez obie (a w wypadkach łączenia trzech oddziałów, przez trzy) rubryki w nagłówku wypisać „niepodzielnie". W rubrykach pionowych wypisujemy dla każdego oddziału z osobna liczby godzin nauki każdego przedmiotu (głośnej i cichej razem, bez zaznaczenia podziału).

Jeżeli połączone oddziały uczą się jakiego przedmiotu wspólnie, a więc według jednego i tego samego programu, to dla zaznaczenia wspólnej nauki wpisujemy liczbę godzin nauki nie w każdej rubryce, lecz tylko raz dla obu (ewentualnie trzech) oddziałów pośrodku (na linji oddzielającej rubryki lub przy trzech — w rubryce środkowej) i nad cyfrą piszemy znak ——

Przy sumowaniu godzin nauki dla każdego oddziału — liczby nauki wspólnej (choć wpisane są tylko raz) liczymy oddzielnie dla każdego oddziału, a więc uwzględniamy dwukrotnie (ewentualnie trzykrotnie). Dla uniknięcia nieporozumień zaznacza się, że otrzymane sumy w rubrykach pionowych dla każdego oddziału oznaczają liczby godzin nauki głośnej i cichej razem, jakie przeznacza się dla uczniów każdego oddziału. Liczby te jednocześnie będą oznaczać i liczbę godzin nauczania czyli liczbę godzin pracy nauczycielskiej tylko w tym wypadku, kiedy oddziały uczą się oddzielnie, natomiast przy nauczaniu w oddziałach połączonych liczba godzin pracy nauczycielskiej w obu (względnie trzech) połączonych oddziałach będzie równać się liczbie godzin nauki w oddziale wyższym.

Nr. porządkowy	Nazwisko i imię kierownika i nauczycieli	Dodatkowe kwalifikacje wyższe studja, W. K. N. P. lnst. Naucz i t. p.)	Ilość lat pracy naucz.	Wyznanie	Religja		Język polski		Język....		Język....		Historja		Geografja	
					uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.
1	2	3	4	5	6		7		8		9		10		11	

(koniec tablicy 6)

i podział zajęć.

Nauka o przyrodzie		Rachunki z geometrją		Rysunek		Roboty ręczne		Śpiew		Ćwiczenia cielesne		....		Ogłem godzin tygodniowo	Wychowawstwo w oddziale (ach)	Inne zajęcia w szkole	U w a g i
uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach-	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.	uczy w oddziałach	godzin tygod.				
12		13		14		15		16		17		18		19	20	21	22

Tablica 5.

Specjalne zespoły nauczania religji, ewentualnie innych przedmiotów.

Nr. porządkowy	Zespół utworzono z uczniów oddziału (ów)	Liczba uczniów w zespole	Przedmiot nauczania	Godzin nauki w zespole tygodniowo	Nr izby lekcyjnej lub nazwa sali szk., w której uczy się zespół

Tablica 6.

Grono nauczycielskie

15.

Zajęcia uboczne nauczycieli.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 27 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 17578/32.

Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 1-go sierpnia 1932 r. Nr. BP. 8062/32 wyjaśniło, że płatna praca nauczycielska w prywatnych szkołach wieczorowych dla dorosłych, które zorganizowane na wzór szkół powszechnych otrzymały prawo publiczności, nie jest pracą kulturalno - społeczną w rozumieniu postanowień art. 32 powołanej ustawy, wobec czego nauczyciele obowiązani są o jej objęciu zawiadomić władzę, która może częściowo lub całkowicie odmówić zezwolenia na jej wykonywanie.

Naczelnik Biura Personalnego: *Dr. J. Weryński.* wr.

16.

Rozwiązanie stosunku służbowego z nauczycielem bez egzaminu praktycznego.

Wykładnia art. 10 rozporządzenia o kwalifikacjach nauczycieli.

Rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 1 czerwca 1932 r. Nr. II. P. 3176/32.

Nr. I. K. N. 2402/32. Z art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 259) wynika, że władza powinna rozwiązać stosunek służbowy z nauczycielem, który do upływu terminu, w tym artykule oznaczonego, nie zdał II-go egzaminu. Ten obowiązek władzy nie wyklucza zupełnie stosowania przez władze przepisów pragmatyki nauczycielskiej o rozwiązaniu stosunku służbowego.

Sposób rozwiązania stosunku służbowego i termin wypowiedzenia z art. 69 i 71 pragmatyki nauczycielskiej nietylko mogą, ale muszą być stosowane.

Co do terminu rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej ani to rozporządzenie, ani żaden inny przepis ustawy terminu takiego nie oznacza, a zatem:

1) nauczyciel może pełnić obowiązki służbowe bez złożenia II-go egzaminu aż do upływu terminu 5-letniego bez narażenia się na konsekwencje obowiązku władzy, w tym artykule wskazanego;

b) władza ma obowiązek rozwiązania stosunku służbowego z takim nauczycielem dopiero od chwili upływu powyższego;

c) stosunek służbowy z takim nauczycielem ulegnie rozwiązaniu przy zachowaniu terminu z art. 71 pragmatyki.

Z tego nie wynika, żeby władza nie mogła przedtem rozwiązać stosunku służbowego na podstawie art. 69 i 71 pragmatyki, lecz stałoby się to w granicach jej uznania, podczas gdy po upływie okresu 5-letniego jest to jej obowiązkiem.

Zatrudnienie zwolnionego nauczyciela w charakterze nauczyciela kontraktowego nie jest sprzeczne z ustawą, o ile dany nauczyciel posiada kwalifikacje do nauczania.

Naczelnik Wydziału: (—) *St. Bugajski.*

17.

Wynagrodzenie duszpasterzy, nauczycieli nieetatowych, lekarzy i sił kancelaryjnych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 104 z dnia 21 czerwca 1932 r. (Nr. I. R. 6033/32) o stosowaniu zarządzenia w sprawie zawieszenia 10% podwyżki uposażeń.

W związku z wątpliwościami, jakie nasuwają się kuratorjum przy stosowaniu okólnika Nr. 83 z dnia 25 maja 1932 r. (Nr. I. R. 5679/32) o zawieszeniu wypłaty 10% podwyżki uposażeń w stosunku do funkcjonarjuszów państwowych, zajmujących stanowiska służbowe poza m. st. Warszawą [1]), Ministerstwo wyjaśnia, że:

1) wynagrodzenie duszpasterzy za udzielanie nauki religji w szkołach powszechnych, ustalone rozporządzeniem z dnia 1 marca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 163) [2]), do którego nie stosowało się zarządzenie z dnia 8 stycznia 1927 r. Nr. OR. 85/27 [3]) w sprawie 10% podwyższenia uposażenia,

2) wynagrodzenie nieetatowych nauczycieli szkół powszechnych, ustalone rozporządzeniem z dnia 1 marca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 204) [4]), do którego nie stosowało się zarządzenie z dnia 8 stycznia 1927 r. Nr. 85/27 w sprawie 10% podwyższenia uposażenia;

3) wynagrodzenie lekarzy i dentystów, ustalone zarządzeniem z dnia 28 października 1931 r. Nr. I. WF. 8220/31 [5]) na zł 14 za jedną godz. pracy tygodniowej;

4) wynagrodzenie pomocniczych sił kancelaryjnych w inspektoratach szkolnych, płatne z ryczałtu na pomoc kancelaryjną;

5) wynagrodzenie pomocniczych sił kancelaryjnych w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli, płatne z fun-

---

[1]) Cytowanym okólnikiem Min. W. R. i O. P. podano do wiadomości okólnik Min. Skarbu z dnia 21 maja 1932 r. L. D. III. 7930/1/32, wyjaśniający, że rozporządzenie Prezydenta Rzpltej z dnia 21 maja 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 419 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw., str. 345) dotyczy automatycznie tych pracowników kontraktowych, którzy według zawartej z nimi umowy pobierają wynagrodzenie według grup uposażeniowych.

Ponadto na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 20 maja b. r. Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że wynagrodzenie pracowników kontraktowych płatnych ryczałtowo z budżetu, którzy zajmują stanowisko służbowe poza m. st. Warszawą, obniża się również z dniem 1 czerwca 1932 r. o 10%, przyczem zgodnie z zasadami prawa cywilnego obniżenie winno nastąpić drogą odpowiedniej zmiany umów z ważnością od dnia 1 czerwca 1932 r., co należy bezzwłocznie przeprowadzić. Jeżeli pracownik odmówi wyrażenia zgody na zmianę umowy, należy bezzwłocznie ją wypowiedzieć, względnie przy umowach, zawartych na czas określony, nie odnawiać i w ten sposób umowę z pracownikiem definitywnie rozwiązać. Przyjęcie ponowne na zajmowane stanowisko pracownika, który nie wyraził zgody na zmianę umowy z dniem 1 czerwca 1932 r., byłoby obejściem powyższych zarządzeń i jako takie jest niedopuszczalne. (Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 30 maja 1932 r. Nr. O. 876/32).

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 147.

[3]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1927 r., str. 54.

[4]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 198.

[5]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 627.

duszu na pomoc kancelaryjną, — nie podpada pod postanowienia wymienionego na wstępie zarządzenia o zawieszeniu 10% podwyżki uposażeń.

Jednocześnie Ministerstwo wyjaśnia, że ryczałty dla prywatnych szkół zawodowych, położonych poza m. st. Warszawą, przyznane na opłacanie nauczycieli i instruktorów, należy zmniejszyć od dnia 1 czerwca 1932 r. o 10 %.

Za Nacz. Wydziału: (—) *F. Borowiecki.* Radca Minist.

18.

Pożyczki na budowę szkół.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 96 z dnia 13 czerwca 1932 r. (I. R. 5868/32).

W związku z uruchomieniem przez Ministerstwo Skarbu nowej rubryki dochodowej w budżecie nadzwyczajnym Ministerstwa W. R. i O. P. za rok 1932/33 pod nazwą „zwrot pożyczek na budowę szkół powszechnych“ (Dz. 4, R. 1, § 12) zechce Kuratorjum zarządzić, by zwroty pożyczek, udzielonych gminom i związkom komunalnym na budowę szkół powszechnych były zarachowywane na budżet nadzwyczajny Ministerstwa W. R. i O. P. Dz. 4, R. 1, § 12.

W myśl powyższego, okólnik Nr. 60 z dnia 18 kwietnia 1932 r. (I. R. 4016) przestaje nadal obowiązywać, kwoty zaś wpłacone na rachunek sum depozytowych Kuratorjum należy bezzwłocznie przelać na budżet dochodowy Ministerstwa, rachunek Kuratorjum Dz. 4, R. 1, § 12.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 5 lipca 1932 r. Nr. O. 1006/32 do wszystkich rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Udzielam do wiadomości oraz celem pouczenia gmin, korzystających z pożyczek na budowę szkół powszechnych, aby zwroty pożyczek składano i zarachowywano w sposób podany w okólniku.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

19.

Praktyka pedagogiczna kandydatów na nauczycieli szkół średnich.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 115 z dnia 9 lipca 1932 r. (II. S. 5396/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 55).

Uzupełniając dotychczasowe przepisy w sprawie praktyki pedagogicznej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, Ministerstwo zarządza organizowanie tej praktyki w wypadkach, kiedy względy organizacyjno-wychowawcze danej szkoły na to pozwalają, także i w szkołach powszechnych najwyższego stopnia organizacyjnego (w ostatnich trzech latach) oraz w średnich szkołach zawodowych, przytem w tych drugich tylko w odniesieniu do przedmiotów następujących: j. polskiego, historji, geografji, ćwiczeń cielesnych i śpiewu (t. zw. przedmiotów ogólnokształcących w szkole zawodowej).

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

20.

Zaliczanie przedmiotów w szkołach handlowych.

Rozporządzenie Minist. W. R. i O. P. z dnia 9 sierpnia 1932 r. Nr. III. HG. 3125/32.

Nr. III. 3211/32. Ministerstwo wyjaśnia, że w myśl art. 51 ustawy z dnio 9-go października 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) należy zaliczać przedmioty w 4-tych klasach szkół handlowych do następujących kategoryj:

Do kat. IV (jako przedmioty zawodowe specjalne): skarbowość, organizacja przedsiębiorstw, statystyka, nauka o cłach i taryfach, spółdzielczość, ćwiczenia towaroznawcze, historja gospodarcza. Do kat. III. chemja z ćwiczeniami. Do kat. II. historja kultury.

W z. Dyrektora Departamentu (—) *A. Romanowski*. Min. Wizyt. szkół.

21.

Opłaty szkolne w szkołach zawodowych.

Zarządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 sierpnia 1932 r. (Nr. III. TP. 3643/32).

Nr. III. 11583/32. Zarządzam pobieranie w państwowych szkołach, seminarjach i na kursach zawodowych opłat szkolnych na zasadach niżej wyszczególnionych, w wysokości ustalonej zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 12-go września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31 [1]) wsprawie opłat w szkołach zawodowych z tem, że opłaty za korzystanie z warsztatów, laboratorjów, pracowni i t. d. są scalone z opłatami na fundusz doraźnych pomocy naukowych, bibljotek uczniowskich, urządzeń higjenicznych i gier ruchowych, w jedną opłatę pod nazwą „Taksa administracyjna".

I. Taksę za egzamin wstępny uiszczają wszyscy kandydaci przystępujący do tego egzaminu:

a) na kurs pierwszy w szkołach technicznych, średnich technicznych kolejowych, w szkołach i leceach handlowych, oraz w szkołach agrotechnicznych — zł 5

b) w szkołach rzemieślniczo-przemysłowych (męskich i żeńskich) w szkołach majsterskich, w szkołach rękodzielniczych, i gospodarczych żeńskich, seminarjach zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych — zł 3

II. Taksę za badania psychotechniczne uiszczają wszyscy kandydaci poddawani tym badaniom:

a) w szkołach wymienionych w p. I. ust. a) — zł 2

b) w szkołach wymienionych w p. I. ust. b) — zł 1

III. Taksę wstępną czyli wpisowe uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs we wszystkich szkołach oraz na kursach z wyjątkiem kursów wędrownych i kursów korespondencyjnych. — zł 10

IV. Taksa za egzamin końcowy we wszystkich szkołach i kursach. — zł 10

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r. str. 542.

V. Taksa za świadectwa:

a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu zł 5

Uwaga. Świadectwa (wykazy postępów) roczne, półroczne, wzgiędnie semestralne, wydaje się bezpłatnie.

b) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu zł 10

c) za duplikaty świadectw (wykaz postępów) rocznych, półrocznych, względnie semestralnych zł 12

VI. Taksa administracyjna.

A. W szkołach.

a) technicznych. 1. na wydziałach mechanicznych, mechanicznych kolejowych, elektrycznych, elektromechanicznych, mechaniczno - elektrotechnicznych, lotniczych, samochodowych, młynarskich, włókienniczych, górniczych, hutniczych, przemysłowo - leśnych rocznie zł 170

2. na wydziałach chemicznych, ceramicznych, piwowarskich rocznie zł 190

3. na wydziałach budowlanych, drogowych, drogowo - budowlanych, drogowo - wodnych, mierniczych, meljoracyjnych, miernictwa kopalnianego, eksploatacyjnych kolejowych rocznie zł 130

b) agrotechnicznych średnich rocznie zł 190

c) ogrodnictwa w Poznaniu rocznie zł 220

d) kolejowych niższych rocznie zł 90

e) rzemieślniczo - przemysłowych męskich, rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich oraz w seminarjach zawodowych żeńskich rocznie zł 90

f) rzemiosł budowlanych, koszykarskich i szewckich rocznie zł 40

g) w liceach i szkołach handlowych rocznie zł 130

h) mistrzów mechaników, mistrzów budowlanych, drogowych i meljoracyjnych, oraz na kursie majstrów i podmajstrzych młynarskich w Bydgoszczy rocznie zł 100

i) w szkole wiertniczej w Borysławiu rocznie zł 130

B. Na kursach.

a) radjotechnicznych, ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie rocznie zł 130

b) nadzorców drogowych i meljoracyjnych za cały kurs płatne zgóry zł 30

c) gorzelniczych za cały kurs płatne zgóry zł 20

d) rocznych elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego rocznie zł 60

e) półrocznych dla elektromonterów, dla maszynistów i palaczy płatne zgóry za cały kurs zł 30

f) kilimkarstwa, płatne z góry miesięcznie zł 12

g) rysunków zawodowych dla rzemieślników przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego, płatne zgóry miesięcznie zł 3

h) rysunku odręcznego, płatne zgóry miesięcznie zł 3

i) snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego, płatne zgóry miesięcznie zł 3

j) rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy szkołach średnich zawodowych i żeńskich seminarjach zawodowych, płatne zgóry miesięcznie zł 5

k) rękodzielniczych i gospodarczych zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych, płatne zgóry miesięcznie zł 3

l) trykotarstwa maszynowego i haftu maszynowego, płatne zgóry miesięcznie zł 5

m) wieczornych kroju i szycia zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminarjach zawodowych żeńskich, płatne zgóry miesięcznie zł 5

n) korespondencyjnych od przedmiotu, płatne zgóry półr. zł 5

o) wędrownych prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie, płatne zgóry miesięcznie zł 2

VII. Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi nie podlegają.

VIII. a) Taksy wymienione pod V b) i c) stanowią dochód państwowy i powinny być wpłacone przez zainteresowanych znaczkami stemplowemi, które dyrekcja nakleja na wydanym duplikacie i kasuje.

b) Taksy, wymienione w punktach I, II, wzięte łącznie, rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów oraz prowadzących badania psychotechniczne jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

c) Część dochodu z taks, wymienionych w punktach III, IV, V a i VI, w wysokości 30% powinny dyrekcje szkół przelewać do dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P. za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na właściwe konta izb skarbowych, względnie na konta kas urzędów skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego kuratorjum okręgu szkolnego pod nazwą „taksa administracyjna".

Pozostałą część dochodów z wyżej wymienionych taks przeznacza się do dyspozycji szkół, na pokrycie wydatków na opał, światło i utrzymanie porządku, na drobny remont, na urządzenie lokalu szkolnego i pomoce naukowe, na wychowanie fizyczne i urządzenia higjeniczne, na inne wydatki jako to: opłaty manipulacyjne P. K. O. materjały pisarskie, druki szkolne, telefony i t. p.

Wydatki szkół na komorne będą pokrywane z kredytów przydzielonych przez Ministerstwo na podstawie planów finansowo - gospodarczych szkół dołączonych do wniosków kuratorjów okręgów szkolnych.

d) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo - kasowe, dołączone do okólnika Nr. I. R. 6418/32 z dnia 8-go lipca 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5 z dnia 30-go lipca 1932 r. poz. 58).

IX. Do uiszczenia taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie.

X. a) Taksy, wymienione w punktach I, II i IV. powinny być uiszczone przed przystąpieniem ucznia do egzaminu; taksa, wymieniona w punkcie III, powinna być uiszczona przy przyjęciu ucznia do szkoły, nie później jednak jak w ciągu trzech tygodni od daty rozpoczęcia roku szkolnego.

b) Taksy administracyjne, wymienione w punkcie VI A oraz punkcie VI B poz. a) i d), powiny być wpłacone w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca 3-go miesiąca każdego półrocza. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

XI a) Z ulgowej taksy administracyjnej w wysokości 30% normalnej taksy wskazanej w punkcie VI A korzystają dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

b) Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego zwolnienia od taksy administracyjnej w wysokości nie przekraczającej ulgowej taksy urzędników państwowych.

W wypadkach zupełnego ubóstwa mogą być stosowane zwolnienia od opłaty taksy administracyjnej w całości, w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci inwalidów wojennych.

c) Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej, w wypadkach odmówienia zwolnienia, do kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

Radom pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulgowej taksy administracyjnej lub całkowitego zwalniania od taksy administracyjnej, o których mowa w punkcie XI b w wysokości nie przekraczającej 20% wpływu, jaki osiągnęłaby szkoła, pobierając całkowitą taksę administracyjną, wymienioną w punkcie VI A od wszystkich uczniów zapisanych do szkoły. Rada pedagogiczna może jednak w wyjątkowych wypadkach zakwalifikować zwolnienie od opłat na wyższą kwotę, wówczas dyrekcja szkoły występuje, na podstawie uchwały rady pedagogicznej, z odpowiednim wnioskiem do kuratorjum okręgu szkolnego o stosowne upoważnienie. Wnioski o zwolnienie uczniów na wyższą kwotę niż 20% wpływów z taksy administracyjnej powinny być złożone przez dyrekcje szkół właściwej władzy w I. półroczu najpóźniej do dnia 10-go listopada, a w II. półroczu najpóźniej do dnia 10-go kwietnia, w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 10-go lipca i 10-go stycznia.

Decyzja rady pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej lub zwolnieniu od jej wpłaty następuje z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej miesięcznym po rozpoczęciu roku. Do podania należy dołączyć stosowne zaświadczenie o stanie majątkowym.

Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednem półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu szkolnem, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie.

d) Nowowstępujący uczniowie w pierwszem półroczu szkolnem od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie kuratorjum okręgu szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępujących uczniów w I-szem półroczu szkolnem.

e) Od opłat przewidzianych w pp. I. II. III. IV. V. i VI B nikt zwolnionym być nie może.

XII. Postanowienia okólnika niniejszego obowiązują od dnia 1-go września 1932 r. w stosunku do szkół rzemiosł budowlanych od dnia 1-go listopada 1932 roku.

XIII. Wszelkie dotychczasowe przepisy w powyższej sprawie tracą moc obowiązującą.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

22.

Państwowa Odznaka Sportowa.

Uprawnienie szkolnych komisyj prób.

Nr. O. 1133/32. Na podstawie pisma dyrektora Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego z dnia 24-go czerwca 1932 r. Nr. 256/2 Wysz. wyjaśniam, że komisje próby Państwowej Odznaki Sportowej, organizowane na podstawie § 1 pkt. c, rozporządzenia wykonawczego Ministerstwa Spraw Wojskowych z dnia 15-go grudnia 1930 r. oraz § 3 pkt. a. i § 4 pkt. d. regulaminu P. O. S.[1]) przez dyrektorów (przełożone) szkół oraz instruktorów wychowania fizycznego, uprawnione są do przeprowadzania prób o P. O. S. nietylko z młodzieżą szkolną, ale i z personelem szkolnym nauczycielskim i administracyjnym.

Za Nacz. Wydziału: (—) *S. Łeszczij.* Okręgowy Wizytator Szkół.

Wartość artystyczna nagród i odznak sportowych.

Nr. O. 1126/32. W dążeniu do podniesienia poziomu kulturalnego sportu Kuratorjum poleca zwracać uwagę przy nabywaniu nagród i odznak sportowych na ich wartość artystyczną.

---

[1]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r. str. 375 (pod linją) i 597. Zarazem zwraca się uwagę, że w Monitorze Polskim Nr. 134 z dnia 14-go czerwca 1932 r. zostało ogłoszone rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 18-go kwietnia 1932 r., wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewn. oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zmieniające rozp. z dnia 15-go grudnia 1930 r. w sprawie wykonania rozp. Rady Ministrów z dnia 27-go czerwca 1930 r. o państwowej odznace sportowej.

Wzory niektórych nagród zawiera broszura p. t. „Nagrody sportowe" wydawnictwa Instytutu Propagandy Sztuki, Warszawa, ul. Królewska 13.

Znaznacza się, że nagrody, zainicjowane przez Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, zaopatrzone są w znak „P. U. W. F.".

P. o. Naczelnika Wydziału: *L. Jus.*

23.

Liga Obrony Powietrznej Państwa.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 5 sierpnia 1932 r. (Nr. I. OP. 10888/32 w sprawie kół szkolnych L. O. P. P.

Celem unormowania pracy kół szkolnych L. O. P. P. oraz utrzymania łączności z władzami organizacyjnemi L. O. P. P. podaję do wiadomości regulamin wewnętrzny i wytyczne działalności kół szkolnych L. O. P. P. ustalone w porozumieniu z wojewódzkiemi komitetami L. O. P. P.

Równocześnie zachęcam Panów Inspektorów szkolnych, Dyrektorów i Kierowników szkół wszystkich typów do wydatnego popierania akcji kół szkolnych i zobowiązuję do przestrzegania ogłoszonego regulaminu.

Za Kuratora Okr. Sz.: (—) *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Regulamin wewnętrzny

i wytyczne do działalności kół szkolnych L. O. P. P. opracowane na podstawie regulaminu kół szkolnych L. O. P. P., zatwierdzonego przez Radę Główną L. O. P. P. w dniu 26-go czerwca 1929 r.

§ 1. Przy szkołach mogą być tworzone koła szkolne L. O. P. P. na prawach samorządu szkolnego, nie przeczących zasadom statutu Ligi z liczbą członków nie mniejszą niż 10.

W szkołach więcej klasowych mogą być tworzone w miarę potrzeby sekcje klasowe, których delegaci wchodzą do zarządu koła szkolnego.

Zarząd koła szkolnego winien dążyć do skupienia w kole wszystkich uczniów (uczenic) szkoły.

§ 2. Do kół tych może należeć za zgodą rodziców młodzież szkolna, która wpłaca w okresie roku szkolnego zniżoną miesięczną składkę członkowską po 10 groszy od osoby. Młodzież szkół powszechnych może w wypadkach wyjątkowych uzyskać na podstawie uchwały ogólnego zgromadzenia koła, zatwierdzonej przez sekcję opieki kół szkolnych przy komitecie wojewódzkim, zniżkę składki do 5-ciu groszy miesięcznie.

Nauczyciele szkół, o ile nie są członkami kół miejscowych L. O. P. P. mogą należeć do koła szkolnego, jednakże z obowiązkami i na prawach członków rzeczywistych (wpisowe 1 zł, składka miesięczna 0.50 zł).

Każdy członek koła szkolnego L. O. P. P. winien posiadać legitymację członkowską oraz odznakę L. O. P. P.

§ 3. Koła szkolne L. O. P. P. rozpoczynają swą działalność po uzyskaniu zatwierdzenia przez odpowiednie organy L. O. P. P. i rządzą się regulaminem wewnętrznym, zatwierdzonym przez władzę szkolną

§ 4. Władza koła szkolnego L. O. P. P. tworzy zarząd wybrany przez ogólne zgromadzenie koła oraz opiekun, delegowany przez dyrekcję (kierownictwo) szkoły z pośród nauczycieli danej szkoły.

Zarząd koła szkolnego stanowią: prezes, sekretarz, skarbnik oraz delegaci sekcyj klasowych (jeżeli takie istnieją); trzej pierwsi wybierani są przez ogólne zgromadzenie koła ostatni przez sekcje klasowe, a zatwierdzeni przez ogólne zgromadzenie koła.

§ 5. Opiekun koła reprezentuje koło nazewnątrz wobec organów L. O. P. P. i sprawuje nadzór nad działalnością koła, kasą i prowadzeniem rachunków, jemu też są przedkładane uchwały koła pod grozą nieważności.

§ 6. Głównym opiekunem wszystkich kół szkolnych, powstałych przy szkołach powszechnych w powiecie, jest z urzędu inspektor szkolny danego powiatu.

Głównym opiekunem koła szkolnego, powstałego przy szkole średniej ogólnokształcącej, zawodowej lub seminarjum nauczycielskiem, jest dyrektor zakładu.

W miejscowości w której znajduje się więcej niż trzech głównych opiekunów, powstaje przy zarządzie komitetu powiatowego lub miejscowego L. O. P. P. Sekcja Opiekunów Kół Szkolnych.

Jeden z głównych opiekunów, a w miejscowościach, w których są sekcje opiekunów, przewodniczący sekcji wchodzi drogą kooptacji w charakterze członka do zarządu komitetu powiatowego względnie miejskiego.

Obowiązkiem głównych opiekunów kół szkolnych jest nadsyłać do komitetów powiatowych względnie miejskich L. O. P. P. i do kuratorjum okręgu szkolnego w terminie do dnia 1-go września każdego roku na podstawie materjałów otrzymanych z kół szkolnych zestawienia za ubiegły rok szkolny ilości kół szkolnych, ich członków i wysokości zebranych składek.

§ 7. Programy pracy kół szkolnych L. O. P. P. podlegają zatwierdzeniu w porozumieniu z opiekunem lokalnym organów L. O. P. P. które również kontrolują ich wykonanie.

§ 8. Koła szkolne L. O. P. P. w myśl § 1, art. 10, statutu Ligi przelewają wszelkie swe fundusze po potrąceniu niezbędnych wydatków administracyjnych do kasy właściwego komitetu powiatowego lub miejskiego L. O. P. P. Odpowiednie placówki Ligi będą w miarę potrzeby udzielały kołom szkolnym subsydjów.

Wysokość funduszów na najkonieczniejsze wydatki administracyjne w kole określa opiekun koła szkolnego, przyczem wysokość tych funduszów nie może przekraczać normalnie 10% ogólnych wpływów koła.

W sprawie innych wydatków dla koła opiekun koła porozumiewa się za pośrednictwem opiekuna głównego z komitetem powiatowym lub miejskim L. O. P. P., którego zgodę należy uzyskać na czynienie wydatków ponad wyżej wymienioną normę.

Pieniądze koła winny być przelewane każdego miesiąca w myśl art. 10, § 1 statutu Ligi najpóźniej do dnia 10 następnego miesiąca bezpośrednio do kasy komitetu powiatowego lub miejscowego L. O. P. P. za pokwitowaniem, bądź też czekiem P. K. O. na konto odnośnego komitetu L. O. P. P.

Kontrolę wpłaconych składek, jak też listę imienną członków, winien zarząd koła prowadzić na przepisanym formularzu.

Zarząd koła winien również przesyłać bezpośrednio do komitetu powiatowego lub miejskiego L. O. P. P. do dnia 10 każdego miesiąca sprawozdanie kasowe, a co kwartału sprawozdanie rzeczowe, podpisane przez opiekuna koła.

§ 9. Przy kołach szkolnych L. O. P. P. mogą być organizowane kursy specjalnych prac w zakresie lotnictwa, a w szczególności modelarstwa lotniczego i szybownictwa na podstawie instrukcyj i programów, wydanych przez komitet wojewódzki L. O. P. P.

Na pokrycie wydatków, połączonych z zakupem materjałów modelarskich, które nabywa się w składnicy przy komitecie wojewódzkim L. O. P. P., nie wolno używać funduszów składkowych.

Opiekunów kursów będą wyznaczać właściwe zarządy komitetów powiatowych lub miejskich L. O. P. P. w porozumieniu z dyrekcjami (kierownikami) szkół.

Instruktorów kursów przydziela komitet wojewódzki L. O. P. P.

Koła szkolne winny poświęcić przynajmniej 5 godzin w ciągu roku szkolnego poza godzinami normalnej nauki na zorganizowanie wykładów, celem zaznajomienia się z zasadami lotnictwa, obrony przeciwgazowej i obrony przeciwlotniczej, używając do tego bibljotek, znajdujących się w szkołach lub przy komitetach L. O. P. P. i korzystając z pomocy powiatowych instruktorów obrony przeciwlotniczo-gazowej, przyczem należy specjalnie intensywnie wykorzystać „Tydzień L. O. P. P.".

Wszelkie materjały (jak legitymacje, odznaki, druki, sprzęt i t. p.) otrzymuje koło szkolne od właściwego komitetu powiatowego lub miejskiego L. O. P. P. za pośrednictwem głównego opiekuna.

Koła szkolne, organizujące kursy obrony przeciwgazowej lub przeciwlotniczej, winny prowadzić je według programu L. O. P. P.

Koło szkolne odbywa co roku zwyczajne ogólne zgromadzenie członków w terminie do dnia 20-go września najpóźniej.

Na zgromadzeniu tem — poza sprawami, przewidzianemi w art. 18, § 6, litery a—j statutu L. O. P. P. — koło rozpatruje również sprawy programowo-budżetowe.

Zarządy kół szkolnych odbywają swe posiedzenia stosownie do art. 23, § 5, statutu L. O. P. P. w zasadzie raz na miesiąc.

§ 10. W wypadkach nieprzewidzianych w niniejszym regulaminie obowiązuje statut L. O. P. P. Kwestje sporne i nieunormowane zarówno przez regulamin niniejszy, jak i statut Ligi, rozstrzyga sekcja dla spraw młodzieży przy zarządzie głównym L. O. P. P.

Niniejszy regulamin obowiązuje od dnia 1 sierpnia 1932 r.

24.

Kursy wieczorowe oświaty pozaszkolnej.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 10 września 1932 r. Nr. I. OP. 12614/32.

Ustawa o ustroju szkolnictwa z dnia 11-go marca 1932 roku (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389), uwzględniając konieczność podniesienia ogólnego poziomu umysłowego i kulturalnego tych, którzy z jakichkolwiek powodów nie mogli wykonać obowiązku szkolnego, lub zdobyli jedynie prymitywne pod-

stawy wykształcenia ogólnego w nisko zorganizowanych szkołach powszechnych, nakłada obowiązek dokształczania młodzieży do 18 roku życia włącznie (Rozdz. III. Dokształcanie: art. 15 — 18).

Dzięki owocnym staraniom p. p. inspektorów szkolnych i ofiarnej, oraz obywatelskiej pracy nauczycielstwa, akcja dokształcania młodocianych i dorosłych w oparciu o trzystopniowe kursy wieczorowe dawała pozytywne rezultaty.

Z uwagi na nadzwyczaj trudne i skomplikowane warunki życia państwowego i społecznego, wymagające od obywatela obszerniejszego zakresu wiedzy, zdwojonej aktywności i dyscypliny społecznej, oraz ze względu na nakaz wychowania wchodzącego w życie państwowe młodego pokolenia, należy w bieżącym roku szkolnym przystąpić ze wzmożoną energją do pracy na zorganizowanych w tym celu kursach dokształcających dla młodocianych i dorosłych. Kursy te mają dać podstawę, względnie pogłębić i rozszerzyć zakres wiadomości zdobytych w szkole powszechnej, wyrobić świadomość obywatelską wśród uczestników i przysposobić do pracy samokształceniowej, oraz ułatwić przygotowanie się do egzaminu tej młodzieży rzemieślniczej, która stosownie do rozporządzenia P. Ministra W. R. i O. P. z dnia 4-go lutego 1930 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2, poz. 17 z 1930 r. [1]) obowiązana jest go składać w dokształcających szkołach zawodowych, jeśli nie miała możności uczęszczania do tych szkół.

Organizacyjnie kursy wieczorowe należy oprzeć o powiatowe komisje oświaty pozaszkolnej, które dostarczą programów trzystopniowych kursów wieczorowych, wejdą w kontakt z władzami gminnemi, celem zabezpieczenia opału i światła (o ile sami organizatorzy nie zdołają uzyskać tych świadczeń ze strony władz gminnych, lub rad szkolnych miejscowych, będą też powiatowe komisje oświaty pozaszkolnej czyniły starania, by zaopatrywać kursy w odpowiednie podręczniki i pomoce naukowe — natomiast opiekę i nadzór pedagogiczny sprawować będą P. P. Inspektorowie szkolni bezpośrednio, lub za pośrednictwem powiatowych instruktorów oświatowych, z którymi należy utrzymywać jak najściślejszy kontakt.

Celem zorganizowania kursu wskazanem jest wejść w porozumienie z miejscową ludnością i organizacjami dla pozyskania uczestników, oraz powołać do życia Gminną Komisję Oświatową, która ułatwi niejednokrotnie pokonanie trudności, związanych z organizacją i potrzebami życiowemi kursu. Największy nacisk położyć należy na organizację kompletów dla całkowitych i wtórnych analfabetów do lat 30.

Do pracy organizacyjnej należy przystąpić już w miesiącu wrześniu, tak by po zdobyciu odpowiedniej liczby uczestników (od 10 — 40 osób), oraz po uzyskaniu zapewnienia odnośnie opału i światła ze strony władz gminnych, względnie rad szkolnych miejscowych, zgłosić powiatowym komisjom oświaty pozaszkolnej w terminie do 15 października wyniki pracy organizacyjnej z podaniem ilości uczestników, nazwisk prelegentów, stopnia organizacyjnego kursu, oraz przedmiotów, które będą udzielane, wreszcie dni i godzin zajęć na kursie (trzy razy w tygodniu) ustalonych wspólnie ze słuchaczami, lub rodzicami, biorąc pod uwagę warunki miejscowe. Po zgłoszeniu organizatorzy kursu otrzymają program ustalony przez Ministerstwo

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 147.

W. R. i O. P. dzienniki lekcyjne, oraz pewną ilość podręczników dla zespołów. Zawiadomienie o rozpoczęciu nauki, która powinna trwać od 1-go listopada do 31-go marca należy przesłać w ciągu pierwszego tygodnia od uruchomienia pracy. Wszelką korespondencję w sprawach organizacyjnych i instrukcyjnych należy zawsze kierować do powiatowego instruktora oświaty pozaszkolnej, urzędującego przy radzie szkolnej powiatowej.

Na pomieszczenie kursów należy wykorzystywać sale szkolne, lokale domów ludowych, oraz izby w budynkach gminnych. Odchylenia i zmiany w programie trzystopniowych kursów wieczorowych mogą nastąpić w rzeczywistym wypadku niemożności zrealizowania pełnego programu po uprzedniem porozumieniu się i uzyskaniu aprobaty inspektora szkolnego.

W pracy na kursach trzeciego stopnia szczególny nacisk trzeba położyć na życiowe ujęcie nauki o Polsce współczesnej, języka polskiego i historji, przyjmując zasadę aktualizacji zagadnień, uzupełnianych i pogłębianych przez umiejętne wykorzystanie prasy, wypożyczanie książek, wyświetlanie przeźroczy i filmów, radjo, oraz naukę pieśni patrjotycznych i ludowych, ujętych regjonalnie. W razie braku bibljoteki ruchomej należy pożyczać uczestnikom książki z bibljoteki szkolnej, dbając o to, by książki były odpowiednio szanowane. Celem zorjentowania się, czy wypożyczający rozumieją treść książek, powinny być prowadzone z nimi odpowiednie pogadanki wyjaśniające. W czasie trwania pracy na kursie zwracać należy uwagę na zachowanie się słuchaczy, oraz czystość i higjenę. Ważną rolę kształcąco - wychowawczą w pogłębieniu nauki programowej odegrać powinny wycieczki w najbliższą okolicę i przedstawienia amatorskie.

Wskazanem jest oprzeć się organizacyjnie o jakieś towarzystwo (Związek Strzelecki, T. S. L., związki młodzieżowe, i t. p.) które powinny przyczynić się do utrzymania frekwencji, względnie częściowego pokrycia wydatków, związanych z prowadzeniem kursu.

Po zakończeniu kursu należy przesłać wypełniony dziennik lekcyjny wraz ze sprawozdaniem o przebiegu kursu do rady szkolnej powiatowej na ręce powiatowego instruktora oświatowego. Po ukończeniu kursu wydane zostaną zaświadczenia podług wzoru ustalonego przez Kuratorjum (blankiety świadectw zostaną nadesłane po ogłoszeniu zapotrzebowania do powiatowych instruktorów oświatowych). Przy wydawaniu zaświadczeń należy zwracać uwagę na przesłuchaną ilość godzin wykładowych, które powinna wynosić nie mniej niż 70% wszystkich godzin wykładowych odbytych na kursie.

Z powodu ciężkiej sytuacji gospodarczej samorządów w związku z kryzysem ogólnopaństwowym praca na kursach wieczorowych w bieżącym roku szkolnym nie będzie może dostatecznie honorowaną, mimo to, znając ofiarność obywatelską Nauczycielstwa i gotowość podejmowania pracy dla Państwa, wierzę, że fakt ten nie wpłynie na ograniczenie systematycznej pracy oświatowej. W tem przekonaniu zwracam się z gorącym apelem do ogółu Pracowników Oświatowych, by stanęli karnie i okazali konieczne zrozumienie dla akcji o charakterze wybitnie państwowym.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *J. Gadomski.*

Organizacja szkół.

Zwinięcie seminarjum naucz. i szkół ćwiczeń.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 59, I.).

Ministerstwo W. R. i O. P. zarządziło likwidację z końcem roku szkolnego 1931/32 Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Rudniku nad Sanem (Nr. II. 2387/32), oraz szkół ćwiczeń przy państwowych seminarjach nauczycielskich: 1) męskiem we Lwowie (Nr. II. 2387/32), 2) II żeńskiem we Lwowie (Nr. II. 2387/32).

Wykaz szkół prywatnych, które w roku szkolnym 1932/33 posiadają prawa szkół państwowych.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 59, III.).

A) Szkoły średnie ogólnokształcące.

Województwo lwowskie.

Borysław—Tustanowice. 1) Gimn. Koedukacyjne T-wa Prywatnego Polskiego Gimn. Realnego dla Borysławia i Tustanowic, S-ka z ogr. odpow. w Borysławiu *.

Bąkowice pod Chyrowem. 2) Gimn. Męskie OO. Jezuitów *.

Chodorów. 3) Gimn. Koedukacyjne im. Artura Grottgera, T-wa zakładów nauk. ogólnokształcących i zawodowych im. A. Grottgera.

Dobromil. 4) Gimn. Koedukacyjne Miejskie im. Herburtów.

Drohobycz. 5) I. Gimn. Żeńskie T-wa I. Pryw. Gimn. Żeńskiego w Drohobyczu; 6) II. Gimn. Żeńskie im. Henryka Sienkiewicza, Polskiego T-wa Pryw. Gimn. Żeńsk. im. H. Sienkiewicza w Drohobyczu; 7) Gimn. Koedukacyjne im. Iwana Franki U. T. P. „Ridna Szkoła".

Jarosław. 8) Gimn. Żeńskie im. M. Marceliny Darowskiej, Zgromadz. SS. Niepokalanego Poczęcia N. M. P.; 9) Gimn. Żeńskie im. Juljusza Słowackiego, Towarzystwa Prywatn. Gimnazjum Żeńskiego im. J. Słowackiego.

Kolbuszowa. 10) Gimnazjum Koedukacyjne T-wa Szkoły Gimnazjalnej Męskiej.

Lwów. 11) Gimn. Żeńskie SS. Bazyljanek; 12) Gimn. Żeńskie Józefy S. Goldblatt-Kamerlingowej *; 13) Gimn. Żeńskie Dr. Adeli Karp-Fuchsowej; 14) Gimn. Żeńskie im. Adama Mickiewicza, Olgi Żychowiczowej *; 15) Liceum Żeńskie im. Adama Mickiewicza, Olgi Żychowiczowej *; 16) Gimn. Żeńskie Zgromadzenia SS. Najświętszej Rodziny z Nazaretu *; 17) Gimn. Żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej, Spadkobierców Zofji Strzałkowskiej *; 18) Gimn. Żeńskie Zgromadzenia SS. de Notre Dame *; 19) Gimn. Żeńskie Konwentu SS. Sercanek *; 20) Gimn. Żeńskie im. Juljusza Słowackiego, T-wa Pryw. Gimn. Żeńskiego im. J. Słowackiego; 21) Gimn. Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek *; 22) Gimn. Męskie Humanistyczne Żyd. T. S. L. i Śr.; 23) Gimn. Męskie Klasyczne Żyd. T. S. L. i Śr.; 24) Gimn. Żeńskie Żyd. T. S. L. i Śr.

Uwaga: Zakłady oznaczone * (gwiazdką) posiadają pełne prawa, inne niepełne prawa.

Przemyśl. 25) Gimn. Żeńskie PP. Benedyktynek; 26) Gimn. Żeńskie im. Marji Konopnickiej, Anny Kleczyńskiej; 27) Gimn. Żeńskie Ukraińskiego Instytutu dla dziewcząt w Przemyślu *.

Przeworsk. 28) Gimn. Koedukacyjne Miejskie im. Króla Władysława Jagiełły.

Rzeszów. 29) Gimn. Żeńskie T-wa Pryw. Gimnazjum Żeńskiego.

Sambor. 30) Gimn. Żeńskie im. Marji Konopnickiej, T-wa Pryw. Gimn. Żeńsk. im. Marji Konopnickiej.

Sanok. 31) Gimn. Żeńskie im. Emilji Plater, Towarzystwa Prywatnego Gimnazjum Żeńsk. w Sanoku.

Strzyżów n/W. 32) Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne.

Turka n/Str. 33) Gimn. Koedukacyjne im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. T-wa Gimnazjalnego.

Województwo stanisławowskie.

Dolina. 1) Gimn. Koedukacyjne Polskie im. Zygmunta Krasińskiego. T-wa Szkoły Średniej im. Krasińskiego.

Horodenka. 2) Polskie Gimn. Koedukacyjne T-wa Szkoły Średniej.

Kałusz. 3) Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne.

Kołomyja. 4) Gimn. Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek *; 5) Gimn. Żeńskie Żyd. T. S. L. i Śr.

Stanisławów. 6) Gimn. Żeńskie im. Elizy Orzeszkowej. T-wa Polsk. Prywatn. Gimn. im. E. Orzeszkowej; 7) Gimn. Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek *; 8) Gimn. Koedukacyjne Żyd. T. S. L. i Śr.

Stryj. 9) Gimn. Żeńskie T-wa Pryw. Gimn. Żeńskiego *.

Województwo tarnopolskie.

Borszczów. 1) Gimn. Koedukacyjne T-wa Szkoły Średniej.

Brody. 2) Gimn. Żeńskie im. E. Orzeszkowej. D. Loewina.

Jazłowiec. 3) Gimn. Żeńskie Konwentu SS. Niepokalanego Poczęcia N. P. M.

Przemyślany. 4) Polskie Gimn. Koedukacyjne im. Królowej Jadwigi, T-wa Polsk. Gimn. im. Król. Jadwigi.

Radziechów. 5) Gimn. Koedukacyjne im. Marszałka Badeniego, T-wa Gimn. w Radziechowie.

Tarnopol. 6) Gim. Żeńskie im. Marji Konopnickiej, Zofji Lenkiewiczowej *; 7) Gimn. Koedukacyjne U. T. P. „Ridna Szkoła".

Złoczów. 8) Gimn. Koedukacjne U. T. P. „Ridna Szkoła".

B) Zakłady kszttałcenia nauczycieli.

Województwo lwowskie.

Drohobycz. 1) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koła Stow. Chrz. Narod. Naucz. Szk. Powsz.; 2) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Jarosław. 3) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Emilji Plater.

Jaworów. 4) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Krosno. 5) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Tow. Pryw. Semin. Naucz. Żeńsk.

Lwów. 6) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Zofji Strzałkowskiej *); 7) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Anny Rychnowskiej; 8) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Nazaretanek; 9) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek; 10) Pryw. Semin. Naucz. Koeduk. im. Bolesława Prusa.

Łańcut. 11) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Boromeuszek *).

Przemyśl. 12) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie PP. Benedyktynek.

Reszów. 13) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie T-wa Pryw. Semin. Naucz. Żeńsk.

Sambor. 14) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Ad. Asnyka, Koła Stow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powsz; 15) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie U. T. P.

Sanok. 16) Miejskie Seminarjum Naucz. Żeńskie.

Sokal. 17) Miejskie Seminarjum Naucz. Żeńsk.

Żółkiew. 18) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Felicjanek.

Województwo stanisławowskie.

Stryj. 1) Miejskie Semin. Naucz. Żeńskie; 2) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koła U. T. P.

Stanisławów. 3) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Marji Konopnickiej; 4) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie SS. Bazyljanek.

Tłumacz. 5) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Tow. Chrz. Narod. Naucz. Szkół Powsz.

Województwo tarnopolskie.

Czortków. 1) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie im. Marji Konopnickiej.

Tarnopol. 2) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie Koła T. S. L.

Złoczów. 3) Pryw. Semin. Naucz. Żeńskie (koed.) im. Marji Konopnickiej.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dnia 14 lipca 1932 r. Nr. III. 2234/32 Zarządowi Patronatu Przemysłu Ludowego i Domowego we Lwowie (pl. Smolki 3) na otwarcie i prowadzenie w okręgu kuratorjum lwowskiego prywatnych lotnych kursów przemysłu ludowego i domowego pod nazwą: Lotne Kursy Patronatu Przemysłu Ludowego i Domowego we Lwowie;

2) rozporządzeniem z dnia 2 sierpnia 1932 r. Nr. III. 2158/32 p. inż. Edwardowi Strohalowi we Lwowie (ul. Ochronek 6) na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ul. Kochanowskiego Nr. domu 18, prywatnych kursów pod nazwą: Kursy Przysposobienia do Zawodów Technicznych we Lwowie;

3) rozporządzeniem z dnia 1 września 1932 r. Nr. III. 1904/32 p. Stanisławowi Wiktorowi 2 im. Pacześniowskiemu, urzędnikowi Tymczasowego Wydziału Samorządowego (w likwidacji) we Lwowie, na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Na Bajki Nr. domu 23 I. p., prywatnych kursów pod nazwą: Kursy Dokształcające dla Sekretarzy Gminnych, Rachmistrzów i Kasjerów Komunalnych p. St. Pacześniowskiego we Lwowie;

4) rozporządzeniem z dnia 2-go września 1932 r. Nr. III. 3279/32 Towarzystwu Liceum Handlowego w Przemyślu na otwarcie i prowadzenie w Przemyślu, przy ulicy Dworskiego Nr. domu 25, prywatnych kursów pod nazwą: Jednoroczny Koedukacyjny Kurs Handlowy dla Absolwentów Szkół Średnich T. S. H. w Przemyślu;

5) rozporządzeniem z dnia 5 września 1932 r. Nr. III.2999/32 p. Wilhelmowi Schwarzowi we Lwowie na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Chorążczyzny Nr. domu 11, prywatnych kursów kroju dla czeladników i mistrzów krawieckich pod nazwą: Kursy Kroju dla Czeladników i Mistrzów Krawieckich Wilhelma Schwarza we Lwowie;

6) rozporządzeniem z dnia 5 września 1932 r. Nr. III. 2631/32 p. inż. Ludwikowi Murawskiemu we Lwowie na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Gródeckiej Nr. domu 141, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych inż. Ludwika Murawskiego we Lwowie;

7) rozporządzeniem z dnia 12 sierpnia 1932 r. Nr. III. 2854/32 Towarzystwu Przyjaciół Szkoły Handlowej w Borysławiu, na otwarcie pryw. trzyklasowej koedukacyjnej szkoły handlowej;

8) rozporządzeniem z dnia 12 sierpnia 1932 r. Nr. III. 3023/32 Towarzystwu Polskiej Szkoły Handlowej w Stanisławowie na otwarcie prywatnego koedukacyjnego liceum handlowego;

Nr. III. 11584/32. Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 29 sierpnia 1932 r. Nr. IV. Szt. 6650/32 zezwoliło p. Alfredowi Stadlerowi, zamieszkałemu w Stanisławowie przy ul. Sobieskiego 35, na otwarcie i prowadzenie szkoły muzycznej im. Chopina w Stanisławowie, oraz filji tejże szkoły w Kołomyi, Przemyślu, Stryju i Śniatynie.

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej postanowieniem z dnia 11 lipca 1932 r. zamianował **p. Jerzego Gadomskiego,** Kuratora Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Łodzi, Kuratorem Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie (Min. W. R. i O. P. Nr. B. P. 10665/32).

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 30 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 13283/32 powierzył **p. dr. Juljuszowi Zaleskiemu,** profesorowi Państwowego Gimnazjum im. St. Staszica w Warszawie, p. o. ministerjalnego wizytatora szkół, pełnienie obowiązków okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 30 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 13285/32 przeniósł **p. Edmunda Pfaifera,** naczelnika wydziału w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Łodzi, do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego i powierzył pełnienie obowiązków okręgowego wizytatora szkół.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 12 lipca 1932 r. Nr. B. P. 7711/32 przeniósł **p. Kazimierza Kwiecińskiego,** naczelnika wydziału Kuratorjum O. S. Lw., w stan spoczynku.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 28 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 13067/32 przeniósł **p. Stefana Dybczaka,** księgowego w VIII. st. sł. Kuratorjum O. S. Łódzkiego w Łodzi, do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 20 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 9091/32 przeniósł **p. Józefa Isterewicza,** pozostającego w stanie nieczynnym kontrolera w VIII. st. sł. Kuratorjum O. S. Lw., w stan spoczynku.

Inspektoraty.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 12 lipca 1932 r. Nr. B. P. 9737/32 przeniósł **p. Edmunda Unolta,** inspektora szkolnego w Gródku Jagiell., w stan spoczynku.

Przeniesieni. Kusiela Marjan, sekretarz Rady Szkolnej Powiatowej w Trembowli, do Rady Szkolnej Powiatowej w Brzeżanach.

Szkoły średnie ogólnokształcące, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły zawodowe i powszechne.

Mianowani. Cebula Stanisław, nauczycielem gimnazjum w Sokalu; Chudko Leon, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Jaćmierzu (Sanok);

Decówna Irena, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Zarębkach (Kolbuszowa);

Głowa Teodor, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Lipinie (Lubaczów);

Kaliciński Kazimierz, kierownikiem 7-klasowej szkoły koedukacyjnej w Cieszanowie (Lubaczów); Klimaszewska Zofja, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Dobrzanach (Lwów); Kockowa Zenobja, kierowniczką 4-klasowej szkoły w Turzy Wielkiej (Dolina); Koralewicz Feliks Bolesław, nauczycielem szkoły ćwiczeń seminarjum nauczycielskiego męskiego im. St. Sobińskiego we Lwowie; Koszuliński Kazimierz, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Czernicy (Żydaczów); Kozijówna Marja, nauczycielką gimnazjum w Leżajsku (Łańcut); Krasnoida Adam, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Zapałowie (Lubaczów); Krzyżanowski Leon, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Hanusowcach (Stanisławów);

Łubieńska Zofja, nauczycielką gimnazjum w Krośnie;

Majkowski Józef, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Pasiecznej (Stanisławów); Misiąg Władysław, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Pogwizdowie (Łańcut); Moroz Piotr, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Zbarażu Starym (Zbaraż); Müllerowa Helena, kerowniczką 7-klasowej szkoły im. św. Scholastyki w Rzeszowie;

Neheba Stanisław, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Rozdole (Żydaczów); Nowak Augustyn, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Pawłosiowie (Jarosław);

Piasecki Juljusz, nauczycielem 3-klasowej szkoły handlowej męskiej i żeńskiej w Przemyślu; Płeksa Mikołaj, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Kosowach (Kolbuszowa);

Sidorowicz Ferdynand, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Pomorzanach (Zborów); Sielska Władysława, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Cieplicach Dolnych (Jarosław); Siwak Antoni, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Muszkatówce (Borszczów); Sobińska Lidja, nauczycielką seminarjum ochroniarskiego we Lwowie, Sochańska Zofja, nauczycielką gimnazjum IX. we Lwowie; Stachowicz Józef, nauczycielem szkoły handlowej w Stanisławowie; Stern Izrael, nauczycielem gimnazjum w Łańcucie; Szczęsny Józef, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Kuryłówce (Łańcut);

Dr. Taubo Szymon, nauczycielem gimnazjum I. w Jarosławiu; Treger Michał, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Tudiowie (Kosów); Dr. Tyrowicz Marjan, nauczycielem gimnazjum XII. we Lwowie;

Walichiewicz Franciszek, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Dawidowie (Lwów); Warzenicowa Marja, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Korczunku ad Daszawa (Stryj); Winiarska Józefa, kierowniczką 4-klasowej szkoły w Dachnowie (Lubaczów); Wojeńska Marja, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Hodowie (Zborów); Wojtowicz Franciszek, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Ostaszowcach (Zborów);

Żaczkowa Elżbieta, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Opaleniskach (Łańcut).

Przeniesieni. P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 27-go sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 9457/32 przeniósł **p. Artura Kopacza,** dyrektora zlikwidowanych Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do gimnazjum VII. we Lwowie.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 27-go sierpnia 1932 roku Nr. B. P. 10894/32, przeniósł **p. dr. Jana Mirwińskiego**, dyrektora gimnazjum im. J. Słowackiego w Kowlu, do gimnazjum w Żółkwi.

Anastazjewska Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kapuścińcach (Borszczów), do 2-klasowej szkoły w Iwaniu Pustem (Borszczów); Argasińska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Rudzie Różanieckiej (Lubaczów), do 5-klasowej szkoły w Szówsku (Jarosław); Argasiński Edmund, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Cieszanowie (Lubaczów), do 7-klasowej szkoły męskiej w Lubaczowie; Argasiński Józef, kierownik 2-klasowej szkoły w Hucie Różanieckiej (Lubaczów), do 1-klasowej szkoły w Wulce Krowickiej (Lubaczów);

Bajer Edward, nauczyciel II. gimnazjum w Stryju, do V. gimnazjum we Lwowie; Bałandiuk Eugenjusz, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Chorostkowie (Kopyczyńce), do 7-klasowej szkoły w Probużnie (Kopyczyńce); Baran Jan, profesor II. gimnazjum we Lwowie, do X. gimnazjum we Lwowie; Bargowa Janina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Rożyskach (Skałat), do 2-klasowej szkoły w Jaremczu (Nadwórna); Bautro Stanisława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Karolówce (Rohatyn), do 7-klasowej szkoły w Bukaczowcach (Rohatyn); Bielawski Leopold, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Nowotańcu (Sanok), do 3-klasowej szkoły w Olchowcach (Sanok); Biłyk Włodzimierz, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Podzwierzyńcu (Rudki), do 3-klasowej szkoły w Beńkowej Wiszni (Rudki); Bojko Mikołaj, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Łahodowie (Przemyślany), do 2-klasowej szkoły w Podhajczykach (Przemyślany); Bubówna Leokadja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Zarszynie (Sanok), do 4-klasowej szkoły w Załużu (Sanok); Dr. Budzianowski Władysław, profesor gimnazjum VIII. we Lwo-

wie, do gimnazjum VII we Lwowie; Ks. Buniowski Michał, nauczyciel 6-klasowej szkoły w Jaworniku Polskim (Rzeszów), do 7-klasowej szkoły w Dukli (Krosno); Burgerowa Antonina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Ilińcach (Śniatyn), do 4-klasowej szkoły w Karłowie (Śniatyn);

Cebulski Władysław, nauczyciel 7-klaswej szkoły w Błażowej (Rzeszów), do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Rzeszowie; Chmielowa Mieczysława, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Jaworniku Polskim (Rzeszów), do 3-klasowej szkoły w Hadlach-Szklarskich (Rzeszów); Chmielewska Kamila, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Perehińsku (Dolina), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Dolinie; Chmielowski Adam, instruktor szkoły koszykarskiej we Lwowie, do szkoły koszykarskiej w Rudniku nad Sanem; Ciecierska Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sądowej Wiszni (Mościska), do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu; Czechowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Drohiczynie, okręgu poleskiego, do szkoły w Szlachcińcach (Tarnopol); Czekajowska Michalina, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Skołoszowie (Jarosław), do 7-klasowej szkoły w Radymnie (Jarosław); Czuczman Leon, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Chmielowie (Tarnobrzeg), do 4-klasowej szkoły w Dąbrowicy (Tarnobrzeg); Czuprynówna Janina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Sobowie (Tarnobrzeg), do 1-klasowej szkoły w Koćmierzu (Tarnobrzeg);

Deisenberg Karolina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Świętoniowej (Przeworsk), do 4-klasowej szkoły w Siennowie (Przeworsk); Drozdowa Ludwika, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Wisłoku Dolnym (Sanok), do 1-klasowej szkoły w Jaworniku (Sanok); Drzewicka Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Dyniskach (Rawa Ruska), do 4-klasowej szkoły w Karowie (Rawa Ruska); Dworska Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Myscowej (Krosno), do 7-klasowej szkoły w Iwoniczu (Krosno);

Dr. Eile Samuel, profesor gimnazjum w Jaworowie, do II. gimnazjum w Jarosławiu;

Filipecka Janina, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Mokrytynie Wsi (Żółkiew), do 2-klasowej szkoły w Skwarzawie Starej (Żółkiew);

Gajda Paweł, kierownik 2-klasowej szkoły w Myscowej (Krosno), do 1-klasowej szkoły w Trzcianie (Krosno); Gajewska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Meteniowie (Zborów), do 7-klasowej szkoły w Załoźcach (Zborów); Gabryelowa Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Starej Soli (Sambor), do 1-klasowej szkoły w Słochyniach (Sambor); Gadziński Kazimierz, nauczyciel I. gimnazjum w Samborze, do II. gimnazjum w Samborze; Gąskówna Józefa, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Wólce Łętowskiej (Nisko), do 3-klasowej szkoły w Tarnogórze (Nisko); Gdulówna Marja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Grzęsce (Przeworsk), do 7-klasowej szkoły w Rozborzu (Przeworsk); Gorczyński Władysław, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Podhajcach, do 7-klasowej szkoły w Zborowie; Grabińska Kazimiera, nauczycielka seminarjum żeńskiego im. A. Asnyka we Lwowie, przydzielona do seminarjum ochroniarskiego im. St. Jachowicza we Lwowie, do seminarjum żeńskiego w Kołomyi; Grenowiczówna Anna, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Wieczorkach (Żółkiew), do 1-klasowej szkoły w Niedźwiedni (Żółkiew); Grobelna Józefa, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Bednarówce (Nadwórna), do 1-klasowej szkoły w Siedliskach-Bredtheimie (Nadwórna); Grodziński Stanisław, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Hryńkowcach (Kopyczyńce), do 1-klasowej szkoły w Siekierzyńcach (Kopyczyńce);

Halkówna Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Felsztynie (Sambor), do 2-klasowej szkoły w Samborze-Średniej; Hawrot Jan, kierownik 2-klasowej szkoły im. św. Mikołaja w Pasiekach (Lwów), do 7-klasowej szkoły im. Sobieskiego we Lwowie; Hodowaniec Cyryl, nauczyciel gimnazjum w Tarnobrzegu, do V. gimnazjum we Lwowie; Holtzer Władysław, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Holeszowie (Żydaczów), do 1-klasowej szkoły w Woli Wielkiej (Żydaczów); Hołowińska Mirosława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Dąbrowicach (powiatu kutnowskiego), do 7-klasowej szkoły w Iwoniczu (Krosno); Hryniowska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Ćwitowej (Kałusz), do 7-klasowej szkoły w Bukaczowcach (Rohatyn); Hyrjak Jan, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Darowie (Sanok), do 5-klasowej szkoły w Nowotańcu (Sanok);

Jabłońska Stefanja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Bielowcach (Borszczów), do 2-klasowej szkoły w Jurjampolu (Borszczów); Jabłoński Włodzimierz, kierownik 2-klasowej szkoły w Bielowcach (Borszczów), do 2-klasowej szkoły w Jurjampolu (Borszczów); Jakubiszyn Ludwik, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Drohobyczce (Przemyśl), do 2-klasowej szkoły w Sielnicy (Przemyśl); Janiczkowa Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Krośnie, do 7-klasowej szkoły Nr. 7 im. Staszica w Borysławiu (Drohobycz); Jaremko Stanisław, profesor II. gimnazjum w Samborze, do I. gimnazjum w Samborze; Jaruszewska Stanisława, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Gorzycach (Przeworsk), do 7-klasowej szkoły w Markowej (Przeworsk); Jaworska Helena, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Sośnicy (Jarosław), do 6-klasowej szkoły w Pawłosiowie (Jarosław); Jelukówna Irena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Zazdrości (Trembowla), do 3-klasowej szkoły w Żydatyczach (Lwów); Jurewiczowa Henryka, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Niżankowicach (Przemyśl), do 2-klasowej szkoły w Sierakościach (Przemyśl); Juśkiewicz Juljanna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Rybnikach (Brzeżany), do 6-klasowej szkoły w Mieczyszczowie (Brzeżany);

Kamieniecka Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Tarnowcach (Przemyśl), do 1-klasowej szkoły w Żurawicy (Przemyśl); Kanas Bronisław, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Jaśniszczach (Brody), do 1-klasowej szkoły w Klekotowie-Warszawce (Brody); Kanicki Albin, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Łobozwi (Lesko), do 7-klasowej szkoły w Ustrzykach Dolnych (Lesko); Karwalanka Józefa, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Białobokach (Przeworsk), do 6-klasowej szkoły w Pantalowicach (Przeworsk); Kens Eugenjusz, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Oryszkowcach (Kopyczyńce), do 7-klasowej szkoły męskiej w Chorostkowie (Kopyczyńce); Kiczurówna Zofja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Czelatyczach (Jarosław), do 3-klasowej szkoły w Korzenicy (Jarosław); Kielar Józef, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Reczpolu (Przemyśl), do 7-klasowej szkoły w Drohobyczce (Przemyśl); Kierbiczowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Berezowie Niżnym (Kołomyja), do 1-klasowej szkoły w Markówce (Kołomyja); Kiernicka Marja, nauczycielka szkoły ćwiczeń II. seminarjum żeńskiego we Lwowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Konopnickiej we Lwowie; Dr. Kijas Juljusz, profesor II. gimnazjum im. prof. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu, do X. gimnazjum we Lwowie; Kisielewiczowa Olga, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Sokalu, do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Kamionce Strumiłłowej; Klebanowa Irena, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Chołojowie (Radziechów), do 7-klasowej szkoły męskiej

w Radziechowie; Kołtunowska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Wielkich Oczach Jaworów), do 3-klasowej szkoły w Hruszowie (Jaworów); Komarnicka Luba, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Wrzawach (Tarnobrzeg), do 5-klasowej szkoły w Jastkowicach (Tarnobrzeg); Komarowa Irena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Klatkach (Kolbuszowa), do 7-klasowej szkoły w Woli Raniżowskiej (Kolbuszowa); Dr. Konarski Henryk, profesor .III. gimnazjum w Stanisławowie, do II. gimnazjum w Stanisławowie; Konikowa Katarzyna, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Przewrotnem (Rzeszów), do 4-klasowej szkoły w Gwoźnicy Górnej (Rzeszów); Kopcowa Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kupnej (Przemyśl), do 4-klasowej szkoły w Stubnie (Przemyśl); Korczowska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Sokołowie, okręgu szkolnego lubelskiego, do 7-klasowej szkoły im. św. Scholastyki w Rzeszowie; Kornelukówna Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Moszkowie (Sokal), do 2-klasowej szkoły w Boratynie (Sokal); Kossarówna Alojza, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Gutyszynie (Buczacz), do 6-klasowej szkoły w Przewłoce (Buczacz); Kostkówna Stefanja, nauczycielka szkoły w Milnie (Zborów), do 2-klasowej szkoły w Reniowie (Zborów); Kossowski Witold, nauczyciel XII. gimnazjum we Lwowie, do XI. gimnazjum we Lwowie; Kotelnicki Eustachy, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Holibrodach (Zaleszczyki), do 7-klasowej szkoły w Tłustem (Zaleszczyki); Kotula Franciszek, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Tyczynie (Rzeszów), do 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Rzeszowie; Krawczyk Mieczysław, profesor IX. gimnazjum we Lwowie, do VI. gimnazjum we Lwowie; Krempowa Władysława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Woli Zarczyckiej (Łańcut), do 4-klasowej szkoły w Brzozie Stadnickiej (Łańcut); Krempa Marjan, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Woli Zarczyckiej (Łańcut), do 4-klasowej szkoły w Brzozie Stadnickiej (Łańcut); Ks. Krukowski Jan, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły żeńskiej w Nadwórnej, do 7-klasowej szkoły im. kr. Władysława Jagiełły w Sokolnikach (Lwów); Krystyniak Piotr, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Grodzisku Miasteczku (Łańcut), do 7-klasowej szkoły w Grodzisku Dolnem (Łańcut); Krzysiowa Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Zwięczycy (Rzeszów), do 2-klasowej szkoły w Stykowie (Rzeszów); Kuczerowski Antoni, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Rulikówce (Sokal), do 3-klasowej szkoły w Spasowie (Sokal); Kuhajewicz Eustachy, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Brzozdowcach (Bóbrka), do 7-klasowej szkoły męskiej w Chodorowie (Bóbrka); Ks. Kulinowski Jan, profesor II. gimnazjum w Stryju, do I. gimnazjum w Stryju; Kuszczakówna Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Chłopczycach (Rudki), do 7-klasowej szkoły w Tuligłowach (Rudki); Kwaśnicka Elżbieta, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kosobudach (Lubaczów), do 2-klasowej szkoły w Żukowie (Lubaczów); Kwaśnicki Michał, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Żukowie (Lubaczów), do 1-klasowej szkoły w Kosobudach (Lubaczów); Kwiatkowski Zygmunt, nauczyciel XII. gimnazjum we Lwowie, do IX. gimnazjum we Lwowie;

Laskowski Franciszek, nauczyciel XI. gimnazjum we Lwowie, do V. gimnazjum we Lwowie; Ledererowa Tekla, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Krównikach (Przemyśl), do 2-klasowej szkoły w Pleszowicach (Przemyśl); Leja Tadeusz, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Turzańsku(Sanok), do 3-klasowej szkoły w Siemuszowej (Sanok); Leszczyńska Helena, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Draganówce (Tarnopol), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Czortkowie; Leszczyńska Marja, nauczycielka 7-klasowej

szkoły w Bukaczowcach (Rohatyn), do 2-klasowej szkoły w Ćwitowej (Kałusz);

Ławrowska Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Łodzi, do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Winnikach (Lwów); Łodzianowa Olga, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Wólce Niedźwieckiej (Łańcut), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Chorostkowie (Kopyczyńce); Łotocki Leon, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Burkanowie (Podhajce), do 2-klasowej szkoły w Bożykowie (Podhajce); Łuczkiewiczowa Katarzyna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Ludwikówce (Rohatyn), do 2-klasowej szkoły w Kuropatnikach (Rohatyn); Łukasiewiczowa Stanisława, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Zarudziu (Zborów), do 2-klasowej szkoły w Milnie II (Zborów);

Machnerówna Barbara, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Poluchowie Małym (Lesko), do 1-klasowej szkoły w Pletenicach (Lesko); Magurowa Henryka, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Chorostkowie (Kopyczyńce), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Chorostkowie (Kopyczyńce); Malawska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Albigowej (Łańcut), do 1-klasowej szkoły w Albigowej-Honie (Łańcut); Marczukówna Zofja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Cewkowie (Lubaczów), do 2-klasowej szkoły w Bruśnie Nowem (Lubaczów); Masełko Antoni, kierownik 7-klasowej szkoły w Sarnkach (powiatu konstantynowskiego), do 6-klasowej szkoły w Dolinie; Mathiaszowa Irena, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Przybyszowie (Sanok), do 1-klasowej szkoły w Srogowie Górnym (Sanok); Mayerowa Irena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Hadlach Szklarskich (Rzeszów), do 4-klasowej szkoły w Kraczkowej (Rzeszów); Medyk Jan, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Tłustem (Zaleszczyki), do 2-klasowej szkoły w Piszczatyńcach (Borszczów); Michalec Ludwik, nauczyciel gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Leżajsku, do gimnazjum w Złoczowie; Michasiuk Stefan, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Torkach (Sokal), do 1-klasowej szkoły w Nuśmicach (Sokal); Mielnicka Łucja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Przeworsku, do 3-klasowej szkoły w Kołpcu (Drohobycz); Mitschówna Janina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Chomach Jankowieckich (Tarnopol), do 3-klasowej szkoły w Czernichowie (Tarnopol); Motiukówna Sfefanja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Kosmaczu (Nadwórna), do 4-klasowej szkoły w Roszniowie (Tłumacz); Myssakowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. kr. Władysława Jagiełły w Samborze, do 7-klasowej szkoły im. Elizy Orzeszkowej w Samborze;

Ks. Nachajski Gustaw, nauczyciel gimnazjum w Nisku, do 6-klasowej szkoły w Grębowie (Tarnobrzeg); Najda Roman, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Białozórce (Zbaraż), do 1-klasowej szkoły w Suchowcach Zbaraż); Niedzielska Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Gnojnicach (Jaworów, do 3-klasowej szkoły w Siedliskach (Jaworów); Nowicki Bogumił. nauczyciel 7-klasowej szkoły w Gniewczynie Łańcuckiej (Przeworsk), do 7-klasowej szkoły w Markowej (Przeworsk); Nowogrodzki Tadeusz, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej Nr. 9 im. św. Marcina we Lwowie, do 7-klasowej szkoły mieszanej Nr. 42 im. Szaszkiewicza we Lwowie; Nowotny Franciszek, nauczyciel gimnazjum w Rawie Ruskiej, do III. gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu; Nyczaj Stefan, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Czercach (Jarosław), do 2-klasowej szkoły w Wierzbnej (Jarosław);

Ks. Olejarz Michał, profesor 7-klasowej szkoły w Sokolnikach (Lwów), do 7-klasowej szkoły męskiej w Skałacie; Onyszkiewiczowa Kazimiera, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Iwanówce (Trembowla), do 2-klasowej

szkoły w Dyniskach (Rawa Ruska); Orłowski Mikołaj, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/Sanem, do seminarjum męskiego w Samborze; Ostapowicz Jarosław, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Borszowie (Przemyślany), do 2-klasowej szkoły w Jaktorowie (Przemyślany); Osiniak Jan, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Budach (Rzeszów), do 7-klasowej szkoły w Błażowej (Rzeszów); Ostromęcki Aleksander, nauczyciel VII. gimnazjum im. T. Kościuszki we Lwowie, do IX. gimnazjum we Lwowie; Owczarzowa Janina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Stężnicy (Lesko), do 2-klasowej szkoły w Łobozwi (Lesko);

Padlewski Jan, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Potoku Złotym (Buczacz), do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Buczaczu; Pasławska Anna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Cieszacinie Małym (Jarosław), do 5-klasowej szkoły w Laszkach (Jarosław); Pawliszyn Józef, nauczyciel kierujący 7-klasowej szkoły w Niżniowie (Tłumacz), do 7-klasowej szkoły w Śniatynie; Pawłyszyn Grzegorz, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Markopolu (Zborów), do 1-klasowej szkoły w Bałkowie (Zborów); Peckowa Jadwiga, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Woli Zgłobieńskiej (Rzeszów), do 1-klasowej szkoły w Wilkowyi (Rzeszów); Pełechówna Eugenja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Nuśmicach (Sokal), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Bełzie (Soka); Plocek Robert, nauczyciel gimnazjum im. kr. J. Sobieskiego w Złoczowie, do II. gimnazjum im. M. Kopernika w Samborze (p. o. dyrektora); Pluta Tadeusz, profesor gimnazjum w Brodach, do gimnazjum w Łańcucie; Pobereszko Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Boratynie (Sokal), do 1-klasowej szkoły w Gruszowie (Sokal); Podolakowa Aniela, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Rzędowicach (Przemyślany), do 1-klasowej szkoły w Prybeniu (Przemyślany); Pohorska Anna, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. król. Jadwigi w Rymanowie (Sanok), do 7-klasowej szkoły męskiej im. Marszałka J. Piłsudskiego w Rymanowie (Sanok); Polewczyńska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Cieszacinie Wielkim (Jarosław), do 3-klasowej szkoły w Monasterzu (Jarosław); Popielowa Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Hołubicy-Żarkowie (Brody), do 1-klasowej szkoły w Bordulakach-Zdrojach (Brody); Potafiński Adam, nauczyciel gimnazjum w Czortkowie, do gimnazjum w Jaworowie; Potykiewicz Jan, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Pszczółkach, powiatu łaskiego, do 1-klasowej szkoły w Kościuszkówce (Czortków); Prokopowicz Janina, nauczycielka II. seminarjum żeńskiego we Lwowie, do seminarjum żeńskiego w Jaworowie; Pronkiewiczowa Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kurnikach (Zbaraż), do 3-klasowej szkoły w Dobrowodach (Zbaraż); Proskurka Bazyli, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Iwaczowie (Zborów), do 2-klasowej szkoły w Ostaszowicach (Zborów), Dr. Przyboś Stefan, profesor III. gimnazjum w Stanisławowie, do II. gimnazjum w Rzeszowie;

Repelowska Łucja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Sieniawie (Zbaraż), do 2-klasowej szkoły w Mszanie (Zborów); Rossiwal Edward, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Ustrzykach Dolnych (Lesko), do 2-klasowej szkoły w Stężnicy (Lesko); Roszkiewiczowa Adela, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Widełce (Kolbuszowa), do 2-klasowej szkoły w Kolbuszowej Dolnej (Kolbuszowa); Rudnicka Elżbieta, nauczycielka Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do gimnazjum żeńskiego im. król. Jadwigi we Lwowie; Rudnicki Stanisław, nauczyciel seminarjum męskiego im. Marszałka J. Piłsudskiego w Samborze, do seminarjum meskiego w Sokalu (p. o. kierownika); Ruszczyńska Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Tetew-

czycach (Radziechów), do 6-klasowej szkoły w Chołojowie (Radziechów); Rutkowska Anna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Winniczkach (Lwów), do 2-klasowej szkoły w Glinnej (Lwów); Rybczyńska Stanisława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Zakrzowie (Tarnobrzeg), do 5-klasowej szkoły w Mokrzyszowie (Tarnobrzeg); Rzęsówna Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Rozborzu Okrągłym (Jarosław), do 3-klasowej szkoły w Bystrowicach dla klasy równorzędnej w Więckowicach (Jarosław);

Sagańska Marja, nauczycielka szkoły w Młyniskach (Trembowla), do 6-klasowej szkoły w Janowie (Trembowla); Sądowicz Jan, profesor gimnazjum w Brzeżanach, do II. gimnazjum w Jarosławiu; Schołtysek Józef, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Liczkowcach (Kopyczyńce), do 1-klasowej szkoły w Chłopiatynie (Sokal); Schuttera Otto, nauczyciel IX. gimnazjum we Lwowie, do VII. gimnazjum we Lwowie: Serafinowicz Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Jacie (Nisko), do 7-klasowej szkoły w Ulanowie (Nisko); Ks. Skiba Wincenty, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły w Chorostkowie (Koppczyńce), do 7-klasowej szkoły w Nadwórnie; Słonecki Bronisław, nauczyciel IX. gimnazjum we Lwowie, do XII. gimnazjum we Lwowie; Słowikowa Stefanja, nauczycielka szkoły w Lipicy Górnej (Rohatyn), do 7-klasowej szkoły w Bołszowcach (Rohatyn); Sochacka Janina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Freifeldzie (Lubaczów), do 7-klasowej szkoły w Narolu Mieście (Lubaczów); Sochacka Jadwiga, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Horożance (Podhajce), do 2-klasowej szkoły w Mądzelówce (Podhajce); Sobolak Michał, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Wysocku Niżnem (Turka), do 1-klasowej szkoły w Jabłonowie (Turka); Stachowicz Paulina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Lackiem Małem (Złoczów), do 6-klasowej szkoły w Gołogórach (Złoczów); Stankiewicz Władysław, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Tyrawie Wołoskiej (Sanok), do 3-klasowej szkoły w Wisłoku Dolnym (Sanok); Stączkówna Stefanja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Monasterzu (Jarosław), do 3-klasowej szkoły w Kramarzówce (Jarosław); Stec Adam, kierownik 3-klasowej szkoły w Suchowoli (Brody), do 3-klasowej szkoły w Niwiskach (Kolbuszowa); Stefankiewicz Wojciech, nauczyciel VII. gimnazjum we Lwowie, do I. seminarjum żeńskiego im. A. Asnyka we Lwowie; Steinerówna Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Jurjampolu (Borszczów), do 6-klasowej szkoły w Korolówce (Borszczów); Stopyra Jan, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Horyszowie Ruskim (Hrubieszów), do 1-klasowej szkoły w Mühlbachu (Bóbrka); Szczurowski Marjan, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Tyszkowicach (Przemyśl), do 2-klasowej szkoły w Stubienku (Przeworsk); Szczurowska Michalina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Sarańczukach (Brzeżany), do 1-klasowej szkoły w Wybudowie (Brzeżany); Szendzielaszówna Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Reichau (Lubaczów), do 4-klasowej szkoły w Cewkowie (Lubaczów); Szewców Bazyli, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Fradze (Rohatyn), do 3-klasowej szkoły w Psarach (Rohatyn); Szkodlarska Adela, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Winnikach (Lwów), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Bóbrce; Szkwarkowska Katarzyna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Marjance (Tarnopol), do 4-klasowej szkoły w Kupczyńcach (Tarnopol); Ks. Szpila Antoni, nauczyciel religji religji seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do gimnazjum w Nisku; Szumilakowa Janina, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Wietlinie (Jarosław), do 7-klasowej szkoły im. król. Jadwigi w Jarosławiu; Szwakówna Olga, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Trościańcu (Brzeżany), do 2-klasowej szkoły w Płauczy Wielkiej (Brzeżany);

Ślepecki Jan, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Młynach (Jaworów), do 2-klasowej szkoły w Kościejowie (Lwów); Śliwakówna Stefanja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Podwysokiem (Brzeżany), do 3-klasowej szkoły w Szybàlinie (Brzeżany); Ślusarz Jan, nauczyciel 7-klasowej szkoły mieszanej Nr. 42 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej Nr. 18 im. św. Magdaleny we Lwowie;

Tarnawski Antoni, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Zborowie, do 4-klasowej szkoły w Zarudziu (Zborów); Tarnowska Regina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Koniuchach (Brzeżany), do 1-klasowej szkoły w Dąbrowej (Brzeżany); Teodorowiczowa Stefanja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Pryboniu (Przemyślany), do 1-klasowej szkoły w Wojciechowicach (Przemyślany); Teuchman Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Więzowej (Żółkiew), do 4-klasowej szkoły w Jastrzębicy (Sokal); Trznadl Marjan, kierownik 3-klasowej szkoły w Błędowej Tyczyńskiej (Rzeszów), do 7-klasowej szkoły męskiej im. H. Sienkiewicza w Rzeszowie; Tychowski Włodzimierz, nauczyciel I. seminarjum żeńskiego we Lwowie, do II. seminarjum żeńskiego we Lwowie (przeniesienie cofnięto); Tyszarski Tadeusz, nauczyciel seminarjum męskiego w Święcianach, okręgu szkolnego wileńskiego, do II. gimnazjum w Samborze;

Urbańska Franciszka, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Petlikowcach (Buczacz), do 1-klasowej szkoły w Gajach Buczackich (Buczacz);

Weisbachowa Kornelja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Wielbownem, powiatu zdołbunowskiego, do 1-klasowej szkoły w Czarnej II. (Łańcut); Werhracka Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Łówczykach (Rudki), do 2-klasowej szkoły w Adrjanowie (Rudki); Widenówna Janina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Dobrzechowie (Rzeszów), do 7-klasowej szkoły w Tyczynie (Rzeszów); Wielgoszowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Torkach (Przemyśl), do 1-klasowej szkoły w Rożubowicach (Przemyśl); Dr. Włodarski Bronisław, nauczyciel VIII. gimnazjum we Lwowie, do VI. gimnazjum we Lwowie; Wojtowiczowa Anna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Domaradzu (Brzozów), do 3-klasowej szkoły w Domaradzu Góra (Brzozów); Wójcicka Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Czerczach (Jarosław), do 3-klasowej szkoły w Mołodyczu (Jarosław); Wykówna Janina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Grębowie-Wydrzy (Tarnobrzeg), do 4-klasowej szkoły w Sobowie (Tarnobrzeg); Wyszyńska Zofja, nauczycielka 2-klasowej w Hermanowicach (Przemyśl), do 2-klasowej szkoły w Ostrowie (Przemyśl);

Zacharjasiewiczowa Józefa, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Szumsku (Wilno), do 1-klasowej szkoły w Czerkawczyźnie (Czortków); Zarzycki Feliks, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Kuropatnikach (Rohatyn), do 2-klasowej szkoły w Ludwikówce (Rohatyn); Ks. Ziegler Stanisław, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły męskiej w Skałacie, do 7-klasowej szkoły im. św. Alojzego w Stanisławowie; Zimmermann Karol, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do gimnazjum w Brodach; Zinko Mikołaj, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Kalnem (Brzeżany), do 3-klasowej szkoły w Słobodzie Złotej (Brzeżany); Złotnicka Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Drozdowicach (Przemyśl), do 1-klasowej szkoły w Czyszczeniu (Przemyśl); Zubrycki Szymon, nauczyciel II. gimnazjum w Stryju, do gimnazjum w Tłumaczu;

Żarow Jacek, instruktor szkoły koszykarskiej we Lwowie, do szkoły koszykarskiej w Rudniku n/S.; Żypowski Leon, profesor IX. gimnazjum we Lwowie, do X. gimnazjum we Lwowie.

Przydzieleni. Bandura Michał, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminarjum męskiego w Rzeszowie, do szkoły męskiej im. T. Kościuszki w Rzeszowie; Bulczak Stefan, nauczyciel gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu, do 7-klasowej szkoły im. św. St. Kostki w Przemyślu; Burkiewicz Emil, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminarjum naucz. w Tarnopolu, do 7-klasowej szkoły im. św. Kazimierza w Tarnopolu;

Ks. dr. Cegielski Ignacy, nauczyciel gimnazjum w Gródku Jagiell., do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. król. Jadwigi w Gródku Jagiell.; Dr. Czubaty Mikołaj, nauczyciel seminarjum męskiego we Lwowie, do gimnazjum VII. we Lwowie;

Dębicki Wiktor, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminarjum męskiego w Sokalu, do 7-klasowej szkoły męskiej w Sokalu; Dubicki Michał, nauczyciel gimnazjum I. w Stryju, do 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Stryju; Dylski Mieczysław, nauczyciel gimnazjum w Brzeżanach, do 7-klasowej szkoły męskiej w Brzeżanach;

Grabowieński Marcjan, nauczyciel gimnazjum II. w Samborze, do 7-klasowej szkoły męskiej im. król. Wł. Jagiełły w Samborze;

Korzeniowski Jan, nauczyciel gimnazjum im. król. Kazimierza Jagiellończyka w Kołomyi, do 7-klasowej szkoły męskiej im. Kopernika w Kołomyi;

Lander Filip, nauczyciel gimnazjum I. w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu;

Małecki Stefan, nauczyciel gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie, do 7-klasowej szkoły im. Kazimierza Wielkiego w Stanisławowie;

Rybakówna Helena, nauczycielka gimnazjum II. w Tarnopolu, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. A. Mickiewicza w Tarnopolu;

Schweitzerówna Jadwiga, nauczycielka szkoły ćwiczeń seminarjum żeńskiego w Kołomyi, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Konopnickiej w Kołomyi; Szczerbińska Janina, nauczycielka szkoły ćwiczeń seminarjum żeńskiego w Brzeżanach, do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Brzeżanach;

Trzciński Władysław, nauczyciel seminarjum męskiego we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej im. Sienkiewicza we Lwowie;

Ks. Wanat Stanisław, nauczyciel gimnazjum II. w Przemyślu, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. J. Słowackiego w Przemyślu; Ks. Winnicki Franciszek, nauczyciel religji szkoły powszechnej w Przemyślu, do seminarjum naucz. żeńskiego I. w Przemyślu; Wyżykowski Jan, nauczyciel gimnazjum III. w Stanisławowie, do 7-klasowej szkoły im. św. Alojzego w Stanisławowie.

Spensjonowani. P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 20 maja 1932 Nr. B. P. 6604/32 przeniósł **p. Jana Lebiedzkiego,** dyrektora II. gimnazjum im. St. Sobińskiego w Rzeszowie, w stan spoczynku.

Arbesbauer Emil, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Kopernika w Kołomyi; Argasiński Kazimierz, kierownik 7-klasowej szkoły męskiej w Lubaczowie;

Balinowa Jeanetta, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Zbarażu; Beksińska Stanisława, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Olchowcach (Sanok); Bryniakowa Anna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Szlachcińcach (Tarnopol); Bułatówna Helena, kierowniczka 7-klasowej szkoły w Kulikowie (Żółkiew);

Chowańcówna Stanisława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Stykowie (Rzeszów); S. Chrzanówna Katarzyna, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Grobli (Jarosław);

Ćwiklińska Wanda, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Glinniku Górnym (Krosno);

Data Szymon, kierownik 3-klasowej szkoły w Woli Kotowej (Tarnobrzeg); Dobrowolski Zygmunt, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Żółkiewskiego we Lwowie;

Gołębska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Ustrzykach Dolnych (Lesko); Gordijczukówna Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Korszowie (Kołomyja); Gustowiczówna Aleksandra, nauczycielka seminarjum ochroniarskiego im. Jachowicza we Lwowie;

Haraszkiewicz Helena, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Czarnołożcach (Tłumacz); Hawrowski Władysław, kierownik 7-klasowej szkoły im. św. St. Kostki w Przemyślu; Heydówna Stefanja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Zielenicy (Nadwórna); Hlawaty Dionizy, kierownik 3-klasowej szkoły w Lubieniach (Jaworów);

Iwańczuk Józef, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Suchowcach (Zbaraż);

Jankiewicz Jan, kierownik 3-klasowej szkoły w Macoszynie (Żółkiew);

Kipp Józef, kierownik 4-klasowej szkoły w Przemyślu; Kirijec Jan, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Sinkowie; Klierowa Tekla, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kamionce Strumiłłowej; Kogutowa Michanina, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Orzeszkowej we Lwowie; Kopczyńska Irena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Zbarażu; Kossowski Marcin, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Iwaczowie Górnym (Tarnopol); Krawiec Jan, kierownik 5-klasowej szkoły w Majdanie (Kolbuszowa); Kreisowa Kazimiera, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. Czackiego we Lwowie; Kretów Stefan, kierownik 2-klasowej szkoły w Podhajczykach (Przemyślany); Krzaczkowska Helena, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Rudkach; Krzyżanowska Justyna, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Buczaczu; Kubeś Rudolf, profesor gimnazjum w Zbarażu; Kucharska Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Siemianówce (Lwów); Kulczycki Tymoteusz, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Kulczycach Szlacheckich (Sambor); Kulski Kazimierz, nauczyciel w Wikowyi (Rzeszów);

Lenczner Aleksander, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Lenartowicza we Lwowie; Lewicka Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. św. Scholastyki w Rzeszowie; Lubieniec Włodzimierz, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Wojciechowicach (Przemyślany);

Machnerowa Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Turkocinie (Przemyślany); Matejowski Michał, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Mickiewicza w Buczaczu; Musij Teodor, kierownik 4-klasowej szkoły w Karowie (Rawa Ruska);

Najbarówna Celestyna, kierowniczka szkoły w Łopuszance Chominie (Turka);

Olejnik Szymon, kierownik 2-klasowej szkoły w Susznie (Radziechów); Olijnykowa Joanna, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Smarzowie (Radziechów); Ossowski Józef, kierownik 4-klasowej szkoły w Turówce (Skałat); Ostruszka Jerzy, nauczyciel gimnazjum im. A. Mickiewicza w Samborze; Ościakowa Helena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Spasowie (Sokal);

Paduchowa Aleksandra, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Sokolikach Górskich (Turka); Pełeńska Stanisława, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Chodorowie (Bóbrka); Pierogowa Kazimiera, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Przybówce (Rzeszów); Piotrowski Józef, kierownik 3-klasowej szkoły w Skowierzynie (Tarnobrzeg); Prokopowiczówna Kamila, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Przemyślanach;

Raczyńska Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Ulhówku (Rawa Ruska); Rakiszowa Józefa, nauczycielka szkoły w Skwarzawie Starej (Żółkiew): Rawska Sabina, nauczycielka V. gimnazjum we Lwowie; Ryglówna Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. H. Sienkiewicza we Lwowie; Ryżewski Zygmunt, kierownik 5-klasowej szkoły w Rosochaczu (Kołomyja);

Scheiner Bronisław, kierownik 4-klasowej szkoły w Nyrkowie (Zaleszczyki); Scholtz Karol, kierownik 7-klasowej szkoły w Brzozowie; Sirant Jan, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Bojanowie Wsi (Nisko); Spanier Rudolf, kierownik 3-klasowej szkoły w Olszaniku (Sambor); Steciowowa Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Kościuszki w Sanoku; Stankiewiczowa Antonina Wanda, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Dębowie (Przeworsk); Suchiński Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Bużku (Złoczów);

Wechsler Majer, nauczyciel religji mojż. 7-klasowej szkoły im. św. Stanisława Kostki w Przemyślu; Wilkoń Ignacy, kierownik 2-klasowej szkoły w Drabiniance (Rzeszów);

Zacharjasiewiczowa Rozalja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kokoszyńcach (Skałat); Zamorski Franciszek, profesor gimnazjum w Drohobyczu; Zawarnicka Eugenja, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Zaleszczykach; Zełezowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Cetuli (Jarosław); Ziemliński Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Zalesiu (Rzeszów).

Zrezygnowali. Ks. Oleniacz Stanisław, nauczyciel religji rzym.-kat. szkoły powszechnej w Kamionce Str.

Przeniesieni w stan pozasłużbowy. Kadobiańska Janina, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Michałówce (Borszczów).

Zmarli. Fedorski Kazimierz, nauczyciel 6-klasowej szkoły w Białymkamieniu (Złoczów), zmarł dnia 27 czerwca 1932 r. w 49 roku życia, a 29 roku służby nauczycielskiej.

S. Grabowska Emilja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Krośnienku Niżnem (Krosno), zmarła dnia 26 czerwca 1932 r. w 28 roku życia, a 3 roku służby nauczycielskiej.

Kokot Michał, kierownik szkoły w Suchrowie, pow. bobreckiego, zmarł dnia 3 czerwca 1932 r. w 41 roku życia, a w 11 roku służby nauczycielskiej.

Klisowska Zofja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Żydatyczach (Lwów), zmarła dnia 21 czerwca 1932 r. w 52 roku życia, a w 34 roku służby nauczycielskiej.

Słowik Stanisław, kierownik 5-klasowej szkoły w Lipicy Górnej (Rohatyn), zmarł dnia 29 czerwca 1932 r.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Bóbrka	Bóbrka	7 klas	żeńska	—	polski	—	—	
2	"	Chodorów	7 "	"	—	"	4 ubik.	0·48 ha	
3	"	Czarny Ostrów	3 "	koeduk.	—	pol.-r.	3 "	1.43ha	Konkurs 2-gi
4	"	Horodysławice	2 "	"	—	"	3 "	3.973 m²	Konkurs 2-gi
5	"	Hranki Kuty	3 "	"	—	polski	4 "	675 m²	"
6	"	Łany	3 "	"	—	pol.-r.	3 "	2.400 m²	"
7	"	Podniestrzany	2 "	"	—	ruski	—	23a 40m²	"
8	"	Siedliska	2 "	"	—	"	3 "	96.80 m²	"
9	"	Stańkowce	2 "	"	—	pol.-r.	4 "	1½ mg	"
10	"	Stoki	2 "	"	—	"	3 "	3.500 m²	"
11	"	Zagóreczko	3 "	"	—	"	2 "	71.85 m²	"
1	Borszczów	Babińce k. Krzywcza	3 "	"	—	pol.-r.	3 "	200 s²	Konkurs 3-ci
2	"	Niwra	3 "	"	—	"	—	2 mg.	"
3	"	Słobódka Muszkat.	2 "	"	—	polski	2 "	87 a	Konkurs 2-gi
4	"	Skowjatyn	2 "	"	—	pol.-r.	3 "	2 mg	"
5	"	Wierzchniakowce	2 "	"	—	"	3 "	1 mg	Konkurs 3-ci
6	"	Mielnica	7 "	"	—	polski	3 "	545 m²	
1	Brody	Ponikowice	4 "	"	—	pol.-r.	3 "	2 mg	
1	Brzeżany	Rohaczyn wieś	2 "	"	—	"	3 "	1 ha 1379m²	
1	Horodenka	Czernelica	7 "	"	—	"	3 "	1 mg	Konkurs 2-gi Pierwszeństwo mają z w. k. n.
2	"	Siemiakowce	3 "	"	—	"	2 "	5000 m²	Konkurs 4-y

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im.	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
			szkoły						
1	Kolbuszowa	Majdan	6-kl.	koed	—	polski	3 ubik.	—	
2	„	WilczaWola	4 „	„	—	„	3 „	1·2 ha	Konkurs 3-ci
3	„	Widełka	5 „	„	—	„	3 „	0·2 „	Konkurs 2-gi
4	„	Kopcie	2 „	„	—	polski	2 „	2 mg	
5	„	Trzebuska	3 „	„	—	„	3 „	$1/2$ mg	
1	Kołomyja	Kamionka Wielka-Sucharów	2 „	„	—	„	—	2 „	Konkurs 4-y
2	„	Kamionka Wiel-Garby	2 „	„	—	„	2 „	52 a	Konkurs 3-ci
3	„	Rosochacz	5 „	„	—	pol.-r.	—	71 a 22 m²	Pierwszeństwo z w. k. n.
4	„	Tekucza	2 „	„	—	„	3 „	1 ha 15 a	Konkurs 2-gi
1	Lesko	Teleśnica Oszwarowa	2 „	„	—	„	3 „	2058 m²	
1	Lubaczów	Cewków	4 „	„	—	polski	3 „	4 mg	Konkurs 3-ci
1	Lwów-p.	Kościejów	2 „	„	—	„	3 „	1 ha	
1	Łańcut	Piałobrzegi	3 „	„	im. A. Mickiewicza	„	3 „	1 mg	Konkurs 2-gi
2	„	Wola Dalsza	3 „	„	—	„	3 „	1 mg	
1	Podhajce	Hnilcze	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 „	„
1	Przeworsk	Krzeczowice	5 „	„	—	polski	2 „	13 a 68 m²	„
1	Rawa Ruska	Karów	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
2	„	Lubycza-Kołajce	3 „	„	—	ruski	3 „	—	
3	„	Smolin	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
4	„	Uhnów	5 „	męska	—	„	—	—	
5	„	Warglów	2 „	koeduk.	—	„	3 „	—	
6	„	Żurawce	5 „	„	—	ruski	3 „	—	
7	„	Rawa Rus.	7 „	męska	—	polski	4 „	—	Pierwszeństwo z egz. wydz. lub w. k. n. Konkurs 3-ci

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im	Język wykładowy	Do użytku kierownika		Uwaga
			szkoły				mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	grunt o obszarze	
27	Rohatyn	Podszumlańce	2 klas	koeduk.	—	polski	3 ubik.	1960 m²	
28	"	Rohatyn	7 "	żeńska	im król. Jadwigi	"	—	—	Pierwszeństwo mają z w. k. n. lub egz. wydz.
29	"	Sarnki Górne	3 "	koed.	—	pol.-r.	3 "	98·9 a	
30	"	Tenetniki	2 "	"	—	"	3 "	74 a	
31	"	Żurów	3 "	"	—	polski	3 "	650 m²	
32	"	Żołczów	3 "	"	—	pol.-r.	—	2073 m²	
1	Rudki	Brzezice	2 "	"	—	"	3 "	200 m²	
2	"	Buczały	3 "	"	—	polski	3 "	2 mg	
3	"	Szołomienice	2 "	"	—	pol.-r.	—	700 m²	
1	Stanisławów	Jezupol	6 "	"	—	polski	—	—	
1	Tarnobrzeg	Skowierzyn	3 "	"	—	"	3 "	1·2 ha	
2	"	Tarnobrzeg	7 "	męska	im. het. J. Tarnowsk.	"	4 "	—	Pierwszeństwo mają z w. k.n.
3	"	Wola Kotowa	3 "	koeduk.	—	"	4 "	0·90 ha	
4	"	Zbydniów	3 "	"	—	"	3 "	3 mg	
1	Tarnopol	Bucniów	4 "	"	—	"	—	2 "	
1	Tłumacz	Chocimierz	4 "	"	—	pol.-r.	—	¾ mg	
2	"	Czarnołożce	5 "	"	—	"	5 "	3 mg	Pierwszeństwo mają z w.k. n.
3	"	Dolina	3 "	"	—	"	3 "	2½ mg	
4	"	Hostów	2 "	"	—	polski	—	—	Konkurs 3-ci
5	"	Hryniowce	3 "	"	—	pol.-r.	3 "	1 mg	Konkurs 2-gi
6	"	Jezierzany	4 "	"	—	polski	—	1½ mg	Konkurs 5-y
7	"	Krzywotuły Stare	2 "	"	—	pol.-r.	2 "	2 mg	Konk. 3-ci
8	"	Nadorożna	2 "	"	—	"	—	1 a 800 s.	
9	"	Olesza	7 "	"	—	"	4 "	2 mg	Pierwszeństwo maja z eg wyd. lub w. k. n.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Rohatyn	Bołszowce	7 kl.	koeduk.	—	polski	4 ubik.	0 58 ha	Konkurs 2-gi Pierwszeństwo mają z w.k.n.
2	„	Knihynicze	7 „	„	—	pol.-r.	3 „	1·14 ha	Pierwszeństwo mają z w. k. n. lub egz. wydz.
3	„	Lipica Gór.	5 „	„	—	„	3 „	1 h 16 a	
4	„	Bouszów	5 „	„	—	„	3 „	1020 m²	
5	„	Bieńkowce	2 „	„	—	„	4 „	1 ha 11 a 14 m²	
6	„	Czerniów	3 „	„	—	„	—	89 38 a	
7	„	Czahrów	3 „	„	—	„	—	0·5 ha	
8	„	Doliniany	4 „	„	—	„	3 „	5 ha 93a	
9	„	Dziczki	2 „	„	—	ruski	—	57·5 a	
10	„	Dytiatyn	2 „	„	—	pol.-r.	—	0·83 ha	
11	„	Dryszczów	2 „	„	—	„	—	0·17 ha	
12	„	Demianów	2 „	„	—	„	3 „	0 67 ha	
13	„	Firlejów	3 „	„	—	„	3 „	—	
14	„	Fraga	3 „	„	—	„	—	52 a	
15	„	Hrehorów	3 „	„	—	„	—	1000 m²	
16	„	Herbutów	3 „	„	—	polski	3 „	1·15ha	
17	„	Hanowce	2 „	„	—	pol.-r.	2 „	1·02 ha	
18	„	Junaszków	2 „	„	—	ruski	3 „	0·73 ha	
19	„	Kołokolin	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	0·5 ha	
20	„	Kleszczówna	2 „	„	—	„	3 „	92 m²	
21	„	Karolówka	2 „	„	—	polski	3 „	1·66 ha	
22	„	Łuczyńce	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	0 5 ha	
23	„	Niemszyn	2 „	„	—	ruski	—	—	
24	„	Pomonięta	3 „	„	—	pol.-r.	—	1 ha 22 a	
25	„	Podmichałowce	2 „	„	—	„	—	1 ha 2 a	
26	„	Podgrodzie	2 „	„	—	„	2 „	1 ha	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
10	Tłumacz	Ottynja	7 kl.	żeńska	—	polski	—	6 mg.	Pierwszeństwo mają z w. k.n. lub egz. wydz.
11	„	Pużniki	2 „	koeduk.	—	pol-r.	3 ubik.	¾ mg	Konkurs 5-y
12	„	Roszniów	4 „	„	—	„	3 „	3½ mg	
13	„	Stryhańce	3 „	„	—	„	4 „	—	
1	Trembowla	Brykula Stara	2 „	„	—	polski	—	2 mg	
2	„	Dołhe	2 „	„	—	pol-r.	3 „	1 ha	
3	„	Iwanówka	4 „	„	—	polski	3 „	0·91 h	
4	„	Krowinka	3 „	„	—	pol-r.	4 „	1½ h	
5	„	Słobódka Janowska	2 „	„	—	polski	3 „	1 ha	
6	„	Wierzbowice	3 „	„	—	pol-r.	3 „	1½ ha	
1	Turka	Butla	2 „	„	—	„	3 „	28 a	Konk. 3-ci
2	„	Jabłonka Wyżna	2 „	„	—	ruski	3 „	72 a	„ „
3	„	Wołcze	3 „	„	—	pol-r.	3 „	13 a	Konk. 2-gi
4	„	Łopuszanka-Chomina	2 „	„	—	„	3 „	—	
1	Zaleszczyki	Sinków	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	Konkurs 4-y
1	Żółkiew	Żółkiew	7 „	żeńska	im. król Jadwigi	polski	—	—	Pierwszeństwo mają z w. k.n.
2	„	Kulików	7 „	koeduk.	—	pol-r.	4 „	1240 m³	„
3	„	Macoszyn	3 „	„	—	„	5 „	2 mg	
4	„	Rekliniec	4 „	„	—	„	—	2 mg	

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca listopada 1932 r.

Unieważnienie konkursów.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Unieważnia się konkurs ogłoszony na posadę	w Dz. Urz. Kur. O.S.L. Nr.	Uwaga
1	Borszczów	Muszkatówka	3 kl.	koed.	—	pol.-r.	kierow.	8/31	
2	Brzeżany	Rohaczyn Wieś	2 „	„	—	„	„	4/32	

Ogłoszenia.

Komisje egzaminacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych.

P. Kurator O. S. Lw. zamianował na podstawie art. 7 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258), oraz w myśl § 3 zarządzenia Min. W. R. i O. P. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1929, Nr. 1, poz. 2), zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych — z dniem 1 sierpnia 1932 r. do końca grudnia 1934 r. p. Kazimierza Zimmermanna, dyrektora Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego we Lwowie, prezesem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Naucz. Szkół Powszech. (rejon VI) we Lwowie, z siedzibą w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem we Lwowie (L. I. K. N. 3256/32);

2) p. Józefa Wiśniaka, inspektora szkolnego w Krośnie, zastępcą prezesa Państw. Komisji Egzaminacyjnej dla Naucz. Szkół Powszechnych w Krośnie, rejon V (L. I. K. N. 2841/32);

3) p. Wiktora Urbańskiego, inspektora szkolnego w Mościskach, członkiem Państw. Komisji Egzaminacyjnej dla Naucz. Szkół Powszechnych w Przemyślu, rejon VII (L. I. K. N. 2841/32);

4) p. Józefa Tycholisa, kierownika szkoły powszechnej w Szufnarowej, członkiem Państw. Komisji Egzaminacyjnej dla Naucz. Szkół Powszechnych w Krośnie, rejon V (L. I. K. N. 3151/32);

5) p. Eugenjusza Szwarca, kierownika szkoły w Frysztaku, członkiem Państw. Komisji Egzaminacyjnej dla Naucz. Szkół Powszechnych w Krośnie, rejon V L. I. K. N. 3151/32).

P. Kurator zwolnił p. Artura Kopacza, dyrektora P. K. N. we Lwowie, z dniem 1-go sierpnia 1932 r. z obowiązków Prezesa Państw. Komisji Egzaminacyjnej dla Naucz. Szkół Powszechnych we Lwowie (rejon VI) i wyraził Mu podziękowanie za dotychczasową pracę na tem stanowisku (L. I. K. N. 3256/32).

Komisja egzaminów państwowych we Lwowie na nauczycieli szkół średnich.

Ruch służbowy. (Dodatek do Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3).

Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 13 kwietnia 1932 r. Nr. IV. NS. 1185/32 w związku z § 8 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 9 października 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18, poz. 185), oraz w związku z rozporządzeniem z dnia 25 lutego 1927 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 79), powołał do życia Komisję Egzaminów Państwowych we Lwowie na Nauczycieli Szkół Średnich i ustalił jednocześnie na okres trzechletni następujący skład tej Komisji:

Przewodniczący: dr. Konstanty Chyliński, profesor U. J. K.

Zastępca przewodniczącego: dr. Kazimierz Ajdukiewicz, profesor U. J. K.

Egzaminatorowie: dr. Kazimierz Ajdukiewicz, prof. U. J. K., dr. Mieczysław Kreutz, docent U. J. K. — z psychologji wychowawczej;

dr. Kazimierz Twardowski, prof. hon. U. J. K., dr. Kazimierz Sośnicki, emerytowany naczelnik wydziału w Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, dr. Mieczysław Ziemnowicz, wizytator Kuratorjum okręgu Szk. Lwowskiego — z pedagogiki i dydaktyki;

dr. Zdzisław Steusing, prof. U. J. K., dr. med. Józef Pisch, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego — z higjeny wychowawczej;

Stefan Świderski, kurator okręgu szk. lwowskiego, Roman Koestlich, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego — z ustawodawstwa szkolnego i z organizacji szkolnictwa;

dr. Stanisław Łempicki, prof. U. J. K. — z historji wychowania;

dr. Kazimierz Ajdukiewicz, prof. U. J. K., dr. Roman Ingarden, docent U. J. K. — z dydaktyki i programów propedeutyki filozofji;

dr. Juljusz Kleiner, prof. U. J. K., Zygmunt Gerstman i Stanisław Szediwy, wizytatorowie Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego — z dydaktyki i programów języka polskiego;

Ludwik Jus, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, dr. Adolf Bednarowski, dyrektor III. gimnazjum we Lwowie, dr. Marjan Auerbach, prof. II. gimnazjum i docent U. J. K. we Lwowie — z dydaktyki i programów filologji klasycznej;

Michał Terszakowec, prof. gimnazjum państw. z r. j. n. we Lwowie, dr. Jerzy Zubrzycki, lektor U. J. K. — z dydaktyki i programów języka ruskiego;

dr. Zygmunt Czerny, prof. U. J. K., dr. Janina Lehnertowa, prof. gimn. żeńskiego im. król. Jadwigi we Lwowie — z dydaktyki i programów języka francuskiego;

Jan Chmaj i dr. Karol Zagajewski, wizytatorowie Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego — z dydaktyki i programów języka niemieckiego;

dr. Władysław Tarnawski, prof. U. J. K. — z dydaktyki i programów języka angielskiego;

Roman Koestlich, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, dr. Czesław Nanke, docent U. J. K., dr. Stanisław Buzath, dyrektor II. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów historji;

dr. August Zierhoffer, docent U. J. K., dr. Marja Polaczkówna, prof. gimn. im. król. Jadwigi we Lwowie — z dydaktyki i programów geografji;

Ludwik Tuleja, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, Ludwik Iwanicki, prof. XI. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów botaniki;

Stanisław Hubert, dyrektor gimn. żeńsk. im. Z. Strzałkowskiej we Lwowie, dr. Jan Noskiewicz, prof. XI. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów zoologji;

Fortunat Stroński, prof. VIII. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów z mineralogji;

Seweryn Bilinkiewicz, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, Michał Halaunbrenner, prof. VIII. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów fizyki;

Marjan Westfalewicz, emer. prof. gimn., dr. Władysław Budzianowski, prof. VII. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów chemji;

dr. Stanisław Ruziewicz, prof. U. J. K., Stanisław Pająk, wizytator Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, dr. Jerzy Michułowicz, prof. VIII. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów matematyki;

Stefan Pikor, prof. IX. gimn. we Lwowie, Zygmunt Radnicki, prof. IV. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów rysunków;

Czesław Kozietulski, prof. państw. kursów nauczycielskich we Lwowie — z dydaktyki i programów muzyki i śpiewu;

Franciszek Madyda, prof. VIII. gimn. we Lwowie — z dydaktyki i programów robót ręcznych;

Janina Burdowa, instruktorka wychowania fizycznego Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, Bożydar Dąbrowski, instruktor wychowania fizycznego Kuratorjum Okręgu Szk. Lwowskiego, Ludwik Fedorowski, emer. prof. gimn. — z dydaktyki i programów ćwiczeń cielesnych.

Komisje egzaminacyjne

dla kandydatów na stanowiska I, II i III kategorji w państwowej służbie cywilnej w dziale Ministerstwa W. R. i O. P.

Rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 20 maja 1932 Nr. BP. 4429/32 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 50) ustanowiona została przy Ministerstwie W. R. i O. P. komisja egzaminacyjna dla kandydatów na stanowiska I. kategorji w państw. służbie administracyjnej Minist. W. R. i O. P., której przekazano egzaminowanie także kandydatów na stanowiska tej kategorji wszystkich podległych Ministerstwu W. R. i O. P. władz, urzędów, zakładów i instytucji.

Oddzielne komisje egzaminacyjne dla kandydatów na stanowiska II kategorji oraz dla kandydatów na stanowiska III kategorji w państw. służbie administracyjnej zostały ustanowione:

a) przy Ministerstwie W. R. i O. P. dla kandydatów Ministerstwa W. R. i O. P.;

b) przy kuratorjach okręgów szkolnych dla kandydatów kuratorjów i podległych im władz, urzędów, zakładów i instytucyj.

Komisjom egzaminacyjnym przy Kuratorjum O. S. Lw. zostało przekazane egzaminowanie także kandydatów na stanowiska II i III kategorji w państw. służbie administracyjnej, którzy odbyli służbę przygotowawczą (lub zostali od niej zwolnieni) przy Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, Politechnice Lwowskiej i Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie.

Ognisko metodyczne.

Na podstawie upoważnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 1-go lipca 1932 r. Nr. II. S. 4178/32 Kuratorjum rozporządzeniem z dnia 25-go sierpnia 1932 r. Nr. II. 7689/32 (okólnik Nr. 341/32):

1) otworzyło z początkiem roku szkolnego 1932/33 ognisko metodyczne nauki chemji w VIII. Państwowem Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego we Lwowie (ul. Dwernickiego 17) pod kierownictwem p. dr. Eugenjusza Turkiewicza, profesora wspomnianego zakładu;

2) zorganizowało sekcję robót kobiecych w ognisku metodycznem robót ręcznych w Państwowem Gimnazjum VIII. we Lwowie (ul. Dwernickiego 14) pod kierownictwem p. Stanisławy Włodkówny, nauczycielki Państwowego Seminarjum Naucz. Żeńskiego we Lwowie.

Cele i zadania ognisk metodycznych ogłoszone są w Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lw. z 1931 r., str. 296 i 297.

Sprostowanie.

Wzory orzeczeń o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, ogłoszone w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4 z 1932 r., poz. 46, których przedruk podano na str. 405—410 Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r. Nr. 7, powołują się mylnie na poz. 334 Dz. U. R. P. Nr. 33 ustawy z dnia 11-go marca 1932 r. zamiast na poz. „343“, — co niniejszem prostuje się.

Obwieszczeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 9 lipca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 606, sprostowano następujący błąd w rozporządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanem co do § 13 w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministerstwami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473), przedrukowanem w Nr. 7 Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 395:

w § 9 ust. 2) zamiast: Postanowienia punktu a) i f) — powinno być: Postanowienia punktu d) i f).

Falsyfikaty banknotów 20 zł.

Zawiadomienie Banku Polskiego z dnia 1 lipca 1932 r. (Min. W. R. i O. P. z dnia 9 lipca 1932 r. Nr. I. R. 7234/32).

W ostatnich dniach zatrzymano fałszywy banknot 20-złotowy z datą 20 czerwca 1931 r.

(Typ I.). Falsyfikat jest wykonany na papierze odmiennego składu, gatunku i wyglądu aniżeli papier banknotu autentycznego. Zamiast znaku wodnego z podobizną króla Kazimierza Wielkiego, widocznego na marginesie banknotów prawdziwych, znajduje się na falsyfikacie nieforemna plama tłuszczowa. Portret Emilji Plater w medaljonie nie wykazuje wyrazistości z powodu złego cieniowania twarzy i włosów. Rysunki zdobnicze, motywy

roślinne, kompozycje festonowe i giloszowe są przerywane i miejscami zamazane. Postacie alegoryczne na odwrotnej stronie falsyfikatu odtworzone są bardzo nieudolnie. W napisach brak ostrości, linje liter są przerywane i rozlane. W słowie „Dwadzieścia" na odwrotnej stronie banknotu brak jest kreski na literą „S". Podpisy odmienne, zniekształcone. Numeracja wykonana jest farbą czarną, podczas gdy na banknotach autentycznych numeracja jest koloru ciemno-granatowego. Cyfry numeru są umieszczone za blisko siebie.

Falsyfikat, wykonany nieudolnie, jest łatwy do rozpoznania.

Książki, Czasopisma.

„Ćwiczenia fizjologiczne do nauki o człowieku w szkołach średnich i powszechnych".

Ognisko metodyczne biologji we Lwowie w porozumieniu z Kuratorjum O. S. Lw. zwraca uwagę nauczycieli przyrody żywej na podręcznik pod powyższym tytułem, opracowany przez dr. Szymona Tauba, prof. gimn. w Gródku Jagiellońskim, w którym wraz z całokształtem wiadomości z fizjologji człowieka, podane są ćwiczenia laboratoryjne, dające się zastosować w szkołach średnich i powszechnych.

Czytanka dla V oddziału szkół powsz.

Ministerstwo udzieliło aprobaty wstępnej podręcznikowi H. Grotowskiej i Z. Klingerowej p. t. „Czytanka dla V oddziału szkół powsz." jako podręcznikowi dla uczniów V oddziału szkół powsz.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 10.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 października 1932 r.

TREŚĆ:

1.

Spółdzielnie uczniowskie i kramy szkolne w szkołach ogólnokształcących i zawodowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 7 września 1932 r. Nr. O. 1156/32.

Ruch spółdzielczy na terenie szkolnym, zawierający pozytywne wartości społecznego i obywatelskiego wychowania, doznaje ze strony władz szkolnych życzliwego poparcia. Jest tedy obowiązkiem tych władz znać dokładnie formy ruchu spółdzielczego na terenie szkoły, interesować się jego działalnością, czuwać nad właściwym rozwojem a zarazem nie dopuszczać, aby ideowe podstawy spółdzielczości w taki czy inny sposób zostały spaczone.

Dlatego zechcą Dyrekcje zwrócić baczniejszą uwagę na tę stronę wychowawczej działalności szkół. W tym celu należy pouczyć nauczycielstwo o konieczności przestrzegania przy organizowaniu i prowadzeniu

spółdzielni uczniowskich czystych, ideowych zasad spółdzielczości, podkreślając, że nadużywanie tej formy wychowawczej do prowadzenia takich czy innych na zysk obliczonych kramów szkolnych będzie dyskwalifikowało nauczycielstwo jako wychowawców i pociągało ewentualnie konsekwencje prawno - służbowe.

Szczególnie wymagają zaakcentowania następujące momenty:

a) Niedopuszczalność wywierania na uczniów jakiegokolwiek przymusu tak co do należenia do spółdzielni jak również co do obowiązku zaopatrywania się w przybory, zeszyty i inne pomoce szkolne wyłącznie we spółdzielni uczniowskiej. Jedynie drogą uświadomienia młodzieży o wartości ruchu spółdzielczego wogóle, popartego konkretnemi przykładami, można budzić zainteresowanie w kierunku tworzenia własnych spółdzielni i zyskiwania dla nich coraz więcej członków.

b) Działalność spółdzielni pod względem organizacyjnym i rachunkowym musi być wzorowa, tak aby młodzież nietylko praktycznie nabywała wprawy w prowadzeniu takich i podobnych organizacyj społecznych, ale aby miała przykład sumiennego, pełnego poczucia odpowiedzialności wywiązywania się z przyjętych obowiązków społecznych i gospodarowania groszem społecznym.

c) Charakter spółdzielni uczniowskich zbliżać się winien pod względem organizacyjnym do spółdzielni normalnych. Porównywując je między sobą przy użyciu sprawozdań rocznych i zamknięć rachunkowych, należy wyciągać z tego wnioski dla celów wychowawczych np. obciążyć spółdzielnię odpowiednim podatkiem na pewne cele ogólno - szkolne (np. dożywianie, kolonje wakacyjne i t. d.) i podatek ten uwzględnić w kalkulacji spółdzielni szkolnej w takiej wysokości, w jakiej występuje koszt lokalu administracji i podatek państwowy w kalkulacji normalnej spółdzielni i nietylko należy przeprowadzić odpowiednią kalkulację, ale rzetelnie wypełniać ciążące zobowiązanie.

d) Spółdzielnie uczniowskie, jako mające charakter wychowawczy, nie mogą być specjalnie uzależnione od spółdzielni nauczycielskich i zobowiązywać do czynienia w nich jedynie potrzebnych zakupów.

e) Specjalnie należy zwrócić uwagę na sklepiki szkolne nieoparte na zasadach spółdzielczych a prowadzone przez nauczycielstwo względnie młodzież pod kierunkiem nauczycielstwa. Sklepiki takie, o ile tylko to jest możliwe, przekształcone być winny na sklepiki spółdzielcze. O ile pozostaną jeszcze w szkołach sklepiki niespółdzielcze, to żadną miarą nie mogą być prowadzone przez kogokolwiek z nauczycielstwa dla osobistego zysku a ścisłe zapiski w książkach rachunkowych każdego takiego sklepiku mają dać możność skontrolowania całości obrotu i zużycia osiągniętego zysku. Nauczycielstwo musi tak organizować i prowadzić wespół z młodzieżą spółdzielnie, czy sklepiki szkolne, by nie dawało podstaw do zarzutów, że działalność ta obliczona jest na własną materjalną korzyść.

Dyrekcje szkół będą odpowiedzialne za dopilnowanie tego, by działalność spółdzielni i sklepików odbywała się we właściwych formach a opieka nad niemi oddana była osobom odpowiednim.

Za Kuratora: (—) *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

2.

Obowiązek służby wojskowej młodzieży.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19 września 1932 r. (Nr. I. Org. 2542/17/32) o przestrzeganiu przez uczącą się młodzież przepisów ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Nr. O. 14466/32. W ostatnich czasach zachodzą dość częste przypadki nieprzestrzegania przez uczącą się młodzież przepisów ustawy z dnia 23-go maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z r. 1928 Nr. 46, poz. 458), a mianowicie:

1. art. 24 ustawy, dotyczącego stawiennictwa w terminie do rejestru 18-letnich.

2. art. 25 ustawy, dotyczącego zgłaszania się w terminie do spisów poborowych oraz

3. zaniedbania przepisów art. 94 ustawy, wprowadzających obowiązek meldowania się i to począwszy już od 1-go września tego roku, w którym mężczyzna kończy 18 lat życia.

Ponieważ niestosowanie się do powyższych przepisów powoduje kary wyszczególnione w art. 97 ustawy, ze skutkami wskazanemi w art. 117 (utrata prawa do odroczeń, oraz do skróconej służby wojskowej), przeto z uwagi na dobro młodzieży należy ją pouczać i stale przypominać jej o konieczności przestrzegania i stosowania się do wyżej wymienionych przepisów.

W z. Ministra (—) *Kazimierz Pieracki*. Podsekretarz Stanu.

3.

Praktyka przedegzaminowa.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 360 z dnia 12 września 1932 r. (Nr. O. 12592/32.)

W związku z okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 9-go lipcą 1932 r. Nr. 115 [1]) o praktyce pedagogicznej kandydatów na nauczycieli szkół średnich, dozwalającym odbywania praktyki także w szkołach powszechnych najwyższego stopnia organizacyjnego (w ostatnich trzech klasach) oraz w średnich szkołach zawodowych, ustalam następujące zasady i sposób postępowania. Kandydaci, pragnący odbywać praktykę przedegzaminową, kierują należycie udokumentowane podania (zawierające: a) dyplom magisterski, b) metrykę, c) świadectwo obywatelstwa, d) świadectwo moralności, e) świadectwo zdrowia, f) własnoręcznie napisany przebieg życia) do Kuratorjum O. S. Lw. przez dyrekcje (kierownictwa) szkół, w których zamierzają praktykę odbywać.

Praktyka będzie organizowana zasadniczo w szkołach państwowych i w tych szkołach prywatnych, które posiadają pełne prawa szkół państwowych.

Dyrekcje i kierownictwa gimnazjów, seminarjów i średnich szkół zawodowych, przyjmują podania kandydatów i przesyłają je do Kuratorjum O. S. Lw. ze sprawozdaniem, w którem oświadczają się, czy mogą zorga-

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 516.

nizować praktykę bez przeciążania pracą grona i dyrektora oraz wymieniają kierownika pedagogicznego i klasy, w których praktyka ma się odbywać.

Kierownictwa szkół powszechnych mogą organizować praktykę przedegzaminową tylko w zakresie tych przedmiotów, których nauczają nauczyciele — instruktorzy, posiadający przynajmniej wyższy kurs nauczycielski względnie wyższe studja.

W sprawie organizowania i kontroli praktyki oraz agend z tem związanych, obowiązują zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3-go lipca 1926 r. Nr. II. 7722/26 [1]) oraz okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 16-go października 1931 r. Nr. II. 16460/31 [2]).

Podania petentów przyjmować będą dyrekcje i kierownictwa, zgodnie z wyżej cytowanem rozporządzeniem Ministerstwa, do końca maja każdego roku, w b. r. szkolnym, ostatecznym terminem jest dzień 15-go października 1932 r. Przyjęcie na praktykę należy do kompetencji Kuratorjum.

Zarządzenie powyższe nie odnosi się do praktykantów, którzy rozpoczęli praktykę przedegzaminową w roku ubiegłym na mocy zewolenia Kuratorjum. Sprawę tych praktykantów reguluje okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 13-go czerwca 1932 r. Nr. 249 [3]). Zgodnie jednak z wyrażonem w niniejszym okólniku zleceniem racjonalnego rozdziału opieki nad praktykantami między członków grona — zechcą PP. Dyrektorzy i Kierownicy poczynić odpowiednie zmiany w kierownictwie praktyk przedegzaminowych w swoich zakładach i donieść o tem Kuratorjum w zestawieniach tabelarycznych.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *J. Gadomski.*

4.

Egzaminy rozszerzające przy egzaminie naukowym.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 135 z dnia 5 września 1932 r. (Nr. II. S. 6423/32).

Nr. II. 13234/32. Nawiązując do zarządzenia Ministerstwa z dnia 5-go marca 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 6 [4]) wyjaśniam, że kandydaci, którzy zdali egzamin naukowy według rozporządzenia z dnia 29-go stycznia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 68), względnie zostali do niego dopuszczeni w terminie do 30-go czerwca 1932 r., mogą nadal — aż do wygaśnięcia kadencji komisyj egzaminacyjnych dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, t. j. do końca czerwca 1933 r., zgłaszać się do egzaminów naukowych rozszerzających lub uzupełniających.

W z. Ministra (—) *Kazimierz Pieracki.* Podsekretarz Stanu.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926, str. 415.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 623.

[3]) Tym okólikiem poleciło Kuratorjum O. S. Lw. po zorganizowaniu praktyki przedłożyć wykazy praktykantów.

[4]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r. str. 203.

5.

Hodowla morwy i jedwabników.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 23 września 1932 r. (I. OP. 10172/32) do rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Nr. I. O. P. 10172/32. Małopolskie Towarzystwo Rolnicze we Lwowie zajęło się w ostatnich latach silną propagandą na rzecz hodowli jedwabników, która jest związana z hodowlą morwy białej.

Ze względów gospodarczych jest rzeczą nadzwyczaj pożądaną, by nauczycielstwo szkół powszechnych uświadomiało rolników i inne osoby chętne o hodowli jedwabników i morwy białej.

Wszelkie wydawnictwa i informacje z tej dziedziny można otrzymać w Małopolskiem Towarzystwie Rolniczem, Oddział we Lwowie, ul. Kopernika l. 30.

P. o. Naczelnika Wydziału: (—) *R. Koestlich.*

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 31 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 11497/32 przeniósł **p. Stanisława Szediwego,** dyrektora gimnazjum w Złoczowie, p. o. wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Lw., na równorzędne stanowisko dyrektora gimnazjum VI. we Lwowie z równoczesnem powierzeniem mu nadal pełnienia obowiązków wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Lw.

Inspektoraty.

P. Minister W. R. i O. P. zamianował:

1) rozporządzeniem z dnia 28 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 12196/32 **p. Piotra Borkowskiego,** kierownika 7-klasowej szkoły w Łanczynie, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Stryju (Nr. Kur. B. P. 27870/32);

2) rozporządzeniem z dnia 30 lipca 1932 r. Nr. B. P. 566/32 **p. Jana Gołębiowskiego,** kierownika 7-klasowej szkoły w Borysławiu na Ratoszynie, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Samborze (Nr. Kur. B. P. 19953/32);

3) rozporządzeniem z dnia 30 lipca 1932 r. Nr. B. P. 3869/32 **p. Eugenjusza Szwarca,** kierownika 7 klasowej szkoły w Frysztaku, prowizorycznym zastępcą inspektora szkolnego w Drohobyczu (Nr. Kur. B. P. 19919/32).

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 23 września 1932 r. Nr. B. P. 22937/32 delegował **p. Jana Mądrego,** prowizorycznego zastępcę inspektora szkolnego w Kołomyi, do Rady Szkolnej Powiatowej w Buczaczu, celem pełnienia obowiązków inspektorskich w powiecie buczackim.

Spensjonowani. Taraj Piotr, adjunkt kancelaryjny IX. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Rudkach.

Przeniesieni: Pulnarowicz Władysława, adjunkt kancelar. w X. st. sł. Rady Szkolnej Powiatowej w Skałacie, do Rady Szkolnej Powiatowej w Tarnopolu.

Szkoły średnie ogólno-kształcące, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły zawodowe i powszechne.

Mianowani:

Attamanów Grzegorz, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Kowalówce (Kołomyja);

Bielecki Władysław, nauczycielem gimnazjum im. Fr. Karpińskiego w Śniaynie;

Cisek Damjan, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Rozborzu (Przeworsk);

Drozdowski Ferdynand, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Baryszu (Buczacz); Dulębowski Adam, nauczycielem gimnazjum im. Kr. Jana Sobieskiego w Złoczowie;

Ferkaluk Józef, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Kniażem (Śniatyn); Furtakowa Marja, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Trościańcu (Dolina);

Ks. Harnykiewicz Teofil, nauczycielem religji gr.-kat. XI. gimnazjum we Lwowie; Ks. Dr. Huet Stanisław, nauczycielem religji rzym.-kat. II. gimnazjum we Lwowie;

Kielar Józef, kierownikiem 5-klasowej szkoły w Załukwi (Stanisławów);

Rybiński Adam, nauczycielem I. gimnazjum w Tarnopolu;

Zieliński Franciszek, instruktorem Szkoły Technicznej we Lwowie.

Przeniesieni:

Baymak Jan, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Zarudziu (Zborów), do 1-klasowej szkoły w Sławnej (Zborów); Bielakowska Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły Nr. 12 w Warszawie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Konopnickiej w Sokalu; Bieniarz Kajetan, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Złotkowicach (Mościska), do 4-klasowej szkoły w Husakowie (Mościska); Biernatówna Wanda, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Łukawicy Niżnej (Stryj), do 1-klasowej szkoły w Łotatnikach (Stryj);

Daraszówna Marja, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Nikłowicach (Mościska), do 3-klasowej szkoły w Dmytrowicach (Mościska); Dawiskiba Franciszek, kierownik 2-klasowej szkoły w Szczutkowie (Lubaczów), do 3-klasowej szkoły w Malechowie (Lwów); Dudkiewiczówna Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Koniuszkach (Rohatyn), do 3-klasowej szkoły w Psarach (Rohatyn); Dworska Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Myscowej (Krosno), do 1-klasowej szkoły w Iskrzyni (Krosno);

Fałendysz Włodzimierz, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Obarzańcach (Tarnopol), do 1-klasowej szkoły w Iwaczowie Górnym (Tarnopol); Filipowski Karol, kierownik 4-klasowej szkoły w Skrzynnie (Wieluń), do 5-klasowej szkoły w Kołodróbce (Zaleszczyki);

Gocka Irena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Pianowicach (Sambor), do 7-klasowej szkoły w Kałuszu;

Jagnycz Barbara, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Kołodróbce (Zaleszczyki), do 3-klasowej szkoły w Winiatyńcach (Zaleszczyki);

Kotowicz Franciszek, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Białej (Czortków), do 6-klasowej szkoły w Kosowie (Czortków); Krzemińska Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kulmatyczach (Mościska), do 7-klasowej szkoły w Sądowej Wiszni (Mościska); Krzyżanowski Henryk, nauczyciel III. gimnazjum w Stanisławowie, do gimnazjum z r. j. n. we Lwowie; Kuczerowska Eugenja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Rulikówce (Sokal), do 3-klasowej szkoły w Spasowie (Sokal);

Łazukówna Kazimiera, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Grodzisku Miasteczku (Łańcut), do 7-klasowej szkoły w Grodzisku Dolnem (Łańcut); Łuczyński Władysław, nauczyciel gimnazjum z r. j. n. we Lwowie, do III. gimnazjum w Stanisławowie;

Melnyk Bazyli, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Łotatnikach (Stryj), do 1-klasowej szkoły w Łukawicy Niżnej (Stryj);

Ks. Nachajski Gustaw, nauczyciel 6-klasowej szkoły w Grębowie (Tarnobrzeg), do 6-klasowej szkoły w Jaworniku Polskim (Rzeszów);

Pohl Franciszek, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Dąbrowie (Przemyślany), do 4-klasowej szkoły w Borszowie (Przemyślany);

Reczyńska Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Wysocku-Hallerczynie (Brody), do 2-klasowej szkoły w Zabłotcach (Brody);

Struć Włodzimierz, kierownik 2-klasowej szkoły w Krasnostawcach (Śniatyn), do 2-klasowej szkoły w Zielonce (Kozienice); Szulówna Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Pawełczu (Stanisławów), do 4-klasowej szkoły w Kryłosie (Stanisławów);

Wiszekówna Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Słobódce Muszkatowskiej (Borszczów), do 1-klasowej szkoły w Dębówce (Borszczów); Wołoszczuk Wojciech, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Kosowie, przydzielony do 7-klasowej szkoły im. Kopernika w Kołomyi, do 7-klasowej szkoły im. Kopernika w Kołomyi; Woytoń Tadeusz, nauczyciel I. gimnazjum w Tarnopolu, do gimnazjum w Złoczowie; Wysocka Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kutyszczu (Brody), do 2-klasowej szkoły w Czernicy (Brody);

Zacharjasiewiczowa Józefa, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Czerkawszczyźnie (Czortków), do 4-klasowej szkoły w Bazarze (Czortków); Zaleski Roman, nauczyciel gimnazjum w Krośnie, do gimnazjum w Zbarażu; Zysówna Józefa, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kidałowicach (Jarosław), do 2-klasowej szkoły w Cieszacinie Wielkim (Jarosław).

Przydzieleni:

Scherman Anatol, nauczyciel II. gimnazjum w Stanisławowie, do 7-klasowej szkoły im. św. Stanisława w Stanisławowie; Skałowska Zofja, nauczycielka szkoły ćwiczeń seminarjum żeńskiego w Kołomyi, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Konopnickiej w Kołomyi.

Przeniesieni w stan pozasłużbowy:

Kozłowska Helena, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Tołmaczu ad Dalnicz (Żółkiew);

Najbarowa Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Korczynie (Krosno).

Spensjonowani:

Aktylowa Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Stalach (Tarnobrzeg);

Baranowska Franciszka, kierowniczka 4-klasowej szkoły w Chocimierzu (Tłumacz); Dr. Bass Zysza, profesor V. gimnazjum we Lwowie; Bielawska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Bolechowie (Dolina);

Dąbrowiecki Włodzimierz, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Walawie (Przemyśl); Dziubiński Bazyli, instruktor Państw. Szkoły Przemysłu Drzewnego w Kołomyi;

Figol Józef, kierownik 3-klasowej szkoły w Kozarze (Rohatyn); Folisowa Alojza, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Lubyczy Królewskiej (Rawa Ruska);

Gelbling Lea, nauczycielka religji mojż. 7-klasowej szkoły im. św. Kingi w Stryju;

Jaculczak Bazyli, kierownik 3-klasowej szkoły w Styniawie Niżnej (Stryj); Jużkówna Stefanja, nauczycielka szkoły w Dorożowie (Sambor); Ks. Juźwiak Michał, profesor seminarjum męskiego im. J. Piłsudskiego w Samborze;

Kałyńska Władysława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Załanowie (Rohatyn); Kaszubina Marja, nauczycielka szkoły w Skołoszowie (Jarosław); Kisielewska Stanisława, nauczycielka 7-klasowej skoły im. T. Kościuszki we Lwowie; Kruczkowska Apolonja; nauczycielka 2-klasowej szkoły w Grabowej (Kamionka Str.);

Mirowicz Anastazja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Dubie (Dolina); Misiewiczówna Helena, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Dunajowie (Przemyślany); Moroń Wojciech, profesor gimnazjum w Drohobyczu; Morozowiczowa Paulina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Horodence;

Petrycki Kazimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Lesku; Pissowa Anna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Gródku Jagiellońskim (Lwowskie Przedmieście); Prokopyszyn Jan, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Stryju; Pryndyn Józef, kierownik 4-klasowej szkoły w Roszniowie (Tłumacz);

Reissowa Kazimiera, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Lubszy (Rohatyn);

Samborski Michał, kierownik 2-klasowej szkoły w Wierzbowcu (Kosów; Sobków Piotr, kierownik 2-klasowej szkoły w Płowem (Radziechów); Stachurska Katarzyna, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Rabczycach (Drohobycz);

Śliwińska Eugenja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Delatynie (Nadwórna);

Tarnawski Juljan, kierownik 6-klasowej szkoły w Olszanicy (Złoczów); Tachlerowa Malwina, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Synowódzku Wyżnem (Stryj);

Urbanik Tadeusz Marjan, kierownik 3-klasowej szkoły w Swaryczowie (Dolina);

Wałachówna Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Ustrzykach Dolnych (Lesko); Weymanowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Dolinie; Wisłocka Ewa, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Chyrowie (Sambor);

Zaborska Marcina, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Podhorkach (Kałusz).

Zmarli:

Mazurenkowa Teodora, nauczycielka szkoły w Hnilicach Wielkich (Zbaraż), zmarła dnia 6 sierpnia 1932 r., w 48 roku życia, a w 23 roku służby nauczycielkiej.

Nazarewicz Mieczysław, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Bolechowie (Dolina), zmarł dnia 24 lipca 1932 r., w 27 roku życia, a w 5 roku służby nauczycielskiej.

Rutkowska Leokadja, nauczycielka 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej żeńskiej w Starym Samborze (Sambor), zmarła w dniu 5-go września b. r., w 54 roku życia, a 24 roku służby nauczycielskiej.

Simówna Marja Marta, nauczycielka 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Korszowie (Kołomyja), zmarła dnia 4 września 1932 roku, w 31 roku życia, a 11 roku służby nauczycielskiej.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Brody	Suchowola	3 klas	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	
1	Brzozów	Brzozów	7 „	męska	—	polski	3 „	—	
1	Czortków	Krzywołuka	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	—	$1^1/_4$ mg	Konkurs 2-gi
1	Lesko	Teleśnica Oszwarowa	2 „	„	—	„	3 „	20.58 m²	
1	Kałusz	Bereźnica Szlach.	4 „	„	—	„	3 „	2 mg	
2	„	Łdziany	2 „	„	—	„	3 „	$1^1/_2$ mg	Konkurs 2-gi
3	„	Podhorki	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	
1	Kołomyja	Ceniawa	2 „	„	—	polski	3 „	94a27m²	
2	„	Kamionka Wielka	2 „	„	—	„	2 „	52 a	Konkurs 2-gi
3	„	Soroki	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	73 a 96 m²	„
1	Lwów	Zapytów	3 „	„	—	ruski	3 „	0·6 ha	
2	„	Lwów miasto	7 „	męska	im. św. Zofji Nr. 16	polski	—	—	
1	Nadwórna	Majdan Górny	2 „	koeduk.	—	pol.-r.	3 „	1·1 ha	Konkurs 3-ci
2	„	Mołotków	2 „	„	—	„	—	0 4 ha	Konkurs 4-ty
1	Stryj	Kamionka	2 „	„	—	„	3 „	$1^1/_2$ mg	Konkurs 4-ty
2	„	Komarów	2 „	„	—	ruski	3 „	$1^1/_4$ mg	Konkurs 3-ci
3	„	Łukawica Wyżna	2 „	„	—	„	3 „	800 m²	Konkurs 3-ci
4	„	Strzałków	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg.	Konkurs 3-ci
5	„	Zapłatyn	2 „	„	—	polski	3 „	19 a	Konkurs ponowny

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Śniatyn	Widynów	3 kl.	koeduk.	—	pol-r.	3 ubik.	28.31 m²	Konkurs 2-gi
1	Tarnobrzeg	Baranów	7 „	„	—	polski	4 „	2·60 ha	Pierwszeństwo z w. k. n. lub egz. wydz.
1	Zaleszczyki	Kułakowce	2 „	„	—	„	3 „	1 mg	Konkurs 4-ty
2	„	Koszyłowce	2 „	„	—	pol.-r.	—	1 mg	Konkurs 3-ci
3	„	Nagórzany	2 „	„	—	„	3 „	2 mg	Konkurs 3-ci
4	„	Nyrków	4 „	„	—	„	4 „	2 mg	Pierwszeństwo z w. k. n.
5	„	Pieczarna	2 „	„	—	ruski	3 „	2 mg	Konkurs 3-ci
6	„	Zaleszczyki	7 „	żeńska	—	polski	—	—	Pierwszeństwo z w. k. n.

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15-go grudnia 1932 r.

Unieważnienie konkursów.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Unieważnia się konkurs ogłoszony na posadę	Unieważnia się konkurs ogłoszony w Dz. Urz. Kur. O.S.L. Nr.	Uwaga
1	Brzeżany	Rohaczyn Wieś	2 kl.	koed.	—	pol.-r.	kierow	8-9/31	

Ogłoszenia.

Nadzór pedagogiczny nad szkołami średniemi ogólnokształcącemi.

Wykaz rejonów wizytacyjnych.

Nr. II. 14720/32. Rejon wizytacyjny I. Eugenjusz Baliński, okręgowy wizytator szkół:

Gimnazja państwowe: 1) Lwów III, 2) Lwów IV. 3) Brzeżany, 4) Stryj I, 5) Stryj II, 6) Złoczów.

Gimnazja prywatne: 1) Lwów — żydowskie męskie, 2) Lwów — żydowskie żeńskie, 3) Chodorów, 4) Chyrów, 5) Dolina, 6) Stryj — żeńskie, 7) Złoczów U. T. P.

Rejon wizytacyjny II. Jan Chmaj, okręgowy wizytator szkół:
Gimnazja państwowe: 1) Lwów VI, 2) Lwów VII, 3) Brzozów, 4) Krosno, 5) Łańcut, 6) Rzeszów I, 7) Rzeszów II, 8) Sanok.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów — Karp-Fuchsowej, 2) Lwów — ewangelickie, 3) Kolbuszowa, 4) Przeworsk, 5) Rzeszów — żeńskie, 6) Rzeszów — żydowskie, 7) Sanok, 8) Stanisławów — ewangelickie, 9) Strzyżów.

Rejon wizytacyjny III. Zygmunt Gerstman, okręgowy wizytator szkół:
Gimnazja państwowe: 1) Lwów I, 2) Lwów IX, 3) Stanisławów I, 4) Stanisławów II, 5) Stanisławów III, 6) Stanisławów — ruskie, 7) Tłumacz.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów — im. Słowackiego. 2) Horodenka — polskie, 3) Horodenda — U. T. P., 4) Kałusz 5) Stanisławów — im. E. Orzeszkowej, 6) Stanisławów — SS. Urszulanek, 7) Stanisławów — U. T. P., 8) Stanisławów — żydowskie.

Rejon wizytacyjny IV. Ludwik Jus, okręgowy wizytator szkół, p. o. naczelnika wydziału:
Gimnazjum państwowe: Przemyśl II.
Gimnazjum prywatne: Przemyśl — im. M. Konopnickiej.

Rejon wizytacyjny V. Seweryn Łeszczij, okręgowy wizytator szkół:
Gimnazja państwowe: 1) Lwów II, 2) Lwów V, 3) Lwów XII, 4) Leżajsk, 5) Nisko, 6) Przemyśl — ruskie. 7) Tarnobrzeg.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów — SS. Bazyljanek, 2) Lwów — U. T. P., 3) Dobromil, 4) Lubaczów, 5) Przemyśl — Ukr. Inst., 6) Przemyśl — żydowskie, 7) Turka.

Rejon wizytacyjny VI. Zofja Napadiewicz, okręgowy wizytator szkół:
Gimnazja państwowe: 1) Lwów — żeńskie, 2) Brody, 3) Gródek Jagielloński, 4) Kamionka Strumiłłowa, 5) Rawa Ruska, 6) Sokal, 7) Żółkiew.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów — SS. Urszulanek, 2) Lwów — SS. de Notre Dame, 3) Lwów — SS. Sacre Coeur, 4) Lwów — SS. Nazaretanek, 5) Lwów — PP. Benedyktynek, 6) Brody, 7) Jarosław — SS. Niepokalanek, 8) Radziechów, 9) Jarosław — im. J. Słowackiego.

Rejon wizytacyjny VII. Stanisław Szediwy, okregowy wizytator szkół:
Gimnazja państwowe: 1) Lwów — ruskie główne, 2) Lwów — ruskie filja, 3) Drohobycz, 4) Przemyśl I, 5) Rohatyn, 6) Sambor I, 7) Sambor II.
Gimnazja prywatne: 1) Lwów — Z. Strzałkowskiej, 2) Borysław, 3) Drohobycz, 4) Drohobycz II, 5) Drohobycz — U. T. P., 6) Przemyśl — PP. Benedyktynek, 7) Rohatyn — U. T. P., 8) Sambor — żeńskie.

Rejon wizytacyjny VII. Ludwik Tuleja, okręgowy wizytator szkół:

Gimnazja państwowe: 1) Lwów XI, 2) Buczacz, 3) Czortków, 4) Jarosław I, 5) Jarosław II, 6) Jaworów, 7) Kołomyja — polskie, 8) Kołomyja — ruskie, 9) Śniatyn.

Gimnazja prywatne: 1) Lwów — O. Żychowiczowej, 2) Lwów — O. Żychowiczowej liceum, 3) Borszczów, 4) Czortków — U. T. P., 5) Jaworów U. T. P., 6) Kołomyja — SS. Urszulanek, 7) Kołomyja — U. T. P., 8) Kołomyja — żydowskie.

Rejon wizytacyjny IX. Dr. Juljusz Zaleski, okręgowy wizytator szkół:

Gimnazja państwowe: 1) Lwów VIII, 2) Lwów X, 3) Tarnopol I, 4) Tarnopol II, 5) Tarnopol III, 6) Tarnopol — żeńskie, 7) Trembowla, 8) Zbaraż.

Gimnazja prywatne: 1) Lwów — Kamerling, 2) Lwów — Kistryna, 3) Jazłowiec, 4) Przemyślany, 5) Tarnopol — Lenkiewiczowej, 6) Tarnopol — U. T. P.

Specjalne referaty.

Jus Ludwik, p. o. naczelnika wydziału: Budynki szkolne.

Baliński Eugenjusz, okręgowy wizytator szkół: Regulaminy i sprawy wychowawcze, szkolne organizacje młodzieży, harcerstwo, hufiec P. W., bibljoteki szkolne, koła rodzicielskie.

Chmaj Jan, okręgowy wizytator szkół: Kursy wychowawcze, bursy, stancje, dojeżdżanie młodzieży, kolonje wakacyjne.

Gerstman Zygmunt, okręgowy wizytator szkół: Programy nauczania, okręgowe konferencje roczne dyrektorów, Państwowa Bibljoteka Pedagogiczna.

Łeszczij Seweryn, okręgowy wizytator szkół: Kursy metodyczne, programy nauczania w szkołach z ruskim językiem nauczania.

Napadiewicz Zofja, okręgowy wizytator szkół: Sprawy wychowawcze, odnoszące się do dziewcząt, pracownie fizykalne, wakacyjne kursy dokształcające.

Szediwy Stanisław, okręgowy wizytator szkół: Praktyka przedegzaminowa, rejonowe konferencje miesięczne dyrektorów i wychowawców, teatr, kinoteatr.

Tuleja Ludwik, okręgowy wizytator szkół: Pracownie biologiczne, ogniska metodyczne i biologiczne, wspólnie z wiz. dr. Zaleskim.

Dr. Zaleski Juljusz, okręgowy wizytator szkół: Ogniska metodyczne, konferencje metodyczne rejonowe.

Ogniska metodyczne.

Nr. II. 12890/32. Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 8 września 1932 r. Nr. II. S. 7538/32 upoważniło Kuratorjum O. S. Lw. do zorganizowania w bieżącym roku szkolnym następujących ognisk metodycznych:

1) języka polskiego w państwowem gimnazjum X. im. Sienkiewicza we Lwowie pod kierownictwem p. dr. Kijasa;

2) geografji w państwowem gimnazjum żeńskiem im. Król. Jadwigi we Lwowie pod kierownictwem p. dr. Polaczkówny.

Cele i zadania ognisk metodycznych zostały ogłoszone w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 296.

Komisje egzaminacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych.

Pan Kurator O. S. Lw. zamianował na podstawie art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258), oraz w myśl § 3 zarzadzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 14-go grudnia 1928 r. Nr. I. 7702/28 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1929 r. Nr. 1, poz. 3), zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, na resztę okresu 1932—1934 r.:

1) p. Eugenję Żmurkównę, kierowniczkę I. Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego w Przemyślu, zastępcą prezesa Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Nauczycieli Szkół Powszechnych w Przemyślu, rejon VII (Nr. IKN. 3655/32);

2) Poźniaka Tadeusza, dyrektora gimnazjum w Buczaczu, członkiem Państw. Komisji Egzaminacyjnej dla Nauczycieli Szkół Powszechnych w Czortkowie, rejon II (Nr. IKN. 12238/32).

Święto sadzenia drzew.

Nr. I. 12909/32. Nadleśnictwo w Mikuliczynie, powiat Nadwórna, pismem z dnia 10 września 1932 r. L. 320 oznajmiło, że na jesienne święto sadzenia drzew może dostarczyć około 500 sztuk sadzonek świerkowych (z grudkami).

W mowie będące sadzonki będą w razie potrzeby do odebrania loco stacja kolejowa Mikuliczyn (poczta w miejscu) po uprzedniem porozumieniu sie z nadleśnictwem, oraz po uiszczeniu należytości za wydobycie sadzonek z drzewostanów i za dostawę do miejsca załadowania względnie odbioru.

L. BP. 12326/32. Nadleśnictwo w Mizuniu, powiat Dolina, pismem z dnia 5 września 1932 r. L. 1159 zawiadomiło, że nie posiada żadnych drzewek owocowych; z miododajnych zaś drzew posiada lipy i jawory dziko rosnące ze samosiewu.

W razie zgłoszenia się okolicznych zarządów szkół po powyższe drzewka nadleśnictwo wyda drzewka i z całą gotowością będzie pomocne przy wydawaniu i transporcie.

Służba wojskowa.

Prawo do skróconej służby wojskowej.

W związku z ogłoszeniem w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 349, p. t. „Służba wojskowa. Prawo do skróconej służby wojskowej" podaje się do wiadomości, że w Dz. U. R. P. Nr. 68 z 1932 r., poz. 626, zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 6 lipca 1932 r., wprowadzające zmiany i uzupełnienia w wykazie zakładów naukowych, których ukończenie uprawnia do skróconej czynnej służby wojskowej w myśl przepisów art. 49 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 46 z 1928 r., poz. 458).

W szczególności na terenie tutejszego okręgu szkolnego

dodano: Chodorów — Gimnazjum Koedukacyjne im. Artura Grottgera, T-wa Zakładów Naukowych Ogólnokształcących i Zawodowych im. A. Grottgera; Lwów — Gimnazjum Męskie Humanistyczne Żyd. T. S. L.

i Śr.; Lwów — Korpus Kadetów Nr. 1; Przeworsk — Gimnazjum Męskie Koedukacyjne im. Kr. Władysława Jagiełły; Przemyśl (zamiast Lwów) — Liceum Handlowe Koedukacyjne T-wa Liceum Handlowego (2 kursy nauki); Borszczów: — Gimnazjum Koedukacyjne T-wa Szkoły Średniej.

skreślono: Lwów — Gimnazjum Koedukacyjne z niemieckim językiem nauczania Ewangelickiej Gminy Wyznanionej; Borysław — Państwowa Szkoła Wiertnicza (2 kursy nauki).

Odroczenie terminu służby wojskowej.

W związku z ogłoszeniem w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 349 p. t. „Służba wojskowa. Odroczenie terminu służby wojskowej" podaje się do wiadomości, że w Dz. U. R. P. Nr. 64 z 1932 r., poz. 601, zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 2 maja 1932 r., wprowadzające zmiany i uzupełnienia w wykazie zakładów wojskowych, uprawniających uczniów do żądania odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej w myśl przepisów art. 61, p. 1), 2) i 3 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 46 z 1928 r., poz. 458).

W szczególności na terenie tutejszego okręgu szkolnego

dodano: Chodorów — Gimnazjum Koedukacyjne im. Artura Grottgera, T-wa Zakładów Naukowych Ogólnokształcących i Zawodowych im. A. Grottgera; Lwów — Gimnazjum Męskie Humanistyczne Żyd. T. S. L. i Śr.; Lwów — Korpus Kadetów Nr. 1; Przeworsk — Gimnazjum Miejskie Koedukacyjne im. Kr. Władysława Jagiełły; Borszczów — Gimnazjum Koedukacyjne T-wa Szkoły Średniej; Złoczów — Prywatne Seminarjum Żeńskie (Koed.) im. M. Konopnickiej;

skreślono: Lwów — Gimnazjum Koedukacyjne z niemieckim językiem nauczania Ewangelickiej Gminy Wyznaniowej.

Granice gmin.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 sierpnia 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 645, zniesione zostały gminy wiejskie: Stratyn — miasto i Stratyn — wieś, w powiecie rohatyńskim, województwie stanisławowskiem, a z terytorjum ich utworzono gminę wiejską „Stratyn" w tymże powiecie i województwie.

Stypendjum dla uczniów im. Z. Swatona.

Nr. O. 13353/32. Komitet Humanitarny Kolejowców Okręgu Lwowskiego przeznacza rokrocznie kwotę 1.000 złotych na ufundowanie dwóch stypendjów imieniem Zygmunta Swatona, Em. Wicedyrektora Kolei Państwowych, jedno w kwocie 60 złotych miesięcznie (na okres roku szkolnego t. j. przez 10 miesięcy) dla ucznia (uczenicy) szkół wyższych, drugie w kwocie 40 złotych miesięcznie, dla ucznia (uczenicy) szkół średnich, sierót po pracownikach kolejowych.

Podania reflektantów (tek) zaopatrzone w metrykę urodzenia, świadectwo ubóstwa oraz świadectwo (względnie zaświadczenie) danej szkoły, stwierdzające przynajmniej dobry postęp w naukach, przedkładać należy w nieprzekraczalnym terminie do dnia 5 listopada 1932 r. do Sekretarjatu Komitetu Humanitarnego Kolejowców Okręgu Lwowskiego, Lwów, ul. Zygmuntowska 1 (Dyrekcja Kolejowa, Wydział Osobowy, I. p. drzwi Nr. 152).

Sprawozdanie z wyników egzaminów praktycznych

Lp.	Siedziba Państwowej Komisji Egzaminacyjnej	Zgłosiło się do egzaminu			Odstąpiło od egzaminu z powodów usprawiedliwionych			Odstąpiło od egzaminu z powodów nieusprawiedliwionych		
		ogółem	mężczyzn	kobiet	ogółem	mężczyzn	kobiet	ogółem	mężczyzn	kobiet
1	Brzeżany	76	25	51	—	—	—	1	—	1
2	Czortków	72	30	42	1	—	1	—	—	—
3	Kołomyja	58	13	45	—	—	—	—	—	—
4	Jaworów	26	8	18	1	—	1	—	—	—
5	Krosno	87	21	66	6	4	2	—	—	—
6	Lwów	165	43	122	1	—	1	—	—	—
7	Przemyśl	131	37	94	5	1	4	1	—	1
8	Rzeszów	71	30	41	—	—	—	—	—	—
9	Sambor	103	43	60	5	3	2	—	—	—
10	Sokal	89	34	55	4	2	2	—	—	—
11	Stanisławów	149	36	113	20	4	16	—	—	—
12	Tarnopol	85	36	49	1	—	1	—	—	—
13	Zaleszczyki	11	3	8	1	1	—	1	—	1
	Ogółem	1.123	359	764	45	15	30	3	—	3

statystyczne.

nauczycieli szkół powszechnych za rok szkolny 1931/32.

nie zdołano przeegzaminować			Zdawało egzamin według §	Z pośród egzaminowanych						Uwaga
				zdało			nie zdało			
ogółem	mężczyzn	kobiet		ogółem	mężczyzn	kobiet	ogółem	mężczyzn	kobiet	
—	—	—	1 a 1 b	59 4	20 1	39 3	11 1	4 —	7 1	
—	—	—	1 a 1 b	62 —	22 —	40 —	10 —	8 —	2 —	
1	—	1	1 a 1 b	31 26	5 8	26 18	1 —	— —	1 —	
—	—	—	1 a 1 b	20 —	6 —	14 —	5 —	2 —	3 —	
—	—	—	1 a 1 b	60 18	10 4	50 14	1 2	1 2	— —	
—	—	—	1 a 1 b	141 15	40 2	101 13	5 3	1 —	4 3	
—	—	—	1 a 1 b	70 46	23 10	47 36	4 5	2 1	2 4	
—	—	—	1 a 1 b	41 13	23 1	18 12	11 6	4 2	7 4	
—	—	—	1 a 1 b	71 12	27 6	44 6	11 4	6 1	5 3	jednego kandydata nie dopuszczono z powodu braku warunków
—	—	—	1 a 1 b	71 9	26 2	45 7	5 —	4 —	1 —	
—	—	—	1 a 1 b	113 12	25 4	88 8	4 —	2 —	2 —	
—	—	—	1 a 1 b	56 15	21 11	35 4	8 5	4 —	4 5	
—	—	—	1 a 1 b	9 —	2 —	6 —	1 —	— —	1 —	
1	—	1	1 a 1 b	804 170	250 49	554 121	77 26	38 6	39 19	

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.
Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 11.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 listopada 1932 r.

TREŚĆ:

1.

Zwrot opłaty szkolnej.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 143 z dnia 4 października 1932 r. (Nr. B. P. 14692/32).

Nr. B. P. 26672/32. Ministerstwo W. R. i O. P. zawiadamia, iż w związku z ostatnim ustępem okólnika Nr. 128 z dnia 1 września 1932 r. (Nr. B. P. 13179/32 [1]) w sprawie wykazu szkół, w których nauka uprawnia do zwrotu oplat szkolnych, traktującym o obowiązku przedstawienia zaświadczeń o braku wolnych miejsc w szkołach państwowych, należy stosować zarządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. w powyższej sprawie z dnia 17 września 1928 r. Nr. O. Prez. 5543/28 [2]).

Ponieważ wspomniany na wstępie okólnik z dnia 1-go września 1932 roku został rozesłany do władz i urzędów po zamknięciu wpisów, względnie po rozpoczęciu roku szkolnego, zechcą Kuratorja wyjątkowo w bieżącym roku szkolnym jeszcze obecnie wydawać, względnie polecić wydawać, wszystkim zgłaszającym się funkcjonarjuszom państwowym omawiane zaświadczenia o braku wolnych miejsc w szkołach państwowych, o ile istotnie miejsc tych niema. W przeciwnym wypadku należy wskazać zgłaszającemu się funkcjonarjuszowi szkołę państwową, do której dziecko jego będzie przyjęte.

W uzupełnieniu pomienionego okólnika z dnia 17-go września 1928 r. Nr. O. Prez. 5543/28, a w myśl punktu 10 okólnika Prezydjum Rady Ministrów Nr. 14604 z dnia 4-go września 1925 roku, Ministerstwo komunikuje, że od urzędników zamieszkałych w miejscowościach, w których niema szkół państwowych, wymagać należy zaświadczenia najbliższej państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej, względnie zawodowej.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka* wr.

2.

Taksy i płaty szkolne w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 149 z dnia 11 października 1932 r. (I. R. 3717/32).

W związku z wątpliwościami, jakie nasunęły się jednemu z kuratorjów okręgów szkolnych przy stosowaniu zarządzeń z dnia 31-go sierpnia 1932 r. Nr. II. 19619/31 (Dz. Urz. Nr. 9, poz. 104) o taksach i opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i z dnia 31-go sierpnia 1931 roku. Nr. II. 19620/31 (Dz. Urz. Nr. 9, poz. 105) o taksach i opłatach szkolnych w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych [3]), Ministerstwo wyjaśnia, co następuje:

1. Dla ustalenia w szkołach średnich ogólnokształcących liczby uczniów, którzy z powodu zupełnego ubóstwa mogą być całkowicie zwolnieni od opłaty taksy administracyjnej, należy przyjmować pod uwagę

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 roku, str. 498.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 347.

[3]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 470 i 471.

rzeczywistą ilość uczniów całej szkoły, zmniejszoną o liczbę dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych niezależnie od zwolnień tych ostatnich i od niej obliczać 10%.

2. Uczniowie, nowowstępujący do szkół średnich ogólnokształcących mogą być zwolnieni od części lub całości taksy administracyjnej, oznaczonej na zł 220 rocznie, od różnicy zatem między taksą dla uczniów dawnych i nowowstępujących w kwocie 3 zł zwolnień udzielać nie należy.

3. Taksy za egzamin dojrzałości szkoły państwowe i niepaństwowe winny aż do odwołania wpłacać wprost do P. K. O. na konto czekowe Nr. 30.400 Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu do zarachowania na fundusz specjalny „Taksa administracyjna", pozostający w dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P.

4. Dla ustalenia liczby uczniów, mogących być zwolnionymi od opłaty taksy administracyjnej w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli, należy przyjmować pod uwagę rzeczywistą ilość młodzieży w zakładzie, zmniejszoną o liczbę dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, niezależnie od zwolnień tych ostatnich i od niej obliczać 30%.

5. Granica zwalniania uczniów od opłaty taksy administracyjnej w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli, ustalona w zarządzeniu na 30% ogółu uczniów w zakładzie, dotyczy zwolnień od całości taksy. Jeżeli zaś w danym zakładzie wypadnie udzielać zwolnień i od całości i od połowy taksy, należy przyjąć zasadę, że jednemu uczniowi, zwolnionemu od całości, odpowiada dwóch uczniów, zwolnionych od połowy taksy (np. 10% zwolnionych od całości i 40% od połowy taksy i tp.). W wypadkach udzielania zwolnień tylko od połowy taksy, granica ta przesuwa się na 60% ogólnej liczby młodzieży w zakładzie.

Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

3.

Przepisy rachunkowo - kasowo dla dyrekcyj gimnazjów państwowych, zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych i specjalnych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 145 z dnia 5 października 1932 r. (I. R. 9113/32).

1. Stosowanie ulg w uiszczaniu opłat szkolnych.

Ministerstwo W. R. i O. P., mając na uwadze trudności w pobieraniu opłat szkolnych w obecnych warunkach ekonomicznych, upoważnia kuratorja okręgów szkolnych do udzielania dyrektorom szkół prawa pobierania taksy administracyjnej najwyżej w 3-ch ratach w każdem półroczu z tem jednak zastrzeżeniem, że ostatnia rata rzeczonej taksy zostanie wniesioną przed upływem 3-go miesiąca każdego półrocza szkolnego.

Dyrekcje szkół powinny stosować omawiane ulgi tylko w wyjątkowych wypadkach i zawsze na skutek prośby rodziców względnie opiekunów uczniów.

2. Plany finansowo-gospodarcze.

Przepisy rachunkowo - kasowe, ogłoszone w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5 z 1932 r.[1]) nakładają na dyrekcje szkół obowiązek przedkładania kuratorjom okręgów szkolnych planów finansowo - gospodarczych w terminie do dnia 5-go lipca każdego roku.

Ponieważ omawiane przepisy weszły w życie w dniu 1-go września 1932 r. przeto Ministerstwo wyjątkowo w bieżącym roku szkolnym zarządza zebranie od dyrekcyj szkół planów finansowo - gospodarczych w terminie późniejszym, a mianowicie do dnia 30-go października 1932 r.

Otrzymane plany finansowo - gospodarcze, uwzględniające dochody i wydatki szkół w roku szkolnym 1932/33, Kuratorja Okręgów Szkolnych poddadzą krytycznej ocenie, poczem sporządzą zestawienia tych planów i te wraz z 1 egzemplarzem planów szkół i swemi uwagami przedłożą w nieprzekraczalnym terminie do dnia 25-go listopada 1932 r. Ministerstwu, które ze swej strony podda je krytycznej ocenie, zatwierdzi i zwróci możliwie najrychlej Kuratorjom, celem podania do wiadomości dyrekcyj szkół.

Zestawienia planów finansowych zechcą Kuratorja sporządzić ściśle według wzoru Nr. 3 do przepisów rachunkowo-kasowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5 z 1932 r., poz. 58) i oddzielnie dla każdego rodzaju szkół, t. j. oddzielnie dla gimnazjów, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół techniczno - przemysłowych, szkół rzemieślniczo - przemysłowych oraz szkół handlowych.

3. Wykonanie planów finansowo-gospodarczych.

Jakkolwiek plany finansowo - gospodarcze przewidują kilka grup wydatków i na każdą z nich przewidują odrębne kwoty, to jednak przy układaniu przepisów rachunkowo - kasowych myślą przewodnią Ministerstwa było ustalenie przy pomocy rzeczonych planów maksymalnej granicy ogólnych wydatków szkół, której dyrekcje pod żadnym pozorem przekroczyć nie powinny.

W związku z tem Ministerstwo zezwala Kuratorjom Okręgów Szkolnych na udzielanie dyrekcjom szkół możności przenoszenia sum z jednej pozycji zatwierdzonego planu finansowego na pokrycie niedoborów innej pozycji tegoż planu finansowo - gospodarczego, co w konsekwencji da możność tym dyrekcjom szkół jak najracjonalszego wykorzystania sum, pozostawionych do ich dyspozycji.

Możność przenoszenia sum z jednej pozycji na pokrycie wydatków innej pozycji nie zwalnia dyrekcje szkół od obowiązku dokładnego opisania w sprawozdaniu rocznem (wzór Nr. 4 do przepisów rachunkowo - kasowych) tych wszystkich powodów i okoliczności, które zmusiły je do korzystania z podanych wyżej uprawnień.

4. Rachunki czekowe w P. K. O.

Rachunki czekowe w P. K. O. otwarte na zasadzie przepisów, ogłoszonych w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5 z 1932 r., poz. 58, są przeznaczone wyłącznie tylko na obroty sumami taksy administracyjnej.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 480.

Lokowanie na tych rachunkach sum, pochodzących z innych tytułów, jak np. funduszu obrotowego w szkołach zawodowych, należności za dostarczone przez szkoły wyroby, należności zakładu badawczego za wykonanie analiz i t. p. jest bezwzględnie niedopuszczalne. Sumy te, jako należności o specjalnym charakterze, powinny być przechowywane na dotychczasowych rachunkach bieżących typu „B" w kasach urzędów skarbowych.

Wreszcie Ministerstwo podkreśla, że na rachunki czekowe szkół w P. K. O. nie mogą być pod żadnym pozorem przelewane należności personelu szkolnego z tytułu uposażeń, wynagrodzeń dodatkowych i t. p. należności, które jako sumy asygnowane z kredytów budżetowych powinny być przekazywane przez kuratorja okręgów szkolnych zapomocą czeków kasowych Banku Polskiego lub czeków przekazowych P. K. O.

5. Opłaty manipulacyjne w P. K. O.

Obroty na rachunkach w P. K. O. podlegają opłatom manipulacyjnym i prowizyjnym, które w normalnych warunkach P. K. O. pobiera przy każdej wpłacie i wypłacie.

W celu łatwiejszego księgowania rzeczonych opłat, P. K. O. w porozumieniu z Ministerstwem W. R. i O. P. zryczałtowało opłaty manipulacyjne w ten sposób, że postanowiło pobierać je dwa razy do roku t. j. w dniach 30-go czerwca i 31-go grudnia każdego roku i to w wysokości 20 groszy od każdej dokonanej czynności. Nie podlegają opłacie odpisy i dopisy przelewowe, wspomniane w § 4 przepisów rachunkowo-kasowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5 z 1932 r., poz. 58).

Opłaty manipulacyjne, o których mowa wyżej, pobierać będzie P. K. O. od dyrekcyj gimnazjów państwowych od dnia 1-go lutego 1932 r. t. j. od chwili otwarcia tym szkołom rachunków czekowych w P. K. O. na podstawie przepisów ogłoszonych w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10 z 1931 r., poz. 120 [1]).

Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 18-go października 1932 r. Nr. O. 16192/32.

Kuratorjum zwraca uwagę na termin (30 października 1932 r.) przedłożenia planów finansowo-gospodarczych na rok szkolny 1932/33, który należy bezwzględnie dotrzymać.

Równocześnie Kuratorjum upoważnia Dyrekcje do pobierania opłat szkolnych w trzech ratach w każdem półroczu. Ulgę tę należy jednak stosować w bardzo wyjątkowych wypadkach i to na skutek prośby rodziców względnie opiekunów uczniów.

Wreszcie Kuratorjum podkreśla, że zgodnie z wyjaśnieniem Ministerstwa w punkcie 4-ym okólnika należy sumy niedotyczące taksy administracyjnej lokować na rachunku bieżącym typu „B" w kasach urzędów skarbowych (we Lwowie — w Izbie Skarbowej I.). Dotacje z funduszu specjalnego „Taksa administracyjna" na opędzenie wydatków zakładu Ku-

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 681.

ratorjum przekazywać będzie na rachunki czekowe P. K. O. Dotacje te należy księgować w dzienniku kasowym. Natomiast dotacje z kredytów budżetowych przekazywane będą gotówką do rąk dyrekcji zakładu zapomocą czeków Banku Polskiego lub przekazów P. K. O. Dotacyj takich nie należy księgować w dzienniku kasowym, lecz bezzwłocznie wydatkować, a kwity przedkładać Kuratorjum. Zasiłki dla przewodniczących komisyj egzaminacyjnych nauczycieli szkół powszechnych przekazywane będą na rachunki bieżące typu „B". Zasiłki te należy księgować tylko w księdze rachunku bieżącego. W szkołach zawodowych na rachunku bieżącym typu „B" należy lokować sumy dotyczące funduszu obrotowego, należności za dostarczone przez szkoły wyroby, kaucje i t. p. Sumy te należy księgować tylko w księdze rachunku bieżącego.

Wobec powyższego zechcą Dyrekcje zakładów, które zlikwidowały rachunki bieżące typu „B", a którym rachunki te będą potrzebne do lokowania sum wyżej podanych, otworzyć je ponownie w kasach urzędów skarbowych (w Izbie Skarbowej l. we Lwowie).

O ponownem otwarciu rachunków należy zawiadomić Kuratorjum.

P. o. Naczelnika Wydziału: *L. Jus.*

4.

Koszta podróży służbowych, delegacyj i przeniesień.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 6 lipca 1932 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r. o należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, sędziów, prokuratorów oraz wojskowych w kraju. (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 651) [1]*.*

Na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 461, ogłaszam jednolity tekst rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r. o należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych rozporządzeniami Rady Ministrów: z dnia 20 stycznia 1930 r. Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 54, z mocą obowiązującą od dnia 11 lutego 1930 r., z dnia 10 kwietnia 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 37, poz. 291, z mocą obowiązującą od dnia 1 maja 1931 r., z dnia 3 czerwca 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 437, z mocą obowiązującą od dnia 13 czerwca 1931 r., z dnia 2 września 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 658, z mocą obowiązującą od dnia 17 września 1931 r., z dnia 25 września 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 707, z mocą obowiązującą od dnia 1 listopada 1931 r. i z dnia 10 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 461, z mocą obowiązującą od dnia 21 czerwca 1932 r.

Minister Skarbu: (—) *Jan Piłsudski.*

---

[1]) Ogłoszone również w Monitorze Polskim Nr. 193, z dnia 24 sierpnia 1932 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 17 września 1927 r. o należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych.

Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 9 października 1932 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) oraz art. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem, oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze reguluje należności za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 9 października 1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924 (z wyjątkiem pracowników kolei państwowych), sędziów, prokuratorów, praktykantów i aplikantów, wojskowych zawodowych, wojskowych, wymienionych w art. art. 111, 112, 113 i 114 wyżej powołanej ustawy, oraz szeregowych niezawodowych.

Należności za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia pracowników kolei państwowych regulują osobne przepisy.

§ 2. Osobom wymienionym w § 1 przysługują:

I. w razie podróży służbowej (komisji) do miejscowości położonej poza zwykłem ich miejscem służbowem: 1) diety oraz 2) zwrot kosztów przejazdu;

II. W razie delegacji (odkomenderowania) do miejscowości położonej poza zwykłem ich miejscem służbowem: 1) diety za czas przejazdu i za czas pozostawania w delegacji (odkomenderowaniu) oraz 2) zwrot kosztów przejazdu.

III. W razie przeniesienia na inne miejsce służbowe:

1) diety dla przeniesionego za czas przejazdu do nowego miejsca służbowego i za pierwszą dobę pobytu w temże miejscu, oraz dla jego żony i dzieci za taki sam czas, a to dla żony w wysokości 75%, dla dzieci w wysokości 50% diet, przysługujących przeniesionemu, o ile na te osoby pobiera dodatek ekonomiczny na zasadzie art. 4 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie art. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107);

2) zwrot kosztów przejazdu dla przeniesionego oraz jego żony i dzieci, o ile na te osoby pobiera dodatek ekonomiczny; ponadto zwrot kosztów przejazdu dla jednej osoby z jego służby;

3) zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego.

W odniesieniu do wojskowych i funkcjonarjuszów państwowych, pełniących służbę w administracji wojskowej, zwykłem miejscem służbowem i miejscowością w rozumieniu niniejszego rozporządzenia jest obszar danego garnizonu wojskowego.

§ 3. Diety wynoszą dziennie:

1) dla Prezesa Rady Ministrów i Marszałka Polski 80 zł, dla Ministrów, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Pierwszego Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego 60 zł;

2) dla funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), wojskowych zawodowych, oraz wojskowych, wymienionych w art. 111, 112. 113 wyżej powołanej ustawy, a pobierających uposażenie:

według grupy II	. . . . .	zł 30.—
„ „ III i IV	. . . .	„ 25.—
„ „ V	. . . . .	„ 20.—
„ „ VI	. . . .	„ 15.—
„ „ VII	. . . .	„ 12.—
„ „ VIII	. . . .	„ 10.50
„ „ IX	. . . .	„ 9.50
„ „ X—XII	. . .	„ 8.50
„ „ XIII—XVI	. . .	„ 6.—

3) dla sędziów i prokuratorów, pobierających uposażenie:

według grupy C i D	. . . .	zł 25.—
„ „ B	. . . . .	„ 20.—
„ „ A	. . . . .	„ 15.—

4) dla szeregowych niezawodowych:

a) podchorążych oraz podoficerów . . zł 2.50

b) st. szeregowców i szeregowców . . „ 2.—

Praktykanci i aplikanci otrzymują diety tej grupy uposażenia, według której pobierają wynagrodzenie, względnie uposażenie.

Oficerom i szeregowym, biorącym udział w ćwiczeniach (koncentracjach) formacyj wojskowych poza swym garnizonem a nie należącym do tych formacyj, przysługują diety w wysokości i wedle zasad określonych w niniejszem rozporządzeniu tylko za czas od dnia wyjazdu z miejsca garnizonu do dnia przybycia do formacji, odbywającej ćwiczenia, oraz od dnia odjazdu z powyższej formacji do dnia powrotu do swego garnizonu. Ograniczenie to nie odnosi się do oficerów i szeregowych żandarmerji, pełniących w rejonach ćwiczeń (koncentracyj) służbę bezpieczeństwa.

W razie awansu należą się wyższe diety od dnia, od którego przysługuje prawo do wyższego uposażenia.

Do diet, ustalonych dla funkcjonarjuszów i osób wojskowych, pobierających uposażenie wedle grupy II, III lub IV (punkt 2), może szef władzy naczelnej w wypadkach, gdy podróż służbowa połączona jest z wydatkami reprezentacyjnemi, przyznawać dodatki w wysokości 25% diet. Przepis ten nie ma zastosowania do osób wymienionych w § 25.

§ 4. W wypadku delegacji (odkomenderowania) wypłaca się diety w wysokości ustalonej w § 3, t. j. całe diety przez pierwsze dwa tygodnie, licząc od dnia, następującego po dniu przybycia do miejsca delegacji (odkomenderowania), przez następnych 6 tygodni diety zmniejszone dla żonatych i wdowców z dziećmi (t. j. dla pobierających dodatek ekonomiczny) o 20%, dla samotnych (t. j. dla niepobierających tego dodatku) o 40%, po upływie zaś tego czasu diety zmniejszone dla żonatych i wdowców z dziećmi o 30%, dla samotnych o 50%.

Delegacja (odkomenderowanie) może trwać zasadniczo tylko pół roku. Przedłużenie delegacji (odkomenderowania) ponad ten okres czasu może nastąpić jedynie w wyjątkowych wypadkach na mocy decyzji szefa władzy naczelnej, przyczem przedłużenie delegacji (odkomenderowania) na dłużej, niż pół roku, wymaga zgody Ministra Skarbu. Przepis ten nie dotyczy wypadków odkomenderowania do szkół wojskowych lub cywilnych.

O ile delegowany (odkomenderowany) otrzymuje bezpłatnie mieszkanie w lokalu rządowym, zmniejsza się diety, określone w ustępie 1 niniejszego paragrafu, o 10% przysługującej diety.

§ 5. Jednostką obliczania diet jest 24-godzinny okres czasu, liczony od chwili wyjazdu ze zwykłego miejsca służbowego do chwili powrotu do tegoż miejsca, przyczem:

a) Jeżeli pobyt poza zwykłem miejscem służbowem trwa dłużej, niż 24 godziny, należy się za końcowy okres czasu, o ile on wynosi więcej niż 12 godzin, cała dieta, o ile zaś wynosi więcej, niż 6 godzin — połowa diety;

b) Jeżeli pobyt poza zwykłem miejscem służbowem trwa krócej, niż 24 godziny, należy się połowa diety, o ile pobyt ten trwa dłużej niż 6 godzin, zaś cała dieta tylko w tym wypadku, gdy pobyt poza zwykłem miejscem służbowem, trwający dłużej niż 6 godzin, przypada na porę nocną, między 21 a 6 godziną.

Przy przejeździe środkiem lokomocji, mającym oficjalny rozkład jazdy (np. kolej, statek), początek przejazdu należy liczyć od chwili odejścia ustalonego w tymże rozkładzie jazdy. Przy przejeździe innym środkiem lokomocji, nie mającym takiego rozkładu jazdy (np. konie, samochód), początek przejazdu należy liczyć od chwili ruszenia z miejsca. Powyższą zasadę należy stosować analogicznie także do oznaczenia czasu zakończenia przejazdu z tym wyjątkiem, że opóźnienie środka lokomocji, mającego oficjalny rozkład jazdy, może być brane w rachubę tylko w przypadku, gdy wynosi więcej niż jedną godzinę i zostanie udowodnione.

Gdy przejazd odbywa się różnemi środkami lokomocji, należy do czasu trwania przejazdu wliczać również uzasadnione przerwy między przejazdami poszczególnemi środkami lokomocji.

§ 6. Diety należą się również za niedziele i święta, przypadające w czasie trwania podróży służbowej, delegacji (odkomenderowania) względnie przeniesienia.

§ 7. Diety należą się również w wypadku zachorowania w czasie podróży służbowej lub delegacji (odkomenderowania) przez cały czas spowodowanego chorobą pobytu w odnośnej miejscowości, o ile choroba zostanie stwierdzona świadectwem lekarskiem, a funkcjonarjusz nie jest umieszczony na koszt Skarbu Państwa w szpitalu.

§ 8. Pozostającemu w delegacji (odkomenderowaniu) nie przysługuje prawo do diet za czas urlopu.

O ile jednak korzystający w czasie delegacji (odkomenderowania) z urlopu wypoczynkowego lub zdrowotnego wyjeżdża na czas tego urlopu do miejscowości zwykłego miejsca służbowego, należy mu przyznać zwrot kosztów jazdy tam i zpowrotem według zasad, obowiązujących przy przejazdach służbowych.

§ 9. Zwrot kosztów przejazdu obejmuje ceny biletów jazdy koleją lub statkiem oraz zwrot kosztów przejazdu innemi środkami komunikacyjnemi, koszty przewozu koleją lub statkiem bagażu podróżnego oraz ryczałt na pokrycie kosztów dojazdu do dworca i z dworca kolejowego, do przystani i z przystani, do stacji autobusowej, lotniczej i z tych stacyj.

§ 10. Przy przejazdach koleją lub statkiem zwraca się:

a) cenę biletu I klasy — funkcjonarjuszom państwowym oraz osobom wojskowym, pobierającym uposażenie według grupy I—V, sędziom i prokuratorom, pobierającym uposażenie według grupy D, C, B, ponadto

bez względu na grupę uposażenia: starostom i kierownikom starostw, dowódcom pułków i równorzędnym, komendantom wojewódzkim policji państwowej, osobom towarzyszącym służbowo przy przejazdach przedstawicieli państw obcych, misyj zagranicznych oraz oficerów armji obcych, jak również adjutantom i oficerom ordynansowym, podróżującym służbowo w I klasie razem ze swoimi przełożonymi generałami i dowódcami pułków;

b) cenę biletu II klasy — funkcjonarjuszom państwowym oraz osobom wojskowym, pobierającym uposażenie według grupy VI—IX i sędziom pobierającym uposażenie według grupy A;

c) cenę biletu III klasy — funkcjonarjuszom państwowym oraz osobom wojskowym, pobierającym uposażenie według grupy X—XVI.

Praktykanci i aplikanci otrzymują zwrot ceny biletu tej klasy, która w myśl postanowienia, zawartego w poprzednim ustępie, przywiązana jest do grupy uposażenia, według której pobierają uposażenie.

Za przejazd sługi (§ 2 p. III 2) zwraca się cenę biletu III klasy.

Jeżeli na statku znajdują się dwie klasy, zwraca się cenę biletu I klasy również i tym, którzy w myśl postanowień niniejszego paragrafu mają w razie jazdy koleją prawo do biletu II klasy, cenę zaś biletu II klasy tym, którzy w razie jazdy koleją mają prawo do biletu III klasy.

Z reguły zwraca się koszt przejazdu pociągami osobowemi. Zwrot kosztów przejazdu pociągiem pospiesznym ma miejsce tylko wtedy, jeżeli podróż służbowa ma charakter nagły, albo jeżeli przez użycie pociągu pospiesznego zaoszczędzono diety. Potrzebę użycia pociągu pospiesznego winna władza, zarządzająca podróż służbową, potwierdzić na rachunku kosztów podróży.

Jeżeli zaszła potrzeba przejazdu pociągiem pospiesznym, w którym niema III klasy, otrzymuje ten, który zresztą posiada tylko prawo do zwrotu kosztów przejazdu klasą III, zwrot ceny biletu klasy II.

Odbywającym podróże służbowe oraz delegowanym (odkomenderowanym) może być przyznany zwrot ceny t. zw. miejscówki, o ile władza, zlecająca podróż służbową, stwierdzi potrzebę zakupna miejscówki (przepełnienie pociągu na danej linji kolejowej).

Osoby, mające prawo do ulg w przejazdach państwowemi lub zarządzanemi przez Państwo środkami komunikacyjnemi, otrzymują przy likwidacji kosztów podróży zwrot ceny ulgowej.

Władza zarządzająca podróż służbową może przyznać osobom, pobierającym uposażenie według grupy VI i wyżej, oraz sędziom i prokuratorom, pobierającym uposażenie według grupy A i wyżej, zwrot faktycznie poniesionych i udowodnionych kosztów użycia jednego miejsca w wozie sypialnym, klasy przysługującej danej osobie, jeżeli podróż koleją trwa dłużej, niż sześć godzin między 21 a 6 godziną, a zarazem podróż służbowa ma charakter nagły i zachodzi konieczność pełnienia następnego dnia czynności urzędowych. Nie dotyczy to Marszałka Polski, Prezesa Rady Ministrów, Ministrów i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, którym w każdym wypadku podróży służbowej przysługuje prawo użycia całego przedziału sypialnego w wozie sypialnym. Zwrot kosztów przejazdu wozem sypialnym winien się odbywać na podstawie dołączenia do rachunku kosztów podróży oryginalnego kuponu, uprawniającego do zajęcia miejsca względnie przedziału w wozie sypialnym.

§ 11. Zwraca się udowodnione koszty przewozu koleją lub statkiem osobistego bagażu podróżnego o wadze:

a) do 50 kg przy podróżach służbowych (komisjach), trwających conajmniej 6 dni;

b) do 100 kg przy podróżach służbowych, trwających dłużej niż 30 dni, oraz przy delegacjach (odkomenderowaniach).

O ile do spełnienia czynności urzędowej konieczne jest zabranie ze sobą bagażu służbowego, jak aktów, narzędzi, instrumentów i t. p., zwraca się wszystkie koszty jego przewozu, przyczem w rachunku kosztów należy wyszczególnić zawartość bagażu służbowego, jego wagę oraz faktycznie poniesione wydatki.

§ 12. Przy przejazdach kołowych zwraca się w miejscowościach, w których obowiązują zatwierdzone przez władze taryfy najmu koni, lub samochodu, ceny podane w taryfie. W miejscowościach nie posiadających takich taryf zwraca się cenę najmu koni lub samochodu na podstawie dołączonego przez rachunkozdawcę do rachunku własnoręcznego oświadczenia, podającego oprócz zapłaconej ceny także ilość kilometrów odbytej drogi kołowej z wymienieniem miejscowości początkowej i końcowej. W razie wątpliwości, czy kwota zapłacona odpowiada miejscowym stosunkom, może władza zasięgnąć informacji odnośnego magistratu (urzędu gminnego) i zależnie od otrzymanej informacji odpowiednio zmniejszyć kwoty najmu koni względnie samochodu.

Wydatek na najem koni i samochodu zwraca się tylko wtedy, jeżeli niema możności przejazdu tańszym środkiem lokomocji, jak kolejami wszelkiego rodzaju, omnibusami, autobusami, statkami i t. p.

Przy wspólnych podróżach kołowych wolno zaliczać jedną podwodę, względnie samochód na 3 osoby. W razie równoczesnego przewozu większej ilości aktów, instrumentów, narzędzi, wolno zaliczać jedną podwodę, względnie samochód na 2 osoby, względnie w wyjątkowych wypadkach na jedną osobę.

Koszty wspólnej podróży kołowej zalicza osoba, posiadająca wyższą grupę uposażenia.

Jeżeli drogę odbyto pieszo lub własnemi środkami lokomocji, przyznaje się kwotę odpowiadającą taryfie najmu koni, w miejscowościach zaś, nie posiadających takiej taryfy, po 30 groszy za każdy kilometr, o ile oczywiście nie można było odbyć tej drogi tańszym środkiem lokomocji, jak kolejami wszelkiego rodzaju, statkami, omnibusami i t. d.

Dla urzędników działu Ministerstwa Robót Publicznych, sprawujących nadzór dróg, którzy w podróżach służbowych używają własnych samochodów, ustali Minister Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wysokość wynagrodzenia za używanie własnego samochodu.

Koszty jazdy samolotem zwraca się w pełnej wysokości tylko w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych ważnością i nagłością sprawy, poza tem zaś tylko do kwoty, odpowiadającej kosztom jazdy koleją.

§ 13. Za czynności komisyjne w miejscowościach położonych bliżej niż 2 km. od budynku, w którym mieści się urząd, nie należą się żadne koszty podróży służbowej z wyjątkiem ewentualnego zwrotu kosztów przewozu bagażu służbowego (§ 11).

§ 14. Przy komisjach miejscowych w miastach, mających ponad 50.000 mieszkańców, zwraca się koszt przejazdu dorożką, względnie samochodem w kwocie faktycznie wydanej i odpowiadającej miejscowym cenom, o ile odległość miejsca komisyjnego od gmachu urzędu, względnie od mieszkania wynosi więcej, jak 2 km. Jeżeli w danem mieście istnieje

tańszy środek komunikacyjny, np. tramwaj, autobus i t. p., zwraca się koszt przejazdu tym środkiem komunikacyjnym.

U wojskowych i funkcjonarjuszów państwowych, pełniących służbę w administracji wojskowej, bierze się w tych wypadkach pod uwagę łączną ilość mieszkańców we wszystkich miejscowościach, wchodzących w skład danego garnizonu.

Na koszty dojazdu z miasta do dworca kolejowego, przystani, stacji autobusowej lub lotniczej, przyznaje się za każdy dojazd, względnie odjazd, ryczałt w wysokości po:

Grupa uposażenia	I—IV oraz D i C	. .	zł 2.—
„ „	V—IX oraz B i A	. .	„ 1.50
„ „	X—XVI	. . .	„ 0.90

Ryczałt ten nie należy się szeregowym niezawodowym, oraz w tych wypadkach, gdy dojazd odbywa się służbowym środkiem lokomocji.

Gdy podróż służbowa odbywa się do kilku miejscowości, przyznaje się ryczałt za dojazdy w każdej miejscowości.

O ile odległość od gmachu urzędu, względnie od mieszkania do dworca kolejowego lub przystani, stacji autobusowej lub lotniczej wynosi więcej niż dwa kilometry, dojazd można traktować według postanowień § 12.

§ 16. W razie podróży służbowych w czasie delegacji (odkomenderowania) do miejscowości, położonych poza miejscem delegacji (odkomenderowania), uzupełnia się diety, pobierane z tytułu delegacji (odkomenderowania), o ile wypłacane są stosownie do § 4 niniejszego rozporządzenia w wymiarze zmniejszonym do wysokości całej diety. Ponadto zwraca sie koszty przejazdu według zasad, ustalonych w niniejszem rozporządzeniu.

W razie odbywania podróży służbowych w pierwszych dwóch tygodniach delegacji (odkomenderowania), za które w myśl § 4 niniejszego rozporządzenia należy się cała dieta, nie wlicza się do tego okresu czasu dni, przebytych w podróży służbowej.

Postanowienia, zawarte w poprzednich ustępach, nie mają zastosowania do podróży służbowych, które nie trwają dłużej niż sześć godzin.

§ 17. Delegowanym (odkomenderowanym), przeniesionym następnie do miejscowości, do której ich uprzednio delegowano (odkomenderowano), przysługuje oprócz należności z § 2 punkt III zwrot kosztów przejazdu do miejcowości, w której mieli stały przydział służbowy i zpowrotem, oraz diety w czasie tego przejazdu według zasad, ustalonych dla podróży służbowych, o ile przejazd ten jest konieczny dla uregulowania spraw, wynikłych wskutek przeniesienia.

§ 18. Do miejsca czynności komisyjnych należy zdążać bez żadnej przerwy i to bez względu na odległość.

Rozpoczętej komisji nie wolno przerywać inaczej, jak tylko z ważnych przyczyn, które muszą być szczegółowo uzasadnione.

Wyjazdy z miejsca komisyjnego na noclegi dopuszczalne są tylko wówczas, jeżeli w danej miejscowości nie można znaleźć noclegu, a okoliczność tę stwierdzi właściwy dla danej miejscowości magistrat, względnie zarząd gminy.

Przy przejazdach kołowych, odbywanych jednym ciągiem bez przerwy, należy odbyć conajmniej 40 km. drogi w jednym dniu. Zresztą należy używać tylko takich rodków komunikacyjnych, które, nie powodując niepotrzebnej zwłoki w osiągnięciu celu podróży, połączone są z najmniejszemi kosztami dla Skarbu Państwa.

§ 19. W razie przeniesienia z urzędu lub w drodze konkursu do innej miejscowości, przyznaje się na pokrycie wszystkich wydatków, połączonych z przesiedleniem, ryczałt w wysokości: samotnemu — 60% jednomiesięcznego, pobierającemu dodatek ekonomiczny — 60% dwumiesięcznego uposażenia. Za podstawę obliczenia ryczałtów przyjmuje się uposażenie w wymiarze dla samotnego (t. j. bez dodatku ekonomicznego), a w szczególności uposażenie, określone w art. art. 3 i 118 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie w art. art. 4, 10, 12 i 25 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107). Postanowienie powyższe dotyczy także wojskowych zawodowych, pełniących służbę w Korpusie Ochrony Pogranicza, z tą różnicą, że za przeniesienia w obrębie batalionów Korpusu Ochrony Pogranicza przyznaje się wojskowemu, pobierającemu dodatek ekonomiczny, ryczałt w wysokości 25% dwumiesięcznego uposażenia, zaś samotnemu zamiast ryczałtu przyznaje się tylko prawo przewozu urządzenia domowego służbowemi środkami lokomocji.

Ponadto zwraca się koszty przewozu urządzenia domowego kolejowemi pociągami towarowemi, względnie statkami towarowemi, udowodnione oryginalnemi listami przewozowemi. W razie użycia do przewozu pociągów towarowo-pospiesznych lub przyspieszonych, względnie takichże statków, zwraca się udowodniony koszt przewozu tylko do wysokości kosztów, jakieby wynikły przy użyciu normalnych towarowych pociągów względnie statków.

Ryczałt powyższy wypłaca się przeniesionemu po jego zgłoszeniu się na nowem miejscu służbowem.

Przy przeniesieniu na prośbę nie przysługuje należytość, określona niniejszym paragrafem, może jednak być przyznana w drodze wyjątku, w całości lub części według uznania właściwej władzy naczelnej.

§ 20. Wszelkie rachunki diet i kosztów przejazdu z tytułu podróży służbowych, krótkotrwałych delegacyj (odkomenderowań) i przeniesień winny być przedstawiane w terminie 14 dni, liczonym od następnego dnia po odbyciu komisji, delegacji (odkomenderowania), względnie przeniesienia, rachunki zaś kosztów przewozu urządzenia domowego koleją lub statkiem (§ 19 ustęp drugi) — w terminie 14 dni, liczonym od następnego dnia po dokonaniu przewozu urządzenia domowego do miejscowości przeniesienia.

Rachunki delegacyj (odkomenderowań), trwających dłużej niż 30 dni, należy przedstawiać za każdy miesiąc kalendarzowy zdołu w terminie 8 pierwszych dni następnego miesiąca kalendarzowego. W takim samym terminie mogą być za zezwoleniem władzy naczelnej przedstawiane rachunki powtarzających się w ciągu miesiąca komisyj, o ile w tych wypadkach nie zastosowano przewidzianych w § 22 ryczałtów.

Przekroczenie bez dostatecznego usprawiedliwienia wyżej określonych terminów pociąga za sobą utratę prawa do diet i zwrotu kosztów, a w następstwie obowiązek zwrócenia Skarbowi Państwa całej zaliczki przyznanej na zasadzie § 21.

Każdy rachunek kosztów podróży służbowej musi być opatrzony klauzulą władzy, zarządzającej podróż lub przełożonej władzy służbowej, stwierdzającą konieczność odbycia podróży, należyte użycie czasu i środków komunikacyjnych, tudzież wykonanie zlecenia służbowego.

Przeciw odmowie przyznania zarachowanych kwot może być wniesione w ciągu 14 dni, liczonych od następnego dnia po doręczeniu decyzji,

przedstawienie do władzy II. instancji, względnie do władzy naczelnej, która rozstrzyga ostatecznie. Przedstawienie nie ma miejsca, o ile władzą, która odmówiła likwidacji rachunku, była władza naczelna.

§ 21. Udającym się w podróż służbową przysługuje prawo do zaliczki, nieprzekraczającej przypuszczalnych kosztów podróży i należnych diet. Postanowienie powyższe stosuje się również do należytości z tytułu delegacji (odkomenderowania) i przeniesienia.

§ 22. W wypadkach, w których podróże służbowe trwają przez dłuższy okres czasu lub stale się powtarzają, właściwa władza naczelna może przyznać za zgodą Ministra Skarbu zamiast kosztów przejazdu i diet ryczałt, który może być płatny zgóry wraz z uposażeniem miesięcznem.

Przy przerwach w wyjazdach służbowych, trwających z jakichkolwiek powodów dłużej niż 14 dni, nie należy się ryczałt za cały czas przerwy od dnia jej powstania.

§ 23. Jeżeli cały urząd zostanie przeniesiony czasowo do innej miejscowości, należy stosować § 2 punkt II. niniejszego rozporządzenia.

§ 24. Należności za odkomenderowanie przysługują również wojskowym zawodowym oddziałów zwartych, odkomenderowanym poza stały garnizon, zaś należności za przeniesienie przysługują tymże wojskowym zawodowym oddziałów zwartych przy stałej zmianie dyzlokacji.

Podróży i marszów w oddziałach zwartych oraz podróży i marszów, za które osoby wojskowe otrzymują specjalne dodatki, nie uważa się za podróże służbowe w rozumieniu niniejszego rozporządzenia.

§ 25. Oficerom Korpusu Kontrolerów i tymże oficerom mianowanym generałami przyznaje się dodatek do diet w wysokości: generałom 25%, pułkownikom 35%, podpułkownikom i majorom 45%.

Dodatki te wypłaca się równocześnie z dietami.

§ 26. Osoby, odbywające podróż służbową do Gdańska w charakterze kurjera dyplomatycznego, otrzymują diety VIII grupy uposażenia.

§ 27. Należności za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia poza granicami Państwa normuje osobne rozporządzenie.

§ 28. Do wyjaśnienia wątpliwości, powstałych przy stosowaniu niniejszego rozporządzenia, powołane jest Ministerstwo Skarbu.

§ 29. Rozporządzenie niniejsze ma zastosowanie także do podróży służbowych, delegacyj (odkomenderowań) i przeniesień, odbywanych z kraju na obszar W. M. Gdańska i w obrębie tego obszaru z tą różnicą, że należności, wyrażone w złotych, przelicza się na guldeny gdańskie w stosunku 1 złoty równa się 1 guldenowi gdańskiemu oraz, że przez uposażenie, o którem mowa w § 19, rozumieć należy uposażenie krajowe, przeliczone na guldeny gdańskie w tym samym stosunku.

§ 30. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16-go lipca 1924 r. i z dnia 28-go stycznia 1927 r. o należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 72, poz. 703 i Dz. U. R. P. z 1927 roku Nr. 10. poz. 78).

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 114 z dnia 7 lipca 1932 (I. R. 6280/32), wyjaśniający rozporządzenie o należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia.

Nr. O. 1121/32. Ministerstwo przesyła do wiadomości i stosowania pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 7-go czerwca 1932 r. Nr. D. III. 6789/1/32, zawierające wyjaśnienia do §§ 10, 15, 17 i 18 (ustęp trzeci) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17-go września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826) o należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych.

Za Naczelnika Wydziału: (—) *F. Borowiecki.* Radca Minist.

Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 7 czerwca 1932 r. L. D. III. 6789/I/32.

Wskutek wątpliwości podniesionych przez niektóre władze państwowe w sprawie przepisów o należnościach za podróże służbowe, Ministerstwo Skarbu za zasadzie § 28 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17-go września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826) o należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych wyjaśnia, co następuje:

Do § 10 rozporządzenia. Zapatrywanie, że funkcjonarjuszowi należy się kwota odpowiadająca cenie biletu klasy, przyznanej mu w rozporządzeniu, niezależnie od okoliczności, czy faktycznie użył tej lub niższej klasy, nie znajduje uzasadnienia w postanowieniu § 10. Paragraf ten bowiem wyraźnie używa wyrażenia „zwrot", które pod względem gramatycznym oznacza — jak to zaznaczył Najwyższy Trybunał Administracyjny w motywach wyroku z dnia 29-go maja 1928 r. L. Rej. 2701/27 — wypłacenie kwoty faktycznie wydatkowanej" (wyrok ten był podany do ogólnej wiadomości okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 30-go lipca 1928 r. L. D. III. 2190/1).

Użycie tego wyrażenia w omawianym paragrafie nie jest przypadkowe. Powtarza się ono konsekwentnie we wszystkich paragrafach, mówiących o kosztach przejazdu, począwszy od § 2, wyliczającego rodzaje przysługujących należności. Gdyby intencją rozporządzenia było traktowanie ceny biletu jako ryczałtu na koszta przejazdu koleją, niezależnie od faktu przejazdu tą lub niższą klasą, to niezawodnie znalazłaby ona swój wyraz, jak to się stało np. w §§ 9 i 15, gdzie chodzi o ryczałt na koszta dojazdu z miasta do dworca lub w § 19, gdzie chodzi o ryczałt na koszta przesiedlenia.

Z powyższego wynika, że zwrot kosztów przejazdu koleją lub statkiem nie jest unormowany ryczałtem, lecz w ten sposób, że funkcjonarjusz państwowy ma prawo używania tej klasy pociągu lub statku, którą mu przepis ze względów publiczno - prawnych przyznaje, oraz, że użycie niższej klasy od przyznanej nie daje prawa do żądania od Skarbu Państwa różnicy ceny biletu.

W tym stanie rzeczy, gdy więc zostanie stwierdzone, że funkcjonarjusz, mający np. prawo użycia na koszt Skarbu Państwa I. klasy, użył faktycznie niższej klasy, lub że nie mógł użyć I. klasy, ponieważ na danej linii kolejowej nie kursują wagony I. kl., należy zwracać cenę biletu faktycznie użytej klasy.

Do § 15 rozporządzenia. 1) Ryczałt na koszt dojazdu do dworca kolejowego, przystani, stacji autobusowej lub lotniczej, należy przyznawać tylko wówczas, gdy daną miejscowością jest miasto, a nie wieś. Paragraf 15, normujący omawiany ryczałt, wyraźnie zaznacza w ustępie pierwszym, że ryczałt przyznaje się na koszta dojazdu z miasta do dworca... wobec czego przez wyraz „miejscowość", użyty w ustępie trzecim, należy rozumieć także tylko miasto, a nie wieś.

2) Omawiany ryczałt ma swój cel wyraźnie określony w podanym przepisie, mianowicie: pokrycie kosztów dojazdu z miasta do dworca kolejowego... względnie z dworca kolejowego... do miasta. O ile zatem funkcjonarjusz jedzie koleją, celem odbycia na dworcu kolejowym w danej miejscowości czynności komisyjnej (np. urzędnik Dyrekcji Poczt i Telegrafów, celem kontroli pocztowego urzędu dworcowego) lub celem pełnienia czynności komisyjnej w czasie trwania jazdy koleją (np. żandarm, celem kontroli ruchu osobowego na danej linji kolejowej, funkcjonarjusz celny, celem konwojowania towaru do danej stacji kolejowej) i nie ma potrzeby udawania się z dworca kolejowego do miasta (np. na nocleg do hotelu) — nie należy przyznawać w takich i tym podobnych wypadkach ryczałtu na dojazdy w danej miejscowości.

Do § 17 rozporządzenia. Przepis ten dotyczy wyłącznie osób, które — jak to wyraźnie zaznaczono w przepisie — najpierw są delegowane do danej miejscowości, a następnie do tej miejscowości przeniesione. Przepis ten nie może zatem mieć odpowiedniego zastosowania do funkcjonarjuszów, którzy tym warunkom nie odpowiadają, t. j. do funkcjonarjuszów, których przeniesienie do nowej miejscowości odbywa się wprost bez uprzedniej delegacji do tej miejscowości.

Do § 10 ustęp trzeci rozprządzenia. Przedstawienie przez funkcjonarjusza zaświadczenia urzędu gminnego (magistratu), że w danej miejscowości niema hotelu, pensjonatu lub domu noclegowego, nie jest wystarczające, gdyż w myśl powyższego przepisu funkcjonarjusz, wyjeżdżający na nocleg do innej miejscowości, winien swój wyjazd uzasadnić zaświadczeniem urzędu gminnego (magistratu) stwierdzającem, że w danej miejscowości nie można znaleźć noclegu.

(—) *Starzyński.* Podsekretarz Stanu.

5.

Postępowanie w sprawach zwrotu nadpłaconego uposażenia.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 140 z dnia 28 września 1932 r. (BP. 13795/32).

Nr. B. P. 26666/32. Celem ujednostajnienia postępowania w przypadkach ujawnienia nadpłaty uposażenia służbowego podległym mi funkcjonarjuszom państwowym w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) zarządzam co następuje:

W razie ujawnienia nadpłaty uposażenia służbowego należy bezzwłocznie dokonać obliczenia nadpłaconej kwoty i przy uwzględnieniu postanowień art. 47—49 ustawy o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164 z r. 1922), względnie analogicznych postanowień innych ustaw i rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej, gdy funkcjonarjusz, któremu dane kwoty nadpłacono,

a) pozostaje w służbie czynnej — przypisać ustaloną kwotę nadpłaty do zwrotu w odpowiednich ratach miesięcznych z zastosowaniem postanowień okólnika z dnia 15-go września 1931 r. Nr. BP. 7489/31 [1]) uzupełnionego okólnikiem Nr. 10 z dnia 19-go stycznia 1932 roku Nr. BP. 991/32 [2]) z bieżącego uposażenia;

b) został w międzyczasie przeniesiony w stan spoczynku — zwrócić się do właściwej izby skarbowej o dokonanie potrąceń z uposażenia emerytalnego.

O wydanych zarządzeniach należy powiadomić interesowanego za dowodem doręczenia przy pouczeniu go równocześnie o środkach prawnych.

W wypadku ujawnienia nadpłaty uposażenia funkcjonarjuszowi, który nie pozostaje już w owej chwili w służbie państwowej, należy zwrócić się do niego z żądaniem zwrotu należności Skarbu Państwa, w razie odmowy dochodzić dłużnej kwoty w drodze procesu cywilnego.

Niezależnie od powyższych zarządzeń w każdym wypadku ujawnienia nadpłaty uposażenia należy poczynić kroki, zmierzające do zabezpieczenia wierzytelności Skarbu Państwa na wypadek, gdyby jej nie można było wyegzekwować od właściwego dłużnika.

W tym celu należy pociągać do odpowiedzialności dyscyplinarnej osoby, które przez mylne określenie uposażenia spowodowały nadpłatę, względnie za wymiar uposażenia były odpowiedzialne, a wskutek braku nadzoru naraziły Skarb Państwa na straty. Orzeczenie komisji dyscyplinarnej, stwierdzające winę po stronie tych osób, będzie dla władzy tytułem do dochodzenia na nich pretensji Skarbu Państwa.

Dopiero, gdy wskazane wyżej środki nie doprowadzą do zaspokojenia wierzytelności Skarbu Państwa, właściwa władza będzie ją mogła umorzyć pod warunkami określonemi w okólniku Ministerstwa z dnia 12-go lipca 1930 r. Nr. I. Prez. 4780/30 [3]).

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie zarządzenia i wyjaśnienia Ministerstwa w przedmiocie objętym niniejszym okólnikiem.

Minister: (—) *J. Jędrzejewicz.*

6.

Zajęcia uboczne nauczycieli.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 411 z dnia 11 października 1932 r. (O. 16136/32) do dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych oraz rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Nawiązując do rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3-go stycznia 1925 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 124 [4]) i okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21-go listopada 1927 r. Nr. II. 15754/27 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 17 [5]), Kuratorjum przypomina, że o każdem zajęciu ubocznem, przynoszącem korzyść materialną, winien

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 618.
[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 137.
[3]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 454.
[4]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1925 r., str. 365.

nauczyciel donosić na piśmie w drodze służbowej swej władzy przełożonej, wskazując charakter zajęcia i ilość godzin. Kontynuowanie tych zajęć zależne jest od zezwolenia władzy. Niestosowanie się do powyższego zarządzenia pociągnie za sobą następstwa, przewidziane w ustawie z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3-go lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Nadto zarządza Kuratorjum, aby nauczyciele powołani do przeprowadzenia egzaminów w charakterze członków komisyj egzaminacyjnych składali na ręce swych bezpośrednich przełożonych oświadczenia na piśmie stwierdzające, że żaden z kandydatów przystępujących do egzaminu nie pobierał od nich nauki prywatnej ani indywidualnie ani na kursach zbiorowych. Informacyj w sprawie egzaminów a także we wszelkich sprawach uczniowskich mogą dyrekcje i nauczyciele udzielać wyłącznie rodzicom i prawnym opiekunom uczniów względnie kandydatów zgłaszających się do egzaminów. Inne osoby interwenjujące w tych sprawach należy usuwać z terenu szkoły.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *J. Gadomski.*

7.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania religji mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich i państwowych i prywatnych.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 21 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 758).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 26-go września 1922 r. dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 92, poz. 864), zmienionej ustawą z dnia 5-go listopada 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 823), zarządzam co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu z dnia 16-go listopada 1926 r. w sprawie kwalifikacyj zawodowych do nauczania religji mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. Nr. 124, poz. 715[1]) zmienionem rozporządzeniem z dnia 15-go kwietnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 299[2]) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 2 wyrazy: „roku szkolnego 1930/31" zastępuje się wyrazami: „roku szkolnego 1932/33";

2) w § 7 wyrazy: „przed końcem roku szkolnego 1930/31" zastępuje się wyrazami: „przed końcem roku szkolnego 1932/33".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister W. R. i O. P.: (—) *J. Jędrzejewicz.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 564.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929r., str. 359.

8.

Egzamin na nauczycieli szkół średnich.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 147 z dnia 4 października 1932 r. (II. S. 8786/32).

Końcowy termin dopuszczania kandydatów do egzaminu naukowego lub pedagogicznego według rozporządzenia z dnia 29-go stycznia 1923 r., oznaczony w okólniku Nr. 29 z dnia 5-go marca 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 6 z 1932[1]) na koniec czerwca 1932 r., ustala się na dzień 1-go marca 1933 roku.

Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

9.

Obchody organizacyj społeczno humanitarnych w szkołach.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 136 z dnia 25 sierpnia 1932 r. (Nr. I. Pol. 2570/32)

Nr. O. 17455/32. Ze względu na znaczną liczbę organizacyj społecznych, zwracających się do szkół o pomoc przy obchodach propagandowych, oznajmiam, że obchody te w szkołach powinny się zasadniczo ograniczać do krótkich pouczeń w czasie zajęć szkolnych lub do samorzutnie przez młodzież organizowanych uroczystości w czasie pozaszkolnym. Przerywanie dla tych celów normalnej nauki poza wypadkami, wskazanemi specjalnemi zarządzeniami Ministerstwa, jest niedopuszczalne.

Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

10.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach i na kursach zawodowych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 774).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17-go marca 1932 roku o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Do nauczania w szkołach i na kursach zawodowych państwowych, publicznych i prywatnych mogą być dopuszczone tylko te osoby, które posiadają kwalifikacje zawodowe nauczycielskie lub instruktorskie, przewidziane niniejszem rozporządzeniem.

Art. 2. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie i instruktorskie, przewidziane niniejszem rozporządzeniem, stanowią zarazem kwalifikacje zawodowe, wymagane do ustalenia w państwowej służbie nauczycielskiej.

Art. 3. Przedmioty nauczania w szkołach zawodowych dzielą się na:

1. przedmioty zawodowe,
2. przedmioty pomocnicze,
   a) ściśle związane z zawodem,

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 203.

b) niezwiązane bezpośrednio z zawodem,
3. praktyczną naukę zawodu.

Art. 4. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa, do której z grup, wyszczególnionych w art. 3, należą dane przedmioty nauczania w poszczególnych szkołach.

I. Szkoły zawodowe typu zasadniczego oraz dokształcające.

A. Nauczyciele.

Przedmioty zawodowe.

Art. 5. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych stopnia licealnego i gimnazjalnego posiada osoba, która: a) uzyskała dyplom odpowiedniej szkoły wyższej, lub świadectwo uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne dla celów kwalifikacyjnych; b) odbyła po uzyskaniu dyplomu (świadectwa) odpowiednią praktykę zawodową nienauczycielską; Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za odpowiednią również praktykę zawodową nienauczycielską, odbytą przed uzyskaniem dyplomu (świadectwa); c) uzyskała świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych oraz odbyła praktykę pedagogiczną na zasadach ustalonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych, dla których niema odpowiednika w szkołach wyższych, ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych stopnia niższego i w szkołach zawodowych dokształcających posiada oprócz osób, wymienionych w art. 5, osoba, która: a) uzyskała świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły zawodowej stopnia licealnego lub innej szkoły, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważną dla celów kwalifikacyjnych; b) odbyła odpowiednią praktykę zawodową nienauczycielską; c) uzyskała świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych oraz odbyła praktykę pedagogiczną na zasadach ustalonych przez Ministra Wyznań Feligijnych i Oświecenia Publicznego.

Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych, dla których niema odpowiednika w szkołach stopnia licealnego, ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Przedmioty pomocnicze, ściśle związane z zawodem.

Art. 7. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych, ściśle związanych z zawodem w szkołach stopnia licealnego i gimnazjalnego, posiada:

1) osoba, która: a) uzyskała dyplom odpowiedniej szkoły wyższej lub świadectwo uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne dla celów kwalifikacyjnych; b) odbyła odpowiednią praktykę zawodową nienauczycielską w przypadkach, gdy Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna to za wymagane;

c) uzyskała świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych oraz odbyła praktykę pedagogiczną na zasadach ustalonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

2) osoba, która: a) posiada kwalifikacje zawodowe do nauczania tych przedmiotów w szkołach ogólnokształcących odpowiedniego stopnia; b) uzyskała świadectwo ukończenia kursów specjalnych, wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego

Art. 8. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych ściśle związanych z zawodem w szkołach zawodowych stopnia niższego oraz w szkołach zawodowych dokształcających posiada, oprócz osób wymienionych w art. 7,

1) osoba, która: a) uzyskała świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły zawodowej stopnia licealnego lub innej szkoły, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważną dla celów kwalifikacyjnych; b) odbyła odpowiednią praktykę zawodową nienauczycielską w przypadkach, gdy Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna to za wymagane; c) uzyskała świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych oraz odbyła praktykę pedagogiczną na zasadach ustalonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

2) osoba, która: a) posiada kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach powszechnych; b) uzyskała świadectwo ukończenia kursów specjalnych, wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego.

Przedmioty pomocnicze niezwiązane bezpośrednio z zawodem.

Art. 9. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych, niezwiązanych bezpośrednio z zawodem w szkołach zawodowych stopnia licealnego i gimnazjalnego, posiada osoba, która: a) posiada kwalifikacje zawodowe do nauczania tych przedmiotów w szkołach ogólnokształcących odpowiedniego stopnia; b) uzyskała świadectwo ukończenia kursów specjalnych, wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego.

Art. 10. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych, niezwiązanych bezpośrednio z zawodem w szkołach zawodowych stopnia niższego oraz w szkołach zawodowych dokształcających, posiada oprócz osób, wymienionych w art. 9, osoba, która: a) posiada kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach powszechnych; b) uzyskała świadectwo ukończenia kursów specjalnych wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego.

Praktyczna nauka zawodu.

Art. 11. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie do praktycznego nauczania zawodu w szkołach zawodowych typu zasadniczego oraz dokształcających ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

B. Instruktorzy.

Art. 12. Kwalifikacje zawodowe instruktorskie do praktycznego nauczania zawodu w szkołach zawodowych typu zasadniczego oraz dokształcających posiada:

1) osoba, która: a) uzyskała świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego lub innej szkoły, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważną dla celów kwalifikacyjnych; b) odbyła po uzyskaniu świadectwa odpowiednią praktykę zawodową nienauczycielską; c) uzyskała świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych oraz odbyła praktykę pedagogiczną na zasadach ustalonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

2) osoba, która: a) uzyskała świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły mistrzów, szkoły nadzorców lub innej szkoły, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważną dla celów kwalifikacyjnych; b) odbyła odpowiednią praktykę zawodową nienauczycielską; c) uzyskała świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych oraz odbyła praktykę pedagogiczną na zasadach ustalonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

II. Szkoły mistrzów, nadzorców, przysposobienia zawodowego oraz kursy zawodowe.

Art. 13. Kwalifikacje zawodowe nauczycielskie i instruktorskie do nauczania w szkołach mistrzów, nadzorców, przysposobienia zawodowego oraz kursach zawodowych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. Postanowienia ogólne.

Art. 14. Za dyplomy (świadectwa), o których mowa w art. 5—10 i 12 rozporządzenia niniejszego uważa się dyplomy (świadectwa) szkół (kursów) państwowych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za równoważne dyplomy (świadectwa) innych szkół (kursów), nie wyłączając szkół zagranicznych.

Art. 15. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może przyznać kwalifikacje zawodowe nauczycielskie (instruktorskie), lub czasowo zezwolić na nauczanie osobom, nie posiadającym warunków, przewidzianych rozporządzeniem niniejszem, jeżeli wyróżniają się bądź długoletnią pracą nauczycielską, bądź też odpowiednią praktyką zawodową.

W przypadkach tych Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uzależnić przyznanie kwalifikacyj względnie zezwolenie na nauczanie od ukończenia odpowiednich kursów.

Art. 16. Posiadanie względnie przyznanie kwalifikacyj zawodowych nauczycielskich (instruktorskich) stwierdza Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczona przez niego władza szkolna przez wydanie dyplomu, w którym wskazane będą przedmioty oraz szkoły objęte kwalifikacją.

Art. 17. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala, które szkoły (kursy) są odpowiednie w rozumieniu art. 5 lit. a), 6 lit. a), 7 pkt. 1 lit. a), 8 pkt. 1 lit. a), 12 pkt. 1 lit. a), pkt. 2 lit. a) i 15.

Do uznawania praktyki zawodowej nienauczycielskiej za odpowiednią w rozumieniu art. 5 lit. b), art. 6 lit. b), art. 7 pkt. 1 lit. b), art. 8 pkt. 1 lit. b)

i art. 12 pkt. 1 lit. b) oraz pkt. 2 lit. b) właściwy jest Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczona przez niego władza szkolna.

IV. Postanowienia przejściowe.

Art. 18. Osoby, które na mocy postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) uzyskały do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia kwalifikacje zawodowe nauczycielskie lub instruktorskie, zachowują swe kwalifikacje w stosunku do szkół i przedmiotów, które oznaczy Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; do czasu zaś tego oznaczenia zachowują one swe dotychczasowe kwalifikacje.

Art. 19. Do czasu wprowadzenia w stosunku do szkół (kursów) zawodowych zasad organizacji szkolnictwa, ustalonych w ustawie z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określa do jakiego typu dotychczasowych szkół (kursów) zawodowych przydatne są kwalifikacje, ustalone w niniejszem rozporządzeniu.

Art. 20. Niezależnie od przypadków, przewidzianych w art. 15, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczona przez niego władza szkolna może czynnym w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia nauczycielom (instruktorom), nie posiadającym kwalifikacyj zawodowych, zezwolić na nauczanie do czasu wprowadzenia w stosunku do szkół (kursów) zawodowych zasad organizacji szkolnictwa, ustalonych w ustawie z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa.

V. Postanowienia końcowe.

Art. 21. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 22. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor;* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki;* Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski;* Minister Spraw Wojskowych: *Józef Piłsudski;* Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki;* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski;* Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz;* Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz;* Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki;* Kierownik Ministerstwa Komunikacji: *M. Butkiewicz;* Minister Opieki Społecznej: *Hubicki;* Minister Poczt i Telegrafów: *Boerner.*

Organizacja szkół.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił:

1) rozporządzeniem z dnia 6 października 1932 r. Nr. III. 12837/32 p. Teodorze Suknowiczównie w Przemyślu zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Przemyślu, przy ul. Słowackiego Nr. domu 42, prywatnych kursów krawieckich pod nazwą: Kurs Krawiecki Teodory Suknowicz, mistrzyni krawieckiej w Przemyślu.

2) rozporządzeniem z dnia 25 października 1932 r. Nr. III. 17307/32 p. dr. Zyszy Bassowi, emer. profesorowi gimnazjalnemu we Lwowie (ul. Łyczakowska 165) zezwolenia na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ulicy Akademickiej Nr. domu 10, prywatnych kursów pod nazwą: Uczelnia Języków Nowożytnych „Linqua" D-ra Zyszy Bassa we Lwowie.

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 9 września 1932 r. Nr. BP. 13242/32 zwolnił **p. Stanisława Dworskiego** p. o. okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Lw. we Lwowie, z obowiązków okręgowego wizytatora szkół a zarazem powierzył mu pełnienie obowiązków naczelnika wydziału szkolnictwa powszechnego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 27 września 1932 r. Nr. BP. 14840/32 przeniósł **wiz. p. Teofila Kozłowskiego,** prowizorycznego okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Lw. p. o. naczelnika wydziału do Zarządu Centralnego Ministerstwa W. R. i O. P.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 5 września 1932 r. Nr. BP. 12288/32 przeniósł **p. Stanisława Pająka,** pozostającego w stanie nieczynnym wizytatora okręgowego w Kuratorjum O. S. Lw., w stan spoczynku.

Pan Minister Skarbu rozporządzeniem z dnia 6 października 1932 r. Nr. B. P. 8634/32 zamianował:

1) p. Jana Baszczaka, sekretarza w X. st. sł. w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie, sekretarzem w X. st. sł. w Wydziale VI Izby Skarbowej I we Lwowie;

2) p. Mieczysława Józefa Borkowskiego, prowizorycznego urzędnika w XI. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw. we Lwowie, urzędnikiem w XI. st. sł. w Wydziale VI Izby Skarbowej I we Lwowie;

3) p. Stefanję Klukównę, praktykanta w Kuratorjum O. S. Lw. we Lwowie, w Wydziale VI Izby Skarbowej I we Lwowie.

P. Kurator O. S. Lw. zamianował:

1) rozporządzeniem z dnia 18-go października 1932 r. Nr. B. P. 27269/32 p. Witolda Streéra, prowizorycznego urzędnika w XII. st. sł., prowizorycznym urzędnikiem w XI. st. sł. Kuratorjum O. S. Lw.;

2) rozporządzeniem z dnia 18-go października 1932 r. Nr. B. P. 27268/32 p. Antoniego Michalskiego, praktykanta w XII. st. sł., prowizorycznym urzędnikiem w XI. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.;

3) rozporządzeniem z dnia 18-go października 1932 r., Nr. B. P. 27271/32 p. Jana Kaplińskiego, prowizorycznego urzędnika w XI. st. sł., prowizorycznym urzędnikiem w X. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.;

4) rozporządzeniem z dnia 18-go października 1932 r. Nr. B. P. 27270/32 p. Zbigniewa Kornaszewskiego, prowizorycznego urzędnika w XI. st. sł., prowizorycznym urzędnikiem w X. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.;

5) rozporządzeniem z dnia 18-go października 1932 r., Nr. B. P. 27272/32 p. Władysława Petrykę, praktykanta w XI. st. sł., prowizorycznym urzędnikiem w X. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Inspektoraty.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10-go października 1932 r. Nr. B. P. 14583/32 zamianował p. **Michała Kulczyckiego,** zastępcę inspektora szkolnego pow. lwowskiego we Lwowie, inspektorem szkolnym w Gródku Jagiellońskim.

Szkoły średnie ogólno - kształcące, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły zawodowe i powszechne.

Mianowani:

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 12-go października 1932 r. Nr. B. P. 14033/32 zamianował p. **Romana Janickiego,** nauczyciela i p. o. dyrektora państwowego gimnazjum im. Hetmana Jana Tarnowskiego w Tarnobrzegu, dyrektorem gimnazjum im. hetm. Jana Tarnowskiego w Tarnobrzegu.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 28-go września 1932 r. Nr. B. P. 13911/32 zamianował p. **dra Adama Heilperna,** profesora i p. o. dyrektora II. państwowego gimnazjum męskiego w Tarnopolu. dyrektorem II. gimnazjum męskiego w Tarnopolu;

Chyba Czesław, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Miłoszowicach (Lwów);

S. Durdyłówna Magdalena, kierowniczką 3-klasowej szkoły w Wiśniowczyku (Podhajce);

Fedunków Eljasz, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Szwejkowie (Podhajce); Fudali Józef instruktorem szkoły koszykarskiej w Rudniku nad Sanem;

Hodoly Czesław, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Uściu Zielonem (Buczacz);

Kuźmak Jan, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Synowódzku Niżnem (Stryj);

Łotocki Stanisław, kierownikiem 4-klasowej szkoły w Nowosiółce (Podhajce);

Mandziak Antoni, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Dobrzanach (Stryj);

Obmiński Leon, kierownikiem 7-klasowej szkoły męskiej w Trembowli; Orlicz Stefan, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Dylągówce (Rzeszów);

Puder Antoni, kierownikiem 6-klasowej szkoły w Laszkach (Jarosław);

Soboltówna Wanda, nauczycielką seminarjum ochroniarskiego we Lwowie; Szczepański Juljan, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Gniłowodach (Podhajce);

Zarugiewicz Grzegorz, instruktorem winnictwa szkoły rolniczej w Zaleszczykach; Zieglerówna Anna, kierowniczką 2-klasowej szkoły w Dmytrowicach (Lwów).

Przeniesieni.

Baranówna Karolina, nauczycielka 5-klasowej szkoły im. Wł. Jagiełły w Niechobrzu (Rzeszów), do 5-klasowej szkoły w Połomji (Rzeszów); Bończukowa Domicela, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Potutorach (Brzeżany), do 2-klasowej szkoły w Rohaczynie Wsi (Brzeżany); Brzostowiczowa Wanda, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Krasiczynie (Przemyśl), do 3-klasowej szkoły w Buszkowicach (Przemyśl);

Chmurowa Stefanja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Łyścu Starym (Stanisławów), do 3-klasowej szkoły w Bratkowicach (Stanisławów); Czoperówna Janina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Dytkowcach (Brody), do 2-klasowej szkoły w Szyszkowcach (Brody);

Dmytrasiewicz Stefanja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Buszkowicach (Przemyśl), do 1-klasowej szkoły w Walawie (Przemyśl); Dolman Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Tyśmienicy (Tłumacz), do 7-klasowej szkoły w Niżniowie (Tłumacz); Dubasowa Janina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Jazłowcu (Buczacz), do 5-klasowej szkoły w Wiktorowie (Stanisławów);

Eberlówna Anna, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Lubieniu Wielkim (Gródek Jag.), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Issakowicza Nr. 21 we Lwowie;

Filipowski Juljan, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Daszawie (Stryj), do 1-klasowej szkoły w Rykowie (Stryj);

Graffowa Neonila, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Pietruszej Woli (Krosno), do 1-klasowej szkoły w Pietruszej Woli - Zawadzie (Krosno);

Heil Rudolf, nauczyciel 6-klasowej szkoły w Kosinie (Łańcut), do 6-klasowej szkoły w Wysokiej (Łańcut); Hoszekowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Zalesiu (Przemyśl), do 4-klasowej szkoły w Krasiczynie (Przemyśl);

Jawornicki Władysław, kierownik 7-klasowej szkoły w Skolem, do 7-klasowej szkoły w Brzozdowcach (Bóbrka); Juszczakowa Rozalja, nauczycielka szkoły w Niżu. Mościce D. II. (Brześć nad Bugiem), do 7-klasowej szkoły im. J. Słowackiego Nr. 47 we Lwowie;

Kłaczyńska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Błyszczywodach (Żółkiew), do 1-klasowej szkoły w Tołmaczu (Żółkiew); Koszulińska Paulina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Kimirzu (Przemyślany), do 7-klasowej szkoły w Czernicy (Żydaczów), Kowalska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Nocówce (Rzeszów), do 4-klasowej szkoły w Krasnem (Rzeszów); Kozłowska Janina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Horpinie (Kamionka Str.), do 5-klasowej szkoły w Batiatyczach (Kamionka Str.); Kirschner Kamil, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Gajach (Lwów), do 2-klasowej szkoły w Piaskach (Lwów); Krotkiewska Irena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Palikrowach (Brody), do 7-klasowej szkoły żeń. w Skałacie;

Legocka Izydora, nauczycielka 6-klasowej szkoły żeńskiej w Grzymałowie (Skałat), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Skałacie; Lewowicka Zuzanna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Toustobabach (Podhajce), do 2-klasowej szkoły w Filipkowcach (Borszczów); Limanowska Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Jedliczu (Krosno), do 7-klasowej szkoły w Korczynie (Krosno);

Łotocka Stefanja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Burkanowie (Podhajce), do 3-klasowej szkoły w Bożykowie (Podhajce); Łuszczowa Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Frysztaku (Krosno), do 7-klasowej szkoły w Strzyżowie (Rzeszów);

Ks. Mazierski Roman, nauczyciel religji rzym. kat. I. gimn. w Stryju, do seminarjum I. żeńskiego we Lwowie;

Niemcówna Władysława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Konotopach (Sokal), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Konopnickiej w Sokalu; Nowicki Józef, kierownik 5-klasowej szkoły w Białem (Przemyślany), do 6-klasowej szkoły w Białem (Przemyślany);

Obmińska Marcela, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Mazurówce (Żydaczów), do 3-klasowej szkoły w Baliczach (Żydaczów); Ks. Opaliński Walenty, nauczyciel religji rzym. kat. 7-klasowej szkoły męskiej im. św. Alojzego w Stanisławowie, do 7-klasowej szkoły im. św. Józefa w Stanisławowie; Ostrowska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kulikowie (Żółkiew), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Staszica we Lwowie;

Paraniak Henryk, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły męskiej im. St. Konarskiego w Jarosławiu; Preisnerówna Wanda, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Rudkach, do 7-klasowej szkoły w Kulczycach Szlacheckich (Sambor);

Rupper Władysław, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Ożańsku (Jarosław), do 3-klasowej szkoły w Pełkiniach (Jarosław); Rzeszutkowa Eugenja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Bożykowie (Podhajce), do 1-klasowej szkoły w Wołoszczyźnie (Podhajce);

Stefankiewicz Wojciech, nauczyciel III. gimnazjum we Lwowie, do I. seminarjum im. A. Asnyka we Lwowie; Sydor Józef, kierownik 2-klasowej szkoły w Mołodyńczu (Bóbrka), do 2-klasowej szkoły w Horodyszczu Cetnarowskiem (Bóbrka); Szczęścikiewicz Władysław, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Lubli (Krosno), do 4-klasowej szkoły w Odrzykoniu (Krosno);

Tyndiukowa Julja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Cyganach (Borszczów), do 1-klasowej szkoły w Kośmierzynie (Buczacz);

Ks. Wargacki Stefan, nauczyciel religji rzym. kat. 7-klasowej szkoły męskiej w Podhajcach, do 7-klasowej szkoły w Janowie (Gródek Jag.); Wiechówna Michalina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Rogóźnie (Łań-

cut), do 5-klasowej szkoły w Sarzynie (Łańcut); Wójcicka Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Berezowicy Małej (Zbaraż), do 1-klasowej szkoły w Chatkach (Tarnopol); Wojtowicz Józef, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. Ks. Piotra Skargi w Jarosławiu;

Zielińska Bronisława, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Łętowni (Nisko), do 7-klasowej szkoły w Nisku; Ziółkowski Władysław, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminarjum męskiego w Samborze, do gimnazjum VII. we Lwowie; Złotnicka Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Czyszczeniu (Przemyśl), do 7-klasowej szkoły w Medyce (Przemyśl).

Przydzieleni:

Szpytkowski Jan, profesor gimnazjum II. im. prof. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu ,do 7-klasowej szkoły im. Czackiego w Przemyślu.

Spensjonowani:

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 2-go sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 11592/32 przeniósł **p. Emila Zarembę,** dyrektora Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego I. w Przemyślu, w stan spoczynku i wyraził mu uznanie i podziękowanie za długoletnią, sumienną i skuteczną pracę na niwie szkolnej.

Adamczyk Agnieszka, kierowniczka 7-klasowej szkoły w Radziechowie.

Czopanowska Olimpja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Ks. Ostrogskiej w Jarosławiu.

Dębski Henryk, w stanie nieczynnym profesor gimnazjum w Kołomyi;Długołęcki Marceli, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Stawkach (Skałat); Ks. Dubicki Bazyli, profesor gimnazjum w Brzeżanach; Duszykowa Franciszka, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Podhajcach Trembowla).

Fałendyszowa Teodozja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Filipkowcach (Borszczów).

Głodkiewicz Józef, kierownik 7-klasowej szkoły w Starym Samborze (Sambor); Guzkowa Eugenja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Krasnem (Rzeszów).

Janellówna Walerja, nauczycielka b. Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie; Jurneczkowa Bronisława, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Uszkowicach (Przemyślany).

Knauerówna Fryderyka, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Mukaniu (Radziechów); Kułynycz Aleksander, kierownik 3-klasowej szkoły w Boryniczach (Bóbrka); Kutenówna Róża, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Reja we Lwowie.

Łucejko Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Futorach (Lubaczów).

Markiewicz Eleonora, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borszczowie; Maslówna Stefanja, nauczycielka szkoły w Kozłowie (Kamionka Str.); Mucha Michał, kierownik 7-klasowej szkoły męskiej im. Konarskiego we Lwowie; Mykietczyn Jerzy, kierownik 3-klasowej szkoły w Romanówce (Trembowla).

Onuferko Piotr, kierownik 3-klasowej szkoły w Zadnieszówce (Skałat).

Postel Wanda, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. św. Anny we Lwowie.

Rożańska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Zarzeczu (Jarosław).

Sabal Jan, nauczyciel 4-klasowej szkoły w Ularzowie (Lubaczów); Sokulska Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Wiktorówce (Brzeżany); Stesłowiczowa Marja, kierowniczka 4-klasowej szkoły w Przysietnicy (Brzozów); Stojakowski Stanisław, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Adama Mickiewicza we Lwowie; Szpindurówna Stefanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Bóbrce.

Śmiałkowski Jan, kierownik 2-klasowej szkoły w Krzytnikach (Przemyśl).

Tarnawiecka Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Marcina we Lwowie.

Wołoszyn Piotr, kierownik 5-klasowej szkoły w Tustanowicach (Drohobycz); Wołoszynowa Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz); Wróblowa Olga, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Kocurowie (Bóbrka); Wróblówna Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Ottyniowicach (Bóbrka).

Żukowa Barbara nauczycielka 1-klasowej szkoły w Pawłowej (Jarosław).

Zmarli.

Czasławski Karol, nauczyciel 7-klasowej szkoły powszechnej męskiej im. Adama Mickiewicza w Stryju, zmarł dnia 19-go października 1932 r. w 38 roku życia i 11 roku służby nauczycielskiej.

Czołowska Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Olesiowie (Stanisławów), zmarła dnia 18-go września 1932 r. w 28 roku życia, a 6 roku służby nauczycielskiej.

Pacankówna Bronisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły powszechnej Nr. 2 w Budach (Rzeszów), zmarła dnia 12-go października 1932 roku, w 43 roku życia, a 18 roku służby nauczycielskiej.

Wachel Józef, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Moderówce (Krosno), zmarł dnia 21-go września 1932 r. w 55 roku życia, a 33 roku służby nauczycielskiej.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Brzozów	Przysietnica	4 klas	koeduk.	—	polski	2 ubik.	1 mg	
1	Dolina	Jasieniowiec	3 „	„	—	ruski	4 „	2 mg	Konkurs 2-gi
1	Drohobycz	Borysław	5 „	„	im. Tarasa Szewczenki	„	4 „	2 mg	
2	„	Koenigsau	2 „	„	—	pol.-n.		2 mg	
3	„	Delawa	2 „	„	—	pol.-r.	—	—	Konkurs 4-ty
1	Jarosław	Morawsko	3 „	„	—	polski	3 „	200 sąż.	Konkurs 2-gi
1	Jaworów	Gnojnice	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	1 mg	
2	„	Jaworów Nakoneczne	2 „	„	—	„	3 „	76 sążni	
3	„	Kobylnica Wołoska	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	
4	„	Lubienie	3 „	„	—	„	3 „	2 „	
5	„	Mużyłowice Narodowe	2 „	„	—	„	2 „	1 3/4 mg	
6	„	Załuże	2 „	„	—	„	3 „	1 mg	
1	Kolbuszowa	Ostrowy Tuszowskie	3 „	„	—	polski	4 „	0·5 ha	Konkurs 2-gi
1	Kołomyja	Bania Berezów	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg 75 a	„
1	Lwów	Hodowica	3 „	„	—	polski	3 „	2 mg	„
2	„	Milatycze	2 „	„	—	„	3 „	1200 sąż.	Konkurs 2-gi
1	Lubaczów	Huta Różaniecka	2 „	„	—	„	3 „	—	
2	„	Ruda Różaniecka	3 „	„	—	„	3 „	—	
3	„	Młodów	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	
4	„	Szczutków	3 „	„	—	pol.-r.	4 „	26 mg	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Nadwórna	Dobrotów	2-kl.	koeduk.	—	pol.-r	—	1·1 ha	Konkurs 4-ty
2	„	Osław Biały	4 „	„	—	„	—	1·1 ha	Konkurs 3-ci
1	Podhajce	Burkanów	3 „	„	—	„	4 „	2 mg	Konkurs 2-gi
2	„	Toustobaby	3 „	„	—	polski	3 „	2 mg	„
1	Przeworsk	Siennów	4 „	„	—	„	3 „	20 a	
1	Rawa Ruska	Wasylów	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
1	Rudki	Koniuszki Tul.	2 „	„	—	„	—	1 mg	
2	„	Dołobów	2 „	„	—	polski	2 „	5000 m²	
3	„	Łówczyce	2 „	„	—	pol.-r.	—	—	
1	Rzeszów	Bonarówka	2 „	„	—	ruski	3 „	—	
2	„	Błędowa-Tyczyńska	3 „	„	—	polski	3 „	—	
3	„	Borek Nowy	3 „	„	—	„	3 „	—	
4	„	Budy	3 „	„	Nr. 1	„	2 „	¼ mg	
5	„	Drabinianka	2 „	„	—	„	3 „	3624 m²	
6	„	Kąkolówka	3 „	„	—	„	3 „	—	
7	„	Kraczkowa	4 „	„	—	„	3 „	—	
8	„	Lecka	4 „	„	—	„	3 „	—	
9	„	Łukawiec Górny	2 „	„	im. kr. Jadwigi	„	2 „	—	
10	„	Wola Rafałowska	3 „	„	—	„	3 „	11703 m²	
11	„	Wola Zgłobieńska	3 „	„	—	„	3 „	2350 m²	
12	„	Wysoka	3 „	„	im. św. J. Kantego	„	4 „	5900 m²	
13	„	Wyżna	3 „	„	—	„	3 „	—	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
			szkoły						
1	Stanisławów	Dorohów	6 kl.	koed.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	Konkurs 3-ci
2	„	Kończaki Stare	2 „	„	—	polski	2 „	—	„
3	„	Kryłos	4 „	„	—	ruski	2 „	—	
4	„	Podgrodzie	2 „	„	—	polski	—	—	„
5	„	Stanisławów	7 „	męska	im. Mickiewicza	„	—	—	Wymagany w. k. n.
6	„	Tumierz	2 „	koed.	—	pol.-r.	2 „	—	Konkurs 3-ci
7	„	Uzin	2 „	„	—	„	2 „	—	„
8	„	Wiktorów	5 „	„	—	ruski	3 „	2 mg	„
9	„	Hlebówka	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	Konkurs 2-gi
10	„	Bohorodczany Stare	5 „	„	—	pol.-r.	—	2 mg	„
11	„	Horocholina I	4 „	„	—	„	3 „	—	„
12	„	Lachowce	6 „	„	—	ruski	—	2 mg	„
13	„	Posiecz	3 „	„	—	„	—	2 mg	„
14	„	Sadzawa	4 „	„	—	„	3 „	2 mg	„
15	„	Iwanków	3 „	„	—	„	3 „	2 mg	„
1	Zborów	Bohutyn	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	0·5 ha	Konkurs 3-ci
2	„	Bzowica	2 „	„	—	polski	3 „	0·5 „	Konkurs 2-gi
3	„	Gaje Roztockie	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	56 a	Konkurs 4-ty
4	„	Jarosławice	2 „	„	—	„	3 „	1½ ha	„
5	„	Kudynowce	2 „	„	—	polski	3 „	55 a	
6	„	Milno II	2 „	„	—	„	2 „	55 a	
7	„	Meteniów	2 „	„	—	ruski	3 „	1 ha	Konkurs 2-gi
8	„	Młynowce	2 „	„	—	pol.-r.	—	0·5 ha	Konkurs 4-ty
9	„	Mszana	2 „	„	—	ruski	3 „	28 a	
10	„	Nesterowce	2 „	„	—	polski	3 „	0·5 ha	„
11	„	Nestiuki	2 „	„	—	„	3 „	52 a	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
12	Zborów	Nuszcze	2 kl.	koeduk.	—	poł.-r.	2 ubik.	0·5 ha	Konkurs 3-ci
13	"	Reniów	2 "	"	—	polski	—	¼ ha	
14	"	Zarudzie	4 "	"	—	pol.-r.	3 "	1 ha	Konkurs 4-ty
1	Żydaczów	Antoniówka	2 "	"	—	polski	—	5½ ha	
2	"	Cuculowce	2 "	"	—	"	—	40 a	
3	"	Demnia	4 "	"	—	pol-r.	3 "	101 a	
4	"	Łówczyce	3 "	"	—	"	3 "	1032 m²	
5	"	Malechów	2 "	"	—	"	3 "	57 a	
6	"	Sulatycze	2 "	"	—	"	2 "	1 h 40 a	Konkurs ponowny

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15-go stycznia 1933 r.

Unieważnienie konkursów.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . szkoły	Język wykładowy	Unieważnia się konkurs ogłoszony na posadę	Unieważnia się konkurs ogłoszony w Dz. Urz. Kur. O.S.L. Nr.	Uwaga
1	Rawa Ruska	Warglów	2 kl.	koed.	—	pol -r.	kierow.	8-9/32	Z powodu mylnej nazwy miejscowości

Konkursy w zakładach prywatnych.

Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Żeńskie S. S. Boromeuszek w Łańcucie ogłasza konkurs na posadę **kierowniczki zakładu.**

Zgłoszenia z dokumentami i podaniem warunków przyjmuje dyrekcja tych kandydatek, które mogą się wykazać odpowiednią kwalifikacją i kilkuletnią praktyką nauczycielską w seminarjum nauczycielskiem.

Ogłoszenia.

Nadzor pedagogiczny nad szkołami powszechnemi.

Wykaz rejonów wizytatorów.

Nr. O. 16198/32. Celem wykonywania nadzoru pedagogicznego nad szkołami powszechnemi ustanawiam aż do odwołania następujący podział okręgu na rejony wizytacyjne:

Rejon wizytacyjny I. Henryk Błażewski:

1) Lwów — miasto (z wyłaczeniem szkół specjalnych), 2) Lwów — powiat, 3) Bóbrka.

Rejon wizytacyjny II. Stefan Halibej:

1) Borszczów, 2) Buczacz, 3) Czortków, 4) Kopyczyńce, 5) Skałat, 6) Tarnopol, 7) Trembowla, 8) Zaleszczyki, 9) Zbaraż, 10) Zborów, 11) Złoczów.

Rejon wizytacyjny III. Władysław Opala:

1) Dobromil, 2) Drohobycz, 3) Gródek Jagielloński, 4) Jaworów, 5) Lwów — miasto: szkoły specjalne, 6) Mościska, 7) Przemyśl, 8) Rudki, 9) Sambor, 10) Turka.

Rejon wizytacyjny IV. Edmund Pfajfer:

1) Brody, 2) Brzeżany, 3) Kamionka Strumiłłowa, 4) Lubaczów, 5) Podhajce, 6) Przemyślany, 7) Radziechów, 8) Rawa Ruska, 9) Sokal, 10) Żółkiew.

Rejon wizytacyjny V. Mieczysław Piątkowski:

1) Brzozów, 2) Jarosław, 3) Lesko, 4) Łańcut, 5) Kolbuszowa, 6) Krosno. 7) Nisko, 8) Przeworsk, 9) Rzeszów, 10) Sanok, 11) Tarnobrzeg.

Rejon wizytacyjny VI. Czesław Zając:

1) Dolina, 2) Horodenka, 3) Kałusz, 4) Kołomyja, 5) Kosów, 6) Nadwórna, 7) Rohatyn, 8) Stanisławów, 9) Stryj, 10) Śniatyn, 11) Tłumacz, 12) Żydaczów.

Referaty specjalne:

P. Błażewski Henryk. Kierownictwo Oddziału Oświaty Pozaszkolnej, nauczanie w wojsku, organizacja i życie młodzieży szkolnej, opieka nad dojeżdżającą młodzieżą.

P. Halibej Stefan. Programy szkolne, praktyka przedegzaminowa kandydatów na nauczycieli szkół średnich, sprawy Wyższego Kursu Nauczycielskiego i ewidencja nauczycieli z W. K. N.

P. Opala Władysław. Organizacja roku szkolnego, wykonywanie obowiązku szkolnego, organizacja szkół, statystyka etatów nauczycielskich, sieć szkolna, obwody bezszkolne, budowa szkół, szkoły specjalne.

P. Pfajfer Edmund. Rejonowe konferencje nauczycielskie, bibljoteki nauczycielskie, konferencje inspektorów szkolnych, kursy kierowników szkół powszechnych, środki i sposoby służące do podniesienia dydaktycznego poziomu nauki poszczególnych przedmiotów w szkole powszechnej.

P. Piątkowski Mieczysław. Komisje dla egzaminów praktycznych dla nauczycieli szkół powszechnych, komisje kwalifikacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych, wychowanie przedszkolne, czytelnictwo i bibljoteki dla młodzieży szkolnej.

P. Z a j ą c C z e s ł a w. Pomoce naukowe, pracownie szkolne, instruktorowie dla szkół powszechnych, nauka gospodarstwa rolnego, ogrody szkolne.

Nadzór pedagogiczny nad szkołami zawodowemi.

Nr. III. 16063/32. W roku szkolnym 1932/33 będą mieli nadzór pedagogiczny:

1) Inż. S t e f a n F r i s c h, okręgowy wizytator szkół:

a) szkoły techniczne w Drohobyczu i Lwowie;

b) szkoły rzemieślniczo-przemysłowe w Borysławiu, Kamionce Strumiłłowej, Kołomyi (drzewna i szewcka), Krośnie, Lwowie (im. Korkisa), Rzeszowie, Stryju (państwowa i prywatna) i Tarnopolu;

c) szkoły dokształcające męskie w Chodorowie, Drohobyczu (2), Kamionce Strumiłłowej, Kołomyi (2), Korczynie, Krośnie, Lwowie (Staszica 2, Lenartowicza, Konarskiego, Sienkiewicza, Magdaleny, Hrinczenki), Sanoku, Stryju (2), Tarnopolu i Ustrzykach.

2) Inż. J ó z e f H o r n u n g, okręgowy wizytator szkół:

a) Państwowa Szkoła Budownictwa w Jarosławiu;

b) szkoły rzemieślniczo-przemysłowe w Brzeżanach, Jaworowie, Rawie Ruskiej i Stanisławowie;

c) szkoły dokształcające męskie w Brodach, Brzeżanach, Buczaczu, Chyrowie, Gródku Jagiellońskim, Jarosławiu (2), Jaworowie, Kałuszu, Lesku, Lwowie (św. Marcina, Kordeckiego, św. Anny, Mickiewicza), Przemyślanach, Przemyślu (4), Rawie Ruskiej, Samborze, Skolem, Stanisławowie (4), Starym Samborze, Tłumaczu i Turce n. Str.

3) H e l e n a S a l ó w n a, nauczycielka Państwowej Szkoły Zawodowej Żeńskiej, p. o. wizytatorki:

wszystkie (20) szkoły zawodowe żeńskie, żeńskie szkoły handlowe w Stanisławowie i Lwowie (M. Christof), kursy zawodowe żeńskie, żeńskie szkoły dokształcające w Borysławiu, Drohobyczu, Kołomyi, Lwowie (3), Przemyślu (2), Rzeszowie i Skolem.

4) Dr. K a r o l Z a g a j e w s k i, okręgowy wizytator szkół, zastępca naczelnika wydziału:

wszystkie (27) meskie i koedukacyjne szkoły handlowe, kursy handlowe, szkoły dokształcające handlowe w Kołomyi, Lwowie (2), Przemyślu i Stanisławowie.

5) W i t o l d B l a u t h, dyrektor szkoły rzemiosł:

a) Państwowa Szkoła Rzemiosł w Rudniku n/S.;

b) szkoły dokształcające męskie w Błażowej, Brzozowie, Dobromilu, Kolbuszowej, Leżajsku, Łańcucie, Nisku, Przeworsku, Rozwadowie, Rzeszowie, Rymanowie, Rudniku n/S., Sokołowie, Strzyżowie i Tarnobrzegu.

Szkoły powyżej nie wymienione podlegają nadzorowi zastępcy naczelnika wydziału, który może delegować do ich wizytacji dyrektorów i nauczycieli szkół zawodowych.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *J. Gadomski.*

Nadzór nauki religji grecko-katolickiej.

Nr. I. 16259/32. Ordynarjat Metropolitalny obrządku grecko-katolickiego we Lwowie zawiadomił pismem z dnia 10 października 1932 r. L. 11931/Szk., że poruczył Ks. D. Łopatyńskiemu, honorowemu kanonikowi kapituły metropolitalnej i emerytowanemu profesorowi religji, nadzorowanie nauki religji w szkołach powszechnych następujących powiatów: Brzeżany, Bóbrka, Brody, Dolina, Gródek Jagielloński, Kałusz, Kamionka Str., Lwów, Podhajce, Przemyślany, Radziechów, Rohatyn, Skałat, Stryj, Tarnopol, Trembowla, Zbaraż, Zborów, Złoczów i Żydaczów.

Komisje egzaminacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych.

Pan Kurator O. S. Lw. zamianował na podstawie art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) oraz w myśl § 3 rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 14 grudnia 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 2), zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczycieli szkół powszechnych, na resztę okresu egzaminacyjnego 1932—1934:

1) Stanisława Furmankiewicza, inspektora szkolnego we Lwowie (powiat), członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej we Lwowie, rejonu VI (Nr. I. KN. 15263/32);

2) Feliksa Koralewicza, nauczyciela szkoły ćwiczeń Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego we Lwowie, przydzielonego do służby administracyjnej w Kuratorjum O. S. L., członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej we Lwowie, rejonu VI (L. I. K. N. 15.699/32);

3) Djonizego Leya, nauczyciela Państwowego Seminarjum Naucz. Męskiego w Krośnie, członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej w Krośnie, rejonu V (L. I. K. N. 15391/32);

4) Kaspra Mołczanowskiego, inspektora szkolnego w Stanisławowie, zastępcą prezesa Państwowej Komisji Egzaminacyjnej w Stanisławowie, rejonu X (L. I. K. N. 15263/32);

5) Józefa Wiśniaka, inspektora szkolnego w Krośnie, członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej w Krośnie, rejonu V (L. I. K. N. 15505/32), unieważniając równocześnie mianowanie go zastępcą prezesa tej komisji;

6) Stanisława Wysockiego, nauczyciela publ. szkół powsz., przydzielonego do szkoły ćwiczeń Państwowego Seminarjum Naucz. Męskiego we Lwowie, członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej we Lwowie, rejonu VI (L. I. K. N. 15699/32);

7) Jana Mądrego, p. o. inspektora szkolnego w Buczaczu, członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej w Czortkowie, rejonu II (L. I. K. N. 17290/32).

Okręgowa Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli we Lwowie.

Nr. B. P. 27832/32. Prezes Sądu Apelacyjnego we Lwowie zarządzeniem z dnia 13 października 1932 r. Nr. Prez. 25267/32/26. R. S. delegował na przewodniczącego Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli we Lwowie p. Romana Gąsowskiego, sędziego Sądu Okręgowego we Lwowie, w miejsce dotychczasowego przewodniczącego tej Komisji p. Feliksa Orzelskiego, sędziego Sądu Okręgowego, który z dniem 1 października 1932 r. przeszedł w stan spoczynku.

Ulgi kolejowe.

Wskutek pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 października 1932 r. Nr. I. Org. 2540/80/32 podaje się do wiadomości, że Dodatek do Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych z dnia 22 września 1932 r. Nr. 17, zawiera okólnik Ministerstwa Komunikacji Nr. H. O. II. 24/4 z dnia 7-go września 1932 r. w sprawie wykazu zakładów naukowych, których wychowańcom (wychowanicom) przysługują ulgi taryfowe.

Treść tego okólnika pokrywa się w głównych punktach z treścią takiego okólnika z roku ubiegłego, ogłoszonego w skrócie w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 24.

W wykazie szkół ogłoszonym na str. 25—33 powyższego Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r. zaszły następujące zmiany:

Szkoły artystyczne.

Województwo lwowskie.

Dodano: Przemyśl. Szkoła Muzyczna J. Eustachji Petersowej.

Województwo stanisławowskie.

Dodano: Kołomyja. Filja Konserwatorjum im. Moniuszki w Stanisławowie.

Województwo tarnopolskie.

Dodano: Złoczów. Filja Instytutu Muzycznego im. Łysenki we Lwowie; Szkoła Muzyczna im. Moniuszki.

Szkoły średnie ogólnokształcące.

Dodano: Jarosław. Gimnazjum Żeńskie im. Juljusza Słowackiego T-wa Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego im. J. Słowackiego.

Sanok. Gimnazjum Żeńskie im. Emilji Plater T-wa Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego.

Sprostowano nazwę: Lwów. Gimnazjum Męskie Klasyczne Żyd. T. S. L. i Śr.; Gimnazjum Męskie Humanistyczne Żyd. T. S. L. i Śr.

Szkoły zawodowe.

Województwo lwowskie.

Dodano: Lwów. Szkoła Garbarsko-Białoskórnicza Patronatu Przem.

Rawa Ruska. Szkoła Krawiecka Męska T. S. L.

Skreślono: Krosno. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa Jerzego Polańskiego.

Przemyśl. 3-klasowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa L. Teichowej i E. Bienenstockowej.

Województwo tarnopolskie.

Dodano: Brody. Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Kupieckiego D. Loewina.

Skreślono: Tarnopol. Szkoła Zawodowa Żeńska T. S. L.

Zagrobela. Szkoła Rolnicza Męska.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Województwo lwowskie.

Skreślono: Cieszanów. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Koedukacyjne im. St. Sobińskiego.

Lwów. Państwowe Kursy Nauczycielskie.

Przemyśl. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Męskie Koła Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szkół Pow.

Rudnik n. Sanem. Państwowe Seminarjum Nauczycielskie Męskie.

Dodano: Lwów. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Koedukacyjne im. Bolesława Prusa.

Sanok. Miejskie Seminarjum Nauczycielskie Żeńskie.

Województwo tarnopolskie.

Skreślono: Tarnopol. Prywatne Seminarjum Nauczycielskie Żeńskie Komitetu Obywatelskiego.

Szkoły dokształcające.

Województwo lwowskie.

Dodano: Błażowa, Bóbrka, Janów, Łańcut (Nr. 2 żeńska).

Skreślono: Lwów. Nr. 3 im. św. Antoniego męska; Nr. 7 im. Konopnickiej żeńska.

Sprostowano: Lwów. Nr. 18 im. Staszica, oddział budowl. męska.

Schodnica (męska), zamiast woj. stanisławowskie.

Województwo stanisławowskie.

Dodano: Kosów.

Sprostowano: Stanisławów (handlowa Nr. 5 męska).

Województwo tarnopolskie.

Dodano: Borszczów (męska).

Inspektoraty szkolne.

Skreślono: Bohorodczany, Skole, Stary Sambor, Strzyżów.

Kino objazdowe Legji Inwalidów Wojsk Polskich.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 4 października 1932 r. Nr. O. 15089/32.

Wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 września 1932 r. Nr. I. Pol. 3719/32 Kuratorjum poleca uwadze PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników szkół i zakładów naukowych kino objazdowe Legji Inwalidów Wojsk Polskich, wyświetlające 2 filmy oświatowe: „Indje — kraina baśni i cudów — Indostan“ oraz „Cuda świata lodowego“.

Filmy powyższe mają być wyświetlane na specjalnych seansach dla młodzieży szkolnej, przyczem cena biletów nie może przekraczać 50 gr.

P. o. Naczelnika Wydziału: (—) *R. Koestlich.*

Gimnazjalne egzaminy dojrzałości dla eksternów w terminie wiosennym 1933 roku.

Kuratorjum O. S. Lw. zawiadamia interesowanych, że pełne i uzupełniające egzaminy dojrzałości dla eksternów odbędą się w terminie wiosennym 1933 roku w marcu i kwietniu.

Podania należy wnosić do Kuratorjum do dnia 31-go grudnia 1932 roku włącznie i dołączyć w oryginale: metrykę urodzenia, posiadane świadectwa szkolne, względnie przy egzaminie uzupełniającym gimnazjalne świadectwo dojrzałości, świadectwo moralności najświeższej daty, życiorys, spis lektur polskich i obcych, trzy wyraźne fotografje ze stwierdzeniem na jednej z nich tożsamości osoby przez władze gminne i odcinek czekowy P. K. O. jako dowód wpłacenia taksy za egzamin dojrzałości w kwocie 60 zł. (za egzamin uzupełniający 15 zł), na konto Izby Skarbowej I. we Lwowie, Nr. konta 38000 na fundusz specjalny Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego „Taksa administracyjna".

Podania nienależycie udokumentowane będą odmownie załatwione, a wniesione po dniu 31-go grudnia 1932 roku pozostaną bez ropatrzenia.

P. o. Naczelnika Wydziału: *L. Jus.*

Książki, Czasopisma.

Księga ku Czci Poległych Lotników.

Komunikat Min. W. R. i O. P. Nr. I. Pol. 4219/32. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 7, poz. 95).

Ministerstwo W. R. i O. P. komunikuje, że w dniu 11-go listopada b. r., nastąpiło w Warszawie, na pl. Unji Lubelskiej odsłonięcie pomnika Poległych Lotników. Stanął widomy symbol bohaterstwa i poświęcenia tych, którzy krwią własną, ofiarą życia młodego torowali i torują Polsce drogę do chwały.

Stanął pomnik lotników — dowód wdzięczności i hołd narodu dla tych, którzy za cenę ofiary największej rozsławili imię Polski na świat cały, ucząc nawet wrogów szacunku i respektu dla naszego kraju.

Pomnik ten symbolizuje wspólne bohaterstwo lotników, czyny zaś i śmierć chwalebną każdego z nich zosobna odtworzyć ma księga „Ku czci Poległych Lotników", której wydanie uchwalił Komitet Budowy Pomnika.

Dochód z księgi zasili częściowo fundusz Budowy Pomnika, częściowo zaś przeznaczony jest na wdowy i sieroty po poległych lotnikach.

Ze względu na wielkie znaczenie propagandowe i społeczne księgi, Ministerstwo W. R. i O. P. zezwala na rozpowszechnienie jej na terenie uczelni całego Państwa i zaleca podwładnym organom okazać wydawnictwu księgi „Ku Czci Poległych Lotników" jak najdalej idące poparcie.

Cena księgi zł. 58.—. Przy zamówieniu wpłaca się zł. 8.—, reszta na spłaty miesięcznie od zł. 5.—. Wobec bliskiego terminu wydania księgi, zamówienia należy kierować pod adresem „Księga ku Czci Poległych Lotników", redakcja i administracja: Warszawa, Marszałkowska 63, konto P. K. O. 18.599.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.
Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.

ROK XXXVI. NUMER 12.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 20 grudnia 1932 r.

Do Ogółu Nauczycielstwa Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Sprawa prenumeraty Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Pragnąc uprzystępnić prenumeratę Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego szerszemu Ogółowi Nauczycielstwa, poczynając od roku kalendarzowego 1933 obniżam roczną prenumeratę do sumy 6 (sześciu) złotych za egzemplarz, która może być wpłacana w 4 ratach kwartalnych. Prenumeratę za rok 1933 jak również i zaległą należy wpłacać do Pocztowej Kasy Oszczędności na konto czekowe Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego-Administracja Dziennika Urzędowego Nr. **30.009,** *podając na odwrotnej stronie odcinka, przeznaczonego dla odbiorcy, tytuł wpłaty oraz okres czasu, którego wpłata dotyczy. Zapiski te są wolne od opłaty pocztowej.*

Wszelką korespondencję w sprawie Dziennika Urzędowego oraz zamówienia należy kierować do Kuratorjum O. S. Lwowskiego - Administracji Dziennika Urzędowego we Lwowie, ul. Karmelicka Nr. 4.

J. Gadomski wr.
Kurator Okręgu Szkolnego.

TREŚĆ:

1.

Organizacja roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 18 listopada 1932 r. (I. Pr. 4482/32). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 99).

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Rok szkolny trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 19 sierpnia włącznie następnego roku kalendarzowego.

§ 2. Rok szkolny dzieli się na dwa półrocza szkolne, obejmujące 4 okresy szkolne, oraz na ferje zimowe i letnie.

§ 3. Pierwsze półrocze trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 22 grudnia włącznie i dzieli się na okresy: I od dnia 20 sierpnia do dnia 20 października i II od dnia 21 października do dnia 22 grudnia.

Drugie półrocze szkolne trwa od dnia 16 stycznia do dnia 15 czerwca włącznie i dzieli się na okresy: III od dnia 16 stycznia do dnia 31 marca i IV od dnia 1 kwietnia do dnia 15 czerwca.

§ 4. Ferje zimowe trwają od dnia 23 grudnia do dnia 15 stycznia następnego roku kalendarzowego.

Ferje letnie trwają od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze odnosi się do państwowych i publicznych szkół powszechnych, szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dla niektórych typów szkół zawodowych ustalać odmienną organizację roku szkolnego.

§ 6. Osobne zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego regulują sprawę dni wolnych od nauki szkolnej łącznie z czasem trwania feryj świątecznych wielkanocnych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy wydane w sprawach, uregulowanych rozporządzeniem niniejszem.

Minister W. R. i O. P.: (—) *J. Jędrzejewicz.*

2.

Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli.

(Jednolity tekst ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873).

Obwieszczenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9 listopada 1932 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

Na podstawie ust. 2 art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 1 lipca
ogłaszam tekst ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych
1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 773)
nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w brzmieniu obowiązującem od dnia 1 listopada 1932 r. z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592) i z dnia 21 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 773), przy zastosowaniu nowej numeracji artykułów oraz powołań artykułów i ustępów.

Minister W. R. i O. P.: (—) *J. Jędrzejewicz.*

Ustawa z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

(Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530).

Rozdział I.

Postanowienia wstępne.

Art. 1. Przepisy ustawy niniejszej stosują się do nauczycieli szkół państwowych i publicznych, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — z wyjątkiem nauczycieli szkół akademickich i szkół, uznanych za równorzędne ze szkołami akademickiemi.

Postanowieniom ustawy niniejszej nie podlegają natomiast osoby, pełniace służbę nauczycielską na podstawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Zasady umów dla nauczycieli tej kategorji określi rozporządzenie Ministra.

Przepisom ustawy niniejszej, mówiącym o nauczycielach, podlegają również wychowawczynie ochronek, asystenci i instruktorzy szkolni oraz dyrektorzy i kierownicy szkół, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Przez nauczycieli rozumieć należy także nauczycielki, asystentki i instruktorki, przez dyrektorów i kierowników — także przełożone i kierowniczki.

Art. 2. Stosunek służbowy nauczycieli, podlegających ustawie niniejszej, ma charakter publiczno-prawny, może być zmieniony, zawieszony lub rozwiązany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień niniejszej ustawy.

Rozdział II.

Zawiązanie stosunku służbowego. Ustalenie.

Art. 3. Stosunek służbowy nauczyciela zawiązuje się przez mianowanie z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego. W piśmie nominacyjnem wymienia się stanowisko, szkołę, miejscowość, tytuł urzędowy, normy uposażenia służbowego oraz władzę, u której mianowany ma się zgłosić celem objęcia obowiązków służbowych.

Nauczycieli mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub też upoważniona przez niego władza szkolna.

Art. 4. Nauczycielem może być mianowany obywatel polski o nieskazitelnej przeszłości, posiadający zdolność do działań prawnych, który wykaże się dowodami, stwierdzającemi wymagane dla danej kategorji szkół kwalifikacje zawodowe, posiada odpowiednie do zawodu warunki fizyczne, oraz włada poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie.

Nauczyciele religji poza warunkami, wskazanemi wyżej w ustępie poprzednim, posiadać powinni zezwolenie swej władzy duchownej, o ile wymagają tego właściwe przepisy kościelne lub wyznaniowe.

Nie mogą być mianowane osoby, karane sądownie za działalność na szkodę Państwa, za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej.

Art. 5. Osoba, przeciw której toczy się postępowanie karno-sądowe, postępowanie upadłościowe lub o ubezwłasnowolnienie, nie może być mianowana nauczycielem, dopóki trwa to postępowanie.

Art. 6. Kwalifikacje zawodowe oraz warunki fizyczne, jakim odpowiadać powinni kandydaci na stanowiska nauczycielskie, określają osobne przepisy.

Osobne przepisy określają również, w jakich przypadkach osoby, nie posiadające kwalifikacyj zawodowych, przepisanych dla danej kategorji szkół, będą mogły uzyskać nominację na nauczyciela.

Art. 7. Do przyjęcia do służby nauczycielskiej potrzeba zezwolenia Ministra, jeżeli kandydat:

a) ukończył lat 40 życia i bezpośrednio przedtem nie pracował w szkolnictwie, lub nie pozostawał w służbie państwowej;

b) był karany sądownie lub wydalony ze służby państwowej (rządowej lub samorządowej).

Art. 8. Nauczyciel może być stały lub tymczasowy.

Nauczyciel zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej (art. 9);

2) posiada przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe dla danej kategorji szkół;

3) w czasie służby otrzymał ostatnio co najmniej dostateczną ocenę kwalifikacyjną.

Przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć pracę w szkołach państwowych i publicznych oraz prywatnych, mających pełne lub niepełne prawa szkół państwowych lub publicznych.

Z pracy w szkołach państwowych lub publicznych w charakterze nauczyciela kontraktowego uwzględnia się tylko te okresy czasu, w ciągu których nauczyciel uczył co najmniej po 14 godzin tygodniowo.

Z pracy w szkołach prywatnych, mających wyżej wymienione prawa, uwzględnia się do ustalenia tylko dwa lata, o ile nauczyciel uczył w nich przynajmniej po 14 godzin tygodniowo. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Minister może wliczyć i trzeci rok pracy w tych szkołach.

Z pracy w szkołach prywatnych bez praw Minister może w przypadkach wyjątkowych zaliczyć lata pracy pod tym samym warunkiem.

Nauczyciel stały otrzymuje dekret ustalenia w ciągu trzech miesięcy od chwili ustalenia.

Nauczyciel stały, posiadający studja wyższe, zakończone przepisanemi egzaminami, otrzymuje po trzech latach stałej służby tytuł „profesora".

Art. 9. Przez nieprzerwany trzyletni okres pracy nauczycielskiej (art. 8) rozumie się czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole. Za przerwę w faktycznem pełnieniu tych obowiązków nie uważa się przerw z powodu choroby lub urlopu, jeżeli ich suma nie wynosi więcej, niż dwa miesiące. W razie, gdyby nauczyciel miał przerwy, trwające w sumie więcej niż dwa miesiące, to okres trzyletni przedłuża się o czas przerwy, przewyższającej dwa miesiące.

Art. 10. Prawa, nabyte w służbie państwowej na podstawie art. 8, nie przysługują zasadniczo nauczycielowi stałemu, który ustąpił ze służby państwowej i ponownie do niej wraca. Jednakże Minister może mu je przywrócić, zależnie od przyczyn, dla których nauczyciel wystąpił ze służby, i od sposobu, w jaki to uczynił.

Art. 11. Mianowanie na stałe posady nauczycieli, oraz na stanowiska dyrektorów i kierowników szkół odbywa się na podstawie konkursu.

Na każdą nowoutworzoną lub opróżnioną stałą posadę nauczyciela, czy stanowisko dyrektora i kierownika szkoły, o ile nie zostanie zajęte w drodze służbowej lub dyscyplinarnej, ogłasza się konkurs:

a) na dyrektorów i kierowników szkół do dni 30;

b) na nauczycieli — najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy.

Terminy liczy się od dnia utworzenia lub opróżnienia stanowiska.

Mianowanymi na stałe posady w drodze konkursu mogą być tylko nauczyciele stali (art. 8).

Posad i stanowisk, na które rozpisano konkurs, nie należy przed jego rozstrzygnieciem nadawać na stałe osobom, przeniesionym w drodze służbowej lub na własną prośbę.

Przy podwyższeniu stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej z pierwszego stopnia na stopień wyższy, lub złączeniu kilku szkół stopnia pierwszego w jedną szkołę stopnia wyższego, należy rozpisać konkurs na jej kierownika.

Postanowienia artykułu niniejszego nie mają zastosowania do duchownych nauczycieli religji katolickiej.

Art. 12. Kierownikiem szkoły powszechnej drugiego lub trzeciego stopnia może zostać nauczyciel nie wcześniej, niż po dwóch latach pracy w charakterze nauczyciela stałego.

Dyrektorem szkoły średniej może zostać nauczyciel stały nie wcześniej, niż po 8 latach pracy nauczycielskiej.

Dyrektorem szkoły zawodowej Minister może zamianować wybitnego fachowca, nie mającego za sobą pracy nauczycielskiej, jeśli wzamian tego kandydat ma co najmniej pięcioletnią praktykę zawodową.

Dyrektorem państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zamianować wybitnego kierownika szkoły prywatnej, chociażby ten nie miał za sobą pracy w szkole państwowej, jeżeli odpowiada warunkom art. 8 i ma za sobą 8 lat pracy nauczycielskiej.

Dyrektor szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób, wskazany w ustępach 3 i 4 artykułu niniejszego, uzyskuje ustalenie po trzech latach pracy w charakterze dyrektora przy jednoczesnem spełnieniu pozostałych warunków, określonych w art. 8.

Art. 13. Objęcie służby w razie mianowania na podstawie art. 3 albo ustępów: trzeciego lub czwartego art. 12 ma nastąpić w dniu, wyznaczonym przez władzę, a jeśli go nie wyznaczyła, w ciągu dni piętnastu po doręczeniu pisma nominacyjnego.

Dla objęcia służby nauczyciel ma zgłosić się do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na piśmie nominacyjnem.

W razie niezgłoszenia się w określonym terminie, nominacja (ustęp 1) traci ważność, jeżeli mianowany w ciągu dalszych dni piętnastu nie usprawiedliwił zwłoki na piśmie.

Art. 14. Nauczyciel tymczasowy przy objęciu służby składa przyrzeczenie służbowe, nauczyciel stały przy ustaleniu — przysięgę służbową.

Tekst przyrzeczenia, względnie przysięgi ustali drogą rozporządzenia Minister.

Datę złożenia przyrzeczenia, względnie przysięgi, zaznacza władza na piśmie nominacyjnem i na dekrecie ustalenia.

Art. 15. Terminem, od którego liczy się służba nauczycielska, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszem bez względu na kategorję szkoły piśmie nominacyjnem, lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby.

W razie bezpośredniego przejścia do służby nauczycielskiej z państwowej służby cywilnej, na którą niniejsza ustawa nie rozciąga się, lub ze służby wojskowej — czas służby nauczycielskiej liczy się — o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, — od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Jeżeli służba nauczycielska była przerywana, to terminem, od którego liczyć się będzie, jest termin oznaczony w pierwszem po ostatniej przerwie piśmie nominacyjnem lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistgo objęcia służby w ostatnim jej okresie.

Czas spędzony w służbie nauczycielskiej przed przerwą Minister może zaliczyć w całości lub w części do służby nauczycielskiej.

Czas pracy kontraktowej, podczas pełnienia której nauczyciel otrzymał nominację, zalicza się w całości do służby nauczycielskiej wraz z przerwami wakacyjnemi, łączącemi się bezpośrednio z okresem pracy, jeżeli nauczyciel kontraktowy uczył przynajmniej 14 godzin tygodniowo.

Okres pracy, podczas którego nauczyciel kontraktowy uczy mniej, aniżeli 14 godzin tygodniowo, oraz czas pracy kontraktowej przerywanej Minister może zaliczyć do służby nauczycielskiej w całości lub w części.

Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego artykułu niniejszego nie mają zastosowania przy obliczaniu czasu służby nauczycielskiej, policzalnego do wysługi emerytalnej.

Nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych właściwy Minister za zgodą Ministra Skarbu może w całości lub w części zaliczyć do służby nauczycielskiej czas poprzedzającej służbę nauczycielską pracy zawodowej nie w zawodzie nauczycielskim lub służby państwowej nienauczycielskiej, o ile ta praca zawodowa lub służba państwowa nienauczycielska przysposobiła ich do wykonywania czynności w szkole zawodowej.

Terminem, od którego liczy się stała w rozumieniu ustawy niniejszej służba nauczycielska, jest termin oznaczony w dekrecie ustalenia.

Art. 16. W razie powrotu do służby nauczycielskiej ze służby w organach administracji szkolnej czas służby w administracji szkolnej wlicza się do czasu służby nauczycielskiej.

Rozdział III.

Wykaz służbowy.

Art. 17. Dla każdego nauczyciela prowadzi władza szkolna wykaz służbowy, do którego wpisuje się wszystkie istotne dane, dotyczące nauczyciela i przebiegu jego służby.

Nauczyciel przy pierwszem objęciu służby składa władzy służbowej dokumenty osobiste, potrzebne do wypełnienia wykazu służbowego, w dalszym zaś ciągu służby obowiązany jest składać dokumenty, stwierdzające zmiany, które nie wynikają z zarządzeń władzy.

Władza zatrzymuje w aktach urzędowych odpisy złożonych dokumentów, same zaś dokumenty zwraca ich właścicielowi.

Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz służbowy, czynić z niego odpisy i wnosić reklamacje.

Wzór wykazu służbowego, jako też szczegółowe przepisy co do jego wypełnienia i prowadzenia ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Rozdział IV.

Ocena pracy nauczyciela.

Art. 18. Dla każdego nauczyciela prowadzi władza szkolna kartę kwalifikacyjną, która obejmuje oceny kwalifikacyjne nauczyciela.

Oceny kwalifikacyjne sporządza się co najmniej raz na dwa lata.

Ocena kwalifikacyjna składa się z opinji dwóch osób, powołanych do wykonywania nadzoru służbowego.

Stopnie oceny kwalifikacyjnej są następujące: dobry, dostateczny i niedostateczny.

Szczegółowe przepisy o kwalifikowaniu ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 19. Jeżeli ocena jest niedostateczna, władza winna przesłać nauczycielowi orzeczenie pisemne z podaniem motywów oceny drogą służbową; w takim razie może nauczyciel w przeciągu dni 14 od dnia, następującego po doręczeniu mu orzeczenia, wnieść odwołanie przeciw niedostatecznej ocenie do władzy bezpośrednio wyższej od tej, która ocenę wydała, nie wyższej jednak od kuratora okręgu szkolnego.

Odwołanie winno być rozstrzygnięte w ciągu trzech miesięcy, przyczem do czasokresu tego nie wlicza się feryj szkolnych.

Rozdział V.

Obowiązki.

Art. 20. Nauczyciel obowiązany jest wiernie służyć Rzeczypospolitej i w tym duchu wychowywać młodzież, przestrzegać ściśle ustaw i rozporządzeń, pełnić obowiązki swego zawodu gorliwie, sumiennie i bezstronnie oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej sobie młodzieży, i spełniać, co temu dobru służy, a unikać wszystkiego, coby mu mogło szkodzić.

Art. 21. W wykonaniu praw obywatelskich nauczyciel winien kierować się zawsze względami na szczególne obowiązku, jakie nakłada nań piastowanie publicznego urzędu, a przedewszystkiem stanowisko wychowawcy.

W szczególności winien nauczyciel dążyć do utrzymywania stałej łączności i zgodnego stosunku z rodzicami uczniów swej szkoły bez względu na ich wyznanie, narodowość, społeczne stanowisko i partyjno-polityczną przynależność.

Przy wykonywaniu przysługującego mu prawa publicznego omawiania spraw szkolnictwa, rozporządzeń i zarządzeń władz szkolnych nauczyciel obowiązany jest przestrzegać, by omawianie było ścisle rzeczowe, a forma jego nie uwłaczała powadze władz szkolnych.

Art. 22. Nauczyciel obowiązany jest wypełniać zlecenia służbowe swoich przełożonych, o ile one wyraźnie nie sprzeciwiają się obowiązującym przepisom.

Jeżeli zlecenie służbowe jest w przekonaniu nauczyciela przeciwne dobru służby, albo dobru publicznemu w ogólności, albo też zawiera znamiona pomyłki co do faktu lub co do prawa, nauczyciel powinien wyjawić swoje spostrzeżenie władzy, która wydała zlecenie, a gdyby mimo to otrzymał ponownie to samo zlecenie, wykonać je. Jeżeli zlecenie było ustne, może zażądać, aby mu zostało powtórzone na piśmie. W przypadkach, kiedy znoszenie się z władzą pociągnęłoby za sobą niewykonalność lub bezprzedmiotowość zlecenia, nauczyciel obowiązany jest wykonać je, o ile nie grozi stąd niepowetowana szkoda. Po wykonaniu takiego zarządzenia nauczyciel ma jednakże prawo zawiadomić o wykonaniu szkodliwego jego zdaniem zarządzenia władzę bezpośrednio przełożoną nad tą, która wydala zlecenie.

Art. 23. Pisma w sprawach służbowych lub osobistych, tyczących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego.

Art. 24. Nauczyciel jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość, dzięki swemu stanowisku służbowemu, o ile sprawy te wyraźnie uznano za poufne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, inne względy służbowe, albo interes uczniów lub ich rodziców. W szczególności zaś nauczyciel winien zachować w tajemnicy przebieg obrad rad pedagogicznych (pełnych lub klasowych).

Nauczyciel powinien zachować tajemnicę wobec każdego, komu nie jest obowiązany donosić o tych sprawach służbowo, o ile właściwa władza w poszczególnym wypadku nie uwolni go od tego obowiązku.

Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie czynnej służby, jak też po przejściu w stan nieczynny, pozasłużbowy i na emeryturę oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Art. 25. Nauczyciel obowiązany jest zarówno w wykonywaniu obowiązków zawodowych, jak i poza służbą nauczycielską strzec powagi stanu nauczycielskiego, zachowywać się zawsze zgodnie z wymaganiami karności służbowej i unikać

wszystkiego, co mogłoby obniżyć godność i zaufanie, którego stanowisko nauczycielskie wymaga.

W szczególności:

1) Nie wolno nauczycielowi żądać, ani przyjmować darów, ani innych korzyści, ofiarowanych mu bezpośrednio lub pośrednio z powodu czynności służbowych, związanych z jego stanowiskiem.

2) Nie wolno nauczycielowi oddawać się takiemu zajęciu ubocznemu, które mogłoby przeszkadzać w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie odpowiada powadze stanu nauczycielskiego, albo też mogłoby wywołać uzasadnione przypuszczenia stronniczości lub interesowności.

Nie wolno nauczycielowi przyjąć zajęcia ubocznego, przynoszącego mu jakąkolwiek korzyść materjalną, bez zezwolenia Ministra, lub władzy przez niego upoważnionej.

3) Nie wolno nauczycielowi wchodzić w związki lub zmowy, mogące zakłócić należyty bieg zarządu państwowego, lub normalne spełnianie obowiązków nauczycielskich.

4) Bez zezwolenia władzy nie wolno nauczycielowi należeć do żadnych związków zagranicznych.

Również po przeniesieniu w stan nieczynny lub pozasłużbowy winien nauczyciel zachowywać się w sposób, któryby powadze jego stanowiska nie ubliżał.

Art. 26. Nauczyciel obowiązany jest wybrać stałe miejsce zamieszkania tak, by mógł podołać punktualnie wszystkim obowiązkom służbowym.

Powinien podać do wiadomości bezpośredniego przełożonego adres swego zamieszkania i zgłosić każdą jego zmianę. To samo obowiązuje co do miejsca pobytu poza miejscem stałego zamieszkania, jeżeli nauczyciel przebywa w niem dłużej niż dwa tygodnie. Nauczyciel w stanie nieczynnym lub pozasłużbowym powinien podać adres swego zamieszkania do wiadomości władzy, której ostatnio podlegał.

Art. 27. Nauczyciel jest obowiązany najpóźniej do dni 14 po zawarciu małżeństwa donieść o tem władzy.

Art. 28. Nauczyciel obowiązany jest donieść możliwie rychło swemu bezpośredniemu przełożonemu o każdej przeszkodzie w wykonaniu obowiązków służbowych z podaniem przypuszczalnego czasu trwania tej przeszkody.

Władza może zażądać odpowiednich dowodów, stwierdzających istnienie przeszkody, a jeżeli jest nią choroba, — przyjąć do wiadomości świadectwo o chorobie, wystawione przez lekarza ordynującego, lub zarządzić urzędowe badanie bądź przez lekarza urzędowego, bądź przez komisję lekarską.

Na czas połogu należy się nauczycielce z reguły sześciotygodniowy urlop. Urlop dłuższy winien być udzielony na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego.

Urzędowe świadctwo lekarskie o chorobie nauczyciela winno być decydujące dla postanowienia władzy.

Nieobecność w służbie nauczycielki, spowodowana okresem połogu, nie pociąga żadnej zmiany w jej uprawnieniach służbowych.

Nauczyciel, którego nieobecność na służbie z powodu choroby trwa dłużej niż rok, może być zarządzeniem władzy zwolniony ze stanowiska przy ewentualnem zastosowaniu postanowień ustawy emerytalnej.

O ile stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, nauczyciel może wstrzymać się od pełnienia służby nie inaczej, jak po otrzymaniu urlopu. Prośba o taki urlop ma być do dni 30 rozpatrzona i rozstrzygnięta.

Za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie nauczyciel traci uposażenie. Wypłacone uposażenie winno być potrącone przy najbliższej wypłacie uposażenia. Oprócz tego władza może wytoczyć nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne.

W wypadku, gdy nauczyciel zostanie przez komisję dyscyplinarną uwolniony od zarzutu samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności, potrąconą część uposażenia należy mu zwrócić.

Art. 29. Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole, normują osobne przepisy.

W niedziele i święta nauczyciel jest zasadniczo wolny od zajęć służbowych. Minister wyda rozporządzenie, określające, w jakich wypadkach i którzy nauczyciele będą obowiązani do uczęszczania na nabożeństwa szkolne, oraz do urządzania konferencyj z rodzicami, jeżeli nie będzie można ich urządzić w dni powszednie.

Art. 30. Ze względu na cel, lata służby lub szczególne warunki nauczania lub warunki osobiste oznaczona przez Ministra władza może bądź z urzędu, bądź na prośbę obniżyć nauczycielowi wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole (art. 29).

W tym przypadku nauczyciel nie może doznać uszczerbku ani w uposażeniu, ani w innych prawach służbowych.

Art. 31. W razie potrzeby nauczycielowi, pozostającemu na etacie jednej szkoły, władza może polecić równocześnie spełnianie obowiązków w innej szkole, a to łącznie w obu szkołach w liczbie godzin, nieprzekraczającej odpowiedniej normy, o której mowa w ustępie pierwszym artykułu 29, jeżeli obie szkoły są tej samej kategorji i znajdują się w tej samej miejscowości.

Jeżeli szkoły są różnych kategoryj i do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany niższy wymiar godzin, wymiar ten stosuje się i do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole, jeżeli zaś do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany wyższy wymiar godzin, wówczas do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole stosuje się niższy wymiar, przywiązany do tej szkoły.

Art. 32. Stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej normuje osobna ustawa.

Rozdział VI.

Prawa.

Art. 33. Nauczyciel jest uprawniony do używania należnego mu stosownie do pisma nominacyjnego tytułu urzędowego i ma prawo, by zarówno w stosunkach służbowych, jak i w ogłoszeniach urzędowych określano go tym tytułem. Tytuły są następujące: dyrektor (przełożona), kierownik (czka), profesor (ka), nauczyciel (ka), nauczyciel (ka) religji, asystent (ka), instruktor (ka), wychowawczyni ochronki.

Art. 34. Uposażenie nauczyciela oraz normy wynagrodzenia za dodatkowe czynności ponad wymiar godzin obowiązkowych określa inna ustawa.

Przy określaniu wysokości uposażenia uwzględnia się czas służby nauczycielskiej, obliczony na podstawie art. 15 ustawy niniejszej.

Art. 35. Nauczycielowi i jego najbliższej rodzinie Skarb Państwa zapewnia należytą opiekę lekarską i środki lecznicze w zakresie przewidzianym w osobnej ustawie.

Przepisy osobnej ustawy regulują również sprawę udzielania zaliczek z funduszów państwowych, sprawę diet, normalnych kosztów podróży służbowej, kosztów przeniesienia, wreszcie kosztów kształcenia dzieci.

Art. 36. Nauczycielowi służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego, a wdowie i sierotom po nim do zaopatrzenia wdowiego i sierocego, zgodnie z ustawą emerytalną.

Art. 37. Jeżeli w razie wypadku choroby zakaźnej nauczyciel na życzenie władzy zgodzi się odosobnić od chorych swej rodziny, to należy mu się zwrot powstałych stąd wydatków koniecznych.

Art. 38. Prawo do uposażenia i wynagrodzenia nie może być pod rygorem nieważności przeniesione na inne osoby.

Art. 39. Uposażenie i dodatkowe wynagrodzenie nauczyciela ulega zajęciu administracyjnemu tudzież zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu nie więcej niż do wysokości jednej piątej części sumy uposażenia i wynagrodzenia, przypadającego do wypłaty.

Art. 40. Tytułem wyjątku od powyższej zasady ogólnej (art. 39) uposażenie i wynagrodzenie dodatkowe nauczycieli ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu za alimenty do wysokości dwóch piątych sumy uposażenia i wynagrodzenia, przyczem pozostałe trzy piąte są wolne od wszelkich zapowiedzeń i zajęć.

Przy zbiegu zapowiedzień za alimenty i za inne należności lub długi, jedna piąta część sumy uposażenia i dodatkowego wynagrodzenia staje się przedmiotem stosunkowego podziału zarówno na alimenty, jak i inne należności lub długi, drugą zaś piątą część przekazuje się wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ileby pierwsza jedna piąta część na nie przy zbiegu innych wierzycieli nie wystarczała.

Art. 41. Wyłącza się zupełnie z pod zapowiedzeń i zajęć określonych w artykułach 39 i 40:

a) diety i koszty podróży w sprawach służbowych oraz koszty przeniesienia;

b) wszelkie wsparcia i zapomogi przyznane nauczycielowi poza jego uposażeniem służbowem, jako to: na leczenie jego lub jego rodziny, na pogrzeb jego rodziców, żony lub dzieci, z powodu klęski elementarnej lub innego nieszczęśliwego wypadku, albo też w innych szczególnych, zasługujących na uwzględnienie wypadkach.

Art. 42. Nauczyciele, z wyjątkiem dyrektorów i kierowników, mają prawo podczas feryj szkolnych oddalić się z miejsca zamieszkania, o ile nie przeszkadzają temu szczególne obowiązki, jako to: zastępstwo dyrektora lub kierownika, odbywanie egzaminów i t. p., przyczem winni podać bezpośredniemu przełożonemu adres i jego zmianę zgodnie z postanowieniem art. 26.

Dyrektorowie i kierownicy po należytem załatwieniu pilnych czynności urzędowych, jeżeli szczególne względy służbowe nie wymagają ich obecności w miejscu służby, mają prawo do urlopu w czasie feryj szkolnych z tem ograniczeniem, że urlop ich w czasie feryj głównych kończy się na 5 dni przed początkiem następnego roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra ureguluje sprawę zastępstwa dyrektorów i kierowników podczas feryj.

Art. 43. Władza może w każdej chwili wstrzymać rozpoczęcie albo zarządzić przerwanie urlopu lub wypoczynku ferjalnego na czas, w którym wymagają tego ważne i nie cierpiące zwłoki względy służbowe. Podróż, spowodowaną odwołaniem, należy traktować jako podróż służbową.

Art. 44. Jeżeli skutkiem zarządzenia, o którem mowa w artykule poprzednim, nauczyciel nie miałby w czasie feryj wypoczynku nawet w wymiarze urlopu wypoczynkowego, przepisanego dla urzędników państwowych, służy mu prawo do uzupełniającego urlopu wypoczynkowego w ciągu roku szkolnego.

Art. 45. Poza ferjami nauczyciel może otrzymać płatny lub bezpłatny urlop:

a) dla poratowania zdrowia (ust. 7 art. 28);

b) dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych;

c) dla dalszego kształcenia się zawodowego;

d) dla celów naukowych lub oświatowych.

Art. 46. Jeżeli urlop dla poratowania zdrowia trwa nieprzerwanie dłużej niż rok, a urlop dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych nieprzerwanie dłużej niż dwa miesiące, to za dalszy czas urlopu wstrzymuje się uposażenie służbowe.

Czas trwania takiego urlopu bez uposażenia nie może przenosić lat dwóch; czasu tego nie wlicza się do czasu służby czynnej.

Minister może od przepisów, podanych wyżej w ustępie pierwszym, odstąpić z wyjątkowo ważnych powodów.

Przy obliczeniu rocznego, względnie dwumiesięcznego czasu trwania urlopu, liczy się jako przerwy w urlopie tylko te okresy odbywania czynnej służby, które wynoszą przynajmniej połowę czasu spędzonego bezpośrednio przedtem na urlopie. O ile służba czynna trwa krócej, nie stanowi ona przerwy w urlopie, a poszczególne okresy urlopu liczy się razem.

Art. 47. Nauczyciel stały w ciągu pierwszych 20 lat swej służby czynnej ma prawo otrzymać pięciomiesięczny lub wyjątkowo dłuższy urlop płatny dla celów dalszego kształcenia się zawodowego.

Art. 48. Przekroczenie urlopu bez należytego usprawiedliwienia uważa się się za samowolne uchylenie się od służby, pociągające za sobą skutki, przewidziane w ustępie ósmym art. 28, względnie w ustępie czwartym art. 61.

Art. 49. Nauczyciel z chwilą wyboru do ciała ustawodawczego otrzymuje na czas trwania mandatu urlop bezpłatny.

Czas sprawowania mandatu zalicza się do czasu służby i do wysługi emerytalnej.

Nauczyciela nie można pociągnąć do odpowiedzialności służbowej za jego działalność w charakterze członka ciała ustawodawczego. Po wygaśnięciu mandatu nauczyciel powraca na poprzednie stanowisko.

Art. 50. Nauczycielom służy przy pełnieniu obowiązków służbowych prawo do ochrony, przyznanej ustawami karnemi urzędnikom państwowym.

Rozdział VII.

Zmiany w stosunku służbowym.

Art. 51. Nauczyciel może być każdej chwili na własną prośbę przeniesiony przez właściwą władzę do innej szkoły.

Jeżeli zdaniem władz szkolnych względy organizacyjne tego wymagają można przenieść nauczyciela na równorzędne stanowisko do innej szkoły.

Minister może przenieść nauczyciela do innej szkoły, o ile tego wymaga dobro szkoły.

Nauczyciel może być przeniesiony do służby, podlegającej innym przepisom w tym samym dziale zarządu państwowego tylko za jego zgodą bez obniżenia posiadanej grupy uposażenia, jeżeli stosunek służbowy, unormowany innemi prze-

pisami, ma charakter publiczno-prawny. Przeniesienia nauczyciela dokonywa Minister lub też upoważniona przez niego władza szkolna.

Przeniesienie duchownego nauczyciela religji katolickiej następuje w porozumieniu z biskupem diecezjalnym lub — jeżeli odnośne szkoły znajdują się w dwóch diecezjach — z biskupami obu diecezyj.

Przy przeniesieniach z urzędu lub w drodze konkursu należy zwrócić nauczycielowi koszty przeniesienia w wysokości, określonej przepisami uposażeniowemi.

Przy przeniesieniach na własną prośbę może Minister przyznać koszty przeniesienia w całości lub w części.

Nauczycielce zamężnej, którą w przypadku przeniesienia z urzędu lub dyscyplinarnego musiałaby opuścić miejsce stałego zamieszkania swego męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy.

Minister lub też upoważniona przez niego władza szkolna może nauczyciela — za jego zgodą — przydzielić czasowo do służby w innej szkole.

Art. 52. Do przesiedlenia się należy wyznaczyć nauczycielowi odpowiedni czas i uwolnić go w odpowiednim terminie od pełnienia służby, uwzględniając w miarę możności jego warunki osobiste, rodzinne i komunikacyjne. Dla objęcia nowego stanowiska nauczyciel ma się zgłosić do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na dekrecie przeniesienia.

Art. 53. Jeżeli wskutek zmiany organizacji szkoły niema możności zatrudnienia nadal nauczyciela stałego, lub też jeżeli zajdą okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie, Minister może go przenieść w stan nieczynny.

Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym nauczyciel pobiera przysługujące mu pełne uposażenie służbowe.

Czas, spędzony w stanie nieczynnym, wlicza się tylko do wymiaru emerytury.

Nauczyciel w stanie nieczynnym może być każdego czasu powołany zpowrotem do służby czynnej. O ile jednak powołanie to nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przejścia w stan nieczynny, należy nauczyciela zwolnić przy zastosowaniu odnośnych przepisów ustawy emerytalnej.

Art. 54. Nauczycielce zamężnej, która wniosła podanie o przeniesienie do miejscowości, będącej miejscem stałego zamieszkania jej męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy, jeżeli podanie jej o przeniesienie nie zostanie przez władzę uwzględnione (art. 51).

Art. 55. Nauczycielka zamężna, pozostająca w stanie pozasłużbowym, nie pobiera uposażenia służbowego, a czasu, spędzonego w tym stanie, nie wlicza się jej ani do czasu służby czynnej, ani do wymiaru emerytury.

Art. 56. Nauczycielka w stanie pozasłużbowym może być każdego czasu powołana do służby czynnej albo wtedy, gdy w miejscu stałego zamieszkania jej męża okaże się możność nadania jej stanowiska służbowego, albo też wtedy, gdy zgodzi się objąć stanowisko w innej, niż miejsce stałego zamieszkania męża, miejscowości.

O ile jednak w ciągu 5 lat od chwili przejścia w stan pozasłużbowy nauczycielka zamężna nie objęła ponownie stanowiska służbowego, lub o ile w tym czasie nie przeszła w stan spoczynku z powodu niezdolności do pracy, należy rozwiązać z nią stosunek służbowy i przyznać jej odprawę w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej.

Art. 57. Nauczycielowi można powierzyć czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej tylko za jego zgodą. Odnośnie do tej służby podlega on przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Art. 58. Do przejścia nauczyciela do innego działu służby państwowej potrzeba zezwolenia właściwej władzy szkolnej.

Rozdział VIII.

Rozwiązanie stosunku służbowego.

Art. 59. Nauczyciel stały może być zwolniony ze służby, o ile w bezpośrednio po sobie następujących co najmniej półtorarocznych odstępach otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną. Przy zwolnieniu przyznaje się nauczycielowi uposażenie emerytalne, względnie jeżeli nie nabył praw emerytalnych, odprawę w wysokości określonej w ust. 2 art. 62.

Z nauczycielem religji, który pozbawiony został przez władze duchowne upoważnienia do nauczania religji, rozwiązuje się tem samem stosunek służbowy z pozbawieniem wszelkich praw z niego wynikających; Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerm Skarbu może jednak w wyjątkowych przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, przyznać nauczycielowi religji, który pozbawiony został przez władze duchowne uprawnienia do nauczania religji, zaopatrzenie emerytalne, o ile nauczyciel taki posiada w dniu pozbawienia go uprawnienia co najmniej 25 lat, zaliczalnych do wysługi emerytalnej w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych.

Stosunek służbowy nauczyciela stałego może być rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby państwowej.

Stosunek służbowy nauczyciela tymczasowego może być rozwiązany albo przez jednostronne zarządzenie władzy pod warunkami, ustawą niniejszą określonemi, albo przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby.

Art. 60. Zamiar dobrowolnego wystąpienia ze służby nauczyciel powinien zgłosić u właściwej władzy na piśmie.

Rozwiązanie stosunku następuje przez przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby przez tę władzę, która nauczyciela zamianowała.

Przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby można uzależnić od należytego oddania urzędowania, ostateczną zaś decyzję co do zgłoszenia o wystąpieniu ze służby odroczyć tylko wtedy, gdy nauczyciel pozostaje w śledztwie karnem albo dyscyplinarnem, lub zalega z zobowiązaniami pieniężnemi, wynikłemi ze stosunku służbowego.

Art. 61. O ile nauczycielowi nie zakomunikowano żadnej decyzji w sprawie jego zgłoszenia o wystąpieniu ze służby w ciągu czterech tygodni, zgłoszenie to uważa się za przyjęte.

Przeciwko warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby nauczyciel może wnieść w ciągu dni 14 od dnia doręczenia decyzji zażalenie do władzy bezpośrednio wyższej, która najdalej w ciągu sześciu tygodni wyda ostateczną decyzję.

Zwolnienie w zasadzie następuje w końcu roku szkolnego.

Samowolne uchylenie się od służby w ciągu 4 tygodni, o ile nie zostanie przez władze uznane za usprawiedliwione, uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby, co zostaje stwierdzone jednostronnem zarządzeniem władzy, powołanej do mianowania, nie niższej jednak niż II. instancji.

Art. 62. Stosunek służbowy nauczycieli tymczasowych może władza rozwiązać każdej chwili.

Jeżeli taki nauczyciel służył więcej niż rok nienagannie a nie mają do niego zastosowania przepisy art. 94, należy mu się odprawa w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej, nieprzekraczająca jednak ogółem pięciomiesięcznego jego uposażenia.

Art. 63. Z nauczycielem tymczasowym, który otrzymał ocenę kwalifikacyjną niedostateczną, należy rozwiązać stosunek służbowy przy zastosowaniu postanowień ust. 2 art. 62.

Art. 64. W przypadku, przewidzianym w art. 62 i 63 należy nauczycielowi wypowiedzieć stosunek służbowy na trzy miesiące naprzód.

Art. 65. Nauczyciel i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego:

a) przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby;

b) skutkiem rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 62 z wyjątkiem praw, zastrzeżonych w ustępie drugim art. 62 i w art. 94;

c) w razie wydalenia ze służby, o ile orzeczenie dyscyplinarne inaczej nie stanowi.

W przypadku ponownego wstąpienia do służby państwowej może Minister przywrócić prawa, nabyte poprzednią służbą.

Art. 66. Mianowanie nauczyciela będzie uznane za nieważne, a nauczyciel będzie wydalony ze służby, jeżeli mianowanie uzyskał na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych lub fałszywego zeznania o posiadanych kwalifikacjach zawodowych, albo wyjdą najaw okoliczności, w myśl obowiązujących przepisów nie dopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby wyda władza, która dokonała nominacji.

Rozdział IX.

Odpowiedzialność służbowa.

Postanowienia ogólne.

Art. 67. Bezpośrednio i pośrednio przełożona władza ma prawo wytykać i ganić podległym nauczycielom niewłaściwości w zachowaniu się oraz uchybienia i niedbalstwo w wykonywaniu obowiązków służbowych.

Nauczyciel, który przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie uchybia obowiązkowi swego stanowiska (Rozdział V) w służbie i poza służbą, podlega poza sądową odpowiedzialnością karną lub cywilną także odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej.

Art. 68. Minister wyda osobne rozporządzenie, normujące odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli tymczasowych.

Art. 69. Przeciw nauczycielowi, będącemu członkiem ciała ustawodawczego, nie wolno podczas trwania mandatu bez zgody tegoż ciała wdrażać postępowania porządkowego lub dyscyplinarnego, ani wdrożonego dalej prowadzić.

Art. 70. Nauczyciel, skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, podlega wydaleniu ze służby bez postępowania dyscyplinarnego, jeżeli wyrok pozbawia go zdolności do piastowania urzędu publicznego.

Art. 71. Za występki służbowe ponosi nauczyciel odpowiedzialność dyscyplinarną, zaś za wykroczenia służbowe — odpowiedzialność porządkową.

Występkiem służbowym jest takie naruszenie obowiązków służbowych, które powoduje obrazę interesu publicznego, lub naraża dobro publiczne na szkodę.

Wykroczeniem służbowem jest każde naruszenie obowiązku służbowego, nie posiadające wyżej podanych znamion występku służbowego.

Zbieg kilku wykroczeń służbowych lub ich powtarzanie się, jak również wykroczenie wśród okoliczności, szczególnie obciążających, uważa się za występek służbowy.

Do postępowania porządkowego i dyscyplinarnego nie należy rozstrzyganie o pretensjach cywilnych.

Odpowiedzialność za występki i wykroczenia służbowe ulega przedawnieniu, jeżeli w przeciągu lat 5 od chwili ich popełnienia władza nie wymierzyła kary porządkowej lub nie skierowała sprawy do komisji dyscyplinarnej; jeżeli jednak występek zawiera znamiona przestępstwa karnego, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie karne.

Kary.

Art. 72. Karą porządkową jest upomnienie. Kary tej nie wpisuje się do wykazu służbowego.

Przed udzieleniem upomnienia należy dać nauczycielowi możność usprawiedliwienia się na piśmie.

Upomnienia udziela na piśmie z podaniem motywów władza, której szkoła bezpośrednio podlega, lub przełożona władza wyższa.

Przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez Ministra, niema odwołania; przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez inne władze szkolne, nauczyciel może wnieść w ciągu 8 dni odwołanie do władzy bezpośrednio wyższej.

Art. 73. Karami dyscyplinarnemi są:

1) nagana;

2) potrącenie jednorazowe, nie przekraczające 20% miesięcznego uposażenia;

3) potrącenie części uposażenia na określony przeciąg czasu, nie więcej wszakże niż 20% miesięcznie;

4) nagana z pozbawieniem awansu i wybieralności na czas od jednego roku do dwóch;

5) odliczenie lat służby od roku do trzech;

6) przeniesienie bez zwrotu kosztów przesiedlenia z pozbawieniem urzędu dyrektora lub kierownika przy równoczesnem powierzeniu obowiązków nauczyciela (w ściślejszem znaczeniu) w miejscu, oznaczonem przez Ministra lub władze, którym to prawo zostanie przez Ministra przekazane;

7) zwolnienie ze służby państwowej z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych, lub do odprawy;

8) wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej;

9) wydalenie z zawodu nauczycielskiego z pozbawieniem prawa zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w szkolnictwie państwowem, publicznem lub prywatnem.

Kary wymienione w punktach 5 i 6 pociągają za sobą na przeciąg lat dwóch utratę prawa mianowania na wyższe stanowisko oraz prawa wyboru i wybieralności do wszystkich władz i ciał, tworzonych lub zasilanych drogą wyboru z pośród nauczycielstwa w zakresie administracji szkolnej.

Art. 74. Kary dyscyplinarne na nauczycieli stałych może nakładać jedynie komisja dyscyplinarna w drodze orzeczenia, wydanego na podstawie wyniku postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzonego zgodnie z niniejszą ustawą.

Przy wymierzaniu kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 73, należy w każdym poszczególnym wypadku mieć na względzie doniosłość występku służ-

bowego i powstałych z tego powodu szkód, stopień winy, jako też dotychczasowe zachowanie się nauczyciela.

Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu służbowego.

Orzeczenia dyscyplinarnego nie można znieść, ani zmienić zarządzeniem administracyjnem.

Art. 75. Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej lub z zawodu nauczycielskiego (art. 70 i 73 p. 8 i 9) pociąga za sobą utratę wszystkich praw, związanych z piastowaniem stanowiska, a również prawa do emerytury, lub do odprawy.

Art. 76. Członkom rodziny wydalonego może Minister w razie okoliczności, zasługujących na uwzględnienie, przyznać odpowiedni stały zasiłek na utrzymanie, który jednak nie może przewyższać normalnego ich zaopatrzenia wdowiego lub sierocego.

Zasiłek taki przyznać można albo już z chwilą wstrzymania wypłaty uposażenia nauczyciela wydalonego, albo od chwili jego śmierci.

Do zasiłku powyższego mają zastosowanie postanowienia ustawy emerytalnej o zawieszeniu lub utracie prawa do zaopatrzenia wdowiego i sierocego.

Zawieszenie w pełnieniu służby.

Art. 77. Każdy przełożony, powołany do wykonywania bezpośrednio lub pośrednio nadzoru służbowego, ma prawo zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, gdy nauczyciel odmówił jawnie posłuszeństwa służbowego wśród szczególnie ważnych okoliczności, albo, gdy ze względu na jakość zarzucanego mu uchybienia obowiązkom służbowym lub godności stanu nauczycielskiego, dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru służby.

W analogicznych przypadkach służy prawo do zawieszenia w służbie również urzędnikowi, któremu powierzono przeprowadzenie wizytacji szkoły; zarządzone jednak w ten sposób zawieszenie może znieść władza przełożona nad urzędnikiem przeprowadzającym wizytację.

Art. 78. Gdy przeciw nauczycielowi wdrożono postępowanie karno-sądowe lub dyscyplinarne, władza służbowa ma prawo zawiesić go w pełnieniu służby, o ile ze względu na rodzaj i doniosłość zarzuconego mu przestępstwa, lub występku służbowego, wskazanem jest usunąć go od wykonywania obowiązków służbowych.

W przypadku zarządzenia względem nauczyciela aresztu śledczego władza zawiesza go w pełnieniu służby.

Przeciwko zarządzeniu zawieszenia w służbie w myśl ust. 1 art. 77 oraz ust. 1 art. 78 przysługuje zawieszonemu prawo wniesienia zażalenia w terminie dni 5 do władzy bezpośrednio wyższej, a przeciwko zawieszeniu, zarządzonemu na podstawie ust. 2 art. 77 — do władzy przełożonej nad urzędnikiem, który zawieszenie zarządził. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje skutków zawieszenia. O każdem zawieszeniu w służbie zawiadamia władza służbowa bezzwłocznie władzę bezpośrednio wyższą, która może z urzędu uchylić zawieszenie.

Władza, zarządzając zawieszenie w służbie, może ograniczyć na czas jego trwania uposażenie nauczyciela najwyżej do połowy, poczynając od dnia pierwszego miesiąca następującego po zawieszeniu.

Takiego ograniczenia uposażenia może władza dokonać również w stosunku do nauczyciela zawieszonego na podstawie art. 77.

Przeciw zarządzeniu, zmniejszającemu uposażenie, może nauczyciel wnieść zażalenie do władzy wyższej w ciągu dni 5 od dnia doręczenia. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania. Jeżeli na skutek zażalenia decyzja zostanie uchylona, wypłaca się nauczycielowi wstrzymaną część uposażenia.

Zawieszenie w służbie kończy się najpóźniej z chwilą ostatecznego zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

O ile jednak przyczyny, które spowodowały zawieszenie, odpadną wcześniej, właściwa władza uchyla zawieszenie, nie czekając końca postępowania dyscyplinarnego.

Art. 79. Gdy obwinionego skazano na karę dyscyplinarną, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej.

W tych przypadkach, oraz wówczas, gdy nauczyciela wydalono w drodze administracyjnej lub wskutek zasądzenia go wyrokiem sądu karnego, nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia go w pełnieniu służby.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono lub obwinionego uwolniono w postępowaniu dyscyplinarnem — czas zawieszenia liczy się do czasu służby czynnej, a oprócz tego należy wypłacić mu część uposażenia, którą wstrzymano na czas zawieszenia.

Organizacja komisyj dyscyplinarnych i postępowanie dyscyplinarne.

Art. 80. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli, powołuje się komisje dyscyplinarne.

Komisje dyscyplinarne dla nauczycieli są następujące:

1) okręgowe komisje dyscyplinarne, przy władzach, podlegających bezpośrednio Ministrowi;

2) komisja dyscyplinarna przy Ministrze;

3) odwoławcza komisja dyscyplinarna przy Ministrze.

Gdy utworzenie okręgowej komisji dyscyplinarnej nie jest możliwe z powodu małego składu personelu, może Minister orzekanie przekazać innej okręgowej komisji dyscyplinarnej lub komisji dyscyplinarnej przy Ministrze.

Art. 81. Skład komisyj dyscyplinarnych, ich właściwość, tryb postępowania dyscyplinarnego, oraz przepisy o kosztach postępowania dyscyplinarnego ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów w drodze rozporządzenia, przestrzegając zasady, że członkowie komisyj dyscyplinarnych są w wykonywaniu swoich funkcyj samodzielni i niezawiśli i że od orzeczenia komisji dyscyplinarnej, wydanego w I. instancji, może zarówno obwiniony, jak rzecznik dyscyplinarny odwołać się do odwoławczej komisji dyscyplinarnej z powodu orzeczenia o winie i karze.

Art. 82. W celu strzeżenia dobra służby, naruszonego przez uchybienie obowiązkom służbowym, władza, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, wyznacza z grona podległych sobie urzędników lub nauczycieli rzecznika dyscyplinarnego z odpowiednią ilością zastępców.

Prawa i obowiązki rzeczników dyscyplinarnych ustala w drodze rozporządzenia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Mnistrów.

Art. 83. Nauczycielowi, pociągniętemu do odpowiedzialności dyscyplinarnej, wolno przybrać sobie w postępowaniu dyscyplinarnem obrońce z pośród funkcjonarjuszów państwowych, zamieszkałych na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

Prawa i obowiązki obrońcy, tudzież przepisy o przydawaniu obwinionemu obrońcy z urzędu ustala w drodze rozporządzenia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 84. Pisma, dotyczące postępowania dyscyplinarnego wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

Odpowiedzialniść nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i w stanie spoczynku.

Art. 85. Nauczyciele w stanie nieczynnym i pozasłużbowym podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodu:

1) naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się jeszcze w czasie służby czynnej;

2) rażącego naruszenia obowiązków, ciążących na nich w myśl ustawy niniejszej.

Nauczyciele, przeniesieni w stan spoczynku, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej:

1) z powodu naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się w czasie służby czynnej;

2) z powodu naruszenia po przejściu w stan spoczynku przepisów art. 24 ustawy niniejszej.

Art. 86. Odnośnie do nauczycieli, będących w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku, mają analogiczne zastosowanie postanowienia, dotyczące dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego względem nauczycieli czynnych.

Na nauczycieli tych nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

1) naganę;

2) stałe lub czasowe zmniejszenie uposażenia najwyżej o 25%;

3) w razie okoliczności, szczególnie obciążających, utratę wszelkich praw, wypływających z ich stosunku do Państwa, w tej liczbie uposażenia i zaopatrzenia dla członków rodziny z możnością zastosowania analogicznego postanowienia artykułu 76 niniejszej ustawy.

Właściwą do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielowi w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku jest komisja dyscyplinarna, która była właściwą w chwili przejścia nauczyciela w stan nieczynny, pozasłużbowy lub stan spoczynku.

Rozdział X.

Postanowienia przejściowe.

Art. 87. Nauczycieli, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów posiadają charakter nauczycieli stałych, uważa się za stałych w rozumieniu art. 8 niniejszej ustawy, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy kwalifikacje zawodowe.

Za nauczycieli stałych w rozumieniu art. 8 ustawy niniejszej uważa się również tych, w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej czynnych na obszarze okręgów szkolnych: białostockiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje zawodowe, uznane przez Ministra za równorzędne z kwalifikacjami nabytemi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego.

Art. 88. Nauczyciele, którzy nie podlegają przepisom art. 87, a do dnia wejścia w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielkiej oraz posiadali przepisane dla ustalenia w zawodzie nauczycielskim kwalifikacje zawodowe, — z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej stają się stałymi w rozumieniu art. 8, o ile z dotychczas pro-

wadzonych wykazów kwalifikacyjnych (t. zw. arkuszy nauczycielskich, tabel kwalifikacyjnych i t. p.) nie wynika, iż praca ich w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy niniejszej nie może być uznana za zadowalającą w rozumieniu przepisów ustawy niniejszej.

Nauczyciele zaś, których praca w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy nie może być na podstawie dotychczasowych wykazów uznana za zadowalającą, winni być do dnia 31-go grudnia 1927 r. zwizytowani i — o ile otrzymają ocenę pracy zadowalającą — zaliczeni do nauczycieli stałych.

Nauczyciele, którzy na podstawie art. 87 lub artykułu niniejszego zostaną uznani za stałych w rozumieniu art. 8 ustawy, otrzymają dekrety ustalenia z ważnością od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy kwalifikacyj zawodowych dla nauczycieli szkół tych kategoryj, dla których niema ustawowych przepisów o zawodowych kwalifikacjach nauczycielskich, Ministrowi przysługuje prawo określania, jakie kwalifikacje zawodowe nauczycieli tych szkół są wystarczające dla ustalenia.

Art. 89. Dyrektor, względnie kierownik szkoły, który przed wejściem w życie ustawy niniejszej uzyskał to stanowisko drogą konkursu, z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej zostaje uznany za mianowanego na to stanowisko w rozumieniu art. 11 ustawy.

Nauczyciele, którzy, pozostając w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, pełnią obowiązki dyrektorów, względnie kierowników szkół nieprzerwanie co najmniej lat 3, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, zostają uznani za mianowanych z dniem 1-go stycznia 1927 roku w rozumieniu art. 11 na stanowiska dyrektorów, względnie kierowników, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej kwalifikacje zawodowe.

Nauczyciele, objęci art. 92, którzy zostali przejęci przez władze polskie od władz okupacyjnych i pracują w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, licząc wstecz od daty wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą zostać kierownikami szkół (art. 12) z chwilą, gdy złożą przepisane egzaminy uzupełniające lub zostaną od nich zwolnieni.

Art. 90. Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego art. 15 mają analogiczne zastosowanie w tych wypadkach, gdy przerwa w służbie, względnie praca kontraktowa, miała miejsce przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Art. 91. Jeżeli nauczyciel stały (art. 87 i 88) zajmuje w chwili wejścia w życie ustawy posadę, uzyskaną drogą konkursu, lub też zajmuje ją nieprzerwanie nie mniej niż dwa lata, zostaje uznany za mianowanego na stałe na posadzie nauczyciela (art. 11), o ile ta posada zostanie uznana za stałą.

Art. 92. Nauczyciele tymczasowi, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy korzystali z praw, przyznanych im postanowieniami § 7 artykułu 22 (dawniej 23) ustawy z dnia 27-go maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18-go grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 roku Nr. 2, poz. 6) i ustawą z dnia 15-go stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) zachowują te prawa nadal aż do dnia 31-go sierpnia 1927 r.

Art. 93. Nauczycielom czynnym w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy może Minister zaliczyć do wymiaru uposażenia cały czas służby wojskowej — z wyjątkiem czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach.

Art. 94. Nauczyciel tymczasowy, czynny w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej, uzyskuje wszelkie prawa z ustawy emerytalnej narówni z nauczycielem stałym, jeżeli władza nie rozwiąże z nim stosunku służbowego przed upływem czasu,

w którym funkcjonarjusz państwowy, mianowany na stałe, nabywa prawo do emerytury.

Art. 95. Na czas trudności mieszkaniowych przepisy ustępu pierwszego art. 26 należy stosować przy uwzględnianiu miejscowych warunków mieszkaniowych i osobistych nauczyciela.

Art. 96. Na czas przejściowy aż do odwołania przez Ministra zawiesza się moc obowiązującą postanowienia art. 47, które będzie wykonywane w granicach faktycznej możliwości.

Rozdział XI.

Postanowienia końcowe.

Art. 97. W wypadkach, gdy w przepisach niniejszej ustawy użyto wyrazu „Minister" bez bliższego określenia, należy rozumieć: Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 98. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 99. Ustawa z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z pierwszym dniem czwartego miesiąca, następującego po jej ogłoszeniu.

Z chwilą wejścia w życie przytoczonej w ustępie poprzednim ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15-go lipca 1927 r. zmieniające i uzupełniające postanowienia ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), wchodzi w życie po upływie siódmego dnia od dnia ogłoszenia.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21-go października 1932 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 1-go lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 773) wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej z dniem 1-go listopada 1932 roku.

3.

Zakładanie i prowadzenie prywatnych szkół i zakładów kształcenia nauczycieli.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 158 z dnia 19 października 1932 r. (I. POL. 3616/32).

Nr. I. K. N. 18253/32. W związku z zapytaniem jednego z kuratorjów szkolnych wyjaśniam, że ustawa z dnia 11-go marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) rozciąga się na wszystkie prywatne szkoły i zakłady naukowe i wychowawcze z wyjątkiem szkół, objętych art. 10 tej ustawy. Ustawa odnosi się więc także do prywatnych szkół i zakładów, mających na celu kształcenie dorosłych. Rozporządzenie jednak z dnia 7-go czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych wydane co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) dotyczy wyłącznie przeznaczonych dla dzieci i młodzieży prywatnych

szkół i innych zakładów naukowych (systematycznych kursów) oraz przedszkoli i innych zakładów wychowawczych, realizujących systematyczny program wychowawczy. Nie stosuje się więc do prywatnych szkół i zakładów, mających na celu kształcenie dorosłych.

Do czasu więc wydania w tej mierze osobnego rozporządzenia wykonawczego należy sprawy otwarcia i prowadzenia prywatnych szkół i zakładów kształcenia dorosłych np. gimnazjów i kursów maturalnych lub zawodowych dla dorosłych załatwiać na podstawie cytowanej ustawy, posługując się dotychczasową praktyką, o ile ona nie stoi w sprzeczności z wymienioną ustawą.

Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

4.

Dodatek ekonomiczny na dzieci, uczęszczające do publicznych szkół dokształcających.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 161 z dnia 28 października 1932 r. (BP. 16395/32).

Nr. B. P. 31416/32. W porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśniam, że publiczne szkoły dokształcające i takież szkoły prywatne z prawami publiczności są szkołami publicznemi w rozumieniu punktu c) art. 4 ustawy z dnia 9-go października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), wobec czego na dzieci uczęszczające do tych szkół należy wypłacać dodatek ekonomiczny.

Wszelkie poprzednie zarządzenia i wyjaśnienia w powyższej sprawie tracą moc obowiązującą [1]).

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.* wr.

5.

Obliczanie ryczałtu na przesiedlenia.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 167 z dnia 23 listopada 1932 r. (BP. 16183/32).

Nr. B. P. 34756/32. Na podstawie okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 18-go października 1932 r. Nr. D. III. 15289/1/32 Ministerstwo W. R. i O. P. podaje poniżej wyjaśnienie co do sposobu obliczania ryczałtu na przesiedlenia (§ 19 rozp. Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r. jednolity tekst ogłoszony w Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 651 ex 1932). W związku ze zmianą wysokości uposażeń funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, wprowadzoną rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21-go maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 419 [2]) ryczałt na przesiedlenia należy obliczać według uposażenia należnego funkcjonarjuszowi w miejscowości, z której zostanie przeniesiony.

W szczególności za podstawę obliczenia ryczałtu należy brać:

1) przy przeniesieniach ze stolicy — uposażenie podwyższone o 10%

---

[1]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 244.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 345.

2) przy przeniesieniach z miejscowości prowincjonalnych (niezależnie od miejscowości, do której następuje przeniesienie) uposażenie bez 10%-wego podwyższenia.

Szef Biura Personalnego: (—) *Dr. A. Owsionka.* wr.

6.

Mieszkania służbowe funkcjonarjuszy Ministerstwa W. R. i O. P. oraz podległych mu urzędów, instytucyj, zakładów i szkół.

Rozporzadzenie Mininistra W. R. i O. P. z dnia 20 września 1932 r. (Monitor Polski Nr. 266, poz. 307).

Na podstawie § 2 ustęp ostatni rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1-go października 1924 r. o opłatach za mieszkania zajmowane przez funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych w budynkach państwowych, przez Skarb Państwa wynajętych, lub administrowanych (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 849[1]) zarządza się, co następuje:

§ 1. Z mieszkań służbowych w budynkach państwowych przez Skarb Państwa wynajętych lub administrowanych korzystają:

1) naczelny dyrektor archiwów państwowych, dyrektor państwowych zbiorów sztuki, kuratorowie okręgów szkolnych i wizytator Liceum Krzemienieckiego;

2) dyrektorowie szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, szkół zawodowych wszelkich typów, szkół artystycznych, wszelkiego rodzaju instytutów naukowych, archiwów, muzeów i bibljotek, sekrzetarze szkół akademickich oraz inspektorowie szkolni i zastępcy inspektorów szkolnych;

3) administratorowie względnie intendenci gmachów, kierownicy warsztatów i innych zakładów wytwórczych szkół zawodowych, wychowawcy internatów i kapelani w instytutach naukowych specjalnych, kierownicy internatów państwowych, oraz te pomocnicze siły naukowe w szkołach akademickich, których rodzaj pracy służbowej wymaga przebywania w zakładzie naukowym w ciągu całej doby (np. obserwatorowie astronomiczni);

4) funkcjonarjusze niżsi o specjalnych kwalifikacjach, a w szczególności: starsi woźni muzealni, bibljoteczni i archiwalni, pedele, starsi posługacze kliniczni, starsi gajowi, wykwalifikowani oraz starsi funkcjonarjusze techniczni i gospodarczy, starsi pielęgniarze i położne oraz szoferzy;

5) wszyscy inni niewyszczególnieni w punkcie 4 funkcjonarjusze niżsi, których funkcje wymagają zamieszkania w gmachu urzędu, zakładu czy szkoły.

§ 2. Dla poszczególnych uprawnionych ustanawia się następujące normy ilości pokoi i powierzchni użytkowej mieszkań służbowych:

a) dla uprawnionych, wyszczególnionych w § 1 p. 1: 6 pokoi z kuchnią i przynależnościami o maksymalnej powierzchni użytkowej 200 m^2;

b) dla uprawnionych, wyszczególnionych w § 1 p. 2: 3—5 pokoi z kuchnią i przynależnościami o maksymalnej powierzchni użytkowej 150 m^2;

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 590.

c) dla uprawnionych, wyszczególnionych w § 1 p. 3: 2—3 pokoi z kuchnią i przynależnościami o maksymalnej powierzchni użytkowej 90 m²;

d) dla uprawnionych, wyszczególnionych w § 1 p. 4: 1—2 pokoi z kuchnią i przynależnościami o maksymalnej powierzchni użytkowej 70 m²;

e) dla uprawnionych, wyszczególnionych w § 1 p. 5: 1 pokój z kuchnią i przynależnościami o maksymalnej powierzchni użytkowej 50 m²;

§ 3. Przekroczenie wskazanych wyżej norm jest dopuszczalne w wyjątkowych przypadkach jedynie za zgodą Ministra W. R. i O. P.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister W. R. i O. P.: (—) *J. Jędrzejewicz.*

7.

Kasowanie znaczków stemplowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 15 listopada 1932 r. Nr. O. OR. 19645/32 do rad szkolnych powiatowych oraz dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli.

Ze względu na coraz częściej powtarzające się wypadki nieprawidłowego kasowania znaczków stemplowych na rachunkach, nadsyłanych do tutejszego urzędu, Kuratorjum zwraca uwagę na konieczność ścisłego przestrzegania rozporządzenia Ministerstwa W .R. i O. P. z dnia 10-go kwietnia 1929 Nr. I. R. 4039/29, zamieszczonego w Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 7 z roku 1929 poz. 3, str. 278.

W szczególności Kuratorjum przypomina, że do kasowania znaczków stemplowych na rachunkach powołane są jedynie osoby wystawiające rachunki. Kasowanie znaczków stemplowych przez funkcjonarjuszów tego urzędu lub szkoły, któremu rachunek został przedłożony do uregulowania, jest bezwzględnie wzbronione [1]).

Opłata stemplowa może być skasowana w jeden z podanych niżej sposobów:

1) przez przepisanie znaczków stemplowych datą skasowania i nazwiskiem lub stemplem firmowym wystawcy rachunku względnie pokwitowania;

2) przez przepisanie znaczków stemplowych pierwszemi lub końcowemi wyrazami tekstu rachunku względnie pokwitowania;

3) przy pokwitowaniach z tytułu komornego, wydawanych ze specjalnego kwitarjusza, przez przecięcie znaczka w ten sposób, by prawa połowa jego była na kwicie wydawanym odbiorcy, lewa natomiast połowa ma pozostać w grzbiecie kwitarjusza;

4) w wypadku, gdy opłata stemplowa uiszczona jest ryczałtem, wystawca rachunku powinien, niezależnie od odciśnięcia używanej w tym celu pieczęci, zamieścić tuż pod nią swój podpis.

---

[1]) Kasowanie znaczków stemplowych na podaniach w biurze podawczem normuje § 176 (dawniej 166) rozporządzenia wykonawczego Ministra Skarbu z dnia 10-go października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 99, poz. 842) do ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r., której jednolity tekst ogłoszono w Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 413 z 1932 r. (Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 347).

Ponadto Kuratorjum przypomina, że osoby, które wykupiły świadectwo przemysłowe, uiszczają opłatę stemplową w wysokości 0.2%, natomiast osoby, które takiego świadectwa nie wykupiły, uiszczają opłatę stemplową w wysokości 1% sumy, wymienionej w rachunku.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *J. Gadomski.* wr.

8.

Organizacja pracy w ogniskach metodycznych w r. szkolnym 1932/33.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 492 z dnia 14 listopada 1932 r. (Nr. II. 18984/32) do dyrekcyj (kierownictw) wszystkich państwowych i prywatnych gimnazjów i seminarjów nauczycielskich.

Na podstawie upoważnień Ministerstwa W. R. i O. P. czynne są na terenie Okręgu Szkolnego Lwowskiego w b. roku szkolnym 1932/33 następujące ogniska metodyczne:

1) Ognisko metodyczne przyrodoznawstwa (biologji) w XI gimnazjum państwowem we Lwowie pod kierownictwem p. Ludwika Iwanickiego przy współpracy p. Wł. Viteka.

2) Ognisko metodyczne przyrodoznawstwa (biologji) w II. gimnazjum państwowem w Jarosławiu pod kierownictwem p. Tadeusza Mula przy współpracy p. J. Mayera.

3) Ognisko metodyczne fizyki w VIII. gimnazjum państwowem we Lwowie pod kierownictwem p. Michała Halaunbrennera.

4) Ognisko metodyczne pracy ręcznej w VIII. gimnazjum państwowem we Lwowie pod kierownictwem p. Franciszka Madydy przy współpracy p. M. Brzozowskiego wraz ze sekcją robót kobiecych pod kierownictwem p. Stanisławy Włodkówny.

5) Ognisko metodyczne nauki chemji w VIII. państwowem gimnazjum we Lwowie pod kierownictwem p. dra Eugenjusza Turkiewicza.

6) Ognisko metodyczne nauki j. polskiego w X. gimnazjum państwowem we Lwowie pod kierownictwem p. dra Juljusza Kijasa.

7) Ognisko metodyczne nauki geografji w państwowem gimnazjum żeńskiem im. Król. Jadwigi we Lwowie pod kierownictwem p. dr. Marji Polaczkówny [1]).

W ogniskach powinien ześrodkowywać się dorobek metodyczny całego rejonu tak, żeby każdy nauczyciel mógł za pośrednictwem ogniska korzystać z doświadczeń wszystkich kolegów.

Łączność z ogniskami utrzymywać będzie nauczycielstwo przez uczestnictwo w rejonowych i grupowych konferencjach, przez indywidualne konferencje z kierownikami ognisk, hospitowanie lekcyj w ogniskach i przyjmowanie kierownika ogniska na swych lekcjach, wreszcie drogą korespondencji.

Konferencje rejonowe i grupowe.

Program konferencyj rejonowych i grupowych wypełnią lekcje pokazowe i sprawozdanie z pracy i prób metodycznych, dokonanych przez

---

[1]) Patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 505 i z 1932 r., str. 551 i 565.

Nazwisko i imię kierownika ogniska	Siedziba ogniska	Wykaz lekcyj kierownika, które można hospitować	Terminy indywidualnych konferencyj ogniska	Wykaz dni, w których kierownik nie ma lekcyj
Halaunbrenner Michał	Lwów VIII gimnazjum	poniedziałek lekcja 3, 4 i 5 wtorek „ 1 i 2 środa „ 1, 2, 3, 4 i 5 czwartek „ 3 piątek „ 1 i 2	Od poniedziałku do czwartku między g. 8–13 w czasie pozalekcyjnym, nadto we wtorki od godz. 16–19	sobota
Iwanicki Ludwik	Lwów XI gimn.	wtorek lekcja 1, 2 i 3 środa „ 1 i 2 czwartek „ 1 i 2 piątek „ 1, 2 i 3	wtorek od godz. 16–19 środa od g. 9.40–11·15 i od 16–19 czwartek od g. 9 40–11·15	poniedziałek sobota
Dr. Kijas Juljusz	Lwów X gimnazjum	środa lekcja 1, 2 i 3 czwartek „ 5 piątek „ 3, 4 i 5 sobota „ 1 i 3	środa od 17–19	poniedziałek wtorek
Madyda Franciszek	Lwów VIII gimnazjum	poniedziałek lekcja 3, 4, 5 i 6 wtorek „ 5 i 6 środa „ 1, 2, 3 i 4 piątek „ 5 i 6	wtorek od godz. 16–19 piątek od godz. 8–12	czwartek sobota

Mul Tadeusz	Jarosław II gimn.	poniedziałek lekcja 1, 2, 3, 5 i 6 wtorek „ 1, 2, 3, 4 środa „ 2, 3, 4 5 czwartek „ 3	poniedziałek od godz. 18—19 wtorek od godz. 18—19 środa od godz. 18—19	piątek sobota
Dr. Polaczkówna Marja	Lwów gim. żeńsk. im. król. Jadwigi	wtorek lekcja 1 i 3 środa „ 5 czwartek „ 3 piątek „ 3 i 4	czwartek od godz. 11—13 piątek od godz. 12—14	poniedziałek sobota
Dr. Turkiewicz Eugenjusz	Lwów VIII gimn.	poniedziałek lekcja 1, 2, 3 i 4 wtorek „ 3, 4 i 5 środa „ 2, 3, 4 i 5 czwartek „ 1 i 2	piątek od godz. 17—19 sobota od godz. 17--19	piątek sobota
Włodkówna Stanisława	Lwów VIII gimn.	poniedział. lekcja 6 i 7 I sem. żeń. ul. Sakramentek 7 środa „ 1, 2, 3, 4 i 5 pryw. sem. i gim. SS. Naz. czwartek „ 5 i 6 I sem. żeń. ul. Sakramentek 7 piątek „ 6 i 7	środa od godz. 16·30—19·30 w VIII gimn.	sobota

nauczycieli w macierzystych szkołach. Uczestnicy konferencyj winni przygotować się do dyskusji i w tym celu otrzymywać będą wcześnie do wiadomości terminy i tematy konferencyj.

Referaty sprawozdawcze muszą być zawsze ilustrowane zeszytami uczniowskiemi, rysunkami, wykresami, demonstracją używanych aparatów i t. p. zależnie od charakteru referowanego tematu i rodzaju ogniska. Referaty te należy przysyłać do ogniska w umówionym terminie przed konferencją.

Tezy i zasady przyjęte na konferencjach obowiązywać będą uczestników w ich dalszej pracy.

Hospitacje i konferencje indywidualne.

Nauczyciele odnośnych przedmiotów powinni odwiedzać jak najczęściej ogniska, hospitować lekcje prowadzone w ognisku, zapoznawać się z organizacją pracy i pracowni, omawiać z kierownikami ogniska potrzeby własnej szkoły, bieżące zagadnienia metodyczne, sposoby realizowania poszczególnych punktów programu i t. p. Obowiązki te ciążą przedewszystkiem na nauczycielstwie pracującem w miejscowości, w której znajduje się ognisko. Nauczyciele zamiejscowi zechcą zawiadamiać pisemnie kierowników ognisk o zamierzonym przyjeździe.

Dla ułatwienia pracy podaje Kuratorjum wykaz lekcyj i terminów konferencyj indywidualnych w ogniskach (str. 638 i 639).

Wyjazdy kierowników ognisk i hospitowanie lekcyj kolegów.

Kierownicy ognisk metodycznych hospitować będą lekcje i odwiedzać pracownie kolegów w dniach, w których nie mają zajęć we własnej szkole, przedewszystkiem w siedzibie ognisk, w miarę możności, w szkołach zamiejscowych. Czynić to będą z własnej inicjatywy, lub też na żądanie pp. wizytatorów, dyrekcji danej szkoły albo interesowanego kolegi. Po każdej hospitacji nastąpi omówienie lekcyj, potrzeb pracowni, organizacji nauki pewnego przedmiotu i t. p.

O zamierzonej hospitacji zawiadamiać będą pp. Kierownicy ognisk Kuratorjum.

Projekty zakupów pomocy naukowych i urządzeń.

Ogniska metodyczne winny mieć wpływ na urządzenie i rozbudowę pracowni, jakoteż wyposażenie zakładów w pomoce naukowe. Wszelkie projekty zmian, większych zakupów (zwłaszcza drogich pomocy naukowych) winny być zgłaszane do ogniska, celem uzyskania opinji. O dokonanych zmianach należy zawiadamiać ognisko pisemnie.

Korespondencje.

Korespondencje ognisk z nauczycielami i nauczycieli z ogniskami zechcą pp. Dyrektorowie (Kierownicy) traktować jako korespondencję służbową i wolną od opłaty pocztowej.

W y d a t k i z w i ą z a n e z p r a c ą w o g n i s k a c h.

Kuratorjum O. S. Lw. przewiduje, że dyrekcje zakładów, w których znajdują się ogniska, zarezerwują odpowiednią kwotę na pokrycie kosztów, związanych z pracą kierowników ognisk metodycznych, zaś dyrekcje innych szkół obmyślą źródło dochodów, potrzebnych na pokrycie kosztów, wynikających z udziału nauczycieli w pracach ognisk.

O powyższem zechcą PP. Dyrektorowie (Kierownicy) zawiadomić bezzwłocznie interesowanych nauczycieli i zachęcić ich do wydatnego korzystania z pomocy ognisk metodycznych.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *J. Gadomski.* wr.

9.

Wynagrodzenie za miesiące wakacyjne nauczycieli kontraktowych.

Nr. B. P. 27135/32. Załatwiając odwołanie przeciw odmówieniu wynagrodzenia za miesiące lipiec i sierpień nauczycielce, która była przyjęta w charakterze siły kontraktowej na czas potrzeby i pełniła obowiązki tylko do końca czerwca, Ministerstwo W. R. i O. P. orzekło, że w myśl zawartego z nią kontraktu winna była otrzymać wypowiedzenie stosunku służbowego na 14 dni przed jego rozwiązaniem. Określenie, że zostaje przyjęta na czas potrzeby, nadaje umowie charakter bezterminowy. Ponieważ nauczycielka ta nie otrzymała ani wynagrodzenia ani rozwiązania stosunku służbowego, przyznano jej wynagrodzenie za miesiące lipiec i sierpień.

Ponownie przyjęto tę nauczycielkę od dnia 1 października.

10.

Przeniesienie Państwowej Szkoły Koszykarskiej ze Lwowa do Rudnika nad Sanem.

Postanowienie Min. W. R. i O. P. z dnia 27 października 1932 r. Nr. III. R. P. 4501/32

(Nr. III. 19115/32). Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) postanawiam co następuje:

§ 1. Państwowa Szkoła Koszykarska we Lwowie zostaje przeniesiona do Rudnika nad Sanem z początkiem roku szkolnego 1932/33.

Minister W. R. i O. P.: (—) *J. Jędrzejewicz.*

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Borszczów	Szerszeniowce	2 klas	koed.	—	pol.-r.	—	—	Konkurs 4-ty
1	Buczacz	Monasterzyska	7 „	męska	—	polski	—	1 mg	Pierwszeństwo z w. k. n. lub egz. wydz. Konkurs 2-gi
1	Dolina	Rożniatów	7 „	koed.	—	„	3 „	—	Konkurs 3-ci
1	Gródek Jagiell.	Gródek Jagiell. Zastawie	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	
1	Jarosław	Łowce	3 „	„	—	polski	3 „	610 m²	Konkurs 3-ci
1	Kopyczyńce	Krzyweńkie	4 „	„	—	pol.-r.	4 „	1.150 ha	Konkurs 2-gi
1	Kosów	Rybno	2 „	„	—	„	3 „	0·9 ha	
2	„	Wierzbowiec	2 „	„	—	„	3 „	2·3 ha	
3	„	Sokołówka	2 „	„	—	„	4 „	1.1 ha	Konkurs 4-ty
1	Lwów	Lwów	7 „	męska	im. St. Konarskiego	polski	—	—	
2	„	Lwów na Pasiekach	2 „	koed.	im. św. Mikołaja Nr. 41	„	3 „	522 sąż.	
3	„	Lwów	7 „	żeńska	im. Orzeszkowej	„	—	—	Konkurs 3-ci
4	„	Lwów	7 „	„	im. Sobieskiego	„	—	—	„
5	Lwów-powiat	Hodowica	3 „	koed.	—	„	2 „	—	
6	„	Milatycze	2 „	„	—	„	4 „	0·9 ha	
7	„	Rudańce	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	1 ha	
8	„	Sołonka	2 „	„	—	„	3 „	1 ha	
9	„	Winniczki	2 „	„	—	polski	3 „	0·9 ha	
10	„	Kuhajów	2 „	„	—	pol.-r.	—	1.7 ha	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im.	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
			szkoły						
1	Nadwórna	Hawryłówka	4 kl.	koeduk.	—	pol.-r.	3 ubik.	2 mg	Konkurs 2-gi
2	"	Worochta	2 "	"	—	polski	—	—	Konkurs 3-ci
1	Radziechów	Radziechów	7 "	żeńska	—	"	3 "	400 m²	Pierwszeństwo z w. k. n. lub egz. wydz.
2	"	Suszno	2 "	koeduk.	—	pol.-r.	3 "	250 m²	
1	Rohatyn	Psary	3 "	"	—	"	—	97 a	
2	"	Podkamień	4 "	"	—	polski	3 "	2·2 a	
3	"	Kunaszów	4 "	"	—	pol.-r.	4 "	0·84 ha	
1	Sanok	Nowosielce Gniewosz	4 "	"	—	polski	3 "	600 m²	
2	"	Sanok	7 "	żeńska	K. Hofmanowej	"	3 "	—	Pierwszeństwo z w. k. n. lub egz. wydz.
1	Sokal	Sokal	7 "	męska	—	"	5 "	2650 m²	"
2	"	Wolica Komarowa	2 "	koed.	—	pol.-r.	4 "	1 ha 48 a	
1	Stanisławów	Kołodziejówka	3 "	"	—	"	3 "	—	Konkurs 4-ty
1	Stryj	Dołhe	2 "	"	—	"	3 "	84.66 ha	Konkurs 2-gi
2	"	Kawczykąt	2 "	"	—	ruski	3 "	1½ mg	"
3	"	Skole	7 "	męska	—	polski	—	—	Pierwszeństwo z w. k. n. (gr. I)
1	Śniatyn	Krasnostawce	2 "	koeduk.	—	pol.-r.	3 "	2 mg	
1	Zaleszczyki	Winiatyńce	3 "	"	—	"	4 "	2 mg	Konkurs 3-ci
1	Zbaraż	Hnilice Wielkie	2 "	"	—	"	3 "	1 mg	
2	"	Kujdańce	3 "	"	—	polski	3 "	2 mg	
3	"	Kurniki	2 "	"	—	"	3 "	1½ mg	
4	"	Łubianki Wyższe	4 "	"	—	pol.-r.	3 "	—	
5	"	Medyn	2 "	"	—	"	3 "	—	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Złoczów	Hucisko Oleskie	2 kl.	koeduk.	—	polski	3 ubik.	100 sąż	Konkurs 2-gi
2	"	Kołtów	3 "	"	—	"	—	$^3/_4$ mg	Konkurs 3-ci
3	"	Olszanica	6 "	"	—	ruski	4 "	5 ha	
4	"	Rozważ	2 "	"	—	polski	3 "	876 sąż.	Konkurs 2-gi

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15-go lutego 1933 r.

Unieważnienie konkursów.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Unieważnia się konkurs ogłoszony: na posadę	Unieważnia się konkurs ogłoszony: w Dz. Urz. Kur. O.S.L. Nr.	Uwaga
1	Przemyśl	Pkulice	kl.	koed.	—	pol.-r.	kierow.	4/932	

Wolne posady nauczycieli podwładnych.

W dwu 7-klasowych szkołach powszechnych w Stryju, jednej z męskich i jednej z żeńskich, będą wolne dwie posady nauczycielskie.

Pierwszeństwo w otrzymaniu posady będą mieli absolwenci względnie absolwentki wyższych kursów nauczycielskich w pierwszej linji z egzaminem z grupy I. (humanistycznej).

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

S p e n s j o n o w a n i: Hołodyńska Olga, pozostająca w stanie nieczynnym kancelistka XI. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Juźków Stefan, pozostający w stanie nieczynnym adjunkt kancelaryjny IX. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Wehrn Wiktor, pozostający w stanie nieczynnym asesor VII. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Wereszczakowa Józefa, pozostający w stanie nieczynnym adjunkt kancelaryjny IX. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Zwolnieni: Bielecka Emilja, pozostająca w stanie nieczynnym kancelistka XI. st. sł. w Kuratorjum O. S. Lw.

Inspektoraty.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 22 pażdzeirnika 1932 r. Nr. B. P. 15805/32 przeniósł **p. Józefa Wagnera,** inspektora szkolnego w Nisku, w stan spoczynku (Nr. BP. 30507/32).

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 22 października 1932 r. Nr. B. P. 15726/32 przeniósł **p. Jana Konecznego,** inspektora szkolnego w Starym Samborze, w stan spoczynku (Nr. BP. 30408/32).

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 30 października 1932 r. Nr. B. P. 14882/32 przeniósł **p. Jana Mądrego,** prowizorycznego zastępcę inspektora szkolnego w Kołomyi, na równorzędne stanowisko w Buczaczu.

P. Kurator O. S. L., przeniósł rozporządzeniem z dnia 21 października 1932 r. Nr. B. P. 24882/32 p. Edwarda Kellera, urzędnika IX. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Dobromilu. w stan spoczynku.

Szkoły średnie ogólnokształcące, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły zawodowe i powszechne.

Mianowani.

Karwowska Marja, kierowniczką 7-klasowej szkoły żeńskiej im. M. Reja we Lwowie; Kuczerowski Antoni, kierownikiem 3-klasowej szkoły w Spasowie (Sokal);

Piss Jan, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Winnikach (Lwów); Inż. Pretorius Emil. nauczycielem szkoły budownictwa w Jarosławiu;

Ks. Rogowski Wojciech, nauczycielem religji rzym.-kat. w gimnazjum w Brodach;

Szuberlak Józef, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Starobrodach (Brody);

Wachułka Antoni, kierownikiem 7-klasowej szkoły w Pruchniku (Jarosław);

Żuk Edward, kierownikiem 2-klasowej szkoły w Maksymowicach (Sambor).

Przeniesieni.

Antoszewski Bolesław, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Kutach Starych (Kosów), do 7-klasowej szkoły męskiej im. H. Sienkiewicza we Lwowie;

Badekowa Marja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Dźwiniaczu (Zaleszczyki), do 1-klasowej szkoły w Podgaci (Mościska); Bauman Karol, kierownik 2-klasowej szkoły w Płazowie (Lubaczów), do 3-klasowej szkoły w Młodowie (Lubaczów); Bojarski Bolesław, nauczyciel seminarjum męskiego w Starym Sączu, do gimnazjum XII we Lwowie;

Dammówna Antonina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Pruchniku-Mieście (Jarosław), do 7-klasowej szkoły im. J. Słowackiego we Lwowie-Zamarstynowie; Dobrowolski Bolesław, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Lubaczowie, do 3-klasowej szkoły w Rudzie Różanieckiej (Lubaczów);

Ermelowa Stefanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Chodorowie (Bóbrka), do 2-klasowej szkoły w Ottyniowicach (Bóbrka);

Gajdaczówna Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Radziechowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. H. Sienkiewicza we Lwowie; Górski Zygmunt, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Świrzu (Przemyślany), do 1-klasowej szkoły w Dąbrowie ad Borszów (Przemyślany); Graff Leopold, kierownik 6-klasowej szkoły w Podbużu (Drohobycz), do 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Samborze;

Janiszewska Kazimiera, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sokolnikach (Lwów), do 7-klasowej szkoły męskiej im. Czackiego Nr. 3 we Lwowie; Józefczuk Stanisław, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Husiatynie (Kopyczyńce), do 7-klasowej szkoły męskiej w Monasterzyskach (Buczacz);

Klimoczuk Zygmunt, kierownik 6-klasowej szkoły męskiej w Winnikach (Lwów), do 6-klasowej szkoły męskiej w Siemianówce (Lwów); Kościelny Jan, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Rączynie (Jarosław), do 6-klasowej szkoły w Skołoszowie (Jarosław); Kujbidowa Jadwiga, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Pawełczu (Stanisławów), do 2-klasowej szkoły w Pasiecznej (Stanisławów);

Lachowicz Józef, kierownik 4-klasowej szkoły w Wełdzirzu (Dolina), do 2-klasowej szkoły w Odenicy (Dolina); Lisikiewicz Zofja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Korżowej (Podhajce), do 4-klasowej szkoły w Horożance (Podhajce);

Mękarski Tadeusz, kierownik 7-klasowej szkoły męskiej im. kr. Wł. Jagiełły w Samborze, do 7-klasowej szkoły męskiej w Starym Samborze;

Niezgodzina Florentyna, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Sosnowcu (Będzin), do 3-klasowej szkoły w Budach (Rzeszów);

Piórko Kazimierz, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Tejsarowie (Żydaczów), do 1-klasowej szkoły w Mazurówce (Żydaczów); Piotrowicz Włodzimierz, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Połtwi (Przemyślany), do 1-klasowej szkoły w Żędowicach (Przemyślany);

Semenciowa Karolina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Załawiu (Trembowla), do 1-klasowej szkoły w Słobódce Strusowskiej (Trembowla); Setkowiczówna Alfreda, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Stanisławowskiem (Kolbuszowa), do 2-klasowej szkoły w Zielonce (Kolbuszowa); Sławska Katarzyna, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Janowie (Trembowla), do7-klasowej szkoły w Budzanowie (Trembowla); Słotowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Gajach Dytkowieckich (Brody), do 1-klasowej szkoły w Majdanie Pieniackim (Brody); Słowik Stanisław, nauczyciel szkoły w Bóbrce (Lwów), do 7-klasowej szkoły Nr. 10 w Wilnie; Sobotówna Stefanja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Krechówce (Żydaczów), do 1-klasowej szkoły w Nowem Siole (Żydaczów); Sowińska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza Nr. XIII w Krakowie, do 7-klasowej szkoły męskiej Nr. 9 im. św. Marcina we Lwowie; Szyllarowa Stefanja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Krowicy Lasowej (Lubaczów), do 1-klasowej szkoły w Krowicy Samej (Lubaczów);

Turkowa Mirosława, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Wowni (Stryj), do 1-klasowej szkoły w Kłodnicy (Stryj);

Wasyłyszynowa Antysa, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Jasienowie Polnym (Horodenka), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Horodence; Weberówna Stefanja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Rudzie Brodzkiej (Brody), do 2-klasowej szkoły w Jasienowie (Brody); Wojciechowska Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Rosochowaćcu (Skałat), do 3-klasowej szkoły w Zadnieszówce (Skałat); Wołoszyński Stanisław, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Kańczudze (Przeworsk), do 7-klasowej szkoły męskiej im. ks. Kordeckiego we Lwowie; Wozimko Józef, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Żegiestowie (Nowy Sącz), do 7-klasowej szkoły męskiej im. Sobieskiego we Lwowie;

Zieglerówna Józefa, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Chodorowie (Bóbrka), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Ostrogskiej w Jarosławiu;

Żuków Dymitr, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Końskiej Ulicy (Jarosław), do 1-klasowej szkoły w Pawłowej (Jarosław).

Spensjonowani.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 1 sierpnia 1932 r. Nr. B. P. 11493/32 przeniósł **p. Szczęsnego Jasiewicza,** dyrektora gimnazjum VI. im. St. Staszica we Lwowie, w stan spoczynku.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 3 września 1932 r. Nr. B. P. 11955/32 przeniósł **p. Dr. Wiktora Osieckiego,** dyrektora VII. gimnazjum we Lwowie, w stan spoczynku.

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10-go października Nr. B. P. 14731/32 1932 r. przeniósł **p. Zygmunta Skorskiego,** dyrektora gimnazjum I. w Przemyślu, w stan spoczynku.

Ks. Baranyk Seweryn, nauczyciel religji gr.-kat. w Żółkwi; Bąk Władysław, kierownik 5-klasowej szkoły w Liszni (Drohobycz); Ks. Bielówka Franciszek, profesor VII. gimnazjum we Lwowie;

Chmiecik Wincenty, kierownik 3-klasowej szkoły w Podwysokiej (Śniatyn);

Dąbrowska Bronisława, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Łanowcach (Borszczów); Dworski Kazimierz, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. H. Sienkiewicza we Lwowie; Dzikowska Melanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. kr. Jana Sobieskiego we Lwowie;

Eile Rozalja, nauczycielka szkoły w Mirocinie (Przeworsk);

Gdula Józef, kierownik 4-klasowej szkoły w Krasiczynie (Przemyśl); Gliwa Franciszek, kierownik szkoły w Białej (Rzeszów); Gładkiewicz Józef, kierownik 7-klasowej szkoły w Starym Samborze. Przy tej sposobności Pan Kurator wyraził mu pełne uznanie i podziękowanie za wieloletnią gorliwą i owocną pracę na polu szkolnictwa powszechnego; Gergowiczowa Anna, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Tarnopolu; Gołdowa Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Pawłosiowie (Jarosław); Górka Bronisława, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Rybnie (Kosów); Dr. Górka Olgierd, profesor X. gimnazjum we Lwowie;

Hass Gwido, nauczyciel VII. gimnazjum we Lwowie; Heldenburg Jadwiga, nauczycielka szkoły w Juszkowcach (Bóbrka); Heydówna Zofja,

kierowniczka szkoły w Kozłowie (Brzeżany); Horkowy Adolf, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminarjum nauczycielskiego męskiego w Stanisławowie; Hrehorowiczówna Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Koziarach (Zbaraż).

Ilnicka Helena, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Głuchowie (Sokal); Iwanciów Grzegorz, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Czaszynie (Lesko);

Jamka Konrad, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Panasówce (Skałat); Janikówna Aniela, nauczycielka szkoły w Haczowie (Brzozów); Janusz Wawrzyniec, kierownik szkoły w Żołyni (Łańcut); Jaworska Leokadja, kierowniczka szkoły w Urmaniu (Brzeżany);

Kaczor Antoni, kierownik 4-klasowej szkoły w Grabownicy (Brzozów); Kindowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Czortkowie; Kmicikiewicz Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Świrzu (Przemyślany); Komarnicki Ignacy, nauczyciel szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Drohobyczu; Kopkowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Podgaci (Mościska); Kostański Władysław, kierownik 7-klasowej szkoły męskiej w Nadwórnej; Ks. Kwieciński Leon, nauczyciel religji rzym.-kat. 7-klasowej szkoły w Zaleszczykach;

Lachowska Wanda, nauczycielka szkoły w Hołhoczach (Podhajce); Langowa Karolina, nauczycielka szkoły w Grzędzie (Lwów); L'Etanche Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz); Lewicka Marja Katarzyna, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. kr. Jana Sobieskiego we Lwowie; Leżańska Jadwiga, nauczycielka szkoły w Niewistce (Brzozów); Loeblowa Joanna, nauczycielka I. seminarjum żeńskiego im. A. Asnyka we Lwowie;

Łomejowa Aniela, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej w Kutach (Kosów);

Mandziakowa Janina, nauczycielka szkoły w Dobrzanach (Stryj); Martyniec Helena, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Gruszce (Tłumacz); Martynykowa Marja, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Starej Ropie (Sambor); Mazurowa Wanda, nauczycielka szkoły w Brzuchowicach (Lwów); Mehalówna Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. św. Anny we Lwowie; Michałkiewicz Wincenty, kierownik 3-klasowej szkoły w Jarocinie (Nisko); Mołczko Andrzej, kierownik szkoły w Jaworowie-Nakonecznem (Jaworów); Müller Władysław, profesor I. gimnazjum we Lwowie; Mykietczynowa Katarzyna, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Romanówce (Trembowla);

Nikolak Michał, kierownik 2-klasowej szkoły w Łopiance (Dolina); Nowosielska Adela, nauczycielka szkoły w Hajworonce (Podhajce); Nuzikowska Helena, kierowniczka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. St. Staszica we Lwowie;

Ochońska Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kosowie;

Pańków Julja, kierowniczka 4-klasowej szkoły w Perehińsku (Dolina); Postowa Sara, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. Czackiego we Lwowie;

Ratuszyński Michał, instruktor szkoły tkackiej w Stryju;

Sagal Stanisław, kierownik 7-klasowej szkoły w Potoczyskach (Horodenka); Sawiukowa Helena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Bratkowcach (Stanisławów); Schultzowa Aleksandra, kierowniczka 7-klasowej szkoły im. St. Konarskiego w Przemyślu; Ks. Skraba Franciszek, nauczyciel religji rzym.-kat. w Jeżowem (Nisko); Skwirzyńska Zofja, nauczycielka

7-klasowej szkoły im. św. Kingi w Stryju; Spitziar Władysław, kierownik 3-klasowej szkoły w Czołhanach (Dolina); Spolitakiewiczowa Domicela, nauczycielka szkoły w Krzywem (Radziechów); Steckel Józef, nauczyciel religji mojż. 7-klasowej szkoły męskiej im. Kopernika w Kołomyi; Sterbowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. św. Zofji we Lwowie; Suchowa Olga, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Piątkowej (Dobromil); Swobodowa Emma, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kolbuszowej; Szymańska Halina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Smolniku ad Baligród (Lesko);

Świderska Wanda, nauczycielka szkoły żeńskiej w Krośnie;

Terech Józef, kierownik 4-klasowej szkoły w Siemianówce (Lwów); Towarnicka Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Bóbrce; Tymoczko Jan, nauczyciel szkoły w Dubowcach (Tarnopol); Tysiakowa Michalina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Tudiowie (Kosów);

Wachnianin Teodor Bohdan, profesor gimnazjum z r. j. n. we Lwowie; Walawender Jakób, instruktor Państwowej Szkoły Sukienniczej w Rakszawie; Weissblum Józef, profesor I. gimnazjum w Stryju; Witkowicka Ludwika, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. T. Kościuszki we Lwowie; Włodarczyk Karol, kierownik 7-klasowej szkoły im. Piramowicza w Przemyślu; Wolska Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. St. Staszica we Lwowie; Wysocka Marja, nauczycielka szkoły w Krzywem (Brzozów);

Zajączkowska Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. St. Staszica we Lwowie; Zakliczyna Olga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Mielnicy (Borszczów); Załuska Julja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Bruśnie Nowem (Lubaczów); Zyblikiewicz Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Nahujowicach (Drohobycz);

Żabska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. kr. Zofji w Stanisławowie; Żypowski Leon, profesor X. gimnazjum we Lwowie.

Zrezygnowali: Ks. Żak Franciszek, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły żeńskiej im. kr. Jadwigi w Gródku Jagiellońskim; Ks. Żurek Władysław, nauczyciel religji 7-klasowej szkoły w Łoszniowie (Trembowla).

Przeniesieni w stan pozasłużbowy: Pogorzelska Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Stryju.

Zmarli: Jadwiga Świechowska, kierowniczka 2-klasowej szkoły powszechnej w Skolem-Groedlowie, zmarła dnia 10 listopada 1932 r., w 40 roku życia, a 18 roku służby nauczycielskiej.

Ogłoszenia.

Kierownictwo na W. K. N.

Nr. I. K. N. 17433/32. Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 1-go października br. Nr. II. 8089/32 na podstawie § 3 statutu Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Minist. W. R. i O. P. z r. 1928, poz. 153) powierzyło p. Kazimierzowi Zimmermannowi, dyrektorowi Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego we Lwowie, kierownictwo grupy geograficzno-przyrodniczej Wyższego Kursu Nauczycielskiego we Lwowie.

Wskazówki i materjały do nauczania historji.

Sekcja Dydaktyczna Lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, przystępując do wydania „Wskazówek i materjałów do nauczania historji regjonalnej i lokalnej Ziemi Czerwieńskiej“, zwraca się do Ogółu Kolegów historyków z prośbą o współudział w opracowaniu dla poszczególnych miejscowości, następujących zagadnień:

1. Zasadnicze wiadomości o początkach danego miasta (pierwsza wiadomość o osadzie, data erekcji kościoła, data lokacji i t. p.).
2. Echa ważniejszych wypadków dziejowych w historji danej miejscowości i jej najbliższej okolicy, oraz udział mieszczan w tych wypadkach (n. p. pobyty monarchów, związki ich, lub wybitniejszych postaci historycznych z daną miejscowością, zniszczenia wskutek wojen, udział mieszkańców w ruchach niepodległościowych i t. p.).
3. Zjawiska gospodarcze, społeczne i kulturalne, dające się zilustrować na materjale stosunków miejscowych, lub miejscowości najbliższych (osadnictwo, prawo miejskie, folklor, i możność jego zużytkowania dla ilustracji dawnych stosunków kulturalnych, czy prawnych i t. p.
4. Postacie z dziejów danej miejscowości o większej wartości etycznej i obywatelskiej.
5. Zabytki z zakresu archeologji i sztuki, znajdujące się w danej miejscowości i jej zbiorach oraz w najbliższej okolicy, a mogące być wykorzystane przy nauce historji, ze szczególnem uwzględnieniem zabytków do tej pory niezinwentaryzowanych i nieopisanych w sposób naukowy.
6. Źródła pisane, znajdujące się w obrębie danej miejscowości, z uwzględnieniem przedewszystkiem rzeczy niezinwentaryzowanych w inwentarzach drukowych.
7. Bibljografja prac drukowych.

Opracowania pełne — bibljografje, w razie braku odpowiednich środków naukowych częściowe, zwłaszcza odnośnie do punktów 3, 4, 5, prosimy nadsyłać w terminie do 1-go września 1933 pod adresem: Polskie Towarzystwo Historyczne, Lwów, Uniwersytet.

Sanatorjum „Dom Zdrowia“ S. U. P.

Nr. O. 19300/32. Komisja Uzdrowiskowa przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Urzędników Państwowych Rz. P. obniżyła na okres czasu od dnia 15-go września do dnia 15-go grudnia 1932 r. opłaty w sanatorjum „Dom Zdrowia“ S. U. P. w Zakopanem - Bystra do 2.75 zł dla członków i do 3.75 dla niecztonków, skierowanych na kuracje przez lekarzy urzędowych z ramienia organizacji państwowej pomocy lekarskiej.

Sprostowanie.

W wykazie prywatnych szkół średnich ogólnokształcących województwa tarnopolskiego, które posiadają w roku szkolnym 1932/33 prawa szkół państwowych, ogłoszonym w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 527, przy pozycji: Brody. 2) Gimnazjum Żeńskie im. Elizy Orzeszkowej, D. Loewina nie zaznaczono gwiazdką (*), że zakład ten posiada pełne prawa szkoły państwowej. Przeoczenie to obecnie prostuje się.

Książki, Czasopisma.

Pisownia Polska.

Nr. O. 17299/32. Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 13-go października 1932 r. Nr. I. Pr. 4025/32 zatwierdziło wydawnictwo Polskiej Akademji Umiejętności p. t. „Pisownia Polska — Przepisy, Słowniczek. Wydanie IX. poprawione i zmienione, dokonane na podstawie protokołów". Kraków 1932, do użytku szkolnego, jako podręcznik polecony do szkół wszelkich typów.

Cena 1-go egzemplarza przy nabywaniu bezpośrednio w Ekspedycji Wydawnictw Polskiej Akademji Umiejętności wynosi wraz z kosztami przesyłki i opakowania dla wszelkich szkół 1.50 zł.

Zbiór ustaw i rozporządzeń, dotyczących religji w szkołach powszechnych.

Nr. O. 16134/32. Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 7-go października 1932 r. Nr. I. Org. 1124/2/32 zwróciło uwagę na wydany nakładem wydawnictwa Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego „Zbiór ustaw i rozporządzeń, dotyczących religji w szkołach powszechnych".

Zbiór ten, obejmujący odnośne przepisy pod następującemi tytułami: 1. Stosunek Państwa do wyznań religijnych, 2. Organizacja nauki religji, 3. Nadzór nad nauką religji, 4. Rozdział godzin i programy nauki religji, 5. Podręczniki szkolne i środki naukowe, 6. Praktyki religijne, 7. Dni wolne od zajęć szkolnych, 8. Kwalifikacje nauczycieli religji, 9. Stosunki służbowe nauczycieli religji. 10. Uposażenie nauczycieli religji, oraz skorowidz — ma układ podręcznika i przeznaczony jest dla pracowników administracji szkolnej, kierowników szkół. oraz duchownych i świeckich nauczycieli religji.

Higjena szkolna.

Nawiązując do ogłoszenia w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 3/32 str. 189. Kuratorjum O. S. Lw. ponownie przypomina o wydawnictwie pod redakcją dr. Kupczyńskiego p. t. „Higjena Szkolna". Stwierdzając na podstawie dotychczas wydanych zeszytów wysoką wartość naukową tego dzieła i jego nieodzowność w ręku kierowników szkół, nauczycieli i lekarzy szkolnych, Kuratorjum poleca i zachęca do nabywania tego dzieła dla bibljotek szkolnych.

Bitwa na lądzie i w powietrzu.

Nr. O. 18288/32. W sprzedaży ukazała się gra wojenna p. t. „Bitwa na lądzie i w powietrzu" zalecona przez Ministerstwo Spraw Wojskowych dla wojska.

Gra, w której korzystne wyniki uzależnione są od wysiłku myślowego, sprytu i zdolności, umożliwia przeciwnikom zaznajamianie się z nowoczesną taktyką wojenną i zasadami wojny, jednocześnie jest propagandą morza polskiego, nad brzegami którego cała akcja się rozgrywa. Z tych względów może być z pożytkiem polecona młodzieży szkolnej i oddziałom p. w., w szczególności zaś nadaje się do świetlic młodzieży szkolnej i młodzieży w wieku poszkolnym.

Zamówienia przyjmuje p. Stanisław Kinalski, Lwów, ul. Gdańska l. 14.

Cena za 1 egzemplarz 9 zł. loco Lwów, przy zamówieniach zbiorowych 10% rabatu.

Księga ku Czci Poległych Lotników.

Nr. O. 20721/32. Nawiązując do komunikatu ogłoszonego w nrze 11-tym Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lw. z roku 1932, str. 611 p. t. „Księga ku Czci Poległych Lotników", Kuratorjum zawiadamia, że cena księgi wynosi zasadniczo 58 zł. zaś dla członków związków wojskowych, oraz dla oficerów i podoficerów rezerwy tylko 38 zł. którą to kwotę można spłacać w ratach miesięcznych od 2 zł. Zamówienia przyjmować będzie Administracja Księgi ku Czci Poległych Lotników, Lwów, ul. Mickiewicza 12.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografii Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.